T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİR ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ METNİ OLARAK ŞEYYAD HAMZA'NIN *YUSUF VE ZELİHA* MESNEVİSİNDE KILINIŞ

BAHADIR AKGÜL
1228201105

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. HÜLYA UZUNTAŞ

EDİRNE 2025

Tezin Adı: Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni Olarak Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisinde Kılınış
Hazırlayan: Bahadır AKGÜL

ÖZET

Türkçe fiillerde tarihî süreç içerisinde meydana gelen -varsa- anlam değişmelerini takip edebilmek için tarihî dönem metinlerimizin kılınış açısından incelenmesi son derece önemlidir. Nitekim Eski Anadolu Türkçesi dönemi metinlerinden Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* mesnevisinde kılınış konusunun incelendiği bu çalışma ile, henüz üzerinde yeteri kadar uygulamalı çalışma yapılmamış olan Türkçe fiillerde kılınış konusu Türkçenin tarihî dönem metinlerinden biri üzerinden ele alınarak mezkûr konuda sahaya katkı sunmak amaçlanmıştır.

Söz konusu çalışmamız "Giriş", "Sonuç" ve "Kaynakça" bölümleri hariç iki ana bölümden oluşmaktadır. "Giriş" bölümünde kılınış kategorisinin tarihçesi, kılınış türleri, Türkçe fiillerde kılınış ve Eski Anadolu Türkçesinde kılınış kategorisinde yapılan çalışmalar ele alınmıştır. "Şeyyad Hamza'nın Hayatı - Edebî Kişiliği ve Eserleri" başlıklı birinci bölümde şairin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. "Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisinde Kılınış" başlığını taşıyan ikinci bölümde Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* mesnevisindeki fiiller incelenerek kılınış türlerine göre sınıflandırılmıştır. "Sonuç" bölümünde, *Yusuf ve Zeliha* mesnevisinde kullanılan fiillerin (basit-türemiş, birleşik ve bitimsiz fiiller) tamamının kılınış bakımından incelenmesi sonucunda elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilmiştir. Son olarak çalışma hazırlanırken kullanılan kaynakların künyeleri "Kaynakça" başlığı altında listelenerek çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Şeyyad Hamza, *Yusuf ve Zeliha*, Fiil, Kılınış.

The Name of the Thesis: Aktionsart in Şeyyad Hamza's *Yusuf and Zeliha* as a Text of Old Anatolian Turkish
Prepared by: Bahadır AKGÜL

ABSTRACT

In order to trace possible semantic changes in Turkish verbs throughout history, it is crucial to examine historical texts from the perspective of Aktionsart. Accordingly, this study, which examines the concept of Aktionsart in Şeyyad Hamza's *Yusuf and Zeliha*, a text from the Old Anatolian Turkish period, aims to contribute to the field by addressing the relatively underexplored topic of Aktionsart in Turkish verbs through the analysis of a historical Turkish text.

Excluding the "Introduction", "Conclusion", and "References" sections, this study consists of two main chapters. In the "Introduction" section, the historical background of the Aktionsart category, types of Aktionsart, Aktionsart in Turkish verbs, and previous studies on Aktionsart in Old Anatolian Turkish are discussed. The first chapter, titled "The Life, Literary Personality, and Works of Şeyyad Hamza", provides information about the poet's life, his literary identity, and his works. The second chapter, titled "Aktionsart in Şeyyad Hamza's Masnavi *Yusuf and Zeliha*", examines the verbs used in Şeyyad Hamza's *Yusuf and Zeliha* masnavi and classifies them according to their types of Aktionsart. In the "Conclusion" section, the findings obtained from the analysis of all the verbs (simple-derived, compound, and non-finite verbs) in terms of Aktionsart in *Yusuf and Zeliha* are evaluated collectively. Finally, the bibliographic information of the sources used in preparing this study is listed under the "References" heading, thus completing the study.

Keywords: Old Anatolian Turkish, Şeyyad Hamza, *Yusuf and Zeliha*, Verb, Aktionsart.

ÖN SÖZ

Kılınış; bir iş, oluş, hareket, olay ya da durum bildiren fiil kök veya gövdesinin taşıdığı iç zamandır. Genel dil biliminde kılınış, başlangıçta görünüş ile birlikte tek çatı altında incelenmiş, ayrım yapılmamıştır. Ancak 20. yüzyılda, özellikle Alman ve İsveçli dil bilimcilerin yaptıkları çalışmalar sonucunda bu iki kategori birbirinden ayrılmıştır.

Türkçe fiillerde kılınış bakımından ilk ve en kapsamlı çalışma İsveçli dil bilimci Lars Johanson tarafından 1971 yılında *Aspekt im Türkischen* adlı eseri ile yapılmıştır. Johanson bu çalışmasında görünüş kategorisini ele almakla birlikte kılınış kategorisine de yer vermiştir. Müteakip yıllarda kılınış kavramını ele aldığı diğer çalışmalarında da fiillerin kılınış türlerinden bahseden Johanson, kılınış türleri bakımından fiilleri "Finaltransformative", "Nontransformative", "Initialtransformative" olmak üzere üçe ayırmıştır. Johanson'un bu adlandırmaları Mustafa Uğurlu tarafından sırası ile "son sınırı vurgulayan", "sınır vurgulamayan" ve "ön sınırı vurgulayan" şeklinde Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.

Türkiye'de ise ilk olarak Agop Dilâçar, Johanson'un çalışmasından hareketle kılınış kavramını ele almıştır. Dilâçar'ın çalışmalarını muhtelif yıllarda birtakım bilim insanları tarafından yapılan müstakil çalışmalar takip etmiştir. Söz konusu çalışmalardan biri de Ahmet Karadoğan'a aittir. Karadoğan, 2009 yılında yayımladığı *Türkiye Türkçesinde Kılınış* adlı kitabında, bazı küçük ilavelerle, Johanson'un tasnifini esas almıştır.

Biz de *Bir Eski Anadolu Türkçesi Metni Olarak Şeyyad Hamza'nın Yusuf ve Zeliha Mesnevisinde Kılınış* adlı çalışmamızı hazırlarken Johanson'un tasnifinden istifade eden Ahmet Karadoğan'ın çalışmasını esas aldık. Ayrıca Şeyyad Hamza'ya ait söz konusu mesnevinin metni için İbrahim Taş'ın Türk Dil Kurumu yayınları arasından çıkan *Şeyyād Ḥamza Yūsuf ve Zelīḫā [Gramer-Metin-Çeviri-Notlar-Sözlük-Dizin-Tıpkıbaskı]* adlı kitabından yararlandık. Mezkûr kitapta sözlük ve dizin

bölümleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Mesnevide yer alan madde başı kelimelerin yalnızca anlamlarının yer aldığı *Sözlük* bölümünde kelimelerin birden çok anlamı varsa bunlar da numaralandırılarak art arda verilmiştir. *Dizin* bölümünde ise madde başlarının geçtiği beyitler mesnevinin varak numarası/beyit numarasına göre listelenmiştir. *Sözlük* ve *Dizin* bölümlerinin bahsettiğimiz hususları çalışmamız sırasında karşılaştığımız güçlükler olarak değerlendirilebilir. Zira birden fazla anlam verilen kelimelerin hangi beyitte hangi anlamla kullanıldığı eserin *Sözlük* ve *Dizin* bölümlerinden anlaşılamamaktadır. Bu nedenle çok anlamlı fiillerin geçtiği beyitlerdeki anlamları tarafımızdan tek tek tespit edilmiştir. Yanı sıra eser transkripsiyonunda yazmanın varak numaraları, sayfalar numaralandırılırken parantez içerisinde belirtilmiş fakat ilgili sayfadaki beyit numarası her sayfa için yeniden 1'den başlatılmamıştır. Beyitlerin dizindeki gösterimi ile transkripsiyon metnindeki numaralandırma birebir örtüşmediğinden, dizin bilgisinden daha kolay istifade edebilmemiz için, metindeki numaralandırma dizindekine göre tarafımızdan yeniden yapılarak çalışmamızın hazırlık aşaması kolaylaştırılmıştır.

Mezkûr çalışmamız "Giriş", "Sonuç" ve "Kaynakça" bölümleri hariç iki ana bölümden oluşmaktadır. "Giriş" bölümündeki "Kılınış" genel başlığı altında kılınış kategorisi üzerine yapılan ilk çalışmalara dair bilgi verilmiş, Türkçede fiiller kılınış türlerine göre değerlendirilmiş, basit, türemiş, birleşik yapılı, bitimsiz fiillerde kılınış konuları incelenmiş ve Eski Anadolu Türkçesinde kılınış kategorisinde yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Çalışmamızın "Şeyyad Hamza'nın Hayatı - Edebî Kişiliği ve Eserleri" başlığını taşıyan birinci bölümünde Şeyyad Hamza'nın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında eski ve güncel muhtelif kaynaklardan hareketle bilgi verilmiştir.

Yusuf ve Zeliha mesnevisinde kullanılan tüm fiillerin kılınış bakımından değerlendirildiği "Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisinde Kılınış" başlıklı ikinci bölümde "Türkçe Fiillerde Kılınış" üst başlığında mesnevide geçen fiiller "Basit

ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış", "Birleşik Yapılı Fiillerde Kılınış" ve "Bitimsiz Fiillerde Kılınış" alt başlıklarında kılınış türlerine göre tasnif edilmiştir.

"Sonuç" bölümünde *Yusuf ve Zeliha* mesnevisinde kullanılan fiillerin (basit-türemiş, birleşik ve bitimsiz fiiller) tamamının kılınış bakımından incelenmesi sonucunda elde ettiğimiz veriler toplu olarak değerlendirilmiş ve mezkûr mesnevideki fiillerin kılınış türlerine göre kullanım oranları tespit edilmiştir.

"Kaynakça" bölümünde çalışmamızı hazırlarken kullandığımız kaynaklar yazarların soyadına göre alfabetik olarak listelenmiş ve çalışmamız tamamlanmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bilgi ve tecrübesiyle beni yönlendiren, çalışmanın her aşamasını titizlikle inceleyen, ilgisini ve sabrını hiçbir zaman eksik etmeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Hülya Uzuntaş'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez konusunun belirlenmesinde yardımlarını gördüğüm saygıdeğer hocam Prof. Dr. Ahmet Günşen'e canıgönülden teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Birtakım kaynaklara erişimimi kolaylaştıran sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Öztürk ve sayın Prof. Dr. Orhan Kemal Tavukçu ile gerektiği anlarda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Berkay Erim ve Yasin Özgür'e teşekkür ederim. Ayrıca sevgileri ve destekleri sayesinde güç bulduğum, bu yolda ilerlememi sağlayan kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bahadır AKGÜL

Edirne, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖN SÖZ ..... **iii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiv**
GİRİŞ **1**
G.1. Kılınış 1
G.1.1. Kılınış Kategorisi Üzerine Yapılan İlk Çalışmalara Kısa Bir Bakış 2
G.1.2. Kılınış Türlerine Göre Türkçede Fiiller 9
G.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 9
G.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 11
G.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 13
G.1.3. Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış 14
G.1.4. Birleşik Yapılı Fiillerde Kılınış 15
G.1.4.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış 16
G.1.4.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış 16
G.1.4.2.1. Kurallı Birleşik (Tasvirî) Fiillerde Kılınış 16
G.1.4.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiillerde Kılınış 17
G.1.5. Bitimsiz Fiillerde Kılınış 18
G.1.5.1. Sıfat-fiillerde Kılınış 18
G.1.5.2. Zarf-fiillerde Kılınış 19
G.1.6. Eski Anadolu Türkçesinde Kılınış Kategorisi Üzerine Yapılan Çalışmalar 19
I. BÖLÜM: ŞEYYAD HAMZA'NIN HAYATI – EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ **24**
1.1. Hayatı 24
1.2. Edebî Kişiliği 26
1.3. Eserleri 27

1.3.1. *Yûsuf ve Zelîhâ (Destân-ı Yûsuf)* 28
1.3.2. *Dâstân-ı Sultân Mahmûd* 30
1.3.3. *Ahvâl-i Kıyâmet* 30
1.3.4. *Mi'râc-nâme* 31
1.3.5. *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-Selâm* 32
1.3.6. *Dâsitân-ı Nemrûd Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm Aleyhi's-Selâm* 33
1.3.7. Münferit Şiirleri 33
II. BÖLÜM: ŞEYYAD HAMZA'NIN *YUSUF VE ZELİHA* MESNEVİSİNDE KILINIŞ 35
2.1. Türkçe Fiillerde Kılınış 35
2.1.1. Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış 35
2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 35
2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 222
2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 393
2.1.2. Birleşik Yapılı Fiillerde Kılınış 456
2.1.2.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış 456
2.1.2.1.1. İsim + *Etmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller .. 456
2.1.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 456
2.1.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 466
2.1.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 474
2.1.2.1.2. İsim + *Eylemek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 475
2.1.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 475
2.1.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 482
2.1.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 489
2.1.2.1.3. İsim + *Eylenmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 489
2.1.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 489
2.1.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 489
2.1.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 490
2.1.2.1.4. İsim + *Eyletmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 490

2.1.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 490
2.1.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 490
2.1.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 490
2.1.2.1.5. İsim + *Kılmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 490
2.1.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 491
2.1.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 506
2.1.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 519
2.1.2.1.6. İsim + *Kıldurmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 520
2.1.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 520
2.1.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 520
2.1.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 521
2.1.2.1.7. İsim + *Olmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller . 521
2.1.2.1.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 521
2.1.2.1.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 542
2.1.2.1.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 550
2.1.2.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış 551
2.1.2.2.1. Kurallı Birleşik (Tasvirî) Fiillerde Kılınış 551
2.1.2.2.1.1. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Gelmek* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 551
2.1.2.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 551
2.1.2.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 552
2.1.2.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 553
2.1.2.2.1.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Kalmak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 553
2.1.2.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 553
2.1.2.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 553
2.1.2.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 553
2.1.2.2.1.3. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Koymak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 553
2.1.2.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 553

2.1.2.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 554
2.1.2.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 554
2.1.2.2.1.4. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Turmak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 554
2.1.2.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 554
2.1.2.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 555
2.1.2.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 556
2.1.2.2.1.5. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Umak* (Yeterlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 556
2.1.2.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 556
2.1.2.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 557
2.1.2.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 557
2.1.2.2.1.6. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Vėrmek* (Tezlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller 558
2.1.2.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS].....558
2.1.2.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] 559
2.1.2.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] 560
2.1.2.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiillerde Kılınış 560
2.1.2.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] 560
2.1.2.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]..... 588
2.1.2.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]..... 607
2.2. Bitimsiz Fiillerde Kılınış 614
2.2.1. Sıfat-fiillerde Kılınış 614
2.2.1.1. *-(y)An* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar..... 614
2.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)An* 614
2.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)An* 619
2.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)An* 622
2.2.1.2. *-Ar* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 626
2.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-Ar* 626
2.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-Ar* 626
2.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-Ar* 626
2.2.1.3. *-esi* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 626

2.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-esi* 626
2.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-esi* 627
2.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-esi* 627
2.2.1.4. *-DUK* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 627
2.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-DUK* 627
2.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-DUK* 629
2.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-DUK*..... 634
2.2.1.5. *-mAz* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar..... 636
2.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-mAz* 636
2.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-mAz* 637
2.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-mAz* 638
2.2.1.6. *-mIş* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 638
2.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-mIş* 638
2.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-mIş* 639
2.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-mIş* 639
2.2.1.7. *-r* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 639
2.2.1.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-r* 639
2.2.1.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-r*..... 639
2.2.1.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-r* 641
2.2.1.8. *-(I/ü)cI* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar 641
2.2.1.8.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(I/ü)cI* 641
2.2.1.8.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *(I/ü)cI* 641
2.2.1.8.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *(I/ü)cI* 642
2.2.1.9. *-ür* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar..... 642
2.2.1.9.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-ür* 642
2.2.1.9.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-ür* 643
2.2.1.9.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-ür* 643
2.2.2. Zarf-fiillerde Kılınış..... 643
2.2.2.1. *-(y)A* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 643
2.2.2.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)A* 643
2.2.2.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)A* 645
2.2.2.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)A* 646

2.2.2.2. *-AlI* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 647
2.2.2.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-AlI* 647
2.2.2.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-AlI* 648
2.2.2.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-AlI* 648
2.2.2.3. *-eliden* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 648
2.2.2.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-eliden* 649
2.2.2.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-eliden* 649
2.2.2.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-eliden* 649
2.2.2.4. *-dügince* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 649
2.2.2.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dügince* 649
2.2.2.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dügince* 649
2.2.2.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dügince* 649
2.2.2.5. *-dükçe* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 650
2.2.2.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dükçe* 650
2.2.2.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dükçe* 650
2.2.2.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dükçe* 650
2.2.2.6. *-dUKdA* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 650
2.2.2.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dUKdA* 650
2.2.2.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dUKdA* 651
2.2.2.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dUKdA* 651
2.2.2.7. *-I* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 651
2.2.2.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-I* 651
2.2.2.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-I* 652
2.2.2.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-I* 652
2.2.2.8. *-icegiz* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 653
2.2.2.8.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-icegiz* 653
2.2.2.8.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-icegiz* 653
2.2.2.8.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-icegiz* 653
2.2.2.9. *-(I/u)cAK* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 653
2.2.2.9.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(I/u)cAK* 653
2.2.2.9.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(I/u)cAK* 655
2.2.2.9.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(I/u)cAK* 656

2.2.2.10. *-(y)IncA* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 657
2.2.2.10.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)IncA* 657
2.2.2.10.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)IncA* 657
2.2.2.10.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)IncA* 658
2.2.2.11. *-ken* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar..... 658
2.2.2.11.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-ken*..... 658
2.2.2.11.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-ken*..... 660
2.2.2.11.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-ken* 661
2.2.2.12. *-(y)U* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar..... 662
2.2.2.12.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)U*..... 662
2.2.2.12.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)U*..... 670
2.2.2.12.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)U* 680
2.2.2.13. *-UbAn* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar..... 685
2.2.2.13.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-UbAn*..... 685
2.2.2.13.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-UbAn*..... 689
2.2.2.13.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-UbAn*..... 692
2.2.2.14. *-UbAnI* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar..... 692
2.2.2.14.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-UbAnI*..... 692
2.2.2.14.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-UbAnI* 693
2.2.2.14.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-UbAnI* 693
2.2.2.15. *-Up* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar 693
2.2.2.15.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-Up* 693
2.2.2.15.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-Up* 700
2.2.2.15.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-Up* 705
SONUÇ..... 708
KAYNAKÇA 720

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı 709
Tablo 2: İsim+Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I..... 710
Tablo 3: İsim+Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-II..... 711
Tablo 4: Fiil+Zarf-fiil Eki+Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı 712
Tablo 5: Deyimleşmiş Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı..... 713
Tablo 6: Fiil+Sıfat-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I..... 714
Tablo 7: Fiil+Sıfat-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-II..... 715
Tablo 8: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I..... 717
Tablo 9: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-II 718
Tablo 10: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-III..... 718
Tablo 11: *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisindeki Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı 719
Tablo 12: *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisindeki Fiillerde Kılınış Türü Yüzdelik Dağılımı 719

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Doç. Dr.	: Doçent Doktor
Dr. Öğr. Üyesi	: Doktor Öğretim Üyesi
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
Ed.	: Editör
f.	: Fiil
K	: Konsonant
ÖS	: Ön Sınırı Vurgulayan
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SS	: Son Sınırı Vurgulayan
SV	: Sınır Vurgulamayan
TDK	: Türk Dil Kurumu
V	: Vokal
vb.	: Ve benzeri
zf.	: Zarf-fiil

GİRİŞ

Dilde, anlamlı ve görevli kelimeler olmak üzere başlıca iki tür kelime vardır.[1] Anlamlı kelimeler bir nesne ya da hareketi, oluşu, kılışı, durumu karşılayan isimler ve fiiller iken görevli kelimeler ise tek başlarına anlamları olmayıp bir isim veya fiil ile kullanıldıklarında anlam kazanan edatlardır.[2]

Nesneleri karşılayan isim kök veya gövdeleri anlamlı ve tek başına kullanılan dil birlikleri iken hareketleri karşılayan fiil kök veya gövdeleri ise anlamlı fakat tek başına kullanılamayan dil birlikleridir.[3] Fiillerin karşıladıkları hareket, isimlerle olan ilişkileri ile ortaya çıkar. İsimlerle kip, zaman, kişi, görünüş kavramları ile çekimlenerek etkileşim içine girerler.[4] Çekimlenmemiş hâlde bulunan kök veya gövde durumundaki fiiller, çekimli fiillerde olduğu gibi açık bir zaman kavramı taşımazlar. Buna karşın sınırsız zaman çizgisi üzerinde "'başlama, sürme, bitme, aralıklı olarak yapılma'" gibi birtakım süreçler bildirirler.[5] *"İşte fiildeki kılınış özelliği, zamanla bağlantılı bu süreçleri belirten ve işin ne biçimde yapıldığını ortaya koyan bir tarzdır."*[6] Bir başka deyişle çekimsiz fiilin taşıdığı iç zamanla/süreçle ilgili bir kavramdır.

G.1. Kılınış

Fiil kök veya gövdeleri içeriğinde bir "başlama" (başlangıç), "sürme" (süreç) veya "bitme" (bitiş/tamamlanma)'den ibarettir. Bu hüviyeti taşırlarken de zamansal

[1] Zeynep Korkmaz kelimeleri "1. Anlamlı Kelimeler [Adlar ve Ad Soylu Kelime Sınıfları (Adlar, Sıfatlar, Zamirler, Zarflar), Fiiller ve Fiil Soylu Kelime Sınıfları (Fiiller)], 2. Görevli Kelimeler (Edatlar, Bağlaçlar), 3. Anlamlı-Görevli Kelimeler (Ünlemler)" olmak üzere üç başlık altında tasnif etmiştir (Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2014, s. IX-XXIX).
[2] Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2006, s. 216-218.
[3] Muharrem Ergin, *a.g.e.*, s. 281.
[4] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 527.
[5] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 535.
[6] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 535.

açıdan tamamen nesnel olma durumunu korumalıdır. Bunlar bazen tek başlarına bazen de birleşerek kılınışın türünü oluşturur. Kılınış kategorisi aynı zamanda sözlüksel bir görünüştür. Zira kılınış türü tespit edilirken birtakım kriterler/ölçütler kullanılarak fiilin doğrudan sözlük anlamından yararlanılır. Tüm bu bileşenler kılınış konusunun ortaya çıkışında etkili olmuştur.

"Kılınış" ve "görünüş" kavramları başlangıçta aynı kategori altında değerlendirilmiş, kesin bir ayrıma gidilememiştir. Çoğu zaman kılınış, görünüşün alt basamağı olarak ele alınmıştır. Bu iki kavramın çeşitli dillerde eş anlamlı oldukları görülür. Başlangıçta görünüş ve kılınış kavramları için İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar, İtalyanlar ve İspanyollar *aspect,* Almanlar *Aktionsart,* Ruslar ise *vid* (görünüş) terimlerini kullanmışlardır. Fakat daha sonra özellikle Alman ve İsveçli dil bilimcilerin çalışmaları sonucunda bu iki kavram kesin olarak birbirinden ayrılmış[7], kılınış kavramı için *manner of action/Aktionsart*, görünüş kavramı için ise *aspect/Aspekt* terimi kullanılmaya başlanmıştır.

G.1.1. Kılınış Kategorisi Üzerine Yapılan İlk Çalışmalara Kısa Bir Bakış

Kılınış kategorisi ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan bugüne kadar, kılınışın muhtelif yabancı ve yerli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tasnif edildiği görülmektedir.

Fiiller, kılınış özellikleri açısından ilk defa Aristo tarafından ele alınmıştır. *Metaphysics* (1048b) adlı eserinde Aristo, *kinéseis* (hareketler, devinimler) olarak isimlendirdiği birtakım fiillerin bir son/sonuç bildirmesine karşın *enérgiai* (faaliyetler) diye isimlendirdiği birtakım fiillerin ise bunu bildirmediğini belirtmiştir.[8]

---

[7] Agop Dilâçar, "Türk Fiilinde "Kılınış"la "Görünüş" ve Dilbigisi Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, C. 22-23, S. 1973-1974, 1974, s. 160; Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 534.
[8] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada Kılınış Belirleyicisi Olarak Art Fiiller,* TDK Yayınları, Ankara 2014, s. 39.

Gretsch'in 1829 yılındaki Rusça eserinde kullanılan *vid* "görünüş" terimi eserin 1830 yılındaki Fransızca tercümesinde *aspect/aspekt* olarak çevrilmiş ve buradan tüm Batı dillerine yayılmıştır. Gretsch'in bu çalışması görünüş ve kılınış ile ilgili araştırmaların başlamasına kaynak teşkil etmiştir.[9]

Sonraki dönemlerde müstakil olarak kılınış için kullanılan Alm. *Aktionsart* terimini ilk kez Per Sigurd Agrell, 1908 yılında *aspect/aspekt* "görünüş" terimi ile eş anlamlı olarak kullanmıştır.[10] Başlangıçtaki bu ve benzeri birtakım çalışmalarda görünüş ve kılınış kategorileri iç içe girmiş vaziyette olup birbirlerinden tam manası ile ayrılmamışlardır.[11] Görünüş ve kılınış kategorilerinin ayrı olarak değerlendirilmesi 20. yüzyılda birtakım yabancı dil bilimcilerin çalışmaları neticesinde gerçekleşmiştir.[12]

Görünüş ya da Mustafa Uğurlu'nun ifade ettiği şekli ile *bakış*[13] *"fiillerin -mI[4]ş, -DI, -(I)yor, -mAktA, -mAdA, -AcAk, -Ar / -Ir ekleriyle çekimlendiklerinde fiil zamanı üzerinde bitmişlik, bitmemişlik veya sürme durumlarından birini taşıması durumudur."*[14] Sözlüksel ve dilbilgisel görünüş/bakış olarak iki alt başlıkta değerlendirilir. Başlangıçta kesin çizgilerle birbirinden ayrılmayan, "sözlüksel görünüş olarak da değerlendirilen" kılınış ve görünüş kategorileri arasındaki ilişkiyi Eyüp Bacanlı da açıkça şu şekilde ifade eder:

"Kılınış, eylemin yapılış tarzını ve evre yapılanmasını içeren sözlüksel bir kategori olmakla birlikte kavramın kendisiyle genellikle görünüş bilimi (aspektoloji)

---

[9] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 28; Süleyman Alper Sökmen, "Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük-Gramerlerde Kılınış", *Disiplinlerarası Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 8, 2024, s. 25.

[10] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 28.

[11] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 29; Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 534.

[12] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 29; Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 534.

[13] Mustafa Uğurlu, "Türkiye Türkçesinde "Bakış" ("Aspektotempora"), *Türkbilig*, C. 4, S. 5, 2003, s. 128.

[14] Berkay Erim, *Yunus Emre Divanı'nda Kılınış ve Görünüş*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2021, s. 12.

araştırmalarında karşılaşılmaktadır. Bu yönüyle o, görünüş ve zaman kategorileriyle ilgili bir alt kavramdır ama onlarla özdeş değildir."[15]

Kılınış kategorisi, sistemli bir şekilde ise ilk defa 1957 yılında Vendler tarafından tasnif edilmiştir. Vendler, eylemlerin dilsel zamandan ayrı olarak kendi semantik özelliklerinden kaynaklanan bir zaman ifadesine daha sahip oldukları üzerinde durmuş ve kılınış bakımından eylemleri *state* "hâl", *activity* "faaliyet", *accomplishment* "tamamlama" ve *achievement* "erişme"[16] başlıkları altında dörde ayırmıştır.[17]

Vendler'in sistemli tasnifinin ardından bilhassa Batı dilleri ile ilgili kılınış konusu çalışmalarına muhtelif araştırmacılar tarafından yapılan yeni çalışmaların eklendiği görülmektedir. Ekseriyetle zikredilen çalışmalardan bazıları şunlardır: Comrie (1976), Smith (1991), Verkuly (2000), Johanson (1971, 2000), Tatevosov (2002).[18]

Türkiye'de kılınış ve görünüş kavramlarından ilk kez bahsedip bu kavramları tanıtan Agop Dilâçar olmuştur. Araştırmacı 1949 yılında *Türk Ansiklopedisi*'nde yayımlamış olduğu *Aspekt* maddesinde, "Aspekt 1" ve "Aspekt 2" alt başlıklarında kılınış ve görünüş konularını ele almış ve bu çalışmasında Almanca *Aktionsart* terimine Türkçe karşılık olarak *kılınış* terimini önermiştir.[19]

Türkçe fiillerde kılınış üzerine ilk ve en kapsamlı çalışmayı ise İsveçli Türkolog Lars Johanson yapmıştır. Johanson'un 1971 yılında yayımlanan *Aspekt im*

---

[15] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 30.
[16] Eyüp Bacanlı, Vendler'in önerdiği İngilizce terimlere sırası ile *hâl, faaliyet, başarı* ve *erişi* karşılıklarını teklif etmiştir (Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 42-43, Dipnot: 6).
[17] Talip Doğan-Çiğdem Usta, "Türkiye Türkçesinde Sınır Öncesi Bakış Açısı ve Yaklaşma", *Türkiyat Mecmuası* C. 25, 2015, s. 175. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 42-45.
[18] Talip Doğan-Çiğdem Usta, *a.g.m.*, s. 176. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 42-62.
[19] Agop Dilâçar, "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, C. 19, 1971, s. 109; Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 28.

Türkischen[20] adlı çalışması her ne kadar görünüş kavramı üzerine hazırlanmış olsa da kılınış konusuna da yer verilmiştir[21]. Kılınış konusunda esas alınması gereken kriterin, fiillerin kök veya gövdesi olduğunu belirtmiş ve kılınış terimini eylemlerin "iç zaman yapıları" şeklinde ifade etmiştir.[22]

Johanson'un 1971 yılındaki öncü çalışmasının ardından aynı yıl Agop Dilâçar "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi" başlıklı bir makale yayımlar.[23] Çalışmanın muhtevası, başlıktan da açıkça anlaşılacağı üzere, gramer teriminin tanımı, adı, kapsamı, türleri, yöntemi, eğitimdeki yeri ve tarihçesidir. Mezkûr çalışmasında kılınışa da değinen[24] Dilâçar, *"kip'in anlattığı öznel (indî) düşünceyle karışmadan, fiil sürecinin yani eylemin ve oluşun nesnel (afakî) olarak nasıl geliştiğini, yapıldığını, tarz'ını anlatan bir gramatikal ulam"*[25] olarak tanımladığı kılınışı *kesiksiz* ve *kesikli* olmak üzere iki ana başlık ve çeşitli alt başlıklarda değerlendirmiştir.[26]

Agop Dilâçar, Johanson'un 1971 yılındaki çalışmasının neşrinden bir yıl sonra eserin Norveçli dilci Even Hovdhaugen tarafından yapılan eleştirel tanıtımından ilham alarak 1974 yılında kılınış ve görünüş konusunu ele aldığı "Türk Fiilinde "Kılınış"la "Görünüş" ve Dilbilgisi Kitaplarımız" başlıklı bir makale daha yayımlar.[27] Bu çalışmasında Dilâçar, hem kılınış ve görünüşün tanımını yapmış hem de o zamana dek hazırlanan Türk dil bilgisi kitaplarında kılınış ve görünüş kategorilerine ya hiç yer verilmediği ya da çok az ve iç içe geçmiş şekilde yer verildiği üzerinde durarak fiil

---

[20] Nurettin Demir bu eseri 2016 yılında *Türkçede Görünüş* adı ile Türkçeye çevirmiştir.
[21] Lars Johanson, *Türkçede Görünüş*, Çev. Nurettin Demir, Grafiker Yayınları, Ankara 2016, s. 165-196.
[22] Süleyman Alper Sökmen, *Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük - Gramerlerde Kılınış*, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Eskişehir 2024, s. 36.
[23] Agop Dilâçar, "Gramer: Tanımı, …", s. 83-145.
[24] Agop Dilâçar, "Gramer: Tanımı, …", s. 109-111.
[25] Agop Dilâçar, "Gramer: Tanımı, …", s. 110.
[26] **I. Kesiksiz**: A. Sürekli: 1. Oluşlu [a. Girişmeli, b. Bırakmalı, c. Süregelmeli (a. olmalı, b. Kapsamlı)], 2. Edişli (a. Etmeli, b. Yapmalı, c. Uğraşmalı, ç. Etkilemeli, d. Donatmalı, e. Yoksunlamalı, f. Araçlamalı); B. Süreksiz (1. Başlamalı, 2. Bitirmeli); **II. Kesikli**: A. Üstüsteli, B. Yinelemeli (1. Yeğinlemeli, 2. Yeğnilmeli) (Agop Dilâçar, "Gramer: Tanımı, …", s. 110).
[27] Agop Dilâçar, "Türk Fiilinde "Kılınış"la …", s. 159-171.

tasnif ve anlamlandırmalarında son derece önemli olan bu kategorilerin artık dil bilgisi kitaplarımızda işlenmesi gerektiği üzerinde durmuştur.[28]

Agop Dilâçar kılınış ve görünüş kategorilerine dair Türkiye'de yaptığı bu ilk çalışmaları ile hiç şüphesiz birtakım yeni ve tafsilatlı çalışmaların da yolunu açmıştır. Korkmaz'ın da ifade ettiği gibi gramerlerimizde kılınış konusunda büyük bir boşluk olması[29] Türkiye'deki bazı Türkologların müstakil olarak bu konulara yönelmesine sebep olmuştur. Nitekim söz konusu alandaki kapsamlı çalışmalardan biri *Türkiye Türkçesinde Kılınış* adı ile Ahmet Karadoğan tarafından hazırlanmıştır.[30]

Mezkûr çalışmasında Karadoğan, kılınış türlerini, Johanson'un tasnifini esas alarak, *son sınırı vurgulayan fiiller, sınır vurgulamayan fiiller* ve *ön sınırı vurgulayan fiiller* olmak üzere üç grupta toplamıştır. Karadoğan, Johanson'un geliştirdiği kılınış tespit ölçütlerine büyük ölçüde sadık kalmakla birlikte birtakım ilaveler de yapmıştır. Eserinde ilk olarak "olay, zaman, sınır, sürek, sonluluk, sonsuzluk" ve "kılınış" gibi temel bilgileri ele almış; kılınış türlerininin tanımını verdikten sonra bunları tespit etmek için kullanılan birtakım ölçütleri belirtmiş, son olarak da bitimsiz fiiller olan sıfat-fiil ve zarf-fiillerde kılınış konularını işlemiştir.

Konuya dair yapılan bir diğer tafsilatlı çalışma Eyüp Bacanlı'ya aittir. Bacanlı'nın, 2009 yılında Asal yayınları tarafından yayımlanan *Kılınış Kategorisi ve Kılınışsal Belirleyici Olarak Yardımcı Fiiller*[31] adlı çalışmasının gözden geçirilmiş şekli 2014 yılında *Kılınış Kategorisi ve Altaycada Kılınış Belirleyicisi Olarak Art Fiiller*[32] adı ile Türk Dil Kurumu yayınları arasından çıkmıştır. Bacanlı bu çalışmasında kılınış kategorisi üzerinde durmuş, başlıca kılınış tasniflerini inceledikten sonra bu tasniflerden de hareketle daha kapsayıcı yeni bir tasnif

[28] Dilâçar'ın eksikliğine dikkat çektiği bu konunun dil bilgisi kitaplarımızda hâlâ yeterince ele alınmadığını belirtmek gerekir.
[29] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 537.
[30] Ahmet Karadoğan, *Türkiye Türkçesinde Kılınış*, Divan Kitap, Ankara 2009, IX+168 s.
[31] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Kılınışsal Belirleyici Olarak Yardımcı Fiiller*, Asal Yayınları, Ankara 2009, xiii+297 s.
[32] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, 264 s.

önerisinde bulunmuş[33], Güney Sibirya Türk dillerinden biri olan Altaycadaki yardımcı fiillerin morfo-sentaktik ve semantik özelliklerini incelemiştir[34].

Yukarıda zikredilen çalışmalar haricinde son dönemde Türkiye'de, daha ziyade görünüş olmak üzere hem görünüş hem de kılınış kategorileri üzerine makale, lisansüstü tez çalışmaları vb. gibi muhtelif akademik yayınlar yapıldığı görülmektedir.[35] Bu çalışmalarla Türk dilinin farklı dönem ve sahalarındaki eserler üzerinden mezkûr kategorilerin Türkçedeki durumu incelenmektedir.

---

[33] Bacanlı kılınışı *Dönüşümsüzler* ve *Dönüşümlüler* olmak üzere iki ana başlıkta şu şekilde değerlendirmiştir:**1. Dönüşümsüzler:** a. Hâller (Durağan/Sürekli), b. Faaliyetler (Dinamik/Sürekli), c. Tek-kerelikler (Dinamik/Süreksiz); **2. Dönüşümlüler:** a. Başlangıç Dönüşümlüler[+başd] (Dinamik+Durağan/Sürekli), b. Bitiş Dönüşümlüler[bitd+]: b1. Başarılar (Dinamik/Sürekli), b2. Erişiler (Dinamik/Süreksiz) (Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Kılınışsal*…, s. 59; Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 64).

[34] Eyüp Bacanlı, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada*…, s. 17.

[35] Tez konumuz da olan kılınış kategorisi ile ilgili yapılan veya kılınış kategorisini de ihtiva eden ve çalışmamızda muhtevaları hakkında bilgi vermediğimiz fakat çalışmamızı hazırlarken okuduğumuz ya da istifade ettiğimiz yayınların künyelerini bir arada vermeyi konu ile ilgili yapılacak sonraki çalışmalara da kaynaklık etmesi düşüncesiyle faydalı buluyoruz. Söz konusu çalışmalardan başlıcaları şunlardır: **Kitap Bölümleri: 1.** Yeşim Aksan, "Kılınış Ulamına Yaklaşımlar ve Türkçede Kılınış", *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*, Multilingual Yayınları, İstanbul 2003, s. 68-81. **2.** Ahmet Karadoğan, "Türkçede Ön Sınırı Vurgulayan Fiillerin Sözlüklerdeki Durumu", *Mertol Tulum Kitabı*, Ed. Ahmet Kartal-Mehmet Mahur Tulum, Sivrihisar Belediyesi-Kültür Yayınları 4, İstanbul 2017, s. 385-390. **Makaleler: 1.** Adnan R. Karabeyoğlu, "-(I)r, -(U)r Ekleri ve Fiillerde Kılınış ve Tarz Değişiklikleri Üzerine", *İlmî Araştırmalar*, S. 25, 2008, s. 105-120. **2.** Ahmet Karadoğan-Erkan Hirik, "Türkçe Fiillerde Kılınış Türlerinin Dil Öğretimindeki Yeri Üzerine", *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 2015, s. 48-59. **3.** Sinan Güzel, "Çuvaşça Kur- 'Görmek' Fiili: Kiplik ve Kılınış Temelinde Bir İnceleme", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 78, 2024, s. 113-146. **4.** Erkan Hirik, "-(X)k Ekinin Kılınış, Kiplik ve Çatı Kategorisindeki İşlevleri", *Türkbilig*, S. 32, 2016, s. 97-114. **5.** Murat Ceritoğlu, "Er - ve Bol - Ana Yardımcı Eylemleriyle Oluşturulan Birleşik Eylemlerin Kılınışı Üzerine", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C. 10, S. 4, 2013, s. 153-164. **6.** Eyüp Bacanlı, "Aspekt, Kılınış ve Taksis Çerçevesinde Tavas Ağızlarındaki Şimdiki Zaman İşaretleyicilerinin Değerlendirilmesi", *Erdem*, C. 16, S. 48, s. 1-20. **7.** Fikriye Sökmen, "Türkiye Türkçesinde Görünüş Kategorisi İncelemelerinde Kullanılan Üç Yaklaşım", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 1, 2021, s. 42-49. **8.** Ahmet Turan Doğan, "Kılınış Bakımından İ- Fiili", *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C. 13, S. 3, 2013, s. 2579-2598. **9.** Mustafa Aksan-Yeşim Aksan, "Adtabanlı Eylemler ve Kılınış Özellikleri", *Dil Dergisi*, S. 132, 2006, s. 7-27. **10.** Mevlüt Erdem, "Türkçede Fiiller ve Sınıflandırma Sorunları", *Turkish Studies*, C. 11, S. 20, 2016, s. 185-200. **11.** Onur Kurukaya, "Muhâkemetü'l-Lügateyn'deki Yüz Fiilin Kılınış Özellikleri", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 37, 2024, s. 259-273. **12.** Sema Aslan Demir, "Türkmencede Kılınış İşlemcisi Olarak Art-Fiiller", *Türkbilig*, S. 26, 2013, s. 67-90. **13.** Süleyman Alper Sökmen, "Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük-Gramerlerde Kılınış", *Disiplinlerarası Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 8, 2024, s. 31-69. **14.** Yeşim Aksan, "Türkçe'de Durum Değişikliği Eylemlerinin Kılınış Özellikleri", *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, S. 14, 2003, s. 1-14. **15.** Talip Doğan-Çiğdem Usta, "Türkiye Türkçesinde Sınır Öncesi Bakış Açısı ve Yaklaşma", *Türkiyat Mecmuası*, C. 25, 2015, s. 173-198. **Bildiriler: 1.** Erkan Hirik, "Türkçe Duyu Fiilleri ve Kılınış Arasındaki İlişki", *X. Uluslararası Dünya*

Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı, Ed. Ferruh Ağca-Adem Koç, ESOGÜ Basımevi, Eskişehir 2019, s. 805-816. **Lisansüstü Tezler: I. Doktora Tezleri: 1.** Süleyman Alper Sökmen, *Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük - Gramerlerde Kılınış*, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Eskişehir 2024, xi+230 s. **2.** Sadık Hacı, *Bulgarca ve Türkçede Görünüş Kategorisi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Bulgar Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2021, xiii+275 s. **3.** Ahmet Benzer, *Fiilde Zaman Görünüş Kip ve Kiplik*, (Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 2008, 297 s. **4.** Abdullah Çiğil, *Eski Anadolu Türkçesinde Seri Fiil Yapıları*, (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Nevşehir 2022, xiii+143 s. **5.** Kubilay Fener, *Çuvaşçada Kılınış İşlemcisi Olarak Art Fiiller*, (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 2024, xv+399 s. **II. Yüksek Lisans Tezleri: 1.** M. Mümtaz Kaya, *İnce Memed I ve II Romanlarındaki Eylemlerin Görünüş ve Kılınış Yönünden İncelenmesi*, (Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana 1995, XVI+169 s. **2.** Fazilet Kuzucu, *Arap Dilinde Fiillerde Zaman ve Görünüş*, (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2024, xiii+130 s. **3.** Çağrı Tunca, *Ependi Şorta Sözler, Yomaklar Nasreddin Hoca Fıkraları Adlı Eserde Geçen Fiillerde Kılınış ve Görünüş*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2024, VII+524 s. **4.** Meryem Ocak, *Türkiye Türkçesi ve Ahıska Ağzında Kılınış Ulamı (Tasvir Fiilleri)*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2024, XVII+97 s. **5.** Dilara Dolkun, *Kazakça Sıfat-Fiillerde Zaman ve Görünüş*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2023, xvii+75 s. **6.** Seda Feyzioğlu, *Türkçede Görünüş: Figen Şakacı'nın Kesekli Tarla Örneği*, (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırşehir 2022, iii+67 s. **7.** Nurdan Soysal, *Mahtumkulu Divânı'nda Geçen Fiillerde Kılınış ve Görünüş*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2021, viii+172 s. **8.** Yasemin Geçerler, *Eski Türkçede Görünüş*, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir 2015, iv+100 s. **9.** Sercan Demirgüneş, *Türkçede Görünüş ve Zaman Morfemleri*, (Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2007, 126 s. **10.** Eyüp Bacanlı, *Altay Türkçesinde Zaman Şekilleri (Çekim Eklerinin Zaman, Kip ve Görünüş Bakımından İncelenmesi)*, (Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2001, XX+253 s. **11.** Noor Khalid Abdulsattar Aldallal, *Saltuk-nâme'de Zaman Ulamı*, (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 2022, vii+110 s. **12.** Koray Bozaner, *Türkçede Fiil Sınıfları ve Özellikleri*, (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2022, xv+155 s. **13.** Rabia Şeyma İlhan, *Nehcü'l-Ferâdîs'te Görünüş Değeri*, (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir 2021, x+167 s. **14.** Bilal Erdem Dağıstanlıoğlu, *"Ḳışaṣü'l-Enbiyā"da Birleşik Fiiller*, (Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana 2009, xiv+332 s. **15.** Anıl Kabak, *Köktürk Bengü Taşlarında Kılınış*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2021, IX+203 s.

Biz de Türkçenin tarihî dönemlerinden biri olan Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait metinlerden Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* adlı mesnevisindeki fiillerde kılınış konusunu ele aldığımız bu çalışmamızda Ahmet Karadoğan'ın da *Türkiye Türkçesinde Kılınış* adlı eserini hazırlarken kullandığı Lars Johanson'un tasnifini esas aldık.

G.1.2. Kılınış Türlerine Göre Türkçede Fiiller

Türkçe fiiller üzerine kılınış konusunda ilk ve en önemli çalışmayı yapanın Lars Johanson olduğu yukarıda belirtilmişti. Johanson Türkçe fiilleri kılınış türlerine göre *son sınırı vurgulayan fiiller [+SS], sınır vurgulamayan fiiller [-SV], ön sınırı vurgulayan fiiller [+ÖS]* olmak üzere üçe ayırmıştır.

G.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

Son sınırı vurgulayan fiillerde olay kritik nokta olarak tabir edilen "son sınır"da gerçekleşir ve tamamlanır. Fiil kök veya gövdesindeki olayın gerçekleşmiş sayılabilmesi için bu kritik noktanın yani son sınırın mutlaka aşılması gerekmektedir. Eğer son sınır aşılmadıysa olay gerçekleşmiş sayılmaz. Bu tip fiiller Türkçedeki *-mAyA başla-* ve *-mAyA devam et-* gibi yapılarla kullanıldığında uyumlu olamazlar.

Son sınırı vurgulayan fiillerden *bin-* ile kurulan aşağıdaki cümleler bu durumu örnekler mahiyettedir:

a. *Zeynep uçağa **bin**di.*
b. *Zeynep uçağa **bin**meye başladı.*
c. *Zeynep uçağa **bin**meye devam etti.*

Yukarıda verilen örneklerde, (a)'daki cümlede "binme" olayı son sınırı aşarak gerçekleşmiştir. Bu noktadan sonra "binme" olayının devam etmesi ihtimal dışıdır. Zira sınır aşılmış ve olay gerçekleşmiştir. Olayın gerçekleşmesi de tamamlanması da

aynı anda olmuştur. (b) ve (c)'deki örnekler ise Türkçenin cümle yapısıyla örtüşmemektedir. Her ne kadar dil bilgisi açısından bir yanlışlık olmasa da anlamsal açıdan aykırılık söz konusudur. Binme olayı son sınırı aşarak gerçekleştiğinden *-mAyA başla-* ve *-mAyA devam et-* yapılarıyla bir arada kullanılması anlamsal açıdan hatalıdır.

Lars Johanson fiillerin kılınış türlerini tespit edebilmek adına birtakım cümleler geliştirmiştir:

"x-di mi?"
"Evet, x-di ve de hâlâ x-iyor."

Yukarıdaki kalıp cümlelere *x* yerine son sınırı vurgulayan fiiller getirildiği takdirde, bu cümlelerin Türkçenin yapısına aykırı olduğu görülecektir.

a. *Açtı ve hâlâ açıyor.*
b. *Buldu ve hâlâ buluyor.*
c. *Yendi ve hâlâ yeniyor.*

Bir diğer kılınış tespit etme ölçütünü[36] Karadoğan şu şekilde nakletmiştir:

"Johanson'un Türkçe fiiller için geliştirdiği bu kalıp cümleler dışında kılınış ulamıyla ilgili çalışmalarda kullanılan başka kılınış ölçütleri de vardır. Örnek olarak [+SS]'ler ucu açık olan veya süreç bildiren zaman belirteçleri ile uyumsuzdur. (Vendler 1974: 100-103; Dowty 1979: 56). Bu duruma Türkçe fiiller açısından bakıldığında [+SS]'ler ***x içinde*** *gibi bir yapı ile uyumludur (Erguvanlı-Taylan: 2001). Ancak* ***x boyunca*** *gibi bir yapı ile de uyumsuzdur."*[37]

[36] Johanson bu kılınış türü tespit ölçütü ile ilgili *"Eylem öbeklerinde ölçüler, yalın halde bulunan belirteçlerle değil, aksine bulunma halindekilerle örn. 'iki saatte öldü, borç kaç yılda ödendi?' veya içinde ve zarfında gibi son çekim edatlarıyla, örn. 'Yarım saat içinde hazırlandım' gerçekleşir."* der (Lars Johanson, *a.g.e.*, s. 195).
[37] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 14.

Yukarıda zikredilen kılınış türü tespiti ölçütünü, son sınırı vurgulayan fiillerden *geç-* ve *var-* fiillerinin kullanıldığı şu örnek cümlelerde açıkça görelim:

I.a. *Eşine olan öfkesi birkaç dakika içinde **geç**ti.*
I.b. **Eşine olan öfkesi birkaç dakika boyunca **geç**ti.*
II.a. *Orhan on saat içinde İzmir'e **var**dı.*
II.b. **Orhan on saat boyunca İzmir'e **var**dı.*

Yukarıda verilmiş olan (b) cümlelerinin anlam açısından Türkiye Türkçesine uygun olmadığı aşikârdır.

G.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Sınır vurgulamayan fiillerde olayın gerçekleşmesi için bir sınırın aşılmasına gerek yoktur. Bu tip fiillerde olayın gerçekleşmesinde önem arz eden kriter, fiillerin süreklilik göstermesidir.

Son sınırı vurgulayan fiillerde olayın gerçekleşmesi ile tamamlanması aynı zaman çizgisindeydi. Yani olay tamamlanmazsa gerçekleşmiş de sayılamazdı. Sınır vurgulamayan fiillerde ise olay sınırsız bir zaman çizgisinde başlayarak süreklilik göstermeye devam eder ve de tamamlanır. Bu nedenle sınır vurgulamayan fiiller *-mAyA başla-* ve *-mAyA devam et-* yapıları ile uyum içindedir.[38]

Son sınırı vurgulayan fiiller ekseriyetle dinamiktir. Fakat sınır vurgulamayan fiiller, hem dinamik hem de durağan olabilir. Bu bakımdan herhangi bir genelleme yapılamamaktadır.

a. *Çocuk kana kana su **iç**ti.*
b. *O yoldan gitmezseniz çok **dolaş**ırsınız.*

[38] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 16.

c. *En çok mektubu kızına* ***yaz****mıştı.*

Yukarıdaki cümlelerden (a)'daki "içme" olayının gerçekleşmiş sayılması için belirli bir süre boyunca içilmesi gerekmez. Olayın gerçekleşmeye başlaması, gerçekleşmiş sayılması için yeterlidir. Dolayısıyla olayın tamamlanmasına gerek yoktur. (b) ve (c)'deki "dolaşma" ve "yazma" olaylarının gerçekleşmiş kabul edilmesi için de belirli bir süre ya da son noktaya ulaşması zorunlu değildir. Sınır vurgulamayan fiiller sonsuz olayları esas almaktadır.

Karadoğan, Johanson'un kılınış türünü belirlemede ölçüt aldığı "*x-di mi? Evet, x-di ve hâlâ x-iyor*." kalıp cümlelerini Türkiye Türkçesinde sıklıkla kullanılacak bir yapı olmadığını ileri sürerek şöyle tertip etmiştir:

"x-di mi? / x-meye başladı mı? Evet, x-meye başladı ve hâlâ x-iyor."[39]

a. *Yağmaya başladı ve hâlâ yağıyor.*
b. *Çocuk dondurma yemeye başladı ve hâlâ yiyor.*
c. *Adam koşmaya başladı ve hâlâ koşuyor.*
d. *Çocuklarına masal anlatmaya başladı ve hâlâ anlatıyor.*
e. *Kadın gülmeye başladı ve hâlâ gülüyor.*

Sınır vurgulamayan fiilleri belirlemenin başka bir alternatifi de fiilin, *x içinde* yapısı ile uyum gösterip *x boyunca* yapısı ile uyum göstermemesidir.

I.a. *Onur üç saat boyunca ders* ***çalış****tı.*
I.b. **Onur üç saat içinde ders* ***çalış****tı.*
II.a. *Sahilde bir saat boyunca* ***yürü****düler.*
II.b. **Sahilde bir saat içinde* ***yürü****düler.*
III.a. *Dört sene boyunca aynı evde* ***yaşa****dık.*
III.b. **Dört sene içinde aynı evde* ***yaşa****dık.*

[39] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 17.

IV.a. *Zehra öfkesinden dakikalar <u>boyunca</u> **söylen**di.*

IV.b. **Zehra öfkesinden dakikalar <u>içinde</u> **söylen**di.*

Sınır vurgulamayan fiillerden *çalış-*, *yürü-*, *yaşa-*, *söylen-* fiillerinin kullanıldığı yukarıdaki örneklerde *içinde* zaman belirtecinin kullanıldığı (b) cümlelerinin anlam olarak Türkiye Türkçesine uygun olmadığı görülmektedir.

G.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Bu tip fiillerde iki olay vuku bulmaktadır. Önce birinci olay gerçekleşir, sonra da ikinci olay başlar ve de devam eder. İlk olay son sınırı vurgular, ikinci olaysa sınır vurgulamayıp süreklilik gösterir.

Ön sınırı vurgulayan fiillerin en önemli noktası başlangıcıdır, yani birinci olaydır. İlk olarak birinci olayın gerçekleşmesi, olmazsa olmazıdır. Birincisi tamamlanmazsa ikinci olayın başlaması da mümkün değildir. İkinci olay sınır vurgulamayan fiiller ile gerçekleştirildiği için bu tip fiiller her yönüyle sınır vurgulamayan fiillerdeki gibi *-mAyA devam et-* yapısı ile uyumludur.[40]

*O kadar yorulmuştu ki eve gelir gelmez odasına gidip **yat**tı.*

Mesela, yukarıdaki örnekte zikredilen *yat-* eyleminin (fiilinin/hareketinin) başlaması için öncelikle yatma vaziyetine girme hadisesinin başlaması gerekmektedir. Birinci olay başlamazsa ikinci olay da gerçekleşemez. Nitekim yatma durumu da süreklilik gösteremez. Yalnız birinci olay gerçekleştikten sonra yatma durumu devamlı hâle geçebilir. İkinci olay yatma durumunu sürekli kılma biçiminde izah edilebilir. Benzer şekilde *bil-*, *otur-*, *saklan-*, *uç-*, *uyu-* fiilleri de bünyesinde iki olayı birden barındırır.

[40] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 18.

Bu tip fiillerde hem son sınırı vurgulama hâli hem de sınır vurgulamama hâli olmasından dolayı, fiillerin *x içinde* ve *x boyunca* yapıları ile uyum göstermeleri söz konusudur.

I.a. *Selim bir saat içinde* ***yat****tı.*
I.a. *Selim bir saat boyunca* ***yat****tı.*
II.a. *Martılar on dakika içinde* ***uç****tular.*
II.b. *Martılar on dakika boyunca* ***uç****tular.*
III.a. *Çocuk beş dakika içinde* ***saklan****dı.*
III.b. *Çocuk beş dakika boyunca* ***saklan****dı.*

Lars Johanson ön sınırı vurgulayan fiilleri tespit etmek için şu şekilde kalıp cümleler geliştirmiştir:

"Saat 1'de x-di ve on dakika sonra hâlâ x-iyordu.
x-di mi, demek ki şimdi x-iyor.
x-di ve hâlâ x-iyor."[41]

Ön sınırı vurgulayan fiillerden *uyu-*, *otur-*, *uç-* fiilleri ile kurulan ve Johanson'un yukarıdaki kalıp ifadelerini destekleyen şu örnek cümleleri verebiliriz:

a. *Saat 11'de uyudu ve on dakika sonra hâlâ uyuyordu.*
b. *Serçe uçtu, demek ki şimdi uçuyor.*
c. *Oturdu ve hâlâ oturuyor.*

G.1.3. Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış

Türkçede tek heceli olan altı çeşit hece yapısı vardır. Bunlar; Vokal (V), Konsonant+Vokal (KV), Vokal+Konsonant (VK), Konsonant+Vokal+Konsonant

[41] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 20.

(KVK), Vokal+Konsonant+Konsonant (VKK), Konsonant+Vokal+Konsonant+Konsonant (KVKK)'tır. *"Bunlardan ilk ikisi bölünemeyen heceler olup "kök" veya "taban" kelimesiyle karşılanır. Bu "kökler" veya "tabanlar" parçalanamaz, çünkü kendileri "kök" veya "taban" hâlindedir. Diğer dördü ise "gövde" kelimesi ile karşılanan yapısı bakımından bölünebilen veya parçalanabilen kelimelerdir."*[42]

Yukarıdaki izahtan da anlaşılacağı üzere bir kelime en fazla V veya KV yapısındaki kök heceye kadar bölünebilmektedir. Kelime tahlillerinde Türkçenin tarihî dönem metinlerinde -henüz- kullanımına rastlanılmayan köklerin tespiti sırasında kelime kökünün gösterimi için kelimeden önce * işareti konulmaktadır.[43] *"Yani başında * bulunan kelimeler gramer açısından doğru, ancak dille kullanılmış örneği henüz tespit edilmemiş fiil ve isim kökleri"*[44] olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kelimelerin gerek Türkçenin tarihî dönem metinlerinde karşılaşılan anlamlı ve çekimli kök şekilleri gerekse tarihî metinlerde karşılaşılmayan *'lı etimolojik kökleri kelime kökü olarak değerlendirilebilmektedir.[45] Biz de kelimelerin V veya KV kök hecelerine kadar bölünebilme ihtimalini göz önünde bulundurarak çalışmamızda basit ve türemiş yapılı fiilleri aynı başlık altında değerlendirdik. Basit ve türemiş yapılı fiillerde kılınış türü tespitinde fiillerin taşıdıkları iç zaman dikkate alınmıştır.

G.1.4. Birleşik Yapılı Fiillerde Kılınış

Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* mesnevisinde kullanılan birleşik yapılı fiiller *isim + yardımcı fiil* şeklindeki yardımcı fiil ile yapılan birleşik fiiller, *fiil + zarf-fiil eki + yardımcı fiil* şeklinde iki fiilden oluşan kurallı birleşik (tasvirî) fiiller ve

[42] Osman Fikri Sertkaya, *Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları -2-*, Akçağ Yayınları, Ankara 2025, s. XVI.
[43] Osman Fikri Sertkaya, *a.g.e.*, s. XVIII.
[44] Osman Fikri Sertkaya, *a.g.e.*, s. XIX.
[45] Osman Fikri Sertkaya, *a.g.e.*, s. XX.

deyimleşmiş birleşik fiiller olarak tasnif edilip söz konusu fiiller kılınış türleri bakımından incelenmiştir.

G.1.4.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış

Mesnevide isim + yardımcı fiil yapısında kullanılan 7 çeşit birleşik fiil tespit edilmiştir. Bunlar *isim + etmek, isim + eylemek, isim + eylenmek, isim + eyletmek, isim + kılmak, isim + kıldurmak, isim + olmak* şeklindeki fiillerdir. Söz konusu yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiil yapılarında, yardımcı fiillerin anlam açısından kendisinden önceki isimle birlikte değerlendirilerek kılınış türü tespitinde etkin olduğu görülmüştür.

Örneğin, *ol-* fiili tek başına kullanıldığında kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *hasta ol-* birleşik fiili de son sınırı vurgulayan fiildir. Ya da *et-* fiili tek başına kullanıldığında kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *hata et-* birleşik fiili de son sınırı vurgulayan fiildir. Fakat *kıl-* fiili tek başına kullanıldığında kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *tapu ḳıl-* birleşik fiili sınır vurgulamayan fiildir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

G.1.4.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış

Fiil + zarf-fiil eki + yardımcı fiil ile yapılan birleşik fiiller kurallı birleşik (tasvirî) fiil alt başlığında değerlendirilmiştir.

G.1.4.2.1. Kurallı Birleşik (Tasvirî) Fiillerde Kılınış

Yusuf ve Zeliha mesnevisinde *fiil + zarf-fiil eki + yardımcı fiil* yapısında olan kurallı birleşik (tasvirî) fiillerden sürerlik (gel- / kal- / koy- / tur-), yeterlik (u-) ve tezlik

(vėr-) fiilleri kullanılmıştır. Söz konusu fiiller kılınış türünün belirlenmesinde etkili olmaktadır.

Örneğin, *yap-* fiili tek başına kullanıldığında kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *yapa dur-* birleşik fiili sınır vurgulamayan fiildir. Ya da *al-* fiili tek başına kullanıldığında kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *alama-* birleşik fiili sınır vurgulamayan fiildir. Yine *oku-* fiili sınır vurgulamayan fiil iken *okuyuver-* birleşik fiili son sınırı vurgulayan fiildir. Örnekler çoğaltılabilir.

G.1.4.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiillerde Kılınış

Mesnevide deyimleşmiş birleşik fiil örneklerine de rastlanmaktadır. Söz konusu fiillerin kılınış türleri deyim anlamları dikkate alınarak belirlenmiştir.

Örneğin, *ant iç-* deyiminin kılınış türü *iç-* fiiline göre değil, deyimin *yemin et-* anlamına göre belirlenmiştir. Nitekim *iç-* fiili kılınış türü bakımından sınır vurgulamayan fiil iken *yemin et-* anlamındaki *ant iç-* deyimleşmiş birleşik fiili son sınırı vurgulayan fiildir. Yine *ayağa düş-* deyimi kılınış türü açısından incelenirken *düş-* fiili değil, deyimin *yalvar-* anlamı dikkate alınmıştır. *Düş-* fiili kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *yalvar-* anlamındaki *ayağa düş-* deyimleşmiş birleşik fiili ise sınır vurgulamayan fiildir. Aynı şekilde *yabana at-* deyimi kılınış türü açısından incelenirken *at-* fiiline göre değil, deyimin *değer vermemek* anlamı dikkate alınmıştır. *At-* fiili kılınış türü bakımından son sınırı vurgulayan fiil iken *değer vermemek-* anlamındaki *yabana at-* deyimleşmiş birleşik fiili sınır vurgulamayan fiildir. Yine *zelil gör-* deyimi kılınış türü olarak incelenirken *gör-* fiiline göre değil, deyimin *aşağılamak* anlamı dikkate alınarak değerlendirilmiştir. *Gör-* fiili kılınış türü bakımından ön sınırı vurgulayan fiil iken *aşağılamak-* anlamındanki *zelil gör-* deyimi sınır vurgulamayan fiildir. Örneklerin sayısı artırılabilir.

G.1.5. Bitimsiz Fiillerde Kılınış

"Bitimsiz fiiller, herhangi bir zaman veya kip ekiyle çekimlenmemiş ancak çekimlenmiş fiiller gibi tamlayıcı alabilen isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiillerdir."[46] Eklendikleri fiilleri isimleştiren bitimsiz fiil eklerinin fiilden isim yapan yapım eklerinden farkı, fiil kök ya da gövdelerinin tamlayıcı alabilme özelliğini kaybettirmemeleridir.[47]

"İsim-fiillerde belirgin bir zaman ifadesi olmadığı için fiil tabanının kılınış özelliğiyle isim-fiil eklerinin işlevleri arasında dikkate alınabilecek bir ilişki yoktur."[48] Fakat fiil kök ya da gövdelerinin kılınış özellikleri *"sıfat-fiil ve zarf-fiil eklerinin işlevleri üzerine etki edebilmektedir"*.[49] Bu sebeple biz de çalışmamızda bitimsiz fiillerden sıfat-fiil ve zarf-fiil eklerini alan fiillerde kılınış türlerini inceledik.

G.1.5.1. Sıfat-fiillerde Kılınış

Sıfat-fiil, fiile getirilen birtakım eklerle türetilip tamlayıcı alma özelliğini koruyan sıfat fonksiyonlu kelimelerdir.[50] Sıfat-fiil ekleri eklendiği fiil kök ya da gövdesinin kılınış türünü değiştirmemektedir. Dolayısı ile mesnevide kullanılan sıfat-fiil ekleri tespit edildikten sonra eklendikleri fiilin kılınış türüne göre tasnif edilmişlerdir.

Yusuf ve Zeliha mesnevisinde kullanılan sıfat-fiil ekleri *-(y)An, -Ar, -esi, -DUK, -mAz, -mIş, -r, -(I/ü)cI, -ür*'dür.

---

[46] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 79.
[47] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 80.
[48] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 81.
[49] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 80.
[50] Ahmet Karadoğan, *a.g.e.*, s. 81.

G.1.5.2. Zarf-fiillerde Kılınış

Zarf-fiil, fiile getirilen birtakım eklerle türetilmiş, tamlayıcı alma özelliğini koruyan ve zarf olarak kullanılan kelimelerdir.[51] Zarf-fiil ekleri de sıfat-fiil eklerinde olduğu gibi, eklendikleri fiillerin kılınış türünü değiştirmemektedir. Bu nedenle mesnevideki zarf-fiil ekleri tespit edildikten sonra eklendikleri fiilin kılınış türüne göre sınıflandırılmışlardır.

Yusuf ve Zeliha mesnevisinde kullanılan zarf-fiil ekleri *-(y)A, -AlI, -eliden, -dügince, -dükçe, -dUKdA, -I, -icegiz, -(I/u)cAK, -(y)IncA, -ken, -(y)U, -UbAn, -UbAnI, -Up*'tur.[52]

G.1.6. Eski Anadolu Türkçesinde Kılınış Kategorisi Üzerine Yapılan Çalışmalar

Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait metinler üzerine kılınış konusunda yapılan bilimsel çalışmalar araştırıldığında konuyla ilgili şimdiye kadar yalnız iki yüksek lisans tez çalışmasının hazırlandığı tespit edilmiştir. Bu durum Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde müstakil olarak kılınış konusunda araştırma yapılmasını gerekli kılmıştır. Biz hazırladığımız bu yüksek lisans çalışması ile oldukça az sayıdaki çalışmalara bir yenisini daha eklemiş olduk. Fakat dönem metinleri üzerine yapılacak daha pek çok çalışmanın da konuya katkı sağlayacağı muhakkaktır.

Söz konusu tez çalışmaları ve muhtevaları şöyledir:

1. Berkay Erim, *Yunus Emre Divanı'nda Kılınış ve Görünüş*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk

[51] Zeynep Korkmaz, *a.g.e.*, s. 983.
[52] Birleşik fiil yapımında kullanılan zarf-fiil ekleri bu başlık altında ayrıca değerlendirilmemiştir. Örneğin, *eydi̲vėr-* gibi.

Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2021, 804 s. (Danışman: Prof. Dr. Ahmet Günşen).

Eski Anadolu Türkçesinde kılınış konusunun ele alındığı tezlerden ilki 2021 yılında Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı bünyesinde Prof. Dr. Ahmet Günşen'in danışmanlığında Berkay Erim tarafından hazırlanan *Yunus Emre Divanı'nda Kılınış ve Görünüş* adlı yüksek lisans tezidir. Mezkûr tez *Giriş* bölümü dışında *Yunus Emre Divanı'nda Kılınış* ve *Yunus Emre Divanı'nda Görünüş* başlıklı iki ana bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümü (s.1-29) *kılınış*, *görünüş* ve *Yunus Emre* alt başlıklarını taşır. Bu bölümde öncelikle kılınış kavramına dair elde edilen kaynaklardaki kılınış kategorisi ile ilgili görüşlerden bahsedilmiş, kılınış kavramının tanımı yapılmış ve kılınış türleri ('son sınırı vurgulayan fiiller', 'sınır vurgulamayan fiiller', 'ön sınırı vurgulayan fiiller') hakkında bilgi verilmiştir. Ardından tasvir fiillerinde kılınış konusu ele alınmıştır. *Görünüş* alt başlığında, görünüş kategorisi ile ilgili ileri sürülen görüşlerden bahsedilmiş, kavramın tanımı yapılmış ve görünüşün türleri ('bitmişlik görünüşü', 'bitmemişlik görünüşü', 'sürme görünüşü') hakkında bilgi verilerek birleşik yapılarda görünüş konusu üzerinde durulmuştur. Türkçedeki birtakım zaman eklerinin araya /i-/ ek fiilini aldıklarında ve art arda geldiklerinde "birleşik zamanlar" olarak adlandırıldığından bahsedilmiş olup bu eklerin zaman bildirme fonskiyonunun dışında görünüş ve kiplik görevlerinin de olduğu belirtilmiştir. Yunus Emre alt başlığında ise şairin hayatından, eserlerinden, Türkçesinden ve Anadolu'da Türkçenin yazı dili olmasında ne gibi roller üstlendiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca şairin şiirlerindeki başlıca konular üzerinde durulmuş ve Azerbaycan'da yarattığı etkiler ele alınarak *Giriş* bölümü tamamlanmıştır. Bütün bunlara ek olarak *Yunus Emre Divanı*'ndaki incelemeler yapılırken Mustafa Tatcı'nın *Dîvân-ı İlâhîyât* adlı eseri kullanılmıştır. Metindeki anlam karmaşasını engellemek adına da birtakım sesler transkripsiyon işaretleri ile gösterilmiştir.

Yunus Emre Divanı'nda *Kılınış* başlıklı birinci bölümde (s. 30-576) kılınış konusu basit yapılı fiillerde kılınış, türemiş yapılı fiillerde kılınış ve tasvir fiillerinde

kılınış şeklinde tasnif edilerek incelenmiştir. Kılınış kavramı, basit ve türemiş yapılı fiillerde 'son sınırı vurgulayan fiiller', 'sınır vurgulamayan fiiller' ve 'ön sınırı vurgulayan fiiller' alt başlıklarında ele alınırken tasvir fiillerinde 'tezlik fiili', 'uzaklaşma fiili' ve 'süreklilik/sürerlik fiili' alt başlıklarında incelenmiştir. Bu bölümdeki tüm fiiller değerlendirilirken Ahmet Karadoğan'ın *Türkiye Türkçesinde Kılınış* adlı kitabındaki kılınış tasnifi esas alınmıştır. Bu çerçevede *Divan*'daki tüm fiiller incelenmiştir. Önce fiillerin sözlük anlam(lar)ı verilmiş, ardından fiilin kılınış türü gösterilmiştir. Aynı grupta yer alan fiiller alfabetik sıraya göre alt alta sıralanmıştır. İlgili fiillerin yer aldığı beyit(ler) fiilin anlamının daha iyi anlaşılması için Tatcı'nın çalışmasındaki sayfa sayısı/beyit sayısı sırası ile alt alta listelenmiştir.

Yunus Emre Divanı'nda Görünüş başlıklı ikinci bölümde (s. 577-786) basit yapılarda görünüş ve birleşik yapılarda görünüş konusu ele alınmıştır. *Basit yapılarda görünüş* alt başlığında *Divan*'daki fiiller 'bitmişlik görünüşü', 'bitmemişlik görünüşü' ve 'sürme görünüşü' şeklinde tasnif edilerek adı geçen görünüş türleri üzerinde durulmuştur. Ardından *Birleşik yapılarda görünüş* alt başlığında Eski Anadolu Türkçesindeki *-dU, i-dU; -mIş i-dU; -(V)r i-dU; -(V)r i-mIş* ekleri ile çekimlenmiş fiillerin görünüş türleri, Lars Johanson'un *Aspekt im Türkischen (Türkçede Görünüş)* adlı çalışmasındaki tasnif esas alınarak tespit edilmiştir. *Divan*'daki yukarıda zikredilen eklerden aynı ekleri ihtiva eden fiiller aynı grup altında sıralanarak fiillerin geçtiği beyitler Tatcı'nın çalışmasındaki sayfa sayısı/beyit sayısı sırası ile alt alta listelenmiştir.

Sonuç bölümünde (s.787-791) kılınış ve görünüş kavramları arasındaki farklardan bahsedilerek tez çalışmasının *Yunus Emre Divanı*'nda kılınış ve görünüş başlıklı ana bölümlerinden elde edilen malzemeler değerlendirilmiş, bunların istatistikî verileri paylaşılmıştır. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesinde olup günümüzde kullanılmayan birtakım fiillerin listesine de yer verilmiştir.

Kaynakça bölümünde (s. 792-804) ise tez çalışması hazırlanırken istifade edilen kaynaklar yazarın soyadı-adı, eser ismi, basım yılı, basım yeri, yayın evi olacak şekilde alfabetik olarak listelenmiştir.

2. Nour El Houda Derbal, *Dede Korkut Hikâyelerinde Zaman Ulamı*, (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 2022, 97 s. (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mediha Mangır).

Eski Anadolu Türkçesinde kılınış konusunun ele alındığı tezlerden ikincisi 2022 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı bünyesinde Dr. Öğr. Üyesi Mediha Mangır'ın danışmanlığında Nour El Houda Derbal tarafından hazırlanan *Dede Korkut Hikâyelerinde Zaman Ulamı* adlı yüksek lisans tezidir.

Söz konusu tez, *Giriş* bölümü hariç *Kuramsal Çerçeve* ve *İnceleme* başlıklı iki ana bölümden oluşmaktadır. *Giriş* bölümünde (s. 10-13) araştırmanın konusu, amacı, yöntemi ve önemi belirtilmiştir. *Kuramsal Çerçeve* başlıklı birinci bölüm (s. 14-48) *Zaman Ulamı* ve *Dede Korkut Hikâyeleri* olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır. *Zaman Ulamı* alt başlığında Türkiye Türkçesinde zaman ulamı, kılınış, görünüş, kip-kiplik konuları ele alınmıştır.

Başlangıçta felsefe bilim dalının ilgilendiği zaman kavramının bir müddet sonra sosyoloji, dil bilimi, dil bilgisi gibi farklı disiplinlerin de çalışma konusu olduğuna değinilmiştir. Bu alanlardaki muhtelif yabancı araştırmacıların ve akabinde Türkiye Türkolojisinden Tahsin Banguoğlu, Muharrem Ergin, Zeynep Korkmaz gibi bilim insanlarının "zaman" kavramı tanımlarına yer verilmiştir. Ardından kılınış kategorisi üzerinde durulmuş olup kılınışın tanımı ve açıklaması Agop Dilâçar, Doğan Aksan, Zeynep Korkmaz, Ahmet Karadoğan gibi araştırmacıların görüşlerine istinaden yapılmıştır. Kılınış türleri ('son sınırı vurgulayan fiiller', 'sınır vurgulamayan fiiller' ve 'ön sınırı vurgulayan fiiller') örnekler ile anlatılmıştır.

Akabinde görünüş, kip-kiplik konularına yer verilmiştir. *Dede Korkut Hikâyeleri* alt başlığında Dede Korkut ve *Dede Korkut* Hikâyeleri'nin özellikleri (yazmaları, nâşirleri vb.) hakkında birtakım bilgiler verilmiş ve eserde bulunan tüm hikâyelerin muhtevalarından kısaca bahsedilmiştir.

Tez çalışmasının ana bölümünü oluşturan *İnceleme* bölümü (s. 49-89) hazırlanırken Muharrem Ergin'in *Dede Korkut Kitabı* adlı eseri esas alınmıştır. *İnceleme* başlıklı ikinci bölümde Dede Korkut Hikâyeleri'nde zaman işaretleyicilerinden bahsedilmiş, akabinde *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde kılınış, *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde görünüş, *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde kip-kiplik konuları ele alınmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde (s. 90-91) *Kuramsal Çerçeve* ve *İnceleme* başlıklı ana bölümlerden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. *Kaynaklar* başlığı (s. 92-93) altında tez çalışmasında kullanılan kaynaklar yazarın soyadı-adı (kısaltılmış), basım yılı, eser adı, basım yeri, yayınevi sırası ile alfabetik olarak sıralanmıştır. Son olarak tez çalışmasını hazırlayan yazarın öz geçmişine (s. 95) yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

I. BÖLÜM: ŞEYYAD HAMZA'NIN HAYATI – EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı

Şeyyad Hamza'nın hayatı hakkında oldukça az bilgi bulunmaktadır.[53] Doğduğu ve öldüğü yıllar kesin olarak tespit edilemediğinden, şairin daha çok yaşadığı yüzyıl (veya yüzyıllar) aydınlatılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda yaşadığı yer konusunda da somut bilgiler mevcut değildir.

Şeyyad Hamza'yı ilk defa bilim dünyasına tanıtan M. Fuat Köprülü'dür.[54] Köprülü'nün nazarında Şeyyad Hamza 13. yüzyıl şairidir[55]. Onun bu görüşe sahip olmasının sebebi, Bursalı Lâmiî Çelebi'nin 16. yüzyılda yazdığı *Letâif*'teki iki fıkrada Şeyyad Hamza'nın Nasreddin Hoca ile görüşmesi, konuşmasıdır[56]. Bu sebeple Köprülü'de her iki şahsiyetin de aynı dönemde yaşadığı düşüncesi oluşmuş ve bazı bilim insanları tarafından da bu düşüncesi desteklenmiştir. Örneğin Mecdud Mansuroğlu, Hikmet Aydın, Necmettin Halil Onan gibi araştırmacılar Köprülü'nün fikrini benimsemiş[57] ve çalışmalarını bu doğrultuda şekillendirmişlerdir. Fakat Fahir İz, Günay Kut, Semih Tezcan, Feridun Nafiz Uzluk ve Rıfkı Melûl Meriç gibi

---

[53] Şeyyad Hamza'nın yaşadığı dönemde vuku bulan siyasi olaylar, savaşlar ve salgın hastalıkların hayatı ile ilgili izleri ortadan kaldırmış olabileceği düşünülmektedir (Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen Bir Şiiri Münasebetiyle", *The International Journal of Central Asian Studies*, C. X, Seoul 2005, s. 181).

[54] Metin Akar, "Şeyyad Hamza Hakkında Yeni Bilgiler I", *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Yıl: 1986, İstanbul 1987, s. 1; Emin Eminoğlu, *Şeyyâd Hamza Destân-ı Yûsuf (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, IQ Kültür Sanat, Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 25; Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 181; Milan Adamoviç, "Şeyyâd Hamza'nın Yeni Bir Şiiri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Çev. Aziz Merhan, S. 14, 2006, s. 158; İbrahim Taş, *Şeyyād Ḥamza. Yūsuf ve Zelīḫā [Gramer-Metin-Çeviri-Notlar-Sözlük-Dizin-Tıpkıbaskı]*, TDK Yayınları, Ankara 2019, s. 7.

[55] İbrahim Taş, *a.g.e.*, s. 7; Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 181-182.

[56] İbrahim Taş, *a.g.e.*, s. 7; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 25, 27; Mehmet Gürbüz, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025); Kemal Yavuz, "XIV. Yüzyıl Batı Türk Edebiyatı-II: Anadolu Sahası Şair ve Yazarları", *XIV-XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı* içinde (s. 35-62), Ed. Kemal Yavuz-Ahmet Kartal, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2019, s. 35.

[57] Necmettin Halil Onan, "Şeyyat Hamza'nın İki Yeni Gazeli Dolayısiyle", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VII, S. 4, 1949, s. 529-534.

araştırmacılar ise bu görüşü reddetmişlerdir.[58] Nitekim Meriç, 1930'lu yıllarda Akşehir Nasreddin Hoca mezarlığında yaptığı araştırmalar sonucunda birtakım somut bilgilere ulaşmıştır.[59] Şeyyad Hamza'nın kızı olduğu düşünülen[60] "*Aslı Hatun'a ait mezartaşlarını 1934 yılında Akşehir'de Nasreddin Hoca mezarlığında bulmuştur. Taşlardan birinde ad, diğerinde ölüm tarihi kayıtlıdır. "AṢL ḤĀTŪN BNT ḤMZ SYYĀD" "aṣlı ḥātūn binti ḥamza şeyyād" yazmaktadır. Tarih taşı, mezarın ayak ucundadır ve üzerinde 749 (Miladi 1348 tarihine karşılık gelmektedir.) tarihi bulunmaktadır.*"[61]

Gerhard Doerfer ile Milan Adamoviç de Şeyyad Hamza'nın 13. yüzyılda değil, 14. yüzyılda yaşamış olduğunu ileri sürmüşlerdir.[62] Tüm bu tereddütlere son noktayı koyan, bir başka deyişle adı geçen şairin yaşadığı dönemi kesin olarak tespit eden isim Metin Akar olmuştur.[63] Akar, Ankara Millî Kütüphanede 3772 numara ile kayıtlı mecmuanın içinde yer alan Şeyyad Hamza'ya ait elli beyitten müteşekkil olan bir mersiyeyi[64] bilim dünyasına tanıtmıştır. Bu yazısında, Şeyyad Hamza'nın 13. yüzyılın son çeyreğinde ve 14. yüzyılın başlarında yaşamış olduğunu, hayatına dair birtakım deliller de sunarak ortaya koymuştur.[65]

---

[58] Semih Tezcan, "Anadolu Türk Yazınının Başlangıç Döneminde Bir Yazar ve *Çarḫ-nāme*'nin Tarihlendirilmesi Üzerine", *Türk Dilleri Araştırmaları IV*, 1994, s. 85-86; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 30; Mehmet Gürbüz, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025).

[59] Mehmet Gürbüz, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025). Ayrıntlı bilgi için ayrıca bkz. Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 30.

[60] Milan Adamoviç Akşehir Mezarlığındaki mezkûr mezarın sahibesinin kesinlikle Şeyyad Hamza'nın kızı olduğu görüşüne şu cümlelerle karşı çıkmaktadır: *"Bazı bilim adamlarının, şairin Akşehirli olabileceği varsayımı Akşehir Mezarlığında bulunan ve burada ölmüş AŚL ḤĀTŪN BNT ḤMZ SYYĀD adlı bir kadına ait tarihsiz bir mezar kitabesine dayanmaktadır. Bu mezar kitabesine göre o [kadın], Ḥamza Şeyyād adında birisinin kızı olmalı.∗ Ölenin babasının kimliği, Ḥamza Şeyyād, şairimiz Şeyyād Ḥamza ile açıkçası kesinlik kazanmamaktadır. Çünkü Şeyyād adı fiilen her dindar insanın lakap olarak kullanabilecek, yukarıda gösterildiği gibi, bir apelatif (cins isim)dir ve ayrıca Ḥamza adı erkek adı olarak oldukça sık görülmektedir. Bundan dolayı da belli bir kişinin kimliğini belirlemeye yardımı olamaz. Nihayetinde Şeyyād Ḥamza ile Ḥamza Şeyyād arasındaki anlam farklılığı da önemsiz değil"* (Milan Adamoviç, *a.g.m.*, s. 160). Adamoviç'in görüşünün aksine Metin Akar, mezarı bulunan Aslı Hatun'un Şeyyad Hamza'nın kızı olduğu görüşünü, Şeyyad Hamza'nın 50 beyitlik mersiyesindeki bilgilerden hareketle savunmuştur (Metin Akar, *a.g.m.*, s. 8).

[61] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 30.

[62] Semih Tezcan, *a.g.m.*, s. 84; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 31.

[63] Metin Akar, *a.g.m.*, s. 2; Mehmet Gürbüz, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025).

[64] Semih Tezcan çalışmasında Akar'ın yayımladığı 50 beyitlik şiirin türünü kaside olarak zikretmiştir (Semih Tezcan, *a.g.m.*, s. 85).

[65] Metin Akar, *a.g.m.*, s. 9; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 31.

Yukarıda da değinildiği gibi Şeyyad Hamza'nın yaşadığı yer hakkındaki bilgiler çeşitli tahmin ve varsayımlardan öteye geçememiştir. Şairin, *"köy köy dolaşarak halka dinî, ahlâki ve tasavvufî şiirler okuyup onları bilgilendirmeye çalışan gezici bir derviş olduğu"*[66] düşünülmektedir.

Şeyyad Hamza'nın kızı[67] olduğu ileri sürülen Aslı Hatun'un mezarının Akşehir Nasreddin Hoca mezarlığında olması sebebi ile kendisinin de Akşehir yahut civar bölgelerde hayatını sürdürdüğü hükmüne varılabilmekte fakat ölüm yeri ve mezarının nerede olduğu bilinmemektedir.[68]

1.2. Edebî Kişiliği

Yûnus Emre'nin takip edilerek Nesîmî'ye ulaşılan bir yolda Şeyyad Hamza, önemli bir noktada durmaktadır. Özellikle Ahmed Yesevî, Ahmed Fakih, Mevlânâ ve Kul Ali'den etkilenmiş olan Şeyyad Hamza, kendine has şiirler yazmayı bilmiştir.[69] Eserlerinin tamamını manzum olarak kaleme alan şair mesnevi, kaside, gazel vb. nazım biçimlerini kullanmıştır. O, din ve ahlâk ile ilgili konuların yanı sıra iki manzumesi ile din dışı edebiyatta da kabiliyetli olduğunu ispatlamıştır.[70] Şairin muhteva bakımından farklılık arz eden eserleri; dil, nazım türü ve vezin bakımından da çeşitlilik göstermektedir. *Mecmû'atü'n-Nezâir*'de yer alan bir şiiri, Doğu Türkçesi özellikleri barındırmaktadır.[71] Eserlerinin birçoğunda aruz veznini kullanan şairin, Raif Yelkenci tarafından istinsah edilmiş bir şiirini ise hece ölçüsü ve dörtlükler hâlinde yazdığı görülmektedir.

---

[66] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 32.
[67] Birtakım şiirlerinden hareketle Şeyyad Hamza'nın Aslı Hatun'dan başka çocuklarının da olduğu fakat yaşadıkları dönemde meydana gelen veba salgınında öldükleri anlaşılmaktadır (Fatma Turhal Güner, *Şeyyâd Hamza'nın "Vefât-ı Hazret-i Muhammed 'Aleyhi's-Selâm" Adlı Mesnevisi*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996, s. 6; Gülten Feşel Güzelışık, *Şeyyâd Hamza, Mi'râc-nâme*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996, s. 7).
[68] Mehmet Gürbüz, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025); Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 32.
[69] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.
[70] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 32.
[71] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 32; Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.

Şekil ve muhteva açısından Şeyyad Hamza'nın şiirlerine bakıldığında onun Arapça ve Farsça bildiği, yanı sıra İslam kültürüne son derece vâkıf olduğu anlaşılmaktadır.[72] Şair, şiirlerini kaleme alırken samimi ve akıcı bir üslup kullanmakla birlikte açık bir dili tercih etmiştir. O, şiirlerinde mesnevilerine oranla daha fazla Arapça, Farsça kelime ve tamlama kullanmıştır.[73] Eserlerinin neredeyse hepsi dinî-tasavvufi içeriklidir. Münferit şiirlerinin genelinde ise ölüm teması belirgindir.[74] Şairin manzumelerinde en göze çarpan özelliği peygamber sevgisini ön planda tutmasıdır. Ayrıca o, Anadolu'da ilk güzel naat örneklerini kaleme alan şairlerden biridir. Bu yönüyle Şeyyad Hamza, edebiyatımızda Yûnus'tan sonra kaside nazım şeklini kullanarak naatlar kaleme almış bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat onun naatları Yûnus'unkilerden daha çoktur.

Şeyyad Hamza'nın Yûnus'la benzerlik gösteren bir başka özelliği de gazel ve kasidelerindeki lirizmdir.[75] Eserlerinde bu lirizm etkisi yoğun olarak kendini hissettirmektedir. Şairin günümüze kadar ulaşan eserleri her ne kadar sınırlı sayıda da olsa konuları bakımından oldukça düşündürücü ve bir o kadar da etkileyici olmakla birlikte dil ve şekil özellikleri açısından da son derece kıymeti haizdir.

1.3. Eserleri

Şeyyad Hamza'nın bugün bilinen altı mesnevisi ve farklı mecmualarda yer alan münferit şiirleri vardır.

---

[72] Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyad Hamza", https://islamansiklopedisi.org.tr/seyyad-hamza, (15.05.2025), s. 105.
[73] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.
[74] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 32; Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyad Hamza", https://islamansiklopedisi.org.tr/seyyad-hamza, (15.05.2025), s. 105.
[75] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.

1.3.1. *Yûsuf ve Zelîhâ (Destân-ı Yûsuf)*

Şeyyad Hamza'nın bilinen altı mesnevisinin arasında en meşhur olanıdır.[76] 1529 beyitten müteşekkil olup aruzun fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle, klasik mesnevi tarzında yazılmıştır.[77] Anadolu sahasında Yûsuf hikâyesini, mesnevi tarzında ilk işleyen Şeyyad Hamza'dır.[78] Bu eser Sula/Süle Fakih'in aynı isimli eserinden özetlenerek yazılmıştır.[79] Kur'an'da "ahsenü'l kasas" (kıssaların en güzeli)[80] diye nitelendirilen Yûsuf kıssasını konu edinen mesnevi, görünüş itibarıyla Hz. Yûsuf ile Mısır azizinin eşi Zeliha arasında geçen bir aşk hikâyesinin anlatılmasının yanı sıra esasen Hz. Yûsuf'un hayatı ekseninde şekillenmiştir.[81] Eserin muhtevası Kur'an'daki Yûsuf kıssasına dayanmakla birlikte şairin, tefsir kaynaklarından da istifade ettiği görülmektedir. "*Kur'an'da Zeliha'nın âşık oluşuyla ilgili olarak herhangi bir yardımcı unsur veya vasıtadan bahsedilmezken, Şeyyâd'ın Zelihâ'yı, onun gördüğü bir rüya üzerine, Yûsuf'a âşık etmesi eserin orijinal bir yönüdür*".[82]

Şeyyad Hamza, bu hikâyede son derece anlaşılır ve pürüzsüz bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Eserde Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların sayısı olabildiğince az tutulmuştur. Arapçadan alınan kelimeler Farsçaya oranla daha fazla olsa da bunlar, halk arasında yaygınlaşan kelimelerdir.[83] Ayrıca eser, Eski Anadolu Türkçesinin kuruluş dönemi özelliklerini yansıtmakla birlikte ağız özellikleri, arkaik

---

[76] Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta Hamse Geleneği ve Şeyyâd Hamza", *Turkish Studies*, C. 4, S. 7, 2009, s. 596.
[77] Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta…", s. 596; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 38; Ayşe Yıldız, "Yûsuf u Zelîha / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasâsi'l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[78] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 39; Ayşe Yıldız, "Yûsuf u Zelîha / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasâsi'l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza, (15.05.2025); Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.
[79] Tuncer Gülensoy, "Destân-ı Yûsuf", https://islamansiklopedisi.org.tr/destan-i-yusuf, (15.05.2025), s. 210.
[80] Tuncer Gülensoy, "Destân-ı Yûsuf", https://islamansiklopedisi.org.tr/destan-i-yusuf, (15.05.2025), s. 210; Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.
[81] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 35.
[82] Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 185; mesnevinin konusu hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 40-50.
[83] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36.

kelimeler ve içerdiği deyimler bakımından dönemin en karakteristik mesnevisi olma özelliğini taşımaktadır.[84]

Eserin bilinen tek yazma nüshası, Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde A.301/2'de *Kitâb-ı Güzîde*'nin[85] içinde *Dâsıtân-ı Yûsuf u Züleyhâ* adıyla kayıtlı bulunmaktadır.[86] Ayrıca bu nüsha *Raif Yelkenci nüshası* olarak da anılmaktadır.[87]

Şeyyad Hamza'nın bu mesnevisi üzerinde ilk çalışmayı yapan Dehri Dilçin'dir. Dilçin, yukarıda bahsedilen tek nüshadan yararlanarak hazırladığı çalışmasını, 1946 yılında *Şeyyâd Hamza. Yûsuf ve Zeliha* adıyla yayımlamıştır. Ardından Talat Tekin, 1951 yılında *13. Asır Anadolu Şairlerinden Şeyyâd Hamza'nın Destân-ı Yûsuf Mesnevisi Üzerinde Dil Tetkikleri* adlı bir lisans bitirme tezi hazırlamıştır. Fakat bu çalışma yayımlanmamıştır. Eser üzerinde yayımlanmış ikinci çalışmayı yapan Osman Yıldız'dır.[88] 2008 yılında *Şeyyād Ḥamza. Yūsuf u Zelīḫā (Destān-ı Yūsuf*) *Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler* adıyla yayımlanan eser,[89] hazırlık aşaması ve tamamlanma bakımından Emin Eminoğlu'nun *Şeyyâd Hamza. Destân-ı Yûsuf (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)* adlı çalışmasıyla yakın tarihlere denk gelmiş, fakat yukarıda da belirtildiği üzere Yıldız'ın çalışması Eminoğlu'nunkinden daha önce yayımlanmıştır. Mesnevinin 2008 yılındaki bir diğer neşri de Ümit Özgür Demirci ve Şenol Korkmaz tarafından giriş, metin, Türkiye Türkçesine aktarım, dizin-sözlük, tıpkıbasım olacak şekilde hazırlanmıştır.[90] Mesnevi ile ilgili son çalışmalardan biri de İbrahim Taş tarafından yapılmıştır. İlk baskısını 2008 yılında *Yusuf ve Zeliha* adı ile yayımlayan araştırmacı, çalışmanın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş baskısını 2017

---

[84] Tuncer Gülensoy, "Destân-ı Yûsuf", https://islamansiklopedisi.org.tr/destan-i-yusuf, (15.05.2025), s. 210.
[85] İbrahim Taş, *a.g.e.*, s. 15.
[86] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 38; Ayşe Yıldız, "Yûsuf u Zelîha / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasâsi'l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[87] Tuncer Gülensoy, "Destân-ı Yûsuf", https://islamansiklopedisi.org.tr/destan-i-yusuf, (15.05.2025), s. 210.
[88] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 51.
[89] Osman Yıldız, *Şeyyād Ḥamza. Yūsuf u Zelīḫā (Destān-ı Yūsuf*) *Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, 579 s.
[90] Ümit Özgür Demirci-Şenol Korkmaz, *Şeyyâd Hamza. Yûsuf u Zelîha (Destân-ı Yûsuf 'Aleyhi's-selâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasasi'l-Mübârek)*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2008, 414 s.

yılında *Şeyyâd Ḥamza Yūsuf ve Zelīḫā [Gramer-Metin-Çeviri-Notlar-Sözlük-Tıpkıbaskı]* adı ile neşretmiştir.[91]

1.3.2. *Dâstân-ı Sultân Mahmûd*

Aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla kaleme alınmıştır.[92] 79 beyitten müteşekkil mesnevi, şairin diğer mesnevilerinin içinde en kısa olanıdır. Hacmi küçük olsa da klâsik mesnevi kompozisyonuna uygun olarak hazırlanmıştır.[93] Bu eserde Sultân Mahmûd ile yoksul bir dervişin arasında geçen konuşma konu edilmektedir.[94] Sadettin Buluç bu eseri çeviriyazı, sözlük ve tıpkıbasım olmak üzere 1969 yılında yayımlamıştır.[95] Ayrıca Buluç, bu mesnevinin içeriğine bakıldığında Şeyyad Hamza'nın olgunluk çağında kaleminden çıktığı düşüncesini taşımaktadır.[96]

1.3.3. *Ahvâl-i Kıyâmet*

Şeyyad Hamza'nın bu mesnevisinde kıyametin kopması ve sonrasındaki hadiseler anlatılmaktadır.[97] 343 beyitten oluşan eser, aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla kaleme alınmıştır. Eseri ilk defa bilim âlemine Âmil Çelebioğlu tanıtmış olup eserin Şeyyâd Îsâ'ya ait olduğunu söylemiştir.[98] Bir nüshasında Şeyyâd Îsâ'nın adının geçmesi nedeniyle bir süre ona ait olduğu düşünülse de Ankara Millî Kütüphane A-3772 numarada bulunan nüshada Şeyyad Hamza'nın adına kayıtlı

---

[91] Ayşe Yıldız, "Yûsuf u Zelîha / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasâsi'l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[92] Müjgân Çakır, "Dâstân-ı Sultân Mahmûd (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/dastan-i-sultan-mahmud-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[93] Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta…", s. 599.
[94] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36; ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 33; Müjgân Çakır, "Dâstân-ı Sultân Mahmûd (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/dastan-i-sultan-mahmud-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[95] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 33.
[96] Müjgân Çakır, "Mi'râc-nâme (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-rac-name-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[97] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36; daha geniş bilgi için ayrıca bkz. Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[98] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 37.

olduğu anlaşılmış, dolayısıyla da bu düşünce değişmiştir. Metin Akar da eserin dil ve üslûp özelliklerini dikkate alarak mesnevinin Şeyyad Hamza'ya ait olabileceği üzerinde durmuştur. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi A-142 numarada yer alan nüshayı Dehri Dilçin istinsah etmiştir. Söz konusu nüshalardan başka Türk Dil Kurumu Kütüphanesi A-346 numarada kayıtlı bir nüsha ile, Sadettin Buluç'un belirttiğine göre, Hikmet İlaydın'ın kendi özel kütüphanesinde bir başka nüshası daha mevcuttur.[99]

Bu eser üzerine Esra Durmaz tarafından bir yüksek lisans çalışması hazırlanmıştır[100]. Durmaz'a göre mesnevi 289 beyitten[101] oluşmaktadır. Geri kalan beyitler ise sonradan eklenmiştir. Cem Dilçin'e göre ise eser 344 beyitten müteşekkildir.[102] Mesnevinin pek çok yerinde aruz kusurları bulunmaktadır. Dili ise son derece sade ve akıcı olmakla birlikte samimi bir üslupla kaleme alınmıştır. Eser, ses ve şekil bakımından Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri göstermektedir.[103]

1.3.4. *Mi'râc-nâme*

545 beyitten oluşan bu mesnevi büyük ölçüde aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır ancak bazı beyitlerde "mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün" ve "fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün" kalıplarının tercih edildiği de görülmektedir.[104] Hz. Muhammed'in miraca yükseliş hadisesi konu edilmiştir. 14. yüzyıl halk Türkçesiyle yazılmıştır.[105] Eserin bilinen tek nüshası mevcut olup Ankara Millî Kütüphanede A-

---

[99] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 37; Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[100] Esra Durmaz, *Şeyyad Hamza'nın Ahvâl-i Kıyamet'i,* (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1994, 59 s.
[101] Orhan Kemal Tavukçu eserin beyit sayısı ile ilgili şu görüşü aktarır: "*İlk kez Şeyyad Hamza'nın kaleme aldığı eserin bazı beyitleri -muhtemelen aynı geleneğe mensup- Şeyyad Îsâ tarafından, kelime kadrosu itibariyle, değiştirilmiş ve metne elli beş beyit ilâve edilmiştir"* (Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta…", s. 600).
[102] Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[103] Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[104] Gülten Feşel Güzelışık, *a.g.t.*, s. 83.
[105] Gülten Feşel Güzelışık, *a.g.t.*, s. 27.

3772 numarada kayıtlıdır.[106] Bu mesnevi üzerine Gülten Feşel Güzelışık tarafından bir yüksek lisans çalışması hazırlanmıştır.[107]

1.3.5. *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-Selâm*

Hz. Muhammed'in vefatının konu edildiği[108] mesnevidir. 356 beyitten[109] oluşmaktadır.[110] Aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmış olmakla birlikte 342-349. beyitler arasında şair "mefâ'îlün fe'ûlün mefâ'îlün fe'ûlün" kalıbını kullanmayı tercih etmiştir. Eserin tek nüshası mevcut olup Ankara Millî Kütüphanede A-3772 numaradaki mecmuada bulunmaktadır.[111] Şeyyad Hamza bu mesnevisinde peygamberin ağzından Müslümanlara bazı nasihatlerde de bulunmaktadır.[112] Mesnevinin giriş bölümü olmadığından[113], hikâyeye doğrudan geçilmektedir.[114] Bu eser üzerine Fatma Turhal Güner tarafından bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.[115]

---

[106] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36; Müjgân Çakır, "Mi'râc-nâme (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-rac-name-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[107] Gülten Feşel Güzelışık, *a.g.t.*, 131 s.
[108] Fatma Turhal Güner, *a.g.t.*, s. 8.
[109] Birtakım kaynaklarda eserin 483 beyitten müteşekkil olduğu, bunun 356 beytinin Şeyyad Hamza tarafından yazıldığı, kalan 127 beytinin ise müstensih tarafından ilâve edildiği bilgisi yer almaktadır. Söz konusu bilgi için bkz. Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36; Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 188.
[110] Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta…", s. 598; Müjgân Çakır, "Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-Selâm (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/vefat-i-hazret-i-muhammed-aleyhi-s-selam-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[111] Müjgân Çakır, "Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-Selâm (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/vefat-i-hazret-i-muhammed-aleyhi-s-selam-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[112] Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[113] Orhan Kemal Tavukçu, "Klâsik Edebiyatta…", s. 598.
[114] Müjgân Çakır, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).
[115] Fatma Turhal Güner, *a.g.t.*, 125 s.

1.3.6. *Dâsitân-ı Nemrûd Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm Aleyhi's-Selâm*

389 beyitten meydana gelen bu mesnevide şair, diğer mesnevilerinde olduğu gibi aruzun "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbını kullanmıştır. Eserde Hz. İbrahim'in başından geçen olaylar konu edilmektedir. Tek nüshası tespit edilmiş olup Bulgaristan Millî Kütüphanesinde numara OR. 108'de kayıtlı olan yazmanın 78a-90a sayfaları içindedir. Bu nüsha imla ve vezin olarak kusurludur. Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren bu eser ses ve şekil bakımından oldukça önemlidir.[116]

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi BAP birimine bağlı proje kapsamında yapılan çalışmalar neticesinde gün yüzüne çıkartılan eser,[117] Müjgân Çakır ve Hanife Koncu tarafından müşterek hazırlanan "Şeyyâd Hamza'nın Yeni Bir Eseri Üzerine: Dâsitân-ı Nemrûd 'Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm 'Aleyhi's-Selâm" başlıklı makaleleri ile 2022 yılında bilim dünyasına tanıtılmıştır.

1.3.7. Münferit Şiirleri

Şeyyad Hamza'ya ait, *Câmi'ü'n-Nezâir*'de üç, *Mecmû'atü'n-Nezâir*'de bir, *Bibliotheque National'*de yer alan bir mecmuada iki[118], Bursa Umumi Kütüphanesinde beş, Raif Yelkenci tarafından istinsah edilen bir ve Ankara Millî Kütüphanede üç olmak üzere toplamda 15[119] münferit şiir tespit edilmiştir.[120] Bu şiirlerinden biri din dışı muhtevaya sahip olmakla beraber diğerlerinin hemen hepsi dinî muhtevalı olup

---

[116] Müjgân Çakır-Hanife Koncu, "Şeyyâd Hamza'nın Yeni Bir Eseri Üzerine: Dâsitân-ı Nemrûd 'Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm 'Aleyhi's-Selâm", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 29, 2022, s. 478-515; Müjgân Çakır-Hanife Koncu, "Dâsitân-ı Nemrûd Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm Aleyhi's-Selâm (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/dasitan-i-nemrud-aleyhi-l-la-ne-ve-ibrahim-aleyhi-s-selam-seyyad-hamza-tees-1633, (15.05.2025).
[117] Müjgân Çakır-Hanife Koncu, *a.g.m.*, s. 480.
[118] Necmettin Halil Onan, *a.g.m.*, s. 529-534.
[119] Kemal Yavuz tarafından hazırlanan çalışmada Şeyyâd Hamza'ya ait münferit şiir sayısı 16 olarak belirtilmiştir (Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36).
[120] Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 34-36.

dünyanın geçiciliğinin konu edildiği görülmektedir.[121] Ayrıca söz konusu şiirlerinin arasında naat muhtevalı şiirleri de olan şairin naat yazma konusunda da yetkin olduğu anlaşılmaktadır.[122]

Söz konusu münferit şiirler M. Fuad Köprülü, Mecdut Mansuroğlu, Necmettin Halil Onan, Sadettin Buluç, Metin Akar[123], Milan Adamoviç ve Orhan Kemal Tavukçu[124] gibi bilim insanları tarafından yayımlanmıştır.

[121] Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 188.
[122] Kemal Yavuz, *a.g.e.*, s. 36.
[123] Milan Adamoviç, *a.g.m.*, s. 158-159; Emin Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 34-36.
[124] Orhan Kemal Tavukçu, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen…", s. 181-195.

II. BÖLÜM: ŞEYYAD HAMZA'NIN *YUSUF VE ZELİHA* MESNEVİSİNDE KILINIŞ

2.1. Türkçe Fiillerde Kılınış

2.1.1. Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış

2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

al-:

1. almak

a.-a

"*Vezīr eydür geleli bėş gün ola*
Geldiler Ken'ān'dan buġday ***ala***" (33^{b}/7)

a.-madum

"*Yūsuf eydür* ***almadum*** *boncuġı ben*
Ne ḫo gördüm ben anı baŋa inan" (40^{a}/10)

a.-dı

"*Vėrdiler* ***aldı*** *eline ol ḫoca*
İstedi ol gönlegi uçdan uca" (6^{a}/13)

"*Vėrdiler bitiyi* ***aldı*** *eline*
İmdi diler gide kendü ėline" (9^{a}/5)

“*Her biri **aldı** bıçaġı eline*
Ellerin ṭoġradı turunc yėrine” (21ª/7)

“*Böyle dėdi çökdi zindān öŋine*
*Ol ʿArab bir aġaç **aldı** eline*” (23ᵇ/7)

“***Aldı** ol demlūcı ʿArab eline*
ʿAzm ḳıldı gitdi kendü yolına” (24ª/7)

“*Elin **aldı** anı getürdi yola*
Ol oturdı yol üze zārī ḳıla” (31ª/1)

“***Aldı** Bünyāmīn n’ėdesin bilmedi*
Sırça ṣandı aŋa raġbet ḳılmadı” (36ª/12)

“***Aldı** Yūsuf öpdi urdı gözine*
Döndi söyledi bularuŋ yüzine” (43ᵇ/7)

“*Ṣundı **aldı** bi ’smi ’llāh dėyü arı*
İçdi anı düşdi yėre cān vėri” (50ª/13)

a.-dılar

“***Aldılar** ol bitigi ṣunuşdılar*
Bir birine ḳamusı baḳışdılar” (44ª/2)

a.-maġum

“*Ol kiş’ eydür on ṭoḳuz var yarmaḳum*
*Bu ḳadarla ʿaceb ola **almaġum***” (8ᵇ/9)

a.-mışsız

"*Yūsuf eydür* ***almışsız*** *etmegini*
Gėrçek mi çıḳarduŋuz göŋlegini" (44^{b}/8)

a.-ur

"*Her biri kim* ***alur*** *anı eline*
Gėrü gelür Bünyāmīn'üŋ ḳolına" (36^{b}/12)

"*Beşīr* ***alur*** *ol ṭonı varur gider*
Vėr ṣalavāt eydeyüm imdi n'ėder" (46^{b}/6)

"*Yaʿḳūb'a selām vėrür vėrür ṭonı*
Yüzine Yaʿḳūb ***alur*** *sürter anı*" (47^{b}/1)

2. evlenmek

al.!

"*Çalab'dan selām getürdi eytdi bil*
Zelḫā'yı ***al*** *kend' özüŋe yār ḳıl*" (31^{b}/7)

3. bulunduğu yerden ayırmak

al.!

"***Al*** *ṭavarı tėz atamı getürüŋ*
Kimse ḳomaŋ anda baŋa yėtürüŋ" (48^{a}/4)

a.-dılar

"*Dėr bu on ḳardaş Yūsuf'ı* ***aldılar***
Atasından teferrüce vardılar" (44^{b}/4)

4. satın almak

a.-a

“*Her dilerse kim **ala** buġday ṣatun*
Bir yüki degerdi iki yüz altun” (33^{b}/1)

a.-alum

“***Alalum** bāzāra girüp oḳ ḳılıç*
Ḳıralum bu şehrlüyi ḳalmaya hėç” (40^{b}/9)

a.-ur

“*Münādīler çaġırur şehrlü gelür*
*Aya beŋzer ḳıymetī ḳul kim **alur***” (13b/10)

“*Buġday **alur** ol daḫı yėr diŋlenür*
Yūsuf anuŋ üzre bu kez beglenür” (29^{b}/14)

“*Anası Rāḥīle ol gün kim ölür*
*Yaʿḳūb peyġāmber ki bir ḳırnaḳ **alur***” (46^{a}/5)

“*Anı ṣatar Yūsuf’a Yūsuf **alur***
Ḳamudan ḫāṣ kendüye anı ḳılur” (46^{b}/2)

5. kaçırmak

a.-alum

“***Alalum** Bünyāmīn’’ girelüm yola*
Kim bu şehrde var bize ḳarşu gele” (40^{b}/11)

a.-duġıdı

"*Eytdiler biz Yūsuf'ı* ***alduġ-ıdı***
Ḳul dėyüben biz anı ṣatduġ-ıdı" (48ª/6)

6. yanında götürmek

al.!

"*Vėr beşāret bunlara ḳurtulmaġa*
Al *ėlet bunları girsün uçmaġa*" (28ª/4)

"*Buyurur ḫaznedāra var ḫazneye*
Bir ṣandūḳ var ***al*** *getür bu araya*" (43ᵇ/11)

a.-dı

"*Yūsuf'ı ḳardaşları* ***aldı*** *gider*
Vėr ṣalavāt eydeyüm varup n'ėder" (3ª/12)

"*Yūsuf'ı ḳardaşları* ***aldı*** *gider*
Dünye döndi aġlayu feryād ėder" (3ᵇ/8)

"*Deveye bindürdiler* ***aldı*** *gider*
Anası ḳabrine uġrar gör n'ėder" (9ª/11)

a.-dılar

"*Yaʿḳūb eydür ḳardaşları* ***aldılar***
Tefārüce geyik ata vardılar" (3ᵇ/4)

a.-ur

"*Uşşı geldi başına diŋle n'eder*
Yūsuf'uŋ ṭutar elin ***alur*** *gider*" (8[a]/9)

"*Çünki* ***alur*** *Yūsuf'ı Ḳuds'e varur*
Ėşit imdi ne kerāmet gösterür" (10[b]/8)

"*Yūsuf'ı* ***alur*** *varur Nīl ḳatına*
Buyurur aŋa gire anda yuna" (11[b]/14)

"*Yūsuf'ı* ***alur*** *varur Zelīḫā'ya*
İmdi diŋle varıcaḳ ne söyleye" (15[a]/13)

"*Hem ṭonın daḫı Yūsuf'uŋ çıḳarur*
Alur *anı Melik Reyyān'a varur*" (21[b]/5)

"*Bir ʿaceb düş görür ol sāḳī ė yār*
Üç ulu salḳum üzüm ***alur***" (22[a]/13)

"*İmdi ėşit Yūsuf'ı kim ol n'eder*
Buġda vėrür bunlara ***alur*** *gider*" (34[a]/15)

"*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar* ***alur*** *gelür*
Yūsuf açar ṣandūġı gör ne ḳılur" (43[b]/12)

"*Ṭutar elin Beşīr'üŋ* ***alur*** *gider*
Yaʿḳūb'a ėltür anı ėşit n'eder" (47[a]/15)

"*Zelḫā'yı ḫādim varur* ***alur*** *gelür*
Anı Yaʿḳūb görür ü göriş ḳılur" (49[a]/11)

"*Çıḳdı Kenʿān dapa Yaʿḳūb gönülür*
On oġulın kendüle bile ***alur***" (50[a]/2)

"*Mūsā bulur tābūtı* ***alur*** *gider*
Ėletür Yaʿḳūb dapa gör kim n'ėder" (52ª/10)

7. ele geçirmek

a.-dılar

"*Leşker ü ḥaşem ḳamu atlandılar*
Aldılar *ol ḳāfileyi döndiler*" (39ᵇ/4)

8. kabul etmek

a.-duŋ

"*Bekle nāmūsum varum saġışlaġıl*
Ḳamusın ***alduŋ*** *ḳuluŋ baġışlaġıl*" (14ª/12)

a.-duŋuz

"*Eytdi* ***alduŋuz*** *Yūsuf'ı varduŋuz*
Ėltdüŋüz yabanda ḳurda vėrdüŋüz" (35ª/10)

"*Yitüresiz bunı daḫı ėledü*
Alduŋuz *Yūsf'ı nite kim ṭoladu*" (35ª/12)

9. değerinde olmak

a.-dılar

"*Vėrdiler ikinci yıl gümişlerin*
Aldılar *buġday ḳılurlar işlerin*" (29ª/10)

a.-duŋuz

"*Kiçi oġlın ṣattuŋuz ḳuldur dėyü*
***Alduŋuz** bahāsını ḥarām yėyü*" (40^{b}/1)

a.-madı

"*Yėdiler beşinci yıl mülk ḳalmadı*
*Vėrüben buġday ki Yūsuf **almadı***" (29^{a}/13)

10. kapmak

a.-ur

"*Güder-iken ḳozılarum ṭaġılur*
*Arasında körpe ḳozım ḳurd **alur***" (3^{a}/3)

a.-urdı

"*Bir ḳavülde daḫı gelmişdür ḫaber*
*Yūsuf **alurdı** ṭaʿām yėrken meger*" (40^{a}/12)

a.-urıdı

"*Üçünci gün üç altun **alur-ıdı***
Ḳordı andan Yūsuf'ı görür-idi" (11^{b}/11)

aş-: geçmek

a.-dılar

"*Çünki bir ṭaġ **aşdılar** ṭolundılar*

Ėşid imdi Yūsuf'a ne ḳıldılar" (3^b/9)

atlan-: ata binmek

a.-dılar

"*Leşker ü ḥaşem ḳamu* ***atlandılar***
Aldılar ol ḳāfileyi döndiler" (39^b/4)

avla-: avlamak

a.-ŋ

"*Varuŋ* ***avlaŋ*** *ḳurdı getürüŋ baŋa*
*Yūsuf'ı yėdi-*mi *ṣoram ben aŋa*" (6^b/1)

"*Varuŋ* ***avlaŋ*** *getürüŋ ḳurdı ele*
Yoḫsa Taŋrı'dan gele size belā" (6^b/3)

ayır-: ayırmak

a.-dı

"*Sevdügümden Yaʿḳūb* ***ayırdı*** *beni*
İŋiletdi aġladup düni gün" (46^a/10)

ayrıl-: ayrılmak

a.-am

"*Çıḳaram şehrden bulardan* ***ayrılam***
Göresin kim bunlara ben ne ḳılam" (51^a/1)

a.-dı

"*Ḳardaşuŋdan* ***ayrıldı*** *gelemez*
Ṭur aŋa var ol yolı oŋaramaz" (35^{b}/14)

az-:

1. değiştirmek

a.-ar

"*Kend' özin sarāy dīvārında yazar*
Gözlerini sürmeler gözin ***azar***" (17^{b}/1)

2. ayrılmak

a.-mışam

"*Ben daḫı ʿiyāllerümden* ***azmışam***
Gėce gündüz ḥasretinden yanmışam" (6^{b}/12)

bağışla-:

1. affetmek

b.!

"ʿ*Arş dibinde başın ura secdeye*
Ümmetümi baŋa ***bağışla*** *dėye*" (28^{a}/1)

b.-dum

“*Ümmetüŋi ben saŋa* ***bağışladum***
Ben Kerīm’üm bil ki kerem işledüm” (28[a]/3)

“*Yūsuf eydür suçuŋuz* ***bağışladum***
Ḳıldum ʿafv ben size ḫoş işledüm” (45[b]/4)

“*Yaʿḳūb eydür suçuŋuz* ***bağışladum***
Şefaḳat ḳıldum size ḫoş işledüm” (48[a]/9)

“*Ben* ***bağışladum*** *sizi Muḥammed’e*
İki cihān faḫrine ol Aḥmed’e” (49[a]/4)

b.-ġıl

“*Bekle nāmūsum varum saġışlaġıl*
Ḳamusın alduŋ ḳuluŋ ***bağışlaġıl***” (14[a]/12)

“*Bunı ḳoşana Çalab ṭutma günāh*
Yazuġın ***bağışlaġıl*** *ey pādişāh*” (52[a]/15)

“*Şeyyād-ı Ḥamza kemīne ḳul senüŋ*
Yazuġın ***bağışlaġıl*** *yā Rab anuŋ*” (52[b]/1)

b.-ġil

“*Eytdiler suçumuzı ʿafv eylegil*
Bize ***bağışlagil*** *eyü söylegil*” (45[b]/2)

“*İmdi bize suçumuz* ***bağışlagil***
Suçlu olduḳ yüzümüze urmaġıl” (48[a]/8)

b.-r

“*Bunları Yūsuf diler göŋli ṣafā*
Buları mālik ***bağışlar*** *Yūsuf’a*” (26[b]/6)

b.-ya

“*Ḳamusın* ***bağışlaya*** *Raḥmān durur*
Ṭamusın göstermeye Raḥīm durur” (1[b]/6)

“*Ol Kerīm’dür suçuŋuz sağışlaya*
Bildüre size ḳamu ***bağışlaya***” (1[b]/7)

“*Dileŋ andan yazuġuŋuz siz ayıḳ*
Bola ki ***bağışlaya*** *size bayıḳ*” (45[b]/9)

“*Ḳıla cōmerdlıḳ ḳıyāmetde Çalab*
Ḳulların ***bağışlaya*** *ol ferd Rab*” (48[b]/12)

2. bağışlamak, hediye olarak vermek

b.-dı

“*Mālını Reyyān melik sağışladı*
Ḳamusını Yūsuf’a ***bağışladı***” (29[a]/4)

“*Bir demlūc* ***bağışladı*** *ḳıymetini*
Ṣatar-ısam yėtmeye Mıṣr altunı” (24[b]/7)

b.-dum

“*Ḳutlu olsun dėr saŋa* ***bağışladum***
Saŋa vėrdüm bu ḳulı key işledüm” (14[a]/13)

b.-yum

"*Yaʿḳūb eydür ḥācetüŋ var mı dėgil*
Vėreyüm ***bağışlayum*** *sen dilegil*" (24^{b}/5)

bağşıla-: affetmek

b.!

"*Eytdi ey Ḳādir Çalab döndüm saŋa*
Tevbe ḳıldum ***bağşıla*** *şuçum baŋa*" (11^{a}/15)

"*Şükr ḳılġıl sulṭān olduŋ sen ulu*
Suçumuzı ***bağşıla*** *ʿafv eyleyü*" (45^{b}/3)

b.-dum

"*Taŋrı eyde* ***bağşıladum*** *ümmeti*
Ḳıldılarsa nėce kim suçı ḳatı" (28^{a}/2)

b.-r

"*Daḫı bir adı anuŋ Raḥmān durur*
Bağşılar *ḳullarına Ġufrān-durur*" (1^{b}/3)

"*Şükr ḳıluŋ Taŋrı'ya leyl ü nehār*
Suç ḳıluruz suçumuzı ***bağşılar***" (1^{b}/9)

bağla-:

1. bağlamak

b.-dı

"*Ḳaçmasun dėyü Yūsuf'ı* ***bağladı***
Göge yüzin ṭutdı Yūsuf ağladı" (9[a]/7)

b.-ŋ

"*Atası delürdi dėr* ***bağlaŋ*** *elin*
Sözi azdı bilimez kendü ḥālin" (12[b]/10)

b.-r

"*Yūsuf'uŋ* ***bağlar*** *ḳuşaḳ berk bėline*
Vėrdi ḳardaşları elin eline" (3[a]/10)

"*Melik Reyyān ṭuyar ikisin ṭutar*
Bunları ***bağlar*** *u zindāna ḳoyar*" (22[a]/9)

2. kilitlemek

b.-dı

"*Yapdı sarāyuŋ ḳapusın* ***bağladı***
Yūsuf anı göricegiz ağladı" (17[b]/3)

3. birleştirmek

b.-dı

"*Mışır'lu içün müşebbek eyledi*
Ḳamu yolları buyurup ***bağladı***" ((32[a]/13)

4. yüklemek

b.-dum

"*Biŋ ḳatır yüki ḫazīne* ***bağladum***
Altı ay yol yörüdüm çoḳ ağladum" (18[a]/5)

b.-ar

"*Vėrür buġday bunlar* ***bağlar*** *yüklerin*
Yüklerinde gizledür vėrdüklerin" (34[b]/1)

bağlan-: kilitlenmek

b.-dı

"*Yūsuf'a dėr ḳalmadı ayruḳ çāre*
Ḳapu ***bağlandı*** *Yūsuf ḳanda vara*" (18[a]/13)

bağlat-: bağlatmak

b.-ur

"*Yūsuf emr ėtdi buları* ***bağladur***
Öldürüŋ dėr ḳamusını ağladur" (45[a]/5)

başar-: başarmak

b.-a

"*Yūsuf eydür ne getürdüŋ bu şāra*
Eyt baŋa dėr Taŋrı işüŋ ***başara***" (23[b]/11)

"*Kim ḳaçan illā varasız ol şāra*
İşüŋüzi Taŋrı anda ***başara***" (35^{b}/3)

"*Andan gelsün girsün ol şehre*
Tā ki işin Taŋrı anuŋ ***başara***" (51^{a}/13)

bayıt-: zengin etmek

b.-dı

"*ʿArab eydür ḳalmadı māl ḥāceti*
Ol ġarīb ***bayıtdı*** *key beni ḳatı*" (24^{b}/6)

bekle-: kilitlemek

b.-r

"*Ḳapuda Şemdīn ṭurur* ***bekler*** *ḳapu*
Geldi Bünyāmīn hem ol ḳıldı ṭapu" (35^{b}/9)

bez-: bıkmak

b.-diler

"*Böyle dėyüben bitiye yazdılar*
Her biri ḳardaşlıġından ***bezdiler***" (9^{a}/4)

biç-: kesmek

b.-er

"*Ṭuru gelür Yūsuf'ı öper ḳucar*

Üç yüz altmış ṭon aŋa keser ***biçer***” (15[b]/1)

bil-:

1. farkına varmak

b.!

“*Cebre’īl gökden yėre ėndi ki* ***bil***
Oldı ḳul kim gör Çalab’a secde ḳıl” (30[a]/1)

2. haberi olmak

b.-meye

“*Tā ki Yaʿḳūb* ***bilmeye*** *Yūsuf varı*
Dün ü gün aġlayuban ḳıla zārī” (34[b]/9)

b.-düŋ

“*Mālik eydür ḳanda ṣınaduŋ anı*
Eyt neden ***bildüŋ*** *baŋa ol oġlanı*” (25[a]/12)

b.-ür

“*Her ne dilerse ḳādirdür ol ḳılur*
Ḳulları her ne ḳılursa ol ***bilür***” (15[a]/4)

bin-:

1. binmek

b.-di

“***Bindi*** *altun kürsī̈yi götürdiler*
Şehre taḫt üzre anı yėtürdiler” (26^{b}/9)

“***Bindi*** *bilürlerdi Yūsuf atına*
Leşker ü ḥaşem dėrildi ḳatına” (30^{a}/8)

“***Bindi*** *Yūsuf deveye ḳatarlayu*
Vardı aŋa gör ne sözler söyleyü” (36^{a}/1)

b.-e

“*At daḫı getürdiler kim ol* ***bine***
Gör ki ne gelür Yūsuf’uŋ diline” (22^{b}/14)

b.-er

“*Ol melik oyanur uyḫudan ṭurur*
Ata ***biner*** *Yūsuf’a ḳarşu varur*” (10^{b}/3)

“*At ṭurur kim aŋa ol Yūsuf* ***biner***
Kişner ol at binicek Zī̄-ki hüner” (30^{a}/9)

b.-se

“*Yūsuf’uŋ var-ıdı bir key atı*
Binse *Yūsuf kişner-idi key ḳatı*” (30^{a}/6)

b.-ür

“*Perd’ olur Yūsuf’a Yūsuf yuyunur*

Bir ḳavil oldur Yūsuf aŋa ***binür***” (12[a]/1)

“*Ėrte oldı taŋlacıḳ Yūsuf ṭurur*
Ṭāzīsin eyerleyü Yūsuf ***binür***” (30[a]/5)

“*Bir yigit uġradı deveye* ***binür***
Anı göreli bu cānum sevinür” (36[b]/5)

2. üstüne çıkmak

b.-di

“***Bindi*** *taḫta oldı sulṭān ḳamuya*
Ulu kiçi ḳamu ṭurdı ṭapuya” (26[b]/10)

“***Bindi*** *Yūsuf kürsīye ḥükm eyledi*
Yüklerini gör aratdı n’eyledi” (39[b]/10)

bindür-: bindirmek

b.-diler

“*Deveye* ***bindürdiler*** *aldı gider*
Anası ḳabrine uġrar gör n’ėder” (9[a]/11)

b.-ür

“*Şöyle döger kim ṣanasın öldürür*
Ėledür gėrü deveye ***bindürür***” (9[b]/3)

“*Ėdüben alḳış giderler ėline*
Bindürür *Yūsuf çeri ol yolına*” (39[b]/2)

birle-: tasdik etmek

b.-ŋ

"*Ol biri* ***birleŋ*** *inanuŋ Taŋrı'ya*
Bir durur ḳulluḳ ėdüŋ bī-riyā" (10[a]/9)

bit-:

1. sona ermek

b.-di

"*İşi* ***bitdi*** *bunlaruŋ vardı gider*
Gelür iblīs bunlara gör kim n'ėder" (34[b] /5)

2. yetişmek

b.-e

"*Yėdi yıl yaġmur yaġa otlar* ***bite***
Bolluḳ ola bata cihān niʿmete" (25[b]/11)

b.-meye

"*Ṣoŋra andan yėdi yıl ḳızlıḳ ola*
Yėrde nebāt ***bitmeye*** *ṭarlıḳ ola*" (25[b]/12)

b.-mez

"***Bitmez*** *ot yaġmaz ki yaġmur yėdi yıl*
Ṭarlıḳ olur ne ḫo eser anda yėl" (29[a]/8)

“*Mışr ekini hėç* ***bitmez*** *ne ḫod otı*
Ḳızlıḳ olur Mışr içi yavlaḳ ḳatı” (51^{b}/9)

boġazla-: boğazından keserek öldürmek

b.-dılar

“*Bir* ***boġazladılar*** *oġlaḳ ḳanına*
Yūsuf’uŋ bulaşdurdılar ṭonına” (5^{b}/10)

boşalt-: boş duruma getirmek

b.-dı

“*Ḫazn’ için* ***boşaltdı*** *vü ḳıldı ṭolu*
Muʿcizāt ḳıldı saŋa anı ulu” (15^{a}/10)

bul-: bulmak

b.!

“*Aŋa buyurdı Çalab eytdi var*
Yūsuf’ı ol ṣu içinden ***bul*** *çıḳar*” (52^{a}/3)

b.-a

“*Oldı yoḳsul oldı muḥtāc bir pūla*
Ne bir etmek kim anı günde ***bula***” (30^{b}/3)

“*Gele ol ḳardaşlaruŋ seni* ***bula***
Sen oturgil bu arada ḫoş güle” (36^{a}/15)

b.-am

"*Mūsā eydür imdi göster kim* ***bulam***
Saŋa ḳıyāmetde şefāʿat ḳılam" (52ª/8)

b.-asın

"***Bulasın*** *istedügüŋ gire ele*
Bunı ėşidür ḫoca girür yola" (7ᵇ/4)

"*Aŋladum sulṭān-ımış bildüm anı*
Mıṣr'a gel dėdi ***bulasın*** *sen beni*" (13ª/2)

"*Göricek üçünci yıl ṣordum seni*
Mıṣr'a gel dėdüŋ ***bulasın*** *sen beni*" (18ª/4)

b.-dı

"*Yūsuf'uŋ şefāʿatin ḳıldı ḳabūl*
Oldı zindān ehli āzād ***buldı*** *yol*" (28ᵇ/13)

"*Çünki* ***buldı*** *anları ėşit ḫoca*
Yıḫdurdı müşebbeki uçdan uca" (32ᵇ/3)

"*Vardı Yaʿḳūb istedi* ***buldı*** *anı*
Eytdi Yūsuf bulduġuŋ boncuḳ ḳanı" (40ª/9)

"*Anı Yaʿḳūb* ***buldı*** *boncuġı ḳılu*
Gėrü var dėr iki yıl ḳulluḳ ḳılu" (40ª/11)

b.-dıyıdı

“*Ṣoŋucı ḳardaşların* ***buldı-y-ıdı***
Gėrü ol müşebbekin yıḳdı-y-ıdı” (32^{b}/12)

“*Ol yėre Yaʿḳūb nebī geldi-y-idi*
Yūsuf’ı ol arada ***buldı-y-ıdı***” (51^{a}/5)

b.-dum

“*Yūsuf eydür oġrı* ***buldum*** *sizde ben*
Zindāna urdum suç ėtdüm anı ben” (41^{a}/14)

b.-madum

“*Seni geldüm* ***bulmadum*** *oldum delü*
Ḥasretüŋden iŋleyü oldum ölü” (18^{a}/6)

b.-mış

“*Gėçdi ḳırḳ yıl dėr nėçeler arada*
Gelü ***bulmış*** *Yūsuf’ı Yaʿḳūb dede*” (48^{b}/8)

b.-mışıdı

“*Ayrılalı yėtmiş yıl olmış-ıdı*
Yėtmiş yıldan ṣoŋra ***bulmış-ıdı***” (48^{b}/7)

b.-sam

“*Biri eyde ḳarnum acdı benüm uş*
Zaḳḳūm ***bulsam*** *yėye-y-idüm anı ḫoş*” (27^{b}/5)

b.-uŋ

"*Ḳullarına buyurur ḳamu ṭuruŋ*
Düşümüŋ taʿbīrini isteŋ ***buluŋ***" (7[b]/1)

b.-ur

"*Bir ḳara ḳul Ḥabeşī* ***bulur*** *anı*
Eydür ey oġlan ḳaçar mısın yaʿnī" (9[b]/1)

"*Mūsā* ***bulur*** *tābūtı alur gider*
Élétür Yaʿḳūb dapa gör kim n'éder" (52[a]/10)

bulaş-: bulaşmak

b.-mış

"*Bize inanmaz-ısaŋ baḳ ṭonına*
Gör ṭonın néce ***bulaşmış*** *ḳanına*" (6[a]/11)

bulaşdur-: bulaştırmak

b.-dılar

"*Bir boġazladılar oġlaḳ ḳanına*
Yūsuf'uŋ ***bulaşdurdılar*** *ṭonına*" (5[b]/10)

bulun-: ortaya çıkarılmak

b.-ur

"*Bünyāmīn yükinde ol ṣāʿ* ***bulunur***
Ḳamu titrer ḳorḳusından uġunur" (39[b]/11)

buş-: öfkelenmek

b.-ar

"*Yūsuf'a Zelḫā ḳaḳır şol-dem* ***buşar***
Yūsuf'uŋ ḳuşaġını şol-dem şėşer" (21[b]/4)

"*Çünki mālik bunlara ḳaḳır* ***buşar***
Ögine şarāb-dāruŋ Yūsuf düş" (25[a]/8)

"*İki yıl yatsun dėyü ḳaḳır* ***buşar***
Ḳardaşları gelür ayaġ'na düşer" (40[b]/3)

buyur-: emretmek

b.!

"*Dāya eydür* ***buyur*** *üstādlar gele*
Senüŋ-içün bir ʿaẕīm sarāy ḳıla" (16[b]/12)

"*Bünyāmīn eydür* ***buyur*** *kim ben varam*
Ol ṣūrete baḳam u yėyem ṭaʿām" (37[b]/6)

b.-a

"*İmdi diler ol Beşīr'e* ***buyura***
Göŋlegi Yaʿḳūb'a ol ėltüp vėre" (46[b]/4)

b.-dı

"*Çünki ḳondı bir sāʿat oturdılar*
Ḫoca ***buyurdı*** *ki ḫon getürdiler*" (7[a]/15)

“*Ḳamu anuŋ buyruġında oldılar*
Ne-ki ***ol buyurdı*** *anı ḳıldılar*” (10[a]/2)

“*Ol ḫātūnlar çün sarāya geldiler*
Zelḫā ***buyurdı*** *turunc getürdiler*” (20[b]/13)

“*Kim* ***buyurdı*** *ol Muḥammed Muṣṭafā*
Al-karīmu iẕā vaʿada vafā” (29[b]11)

“*Dürlü niʿmetler* ***buyurdı*** *getürür*
Her birinüŋ öŋlerine yėtürür” (37[b]/2)

“*Kim Yūsuf* ***buyurdı*** *ḫon getürdiler*
İki iki bir yėre oturdılar” (39[a]/9)

“*Geldi ol sāʿat içinde Cebre’īl*
Eytti Yaʿḳūb saŋa ***buyurdı*** *Celīl*” (48[a]/11)

“*Aŋa* ***buyurdı*** *Çalab eytdi var*
Yūsuf’ı ol ṣu içinden bul çıḳar” (52[a]/3)

b.-ur

“*Ḳullarına* ***buyurur*** *ḳamu ṭuruŋ*
Düşümüŋ taʿbīrini isteŋ buluŋ” (7[b]/1)

“*Ḳullarına ṣu getür dėr* ***buyurur***
İki ḳul şol-dem ḳuyuya yügürür” (7[b]/7)

“*Ḳullarına* ***buyurur*** *eydür bilüŋ*
Begüŋüz budur buŋa ṭapu ḳıluŋ” (10[a]/1)

"*Yūsuf'ı alur varur Nīl ḳatına*
***Buyurur** aŋa gire anda yuna*" (11[b]/14)

"*Ḫaznedāra **buyurur** var gör daḫı*
Var mı ḳalmış anda mālumdan daḫı" (14[b]/15)

"*Ol yėdi yıl gėçicek ḳızlıḳ olur*
*Ekin ekmeŋ dėyü Yūsuf **buyurur**"* (29[a]/7)

"*Ḳıyāmetde Allāh'umuz **buyurur***
Uçmaġuŋ var dīvārın ṭoldurur" (32[b]/5)

"***Buyurur** bir yeŋi sarāy düzdürür*
Ṣūretin Yaʿḳūb içinde yazdurur" (36[b]/14)

"*Mīşalūm'a var oḳı dėr **buyurur***
Mīşalūm varur oḳır ṭurur gelür" (38[b]/2)

"*Anda Yūsuf Bünyāmīn'i ṭutdurur*
***Buyurur** zindān dapa ėletdürür*" (40[b]/2)

"***Buyurur** oġlanlarına kim varuŋ*
Ol ʿAzīz'e biti ėletüŋ vėrüŋ" (43[b]/3)

"***Buyurur** ḫaznedāra var ḫazneye*
Bir ṣandūḳ var al getür bu araya" (43[b]/11)

"*Yūsuf ol ḳardaşlarına **buyurur***
At ḳatır deve üküş ḫilʿat vėrür" (48[a]/3)

b.-ursın

"*Dilegüŋ nedür baŋa eyt ki bilem*
Ne ***buyursın*** *baŋa eyt söyleyem*" (42^b/14)

cüftlen-: eş edinmek

c.!

"*Anı* ***cüftlen*** *Taŋrı'nuŋ ṭut buyrugın*
Ḳudreti var gidere ḳarılıġın" (31^b/8)

çėş-: çözmek

ç.-er

"*Balta aluban ḳalanın uşadur*
Ḳuşaġın ***çėşer*** *Yūsuf'a ḳuşadur*" (11^a/4)

çıḫ-: dışarı çıkmak

ç.-ar

"*Ayda bir Yūsuf* ***çıḫar*** *şehrden ʿamū*
Baḫar-ıdı yüzine ol ḫalḳ ḳamu" (29^b/5)

çıḳ-:

1. dışarı çıkmak

ç.!

"*Oldı destūr ṭur yapuş bu urġana*
Çıḳ *ḳuyudan tesbīḥ eyle Sübḥān'a*" (7^b/11)

"*Geldi Cibrīl eytdi kim Yūsuf'a Ḥaḳ*
Ėtdi buyruḳ kim bu şerhden daşra ***çıḳ***" (29^{b}/2)

"*İmdi Yūsuf* ***çıḳ*** *bu şehrden sen ṭaşu*
Saŋa ḳarşu kim gelür gör ṣataşu" (30^{a}/3)

ç.-a

"*Ol deŋizden ala* ***çıḳa*** *anları*
Ola abbaḳ ol ḳararmış tenleri" (28^{a}/10)

ç.-aram

"***Çıḳaram*** *şehrden bulardan ayrılam*
Göresin kim bunlara ben ne ḳılam" (51^{a}/1)

ç.-arıdı

"*Degme kez ki* ***çıḳar-ıdı*** *seyr ėde*
Gitdügi yolca gelürdi ol dede" (30^{b}/8)

ç.-dı

"*Yūsuf ol-dem urġana yapışdı ḫoş*
Ṭartdılar ***çıḳdı*** *ḳuyudan ol ḫamūş*" (8^{a}/3)

"*Ḳuyudan* ***çıḳdı*** *ṣanasın ay durur*
Yüzini gören kişi Zī bay durur" (8^{a}/7)

ç.-maġa

"*Sini tamām ḳazdılar şöyle ki var*

Yaʿḳūb'uŋ ol cānı ***çıḳmaġa*** *ėver*" (50[a]/8)

2. görünür olmak

ç.-ar

"*Eytdiler biz görmedük gözin baḳar*
Şöyle gördük ṣāʿı yükinden ***çıḳar***" (41[b]/8)

3. hâsıl olmak

ç.-ar

"*Ṣāʿı bir kez yine ol Yūsuf ḳaḳar*
Yine ol ṣāʿ çıŋrar u bir ün ***çıḳar***" (44[b]/7)

ç.-dı

"*Gėrü yarıldı dīvār* ***çıḳdı*** *bir el*
Söyledi ol Yūsuf'a kim bėrü gel" (19[a]/5)

"*Ḳaṣd ḳıldı yine Yūsuf sevinü*
Hem yine ***çıḳdı*** *bir el görinü*" (19[a]/10)

"*Gėrü yarıldı dīvār* ***çıḳdı*** *ṣūret*
Yaʿḳūb'a beŋzer görünen ol ṣūret" (19[a]/13)

"*Uşaġki iyidür burnuŋda ḳoḳar*
Anı ṭuyduŋ ***çıḳdı*** *cānuŋdan buḫār*" (46[b]/11)

4. bulunduğu yerden ayrılmak

ç.-dı

"*Çün tamām yundı Yūsuf* ***çıḳdı*** *gider*
İmdi ėşit ol bezergānı n'ėder" (12[a]/10)

"***Çıḳdı*** *şehrden gördi Yūsuf bir ġarīb*
Ṭonı yırtuḳ kendüsi ṣayru ġarīb" (30[a]/11)

5. herhangi bir nesnenin üzerine çıkmak

ç.-dı

"*Kürsī üzre* ***çıḳdı*** *Yūsuf oturur*
Zelḫā'yı oḳır sarāya getürür" (31[b]/11)

6. yola çıkmak

ç.-dı

"*Daḫı Yūsuf ḳarşu* ***çıḳdı*** *menzile*
Bindi leşker ü ḥaşem ṣaġ u ṣola" (48[a]/14)

"*Çıḳdı* *Kenʿān dapa Yaʿḳūb gönülür*
On oġulın kendüle bile alur" (50[a]/2)

ç.-dılar

"*İmdi destūrdur varuŋ siz yola*
Daşra ***çıḳdılar*** *ḳamu ṭapu ḳıla*" (41[a]/15)

çıḳar-:

1. göstermek, gün yüzüne çıkarmak

ç.!

“*Ṣaldı Reyyān kişi Yūsuf oġlına*
Çıḳar *ol tābūtı ḳo bizden yaŋa*” (51^{b}/10)

ç.-alum

“*Ṭanışurlar ḳamusı* ***çıḳaralum***
Mıṣr’dan Yūsuf’ı yaŋa ḳoyalum” (51^{b}/12)

“*Gizlemişken Yūsuf’ı* ***çıḳardılar***
Ḥürmetini saḳınur ḳorḳar bular” (8^{a}/14)

2. götürmek

ç.-a

“***Çıḳara*** *ümmetini ol ṭamudan*
Başlaya öŋdin yöriye ḳamudan” (28^{a}/8)

ç.-alar

“*Daḫı üç günden seni* ***çıḳaralar***
Görklü ḫilʿat üstüŋe gėydüreler” (22^{b}/7)

“*Ḫon-salāra eytdi hem seni daḳı*
Üç günden ***çıḳaralar*** *Taŋrı ḥaḳı*” (22^{b}/9)

ç.-dılar

"*Ḫon-salār' üçünci gün* ***çıḳardılar***
Diküp aġaç anı ber-dār ḳıldılar" (22[b]/12)

"*Tābūtı* ***çıḳardılar*** *eyle ḳılu*
Oldı ṭarlıḳ bu kez ol yaŋa ulu" (51[b]/13)

3. kurtarmak

ç.!

"*Aŋa buyurdı Çalab eytdi var*
Yūsuf'ı ol ṣu içinden bul ***çıḳar***" (52[a]/3)

ç.-dı

"*Ṣıddīḳ kim eyitdi anı saŋa*
Yā ḳuyudan kim ***çıḳardı*** *eyt baŋa*" (23[a]/6)

4. cebinden yahut kapalı bir yerden almak

ç.-dı

"*Hem* ***çıḳardı*** *vėrdi bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan idi n'ėdem saŋa" (36[a]/10)

ç.-ur

"*Ṣandūḳ içinden* ***çıḳarur*** *bir biti*
Bunlara ṣunar oḳuŋuz dėr ḳatı" (43[b]/13)

"*Ol bitigi* ***çıḳarur*** *açar oḳur*
Taŋrı adıyla sözin şeyṭān ṭoḳur" (47[b]/10)

5. soymak/elbiselerini sıyırmak

ç.-dılar

"*Yūsuf'uŋ var ṭonını* ***çıḳardılar***
Daḫı bėline bir ipi taḳdılar" (4[b]/11)

ç.-duŋuz

"*Yūsuf eydür almışsız etmegini*
Gėrçek mi ***çıḳarduŋuz*** *göŋlegini*" (44[b]/8)

ç.-gil

"*Geldi Şemʿūn Yūsuf'ı urdı yüze*
Tėz ***çıḳargil*** *ṭonuŋı vėrgil bize*" (4[b]/7)

ç.-ur

"*Hem ṭonın daḫı Yūsuf'uŋ* ***çıḳarur***
Alur anı Melik Reyyān'a varur" (21[b]/5)

dė-: adlandırmak, ad vermek

d.-düm

"*Birine Ḳurd birine vėrdüm Ḳanı*
Daḫı Yūsuf birine ***dėdüm*** *anı*" (38[b]/13)

"*Ḳurd* ***dėdüm*** *bir oġluma aġlamaġa*
Ḳan dėdüm ikinci çoḳ aġlamaġa" (39[a]/2)

"*Ḳurd dėdüm bir oġluma aġlamaġa*
Ḳan ***dėdüm*** *ikinci çoḳ aġlamaġa*" (39ª/2)

deg-: değerinde olmak

d.-erdi

"*Bunı dėdi vėrdi bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan ***degerdi*** *on biŋe*" (24ª/6)

"*Her kişiye vėrür bir etmek bitün*
Evvel andan ol güne ***degerdi*** *dün*" (33ª/14)

"*Her dilerse kim ala buġday ṣatun*
Bir yüki ***degerdi*** *iki yüz altun*" (33ᵇ/1)

"*Bir demlūc kim dilese anı ṣatun*
Degerdi *on iki biŋ Mıṣrī̄ altun*" (36ª/11)

d.-eridi

"*Boncuġum oġurlamış ḳıymetine*
Deger-idi *on iki biŋ altuna*" (40ª/7)

degin-: kavuşmak

d.-mişdür

"***Deginmişdür*** *oġluŋ ulu devlete*
Ol batılmışdur aġırlıḳ niʿmete" (42ª/4)

degür-: ulaştırmak

d.!

"*Çoḳ selām ḳıldı saŋa ḳayġuŋ yėdi*
Selāmum ***degür*** *dėdi ısmarladı*" (24[a]/15)

d.-düm

"*Uş* ***degürdüm*** *selāmın anuŋ saŋa*
Key duʿāŋ olsun senüŋ andan yaŋa" (24[b]/2)

d.-esin

"*Yūsuf eydür çün Kenʿān'a varasın*
Selāmum benden aŋa ***degüresin***" (24[a]/4)

d.-ür

"*Yūsuf'uŋ ḳardaşlarına* ***degürür***
Gördi yoruldı nėce ḫaber vėrür" (2[b]/2)

delür-: delirmek

d.-di

"*Atası* ***delürdi*** *dėr baġlaŋ elin*
Sözi azdı bilimez kendü ḫālin" (12[b]/10)

diŋ-: dinmek, durmak

d.-medi

"*Ḳamu yėdi Bünyāmīn hėç yėmedi*

*Ağlamaḳdan iki gözi **diŋmedi***" (37^{b}/3)

"*Göz yaşı **diŋmedi** sen ağlayu*
Yėdi bunlar sen oturduŋ ḳayġulu" (37^{b}/5)

d.-mezem

"*Ya ʿḳūb eydür ümīdümi kesmezem*
*Ḫālıḳ'uma yalvaruram **diŋmezem***" (42^{b}/1)

dög- vurmak

d.-di

"*Devesini **dögdi** key yaturu*
Yūsuf eydür dögme anı gel bėrü" (23^{b}/8)

d.-düm

"*Ol ḳara ḳul eydür aŋa ey ḫoca*
*Alduġuŋ ol ḳulı **dögdüm** bu gėce*" (9^{b}/8)

d.-er

"*Şöyle **döger** kim ṣanasın öldürür*
Ėledür gėrü deveye bindürür" (9^{b}/3)

d.-me!

"*Devesini dögdi key yaturu*
*Yūsuf eydür **dögme** anı gel bėrü*" (23^{b}/8)

d.-mişsiz

"*Daḫı gömmişsiz ṣoŋını ṣu ḳuyu*
Ḳatı ***dögmişsiz*** *anı ölsün dėyü*" (44^{b}/9)

dön-:

1. dönmek, yönelmek

d.!

"*Dāya eydür yā ḳızum* ***dön*** *bir bėrü*
Neden oldı göreyüm beŋzüŋ ṣaru" (16^{b}/4)

d.-di

"***Döndi*** *Yaʿḳūb söyledi eytdi cānum*
Saḳla düşüŋ sözümi ėşit benüm" (2^{a}/11)

"***Döndi*** *bunlar söyledi eytdi baba*
Biz var-iken ḳurd anı ḳaçan ḳapa" (3^{a}/6)

"***Döndi*** *eydür bize bu iş ḫoş degül*
Ḳardaşını öldüren ḳardaş degül" (4^{a}/13)

"*Geldi Ẕābīl ṭutdı elin yėre ḳor*
Yahūda'ya ***döndi*** *Yūsuf yalvarur*" (4^{b}/9)

"*Bunlar ol pūl-ıla ṣatu eyledi*
Ol kişi ***döndi*** *Yūsuf'a söyledi*" (8^{b}/11)

"***Döndi*** *eydür imdi bir ṭur varalum*

İkimüz ol büt ḳatına girelüm” (10[b]/12)

“***Döndi*** *eydür ṭartalum terezüden*
Aġırınca ḳıymetī̄ her nesneden” (14[a]/7)

“***Döndi*** *eydür ol seni ṣatanları*
Neŋ olurdı baŋa eyit anları” (14[b]/8)

“***Döndi*** *Yūsuf söyledi Zelīḫā’ya*
Ḳul olan bunuŋ gibi ṭon mı gėye” (15[b]/5)

“***Döndi*** *Yūsuf söyledi Zelīḫā’ya*
Çoḳ emek çekmişsin uşbu sarāya” (17[b]/8)

“***Döndi*** *Yūsuf söyledi eytdi delü*
Daḫı ṭoḳuz yaşım u yā on ṭolu” (18[a]/9)

“***Döndi*** *eydür yėŋi ṭoġmış genç oġlan*
Nėce söyler söylemez bilmez lisān” (20[a]/1)

“*Vėrdi ögüt Zelḫā’ya* ***döndi*** *gėrü*
Eytdi Zelḫā Yūsuf’a ṭur gel bėrü” (20[a]/10)

“***Döndi*** *Yūsuf söyledi ol ʿArab’a*
Bir aġaç gördüŋ-mi anda key ḳaba” (23[b]/13)

“***Döndi*** *eydür zindān içre bir oġlan*
Zī̄ ki bilür düşi söylemez yalan” (25[a]/11)

“***Döndi*** *eydür düş gördüm ṣordum aŋa*
Şöyle oldı ne kim ol dėdi baŋa” (25[a]/13)

"***Döndi*** *eydür varam eydem yā melik*
Velī bir ʿahdüm benüm var hunālik" (25[b]/1)

"*Görklü ɣilʿat gėydürür Yūsuf aŋa*
Tevbe ḳılur ***döndi*** *Taŋrı'dan yana*" (30[b]/1)

"***Döndi*** *eyitdi inandum Taŋrı'ya*
Tevbe ḳıldum saŋa döndüm bī-riyā" (31[a]/9)

"***Döndi*** *eydür bilmedüŋ-mi sen beni*
Ḳul benümsin ṣatun aldum ben seni" (31[a]/14)

"***Döndi*** *eydür imdi bilgil aŋlayu*
Ḳamçuŋı vėr göresin sen ṭaŋlayu" (31[b]/3)

"*Yine* ***döndi*** *aġladı zārī ḳılu*
Gülmiş-iken ileri öŋdin ulu" (34[b]/13)

"***Döndi*** *Yaʿḳūb oġlanların' söyledi*
Mıṣr'uŋ issi sizüŋ-ile n'eyledi" (35[a]/3)

"*Çün ėşitdi bunı Yaʿḳūb aġladı*
Döndi *hem oġlanlarına söyledi*" (35[a]/9)

"*Vėrdi selām aŋa gör ne söyledi*
Döndi *ol Yūsuf'a ṭapu eyledi*" (36[a]/2)

"*Kim ne olduŋ iŋiledüŋ sen ḳatı*
Döndi *eydür ol Çalab'um ḳudreti*" (36[b]/4)

"***Döndi*** *eydür imdi diŋle sen bizi*
Yūsuf atamdur Mıṣır'uŋ ʿazīzi" (38[a]/2)

“***Döndi*** *eydür ḳardaşum vardı benüm*
Yūsuf adlu saŋa beŋzerdi cānum” (38[a]/5)

“***Döndi*** *eydür kim ne ṣorarsın anı*
Sen gideli yėre ḳoymadı teni” (38[b]/6)

“***Döndi*** *eydür var üç oġlum her biri*
Vėrdüm efʿālüŋe beŋzer adları” (38[b]/12)

“***Döndi*** *eydür ḳardaşlarum eytdiler*
Yėdi ḳurd Yūsuf’ı baba dėdiler” (38[b]/15)

“***Döndi*** *eydür yüzin’ gördüŋüz mi*
Oġrı degül dėyüben eytdüŋüz mi’’ (41[b]/7)

“***Döndi*** *eydür ṣoŋı dūşvārlıḳ feraḥ*
Çün buŋaldum ḳayġumuz ṭartdum teraḥ” (41[b]/12)

“*Aldı Yūsuf öpdi urdı gözine*
Döndi *söyledi bularuŋ yüzine*” (43[b]/7)

“***Döndi*** *eydür ey Yaʿḳūb oġlanları*
Uşbu ṣāʿuŋ Zī ki ṭatlu sözleri” (44[a]/11)

“***Döndi*** *eydür ben olam aŋla beni*
Ṣatduŋ ögsüz ḳoduŋ anamdan beni” (47[b]/5)

“***Döndi*** *eydür eytmedüm-mi ben size*
Yūsuf’uŋ iyisi uş gelür bize” (47[b]/8)

d.-diler

“***Döndiler*** *Yahūda’ya söylediler*
Ḳo anı biz öldürevüz dėdiler” (4^{b}/2)

d.-düm

“*Eytdi ey Ḳādir Çalab* ***döndüm*** *saŋa*
Tevbe ḳıldum baġşıla ṣuçum baŋa” (11^{a}/15)

“*Döndi eyitdi inandum Taŋrı’ya*
Tevbe ḳıldum saŋa ***döndüm*** *bī-riyā*” (31^{a}/9)

d.-er

“*Yine* ***döner*** *yalvarur ol birine*
Ol daḫı urur ne beŋzer birine” (3^{b}/15)

“*Anı görür Ḳoṭīfar* ***döner*** *gėrü*
Devşürür Zelḫā ögin ṭurur örü” (13^{b}/4)

“*Gėçdi bir sāʿat yine tevbe yıḳar*
ʿIşḳ-ıla Zelīḫā’ya ***döner*** *baḳar*” (19^{b}/5)

“*Görişür ol Zelḫā’nuŋ göŋli ṣafā*
Söyler ol ***döner*** *Zelīḫā Yūsuf’a*” (49^{a}/12)

d.-miş

“*Vėrmiş ögüt Zelḫā’ya* ***dönmiş*** *gėrü*
Ḳaḳımaduŋ Zelḫā’ya anı görü” (20^{b}/4)

2. geri gelmek

d.-di

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
Dünye ***döndi*** *aġlayu feryād ėder*" (3^b/8)

d.-diler

"*Leşker ü ḥaşem ḳamu atlandılar*
Aldılar ol ḳāfileyi ***döndiler***" (39^b/4)

"*Eytdiler tėz oġrusın ṭutuŋ dėyü*
Döndiler *onlar ḳamu ġuṣṣa yėyü*" (39^b/5)

d.-e

"*Anuŋ-içün urdum anı zindāna*
Sever-idüm bola ki eytdüm ***döne***" (26^a/13)

"*Cebre'īl* ***döne*** *bulara söyleye*
Nebīŋüz ʿaceb Muḥammed mi dėye" (27^a/12)

d.-er

"*Yūsuf* ***döner*** *çünki varur sarāya*
Göŋli düşer Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya" (31^b/10)

d.-gil

"*Dünye yügürdi yėtüben çaġıru*
Eytdi varma yā Yūsuf ***döngil*** *dėyü*" (3^b/6)

d.-mezem

"*Yūsuf eydür* ***dönmezem*** *Taŋrı ḥaḳı*
Varuram bunlaruŋ-ıla ben daḳı" (3^b/7)

d.-üŋ

"*Yūsuf eydür varıcaḳ eve gėrü*
Ḳardaşuŋuz aluban ***dönüŋ*** *bėrü*" (34^b/2)

d.-üŋüz

"*Severem sizi ṭutaram dīnüŋüz*
Gėrü varıcaḳ eve tėz ***dönüŋüz***" (34^b/3)

3. bırakmak, vazgeçmek

d.-e

"*Bunı ḳorḳutġıl bu dem vur zindāna*
Bu yavuz işden bolayki bu ***döne***" (19^b/13)

d.-er

"*Ol ṣūretden utanur* ***döner*** *gėrü*
Zelīḫā eydür kişi ṭur gel bėrü" (19^b/1)

d.-gil

"*Barmaġın aġzında ṭutmış ışıru*
Tevbe ḳıl yazuḳdan ***döngil*** *gėrü*" (19^a/14)

4. dönüştürmek

d.-er

"*Ġıybet ėtmekden dilüŋüz saḳlaŋuz*
Yoḫsa müzd yazuġa ***döner*** *aŋlaŋuz*" (20[b]/10)

"*Ağlaşurlar her birisi ṭamuda*
Ṭuṭuşmışlar göynür ü ***döner*** *oda*" (27[b]/9)

döndür-:

1. yöneltmek

d.-gil

"*Sen Kerīm'sin ḥācetüm ḳılġıl revā*
Beni ***döndürgil*** *Yūsuf'a kim seve*" (31[a]/10)

2. çevirmek

d.-üŋ

"*Yūsuf eydür ṣāʿ oġurlandı bilüŋ*
Ḳāfleyi ol bir uġurda ***döndürüŋ***" (39[b]/3)

dur-: ayağa kalkmak

d.!

"*Uşbu iş kim geldi saŋa eyle bil*
Bundan ötrü ***dur*** *Çalab'a secde ḳıl*" (5[b]/4)

dürėt-: yaratmak

d.-ür

“*Her ne dilerse ḳādirdür yaradur*
Dėv ü perrī̄ cinn ü insi ***dürėdür***” (10ª/7)

düş-:

1. yüksekten yere inmek

d.-di

“***Düşdi*** *Yaʿḳūb uṣṣı gider uġunur*
Ḳamu ḳardaşları gögsin dögünür” (6ª/8)

“*Bunı dėyüp ḳamusı* ***düşdi*** *yėre*
Ḫurd uşandı ḳamusı oldı pere” (11ª/2)

“*Çün bu sözi söyledi* ***düşdi*** *yėre*
Ḫurd uşandı oldı ol sāʿat pere” (16ª/3)

“*Ḳıldılar āh ḳamusı* ***düşdi*** *yėre*
Oldı ḥayrān esrüdi anı göre” (21ª/5)

“*Ṣundı aldı bi ’smi ’llāh dėyü arı*
İçdi anı ***düşdi*** *yėre cān vėri*” (50ª/13)

d.-düŋ

“*Ṣordı ne oldı saŋa* ***düşdüŋ*** *yėre*
Bize sen vėrgil ḫaber ʿaḳluŋ dėre” (33ᵇ/5)

d.-er

"*Bunı dėr Yūsuf'ı öper ḳucar*
***Düşer** ölür cānı gevdeden uçar*" (5^b/5)

"*Çünki Hūd ol ḳuyuda **düşer** ölür*
Buyruḳ olur Cebre'īl anda gelür" (5^b/6)

"*Görürem ėner güneş gökden yėre*
*Dür yaġar ışıḳ **düşer** ḳamu yėre*" (7^a/4)

"*Kimi **düşer** uġunur uṣṣı gider*
Kimi görmege cānın terk ėder" (11^b/9)

"*Bunı ėşidür **düşer** şol-dem yėre*
Çıġırur örü ṭurur ʿaḳlın dėre" (38^a/11)

"*Bunı böyle dėr içinden sıġınur*
*Yėre **düşer** bir uġurda uġunur*" (42^a/13)

2. yıkılmak

d.-diler

"*Çün Yūsuf* but-*ḫāneye gird' içerü*
*Ne ki büt var **düşdiler** yüzi ḳuyu*" (10^b/15)

"*Anı gördi ḳamusı titreşdiler*
*Uġunuban ḳamu yėre **düşdiler***" (41^a/12)

d.-e

"*Ṭurdı Yūsuf köşkini tepdi paşa*
*Titredi sarāy ki az ḳaldı **düşe***" (41^a/11)

"*Bunı ėşidür* ***düşer*** *şol-dem yėre*
Güci yėtmez kim ṭura ʿaḳlın dėre" (47[a]/12)

3. yere yığılmak

d.-er

"*Çün bulardan ėşidür uşbu sözi*
Āh ėder taḫtdan ***düşer*** *şol-dem özi*" (13[b]/2)

"*Āh ėdüben çün-kim ol taḫtdan* ***düşer***
Ḳaravaşlar ḳamu üstine üşer" (13[b]/3)

"*Anları Yūsuf baḳar köşkden görür*
Yėre ***düşer*** *bir uġurda uġunur*" (33[b]/3)

4. girmek

d.-er

"*Nėce söylersiz yalan siz ögünü*
Ṭamuya yalançılar ***düşer*** *yanu*" (45[a]/4)

5. bayılmak

d.-er

"*Bir zamān yatar örü ṭurur gėrü*
Ol yine ***düşer*** *oġul dėr çaġıru*" (47[a]/13)

6. sefil olmak

d.-mişem

"*Eytdi ey Yūsuf esirgegil ḥālüm*
Eyle tīmār ***düşmişem*** *ṭutġıl elüm*" (31[a]/2)

düzdür-: yaptırmak

d.-ür

"*Buyurur bir yeŋi sarāy* ***düzdürür***
Ṣūretin Yaʿḳūb içinde yazdurur" (36[b]/14)

eg-: eğmek

e.-er

"Gel bėrü dėr bir zamān anı öger
Ḳarşusına yügürür bėlin ***eger****"* (17[b]/12)

eksil-: azalmak

e.-mez

"*Ḥasret odı yandurdı içüm ṭaşum*
Ol sebebden aḳar ***eksilmez*** *yaşum*" (37[b]/9)

esirge-: bağışlamak

e.!

"*Eytdi Yūsuf gitme ṭur sözüm ėşit*
Ḥālümi gör sen ***esirge*** *bir iş ėt*" (31[a]/12)

e.-gil

"*Eytdi ey Yūsuf* ***esirgegil*** *ḥālüm*
Eyle tīmār düşmişem ṭutġıl elüm" (31[a]/2)

e.-ye

"*Dün ü gündüz āh ėderdi aġlayu*
Ėşide Yūsuf ***esirgeye*** *dėyü*" (30[b]/6)

"*Bola ki āhum göre* ***esirgeye***
Özi göyne baŋa bir kez söyleye" (30[b]/13)

evlen-: evlenmek

e.-düŋ mi

"*Eytdi ḳardaş* ***evlendüŋ-mi*** *eyt yine*
Ḳızuŋ oġluŋ oldı mı adları ne" (38[b]/11)

eyle-: yapmak, etmek

e.!

"*Yūsuf eydür ṭutmazam hergiz sözüŋ*
Ne dilerseŋ ***eyle*** *baŋa kend' özüŋ*" (21[b]/3)

e.-di

"*Gėydi kilīm ḳuşaḳ* ***eyledi*** *otı*
Oldı yoḫsul bī-nevā oldı ḳatı" (30[b]/4)

e.-dük

"*Atamuz ağırla vü ṭutma anı*
***Eyledük** biz bizden ṭutġıl bu ḳanı*" (40[b]/5)

e.-sünler

"***Eylesünler** ol sarāya ḳırḳ direk*
Yėr yėrin mermer direk ḳılmaḳ gerek" (16[b]/13)

ėlet-: götürmek

ė.!

"*Vėr beşāret bunlara ḳurtulmaġa*
*Al **ėlet** bunları girsün uçmaġa*" (28[a]/4)

"*Yā gider bizden bunı ḳurtulalum*
*Yā **ėlet** bizi ṭamuda yanalum*" (28[b]/1)

ė.-diler

"*Ėtdi Bünyāmīn oġurluḳ ṭutdılar*
*Mıṣr içinde zindāna **ėletdiler***" (41[b]/4)

ė.-em

"*Ger **ėledem** göresin butlar yüzin*
Seni göre söyleye anlar sözin" (15[b]/11)

ė.-üŋ

"*Buyurur oġlanlarına kim varuŋ*
Ol ʿAzīz'e biti ***èletüŋ*** *vèrüŋ*" (43^{b}/3)

è.-ür

"*Şöyle döger kim şanasın öldürür*
Èledür *gèrü deveye bindürür*" (9^{b}/3)

"*Yükini Yūsuf bularuŋ* ***èledür***
Bünyāmīn yükinde ṣāʿı gizledür" (39^{b}/1)

"***Èledür*** *Yūsuf ḳoḫusın Yaʿḳūb'a*
Bir kez ol ḳāṣıd güler Yaʿḳūb baba" (46^{b}/8)

"*Mūsā bulur tābūtı alur gider*
Èletür *Yaʿḳūb dapa gör kim n'èder*" (52^{a}/10)

"*Ḳapudan daşra* ***èledür*** *ḳor anı*
Şimdi ḳoylupdur anda Yūsuf teni" (52^{a}/12)

è.-ürdüm

"*Eytdi nişe dèmez-idüŋ sen baŋa*
Èledürdüm *seni ataŋ anaŋa*" (14^{b}/7)

è.-ürler

"***Èledürler*** *Yūsuf'ı hem odaġa*
Yūsuf'uŋ ḳardaşları çıḳmış ṭaġa" (8^{a}/10)

èletdür-: götürtmek

ė.-ür

"*Anda Yūsuf Bünyāmīn'i ṭutdurur*
Buyurur zindān dapa ***ėletdürür***" (40^{b}/2)

ėlt-: götürmek

ė.!

"*Reyyān eydür ṭut elin* ***ėlt*** *zindāna*
Ḳul senüŋdür nėce dilerseŋ ḳına" (21^{b}/8)

"*Ol arada* ***ėlt*** *beni oturayum*
Āh ėdeyüm gögsümi ötürdeyüm" (30^{b}/12)

"*Biti yazar Beşīr'e vėrür ṭonı*
Kenʿān'a ***ėlt*** *Yaʿḳūb'a vėr dėr bunı*" (46^{b}/5)

ė.-di

"***Ėltdi*** *Yūsuf anı bir ḫoş sarāya*
Söyler eydür var otur bu araya" (36^{a}/14)

ė.-diler

"***Ėltdiler*** *Yūsuf'ı Yaʿḳūb ḳatına*
Söylediler sözlü sözin yatına" (2^{b}/15)

"***Ėltdiler*** *bunları bir yėre daḫı*
Bilesince varur ol Yūsuf daḫı" (37^{b}/1)

"*Bünyāmīn'i* ***ėltdiler*** *ol sarāya*

Ṭurdı Yūsuf daḫı vardı bileye” (37^{b}/12)

“*Tābūta ḳoyup namāzın ḳıldılar*
***Èltdiler** yabandan yaŋa ḳodılar*” (51^{b}/8)

è.-düŋüz

“*Eytdi alduŋuz Yūsuf’ı varduŋuz*
***Èltdüŋüz** yabanda ḳurda vèrdüŋüz*” (35^{a}/10)

è.-siz

“*Kim bunı daḫı dilersiz **èltesiz***
Èltüben yabanda eyle ḳılasız” (35^{a}/11)

è.-eyim

“*Güldi Yūsuf ḳoluŋa ur dèr anı*
***Èlteyim** ḳardaşlaruŋa dèr seni*” (36^{a}/13)

è.-eyüm

“*Ol melik söyler Yūsuf’a gör sözin*
***Èlteyüm** dèr göresin bütler yüzin*” (10^{b}/10)

è.-mege

“*Ḫoş suāl var bu arada ey paşa*
*Göŋlegini vèrdi **èltmege** nişe*” (45^{b}/10)

“*Eytdi Yaʿḳūb vaḳit oldı gitmege*
*Gelüp ʿAzrā’il cānuŋı **èltmege***” (49^{b}/11)

ė.-mek

"*Yūsuf eydür imdi ne ėtmek gerek*
Göŋlegümi atama ***ėltmek*** *gerek*" (45^{b}/7)

ė.-seŋ

"*Yūsuf'ı Yaʿḳūb dapa* ***ėltseŋ*** *gerek*
Tėzrek sen bu işi ėtseŋ gerek" (52^{a}/4)

ė.-üŋ

"*Yūsuf eydür* ***ėltüŋ*** *ayruḳ sarāya*
Tā ki ṭoyınca bular ṭaʿām yėye" (37^{a}/15)

"*Anı* ***ėltüŋ*** *atama kim sevine*
Aġlamaḳdan ol bolay-ki avına" (45^{b}/8)

"*Destārını yüzügini vėrmedi*
Göŋlegüm ***ėltüŋ*** *dėyü ısmarladı*" (45^{b}/11)

ė.-eŋüz

"*Destārını yüzügini vėrmedi*
Göŋlegüm ***ėltüŋ*** *dėyü ısmarladı*" (37^{b}/10)

ė.-ür

"*Bunuŋ üzre gėçdi delim yıl zamān*
Yūsuf'a ***ėltür*** *anı bir bāzregān*" (46^{b}/1)

"*Ṭutar elin Beşīr'üŋ alur gider*

Yaʿḳūb'a ***èltür*** *anı èşit n'èder*" (47[a]/15)

èn-:

1. inmek

è.!

"*Buyruḳ oldı Cebre'īl tèz* ***èn*** *yère*
Ḳomaġıl Yūsuf'ı ki yère ère" (4[b]/13)

"*Ḥaḳ Çalab'dan geldi ün* ***èn*** *ḳuyuya*
Otur anda ḳulluḳ eyle Taŋrı'ya" (5[a]/9)

è.-di

"*Cebre'īl* ***èndi*** *yère ṭutdı anı*
Egnine gèyürdi ol ḥulle ṭonı" (4[b]/15)

"*Cebre'īl gökden yère* ***èndi*** *ki bil*
Oldı ḳul kim gör Çalab'a secde ḳıl" (30[a]/1)

"***Èndi*** *bir gün gökden ʿAzrā'il yère*
Çalab emriyle Yaʿḳūb peyġāmbere" (41[b]/15)

"*Yūsuf ol vaḳtin kim* ***èndi*** *ḳuyuya*
Yalın-ıdı anda ol Yūsuf uya" (45[b]/13)

"*Tavaffanī musliman va alḥiḳnī bi 'ṣ-ṣāliḥīn*
Èndi *gökden ol sāʿat Rūḥu 'l-emīn*" (50[b]/7)

è.-e

“*Yahūda eydür taḳuŋ ip bėline*
Tā ki Yūsuf ***ėne*** *ḳuyu dibine*” (4[b]/10)

ė.-er

“*Ḳuyu içinde* ***ėner*** *ol oturur*
Taŋrı buyruġın yėrine getürür” (5[a]/11)

“*Her gün uçmaḳdan aŋa bir nār* ***ėner***
Ḳarşusında bir laṭīf ḳandīl yanar” (5[a]/12)

“*Görürem* ***ėner*** *güneş gökden yėre*
Dür yaġar ışıḳ düşer ḳamu yėre” (7[a]/4)

“*Ḫazne içi boş-iken ṭolu olur*
Ḳuş ***ėner*** *gökden buŋa söyler gelür*” (15[a]/12)

“*Bir ferişte ṣoŋ-ucı gökden* ***ėner***
Arḳasını Yūsuf’uŋ ṭutar ṣıġar” (19[b]/6)

“*Cebre’īl şol-dem* ***ėner*** *gökden yėre*
Ḳıldı selām ol Yūsuf peyġāmbere” (21[b]/14)

“*Sāḳī yine yėrine gider yarā*
Gökden ***ėner*** *Cebre’īl şol-dem yėre*” (23[a]/3)

“*Yūsuf örter yüzini köşkden* ***ėner***
Gelür ḳardaşlarına ḫaber ṣorar” (33[b]/15)

“*Mıṣr’da Yaʿḳūb ṭurur ḳırḳ yıl tamām*
Cebre’īl gökden ***ėner*** *ḳılur selām*” (49[b]/10)

2. bir araç yahut binek hayvanından yere basmak

ė.!

"*Yoḳarudan geldi ün ḥālüŋi bil*
***Ėn** atuŋdan tėz Çalab'a secde ḳıl*" (11[a]/13)

ė.-di

"*Atdan **ėndi** secdeye ḳodı başın*
Tevbe ḳıldı çoḳ aḳıtdı göz yaşın" (11[a]/14)

"***Ėndi** atdan vü görüşd' atasına*
Yörüdi yayan anuŋ bilesine" (48[a]/15)

3. gelmek

ė.-di

"*Ḫaznedār eydür gördüm ben ayıḳ*
*Bir ḳuş **ėndi** bu ḳula gökden bayıḳ*" (15[a]/5)

ė.-er

"*Havādan ḳuşlar gelür uça **ėner***
Ḫon-salāruŋ başınuŋ üzre ḳonar" (22[b]/2)

4. ulaşmak

ė.-e

"*Taŋrı adın aŋuban girem söze*

Tā ki ***ėne*** *Taŋrı'dan raḥmet bize''* (1^b/1)

ėndür-:

1. aşağıya salmak

ė.-ür

"*Beşī̄r urġan* ***ėndürür*** *ol ḳuyuya*
Ṭaldurur Māmī̄l ḳoġa anda ṣuya" (7^b/9)

2. bir binek hayvanından yere ayak basmak

ė.-ür

"*Çünki Yūsuf anası ḳabrin görür*
Kend' özin şol dem deveden ***ėndürür***" (9^a/12)

ėr-: varmak

ė.-di

"*Yine andan ṣoŋra* ***ėrdi*** *bir şāra*
Ol şāruŋ kim Ḳuds-idi adı yarā" (10^a/15)

"*Göçdi andan daḥı gitdi yolıra*
Söz üküşdür bu kez ***ėrdi*** *Mıṣır'a*" (11^b/2)

"*Çün Zelī̄ḫā* ***ėrdi*** *yıluŋ başına*
Yine geldi o Zelī̄ḫā düşine" (12^b/6)

"***Ėrdi*** *Yaʿḳūb evine ol ʿArabī̄*

Çağırur eydür ḳanı Yaʿḳūb nebī” (24ª/8)

“*İmdi Kenʿān’a Beşīr* ***ėrdi*** *dede*
Gördi ṭonın yur bir ʿavrat darda” (46ᵇ/12)

ė.-diler

“*Söz üküşdür çünki Mıṣr’a* ***ėrdiler***
Destūr olup Mıṣr içine girdiler” (33ª/12)

“***Ėrdiler*** *bunlar evine tėz iti*
Gördi Yaʿḳūb bunları güldi ḳatı” (34ᵇ/12)

ė.-e

“*Buyruḳ oldı Cebre’īl tėz ėn yėre*
Ḳomaġıl Yūsuf’ı ki yėre ***ėre***” (4ᵇ/13)

“*Diledi Reyyān melik anı göre*
Aŋa Yūsuf’dan diler destūr ***ėre***” (51ª/10)

ė.-er

“*Yūsuf andan daḫı göçer gider*
Ėrer *ʿArīs şārına bir gör n’ėder*” (11ª/6)

“*Altı ayda dün ü gün atlu gider*
Ol aradan Mıṣır’a andan ***ėrer***” (13ª/6)

ė.-esin

“*Eytdiler ṣabr eyle* ***ėresin*** *aŋa*

Ṣabr ėden ḫayra ėrer öŋdin ṣoŋa” (13^{b}/6)

ėrdür-: ulaştırmak

ė.-di

“*Çünki gördüm şükr ü minnetdür aŋa*
*Görmege **ėrdürdi** kim seni baŋa*” (5^{b}/2)

ėriş-:

1. ulaşmak

ė.!

“*Dükeli yalvardılar meded uma*
*Yā resūla ’llāh **ėriş** ol ḳavuma*” (27^{b}/13)

ė.-diler

“*Yūsuf’uŋ ḳardaşları **ėrişdiler***
Bir uġurdan ḳapuda çaġrışdılar” (6^{a}/5)

ė.-esin

“*Diŋlenesin batasın bol niʿmete*
*Ḫoşluġ-ıla **ėrişesin** devlete*” (22^{b}/8)

2. kavuşmak

ė.-diler

"*Çünki bunlar Yaʿḳūb'a* ***ėrişdiler***
Geldiler Yaʿḳūb-ıla görüşdiler" (34[b]/11)

ė.-düm

"*Çün* ***ėrişdüm*** *ben atama ey ʿamū*
Şükrine ḳıldum āzād sizi ḳamu" (48[b]/6)

ėrişdür-: kavuşturmak

ė.-ürem

"*İlk senüŋ oġluŋ* ***ėrişdürürem***
Ṣoŋra andan Yūsuf'ı ḳavuşduram" (47[a]/4)

ėrür-: kavuşturmak

ė.-e

"*Ḥasretüm Taŋrı* ***ėrüre*** *görmege*
Güci yėter ol bu işi ėtmege" (47[b]/15)

ė.-em

"*Oġluŋı ilkin senüŋ ḳavuşduram*
Andan ol Yaʿḳūb'a oġluŋ ***ėrürem***" (46[a]/13)

ėt-: etmek, yapmak

ė.-dük

"*Anuŋ-içün geldük uş sinin ḳaza*

*Anı **ėtdük** çünki şorduŋ sen bize*" (50ª/7)

ė.-eler

"*Ḳılalar yeşil zeberced yapraġın*
*Müşk ü ʿanberden **ėdeler** topraġın*" (17ª/1)

"*Taḫtı altun eylesünler key yüce*
*Hem gümişden ḳuş **ėdeler** bir uca*" (17ª/5)

"***Ėdeler** için ḳoġuş şöyle ki var*
Ḳarnını ṭolduruŋuz müşk ü ıpar" (17ª/7)

gel-:

1. bir yerden başka bir yere yol almak

g.!

"*Bėrü **gel** dėr Yūsuf'a ḳorḳma daḫı*
Ben seni öldürmeyem Taŋrı ḥaḳı" (4ª/9)

"*Çünki gördi Hūd anı ṭurdı örü*
*Eytdi yā Yūsuf ḳayurma **gel** bėrü*" (5ª/14)

"*Düşde gördi ol Yūsuf peyġāmberi*
*Söyler aŋa ḳarşu çıḳ tėz **gel** bėri*" (10ᵇ/2)

"*Ṣūret eydür ol benem Mışr ʿAzīzi*
*İster-iseŋ Mışr'a **gel** görgil bizi*" (12ᵇ/13)

"*Eytdi beni **gel** Mışır'da istegil*

Yoḫsa oturġıl yérüŋde iŋlegil” (13ª/1)

“*Aŋladum sulṭān-ımış bildüm anı*
Mışr’a ***gel*** *dėdi bulasın sen beni*” (13ª/2)

“*Zelīḫā bir gün ṭutar Yūsuf elin*
Eytdi ***gel*** *kim gösterem bütler evin*” (15ᵇ/10)

“*Ḳoy Ḳoṭīfar gitsün ü sen bėrü* ***gel***
Muṭīʿ olġıl ḳaçma benden gėrü gel” (17ᵇ/11)

“*Ḳoy Ḳoṭīfar gitsün ü sen bėrü gel*
Muṭīʿ olġıl ḳaçma benden gėrü ***gel***” (17ᵇ/11)

“***Gel*** *bėrü dėr bir zamān anı öger*
Ḳarşusına yügürür bėlin eger” (17ᵇ/12)

“*Göricek üçünci yıl şordum seni*
Mışr’a ***gel*** *dėdüŋ bulasın sen beni*” (18ª/4)

“*Daḫı şırsın sözümi yanmaz özüŋ*
Gel *ḳatumda bir dem otur kend’ özüŋ*” (18ª/8)

“*Söyler eydür bir od urduŋ cānuma*
Gel *bėrü dėr bir dem otur yanuma*” (19ª/2)

“*Gėrü yarıldı dīvār çıḳdı bir el*
Söyledi ol Yūsuf’a kim bėrü ***gel***” (19ª/5)

“*Ol şūretden utanur döner gėrü*
Zelīḫā eydür kişi ṭur ***gel*** *bėrü*” (19ᵇ/1)

"*Vėrdi ögüt Zelḫā'ya döndi gėrü*
Eytdi Zelḫā Yūsuf'a ṭur ***gel*** *bėrü*" (20[a]/10)

"*Devesini dögdi key yaturu*
Yūsuf eydür dögme anı ***gel*** *bėrü*" (23[b]/8)

"*Eytdi mālik seni inder ṭur örü*
Geldi eylük muştuluḳ ṭur ***gel*** *bėrü*" (26[a]/3)

"*ʿAvrat eydür Zelḫā'ya tėz ṭur örü*
Yūsuf'uŋ uş geldi ṭuru ***gel*** *bėrü*" (30[b]/15)

"*Yūsuf eydür oġlana yā Mīşalūm*
Gel *bėrü ṭur ḳatuma ṭanışalum*" (37[b]/14)

"*Yine eytdi ey benüm gözüm nūrı*
Ḳandasın ey Bünyāmīn'üm ***gel*** *bėri*" (42[a]/8)

"*Ḳamusına eytdi Yūsuf* ***gel*** *bėrü*
Ḳul kimüŋsiz söyleŋüz iḳrār vėrü" (48[b]/4)

g.-di

"*Sever-idi Yūsuf'ı n'ėdem anı*
Geldi *ṣordı Yaʿḳūb'a Yūsuf ḳanı*" (3[b]/3)

"***Geldi*** *Şemʿūn Yūsuf'ı urdı yüze*
Tėz çıḳargil ṭonuŋı vėrgil bize" (4[b]/7)

"***Geldi*** *Ẕābīl ṭutdı elin yėre ḳor*
Yahūda'ya döndi Yūsuf yalvarur" (4[b]/9)

"*Hūd oturdı biŋ iki yüz yıl tamām*
***Geldi** aŋa Yūsuf ʿaleyhi 's-selām*" (5[a]/13)

"*Uşbu iş kim **geldi** saŋa eyle bil*
Bundan ötrü dur Çalab'a secde ḳıl" (5[b]/4)

"*Ḳuyuda **geldi** Yūsuf'a Cebre'īl*
Kim selām vėrdi yā Yūsuf eyle bil" (7[b]/10)

"*Ol ḳuyuda **geldi** aŋa Cebre'īl*
Eytdi Yūsuf imdi çoḳ bahāŋı bil" (8[a]/2)

"*Muştuladılar Yūsuf'ı ol ere*
***Geldi** gördi gitdi ʿaḳlı ey yārā*" (8[a]/8)

"*Zelḫā çün girür oturur taḫtına*
*Ol Ḳoṭīfar **geldi** Zelḫā yanına*" (13[a]/14)

"***Geldi** gördi Yūsuf'ı ʿacebledi*
Oldı ḥayrān bir zamān key ṭaŋladı" (14[a]/4)

"*Gitdi ṭabīb **geldi** dāyası göre*
Zelḫā'nuŋ derdi nedür anı ṣora" (16[b]/3)

"***Geldi** iblīs ol arada ṭuruban*
Naẓar ėder fitne ile ṭoluban" (18[a]/12)

"***Geldi** hātıfdan bir ün ol melʿūna*
İki cihān laʿneti ol maġbūna" (18[a]/15)

"*Her ki **geldi** dünyeye gėrü gider*
Taŋrı'nuŋ taḳdīrini gör kim n'ėder" (21[b]/10)

"***Geldi*** *Cebre'īl gėrü eytdi aŋa*
Ḥaḳ Çalab üküş selām eyler saŋa" (23[a]/14)

"*Çünki bir yıl oldı Yūsuf'a tamām*
Geldi *Cibrīl aŋa ʿaleyhi 's-selām*" (24[b]/13)

"***Geldi*** *ol Yūsuf ḳatına utanu*
Ṭapu ḳıldı yüzne yeŋin ṭutunu" (25[b]/6)

"***Geldi*** *şarab-dār gėrü Yūsuf dapa*
Aġır ḫilʿat gėydürdi elin öpe" (26[a]/2)

"*Uçmaḳ ehli ürkeler ol ḳamudan*
Geldi *ʿāṣīler dėyeler ṭamudan*" (28[a]/13)

"***Geldi*** *Cibrīl eytdi kim Yūsuf'a Ḥaḳ*
Ėtdi buyruḳ kim bu şārdan daşra çıḳ" (29[b]/2)

"*Cebre'īl* ***geldi*** *gėrü şol-dem aŋa*
Eytdi Ḥaḳ üküş selām eyler saŋa" (30[a]/13)

"*Bir gün oldı kim Yūsuf* ***geldi*** *gėçer*
Geldi ʿavrat Zelḫā'ya rāzı açar" (30[b]/14)

"*Bir gün oldı kim Yūsuf geldi gėçer*
Geldi *ʿavrat Zelḫā'ya rāzı açar*" (30[b]/14)

"*ʿAvrat eydür Zelḫā'ya tėz ṭur örü*
Yūsuf'uŋ uş ***geldi*** *ṭuru gel bėrü*" (30[b]/15)

"*Göŋli yavuz aġlayu* ***geld'*** *evine*

Ḳaḳıdı şoḳrandı çoḳ şanemine” (31[a]/4)

“***Geldi*** *Yūsuf yine hem bir gün gėçer*
Ṭurdı yol üstinde Zelḫā söz açar” (31[a]/11)

“*Ṭurdı Yūsuf Zelḫā mācerāya*
Geldi *Cebrā’il ėnüp ol araya*” (31[b]/6)

“*Bir ʿaceb söz daḫı* ***geldi*** *uş yine*
Ṣalavāt vėrelüm cānumuz sevine” (32[a]11)

“*Yol sıra gider-iken bunlar ḳamu*
Geldi *iblīs bunlaruŋ yolın uru*” (34[b]/6)

“*Ḳapuda Şemdīn ṭurur bekler ḳapu*
Geldi *Bünyāmīn hem ol ḳıldı ṭapu*” (35[b]/9)

“***Geldi*** *Cebrā’il yėre gökden ėnüp*
Eytdi Yūsuf ḳardaşuŋ geldi ėrüp” (35[b]/11)

“*Geldi Cebrā’il yėre gökden ėnüp*
Eytdi Yūsuf ḳardaşuŋ ***geldi*** *ėrüp*” (35[b]/11)

“***Geldi*** *ʿİmrānīce söyledi baŋa*
Bülezük vėrdi gören baṭar ṭaŋa” (36[b]/6)

“*Bünyāmīn eydür baŋa* ***geldi*** *gėrü*
Uş inanmazsaŋ ḳolumda baḳ bėrü” (36[b]/11)

“***Geldi*** *eydür yā Yaʿḳūb oġluŋ ḳanı*
Ḳanı ḳandadur bize vėrgil anı” (40[a]/6)

"*Hem sıġagil arḳasın elüŋ-ile*
***Geldi** Māmīl sıġadı eyle ḳıla*" (40[b]/14)

"*Ṭurur iken bunlar anı ṭanışı*
***Geldi** Yūsuf'dan bulara bir kişi*" (41[a]/6)

"***Geldi** eytdi sizi ʿAzīz oḳıdı*
*Vardılar yaş gözler*inden a*ḳıdı*" (41[a]/7)

"*Yaʿḳūb'a getürdiler düvīd ḳalem*
***Geldi** Şemʿūn ḳatına eydür babam*" (42[b]/13)

"*ʿAvrat eydür aġrısı Yaʿḳūb ḳatı*
*Beşīr eydür **geldi** Yūsuf'dan biti*" (46[b]/15)

"***Geldi** Yūsuf'dan uş imdi muştucı*
Artdı derdüm ḳopdı içümden öci" (47[a]/5)

"***Geldi** ol sāʿat içinde Cebre'īl*
Eytti Yaʿḳūb saŋa buyurdı Celīl" (48[a]/11)

"***Geldi** Cebrā'il bu gün dėdi baŋa*
Bu yaḳında gelür ʿAzrā'il saŋa" (49[b]/14)

"***Geldi** Mūsā istedi bulımadı*
Ḳandalıġın Yūsuf'uŋ bilimedi" (52[a]/5)

g.-sün

"*Diler-iseŋ kim ḳızum vėrem saŋa*
*Kişi **gelsün** dileyü benden yaŋa*" (13[a]/9)

“*Andan oḳı sarāya* ***gelsün*** *anı*
Görsün ol sarāyda yazılmış seni” (17ª/10)

“*Eytdi Yaʿḳūb daşra* ***gelsün*** *göreyüm*
Bir ġarībden aŋa ḫaber vėreyüm” (24ª/10)

“*Yaʿḳūb eydür eyt* ***gelsün*** *içerü*
Girdi ʿArab Yaʿḳūb’a selām vėrü” (24ª/13)

“*Şemʿūn’ı daḫı oḳıŋ* ***gelsün*** *baŋa*
Eydeyüm derdümi ben ḳamu aŋa” (42ᵇ/11)

“*Vėribigil oġlumı* ***gelsün*** *baŋa*
Dün ü gün eyü duʿā ola saŋa” (43ᵇ/1)

“*Andan* ***gelsün*** *girsün ol şehre*
Tā ki işin Taŋrı anuŋ başara” (51ª/13)

g.-sünler

“*Buġday alan Mıṣr’a* ***gelsünler*** *dėyü*
Ḳamu varur anda buġday dileyü” (33ª/5)

g.-üŋ

“***Gelüŋ*** *imdi dėdiler and içelüm*
Bir uġurdan varıcaḳ aġlaşalum” (5ᵇ/11)

“*Hem* ***gelüŋ*** *aŋa yazuŋuz bir biti*
Muḥkem olsun aramuzda bu ṣatı” (8ᵇ/15)

“***Gelüŋ*** *imdi terk ėdüŋ siz bu büti*

Ḥaḳḳ'a ḳıluŋ ḳulluġı dün gün ḳatı" (10[a]/8)

"*İmdi* ***gelüŋ*** *güzel oġlan görici*
Bahāsı çoḳ ʿİmrānī ḳul alıcı" (13[b]/11)

"*Gėrü* ***gelüŋ*** *ḳardaşuŋuz getürü*
Buġda vėrem yüklerüŋüz arturu" (34[b]/4)

"*İmdi* ***gelüŋ*** *görişelüm ḳucuşup*
Oturalum söyleşelüm sevnişüp" (45[b]/5)

g.-ür

"*Biz varuruz Yūsuf'uŋ bilesine*
Ḳurd mı ***gelür*** *Yūsuf'uŋ yöresine*" (3[a]/7)

"*Çünki Hūd ol ḳuyuda düşer ölür*
Buyruḳ olur Cebre'īl anda ***gelür***" (5[b]/6)

"*Bunuŋ üzre çünki elli yıl olur*
Ol ḫoca ol ḳuyuya yana ***gelür***" (7[b]/5)

"*İki ḳat oldı ṭapu ḳıldı aŋa*
Ėlini alup ***gelür*** *şehrden yaŋa*" (10[b]/7)

"*Ėrtesi* ***gelür*** *iki altun vėrür*
Tā ki Yūsuf yüzini bir kez görür" (11[b]/10)

"*Çün diler Yūsuf ki kend' özin yuya*
Bir balıḳ ***gelür*** *olur metris ṣuya*" (11[b]/15)

"*Münādīler çaġırur şehrlü* ***gelür***

Aya beŋzer ḳıymetī ḳul kim alur” (13^{b}/10)

“*Yügrü **gelür** muştular eydür ḫoca*
Ḫazne ṭolmış māl-ıla uçdan uca” (15^{a}/2)

“*Ḫazne içi boş-iken ṭolu olur*
*Ḳuş ėner gökden buŋa söyler **gelür***” (15^{a}/12)

“*Anı Ḳoṭīfar **gelür** bir gün görür*
Varur oturur ṭabībi getürür” (16^{a}/14)

“*Yūsuf’uŋ anda etegi yırtılur*
*Ṭartaşurken ḳap’ya Ḳoṭīfar **gelür***” (19^{b}/10)

“*Havādan ḳuşlar **gelür** uça ėner*
Ḫon-salāruŋ başınuŋ üzre ḳonar” (22^{b}/2)

“*Cebre’īl şol-dem **gelür** eydür aŋa*
Gör sebebin geldi sulṭānlıḳ saŋa” (26^{b}/8)

“*Daḫı Yūsuf’ı ṣatan ḫoca **gelür***
Kend’ özin ḳırḳ oġlı-y-ıla ḳul ḳılur” (29^{b}/13)

“*Cebre’īl **gelür** anı şol-dem ṣıġar*
Yigit olur Zelīḫā on dört yaşar” (31^{b}/12)

“*Yūsuf örter yüzini köşkden ėner*
***Gelür** ḳardaşlarına ḫaber ṣorar”* (33^{b}/15)

“*İşi bitdi bunlaruŋ vardı gider*
***Gelür** iblīs bunlara gör kim n’ėder*” (34^{b}/5)

"*Her biri kim alur anı eline*
Gėrü ***gelür*** *Bünyāmīn'üŋ ḳolına*" (36^{b}/12)

"*Oḳur andan ḳardaşların getürür*
Ḳamu ***gelür*** *ol sarāyda oturur*" (37^{a}/5)

"***Gelür*** *anı atasına bildürür*
Ṭurdı Yūsuf ḫalvet-ḫāney' oturur" (38^{b}/1)

"*Mīşalūm'a var oḳı dėr buyurur*
Mīşalūm varur oḳır ṭurur ***gelür***" (38^{b}/2)

"*İki yıl yatsun dėyü ḳaḳır buşar*
Ḳardaşları ***gelür*** *ayaġ'na düşer*" (40^{b}/3)

"*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar alur* ***gelür***
Yūsuf açar ṣandūġı gör ne ḳılur" (43^{b}/12)

"*Zelḫā'yı ḫādim varur alur* ***gelür***
Anı Yaʿḳūb görür ü göriş ḳılur" (49^{a}/11)

"*Geldi Cebrā'il bu gün dėdi baŋa*
Bu yaḳında ***gelür*** *ʿAzrā'il saŋa*" (49^{b}/14)

g.-ürdi

"*Bir perī ḳızı* ***gelürdi*** *ḳatına*
Yatar-ıdı ol Ḳoṭīfar yanına" (13^{b}/8)

"*Degme kez ki çıḳar-ıdı seyr ėde*
Gitdügi yolca ***gelürdi*** *ol dede*" (30^{b}/8)

"*Ol perī ḳızı* ***gelürdi*** *ḳatına*
Yatur-ıdı ol Ḳoṭīfar yanına" (32[a]/6)

g.-ürem

"***Gelürem*** *Kenʿān'dan ėşit beni*
Ḳayurur dün gün ataŋ Yaʿḳūb seni" (23[b]/5)

2. meydana çıkmak

g.-di

"*Bunda* ***geldi*** *onumuz uş ṭapuda*
Evde ḳaldı birimüz ḳulluḳ ėde" (34[a]/3)

"*Yaʿḳūb eydür çünki baḳdum ben size*
Ṭaṭlu iyi ***geldi*** *hem sizden bize*" (34[b]/15)

g.-diler

"*Çünki but-ḫāneye bunlar* ***geldiler***
İçerü butlar ḳatına girdiler" (15[b]/13)

"*Ol ḫātūnlar çün sarāya* ***geldiler***
Zelḫā buyurdı turunc getürdiler" (20[b]/13)

"*Yėdinci yıl Mıṣr'uŋ ehli* ***geldiler***
Özlerini Yūsuf'a ḳul ḳıldılar" (29[a]/15)

"*Vezīr eydür geleli bėş gün ola*
Geldiler *Kenʿān'dan buġday ala*" (33[b]/7)

"*Çünki bunlar Yaʿḳūb'a ėrişdiler*
Geldiler *Yaʿḳūb-ıla görüşdiler*" (34^{b}/11)

"***Geldiler*** *bunlar atası Yaʿḳūb'a*
Aġladılar dėdiler ėşit baba" (41^{b}/3)

"***Geldiler*** *oġlanları atasına*
Otururlar atası yöresine" (48^{a}/5)

"*Buyurup Yūsuf Mışır'lu* ***geldiler***
Bay u yoḫsul ḳamu ḥāżır oldılar" (48^{b}/3)

g.-diyidi

"*Ol yėre Yaʿḳūb nebī* ***geldi-y-idi***
Yūsuf'ı ol arada buldı-y-ıdı" (51^{a}/5)

g.-dük

"*Ḳaldı anda Yahūda anuŋ-ıla*
Geldük *uş biz aġlayu zārī ḳıla*" (41^{b}/5)

"*Anuŋ-içün* ***geldük*** *uş sinin ḳaza*
Anı ėtdük çünki ṣorduŋ sen bize" (50^{a}/7)

g.-düm

"*İmdi* ***geldüm*** *yine bir ḥikāyete*
N'eyledi ḳardaşları ėşit ata" (5^{b}/9)

"*Seni* ***geldüm*** *bulmadum oldum delü*
Ḥasretüŋden iŋleyü oldum ölü" (18^{a}/6)

"*Cebre'īl eydür Yūsuf* ***geldüm*** *saŋa*
Ṣoraram bir ḳaç ṣoru eytgil baŋa" (23ª/4)

g.-ür

"*İmdi Yūsuf çıḳ bu şehrden sen ṭaşu*
Saŋa ḳarşu kim ***gelür*** *gör ṣataşu*" (30ª/3)

"*Döndi eydür eytmedüm-mi ben size*
Yūsuf'uŋ iyisi uş ***gelür*** *bize*" (47ᵇ/8)

3. yanaşmak

g.-düm

"*Eydür ey ḳādir Çalab* ***geldüm*** *saŋa*
Tevbe ḳıldum suçumı ʿafv ėt baŋa" (23ª/12)

"*ʿArab eydür ben görüp* ***geldüm*** *ġarīb*
Selāmın getürdüm uş yoldan ırıp" (24ª/11)

"***Geldüm*** *on ḳardaşum-ıla ben uya*
İki iki vardılar her ḳapuya" (36ª/5)

"*Ṣaldı çün Yūsuf beni bitileyü*
Anı ***geldüm*** *Yaʿḳūb'a muştulayu*" (47ª/1)

g.-düŋ

"*Baŋa* ***geldüŋ*** *oġlumı muştulayu*
Ṭon getürdüŋ baŋa sen ḫoş söyleyü" (47ᵇ/3)

g.-düŋüz

"*Yūsuf eydür ḳanḳı ėlden* ***geldüŋüz***
Nėçe ḳardaşsız yā bir eydüŋüz" (34[a]/1)

"*Yūsuf eydür iki kezdür* ***geldüŋüz***
Delim aġırlıḳ u ḥürmet bulduŋuz" (41[a]/8)

g.-e

"*Eytdiler biz giderüz avın dapa*
Dilerüz Yūsuf bile ***gele*** *ata*" (3[a]/1)

"*Şol ḳadar kim biŋ iki yüz yıl ola*
Göresin Yūsuf yüzin anda ***gele***" (5[a]/10)

"*Ey ʿaceb ḳaçan* ***gele*** *Yūsuf dėyü*
Yoḳarudan geldi ün sebʿīn dėyü" (5[b]/14)

"*Yaʿḳūb eydür bu sebʿīn yıl-mı ola*
Yāḫu yėtmiş gün-mi Yūsuf'um ***gele***" (5[b]/15)

"*Dāya eydür buyur üstādlar* ***gele***
Senüŋ-içün bir ʿaẓīm sarāy ḳıla" (16[b]/12)

"*Ol ḳıyāmetde emir ḳıla Celīl*
Ṭamu üzre ***gele*** *ṭura Cebre'īl*" (26[b]/13)

"***Gele*** *Muḥammed bularuŋ ḳatına*
Dėye āzād olduŋuz ümmetine" (28[a]/5)

"*Zelīḫā ısmarladı bir ʿavrata*

Yūsuf ol vaḳt kim ***gele*** *bundan öte*” (30^{b}/11)

“*Yūsuf’uŋ maḳṣūdı ol ḳardaşları*
Dėrdi ḳaçan ***gele*** *görem anları*” (32^{b}/2)

“***Gele*** *ol ḳardaşlaruŋ seni bula*
Sen oturgil bu arada ḫoş güle” (36^{a}/15)

g.-eler

“*Gėrü dönüp* ***geleler*** *Muḥammed’e*
Ol yazuḳlular gönüci Aḥmed’e” (28^{a}/14)

g.-emez

“*Ḳardaşuŋdan ayrıldı* ***gelemez***
Ṭur aŋa var ol yolı oŋaramaz” (35^{b}/14)

g.-esiz

“*Dėdi sulṭān çünki eve varasız*
Ḳardaşuŋuz alubanı ***gelesiz***” (35^{a}/7)

g.-eydi

“*Maḳṣūdı ol-ıdı ki ḳardaşları*
Geleydi *Yūsuf göreydi anları*” (32^{b}/11)

g.-gil

“*Yoḳarudan geldi ün ṣabr eylegil*
Elli yıldan ṣoŋra ***gelgil*** *istegil*” (7^{b}/3)

g.-medi

"*Şehr içinde bay u yoḳsul ḳalmadı*
Ki Yūsuf üzre dėrilüp ***gelmedi***" (13[b]/13)

"***Gelmedi*** *oġlum benüm bunda özi*
Yandı içüm ėşideli bu sözi" (47[a]/6)

g.-mege

"*Kişilerin gönderür dilemege*
Dileyüp ḳızı aluban ***gelmege***" (13[a]/11)

g.-mesün

"*Yūsuf eydür bunda kāfir* ***gelmesün***
Kāfir olan uşbu şehre girmesün" (51[a]/11)

g.-mezlerse

"*Yūsuf eydür ünderem ṭoġru yola*
Gelmezlerse *bulara ḳılam belā*" (50[b]/15)

g.-miş

"*Eytdiler bir ḳulumuz vardı bizüm*
Size ***gelmiş*** *diŋleŋüz doġru sözüm*" (8[a]/12)

4. ulaştırılmak, gönderilmek

g.-se

“*Eytdiler pādşāhuŋ olur bu ḫūsı*
Öper olur ***gelse*** *ṣāliḥ bitisi*” (43^{b}/9)

g.-ür

“*Çün biti* ***gelür*** *oḳunur gör n’eder*
Ṭurdı Zelḫā Mıṣr’a gönüldi gider” (13^{a}/12)

“*Söz üküşdür çünki ol Mıṣr’a* ***gelür***
Pādişāhuŋ sarāyında oturur” (13^{a}/13)

getür-: getirmek

g.!

“*Ḳullarına ṣu* ***getür*** *dėr buyurur*
İki ḳul şol-dem ḳuyuya yügürür” (7^{b}/7)

“*Yüzüŋi büri deve üzre otur*
Ḳardaşuŋı var sarāya sen ***getür***” (35^{b}/13)

“*Buyurur ḫaznedāra var ḫazneye*
Bir ṣandūḳ var al ***getür*** *bu araya*” (43^{b}/11)

g.-di

“*Çoḳ zamān gėçmez bu sözüŋ üzere*
Yūsuf’ı ḫoca ***getürdi*** *bāzāra*” (13^{b}/9)

“*Ḳoṭīfar* ***getürdi*** *ol genç oġlanı*
Ṣordı aŋa suçlu kim-durur anı” (20^{a}/5)

"*Zelḫā daḫı* ***getürdi*** *her birine*
Bıçaḳ hem bir turunc vėrdi eline" (21[a]/1)

"*Elin aldı anı* ***getürdi*** *yola*
Ol oturdı yol üze zārī̄ ḳıla" (31[a]/1)

"*Bunı söyler Beşī̄r'i öper ḳucar*
Ol ***getürdi*** *göŋlegi Yaʿḳūb açar*" (47[b]/9)

g.-diler

"*İndediler Yūsuf'ı* ***getürdiler***
Çevresinde Yūsuf'uŋ oturdılar" (2[b]/8)

"*Boynı baġlu Yaʿḳūb'a* ***getürdiler***
Yūsuf'ı yėyen bu ḳurddur dėdiler" (6[b]/5)

"*Çünki ḳondı bir sāʿat oturdılar*
Ḫoca buyurdı ki ḫon ***getürdiler***" (7[a]/15)

"*Ol ḫātūnlar çün sarāya geldiler*
Zelḫā buyurdı turunc ***getürdiler***" (20[b]/13)

"*At daḫı* ***getürdiler*** *kim ol bine*
Gör ki ne gelür Yūsuf'uŋ diline" (22[b]/14)

"*At ḳatır üçünci yıl* ***getürdiler***
Yūsuf'a buġday aluban vėrdiler" (29[a]/11)

"*Ḳanlu ṭonın* ***getürdiler*** *babama*
Aġladı çoḳ Ḥaḳ Çalab'dan ṣabr uma" (39[a]/1)

"*Kim Yūsuf buyurdı ḫon* ***getürdiler***
İki iki bir yère oturdılar" (39[a]/9)

"*Çün* ***getürdiler*** *buları sarāya*
Develerin çökerdi bir araya" (39[b]/9)

"*Ya'ḳūb'a* ***getürdiler*** *düvīd ḳalem*
Geldi Şem'ūn ḳatına eydür babam" (42[b]/13)

"*Ol ṣā'ı* ***getürdiler*** *Yūsuf ṭurur*
Ṣā'ı altun mīl-ile bir kez urur" (44[a]/10)

"*Ya'ḳūb'ı kefen ṣarup götürdiler*
İsḥāḳ nebī ḳatına ***getürdiler***" (50[a]/15)

g.-düŋ

"*Yūsuf eydür ne* ***getürdüŋ*** *bu şāra*
Eyt baŋa dėr Taŋrı işüŋ başara" (23[b]/11)

"*Baŋa geldüŋ oġlumı muştulayu*
Ṭon ***getürdüŋ*** *baŋa sen ḫoş söyleyü*" (47[b]/3)

g.-e

"*Ya'ḳūb eydür ḫādimleri ündeyü*
Zelīḫā'yı ***getüre*** *görem dėyü*" (49[a]/10)

g.-em

"*Eytdi destūr vėr baŋa tā kim varam*
Ne ki ḳurd var ḳamu bunda ***getürem***" (6[b]/9)

g.-mezseŋüz

"*Yoḫsa* ***getürmezseŋüz*** *ol ḳurdı siz*
Duʿā ḳılam ḳamu helāk olasız" (6[b]/2)

g.-üŋ

"*Varuŋ avlaŋ ḳurdı* ***getürüŋ*** *baŋa*
Yūsuf'ı yėdi-mi ṣoram ben aŋa" (6[b]/1)

"*Varuŋ avlaŋ* ***getürüŋ*** *ḳurdı ele*
Yoḫsa Taŋrı'dan gele size belā" (6[b]/3)

"*Ne ki mālum var-ısa vėrüŋ aŋa*
Ṣatun aluŋ ***getürüŋ*** *anı baŋa*" (14[a]/2)

"*Görklü ḫilʿat gėydürüŋ ḫalḳ ṭaŋlayu*
Getürüŋ *anı baŋa aġırlayu*" (26[a]/1)

"*Yūsuf eydür* ***getürüŋ*** *etmek ü aş*
Öŋlerinde ḳodurur aḥsen şābāş" (37[a]/9)

"*Yaʿḳūb eydür* ***getürüŋ*** *düvīd ḳalem*
Yazduram ben derdümi ʿiyān ḳılam" (42[b]/10)

"*Yūsuf eydür* ***getürüŋ*** *ṣāʿı bize*
Anı kim yazdı-y-ısa dėsün size" (44[a]/9)

"*Al ṭavarı tėz atamı* ***getürüŋ***
Kimse ḳomaŋ anda baŋa yėtürüŋ" (48[a]/4)

g.-üŋüz

“*Bünyāmīn’i saḳlaŋuz dün ü güni*
Gėrü baŋa ***getürüŋüz*** *dėr anı*” (35^{b}/2)

g.-ür

“*Anı Ḳoṭīfar gelür bir gün görür*
Varur oturur ṭabībi ***getürür***” (16^{a}/14)

“*Bu sözi Zelḫā ėşidür ey uya*
Ne ki ḫātūn var ***getürür*** *sarāya*” (20^{b}/11)

“*Yūsuf’ı bir ḥücrede ḳor oturur*
Ne ki ḫātūn var sarāya ***getürür***” (20^{b}/12)

“*Bir ṭaş uçmaḳdan* ***getürür*** *levni aḳ*
Anı yaratmışdı incü gibi Ḥaḳ” (22^{a}/2)

“*Mālik Reyyān’a bu sözi yėtürür*
Ne ki ḫātūn varsa anda ***getürür***” (26^{a}/7)

“*ʿŪd u ʿanberler dütüzür yolına*
Altun kürsī ḳor ***getürür*** *öŋine*” (26^{b}/3)

“*Kürsī üzre çıḳdı Yūsuf oturur*
Zelḫā’yı oḳır sarāya ***getürür***” (31^{b}/11)

“***Getürür*** *vezīr varur pes sarāya*
Ḳondurur bunları bir ḫoş araya” (33^{b}/9)

“*Oḳur andan ḳardaşların* ***getürür***
Ḳamu gelür ol sarāyda oturur” (37^{a}/5)

"*Dürlü niʿmetler buyurdı* ***getürür***
Her birinüŋ öŋlerine yėtürür" (37^{b}/2)

"*Cebre'īl bir ṭon* ***getürür*** *gėyürür*
Bu ṭon ol ṭondur ki Yūsuf göndürür" (45^{b}/14)

"*Anda Yaʿḳūb girür ü hem oturur*
Zelḫā aŋa görklü yėmek ***getürür***" (49^{b}/7)

gėç-:

1. zamanı geride bırakmak

g.-e

"*Yıl-mı yėtmiş bilmezem Yūs'f'um* ***gėçe***
Yāḫu yėtmiş gün aramuzda gėçe" (6^{a}/1)

"*Yıl-mı yėtmiş bilmezem Yūs'f'um gėçe*
Yāḫu yėtmiş gün aramuzda ***gėçe***" (6^{a}/1)

2. geçip gitmek

g.-e

"*Ḳuluma raḥmet ḳılam ṣırāṭ* ***gėçe***
Uçmaġa gire şarābından içe" (18^{b}/9)

"*Kimisi anda anuŋ geŋez* ***gėçe***
Kimisi gėçer-iken oda uça" (32^{b}/8)

"*Kim mü'mindür ol kişi geŋez* ***gėçe***

Kāfir olan bir ḳademd' oda uça" (32^b/14)

g.-meyeler

"***Gėçmeyeler*** *ḳamusı oda düşe*
Oda düşen lā-cerem yana pişe" (18^b/6)

3. ortaya çıkmak

g.-er

"*Bir gün oldı kim Yūsuf geldi* ***gėçer***
Geldi ʿavrat Zelḫā'ya rāzı açar" (30^b/14)

gėy-: giymek

g.!

"*Arı ṭonlaruŋ ḳoġıl* ***gėy*** *bir ʿabā*
Başuŋa ṣar ʿimāmeŋi ḳabā" (35^b/12)

g.-di

"***Gėydi*** *kilīm ḳuşaḳ eyledi otı*
Oldı yoḫsul bī-nevā oldı ḳatı" (30^b/4)

g.-e

"*Döndi Yūsuf söyledi Zelīḫā'ya*
Ḳul olan bunuŋ gibi ṭon mı ***gėye***" (15^b/5)

g.-erise

"*Zelīḫā eydür senüŋ gibi ḳul*
Böyle ṭon ***gėyer-ise*** *ʿaceb degül*" (15[b]/6)

g.-medi

"*Yāḫud ol ḳız ḳardaşuŋ Dünyā ḫātūn*
Gėymedi *bir ṭon ki ḳırḳ yıldur bütün*" (38[b]/10)

g.-mege

"*Degme gün* ***gėymege*** *bir ṭon eyledi*
Ol ṭonı daḫı hep altun eyledi" (15[b]/3)

g.-se

"*Anı her kim* ***gėyse*** *ṣayru olmaya*
Daḫı aʿżāsına ziyān gelmeye" (45[b]/15)

"*Dertlü kişi* ***gėyse*** *ger derdi gider*
Gėyse dertsüz kişiler gör kim n'ėder" (46[a]/1)

"*Dertlü kişi gėyse ger derdi gider*
Gėyse *dertsüz kişiler gör kim n'ėder*" (46[a]/1)

gėydür-: giydirmek

g.-di

"*Geldi şarab-dār gėrü Yūsuf dapa*
Aġır ḫilʿat ***gėydürdi*** *elin öpe*" (26[a]/2)

g.-diler

"*Sāḳīye* ***gėydürdiler*** *key ḫilʿati*
Hem daḫı bildürdiler çoḳ niʿmeti" (22[b]/13)

g.-eler

"*Daḫı üç günden seni çıḳaralar*
Görklü ḫilʿat üstüne ***gėydüreler***" (22[b]/7)

g.-üŋ

"*Ėşidür Reyyān melik ṭaŋlar ḳatı*
Gėydürüŋ *varuŋ aŋa dėr ḫilʿati*" (25[b]/15)

"*Görklü ḫilʿat* ***gėydürüŋ*** *ḫalḳ ṭaŋlayu*
Getürüŋ anı baŋa aġırlayu" (26[a]/1)

g.-ür

"*Arı ṭonlar* ***gėydürür*** *ol-dem aŋa*
Anı gören ḫalḳ ḳamu batar ṭaŋa" (9[b]/15)

"*Dürlü ṭonlar* ***gėydürür*** *ol-dem aŋa*
Kim görenler anı ḳalurdı ṭaŋa" (12[a]/11)

"*Görklü ḫilʿat* ***gėydürür*** *Yūsuf aŋa*
Tevbe ḳılur döndi Taŋrı'dan yana" (30[b]/1)

gėyür-: giydirmek

g.!

"*Şimdi sen begenmedüŋ Yūsuf bunı*
Tevbe ḳıl ḫilʿat ***gėyür*** *ḫoş ṭut anı*" (30[a]/15)

g.-di

"*Cebre'īl ėndi yėre ṭutdı anı*
Egnine ***gėyürdi*** *ol ḥulle ṭonı*" (4[b]/15)

g.-ür

"*Cebre'īl bir ṭon getürür* ***gėyürür***
Bu ṭon ol ṭondur ki Yūsuf göndürür" (45[b]/14)

gider-: gidermek

g.!

"*Yā* ***gider*** *bizden bunı ḳurtulalum*
Yā ėlet bizi ṭamuda yanalum" (28[b]/1)

g.-e

"*Anı cüftlen Taŋrı'nuŋ ṭut buyruġın*
Ḳudreti var ***gidere*** *ḳarılıġın*" (31[b]/8)

gir-:

1. içeriye varmak, girmek

g.-di

"*Çünki vardı* ***girdi*** *Yaʿḳūb evine*
Geldi bir ün daşradan ḳulaġına" (6[a]/4)

"*Göçdi andan yola girdi ol ḫoca*
Girdi *bir şehre ėşit ḳavmi nėce*" (10[a]/3)

"*Çün Yūsuf but-ḫāneye* ***gird'*** *içerü*
Ne ki but var düşdiler yüzi ḳuyu" (10[b]/15)

"*Yūsuf'ı oḳıdı anda içerü*
Girdi *Yūsuf Zelīḫā ṭurdı örü*" (17[b]/2)

"*Çünki Yūsuf* ***girdi*** *baḳdı sarāya*
Gördi gelmiş 'ki ṣūret bir araya" (17[b]/6)

"***Girdi*** *ol ḳız içerü eytdi anı*
Bir ʿArab'dur ḳapuda oḳır seni" (24[a]/12)

"*Yaʿḳūb eydür eyt gelsün içerü*
Girdi *ʿArab Yaʿḳūb'a selām vėrü*" (24[a]/13)

"***Girdi*** *Bünyāmīn sarāya oturur*
Ṣūrete baḳar gögüsin ötürür" (37[b]/13)

g.-diler

"*Çünki but-ḫāneye bunlar geldiler*
İçerü butlar ḳatına ***girdiler***" (15[b]/13)

"*Söz üküşdür çünki Mışr'a ėrdiler*
Destūr olup Mışr içine ***girdiler"*** (33[a]/12)

"*Mışr'a* ***girdiler*** *ḳaçan ėşit yarā*
Girdiler iki iki olup şāra" (35^{b}/7)

"*Mışr'a girdiler ḳaçan ėşit yarā*
Girdiler *iki iki olup şāra*" (35^{b}/7)

"*Mışr'a* ***girdiler*** *ḳamusı sevnişü*
Şükr ḳıldı ḥasretine ḳavuşu" (48^{b}/2)

g.-elüm

"*Döndi eydür imdi bir ṭur varalum*
İkimüz ol büt ḳatına ***girelüm***" (10^{b}/12)

g.-meŋüz

"***Girmeŋüz*** *bir ḳapudan key saḳınuŋ*
Diŋmeŋüz Taŋrı adını ṭaḳınuŋ" (35^{b}/4)

"*Varasız çün ol şāra her ikiŋüz*
Hā ki zinhār bir ḳapudan ***girmeŋüz***" (35^{b}/5)

g.-mesün

"*Yūsuf eydür bunda kāfir gelmesün*
Kāfir olan uşbu şehre ***girmesün***" (51^{a}/11)

g.-sün

"*Andan gelsün* ***girsün*** *ol şehre*
Tā ki işin Taŋrı anuŋ başara" (51^{a}/13)

g.-ür

"*Zelḫā çün* ***girür*** *oturur taḫtına*
Ol Ḳoṭīfar geldi Zelḫā yanına" (13[a]/14)

"*Ṭurur ol Yaʿḳūb eve* ***girür*** *anı*
ʿAcebe ḳalur eve Yaʿḳūb cānı" (49[b]/5)

"*Anda Yaʿḳūb* ***girür*** *ü hem oturur*
Zelḫā aŋa görklü yėmek getürür" (49[b]/7)

"*Getürür īmān varur şehre* ***girür***
Gezer ol şehri vü ser-tā-ser görür" (51[a]/15)

2. içinde yer almak

g.-e

"*Ḳuluma raḥmet ḳılam ṣırāṭ gėçe*
Uçmaġa ***gire*** *şarābından içe*" (18[b]/9)

"*Gėçen uçmaġa* ***gire*** *yėye kebāb*
Gėçmeyen oda düşe göre ʿaẕāb" (32[b]/9)

g.-eler

"*Ḳamunuŋ alnında nişānı ola*
Uçmaġa ***gireler*** *ol nişān-ıla*" (28[a]/11)

"*Çün gelüp bunlar behişte* ***gireler***
Uçmaḳ ehli çün buları göreler" (28[a]/12)

"*Ehli cennet cennete çün* ***gireler***
Ol maḳāmı şübhesiz hem göreler" (29[b]/8)

g.-mek

"*İmrenür* ***girmek*** *diler Yaʿḳūb sine*
Baġ u bostān görünür ol gözine" (50[a]/9)

g.-sün

"*Vėr beşāret bunlara ḳurtulmaġa*
Al ėlet bunları ***girsün*** *uçmaġa*" (28[a]/4)

git-:

1. gitmek

g.-di

"*Göçdi ḳāfle* ***gitdi*** *ḳaranluḳ gėce*
Ṣormaġıl kim Yūsuf'uŋ ḥāli nėce" (9[a]/10)

"*Göçdi andan daḫı* ***gitdi*** *yolıra*
Söz üküşdür bu kez ėrdi Mıṣır'a" (11[b]/2)

"***Gitdi*** *ṭabīb geldi dāyası göre*
Zelḫā'nuŋ derdi nedür anı ṣora" (16[b]/3)

"*Aldı ol demlūcı ʿArab eline*
ʿAzm ḳıldı ***gitdi*** *kendü yolına*" (24[a]/7)

"*Ol ki yāḫud yėdi sünbül uçayu*

Gitdi *vardı ol daḫı görünmeyü*” (25^{b}/10)

g.-diler

“*Yaraḳ ėtdi ol ḫoca ṭurdı gider*
Gitdiler *Kenʿān dapa gör kim n’ėder*” (7^{a}/13)

“*Mıṣır ehli ḳamusı ėşitdiler*
Cümlesi Yūsuf’a ḳarşu ***gitdiler***” (11^{b}/3)

“*Oldı ḥāżır ḳıldı on oġlı yaraḳ*
Gitdiler *Mıṣr’a dapa ol ṭaŋlaraḳ*” (33^{a}/10)

“*Birisi evde ḳalur ev işine*
Ol ḳalanı ***gitdiler*** *ḳardaşına*” (33^{a}/11)

g.-e

“*Anda ol* ***gide*** *vü siz ḳurtulasız*
Kim ne ḥācet siz bunı öldüresiz” (4^{b}/4)

“*Vėrdiler bitiyi aldı eline*
İmdi diler ***gide*** *kendü ėline*” (9^{a}/5)

“*Ṣatun aldı Yūsuf’ı ėşit dede*
Ḳulı-y-ıdı kim diler ala ***gide***” (9^{a}/6)

“*Çoḳ ṣalavāt vėreler Muḥammed’e*
Daḫı bunlardan ṭamu ḳaça ***gide***” (28^{a}/7)

“*Oldı ḳuşluḳ Yahūda bir arada*
Ṭurdı anda güci yėtmez kim ***gide***” (41^{a}/1)

"*Oġlınuŋ oġlanları eydür dede*
Yūsuf iysi burnuŋdan ḳaçan ***gide***" (46[b]/10)

g.-mez

"*Ḫocasına getürürken ün gelür*
Anda ṭur dėr ***gidemez*** *şöyle ḳalur*" (22[b]/1)

g.-er

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı* ***gider***
Vėr ṣalavāt eydeyüm varup n'ėder" (3[a]/12)

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı* ***gider***
Dünye döndi aġlayu feryād ėder" (3[b]/8)

"*Ṭurdı evine* ***gider*** *ol ḳayġulu*
Gözlerinden yaş töker ṭolu ṭolu" (6[a]/3)

"*Yaraḳ ėtdi ol ḫoca ṭurdı* ***gider***
Gitdiler Kenʿān dapa gör kim n'ėder" (7[a]/13)

"*Uṣṣı geldi başına diŋle n'ėder*
Yūsuf'uŋ ṭutar elin alur ***gider***" (8[a]/9)

"*Deveye bindürdiler aldı* ***gider***
Anası ḳabrine uġrar gör n'ėder" (9[a]/11)

"*Yūsuf andan daḫı göçer* ***gider***
Ėrer ʿArīs şārına bir gör n'ėder" (11[a]/6)

"*Çün tamām yundı Yūsuf çıḳdı* ***gider***

İmdi ėşit ol bezergānı n'ėder" (12[a]/10)

"*Altı ayda dün ü gün atlu* ***gider***
Ol aradan Mışır'a andan ėrer" (13[a]/6)

"*Çün biti gelür oḳunur gör n'ėder*
Ṭurdı Zelḫā Mışr'a gönüldi ***gider***" (13[a]/12)

"*Yūsuf'ı ḳor Zelḫā zindāna* ***gider***
Yatsun anda dėyüben ol cevr ėder" (21[b]/9)

"*Her ki geldi dünyeye gėrü* ***gider***
Taŋrı'nuŋ taḳdīrini gör kim n'ėder" (21[b]/10)

"*Sāḳī yine yėrine* ***gider*** *yarā*
Gökden ėner Cebre'īl şol-dem yėre" (23[a]/3)

"*Yėyüben çün ḳamu* ***gider*** *ṭaġılu*
Taŋrı'nuŋ ḳudreti var şöyle ḳılu" (31[b]/15)

"*İmdi ėşit Yūsuf'ı kim ol n'ėder*
Buġda vėrür bunlara alur ***gider***" (34[a]/15)

"*İşi bitdi bunlaruŋ vardı* ***gider***
Gelür iblīs bunlara gör kim n'ėder" (34[b]/5)

"*Mīşalūm ṭurdı atasına* ***gider***
Yūsuf-ı şıddīḳ ėşitgil kim n'ėder" (38[a]/15)

"*Ėşidüŋ Yūsuf'ı kim imdi n'ėder*
Yüzin örter ḳardaşlarına ***gider***" (39[a]/7)

"*Beşīr alur ol ṭonı varur* ***gider***
Vėr ṣalavāt eydeyüm imdi n'ėder" (46[b]/6)

"*Ṭutar elin Beşīr'üŋ alur* ***gider***
Yaʿḳūb'a ėltür anı ėşit n'ėder" (47[a]/15)

"*Mūsā bulur tābūtı alur* ***gider***
Ėletür Yaʿḳūb dapa gör kim n'ėder" (52[a]/10)

g.-erler

"*İmdi yöneldi* ***giderler*** *Mıṣır'a*
Saḳlayup Bünyāmīn'i ol yol sıra" (35[b]/6)

"*Ėdüben alḳış* ***giderler*** *ėline*
Bindürür Yūsuf çeri ol yolına" (39[b]/2)

g.-erüz

"*Eytdiler biz* ***giderüz*** *avın dapa*
Dilerüz Yūsuf bile gele ata" (3[a]/1)

"*Bu nişānla uçmaġı biz n'ėderüz*
Ṭamuya yanmaġa gėrü ***giderüz***" (28[b]/2)

g.-gil

"*Oldı buyruḳ uşbu şehrden giderem*
Sen daḫı ***gitgil*** *bu şehrden ey dedem*" (50[a]/1)

g.-me!

"*Eytdi Yūsuf* ***gitme*** *ṭur sözüm ėşit*
Ḥālümi gör sen esirge bir iş ėt" (31[a]/12)

g.-mege

"*Ḳamu tedbīr ėtdiler öldürmege*
İmdi dilerler aluban ***gitmege*****"** (2[b]/14)

"*Eytdi Yaʿḳūb vaḳit oldı* ***gitmege***
Gelüp ʿAzrā'il cānuŋı ėltmege" (49[b]/11)

g.-meyem

"*Yūsuf eydür ben bu yėrden* ***gitmeyem***
Tā ki suçum mālike eytdürmeyem" (26[a]/4)

g.-se

"*Dāya eydür ʿışḳ işi şöyle olur*
Gitse *udı ʿāşıḳuŋ risvā olur*" (16[b]/7)

g.-sün

"*Ḳoy Ḳoṭīfar* ***gitsün*** *ü sen bėrü gel*
Muṭīʿ olġıl ḳaçma benden gėrü gel" (17[b]/11)

2. yok olmak

g.-di

"*Ne ki güci ḳuvveti vardı ḳamu*
Gitdi *andan ḳurıdı ol ey ʿamū*" (40[b]/15)

3. harcanmak

g.-diyise

"*Yoluŋa* ***gitdi-y-ise*** *mālum benüm*
Seni sever dün ü gün cānum benüm" (31^{b}/1)

4. devam etmek

g.-er

"*On güne degin tamām şöyle* ***gider***
On birinci gün ėşit kim ol n'ėder" (11^{b}/13)

5. ölmek

g.-er

"*Az zamān gėçmez Yūsuf daḫı* ***gider***
Cān Ḥaḳ'a vėrür dünyāyı terk ėder" (51^{b}/5)

göç-: yurt değiştirmek

g.-di

"***Göçdi*** *ḳāfle gitdi ḳaranluḳ gėce*
Ṣormaġıl kim Yūsuf'uŋ ḥāli nėce" (9^{a}/10)

"***Göçdi*** *andan yola girdi ol ḫoca*
Girdi bir şahra ėşit ḳavmi nėce" (10^{a}/3)

"***Göçdi*** *andan daḫı gitdi yolıra*

Söz üküşdür bu kez ėrdi Mışır'a" (11^{b}/2)

g.-er

"*Yūsuf andan daḫı* ***göçer*** *gider*
Ėrer ʿArīs şārına bir gör n'ėder" (11^{a}/6)

göm-: derine koymak

g.-mişsiz

"*Daḫı* ***gömmişsiz*** *ṣoŋını ṣu ḳuyu*
Ḳatı dögmişsiz anı ölsün dėyü" (44^{b}/9)

gönder-: yollamak

g.-ür

"*Kişilerin* ***gönderür*** *dilemege*
Dileyüp ḳızı aluban gelmege" (13^{a}/11)

göndür-: yollamak

g.-ür

"*Cebre'īl bir ṭon getürür gėyürür*
Bu ṭon ol ṭondur ki Yūsuf ***göndürür***" (45^{b}/14)

gönül-: yönelmek

g.-di

"Çün biti gelür oḳunur gör n'eder
Ṭurdı Zelḫā Mışr'a ***gönüldi*** *gider"* (13ª/12)

g.-ür

"Çıḳdı Kenʿān dapa Yaʿḳūb ***gönülür***
On oġulın kendüle bile alur" (50ª/2)

gör-: gözleri açılmak/körlükten kurtulmak

"*Çünki sürdüm gözüme* ***gördi*** *gözüm*
Seni göreli sevindi bu özüm" (47ᵇ/4)

görüş-: tanışmak

g.-di

"*Ėndi atdan vü* ***görüşd'*** *atasına*
Yörüdi yayan anuŋ bilesine" (48ª/15)

"*Dāyası daḫı* ***görüşdi*** *aġladı*
Anı gören ḳamu ṭurdı ṭaŋladı" (48ᵇ/1)

g.-diler

"*Çünki bunlar Yaʿḳūb'a ėrişdiler*
Geldiler Yaʿḳūb-ıla ***görüşdiler***" (34ᵇ/11)

"*Ḳamusı* ***görüşdiler*** *ol Yūsuf'a*
Ḳamunuŋ oturdılar göŋli ṣafā" (45ᵇ/6)

g.-ür

“***Görüşür*** *bu kez ṭururlar aġlaşu*
Kim ḳalur görür-ise ʿacebleşü” (47ª/14)

götür-: götürmek

g.-diler

“*Bindi altun kürsīyi* ***götürdiler***
Şehre taḫt üzre anı yėtürdiler” (26ᵇ/9)

“*Yaʿḳūb’ı kefen ṣarup* ***götürdiler***
İsḥāḳ nebī ḳatına getürdiler” (50ª/15)

g.-ür

“*Ḫon-salār daḫı görür kim üç tenūr*
Yapar etmek başı üzre ***götürür***” (22ª/15)

güvür-: sokmak

g.-ür

“*Yūsuf’ı çün ol sarāya* ***güvürür***
Her ḳapuya ḳulları kilīd urur” (18ª/11)

inde-: seslenmek, çağırmak

i.-di

“***İndedi*** *Ḳoṭīfar’ı eydür aŋa*
Ustālar dėr bir sarāy eyle baŋa” (17ª/14)

i.-diler

"***İndediler*** *Yūsuf'ı getürdiler*
Çevresinde Yūsuf'uŋ oturdılar" (2^b/8)

i.-gil

"*Yūsuf eydür var sarāya* ***indegil***
Anları niʿmet-ile aġırlagil" (33^b/8)

i.-r

"*Eytdi mālik seni* ***inder*** *ṭur örü*
Geldi eylük muştuluḳ ṭur gel bėrü" (26^a/3)

i.-yelüm

"*Anı* ***indep***[125] *bunda ṣoralum düşin*
Bize ol ḫod eydivėrür görmüşin" (2^b/6)

ḳaç-: kaçmak

ḳ.-a

"*Çoḳ ṣalavāt vėreler Muḥammed'e*
Daḫı bunlardan ṭamu ***ḳaça*** *gide*" (28^a/7)

ḳ.-ar

"*Çalab ʿişmet ḳapusın aŋa açar*

[125] Kelime vezin gereği *indep* şeklinde okunmuşsa da tarafımızdan metnin tıpkıbasımında yazıldığı şekli ile değerlendirilmiştir.

Fāḥiş işden yıġlınur Yūsuf ***ḳaçar***” (19^{b}/8)

ḳ.-ar mısın

“*Bir ḳara ḳul Ḥabeşī bulur anı*
Eydür ey oġlan ***ḳaçar mısın*** *ya ʿnī*” (9^{b}/1)

ḳ.-ma!

“*Ḳoy Ḳoṭīfar gitsün ü sen bėrü gel*
Muṭīʿ olġıl ***ḳaçma*** *benden gėrü gel*” (17^{b}/11)

ḳ.-masun

“***Ḳaçmasun*** *dėyü Yūsuf’ı baġladı*
Göge yüzin ṭutdı Yūsuf aġladı” (9^{a}/7)

ḳ.-mış

“*Çün Yūsuf’ı yoḳladılar devede*
Ḳaçmış *ol ḳul dėdiler feryād ėde*” (9^{a}/14)

ḳaḳı-: kızmak, öfkelenmek

ḳ.-dı

“*Ol Melik Reyyān ḳamuya* ***ḳaḳıdı***
Kimini sürdi kimini ṭoḳdadı” (25^{a}/7)

“*Şöyle ṭarıḳdı* ***ḳaḳıdı*** *Zelḫā’ya*
Eytdi sürüŋ ḳomaŋ ayruḳ söyleye” (26^{a}/15)

"*Göŋli yavuz aġlayu geld' evine*
Ḳaḳıdı *ṣoḳrandı çoḳ ṣanemine*" (31[a]/4)

ḳ.-maduŋ

"Vėrmiş ögüt Zelḫā'ya dönmiş gėrü
Ḳaḳımaduŋ *Zelḫā'ya anı görü"* (20[b]/4)

ḳ.-maḳdan

"*Çün Melik Reyyān ėşitdi bu sözi*
Ḳaḳımaḳdan *ḳan ṭolar iki gözi*" (26[a]/14)

ḳ.-r

"*Yūsuf'a Zelḫā* ***ḳaḳır*** *şol-dem buşar*
Yūsuf'uŋ ḳuşaġını şol-dem şėşer" (21[b]/4)

"*Çünki mālik bunlara* ***ḳaḳır*** *buşar*
Ögine şarāb-dāruŋ Yūsuf düşer" (25[a]/8)

"*İki yıl yatsun dėyü* ***ḳaḳır*** *buşar*
Ḳardaşları gelür ayaġ'na düşer" (40[b]/3)

ḳap-: kapmak, alıp kaçmak

ḳ-a

"*Döndi bunlar söyledi eytdi baba*
Biz var-iken ḳurd anı ḳaçan ***ḳapa***" (3[a]/6)

ḳ.-arlar

“*Etmegin **ḳaparlar** uçarlar yüce*
Oyanur düş maʿnīsin bilmez nėce” (22^{b}/3)

ḳ.-dı

“*Gėrü eve gelicek ağlayalum*
*Yūsuf’ı ḳurd **ḳapdı** baba dėyelüm*” (3^{a}/15)

“*Eydelüm ḳurt **ḳapdı** Yūsuf’ı ata*
Biz ṭağılmışduḳ geyige oḳ ata” (5^{b}/12)

“*Bir uġurda ḳamusı söylediler*
*Yūsuf’ı ḳurd **ḳapdı** baba dėdiler*” (6^{a}/10)

ḳavuş-: kavuşmak

ḳ.!

“*Yūsuf eydür iḫvānuŋa var **ḳavuş***
Hem saŋa tedbīr ḳılam bir dürlü iş” (39^{a}/4)

ḳ.-ġıl

“*Var **ḳavuşġıl** ṭur örü ḥasretüŋe*
Şükür olsun dün ü gün dėr Taŋrı’ya” (48^{a}/12)

ḳavuşdur-: kavuşturmak

ḳ.!

“*Tėz **ḳavuşdur** beni göreyüm yüzin*

Ḳandadur dėr yā baŋa eytgil sözin" (38[a]/13)

ḳ.-am

"*Oġluŋı ilkin senüŋ* ***ḳavuşduram***
Andan ol Yaʿḳūb'a oġluŋ ėrürem" (46[a]/13)

"*İlk senüŋ oġluŋ ėrişdürürem*
Şoŋra andan Yūsuf'ı ***ḳavuşduram***" (47[a]/4)

ḳ.-dı

"*Ol* ***ḳavuşdurdı*** *seni iḫvānuŋa*
Vėrdi bir demlūc ṭaḳınduŋ ḳoluŋa" (38[a]/9)

kes-: kesmek

k.-diler

"*Yūsuf'ı bıraḳdılar derin ḳuyu*
Kesdiler *urġanını ölsün dėyü*" (4[b]/12)

k.-düŋüz

"*Şorar anlara ki sizler eydüŋüz*
Elüŋüzi ne sebebden ***kesdüŋüz***" (26[a]/9)

k.-er

"*Ṭuru gelür Yūsuf'ı öper ḳucar*
Üç yüz altmış ṭon aŋa ***keser*** *biçer*" (15[b]/1)

k.-meŋ

“*Eytdi **kesmeŋ** dėmeyince siz anı*
Kim çaġırdı Yūsuf ḳandasın ḳanı” (21ª/2)

k.-üŋ

“*Zelīḫā eydür **kesüŋ** turuncuŋuz*
Ḳanı elüŋüzdeki bıçaġuŋuz” (21ª/6)

kesil-: sona ermek

k.-sün

“*Ol dilesün Taŋrı’dan gėrü bizi*
*Sėl **kesilsün** bulalum yolumuzı*” (9ᵇ/10)

ḳıl-: yapmak

ḳ.-a

“*Gel yola bu işi gönlüŋden çıḳar*
*Nėce **ḳıla** bu işi peyġāmber*” (19ª/15)

“*Hem sıġagil arḳasın elüŋ-ile*
*Geldi Māmīl sıġadı eyle **ḳıla***” (40ᵇ/14)

ḳ.-alar

“***Ḳılalar** yeşil zeberced yapraġın*
Müşk ü ʿanberden ėdeler topraġın” (17ª/1)

"*Ol direklerüŋ biri ola zicāc*
Birni daḫı ***ḳılalar*** *pīrūze ʿāc*" (17ª/2)

ḳ.-am

"*Çıḳaram şehrden bulardan ayrılam*
Göresin kim bunlara ben ne ***ḳılam***" (51ª/1)

ḳ.-asın

"*Ḥācetüm vardur benüm şol duʿāyā*
Ki ***ḳılasın*** *Ḥaḳ bunı yarlıġaya*" (24ᵇ/8)

ḳ.-asız

"*Kim bunı daḫı dilersiz èltesiz*
Èltüben yabanda eyle ***ḳılasız***" (35ª/11)

ḳ.-dı

"*Şunca* ***ḳıldı*** *dėdügi benem aŋa*
Uşbu söz ʿibret yėter saŋa baŋa" (8ª/1)

"*Zelḫā eydür ol ʿİmrānī ḳul ḳanı*
Beni böyle ***ḳıldı*** *gördüŋ-mi anı*" (16ᵇ/5)

ḳ.-dılar

"*Çünki bir ṭaġ aşdılar ṭolundılar*
Èşid imdi Yūsuf'a ne ***ḳıldılar***" (3ᵇ/9)

"*Ḳamu anuŋ buyruġında oldılar*

*Ne-ki ol buyurdı anı **ḳıldılar***” (10[a]/2)

“*Yaʿḳūb’uŋ on iki oġlı düzülü*
***Ḳıldılar** Yūsuf’a ne ki yazulu*” (37[a]/1)

ḳ.-maġa

“*Yūsuf eydür Allāh’um ḥāżır durur*
*Ne dilerse **ḳılmaġa** ḳādir durur*” (16[a]/8)

ḳ.-maḳ

“*Degme direk arası altun tegek*
*Salḳumını incüden **ḳılmaḳ** gerek*” (17[a]/4)

ḳ.-maya

“*Eytdi Yūsuf Taŋrı’dan bil bu işi*
***Ḳılmaya** ḳardaşlaruŋ yavuz işi*” (5[b]/3)

ḳ.-ur

“*Yūsuf’ı bunlara ısmarlar ḳatı*
*İmdi ne **ḳılur** ėşit Ḥaḳ ḳudreti*” (3[a]/11)

“*Her ne dilerse ḳādirdür ol **ḳılur***
Ḳulları her ne ḳılursa ol bilür” (15[a]/4)

“*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar alur gelür*
*Yūsuf açar ṣandūġı gör ne **ḳılur***” (43[b]/12)

“*Anı ṣatar Yūsuf’a Yūsuf alur*

Ḳamudan ḫāṣ kendüye anı ***ḳılur***” (46[b]/2)

ḳ.-urlar

“*İmdi diŋle ol Yūsuf oġlanları*
Ne ***ḳılurlar*** *size eydem bunları*” (49[a]/5)

“*İmdi diŋle Yaʿḳūb oġlanları*
Ne ***ḳılurlar*** *eydeyüm ben bunları*” (50[b]/4)

ḳ.-ursa

“*Her ne dilerse ḳādirdür ol ḳılur*
Ḳulları her ne ***ḳılursa*** *ol bilür*” (15[a]/4)

ḳ.-ursaŋuz

“*Ger* ***ḳılursaŋuz*** *bunı siz dünyāda*
Bıraġa Taŋrı sizi yarın oda” (4[a]/14)

ḳ.-ursın

“*Taŋrı’dan ḳorḳ işleme uşbu işi*
Yavuz iş nite ***ḳılursın*** *ey kişi*” (19[a]/6)

ḳır-: öldürmek

ḳ.-alum

“*Alalum bāzāra girüp oḳ ḳılıç*
Ḳıralum *bu şehrlüyi ḳalmaya hėç*” (40[b]/9)

"***Ḳıralum*** *bu şehrlüyi uçdan uca*
Ne yigit ḳoyalum içre ne ḳoca" (40[b]/10)

"*Ṭanışursız ḳamu* ***ḳıralum*** *dėyü*
Bu şār içre hėç kimesne ḳomayu" (41[a]/9)

ḳ.-ayıdum

"*Yūsuf eydür ataŋuz ağırladum*
Yoḫsa ben ḳamuŋuzı ***ḳıra-y-ıdum***" (41[a]/13)

ḳ.-maduŋ

"*Eytdiler ḳardaşları hayḳırmaduŋ*
Bu şār ehlin bir uġurda ***ḳırmaduŋ***" (41[a]/2)

ḳıy-: öldürmek

ḳ.-a

"*Ḳardaşa ḳardaş dėdüm nite* ***ḳıya***
Bu ḫayāl gėçdi içümden ey uya" (4[a]/7)

ḳız-: kızartmak, yakmak

ḳ.-a

"*Odı sönmez ṭamunuŋ dün gün bize*
Taŋrı bizi ṭamuda böyle ***ḳıza***" (27[a]/7)

ḳızlan-: gençleşmek

ḳ.-ur

“*Anda **ḳızlanur** Zelīḫā Zī ʿaceb*
Zī ki beklemiş anı ol ferd Rab” (32[a]/2)

ḳo-:

1. bırakmak

ḳ.!

“*Döndiler Yahūda’ya söylediler*
***Ḳo** anı biz öldürevüz dėdiler*” (4[b]/2)

“*Reyyān eydür yā Yūsuf sen **ḳo** bunı*
Mışır ehli inanmazlar eymeni” (50[b]/13)

“*Ṣaldı Reyyān kişi Yūsuf oġlına*
*Çıḳar ol tābūtı **ḳo** bizden yaŋa*” (51[b]/10)

ḳ.-dılar

“*Reyyān-ıla çaḳ ṭanışuḳ ḳaldılar*
*Tābūtı ṣu ortasına **ḳodılar***” (51[b]/14)

ḳ.-duŋuz

“*Ḳurtarmaduŋuz Mışır’da oġlanı*
*Zindān içre **ḳoduŋuz** yatdı anı*” (42[b]/5)

ḳ.-ġıl

"*Ėşitmezler bu sözi söylemegil*
Ḫalḳı ***ḳoġıl*** *dīnüŋe ündemegil*" (50[b]/14)

ḳ.-maŋ

"*Al ṭavarı tėz atamı getürüŋ*
Kimse ***ḳomaŋ*** *anda baŋa yėtürüŋ*" (48[a]/4)

ḳ.-maz

"*Zelḫā* ***ḳomaz*** *Yūsf'ı ḳapuya degi*
Yėtti ṭutdı yırtılur ard etegi" (19[b]/9)

"*Ḳapudan Şemdīn* ***ḳomaz*** *girmeklige*
Kimse yoḳ anuŋ dilin bilmeklige" (35[b]/15)

ḳ.-dılar

"*Tābūta ḳoyup namāzın ḳıldılar*
Ėltdiler yabandan yaŋa ***ḳodılar***" (51[b]/8)

ḳ.-r

"*Geldi Ẕābīl ṭutdı elin yėre* ***ḳor***
Yahūda'ya döndi Yūsuf yalvarur" (4[b]/9)

"*Yūsuf'ı* ***ḳor*** *Zelḫā zindāna gider*
Yatsun anda dėyüben ol cevr ėder" (21[b]/9)

"*ʿŪd u ʿanberler dütüzür yolına*
Altun kürsī ***ḳor*** *getürür öŋine*" (26[b]/3)

ḳ.-rdı

"*Üçünci gün üç altun alur-ıdı*
***Ḳordı** andan Yūsuf'ı görür-idi*" (11[b]/11)

ḳ.-rlar

"*Zindān ehlin ḳamusın āzād ḳılur*
***Ḳorlar** anda Yūsuf'ı yalŋuz ḳalur*" (21[b]/13)

2. görevlendirmek

ḳ.-dı

"*Buyurup bekçi **ḳodı** gelenleri*
Ṣorar-ıdı şehre ol girenleri" (32[a]/15)

3. defnetmek

ḳ.-dılar

"*İsḥāḳ'uŋ ḳatında **ḳodılar** anı*
Eytmeyesin ḳandadur Yaʿḳūb nebī" (50[b]/1)

ḳ.-r

"*Ḳapudan daşra ėledür **ḳor** anı*
Şimdi ḳoylupdur anda Yūsuf teni" (52[a]/12)

4. çıkarmak

ḳ.-ġıl

"*Arı ṭonlaruŋ* ***ḳoġıl*** *gėy bir ʿabā*
Başuŋa ṣar ʿimāmeŋi ḳabā" (35[b]/12)

5. izin vermek

ḳ.-maġıl

"*Buyruḳ oldı Cebre'īl tėz ėn yėre*
Ḳomaġıl *Yūsuf'ı ki yėre ėre*" (4[b]/13)

ḳ.-maŋ

"*Şöyle ṭarıḳdı ḳaḳıdı Zelḫā'ya*
Eytdi sürüŋ ***ḳomaŋ*** *ayruḳ söyleye*" (26[a]/15)

ḳodur-: koydurmak

ḳ.-ur

"*Yūsuf eydür getürüŋ etmek ü aş*
Öŋlerinde ***ḳodurur*** *aḥsen şābāş*" (37[a]/9)

ḳon-: konmak

ḳ.-a

"*Yėmiş altundan ḳılalar aġaca*
Hem gümişden ḳuş ***ḳona*** *uçdan uca*" (16[b]/15)

ḳ.-ar

"*Havādan ḳuşlar gelür uça ėner*

*Ḫon-salāruŋ başınuŋ üzre **ḳonar***” (22^{b}/2)

ḳoy-:

1. bırakmak

ḳ.!

“*Yūsuf eydür aŋa ey ḳatı yürek*
*Ölürem ṭonumı **ḳoy** kefen gerek*” (4^{b}/8)

ḳ.-alum

“*Ḳıralum bu şehrlüyi uçdan uca*
*Ne yigit **ḳoyalum** içre ne ḳoca*” (40^{b}/10)

ḳ.-a

“*Kendü çirkīn iyisin diler **ḳoya***
Yūsuf’uŋ iysini bunlardan yuya” (34^{b}/8)

ḳ.-amazam

“*Dėr Yahūda siz varuŋ ben varmazam*
*Bünyāmīn’i yaluŋuz **ḳoyamazam***” (41^{b}/1)

ḳ.-ar

“***Ḳoyar** aġzına taşı fermānlayu*
Bildürür düş maʿnīsin key aŋlayu” (22^{a}/3)

ḳ.-dı

"*Yūsuf'ı* ***ḳoydı*** *ḫoca bir yaŋaru*
Ėndi Yūsuf ḳalḳdı altun yoḳaru" (14[a]/9)

"***Ḳoydı*** *ne naḳşın anuŋ ne naḳḳāşın*
Şöyle öger Yūsuf'uŋ gözin ḳaşın" (17[b]/13)

ḳ.-dılar

"*Hem Ḳoṭīfar rāżī olur sözine*
Bėş biŋ altun ***ḳoydılar*** *terāzūye*" (14[a]/8)

2. serbest bırakmak

ḳ.!

"***Ḳoy*** *Ḳoṭīfar gitsün ü sen bėrü gel*
Muṭīʿ olġıl ḳaçma benden gėrü gel" (17[b]/11)

3. yerleştirmek

k.-alum

"*Gėrü bizden yaŋa* ***koyalum*** *anı*
Yoḳ dėseŋ vardum helāk ḳıldum seni" (51[b]/11)

"*Ṭanışurlar ḳamusı çıḳaralum*
Mıṣr'dan Yūsuf'ı yaŋa ***ḳoyalum***" (51[b]/12)

4. bir yere bırakmak

ḳ.-dı

“*Bir sarāya **ḳoydı** Yūsuf’ı ḫoca*
ʿAvrat er ṭoldı ḳamu ṭam u bāca” (11^{b}/5)

ḳurdur-: yaptırmak

ḳ.-a

“*Yėdi ṣırāṭ ṭamu üzre **ḳurdura***
Ṭamu ḳavmi dėre aŋa ṣordura” (32^{b}/6)

“*Taŋrı daḫı ṣırāṭların **ḳurdura***
Ferişteler anda bekçi ḳıldura” (32^{b}/13)

ḳurtar-: kurtarmak

ḳ.!

“*Ger Yūsuf’dur ger yad er yā Rab anı*
***Ḳurtar** andan vėr ḫalāṣlıḳ yā Ġanī*” (24^{b}/11)

ḳ.-ayduŋuz

“*Bünyāmīn’i **ḳurtarayduŋuz** alup*
Sevinürdüm yüzine baḳsam görüp” (42^{b}/7)

ḳ.-maduŋuz

“***Ḳurtarmaduŋuz** Mıṣır’da oġlanı*
Zindān içre ḳoduŋuz yatdı anı” (42^{b}/5)

ḳurtul-: kurtulmak

ḳ.-alum

"*Yā gider bizden bunı* ***ḳurtulalum***
Yā élet bizi ṭamuda yanalum" (28^{b}/1)

ḳ.-asız

"*Anda ol gide vü siz* ***ḳurtulasız***
Kim ne ḥācet siz bunı öldüresiz" (4^{b}/4)

ḳ.-duŋ

"*Muştuladı Yūsuf'a eytdi ki bil*
İmdi ***ḳurtulduŋ*** *Ḥaḳ'a ṭur secde ḳıl*" (24^{b}/14)

ḳ.-maġa

"*Vér beşāret bunlara* ***ḳurtulmaġa***
Al élet bunları girsün uçmaġa" (28^{a}/4)

ḳ.-ur

"*Ne ki varsa zindān ehli ey ʿamū*
Ḳurtulur *āzād olur ol-dem ḳamu*" (26^{b}/7)

ḳuy-: dökmek

ḳ.-ar

"*Bir ḳadeḥüŋ içine anı* ***ḳuyar***
Ḫocasına içürür şöyle ki var" (22^{a}/14)

muştula-: müjdelemek

m.-dı

"***Muştuladı*** *Yūsuf'a eytdi ki bil*
İmdi ḳurtulduŋ Ḥaḳ'a ṭur secde ḳıl" (24[b]/14)

"*Yūsuf eydür oġlanlarumdur baba*
Muştuladı *vėrdi ḫaber Yaʿḳūb'a*" (49[a]/7)

m.-dılar

"***Muştuladılar*** *Yūsuf'ı ol ere*
Geldi gördi gitdi ʿaḳlı ey yārā" (8[a]/8)

m.-r

"*Yügrü gelür* ***muştular*** *eydür ḫoca*
Ḫazne ṭolmış māl-ıla uçdan uca" (15[a]/2)

oġurla-: hırsızlık yapmak, çalmak

o.-maduḳ

"*Eytdiler biz ṣāʿ ki* ***oġurlamaduḳ***
ʿÖmrimüzde biz yavuzluḳ ḳılmaduḳ" (39[b]/6)

o.-mış

"*Boncuġum* ***oġurlamış*** *ḳıymetine*
Deger-idi on iki biŋ altuna" (40[a]/7)

oġurlan-: çalınmak

o.-dı

"*Yūsuf eydür ṣāʿ **oġurlandı** bilüŋ*
Ḳāfleyi ol bir uġurda döndürüŋ" (39^{b}/3)

oḫı-: çağırmak, davet etmek

o.!

"*Şimdi ṭolundılar uş henūz daḫı*
*Yöri ardından baŋa Yūsf'ı **oḫı***" (3^{b}/5)

oḳu-: çağırmak, davet etmek

o.-ur

"***Oḳur** andan ḳardaşların getürür*
Ḳamu gelür ol sarāyda oturur" (37^{a}/5)

"*Ol ṣıfatlu Yaʿḳūb'a ev yapdurur*
***Oḳur** anda Yaʿḳūb'ı ṭurur varur*" (49^{b}/4)

"*Yaʿḳūb **oḳur** Yūsuf'ı eydür cānum*
Bu Mıṣır yėrüm degül-durur benüm" (49^{b}/13)

ol-: meydana gelmek, gerçekleşmek

o.-a

"*Kişinüŋ kim bunca ḳardaşı ola*

Yā anuŋ bunca bile işi ***ola***” (4ª/6)

“*Şol ḳadar kim biŋ iki yüz yıl* ***ola***
Göresin Yūsuf yüzin anda gele” (5ª/10)

“*Yaʿḳūb eydür bu sebʿīn yıl-mı* ***ola***
Yāḫu yėtmiş gün-mi Yūsuf’um” gele” (5ᵇ/15)

“*Ṣataruz bunı neye kim* ***ola***
Altun aḳça bī-bahā yarmaḳ pūla” (8ᵇ/6)

“*Ol kiş’ eydür on ṭoḳuz var yarmaḳum*
Bu ḳadarla ʿaceb ***ola*** *almaġum*” (8ᵇ/9)

“*Ol direklerüŋ biri* ***ola*** *zicāc*
Birni daḫı ḳılalar pīrūze ʿāc” (17ª/2)

“*Birini ʿaḳīḳ ḳılalar key ḳızıl*
Biri zeberced ***ola*** *levni yeşil*” (17ª/3)

“*Gėrçek ol Zelīḫā Yūsuf yalan*
Yūsuf ***ola*** *Zelḫā’ya fitne ḳılan*” (20ª/8)

“*Ḳamunuŋ alnında nişānı* ***ola***
Uçmaġa gireler ol nişān-ıla” (28ª/11)

“*Vezīr eydür geleli bėş gün* ***ola***
Geldiler Kenʿān’dan buġday ala” (33ᵇ/7)

“*Beyle yormış düşini ol atası*
Mışr milki senüŋ ***ola*** *ḳamusı*” (34ª/12)

"*Bir gün* ***ola*** *kim görem Yūsuf yüzin*
Ėşidem hem söyleye ṭatlu sözin" (42^{b}/2)

o.-am

"*Döndi eydür ben* ***olam*** *aŋla beni*
Ṣatduŋ ögsüz ḳoduŋ anamdan beni" (47^{b}/5)

o.-dı

"*Var-ısa anuŋ-içün* ***oldı*** *bu iş*
Ḫoca eydür ne ṣorarsın var göriş" (9^{b}/9)

"*Aġlamaḳdan görmez oldı gözleri*
Ėrte gėce Yūsuf ***oldı*** *sözleri*" (23^{b}/6)

"*Çünki bir yıl* ***oldı*** *Yūsuf'a tamām*
Geldi Cibrīl aŋa ʿaleyhi 's-selām" (24^{b}/13)

"*Döndi eydür düş gördüm ṣordum aŋa*
Şöyle ***oldı*** *ne kim ol dėdi baŋa*" (25^{a}/13)

"*İmdi diŋle ol Zelīḫa ṣıfatın*
Nėce ***oldı*** *eydeyüm ḥāliyyetin*" (30^{b}/2)

"*Bir gün* ***oldı*** *kim Yūsuf geldi gėçer*
Geldi ʿavrat Zelḫā'ya rāzı açar" (30^{b}/14)

"***Oldı*** *āḫir ol senüŋ ḳarındaşuŋ*
Görisersin ḫoş-durur senüŋ işüŋ" (38^{a}/10)

"*Yūsuf eydür nitedür babam ḥāli*

*Nėce benden **oldı** ol ayrılalı*" (38^{b}/5)

"*Eytdi Yaʿḳūb vaḳit **oldı** gitmege*
Gelüp ʿAzrā'il cānuŋı ėltmege" (49^{b}/11)

"*İki yanı daḫı ṭaŋlik **oldı** dėr*
Ol şār içi niʿmet-ile ṭoldı dėr" (51^{b}/15)

o.-dı mı

"*Eytdi ḳardaş evlendüŋ-mi eyt yine*
*Ḳızuŋ oġluŋ **oldı mı** adları ne*" (38^{b}/11)

o.-maya

"***Olmaya** kim söyleyesin daḫıya*
Ėşide düşüŋi saŋa ḳaḫıya" (2^{a}/12)

o.-mazam

"*Yūsuf eydür suçsuzını ṭutmazam*
*Suçsuzı ṭutup ẓālimden **olmazam***" (40^{b}/6)

o.-mışıdı

"*Ayrılalı yėtmiş yıl **olmış-ıdı***
Yėtmiş yıldan ṣoŋra bulmış-ıdı" (48^{b}/7)

o.-sa

"*Dūzaḫ içre biri eydür ṣuṣadum*
*Aġu daḫı **olsa** hem içe-y-idüm*" (27^{b}/4)

o.-sun

"*Hem ʿaḳīḳ zebercedin* ***olsun*** *başı*
Ayaġın yāḳūt ḳılalar ol ḳuşı" (17[a]/6)

"*Uş degürdüm selāmın anuŋ saŋa*
Key duʿāŋ ***olsun*** *senüŋ andan yaŋa*" (24[b]/2)

"*Yā benüm körpe ḳozum ḳurbān özüm*
Saŋa ***olsun*** *ey benüm dürlü nāzum*" (42[a]/10)

o.-ur

"*Bunuŋ üzre çünki elli yıl* ***olur***
Ol ḫoca ol ḳuyuya yana gelür" (7[b]/5)

"*Ol sarāyuŋ ḳırḳ arış* ***olur*** *ėni*
Ol ḳadar-ıdı hem anuŋ uzunı" (36[b]/15)

"*Mīşalūm eydür sözüm diŋle benüm*
Benüm atam ḳardaşuŋ ***olur*** *senüŋ*" (38[a]/7)

"*Bu sebebden* ***olur*** *eytdükleri*
Südi yavuz oġrıdur dėdükleri" (40[a]/14)

"*Eytdiler pādşāhuŋ* ***olur*** *bu ḫūsı*
Öper olur gelse ṣāliḥ bitisi" (43[b]/9)

o.-urdı

"*Döndi eydür ol seni ṣatanları*
Neŋ ***olurdı*** *baŋa eyit anları*" (14[b]/8)

o.-urıdı

"*Her işi kim Yūsuf'uŋ* ***olur-ıdı***
Aŋa eytse ol tamām ḳılur-ıdı" (46^{b}/3)

o.-ursın

"*Üçünci yıl yine gördi ṣūreti*
Ḳanda ***olursın*** *dėr ü ṣorar ḳatı*" (12^{b}/12)

oŋ-: düzelmek

o.-a

"*Zelḫā eydür bildür imdi Taŋrı'ya*
Bütün ola bu ṣanem gėrü ***oŋa***" (16^{a}/10)

o.-ısar

"*Yūsuf eydür sāḳı̄ye bilgil düşüŋ*
Ḫayr olısar ***oŋısar*** *senüŋ işüŋ*" (22^{b}/6)

oŋar-: akıl erdirmek

o.-amaz

"*Ḳardaşuŋdan ayrıldı gelemez*
Ṭur aŋa var ol yolı ***oŋaramaz***" (35^{b}/14)

otur-:

1. tahta geçmek

o.!

"*Ḳızıl aṭlas döşesünler sarāya*
Sen ***otur*** *taḫt üzere beŋzer aya*" (17[a]/8)

o.-ur

"*Yėrine ḳardaşı Reyyān* ***oturur***
Salṭanat ḥükmin yėrine getürür" (21[b]/12)

"*Kürsī üzre çıḳdı Yūsuf* ***oturur***
Zelḫā'yı oḳır sarāya getürür" (31[b]/11)

2. yerleşmek

o.-ayum

"*Ol arada ėlt beni* ***oturayum***
Āh ėdeyüm gögsümi ötürdeyüm" (30[b]/12)

o.-ur

"*Söz üküşdür çünki ol Mıṣr'a gelür*
Pādişāhuŋ sarāyında ***oturur***" (13[a]/13)

oyan-: uyanmak

o.!

"*Eytdi yā Yaʿḳūb nebīsin sen* ***oyan***
Ḳılmaya peyġāmberler buhtān" (6[b]/8)

"*Sen yā melʿūn ḳılma fitne-y-i ḳatı*
Eydürem ben saŋa ***oyan*** *ʿiṣmetī̄*" (18^b/1)

o.-dum

"***Oyandum*** *bulamadum oldum delü*
Aġladum dün gün o yıl zārī̄ ḳılu" (18^a/1)

o.-ur

"*Ol melik* ***oyanur*** *uyḫudan ṭurur*
Ata biner Yūsuf'a ḳarşu varur" (10^b/3)

"*Uyḫusında şöyle görür sevinür*
Oyanur *bilmez anı kim ḳandadur*" (12^b/8)

"*Etmegin ḳaparlar uçarlar yüce*
Oyanur *düş maʿnīsin bilmez nėce*" (22^b/3)

öl-: ölmek

ö.-di

"*Yūsuf'uŋ ol vaḳt ki* ***öldi*** *anası*
Aldı-y-ıdı gör ki yatı atası" (46^a/4)

"*Ḳamusı ol Yūsuf'a vardı gėrü*
Atamuz ***öldi*** *dėyüben ḳıġıru*" (50^b/5)

ö.-e

"*Aġaca aşuŋ buları kim* ***öle***

Ḳamusı yalvardılar zārī ḳıla” (45[a]/6)

ö.-edüm

“*Ḳıldı ʿāşıḳ beni uş aŋladum*
Kāşki yüzini göricek ***öledüm***” (16[b]/6)

ö.-eyüm

“*Zelḫā eydür nėce tevbe ḳılayum*
ʿIşḳ-ıla boġduŋ cānum al ***öleyüm***” (20[a]/14)

ö.-mişidüm

“*Söyler eydür ḳanı ol gözüm nūrı*
Ölmiş-idüm *uş bu gün oldum diri*” (38[a]/12)

ö.-sün

“*Yūsuf’ı bıraḳdılar derin ḳuyu*
Kesdiler urġanını ***ölsün*** *dėyü*” (4[b]/12)

“*Daḫı gömmişsiz ṣoŋını ṣu ḳuyu*
Ḳatı dögmişsiz anı ***ölsün*** *dėyü*” (44[b]/9)

ö.-ür

“*Bunı dėr Yūsuf’ı öper ḳucar*
Düşer ***ölür*** *cānı gevdeden uçar*” (5[b]/5)

“*Çünki Hūd ol ḳuyuda düşer* ***ölür***
Buyruḳ olur Cebre’īl anda gelür” (5[b]/6)

“*Ṣayru olur Ḳoṭīfar sulṭān* ***ölür***
Ol Ḳoṭīfar’dan Zelīḫā ṭul ḳalur” (21^{b}/11)

“*Anası Rāḥīle ol gün kim* ***ölür***
Yaʿḳūb peyġāmber ki bir ḳırnaḳ alur” (46^{a}/5)

“*Eytdiler Taŋrı bizi vėribidi*
Dostlarumdan birisi ***ölür*** *dėdi*” (50^{a}/6)

“*Zelḫā ḫātūn kendüden öŋdin* ***ölür***
Yūsuf aŋa iŋiler zārī ḳılur” (51^{b}/4)

ö.-ürem

“*Yūsuf eydür aŋa ey ḳatı yürek*
Ölürem *ṭonumı ḳoy kefen gerek*” (4^{b}/8)

“*İmdi n’ėdem bu ėl ol ėlden ıraḳ*
Ḥasretinden ***ölürem*** *eyle yaraḳ*” (13^{a}/3)

öldür-: öldürmek

ö.!

“*Zelḫā eydür düşde gördüm bir ṣūret*
Gerek ***öldür*** *beni gerek oda at*” (12^{b}/3)

ö.-elüm

“*Gider-iken ḳamusı ṭanışdılar*
Öldürelüm *dėyüben and içdiler*” (3^{a}/13)

ö.-esiz

"*Anda ol gide vü siz ḳurtulasız*
Kim ne ḥācet siz bunı ***öldüresiz***" (4^b/4)

ö.-evüz

"*Düşi bunuŋ ṭoġru gelse n'ėdevüz*
Eytdiler gelüŋ bunı ***öldürevüz***" (2^b/13)

"*Döndiler Yahūda'ya söylediler*
Ḳo anı biz ***öldürevüz*** *dėdiler*" (4^b/2)

ö.-meġa

"*Daḫı Şemʿūn ḳaṣd ėder* ***öldürmeġa***
Öldürüben dönüp eve varmaġa" (3^b/13)

ö.-mege

"*Ḳamu tedbīr ėtdiler* ***öldürmege***
İmdi dilerler aluban gitmege" (2^b/14)

"*Bildi Yūsuf bunlaruŋ n'ėttügini*
Bunlar ***öldürmege*** *ḳaṣd ėtdügini*" (4^a/1)

ö.-mek

"*Atasından nėce alduḳların*
Ḳaṣdı ***öldürmek*** *bular ḳılduḳların*" (37^a/2)

ö.-meyem

"*Bėrü gel dėr Yūsuf'a ḳorḳma daḫı*
Ben seni ***öldürmeyem*** *Taŋrı ḥaḳı*" (4[a]/9)

ö.-üŋ

"*Yūsuf emr ėtdi buları bağladur*
Öldürüŋ *dėr ḳamusını ağladur*" (45[a]/5)

ö.-ür

"*Şöyle döger kim şanasın* ***öldürür***
Ėledür gėrü deveye bindürür" (9[b]/3)

ö.-ürimişsiz

"***Öldürür-imişsiz*** *ol böyügüŋüz*
Ḳurtarup öldürtmemiş ėşidüŋüz" (44[b]/11)

öldürt-: öldürtmek

ö.-memiş

"*Öldürür-imişsiz ol böyügüŋüz*
Ḳurtarup ***öldürtmemiş*** *ėşidüŋüz*" (44[b]/11)

ölür-: öldürmek

ö.-di

"*Bir çıġırmaḳda Yahūda'nuŋ işi*
Öd sıdurdı kim ***ölürdi*** *biŋ kişi*" (40[b]/12)

öp-: öpmek

ö.-di

“*Vardı ol ḳul Yūsuf’uŋ* ***öpdi*** *elin*
Diledi andan ne ki ṣuçı varın” (9[b]/11)

“*Aldı Yūsuf* ***öpdi*** *urdı gözine*
Döndi söyledi bularuŋ yüzine” (43[b]/7)

ö.-diler

“*Ṭapu ḳıldılar ḳamusı yalvaru*
Öpdiler *ol bitigi ṣunu vėrü*” (43[b]/6)

ö.-düm

“*Bildüŋüz mi neden* ***öpdüm*** *bu biti*
Dėr severdüm ataŋuzı ben ḳatı” (43[b]/8)

ö.-er

“*Yūsuf’uŋ başını yur* ***öper*** *ḳucar*
Gözlerini sürmeler māverd saçar” (3[a]/9)

“*Bunı dėr Yūsuf’ı* ***öper*** *ḳucar*
Düşer ölür cānı gevdeden uçar” (5[b]/5)

“*Bir begi vardı anuŋ büte ṭapar*
Dün ü gün Taŋrı dėyü anı ***öper***” (10[b]/1)

“*Ṭuru gelür Yūsuf’ı* ***öper*** *ḳucar*

Üç yüz altmış ṭon aŋa keser biçer” (15^{b}/1)

“*Yūsuf’ı Reyyān daḫı **öper** ḳucar*
Sulṭān olduŋ dėr aŋa saçu saçar” (26^{b}/11)

“*Bunı söyler Beşīr’i **öper** ḳucar*
Ol getürdi gönlegi Yaʿḳūb açar” (47^{b}/9)

ört-: örtmek

ö.-er

“*Yūsuf **örter** yüzini köşkden ėner*
Gelür ḳardaşlarına ḫaber ṣorar” (33^{b}/15)

öt-: geçmek

ö.-e

“*Zelīḫā ısmarladı bir ʿavrata*
*Yūsuf ol vaḳt kim gele bundan **öte***” (30^{b}/11)

piş-: pişmek

p.-e

“*Gėçmeyeler ḳamusı oda düşe*
*Oda düşen lā-cerem yana **pişe***” (18^{b}/6)

ṣal-: göndermek

ṣ.-dı

"***Şaldı*** *çün Yūsuf beni bitileyü*
Anı geldüm Yaʿḳūb'a muştulayu" (47[a]/1)

"***Şaldı*** *Reyyān kişi Yūsuf oġlına*
Çıḳar ol tābūtı ḳo bizden yaŋa" (51[b]/10)

şarar-: solmak

ş.-ur

"*Gün geldükçe eti teni* ***şararur***
ʿIşḳ odı yaḳar anı ṣayru ḳılur" (16[a]/13)

şat-: satmak

ş.-ar

"*Anı* ***şatar*** *Yūsuf'a Yūsuf alur*
Ḳamudan ḫāṣ kendüye anı ḳılur" (46[b]/2)

ş.-arısam

"*Bir demlūc bağışladı ḳıymetini*
Şatar-ısam *yėtmeye Mıṣr altunı*" (24[b]/7)

ş.-aruz

"*Eytdiler ḫoca bu ḳulı* ***şataruz***
Şöyle ucuz kim yabana ataruz" (8[b]/2)

"***Şataruz*** *bunı neye kim ola*
Altun aḳça bī-bahā yarmaḳ pūla" (8[b]/6)

"*Eytdiler biz n'ėderüz ḳumāş kalā*
Şataruz *ḳıymetsiz ol yarmaḳ pūla*" (8[b]/8)

ş.-asız

"*Ṣatıcaḳ şöyle* ***şatasız*** *ol ḳulı*
Yėtmeye bahāsına Mıṣr'uŋ mālı" (7[a]/11)

ş.-dı

"***Şatdı*** *ol ḫoca bezergān çün anı*
Özi göyünd' eyle ki yandı cānı" (14[a]/14)

"***Şatdı*** *Yaʿḳūb ol ḳaravaş oġlanı*
Südini Yūsuf eme dėyü anuŋ" (46[a]/8)

"***Şatdı*** *Yaʿḳūb anı yandurdı beni*
Ağlaram andan bėrü düni güni" (47[a]/9)

ş.-dılar

"***Şatdılar*** *dördünci yıl bostān u bāġ*
Yėdiler buġday alup ṣayru vü sağ" (29[a]/12)

ş.-duġıdı

"*Eytdiler biz Yūsuf'ı alduġ-ıdı*
Ḳul dėyüben biz anı ***şatduġ-ıdı*****"** (48[a]/6)

ş.-duŋ

"*Döndi eydür ben olam aŋla beni*

Ṣatduŋ *ögsüz ḳoduŋ anamdan beni*” (47[b]/5)

“*Yūsuf emsün südini bunuŋ dėdüŋ*
Ṣatduŋ *anamdan beni ögsüz ḳoduŋ*” (47[b]/6)

ṣ.-maduḳ

“*Eytdiler bunuŋ gibi ḳul* ***ṣatmaduḳ***
Biz bunuŋ gibi biti ḫod yazmaduḳ” (44[a]/7)

ṣ.-mışsız

“*Yūsuf eydür* ***ṣatmışsız*** *bir oġlanı*
Var üç ʿaybı dėyü yazmışsız anı” (44[a]/5)

“*Ṣoŋra bıraḳmışsız anı ḳuyuya*
Ḳul dėyüben ***ṣatmışsız*** *ḥarāmīye*” (44[b]/15)

“*Yūsuf eydür uşbu durur işüŋüz*
Ḳul dėyüben ***ṣatmışsız*** *ḳardaşuŋuz*” (45[a]/1)

ṣ.-tuḳ

“*Bunlar eydür* ***ṣattuḳ*** *ancaya size*
On ṭoḳuz yarmaḳ pūlı vėrgil bize” (8[b]/10)

“*Yazdılar bir kāġıda uşbu sözi*
Saŋa ***ṣattuḳ*** *ʿayb-ıla ḳulumuzı*” (9[a]/1)

“*Saŋa* ***ṣattuḳ*** *bunı bizden ḳıl ḳabūl*
Aṣlı görklü kendüsi ʿİmrānī ḳul” (9[a]/3)

ş.-tuŋuz

"*Kiçi oġlın* ***şattuŋuz*** *ḳuldur dėyü*
Alduŋuz bahāsını ḥarām yėyü" (40^b/1)

şataş-: düçar olmak

ş.-dılar

"*Kim ol ʿavratlar anı ḳavlaşdılar*
Ṣoŋra gör anlar neye ***şataşdılar*** (20^b/6)

seçil-: ayırt edilmek

s.-e

"*Maḳṣūd ol kim anda mü'min* ***seçile***
Kāfir olan düşe oda suç-ıla" (33^a/1)

sığındur-: emanet etmek

s.-dı

"*Uṣṣı geldi başına açdı gözin*
Rūbīl dapa ***sıġındurdı*** *kend' özin*" (3^b/11)

"*Çün-kim ėşitdi Yahūda'nuŋ sözin*
Aŋa ***şıġındurdı*** *Yūsuf kend' özin*" (4^a/10)

şın-: kırılmak

ş.-dı

"*Zelḫā eydür n'eyledüŋ bunlara sen*
*Ne sebebden **şındı** bunlar dėyesen*" (16[a]/5)

sön-: sönmek

s.-mez

"*Odı **sönmez** ṭamunuŋ dün gün bize*
Taŋrı bizi ṭamuda böyle ḳıza" (27[a]/7)

şėş-: çözmek

ş.-er

"*Ol ḫoca gördi anı fikre düşer*
*Yūsuf'uŋ elin ayaġın tėz **şėşer***" (9[b]/14)

"Yūsuf'a Zelḫā ḳaḳır şol-dem buşar
*Yūsuf'uŋ ḳuşaġını şol-dem **şėşer**"* (21[b]/4)

ṭad-: hissetmek

ṭ.-dum

"*Ya'ḳūb eydür bilmedüm firāḳ odın*
*Şimdi bildüm çünki **ṭaddum** ben ṭadın*" (47[b]/7)

ṭaġıl-: dağılmak

ṭ.-dı

"*Böyle dėdi şanemin urdı yėre*
Ḫurd uşatdı ***ṭağıldı*** *ḳıldı pere*" (31[a]/8)

ṭ.-mışduḳ

"*Eydelüm ḳurt ḳapdı Yūsuf'ı ata*
Biz ***ṭağılmışduḳ*** *geyige oḳ ata*" (5[b]/12)

ṭ.-ur

"*Güder-iken ḳozılarum* ***ṭağılur***
Arasında körpe ḳozım ḳurd alur" (3[a]/3)

taḳ-: bağlamak

t.-dılar

"*Yūsuf'uŋ var ṭonını çıḳardılar*
Daḫı bėline bir ipi ***taḳdılar***" (4[b]/11)

t.-uŋ

"*Yahūda eydür* ***taḳuŋ*** *ip bėline*
Tā ki Yūsuf ėne ḳuyu dibine" (4[b]/10)

ṭarıḳ-: öfkelenmek

ṭ.-dı

"*Şöyle* ***ṭarıḳdı*** *ḳaḳıdı Zelḫā'ya*
Eytdi sürüŋ ḳomaŋ ayruḳ söyleye" (26[a]/15)

taḳıl-: bağlanmak

t.-ur

“*Zencīr oddan bėllerine* ***taḳılur***
Kömürleyin ḳamu yanmış yaḳılur” (27^{b}/11)

ṭaldur-: daldırmak, batırmak

ṭ.-ur

“*Beşīr urġan ėndürür ol ḳuyuya*
Ṭaldurur *Māmīl ḳoġa anda ṣuya*” (7^{b}/9)

ṭoġ-: doğmak

ṭ.-madum

“*Uṣṣuŋı dėr başuŋa aŋla sözüŋ*
Ben daḫı ***ṭoġmadum*** *idüm dėr ögüŋ*” (18^{a}/10)

ṭoġra-: kesmek

ṭ.-dı

“*Her biri aldı bıçaġı eline*
Ellerin ***ṭoġradı*** *turunc yėrine*” (21^{a}/7)

“*Suçumı benüm bulardan istesün*
Ellerin ***ṭoġradı*** *nėçün söylesün*” (26^{a}/6)

ṭoḳı-: parçalamak

ṭ.-dı

"*Ḫalḳı daʿvet ḳıldı dīne oḳıdı*
Kilse yıḳdı ḫāc uşatdı ***ṭoḳıdı***" (50^{b}/11)

ṭoḳu-: defetmek

ṭ.-r

"*Ol bitigi çıḳarur açar oḳur*
Taŋrı adıyla sözin şeyṭān ***ṭoḳur***" (47^{b}/10)

ṭol-: dolmak

ṭ.-ar

"*Sulṭān eydür bu ʿaceb neden* ***ṭolar***
Yūsuf eydür Taŋrı'nuŋ ḳudreti var" (15^{a}/3)

ṭ.-dı

"*Bir sarāya ḳoydı Yūsuf'ı ḫoca*
ʿAvrat er ***ṭoldı*** *ḳamu ṭam u bāca*" (11^{b}/5)

ṭ.-mış

"*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar varur aŋa*
Ḫazne ***ṭolmış*** *māl-ıla batar ṭaŋa*" (15^{a}/1)

"*Yügrü gelür muştular eydür ḫoca*

Ḫazne ***ṭolmış*** *māl-ıla uçdan uca*" (15[a]/2)

ṭoldur-:

1. doldurmak

ṭ.-dılar

"*ʿAnbārlar* ***ṭoldurdılar*** *taḫıl ḳamu*
Ol yėdi yıl bay u yoḳsul ey ʿamū" (29[a]/6)

ṭ.-uŋuz

"*Ėdeler için ḳoġuş şöyle ki var*
Ḳarnını ***ṭolduruŋuz*** *müşk ü ıpar*" (17[a]/7)

2. dolgunlaştırmak

ṭ.-ur

"*Ḳıyāmetde Allāh'umuz buyurur*
Uçmaġuŋ var dīvārın ***ṭoldurur***" (32[b]/5)

ṭolun-: gözden kaybolmak

ṭ.-dılar

"*Şimdi* ***ṭolundılar*** *uş henūz daḫı*
Yöri ardından baŋa Yūsf'ı oḫı" (3[b]/5)

"*Çünki bir ṭaġ aşdılar* ***ṭolundılar***
Ėşid imdi Yūsuf'a ne ḳıldılar" (3[b]/9)

ṭ.-ur

"*Yėdi yaş sünbül ki ol göge uçar*
***Ṭolunur** gökden varur şöyle ki var*" (25[b]/9)

ṭoy-: doymak

ṭ.-sun

"*Ata ana bir ḳardaş iki ikin*
*Yėsün otursun ṭaʿām **ṭoysun** dėgin*" (39[a]/10)

ṭoyur-: doyurmak

ṭ.-urdı

"*Baḫıcaḳ şeyḫ ü kebīr ü hem ṣaġīr*
***Ṭoyururdı** anları ol bī-naẓīr*" (29[b]/6)

ṭur-: (ayağa) kalkmak

ṭ.!

"*Ulu devletdür saŋa uşbu düşüŋ*
*İmdi **ṭur** var ol yaŋa ḫoşdur işüŋ*" (7[a]/12)

"*Oldı destūr **ṭur** yapuş bu urġana*
Çıḳ ḳuyudan tesbīḥ eyle Sübḥān'a" (7[b]/11)

"*Döndi eydür imdi bir **ṭur** varalum*
İkimüz ol büt ḳatına girelüm" (10[b]/12)

"*Ol ṣūretden utanur döner gėrü*
Zelīḫā eydür kişi ***ṭur*** *gel bėrü*" (19^{b}/1)

"*Vėrdi ögüt Zelḫā'ya döndi gėrü*
Eytdi Zelḫā Yūsuf'a ***ṭur*** *gel bėrü*" (20^{a}/10)

"*Muştuladı Yūsuf'a eytdi ki bil*
İmdi ḳurtulduŋ Ḥaḳ'a ***ṭur*** *secde ḳıl*" (24^{b}/14)

"*Eytdi mālik seni inder ṭur örü*
Geldi eylük muştuluḳ ***ṭur*** *gel bėrü*" (26^{a}/3)

"*Ḳardaşuŋdan ayrıldı gelemez*
Ṭur *aŋa var ol yolı oŋaramaz*" (35^{b}/14)

"*Ṣoŋra andan gelüben bunlar ḳonar*
Yūsuf eydür sen daḫı ***ṭur*** *anda var*" (36^{b}/1)

"*Yūsuf eydür oġlana yā Mīşalūm*
Gel bėrü ***ṭur*** *ḳatuma ṭanışalum*" (37^{b}/14)

"***Ṭur*** *ataŋ ḳatına var eyle yaraḳ*
Andadur şimden gėrü saŋa ṭuraḳ" (49^{b}/15)

ṭ.-a

"*Ol ḳıyāmetde emir ḳıla Celīl*
Ṭamu üzre gele ***ṭura*** *Cebre'īl*" (26^{b}/13)

"*Bunı èşidür düşer şol-dem yère*
Güci yètmez kim ***ṭura*** *ʿaḳlın dère*" (47^{a}/12)

ṭ.-dı

"*Yaʿḳūb ėşitdi anı āh eyledi*
Ṭurdı *yėrinden ėşit kim n'eyledi*" (3[a]/8)

"***Ṭurdı*** *evine gider ol ḳayġulu*
Gözlerinden yaş töker ṭolu ṭolu" (6[a]/3)

"*Yaraḳ ėtdi ol ḫoca* ***ṭurdı*** *gider*
Gitdiler Kenʿān dapa gör kim n'ėder" (7[a]/13)

"*Ḳamusı* ***ṭurd'*** *isteyü vardı yöre*
Ḫoca daḫı çevrünür ḳuyu yöre" (7[b]/2)

"*Çün biti gelür oḳunur gör n'ėder*
Ṭurdı *Zelḫā Mıṣr'a gönüldi gider*" (13[a]/12)

"*Geldi Yūsuf yine hem bir gün gėçer*
Ṭurdı *yol üstinde Zelḫā söz açar*" (31[a]/11)

"*Bünyāmīn'i ėltdiler ol sarāya*
Ṭurdı *Yūsuf daḫı vardı bileye*" (37[b]/12)

"*Mīşalūm* ***ṭurdı*** *atasına gider*
Yūsuf-ı ṣıddīḳ ėşitgil kim n'ėder" (38[a]/15)

"*Gelür anı atasına bildürür*
Ṭurdı *Yūsuf ḫalvet-ḫāney' oturur*" (38[b]/1)

"*Oldı ḳuşluḳ Yahūda bir arada*
Ṭurdı *anda güci yėtmez kim gide*" (41[a]/1)

“***Ṭurdı*** *Yūsuf köşkini tepdi paşa*
Titredi sarāy ki az ḳaldı düşe” (41[a]/11)

“*Heybetinden aʿżāları titreşür*
N’ėdelüm dėr ḳamu ***ṭurdı*** *söyleşür*” (45[a]/13)

“*Dāyası daḫı görüşdi aġladı*
Anı gören ḳamu ***ṭurdı*** *ṭaŋladı*” (48[b]/1)

ṭ.-dılar

“*Vurdılar anı götürmişken yėre*
Uṣṣı gitdi ***ṭurdılar*** *ḳamu yöre*” (3[b]/10)

“*Ḳamu başın yėre ḳodı utanu*
Ṭurdılar *el yüzlerine ṭutunu*” (39[b]/13)

ṭ.-mış

“*Şehrlü ḳamu dėrilür ol araya*
Yūsuf ***ṭurmış*** *ṣūreti beŋzer aya*” (13[b]/12)

ṭ.-sa

“***Ṭursa*** *otursa Yūsuf’ı söylenür*
Ḳanda kim varsa anı z̲ikr eylenür” (15[b]/9)

ṭ.-uŋ

“*Ḳullarına buyurur ḳamu* ***ṭuruŋ***
Düşümüŋ taʿbīrini isteŋ buluŋ” (7[b]/1)

ṭ.-ur

"*Bir gėce yatur-iken ol düş görer*
Ėrte ***ṭurur*** *anı Yaʿḳūb'a ṣorar*" (2[a]/7)

"*Oġlanı* ***ṭurur*** *sürür ol arada*
Yüzi üzre çoḳ urur anı dede" (9[b]/2)

"*Ol melik oyanur uyḫudan* ***ṭurur***
Ata biner Yūsuf'a ḳarşu varur" (10[b]/3)

"*Ėrte oldı taŋlacıḳ Yūsuf* ***ṭurur***
Ṭāzīsin eyerleyü Yūsuf binür" (30[a]/5)

"*Ḳapuda Şemdīn* ***ṭurur*** *bekler ḳapu*
Geldi Bünyāmīn hem ol ḳıldı ṭapu" (35[b]/9)

"*Bünyāmīn* ***ṭurur*** *varur ḳamu görer*
Āh ėdüp Bünyāmīn anda iŋiler" (36[b]/2)

"*Mīşalūm'a var oḳı dėr buyurur*
Mīşalūm varur oḳır ***ṭurur*** *gelür*" (38[b]/2)

"*Ol ṣāʿı getürdiler Yūsuf* ***ṭurur***
Ṣāʿı altun mīl-ile bir kez urur" (44[a]/10)

"*Ol ṣıfatlu Yaʿḳūb'a ev yapdurur*
Oḳur anda Yaʿḳūb'ı ***ṭurur*** *varur*" (49[b]/4)

"***Ṭurur*** *ol Yaʿḳūb eve girür anı*
ʿAcebe ḳalur eve Yaʿḳūb cānı" (49[b]/5)

ṭ.-urlar

"*Görüşür bu kez **ṭururlar** aġlaşu*
Kim ḳalur görür-ise ʿacebleşü" (47[a]/14)

ṭut-: ele geçirmek, yakalamak

ṭ.-ar

"*Melik Reyyān ṭuyar ikisin **ṭutar***
Bunları baġlar u zindāna ḳoyar" (22[a]/9)

ṭ.-dılar

"*Ėtdi Bünyāmīn oġurluḳ **ṭutdılar***
Mıṣr içinde zindāna ėletdiler" (41[b]/4)

ṭ.-uŋ

"*Eytdiler tėz oġrusın **ṭutuŋ** dėyü*
Döndiler onlar ḳamu ġuṣṣa yėyü" (39[b]/5)

ṭutdur-: yakalatmak

ṭ.-ur

"*Anda Yūsuf Bünyāmīn'i **ṭutdurur***
Buyurur zindān dapa ėletdürür" (40[b]/2)

ṭutul-: yakalanmak

ṭ.-dum

"*Anı isterdüm* ***ṭutuldum*** *yā resūl*
Eyle āzād beni sözüm ḳıl ḳabūl" (6^b/13)

ṭutuş-: tutuşmak

ṭ.-mışlar

"*Ağlaşurlar her birisi ṭamuda*
Ṭuṭuşmışlar *göynür ü döner oda*" (27^b/9)

ṭuy-: hissetmek, sezmek

ṭ.-ar

"*Melik Reyyān* ***ṭuyar*** *ikisin ṭutar*
Bunları bağlar u zindāna ḳoyar" (22^a/9)

ṭ.-dum

"*Anı* ***ṭuydum*** *güldüm ilkin sevinü*
Şādī ḳıldum cānum anda avınu" (35^a/1)

ṭ.-duŋ

"*Uşağki iyidür burnuŋda ḳoḳar*
Anı ***ṭuyduŋ*** *çıḳdı cānuŋdan buḫār*" (46^b/11)

ṭ.-madılar

"*Ellerin ṭoğraduğın bilmediler*
Ḫod kesilen acısın ***ṭuymadular***" (21^a/8)

ṭ.-maduŋuz

"*Kim baḳup bir kez yüzini gördüŋüz*
Elüŋüz kesildügin ***ṭuymaduŋuz***" (21[a]/11)

tüken-: bitmek

t.-mişidi

"*Yėdi yıldan kim üç ay ḳalmış-ıdı*
Kim taḫıl taḫrīsi ***tükenmiş-idi***" (29[b]/1)

tüket-: bitirmek

t.-ür

"*Yine görür yėdi daḫı arucaḳ*
Yėr semizleri ***tükedür*** *dolucaḳ*" (25[a]/4)

uġra-:

1. kısa bir süre kalmak

u.-dı

"*Bu ḳapuya* ***uġradı*** *yolum benüm*
Ḳapucı bilmez-imiş dilüm benüm" (36[a]/6)

2. rast gelmek

u.-dı

"*Bir yigit **uġradı** deveye binür*
Anı göreli bu cānum sevinür" (36^{b}/5)

u.-r

"*Deveye bindürdiler aldı gider*
*Anası ḳabrine **uġrar** gör n'ėder*" (9^{a}/11)

uġun-: bayılmak

u.-ur

"*Ḳaçup ol birine Yūsuf sıġınur*
*Ol daḫı şöyle urur kim **uġunur***" (3^{b}/14)

"*Düşdi Yaʿḳūb uṣṣı gider **uġunur***
Ḳamu ḳardaşları gögsin dögünür" (6^{a}/8)

"*Kimi düşer **uġunur** uṣṣı gider*
Kimi görmege cānın terk ėder" (11^{b}/9)

"*Anları Yūsuf baḳar köşkden görür*
*Yėre düşer bir uġurda **uġunur***" (33^{b}/3)

"*Bünyāmīn yükinde ol ṣāʿ bulunur*
*Ḳamu titrer ḳorḳusından **uġunur***" (39^{b}/11)

"*Bunı böyle dėr içinden sıġınur*
*Yėre düşer bir uġurda **uġunur***" (42^{a}/13)

ur-: vurmak

u.!

"*Anı ṭuydı eytdi Yūsuf oġlına*
Şol ere var ***ur*** *elüŋi bėline*" (40^{b}/13)

u.-dı

"*Daḫı Rūbīl Yūsuf'ı urdı yüze*
Şöyle ***urdı*** *kim ne-dėyem ben size*" (3^{b}/12)

"*Geldi Şemʿūn Yūsuf'ı* ***urdı*** *yüze*
Tėz çıḳargil ṭonuŋı vėrgil bize" (4^{b}/7)

u.-ur

"*Ḳaçup ol birine Yūsuf sıġınur*
Ol daḫı şöyle ***urur*** *kim uġunur*" (3^{b}/14)

"*Yine döner yalvarur ol birine*
Ol daḫı ***urur*** *ne beŋzer birine*" (3^{b}/15)

"*Oġlanı ṭurur sürür ol arada*
Yüzi üzre çoḳ ***urur*** *anı dede*" (9^{b}/2)

"*Ol ṣāʿı getürdiler Yūsuf ṭurur*
Ṣāʿı altun mīl-ile bir kez ***urur***" (44^{a}/10)

"*Mīli* ***urur*** *ṣāʿa ṣāʿı çıŋradur*
Göŋli sırrını bulara aŋladur" (44^{a}/15)

uşan-: kırılmak

u.-ur

"*Daḫı ne kim but var-ısa* ***uşanur***
Pāresi ḳıymıġı yėre döşenür" (16[a]/4)

uşat-: kırmak

u.-dı

"*Ḫalḳı daʿvet ḳıldı dīne oḳıdı*
Kilse yıḳdı ḫāc ***uşatdı*** *ṭoḳıdı*" (50[b]/11)

u.-ur

"*Balta aluban ḳalanın* ***uşadur***
Ḳuşaġın çėşer Yūsuf'a ḳuşadur" (11[a]/4)

ünde-: seslenmek, çağırmak

ü.!

"*Alçaḳ ola küçük ola ol nişān*
Anda ***ünde*** *babamı sen mihmān*" (49[b]/1)

ü.-gil

"*Kenʿān'daki ev gibi ev eylegil*
Babamı anda ol eve ***ündegil***" (49[b]/2)

ü.-megil

"*Ėşitmezler bu sözi söylemegil*

Ḫalḳı ḳoġıl dīnüŋe ***ündemegil***” (50[b]/14)

ü.-rem

“*Zelḫā eydür ataŋı aġırlaram*
Vėr ki destūr ol sarāya ***ünderem***” (49[a]/13)

“*Yūsuf eydür* ***ünderem*** *ṭoġru yola*
Gelmezlerse bulara ḳılam belā” (50[b]/15)

ü.-yesin

“*Ger dilersin sen anı* ***ündeyesin***
Pes gerek kim bir kiçi ev yapasın” (49[a]/15)

var-: ermek, ulaşmak

v.!

“*Ulu devletdür saŋa uşbu düşüŋ*
İmdi ṭur ***var*** *ol yaŋa ḫoşdur işüŋ*” (7[a]/12)

“*Var-ısa anuŋ-içün oldı bu iş*
Ḫoca eydür ne ṣorarsın ***var*** *göriş*” (9[b]/9)

“*Ḫaznedāra buyurur* ***var*** *gör daḫı*
Var mı ḳalmış anda mālumdan daḫı” (14[b]/15)

“***Var*** *aŋa unutma hėç eyle selām*
Anuŋ-ıla söylegil bir ḳaç kelām” (25[b]/5)

“*Yūsuf eydür* ***var*** *sarāya indegil*

Anları niʿmet-ile aġırlagil” (33^{b}/8)

“*Yüzüŋi büri deve üzre otur*
Ḳardaşuŋı ***var*** *sarāya sen getür*” (35^{b}/13)

“*Ḳardaşuŋdan ayrıldı gelemez*
Ṭur aŋa ***var*** *ol yolı oŋaramaz*” (35^{b}/14)

“*Èltdi Yūsuf anı bir ḫoş sarāya*
Söyler eydür ***var*** *otur bu araya*” (36^{a}/14)

“*Şoŋra andan gelüben bunlar ḳonar*
Yūsuf eydür sen daḫı ṭur anda ***var***” (36^{b}/1)

“*Şol ṭuran ʿammuŋ durur* ***var*** *ḳatına*
Seni göre ol gerek kim avına” (37^{b}/15)

“*Mīşalūm’a* ***var*** *oḳı dėr buyurur*
Mīşalūm varur oḳır ṭurur gelür” (38^{b}/2)

“*Yūsuf eydür iḫvānuŋa* ***var*** *ḳavuş*
Hem saŋa tedbīr ḳılam bir dürlü iş” (39^{a}/4)

“*Anı Yaʿḳūb buldı boncuġı ḳılu*
Gėrü ***var*** *dėr iki yıl ḳulluḳ ḳılu*” (40^{a}/11)

“*Anı ṭuydı eytdi Yūsuf oġlına*
Şol ere ***var*** *ur elüŋi bėline*” (40^{b}/13)

“*Buyurur ḫaznedāra* ***var*** *ḫazneye*
Bir ṣandūḳ var al getür bu araya” (43^{b}/11)

“***Var*** *ḳavuşġıl ṭur örü ḥasretüŋe*
Şükür olsun dün ü gün dėr Taŋrı’ya” (48ª/12)

“*Bu Mışır yėrüŋ degüldür ṭurmaġıl*
Var *ataŋ ḳatına cān ısmarlaġıl*” (49ᵇ/12)

“*Ṭur ataŋ ḳatına* ***var*** *eyle yaraḳ*
Andadur şimden gėrü saŋa ṭuraḳ” (49ᵇ/15)

“*Aŋa buyurdı Çalab eytdi* ***var***
Yūsuf’ı ol şu içinden bul çıḳar” (52ª/3)

v.-a

“*Yazdı Ṭaymūs bir biti Ḳoṭīfar’a*
Yā Ḳoṭīfar bu biti ḳaçan ***vara***” (13ª/7)

“*Yūsuf’a dėr ḳalmadı ayruḳ çāre*
Ḳapu bağlandı Yūsuf ḳanda ***vara***” (18ª/13)

“***Vara*** *ol-dem Cebre’īl Muḥammed’e*
Vėre ümmetden ḫaber ol Aḥmed’e” (27ᵇ/2)

“*Saŋa ḳaçan* ***vara*** *benden bu biti*
Şükr ḳıl Taŋrı’ya dün ü gün ḳatı” (47ᵇ/14)

“*Bu ṣıfatlu eyle ev sen bil ayıḳ*
Vara *andan ol eve babam bayıḳ*” (49ᵇ/3)

v.-alum

“*Döndi eydür imdi bir ṭur* ***varalum***

İkimüz ol büt ḳatına girelüm” (10^{b}/12)

“*Yūsuf eydür* ***varalum*** *büt-ḫāneye*
Görelüm bunlar size ne söyleye” (15^{b}/12)

v.-am

“*Eytdi destūr vėr baŋa tā kim* ***varam***
Ne ki ḳurd var ḳamu bunda getürem” (6^{b}/9)

“*Döndi eydür* ***varam*** *eydem yā melik*
Velī̄ bir ʿahdüm benüm var hunālik” (25^{b}/1)

“*Bünyāmīn eydür buyur kim ben* ***varam***
Ol ṣūrete baḳam u yėyem ṭaʿām” (37^{b}/6)

“*Mīşalūm eydür ṣabır ḳıl işüŋe*
Ki ***varam*** *ḫaber vėrem ḳardaşuŋa*” (38^{a}/14)

v.-asın

“*Yūsuf eydür beni aŋġıl key sözin*
Çün ***varasın*** *göresin mālik yüzin*” (23^{a}/1)

“*Yūsuf eydür çün Kenʿān’a* ***varasın***
Selāmum benden aŋa degüresin” (24^{a}/4)

“*Ol baŋa eytdi ben’ unutma sözin*
Çün ***varasın*** *göresin melik yüzin*” (25^{b}/2)

v.-asız

"*Siz **varasız** dümügesiz oyına*
Ḳorḳaram kim Yūsuf'uma ḳurt yöne" (3[a]/5)

"*Yaʿḳūb eydür Mıṣr sulṭānı ʿAzīz*
*Siz gerek anuŋ ḳatına **varasız***" (33[a]/7)

"*Çün aŋa lā-büd **varasız** dileyü*
Vėre buġday ḳamuŋuz ululayu" (33[a]/9)

"*Dėdi sulṭān çünki eve **varasız***
Ḳardaşuŋuz alubanı gelesiz" (35[a]/7)

"*Kim ḳaçan illā **varasız** ol şāra*
İşüŋüzi Taŋrı anda başara" (35[b]/3)

"***Varasız** çün ol şāra her ikiŋüz*
Hā ki zinhār bir ḳapudan girmeŋüz" (35[b]/5)

"*Çün **varasız** ataŋuza söyleŋüz*
Ne ki gördüŋüz ḥikāyet eyleŋüz" (41[b]/2)

v.-avuz

"ʿ*Ār degül-mi ṭuravuz ṭapusına*
*Yā **varavuz** biz anuŋ ḳapusına*" (2[b]/5)

v.-dı

"*Çünki **vardı** girdi Yaʿḳūb evine*
Geldi bir ün daşradan ḳulaġına" (6[a]/4)

"*Söz üküşdür çünki **vardı** ḳuyuya*

İmdi diŋle ol bezergān n'eyleye" (7[a]/14)

"*Ḳamusı ṭurd' isteyü* ***vardı*** *yöre*
Ḫoca daḫı çevrünür ḳuyu yöre" (7[b]/2)

"***Vardı*** *ol ḳul Yūsuf'uŋ öpdi elin*
Diledi andan ne ki ṣuçı varın" (9[b]/11)

"*Ḳıldı duʿā* ***vardı*** *ʿArab işine*
Düşdi Yaʿḳūb ol ġarīb teşvīşine" (24[b]/9)

"*Ol ki yāḫud yėdi sünbül uçayu*
Gitdi ***vardı*** *ol daḫı görünmeyü*" (25[b]/10)

"*Bunlar eydür ḳanı ḳurt yėdi anı*
Uçmaġa ***vardı*** *anuŋ şimdi cānı*" (34[a]/14)

"*İşi bitdi bunlaruŋ* ***vardı*** *gider*
Gelür iblīs bunlara gör kim n'ėder" (34[b]/5)

"*Bindi Yūsuf deveye ḳatarlayu*
Vardı *aŋa gör ne sözler söyleyü*" (36[a]/1)

"*Bir zamāndan ṣoŋra anı bulımaz*
Ṭaŋlar anı ḳanca ***vardı*** *bilimez*" (36[b]/10)

"*Bünyāmīn'i ėltdiler ol sarāya*
Ṭurdı Yūsuf daḫı ***vardı*** *bileye*" (37[b]/12)

"***Vardı*** *Yaʿḳūb istedi buldı anı*
Eytdi Yūsuf bulduġuŋ boncuḳ ḳanı" (40[a]/9)

"*Ḳamusı ol Yūsuf'a* ***vardı*** *gėrü*
Atamuz öldi dėyüben ḳıġıru" (50^{b}/5)

"***Vardı*** *Mālik Reyyān'a şol-dem ḫaber*
Gile ḳılurlar kāfirler kim meger" (50^{b}/12)

v.-dılar

"***Vardılar*** *avlayu birin ṭutdılar*
Ḳanı aġzı yöresine sürtdiler" (6^{b}/4)

"*Geldüm on ḳardaşum-ıla ben uya*
İki iki ***vardılar*** *her ḳapuya*" (36^{a}/5)

"*Geldi eytdi sizi ʿAzīz oḳıdı*
Vardılar *yaş gözlerinden aḳıdı*" (41^{a}/7)

"*Ol ḳamusı ṭuruban* ***vardılar***
Varuban Yūsuf öŋinde ṭurdılar" (43^{b}/5)

"*Dėr bu on ḳardaş Yūsuf'ı aldılar*
Atasından teferrüce ***vardılar***" (44^{b}/4)

v.-dum

"*Gėrü bizden yaŋa koyalum anı*
Yoḳ dėseŋ ***vardum*** *helāk ḳıldum seni*" (51^{b}/11)

v.-dumıdı

"*Eyde kim ben ṭamuya* ***vardum-ıdı***
Ṭamu içre bir ḳavum gördüm-idi" (27^{b}/3)

v.-duŋuz

"*Eytdi alduŋuz Yūsuf'ı* ***varduŋuz***
Ėltdüŋüz yabanda ḳurda vėrdüŋüz" (35[a]/10)

v.-ġıl

"*Eytti Rūm'uŋ issi Ḳayṣer bir ere*
Buyruġum ṭut Mıṣr'a ***vargıl*** *ey yarā*" (22[a]/5)

"*Mālik eydür imdi tėz* ***vargıl*** *aŋa*
Ṣor düşümi aŋladuġuŋ dė baŋa" (25[a]/15)

v.-ma!

"*Dünye yügürdi yėtüben çaġıru*
Eytdi ***varma*** *yā Yūsuf döngil dėyü*" (3[b]/6)

"*Ayruġa* ***varma*** *dėdüŋ ḫoş söyledüŋ*
Sen benümsin ben senüŋ ḳavl eyledüŋ" (18[a]/3)

v.-maġa

"*Daḫı Şemʿūn ḳaṣd ėder öldürmeġa*
Öldürüben dönüp eve ***varmaġa***" (3[b]/13)

v.-mazam

"*Dėr Yahūda siz varuŋ ben* ***varmazam***
Bünyāmīn'i yaluŋuz ḳoyamazam" (41[b]/1)

v.-sa

"*Ol Zelīḫā şöyle kim sevdi anı*
Ḳanda ***varsa*** *eyidür Yūsuf ḳanı*" (15^{b}/7)

"*Ṭursa otursa Yūsuf'ı söylenür*
Ḳanda kim ***varsa*** *anı ẕikr eylenür*" (15^{b}/9)

v.-sun

"*Bir biti yaz Mıṣr'a* ***varsun*** *bir kişi*
Söylesün anda aŋa uşbu işi" (13^{a}/4)

v.-uŋ

"***Varuŋ*** *avlaŋ ḳurdı getürüŋ baŋa*
*Yūsuf'ı yėdi-*mi *ṣoram ben aŋa*" (6^{b}/1)

"***Varuŋ*** *avlaŋ getürüŋ ḳurdı ele*
Yoḫsa Taŋrı'dan gele size belā" (6^{b}/3)

"*Ėşidür Reyyān melik ṭaŋlar ḳatı*
Gėydürüŋ ***varuŋ*** *aŋa dėr ḫilʿati*" (25^{b}/15)

"*Yaʿḳūb eydür bir bu kez daḫı* ***varuŋ***
Yine ol ḳumāşı ėledi vėrüŋ" (35^{b}/1)

"*İmdi destūrdur* ***varuŋ*** *siz yola*
Daşra çıḳdılar ḳamu ṭapu ḳıla" (41^{a}/15)

"*Dėr Yahūda siz* ***varuŋ*** *ben varmazam*
Bünyāmīn'i yaluŋuz ḳoyamazam" (41^{b}/1)

"*Buyurur oġlanlarına kim* ***varuŋ***

Ol ʿAzīz'e biti ėletüŋ vėrüŋ" (43^{b}/3)

v.-ur

"*Bir gėce yatur-iken ol düş görür*
Anı taʿbīr bilene ***v*****arur** *ṣorar*" (7^{a}/2)

"*Ol melik oyanur uyḫudan ṭurur*
Ata biner Yūsuf'a ḳarşu ***varur***" (10^{b}/3)

"*Çünki alur Yūsuf'ı Ḳuds'e* ***v*****arur**
Ėşit imdi ne kerāmet gösterür" (10^{b}/8)

"*ʿArīs ehli Yūsuf'a ḳarşu* ***v*****arur**
Yūsuf anda kend' özin yine görür" (11^{a}/7)

"*Yūsuf'ı alur* ***v*****arur** *Nīl ḳatına*
Buyurur aŋa gire anda yuna" (11^{b}/14)

"*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar* ***v*****arur** *aŋa*
Ḫazne ṭolmış māl-ıla batar ṭaŋa" (15^{a}/1)

"*Yūsuf'ı alur* ***v*****arur** *Zelīḫā'ya*
İmdi diŋle varıcaḳ ne söyleye" (15^{a}/13)

"*Anı Ḳoṭīfar gelür bir gün görür*
Varur *oturur ṭabībi getürür*" (16^{a}/14)

"*Hem ṭonın daḫı Yūsuf'uŋ çıḳarur*
Alur anı Melik Reyyān'a ***varur***" (21^{b}/5)

"*Melik Reyyān'a* ***v*****arur** *ḳılur selām*

Biŋ benüm gibi saŋa olsun ġulām" (21^{b}/6)

"*Ol* ***varur*** *Mıṣr'a ṭutar buyruḳ kişi*
Bildürür bunlara anda ol işi" (22^{a}/8)

"*Yėdi yaş sünbül ki ol göge uçar*
Ṭolunur gökden ***varur*** *şöyle ki var*" (25^{b}/9)

"*Ol şarāb-dār ėşidür uşbu sözi*
Varur *ol melik ḳatına kend' özi*" (25^{b}/14)

"*Mālik Reyyān ḳamusını devşürür*
Yūsuf'a zindānda ol ḳarşu ***varur***" (26^{b}/2)

"*Mālik-i Żārī'* ***varur*** *and' içine*
Ġıslīn vėrür ṣu aluban içine" (27^{b}/6)

"*Yūsuf döner çünki* ***varur*** *sarāya*
Göŋli düşer Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya" (31^{b}/10)

"*Buġday alan Mıṣr'a gelsünler dėyü*
Ḳamu ***varur*** *anda buġday dileyü*" (33^{a}/5)

"*Getürür vezīr* ***varur*** *pes sarāya*
Ḳondurur bunları bir ḫoş araya" (33^{b}/9)

"*Bünyāmīn ṭurur* ***varur*** *ḳamu görer*
Āh ėdüp Bünyāmīn anda iŋiler" (36^{b}/2)

"*Ėltdiler bunları bir yėre daḫı*
Bilesince ***varur*** *ol Yūsuf daḫı*" (37^{b}/1)

"*Mīşalūm'a var oḳı dėr buyurur*
Mīşalūm ***varur*** *oḳır ṭurur gelür*" (38^{b}/2)

"*Bünyāmīn* ***varur*** *bularuŋ ḳatına*
Ḳardaşın görüp yėtip murādına" (39^{a}/6)

"*Beşīr alur ol ṭonı* ***varur*** *gider*
Vėr ṣalavāt eydeyüm imdi n'ėder" (46^{b}/6)

"*Devşürür oġlanların ḳul u ḥaşem*
Yėtmiş üç günde ***varur*** *Mıṣr'a paşam*" (48^{a}/13)

"*Zelḫā'yı ḫādim* ***varur*** *alur gelür*
Anı Yaʿḳūb görür ü göriş ḳılur" (49^{a}/11)

"*Ol ṣıfatlu Yaʿḳūb'a ev yapdurur*
Oḳur anda Yaʿḳūb'ı ṭurur ***varur***" (49^{b}/4)

"*Hem* ***varur*** *Yaʿḳūb aşnuġı yėrine*
Anda bir ḳaç gün olur bunlar yine" (50^{a}/3)

"*Bir gün ol atası sinine* ***varur***
Anda sin ḳazar ferişteler görür" (50^{a}/4)

"*Ol ki īmān getürür gelür yola*
Yūsuf-ıla ol daḫı ***varur*** *bile*" (51^{a}/4)

"*Getürür īmān* ***varur*** *şehre girür*
Gezer ol şehri vü ser-tā-ser görür" (51^{a}/15)

v.-uram

"*Yūsuf eydür dönmezem Taŋrı ḥaḳı*
***Varuram** bunlaruŋ-ıla ben daḳı*" (3[b]/7)

v.-ursın

"*Yūsuf eydür ḳanḳı ėldensin dėgil*
*Ḳanca **varursın** baŋa bir söylegil*" (36[a]/3)

v.-uruz

"*Biz **varuruz** Yūsuf'uŋ bilesine*
Ḳurd mı gelür Yūsuf'uŋ yöresine" (3[a]/7)

"*Yūsuf eydür ger **varuruz** bütlere*
Göresin kim ben n'ėderüm anlara" (10[b]/14)

vėr-:

1. vermek

v.!

"*Aŋa muʿabbir eydür keydür işüŋ*
*İki altun **vėr** baŋa yoram düşüŋ*" (7[a]/6)

"*Yūsuf eydür ḫazne altun varını*
***Vėr** baŋa ısmarla hep bir birini*" (29[a]/2)

"*Döndi eydür imdi bilgil aŋlayu*
*Ḳamçuŋı **vėr** göresin sen ṭaŋlayu*" (31[b]/3)

"*Biti yazar Beşīr'e vėrür ṭonı*

Kenʿān'a élt Yaʿḳūb'a ***vér*** *dér bunı*" (46^{b}/5)

v.-di

"*Zelḫā daḫı getürdi her birine*
Bıçaḳ hem bir turunc ***vérdi*** *eline*" (21^{a}/1)

"*Bunı dédi* ***vérdi*** *bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan degerdi on biŋe" (24^{a}/6)

"*Bizi ḫoş aġırladı key ṭoyladı*
Vérdi *buġday bize görklü söyledi"* (35^{a}/5)

"*Hem çıḳardı* ***vérdi*** *bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan idi n'édem saŋa" (36^{a}/10)

"*Geldi ʿİmrānīce söyledi baŋa*
Bülezük ***vérdi*** *gören baṭar ṭaŋa*" (36^{b}/6)

"***Vérdi*** *Bünyāmīn Yahūda eline*
Sırça ṣandı soḳdı kendü ḳolına" (36^{b}/9)

"*Ol ḳavuşdurdı seni iḫvānuŋa*
Vérdi *bir demlūc ṭaḳınduŋ ḳoluŋa*" (38^{a}/9)

"*Bizi ḫoş ağırladı key ṭoyladı*
Vérdi *buġday bize görklü söyledi"* (35^{a}/5)

"*Hem çıḳardı* ***vérdi*** *bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan idi n'édem saŋa" (36^{a}/10)

"*Geldi ʿİmrānīce söyledi baŋa*

*Bülezük **vėrdi** gören baṭar ṭaŋa*” (36^{b}/6)

“***Vėrdi** Bünyāmīn Yahūda eline*
Sırça ṣandı soḳdı kendü ḳolına” (36^{b}/9)

“*Ol ḳavuşdurdı seni iḫvānuŋa*
***Vėrdi** bir demlūc ṭaḳınduŋ ḳoluŋa*” (38^{a}/9)

“*Ḫoş suāl var bu arada ey paşa*
*Gönlegini **vėrdi** ėltmege nişe*” (45^{b}/10)

v.-diler

“***Vėrdiler** aldı eline ol ḫoca*
İstedi ol gönlegi uçdan uca” (6^{a}/13)

“***Vėrdiler** bitiyi aldı eline*
İmdi diler gide kendü ėline” (9^{a}/5)

v.-düm

“*Ḳutlu olsun dėr saŋa bağışladum*
*Saŋa **vėrdüm** bu ḳulı key işledüm*” (14^{a}/13)

“*Yūsuf eydür ben sizi ağırlayu*
*Buġda **vėrdüm** ḳamu ḫalḳdan yėgleyü*” (39^{b}/12)

v.-em

“*Gėrü gelüŋ ḳardaşuŋuz getürü*
*Buġda **vėrem** yüklerüŋüz arturu*” (34^{b}/4)

v.-e

"*İmdi diler ol Beşīr'e buyura*
Göŋlegi Yaʿḳūb'a ol ėltüp ***vėre***" (46^{b}/4)

v.-eyüm

"*Yaʿḳūb eydür ḥācetüŋ var mı dėgil*
Vėreyüm *bağışlayum sen dilegil*" (24^{b}/5)

v.-gil

"*Geldi Şemʿūn Yūsuf'ı urdı yüze*
Tėz çıḳargil ṭonuŋı ***vėrgil*** *bize*" (4^{b}/7)

"*Bunlar eydür ṣattuḳ ancaya size*
On ṭoḳuz yarmaḳ pūlı ***vėrgil*** *bize*" (8^{b}/10)

"*Ne māluŋ var baŋa* ***vėrgil*** *ḳamu*
İşler ėdem begenesin ey ʿamū" (29^{a}/3)

"*Geldi eydür yā Yaʿḳūb oġluŋ ḳanı*
Ḳanı ḳandadur bize ***vėrgil*** *anı*" (40^{a}/6)

v.-medi

"*Ol ki ḳuvvet size vėrmiş Ḥaḳ Çalab*
Vėrmedi *hėç kimseye ol ferd Rab*" (42^{b}/4)

"*Destārını yüzügini* ***vėrmedi***
Göŋlegüm ėltüŋ dėyü ısmarladı" (45^{b}/11)

v.-miş

"*Adı Ṭaymūs artuḳ yüz biŋden süsi*
Zī ki ***vėrmiş*** *aŋa ʿālem Taŋrı'sı*" (12[a]/13)

"*Ol ki ḳuvvet size* ***vėrmiş*** *Ḥaḳ Çalab*
Vėrmedi hėç kimseye ol ferd Rab" (42[b]/4)

v.-mişidi

"*Gördi ol Yūsuf anı batdı ṭaŋa*
Zī ki ışḳ ***vėrmiş-idi*** *Taŋrı aŋa*" (31[b]/5)

v.-üŋ

"*Yaʿḳūb eydür baŋa* ***vėrüŋ*** *göŋlegi*
Göreyüm göŋlegi dėreyüm ögi" (6[a]/12)

"*Buyurur oġlanlarına kim varuŋ*
Ol ʿAzīz'e biti ėletüŋ ***vėrüŋ***" (43[b]/3)

"*Ol ʿAzīz'e varıcaḳ ḳıluŋ ṭapu*
Vėrüŋ *aŋa bitigi elin öpü*" (43[b]/4)

v.-ür

"*Kim* ***vėrür*** *bir altunı görür anı*
Altunı yoḳ ḥasedden çıḳar cānı" (11[b]/7)

"*Ėrtesi gelür iki altun* ***vėrür***
Tā ki Yūsuf yüzini bir kez görür" (11[b]/10)

"*Ol bilür hem eşkere gizlüleri*
Ol ***vėrür*** *ḳamuya rızḳı ṭavarı*" (16[a]/9)

"*Mışır ehli* ***vėrür*** *gümiş altun*
Buġday alup yėdiler ol yıl ṣatun" (29[a]/9)

"*Gördiler Yūsuf nebī her ʿArabʾa*
Vėrür *etmek her bir yoldan eribe*" (33[a]/13)

"*Her kişiye* ***vėrür*** *bir etmek bitün*
Evvel andan ol güne degerdi dün" (33[a]/14)

"*İmdi ėşit Yūsufʾı kim ol nʾėder*
Buġda ***vėrür*** *bunlara alur gider*" (34[a]/15)

"***Vėrür*** *buġday bunlar baġlar yüklerin*
Yüklerinde gizledür vėrdüklerin" (34[b]/1)

"*Dīni islām kendüsi cōmerd ādem*
Yoḫsula etmek ***vėrür*** *her dem be-dem*" (35[a]/6)

"*Biti yazar Beşīrʾe* ***vėrür*** *ṭonı*
Kenʿānʾa ėlt Yaʿḳūbʾa vėr dėr bunı" (46[b]/5)

"*Yaʿḳūbʾa selām vėrür* ***vėrür*** *ṭonı*
Yüzine Yaʿḳūb alur sürter anı" (47[b]/1)

2. teslim etmek

v.-di

"*Dört yıl anı besledi tīmārlayu*

Vėrdi *bir gün Yaʿḳūb'a ısmarlayu*" (40ª/2)

v.-sün

"*Oġlumı* ***vėrsün*** *sözüme inanu*
Göŋlümi ḫoş eylesün aġırlayu" (43ª/11)

v.-üŋüz

"*Gizlemeŋüz* ***vėrüŋüz*** *anı bize*
Yoḳsa belā eylerüz şimdi size" (8ª/13)

3. bedel karşılığında sunmak

v.-diler

"***Vėrdiler*** *ikinci yıl gümişlerin*
Aldılar buġday ḳılurlar işlerin" (29ª/10)

"*At ḳatır üçünci yıl getürdiler*
Yūsuf'a buġday aluban ***vėrdiler***" (29ª/11)

v.-elüm

"*Eytdiler göster ḳuluŋ yüzin bize*
Vėrelüm *görmege bir altun size*" (11ᵇ/6)

v.-em

"*Ol kiş' eydür ʿaybını eydüŋ bize*
Eydüŋüz kim bahāsın ***vėrem*** *size*" (8ᵇ/4)

4. bahşetmek

v.-e

“***Vère*** *cömerddür size yüce sarāy*
Ḥūrī vère ol Raḥīm degmesi ay” (1[b]/8)

“*Her birine* ***vère*** *ḫoş yüce sarāy*
Vère ḥūrī degmesinüŋ yüzi ay” (28[b]/6)

“*Her birine vère ḫoş yüce sarāy*
Vère *ḥūrī degmesinüŋ yüzi ay*” (28[b]/6)

“***Vère*** *köşkler köşk içinde taḫt yüce*
Hem döşekler döşenmiş uçdan uca” (28[b]/7)

“*Çün aŋa lā-büd varasız dileyü*
Vère *buġday ḳamuŋuz ululayu*” (33[a]/9)

v.-üŋ

“*Ne ki mālum var-ısa* ***vèrüŋ*** *aŋa*
Ṣatun aluŋ getürüŋ anı baŋa” (14[a]/2)

6. biriyle evlendirmek

v.-em

“*Atas’ eydür ḳandalıġın bil anuŋ*
Seni ***vèrem*** *aŋa avına cānuŋ*” (12[b]/5)

“*Diler-iseŋ kim ḳızum* ***vèrem*** *saŋa*

Kişi gelsün dileyü benden yaŋa" (13ª/9)

vėribi-[126]: göndermek

v.-di

"*Ol göŋlegi anuŋ-içün* ***vėribdi***
Atamuŋ görmez gözi göre dėdi" (46ª/2)

"*Eytdiler Taŋrı bizi* ***vėribidi***
Dostlarumdan birisi ölür dėdi" (50ª/6)

v.-gil

"***Vėribigil*** *oġlumı gelsün baŋa*
Dün ü gün eyü duʿā ola saŋa" (43ᵇ/1)

yaḳ-: yakmak

y.-dı

"*Eydeler anlar bu ṭamu heybeti*
ʿAḳlumuz aldı bizi ***yaḳdı*** *ḳatı*" (27ª/10)

yandur-: yakmak

[126] EAT'de kullanılan *vėribi-* fiili Eski Türkçe *berip ıd-*'tan gelmektedir (Abdullah Çiğil, *Eski Anadolu Türkçesinde Seri Fiil Yapıları*, (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ensititüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi) Nevşehir 2022, s. 39). Mezkûr fiil, *"birden fazla fiilin art arda gelerek tek fiil gibi hareket ettiği çok fiilde tek hareket bildiren seri fiil yapısı"*na sahiptir (Abdullah Çiğil, "Seri Fiil – Birleşik Fiil İlişkisi ve Türkçedeki Görünümü", *Karadeniz Araştırmaları*, C. XIX, S. 76, 2022, s. 1181). Fiil+zarf-fiil+yardımcı fiil yapısındaki birleşik fiil kategorilerinden birisine de dâhil olmayan bu fiil tek fiil yapısında değerlendirildiği için çalışmamızda basit ve türemiş yapılı fiiller arasında ele alınmıştır.

y.-maz

“*Yüzümüzi* ***yandurmaz*** *bu ṭamuda*
Ḳalan aʿżāmuz yanar dün gün oda” (27ª/8)

“*Secde yėrlerini dėr bu od bize*
Yandurmaz *ḳılmaz ziyān yöremüze*” (27ª/9)

yap-:

1. üretmek, imal etmek

y.-ar

“*Ḫon-salār daḫı görür kim üç tenūr*
Yapar *etmek başı üzre götürür*” (22ª/15)

y.-asın

“*Ger dilersin sen anı ündeyesin*
Pes gerek kim bir kiçi ev ***yapasın***” (49ª/15)

y.-dı

“*Ol yol üzere ev* ***yapdı*** *key ulu*
Gėçicek ağlamağum ṭuya dėyü” (30ᵇ/10)

“***Yapdı*** *şehr iki yanın yavlaḳ ulu*
Vurdı ad Ḫarman aŋa hem ḫoş ḫūlu” (51ª/8)

2. örtmek, kapatmak

y.-dı

“***Yapdı*** *sarāyuŋ ḳapusın bağladı*
Yūsuf anı göricegiz ağladı” (17^{b}/3)

yapdur-: yaptırmak

y.-ur

“*Ol ṣıfatlu Yaʿḳūb’a ev* ***yapdurur***
Oḳur anda Yaʿḳūb’ı ṭurur varur” (49^{b}/4)

yapış-: yapışmak

y.-dı

“*Yūsuf ol-dem urġana* ***yapışdı*** *ḫoş*
Ṭartdılar çıḳdı ḳuyudan ol ḫamūş” (8^{a}/3)

yapuş-: yapışmak

y.!

“*Oldı destūr ṭur* ***yapuş*** *bu urġana*
Çıḳ ḳuyudan tesbīḥ eyle Sübḥān’a” (7^{b}/11)

yara-: yakışmak, uygun gelmek

y.-maya

“*Yūsuf eydür* ***yaramaya*** *bu bize*
Ṣağ degüldür güci yoḳ gele söze” (30^{a}/12)

“*Birini sevmeye birini seve*
Uşbu söz peyġāmbere ***yaramaya***” (34ª/6)

y.-maz

“*Peyġāmbere böyle yėmek* ***yaramaz***
Peyġāmber bunuŋ gibi yėmek yėmez” (49ᵇ/9)

yarat-: yoktan var etmek

y.-ana

“*Ol melik gördi anı batdı ṭaŋa*
Eytdi ṣığındum seni ***yaradana***” (11ª/3)

y.-dı

“*Çünki Yūsuf yüzini gördi bular*
Seni kim ***yaratdı*** *dėyü ṣordılar*” (10ª/5)

y.-madı

“*Görklü benden dėr* ***yaratmadı*** *Çalab*
Zī yaratmış dėr beni ol ferd Rab” (11ª/8)

y.-mış

“*Ṣūretin görür aŋa ḳalur ʿaceb*
Zī ***yaratmış*** *dėr beni ol ferd Rab*” (7ᵇ/13)

“*Görklü benden dėr yaratmadı Çalab*
Zī ***yaratmış*** *dėr beni ol ferd Rab*” (11ª/8)

y.-mışdı

"*Bir ṭaş uçmaḳdan getürür levni aḳ*
Anı ***yaratmışdı*** *incü gibi Ḥaḳ*" (22ª/2)

"*Bir perī ḳızı* ***yaratmışdı*** *Çalab*
Ḳılsa Ḳoṭīfar ḳaçan beni ṭaleb" (32ª/5)

y.-ur

"*Yūsuf eydür kim benüm bir Taŋrı'm var*
Ol ***yaradur*** *dünyede her ne-ki var*" (10ª/6)

"*Her ne dilerse ḳādirdür* ***yaradur***
Dėv ü perrī cinn ü insi dürėdür" (10ª/7)

yarıl-: delinmek

y.-dı

"*Gėrü* ***yarıldı*** *dīvār çıḳdı bir el*
Söyledi ol Yūsuf'a kim bėrü gel" (19ª/5)

"*Gėrü* ***yarıldı*** *dīvār çıḳdı ṣūret*
Yaʿḳūb'a beŋzer görünen ol ṣūret" (19ª/13)

yarlıġa-: affetmek

y.-sun

"***Yarlıġasun*** *Ġufrān'um imdi sizi*
Ḳıla ḳabūl ben ḳulından bu sözi" (48ª/10)

y.-ya

"*Öldürüp tevbe ḳılalum ḳamumuz*
***Yarlıġaya** suçumuz Çalab'umuz*" (3[a]/14)

"*Ḥācetüm vardur benüm şol duʿāyā*
*Ki ḳılasın Ḥaḳ bunı **yarlıġaya***" (24[b]/8)

"*Ol bizi Ḥaḳ'dan ümīddür dileye*
*Suçumuzı Ḥaḳ bizüm **yarlıġaya***" (27[b]/1)

"*Şefāʿatcidür bizi ol dileye*
*Ḥaḳ sözin ḳabūl ḳıla **yarlıġaya***" (28[b]/11)

yarlıġan-: affedilmek

y.-asın

"*Geldi bir nükte bu yėrde bil bayıḳ*
*Vėr ṣalavāt **yarlıġanasın** bayıḳ*" (48[b]/9)

y.-ur

"*Ėşidür çün getürür Reyyān īmān*
*Küfri gider **yarlıġanur** bī-gümān*" (51[a]/14)

yė-: yiyerek öldürmek

y.-di

"*Eytdiler kim yā baba Yūsuf ḳanı*
*Ġāfil olduḳ ḳurd **yėdi** āḫir anı*" (6[a]/6)

"*Ne yėdüm ben ne* ***yėdi*** *onlar anı*
Bilmezem kim Yūsuf'uŋ senüŋ ḳanı" (6[b]/10)

"***Yėdi*** *ḳurt kiçimüzi bil aŋlayu*
Anı severdi atamuz yėgleyü" (34[a]/4)

"*Bunlar eydür ḳanı ḳurt* ***yėdi*** *anı*
Uçmaġa vardı anuŋ şimdi cānı" (34[a]/14)

"***Yėdi*** *ḳurd anı cānı vardı Ḥaḳ'a*
Anı aŋduḳ bu ṣūretlere baḳa" (37[a]/13)

"*Aŋa beŋzer bir ḳardaşum var-ıdı*
Bunlar eydürler kim anı ḳurd ***yėdi***" (37[b]/7)

"*Döndi eydür ḳardaşlarum eytdiler*
Yėdi *ḳurd Yūsuf'ı baba dėdiler*" (38[b]/15)

y.-di mi

"*Varuŋ avlaŋ ḳurdı getürüŋ baŋa*
Yūsuf'ı ***yėdi-mi*** *ṣoram ben aŋa*" (6[b]/1)

y.-düm

"*Ne* ***yėdüm*** *ben ne yėdi onlar anı*
Bilmezem kim Yūsuf'uŋ senüŋ ḳanı" (6[b]/10)

y.-düŋ

"*Yaʿḳūb ol ḳurda sorar Yūsuf ḳanı*
Sen-mi ***yėdüŋ*** *eyt baŋa ol oġlanı*" (6[b]/6)

y.-medüm

"*Gerek-ise and içem kim* ***yėmedüm***
Doġru eytdüm saŋa yalan dėmedüm" (6[b]/11)

yėriş-: bitmek

y.-e

"*Kim* ***yėrişe*** *senüŋ ʿömrüŋ va'desi*
Ecelüŋ geldükde lā-büd gidesi" (50[b]/9)

yėt-: yetişmek

y.-eler

"*Gördiler kim ḳāfle ḳonmış ḳuyuya*
Yügrüşüben ***yėteler*** *ol araya*" (8[a]/11)

y.-er

"*Şunca ḳıldı dėdügi benem aŋa*
Uşbu söz ʿibret ***yėter*** *saŋa baŋa*" (8[a]/1)

"*Yūsuf eydür güci* ***yėter*** *ol Çalab*
Söylede bunı ḳalasın sen ʿaceb" (20[a]/2)

"*Zelḫā'yı ḳavlaşdılar anlar ḳamu*
Bes bize ʿibret ***yėter*** *bu iş ʿamū*" (20[b]/7)

"*On ḳarındaş dėr otursun bir yaŋa*
Bu ṭaʿām ***yėter*** *size daḫı aŋa*" (39[a]/12)

"*Ḥükmi **yėter** ne dilerse işler ol*
Sözümi taṣdīḳlesün ḳılsun ḳabūl" (43[a]/10)

"*Ḥasretüm Taŋrı ėrüre görmege*
*Güci **yėter** ol bu işi ėtmege*" (47[b]/15)

y.-meye

"*Ṣatıcaḳ şöyle ṣatasız ol ḳulı*
***Yėtmeye** bahāsına Mıṣr'uŋ mālı*" (7[a]/11)

"*Ḫoca eydür bu sözi diŋle şahā*
*Dünye mālı **yėtmeye** aŋa bahā*" (14[a]/15)

"*Bir demlūc bağışladı ḳıymetini*
*Ṣatar-ısam **yėtmeye** Mıṣr altunı*" (24[b]/7)

y.-mez

"*Oldı ḳuşluḳ Yahūda bir arada*
*Ṭurdı anda güci **yėtmez** kim gide*" (41[a]/1)

"*Bunı ėşidür düşer şol-dem yėre*
*Güci **yėtmez** kim ṭura ʿaḳlın dėre*" (47[a]/12)

y.-ti

"*Zelḫā ḳomaz Yūsf'ı ḳapuya degi*
***Yėtti** ṭutdı yırtılur ard etegi*" (19[b]/9)

yėtür-: ulaştırmak

y.-diler

"*Bindi altun kürsī̈yi götürdiler*
Şehre taḫt üzre anı ***yėtürdiler***" (26^{b}/9)

y.-edi

"*Ḳul mısam bahāmı kim* ***yėtüredi***
Beni gören var mālın yitüredi" (7^{b}/14)

y.-üŋ

"*Al ṭavarı tėz atamı getürüŋ*
Kimse ḳomaŋ anda baŋa ***yėtürüŋ***" (48^{a}/4)

y.-ür

"*Mālik Reyyān'a bu sözi* ***yėtürür***
Ne ki ḫātūn varsa anda getürür" (26^{a}/7)

"*Dürlü niʿmetler buyurdı getürür*
Her birinüŋ öŋlerine ***yėtürür***" (37^{b}/2)

yıḫdur-: yıktırmak

y.-dı

"*Çünki buldı anları ėşit ḫoca*
Yıḫdurdı *müşebbeki uçdan uca*" (32^{b}/3)

yıḳ-: yıkmak

y.-dı

“*Ḫalḳı daʿvet ḳıldı dīne oḳıdı*
Kilse ***yıḳdı*** *ḫāc uşatdı ṭoḳıdı*” (50^{b}/11)

y.-dıyıdı

“*Ṣoŋucı ḳardaşların buldı-y-ıdı*
Gėrü ol müşebbekin ***yıḳdı-y-ıdı***” (32^{b}/12)

yıḳdur-: yıktırmak, kurulu bir şeyi dağıttırmak

y.-a

“*Uçmaġa mü’minleri çün baḳdura*
Taŋrı daḫı ṣırāṭların ***yıḳdura***” (33^{a}/2)

yırtıl-: yırtılmak

y.-a

“*Eytdi kim göŋlek eger yırtuḳ ola*
Ardı bütün öŋ etegi ***yırtıla***” (20^{a}/7)

y.-mış

“*Baḳdı gördi göŋlek arddan* ***yırtılmış***
Ḳoṭīfar bildi Zelīḫā suçluymış” (20^{a}/9)

y.-ur

“*Zelḫā ḳomaz Yūsf’ı ḳapuya degi*

Yėtti ṭutdı ***yırtılur*** *ard etegi*" (19[b]/9)

"*Yūsuf'uŋ anda etegi* ***yırtılur***
Ṭartaşurken ḳap'ya Ḳoṭīfar gelür" (19[b]/10)

yitür-: kaybetmek

y.-düŋüz

"*Eytdi siz* ***yitürdüŋüz*** *ol oġlanı*
Pes ḳanı ṭonında ḳurduŋ nişānı" (6[a]/15)

y.-edi

"*Ḳul mısam bahāmı kim yėtüredi*
Beni gören var mālın ***yitüredi***" (7[b]/14)

y.-esiz

"***Yitüresiz*** *bunı daḫı ėledü*
Alduŋuz Yūsf'ı nite kim ṭoladu" (35[a]/12)

yön-: yönelmek

y.-e

"*Siz varasız dümügesiz oyına*
Ḳorḳaram kim Yūsuf'uma ḳurt ***yöne***" (3[a]/5)

yönel-: yönelmek

y.-di

"*İmdi **yöneldi** giderler Mışır'a*
Saḳlayup Bünyāmīn'i ol yol sıra" (35^{b}/6)

yut-: yutmak

y.-ar

"*Ol ikinüŋ biri Yūnus'ı **yudar***
Biri Süleymān yüzügin yudar" (12^{a}/8)

"*Ol ikinüŋ biri Yūnus'ı yudar*
*Biri Süleymān yüzügin **yudar***" (12^{a}/8)

2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

aġla-: ağlamak

a.-dı

"*Çün ėşitdi bunı Yaʿḳūb'uŋ özi*
*Ṭoldı yaş **aġladı** iki gözi*" (6^{a}/7)

"*Gördi göŋlek büs-bütün yırtuġı yoḳ*
*Āh ḳıldı **aġladı** dögündi çoḳ*" (6^{a}/14)

"*Ḳaçmasun dėyü Yūsuf'ı baġladı*
*Göge yüzin ṭutdı Yūsuf **aġladı***" (9^{a}/7)

"*Şöyle dėdi **aġladı** Yūsuf nebī*
Ayruḳ aġlamadı hėç anuŋ gibi" (9^{a}/9)

“*Ol kişi çün kim ėşitdi bu sözi*
Ḳıldı āh ***aġladı*** *göyündi özi*” (14[b]/6)

“*Yapdı sarāyuŋ ḳapusın baġladı*
Yūsuf anı göricegiz ***aġladı***” (17[b]/3)

“*Anda iblīs maġbūn oldı* ***aġladı***
Taŋrı Yūsuf’ı şerinden saḳladı” (18[b]/2)

“*Bunı dėdi* ***aġladı*** *Yūsuf resūl*
Tevbe ḳıldı tevbesi oldı ḳabūl” (23[a]/13)

“*Çün ėşitdi Yūsuf atası ḥālin*
Aġladı *çoḳ yüzine ṭutdı elin*” (24[a]/3)

“*Yine döndi* ***aġladı*** *zārī ḳılu*
Gülmiş-iken ileri öŋdin ulu” (34[b]/13)

“*Çün ėşitdi bunı Yaʿḳūb* ***aġladı***
Döndi hem oġlanlarına söyledi” (35[a]/9)

“*Ḳanlu ṭonın getürdiler babama*
Aġladı *çoḳ Ḥaḳ Çalab’dan ṣabr uma*” (39[a]/1)

“*Ol ḳaravaş* ***aġladı*** *Ḫālıḳ’ına*
İŋiledi eytdi kim yā Rabbenā” (46[a]/9)

“*Çünki ol ʿavrat ėşitdi ol sözi*
Ḳıldı āh hem ***aġladı*** *ṭoldı gözi*” (47[a]/2)

“*Dāyası daḫı görüşdi* ***aġladı***
Anı gören ḳamu ṭurdı ṭaŋladı” (48[b]/1)

"*Yūsuf ėşitdi bunı çoḳ* ***aġladı***
Ḳıldı zārī içinde āh eyledi" (50[b]/6)

a.-dılar

"*Geldiler bunlar atası Yaʿḳūb'a*
Aġladılar *dėdiler ėşit baba*" (41[b]/3)

a.-dum

"*Oyandum bulamadum oldum delü*
Aġladum *dün gün o yıl zārī ḳılu*" (18[a]/1)

"*Biŋ ḳatır yüki ḫazīne baġladum*
Altı ay yol yörüdüm çoḳ ***aġladum***" (18[a]/5)

"*Ṣoŋra çirkīn iyi ṭuydum ben yine*
Anuŋ-içün ***aġladum*** *döne döne*" (35[a]/2)

a.-duŋ

"*Eytdiler gülmek nedür ėt belgülü*
Yine n'ėçün ***aġladuŋ*** *zārī ḳılu*" (34[b]/14)

a.-madı

"*Şöyle dėdi aġladı Yūsuf nebī*
Ayruḳ ***aġlamadı*** *hėç anuŋ gibi*" (9[a]/9)

a.-maġa

"*Ḳurd dėdüm bir oġluma* ***aġlamaġa***

Ḳan dėdüm ikinci çoḳ aġlamaġa” (39^{a}/2)

“*Ḳurd dėdüm bir oġluma aġlamaġa*
Ḳan dėdüm ikinci çoḳ ***aġlamaġa***” (39^{a}/2)

a.-maġı

“*Āh ėder artar anuŋ ʿışḳı odı*
Artuġ olur ***aġlamaġı*** *feryādı*” (12^{b}/9)

“*Çünki bunlar ol ėşitdiler adı*
Arturalar ***aġlamaġı*** *feryādı*” (27^{a}/13)

a.-maġil

“*Kes ümīdüŋi Yūsuf’dan aŋmaġıl*
Özüŋi ögütlegil ***aġlamagil***” (42^{a}/15)

a.-maġum

“*Ol yol üzere ev yapdı key ulu*
Gėçicek ***aġlamaġum*** *ṭuya dėyü*” (30^{b}/10)

a.-maġumı

“*Yazġıl andan sen ḥālümi bildürü*
Dün gün ***aġlamaġumı*** *vaṣf ḳılduru*” (43^{a}/2)

a.-maġuŋ

“*Kim ṣorar Yūsuf aŋa n’oldı saŋa*
Aġlamaġuŋ *bir nedendür eyt baŋa*” (37^{b}/4)

a.-maḳ

“*Gėce gündüz* ***aġlamaḳ*** *oldı işi*
Sėl gibi aḳar anuŋ gözi yaşı” (6^{b}/15)

a.-maḳdan

“***Aġlamaḳdan*** *görmez oldı gözleri*
Ėrte gėce Yūsuf oldı sözleri” (23^{b}/6)

“*Oldı görmez* ***aġlamaḳdan*** *gözleri*
Gėce gündüz oldı Yūsuf sözleri” (30^{b}/5)

“*Ḳamu yėdi Bünyāmīn hėç yėmedi*
Aġlamaḳdan *iki gözi diŋmedi*” (37^{b}/3)

“*Eytdiler yoġ oldı bizden birimüz*
Aġlamaḳdan *oldı görmez atamuz*” (45^{a}/7)

“*Anı ėltüŋ atama kim sevine*
Aġlamaḳdan *ol bolay-ki avına*” (45^{b}/8)

a.-maya

“*Tā ki göre cānı anda sevine*
Anı göre ***aġlamaya*** *avına*” (37^{b}/11)

a.-mış

“*Aġaç aŋa* ***aġlamış*** *iŋleyü*
Hėç anı gördüŋ-mi sen key aŋlayu” (23^{b}/15)

a.-r

“*Bir zamān **ağlar** ol ḳabri ḳucar*
Göŋülinden sırrını söyler açar” (9ª/13)

“*ʿArab eydür gördüm anı daḫı var*
*Budağı-y-’çün **ağlar** dün gün zār u zār*” (24ª/01)

“*Ėşidür Yūsuf bulardan bu sözi*
*Anda **ağlar** bunlara göynür özi*” (33ᵇ/14)

a.-ram

“*Ṣatdı Yaʿḳūb anı yandurdı beni*
***Ağlaram** andan bėrü düni güni*” (47ª/9)

a.-rsın

“*Mīşalūm eydür ne **ağlarsın** dėgil*
Ağladuğuŋ bir nedendür söylegil” (38ª/4)

a.-ya

“*Anda iblīs kör ola çoḳ **ağlaya***
Ḳulların Ḥaḳ raḥmetiyle ṭoylaya” (18ᵇ/10)

“*Ḳamu ḫalḳ şol gün içinde **ağlaya***
Taŋrı beni ṭam’ odından saḳlaya” (52ª/7)

a.-yalum

“*Gėrü eve gelicek **ağlayalum***

Yūsuf'ı ḳurd ḳapdı baba dėyelüm" (3[a]/15)

a.-yayım

"*Bir ṭoyınca baḳayım* ***aġlayayım***
Ḥasret odıyla cānum daġlayayım" (37[b]/8)

aġlaş-: ağlaşmak

a.-alum

"*Gelüŋ imdi dėdiler and içelüm*
Bir uġurdan varıcaḳ ***aġlaşalum***" (5[b]/11)

a.-ur

"*Dertlü derdin her biri söyleşür*
Zindān içre ḳayġuru ***aġlaşur***" (22[a]/11)

"*Ḳamu bunlar* ***aġlaşur*** *baḳmaz aşa*
Şordı Yūsuf yėmedüŋüz siz paşa" (37[a]/10)

"*Bir zamān bunlar görişür* ***aġlaşur***
Ferişteler görür anı ṭaŋlaşur" (38[b]/4)

a.-urlar

"*Zindān ehli çün görür ol ʿizzeti*
Aġlaşurlar *Yūsuf'a ḳarşu ḳatı*" (26[b]4)

"*Dürlü ḳulları göre oda yanu*
Aġlaşurlar *ṭamu içre ḳaynayu*" (26[b]14)

“***Ağlaşurlar*** *her birisi ṭamuda*
Ṭuṭuşmışlar göynür ü döner oda” (27^{b}/9)

“*Bėlleri her birisinüŋ üzülüp*
Bunlar ***ağlaşurlar*** *anda düzülüp*” (27^{b}/10)

ağlat-: ağlatmak

a.-am

“***Ağladam*** *Yaʿḳūb’ı ben görmez ola*
Hem yėrinden ḳavzanup ṭurmaz ola” (46^{a}/14)

a.-mağıl

“*Bizden ṭutġıl anı ḳoygil ṭutmağıl*
Eyle āzād atamuz ***ağlatmağıl***” (40^{b}/4)

“*Oġlumı ṭutup beni* ***ağlatmağıl***
Dün ü gün anuŋ-içün iŋledmeġil” (43^{a}/15)

a.-ur

“*Yūsuf emr ėtdi buları bağladur*
Öldürüŋ dėr ḳamusını ***ağladur***” (45^{a}/5)

aŋ-:

1. hatırlamak

a.-am

"*Vėrdüm ad üçünciye Yūsuf dėyü*
*Maḳṣūdum seni **aŋam** unutmayu*" (39ª/3)

a.-duḳ

"*Yėdi ḳurd anı cānı vardı Ḥaḳ'a*
*Anı **aŋduḳ** bu ṣūretlere baḳa*" (37ª/13)

2. zikretmek

a.-ġıl

"*Yūsuf eydür beni **aŋġıl** key sözin*
Çün varasın göresin mālik yüzin" (23ª/1)

"*Yaʿḳūb eydür adını **aŋġıl** başın*
Ṣoŋra andan vaṣf ḳıl gözüm yaşın" (42ᵇ/15)

a.-maġıl

"*Kes ümīdüŋi Yūsuf'dan **aŋmaġıl***
Özüŋi ögütlegil aġlamagil" (42ª/15)

aŋlat-: anlatmak

a.!

"*Eytdiler nite dėdüŋ sen bunı*
*Bize **aŋlat** biz de bilelüm anı*" (41ᵇ/11)

a.-ur

"*Başa gėçmiş işleri bu* ***aŋladur***
Zihī Ṣāniʿ bunı bize söyledür" (44[a]/12)

"*Mīli urur ṣāʿa ṣāʿı çıŋradur*
Göŋli sırrını bulara ***aŋladur***" (44[a]/15)

art-: çoğalmak

a.-a

"*Gördügince mü'minüŋ* ***arta*** *nūrı*
Bize yā Rab rūzī ḳılġıl ol yėri" (28[b]/9)

a.-ar

"*Āh ėder* ***artar*** *anuŋ ʿışḳı odı*
Artuġ olur aġlamaġı feryādı" (12[b]/9)

a.-dı

"*Geldi Yūsuf'dan uş imdi muştucı*
Artdı *derdüm ḳopdı içümden öci*" (47[a]/5)

artur-: çoğaltmak

a.-alar

"*Çünki bunlar ol ėşitdiler adı*
Arturalar *aġlamaġı feryādı*" (27[a]/13)

a.-ur

"*Göynümegi daḫı anı* ***arturur***
Kimini daḫı èşit kim ne-durur" (27^{b}/7)

avun-: avunmak

a.!

"*Bir ḳavülde var daḫı geldi bir ün*
Ḳırḳ yıldan ṣoŋra gör andan ***avun***" (6^{a}/2)

avın-: avunmak

a.-a

"Atas' eydür ḳandalıġın bil anuŋ
Seni vèrem aŋa ***avına*** *cānuŋ"* (12^{b}/5)

"*Tā ki göre cānı anda sevine*
Anı göre aġlamaya ***avına***" (37^{b}/11)

"*Şol ṭuran ʿammuŋ durur var ḳatına*
Seni göre ol gerek kim ***avına***" (37^{b}/15)

"*Anı èltüŋ atama kim sevine*
Aġlamaḳdan ol bolay-ki ***avına***" (45^{b}/8)

ārzūla-: istemek

ā.-rdı

"*ʿĀşıḳ oldı Yūsuf'uŋ ṣıfātına*
Ārzūlardı *kim baḳa ṣūretine*" (5^{a}/7)

ā.-rdum

"*Bir kitābda oḳımışdum ben anı*
Ārzūlardum *görmege dün gün seni*" (5[b]/1)

āzārla-: azarlamak

ā.-duŋuz

"*Yūsuf eydür göŋli içre siz yavuz*
Nėçün ***āzārladuŋuz*** *siz ataŋuz*" (40[a]/15)

bildür-:

1. anlatmak

b.!

"*Yahūd' eydür neye güldüŋ key ulu*
Eyt baŋa ***bildür*** *ne ṭuyduŋ baḫ*tlu" (4[a]/3)

"*Eytdiler* ***bildür*** *düşümüz taʿbīrin*
Ne olısar eyt bize birin birin" (22[b]/5)

"*Uş ben eytdüm ḥālümi bu gün saŋa*
Sen daḫı suçum yoġın ***bildür*** *aŋa*" (23[a]/2)

"*Ḥālümüz* ***bildür*** *bizüm zinhār aŋa*
Nėce kim gördüŋ bizi eytgil aŋa" (27[a]/15)

b.-ür

“*Ol varur Mışr’a ṭutar buyruḳ kişi*
***Bildürür** bunlara anda ol işi*” (22[a]/8)

“*Gelür anı atasına **bildürür***
Ṭurdı Yūsuf ḫalvet-ḫāney’ oturur” (38[b]/1)

“*Yūsuf eydür diŋleŋüz siz sözini*
*Nėce **bildürür** bu gizlü rāzını*” (44[b]/3)

b.-ürdi

“*Şīt kitābın oḳır-ıdı dün gün ol*
***Bildürürdi** bilmeyene ṭoġru yol*” (5[a]/5)

2. söylemek

b.!

“*Zelḫā eydür **bildür** imdi Taŋrı’ya*
Bütün ola bu ṣanem gėrü oŋa” (16[a]/10)

b.-em

“*Saŋa eytdüm **bildürem** ėşit ḥāli*
Severem lāyıḳ mıdur uşbu ḳulı” (15[b]/15) s

“*Eytdi uş geldi Yūsuf’dan bir ḳoḫu*
***Bildürem** dėrmiş ḫaberini aḫu*” (46[b]/9)

b.-meyesin

“*Söyleyem bu şarṭ ile çün bilesin*

Kim-idügüm ḫalḳa ***bildürmeyesin***" (14[b]/3)

b.-e

"*Ol Kerīm'dür suçuŋuz sağışlaya*
Bildüre *size ḳamu bağışlaya*" (1[b]/7)

"***Bildürür*** *ol tābūtı Mūsā resūl*
Eydeyüm ėşit n'ėder ol ḫoş uṣūl" (52[a]/11)

3. göstermek

b.-diler

"*Sāḳīye gėydürdiler key ḫilʿati*
Hem daḫı ***bildürdiler*** *çoḳ niʿmeti*" (22[b]/13)

4. öğretmek

b.-ür

"*Ḳoyar ağzına taşı fermānlayu*
Bildürür *düş maʿnīsin key aŋlayu*" (22[a]/3)

bin-: toplanmak

b.-di

"*Daḫı Yūsuf ḳarşu çıḳdı menzile*
Bindi *leşker ü ḫaşem ṣağ u ṣola*" (48[a]/14)

beglen-: beylik taslanmak

b.-ür

"*Buġday alur ol daḫı yėr diŋlenür*
Yūsuf anuŋ üzre bu kez ***beglenür***" (29[b]/14)

besle-: yedirip içirmek

b.-di

"*Dört yıl anı* ***besledi*** *tīmārlayu*
Vėrdi bir gün Yaʿḳūb'a ısmarlayu" (40[a]/2)

bėze-: süslemek

b.-di

"*Şöyle* ***bėzed'*** *anı n' dėyem saŋa*
ʿAcebe ḳaldı gören batdı ṭaŋa" (15[b]/4)

boġ-: sarmak, sıkmak

b.-duŋ

"*Zelḫā eydür nėce tevbe ḳılayum*
ʿIşḳ-ıla ***boġduŋ*** *cānum al öleyüm*" (20[a]/14)

buŋal-: daralmak

b.-dum

"*Döndi eydür ṣoŋı dūşvārlıḳ feraḥ*
Çün ***buŋaldum*** *ḳayġumuz ṭartdum teraḥ*" (41^{b}/12)

b.-ur

"***Buŋalur*** *Yaʿḳūb nebī ḳarnı acar*
Oḳıdı oġlanların rāzı açar" (33^{a}/6)

buŋlan-: sıkıntı çekmek

b.-a

"*Gökden yaġmur yaġmaya ḫalḳ* ***buŋlana***
Yėdi yıl ṣoŋra ḫalāyıḳ diŋlene" (25^{b}/13)

çaġır-:

1. bağırıp çağırmak, seslenmek

ç.-dı

"*Eytdi kesmeŋ dėmeyince siz anı*
Kim ***çaġırdı*** *Yūsuf ḳandasın ḳanı*" (21^{a}/2)

ç.-ur

"*Çünki Māmīl Yūsuf'uŋ yüzin görür*
Beşīr dapa dönübeni ***çaġırur***" (8^{a}/4)

"*Münādīler* ***çaġırur*** *şerhlü gelür*
Aya beŋzer ḳıymetī ḳul kim alur" (13^{b}/10)

"*Zelīḫā köşkden baḳar görür anı*
***Çaġırur** feryād ėder göynür cānı*" (13[b]/15)

"*Ėrdi Yaʿḳūb evine olʿArabī*
***Çaġırur** eydür ḳanı Yaʿḳūb nebī*" (24[a]/8)

2. haykırmak, nara atmak

ç.-sa

"*Yahūda bir kez **çaġırsa** ḳaşlıdu*
Ḥamle ḳılsaŋuz şār ehlin ḳorḳudu" (42[b]/6)

çaġrış-: bağrışmak

ç.-dılar

"*Yūsuf'uŋ ḳardaşları ėrişdiler*
*Bir uġurdan ḳapuda **çaġrışdılar***" (6[a]/5)

çevrün-: dolanmak

ç.-ür

"*Ḳamusı ṭurd' isteyü vardı yöre*
*Ḥoca daḥı **çevrünür** ḳuyu yöre*" (7[b]/2)

çığır-: haykırmak

ç.-maḳda

"*Bir **çıġırmaḳda** Yahūda'nuŋ işi*

Öd sıdurdı kim ölürdi biŋ kişi" (40^{b}/12)

ç.-ur

"*Bunı ėşidür düşer şol-dem yėre*
***Çıġırur** örü ṭurur ʿaḳlın dėre*" (38^{a}/11)

çıḳ-: yükselmek

ç.-ar

"*Ol güneş gėrü yaḳamdan tėz **çıḳar***
Dür dėrerem bu gözüm şöyle baḳar" (7^{a}/5)

çıḳ-: tırmanmak

ç.-mış

"*Ėledürler Yūsuf'ı hem odaġa*
*Yūsuf'uŋ ḳardaşları **çıḳmış** ṭaġa*" (8^{a}/10)

çıŋra-: çınlamak, şıngırdamak

ç.-dı

"*Anda Yūsuf ḳaḳdı ol ṣāʿı yine*
*Ṣāʿ ėşit **çıŋradı** Yūsuf sözine*" (44^{b}/12)

ç.-r

"*Ṣāʿı bir kez yine ol Yūsuf ḳaḳar*
*Yine ol ṣāʿ **çıŋrar** u bir ün çıḳar*" (44^{b}/7)

çıŋrat-: çınlatmak, şıngırdatmak

ç.-ur

"*Mīli urur ṣāʿa ṣāʿı* ***çıŋradur***
Göŋli sırrını bulara aŋladur" (44ª15)

dė-:

1. demek, söylemek

d.-di

"*Yūsuf eydür kim babam şol vaḳt size*
Ne ***dėdi*** *ısmarladı ḳamuŋuza*" (4ª/4)

"*Böyle* ***dėdi*** *Cebre'īl gitdi işe*
Ḳaldı Yūsuf göŋli ṭolu endīşe" (5ᵇ/8)

"*Şöyle* ***dėdi*** *aġladı Yūsuf nebī*
Ayruḳ aġlamadı hėç anuŋ gibi" (9ª/9)

"*Aŋladum sulṭān-ımış bildüm anı*
Mıṣr'a gel ***dėdi*** *bulasın sen beni*" (13ª/2)

"*Şöyle* ***dėdi*** *dāya gitdi işine*
Düşdi Zelḫā ol işüŋ teşvīşine" (17ª/13)

"*Bunı* ***dėdi*** *aġladı Yūsuf resūl*
Tevbe ḳıldı tevbesi oldı ḳabūl" (23ª/13)

"*Böyle* ***dėdi*** *çökdi zindān öŋine*

Ol ʿArab bir aġaç aldı eline” (23^{b}/7)

“*Bunı **dėdi** vėrdi bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan degerdi on biŋe” (24^{a}/6)

“*Çoḳ selām ḳıldı saŋa ḳayġuŋ yėdi*
*Selāmum degür **dėdi** ısmarladı*” (24^{a}/15)

“*Duʿā ḳılsun baŋa **dėdi** ol ġarīb*
Duʿā umdı senden ol ısmarlayıp” (24^{b}/1)

“*Döndi eydür düş gördüm ṣordum aŋa*
*Şöyle oldı ne kim ol **dėdi** baŋa*” (25^{a}/13)

“*Ṭoġru oldı ne ki ol **dėdi** düşüm*
Anuŋ-içün ırġaram şimdi başum” (25^{a}/14)

“*Suçum yoḳdur **dėdi** baŋa aġlayu*
Unutmışam bir yıldur ben aŋmayu” (25^{b}/3)

“*Suçlu benüm **dėdi** hėç utanmadı*
ʿĀşıḳ-ıdum dėr sözümi ṭutmadı” (26^{a}/12)

“*Böyle **dėdi** ṣanemin urdı yėre*
Ḫurd uşatdı ṭaġıldı ḳıldı pere” (31^{a}/8)

“***Dėdi** sulṭān çünki eve varasız*
Ḳardaşuŋuz alubanı gelesiz” (35^{a}/7)

“*Beyle **dėdi** gösterüp şehrüŋ yolın*
Aŋa ḳarşu ṣıġadı Yūsuf ḳolın” (36^{a}/9)

"***Dėdi*** *anda anlara Yaʿḳūb nebī*
Bu zamānda ḳanda var sizüŋ gibi" (42^{b}/3)

"*Ol göŋlegi anuŋ-içün vėribdi*
Atamuŋ görmez gözi göre ***dėdi***" (46^{a}/2)

"*Geldi Cebrā'il bu gün* ***dėdi*** *baŋa*
Bu yaḳında gelür ʿAzrā'il saŋa" (49^{b}/14)

"*Eytdiler Taŋrı bizi vėribidi*
Dostlarumdan birisi ölür ***dėdi***" (50^{a}/6)

d.-diler

"*Döndiler Yahūda'ya söylediler*
Ḳo anı biz öldürevüz ***dėdiler***" (4^{b}/2)

"*Gelüŋ imdi* ***dėdiler*** *and içelüm*
Bir uġurdan varıcaḳ aġlaşalum" (5^{b}/11)

"*Bir uġurda ḳamusı söylediler*
Yūsuf'ı ḳurd ḳapdı baba ***dėdiler***" (6^{a}/10)

"*Boynı baġlu Yaʿḳūb'a getürdiler*
Yūsuf'ı yėyen bu ḳurddur ***dėdiler***" (6^{b}/5)

"***Dėdiler*** *ḳullar bunı bir birine*
Ḫocamuzuŋ düşi geldi yėrine" (8^{a}/6)

"*Çün Yūsuf'ı yoḳladılar devede*
Ḳaçmış ol ḳul ***dėdiler*** *feryād ėde*" (9^{a}/14)

"*Taŋrı birdür **dėdiler** Yūsuf resūl*
Taŋrı birdür ne ki varsa aŋa ḳul" (11ª/1)

"*Eytdiler ol ḳamu mā hāẕā'l-başar*
***Dėdiler** ferişte dür uşbu meger*" (21ª/9)

"*Anı gördiler **dėdiler** Yaʿḳūb'a*
Hāẕā biżāʿatu-nā ruddat ilay-nā yā baba" (35ª/16)

"*Döndi eydür ḳardaşlarum eytdiler*
*Yėdi ḳurd Yūsuf'ı baba **dėdiler***" (38ᵇ/15)

"*Geldiler bunlar atası Yaʿḳūb'a*
*Aġladılar **dėdiler** ėşit baba*" (41ᵇ/3)

d.-düm

"*Ḳıl duʿā oġul vėre Çalab baŋa*
*Ḥācetüm şoldur **dėdüm** ben saŋa*" (14ᵇ/11)

"*Çün ėşitdi anı ḳorḳdı cānı*
*Eytdi görmedüm yalan **dėdüm** anı*" (22ᵇ/11)

d.-düŋ

"*Ayruġa varma **dėdüŋ** ḫoş söyledüŋ*
Sen benümsin ben senüŋ ḳavl eyledüŋ" (18ª/3)

"*Göricek üçünci yıl ṣordum seni*
*Mıṣr'a gel **dėdüŋ** bulasın sen beni*"

"*Ol durur Yaʿḳūb ṣıfaṭlu aŋladum*

*Bellü **dėdüŋ** aŋladum hem ṭaŋladum*" (24[a]/2)

"*Eytdiler nite **dėdüŋ** sen bunı*
Bize aŋlat biz de bilelüm anı" (41[b]/11)

"*Yūsuf emsün südini bunuŋ **dėdüŋ***
Ṣatduŋ anamdan beni ögsüz ḳoduŋ" (47[b]/6)

d.-gil

"*Ya'ḳūb eydür ḥācetüŋ var mı **dėgil***
Vėreyüm bağışlayum sen dilegil" (24[b]/5)

"*Yūsuf eydür ḳanḳı ėldensin **dėgil***
Ḳanca varursın baŋa bir söylegil" (36[a]/3)

"*Mīşalūm eydür ne ağlarsın **dėgil***
Ağladuġuŋ bir nedendür söylegil" (38[a]/4)

"*Eytdi Ya'ḳūb evi ḳandadur **dėgil***
Anı baŋa eydi vėrgil söylegil" (46[b]/14)

d.-medüm

"*Gerek-ise and içem kim yėmedüm*
*Doġru eytdüm saŋa yalan **dėmedüm***" (6[b]/11)

d.-mekdi

"*Yūsuf eydür ben ḳulum ḥaḳīḳati*
*Taŋrı ḳulıyam **dėmekdi** niyyeti*" (8[b]/13)

d.-meyesiz

"*Ulu-y-ımış ḳamudan size nişān*
Dėmeyesiz *söyledi bu ṣāʿ yalan*" (44^{b}/13)

d.-mezidüŋ

"*Eytdi nişe* ***dėmez-idüŋ*** *sen baŋa*
Ėledürdüm seni ataŋ anaŋa" (14^{b}/7)

d.-miş

"*Lā-tay'asū min ravḥi'llāh* ***dėmiş***
Bu söze inanmayan kāfir imiş" (41^{b}/14)

d.-r

"*Bėrü gel* ***dėr*** *Yūsuf'a ḳorḳma daḫı*
Ben seni öldürmeyem Taŋrı ḥaḳı" (4^{a}/9)

"*Bunı* ***dėr*** *Yūsuf'ı öper ḳucar*
Düşer ölür cānı gevdeden uçar" (5^{b}/5)

"*Cebre'īl* ***dėr*** *yā Yūsuf ḳayurma sen*
Sen gerek kim pādşālıḳ ėdesen" (5^{b}/7)

"*Kenʿān ėllerinde gördüm* ***dėr*** *özüm*
ʿĀd ḳuyusında görürem kend' özüm" (7^{a}/3)

"*Ḳullarına ṣu getür* ***dėr*** *buyurur*
İki ḳul şol-dem ḳuyuya yügürür" (7^{b}/7)

"*Ṣūretin görür aŋa ḳalur ʿaceb*
*Zī yaratmış **dėr** beni ol ferd Rab*" (7^{b}/13)

"*Ḳul mısın eyt baŋa sen **dėr** selīm*
Aŋa lāyıḳ bāzarumı ḳılayım" (8^{b}/12)

"*Ol melik söyler Yūsuf'a gör sözin*
*Élteyüm **dėr** göresin bütler yüzin*" (10^{b}/10)

"*Görelüm ne **dėr** bize büt söylesün*
Ḥālümüzden bir ḥikāyet eylesün" (10^{b}/13)

"*Getürür īmān inanur Taŋrı'ya*
*Bir durur **dėr** ḳulluḳ eyler bī-riyā*" (11^{a}/5)

"*Görklü benden **dėr** yaratmadı Çalab*
Zī yaratmış dėr beni ol ferd Rab" (11^{a}/8)

"*Görklü benden dėr yaratmadı Çalab*
*Zī yaratmış **dėr** beni ol ferd Rab*" (11^{a}/8)

"*Her ki görürse beni ʿaḳlı gider*
*Külli bir kezden cānın **dėr** terk ėder*" (11^{a}/9)

"***Dėr** balıḳ Yūsuf nebī baŋa inan*
ʿĀşıḳ-ıdum ben saŋa nėçe zamān" (12^{a}/3)

"*Atası delürdi **dėr** baġlaŋ elin*
Sözi azdı bilimez kendü ḥālin" (12^{b}/10)

"*Üçünci yıl yine gördi ṣūreti*
*Ḳanda olursın **dėr** ü ṣorar ḳatı*" (12^{b}/12)

"*Ḳutlu olsun **dėr** saŋa bağışladum*
Saŋa vėrdüm bu ḳulı key işledüm" (14[a]/13)

"*Zelḫā **dėr** varsun Ḳoṭīfar kim işe*
ʿĀşıḳ oldum n'eylerem anı paşa" (17[b]/10)

"*Gel bėrü **dėr** bir zamān anı öger*
Ḳarşusına yügürür bėlin eger" (17[b]/12)

"*Yūsuf'a **dėr** ḳalmadı ayruḳ çāre*
Ḳapu bağlandı Yūsuf ḳanda vara" (18[a]/13)

"*Söyler eydür bir od urduŋ cānuma*
*Gel bėrü **dėr** bir dem otur yanuma*" (19[a]/2)

"*Ḳaṣd ėder Yūsuf yine Zelḫā'ya **dėr***
Ol ṣūret göründi yine gör ne dėr" (19[b]/2)

"*Ḳaṣd ėder Yūsuf yine Zelḫā'ya dėr*
*Ol ṣūret göründi yine gör ne **dėr***" (19[b]/2)

"*Ḫocasına getürürken ün gelür*
*Anda ṭur **dėr** gidemez şöyle ḳalur*" (22[b]/1)

"*Ḫaberüŋ vėr baŋa **dėr** bir söylegil*
Ḳanḳı ėldensin ḥikāyet eylegil" (23[b]/9)

"*Yūsuf eydür ne getürdüŋ bu şāra*
*Eyt baŋa **dėr** Taŋrı işüŋ başara*" (23[b]/11)

"*Bir kez ırġar anda şarāb-dār başı*
***Dėr** Melik Reyyān baŋa eyt bu işi*" (25[a]/9)

"*Ėşidür Reyyān melik ṭaŋlar ḳatı*
Gėydürüŋ varuŋ aŋa ***dėr*** *ḫilʿati*" (25^{b}/15)

"*Suçlu benüm dėdi hėç utanmadı*
ʿĀşıḳ-ıdum ***dėr*** *sözümi ṭutmadı*" (26^{a}/12)

"*Yūsuf'ı Reyyān daḫı öper ḳucar*
Sulṭān olduŋ ***dėr*** *aŋa saçu saçar*" (26^{b}/11)

"*Secde yėrlerini* ***dėr*** *bu od bize*
Yandurmaz ḳılmaz ziyān yöremüze" (27^{a}/9)

"*Bünyāmīn'i saḳlaŋuz dün ü güni*
Gėrü baŋa getürüŋüz ***dėr*** *anı*" (35^{b}/2)

"*Güldi Yūsuf ḳoluŋa ur* ***dėr*** *anı*
Ėlteyim ḳardaşlaruŋa dėr seni" (36^{a}/13)

"*Güldi Yūsuf ḳoluŋa ur dėr anı*
Ėlteyim ḳardaşlaruŋa ***dėr*** *seni*" (36^{a}/13)

"*Yūsuf eydür ėltüŋüz ol ṣūrete*
Ḳardaşı ***dėr*** *var-ımış ol ṣıfata*" (37^{b}/10)

"*Tėz ḳavuşdur beni göreyüm yüzin*
Ḳandadur ***dėr*** *yā baŋa eytgil sözin*" (38^{a}/13)

"*Mīşalūm'a var oḳı* ***dėr*** *buyurur*
Mīşalūm varur oḳır ṭurur gelür" (38^{b}/2)

"*On ḳarındaş* ***dėr*** *otursun bir yaŋa*
Bu ṭaʿām yėter size daḫı aŋa" (39^{a}/12)

"*Anı Yaʿḳūb buldı boncuġı ḳılu*
Gėrü var ***dėr*** *iki yıl ḳulluḳ ḳılu*" (40ª/11)

"*Ṭanışuban eytdiler n'ėtmek gerek*
Dėr *Yahūda başı terk ėtmek gerek*" (40ᵇ/8)

"***Dėr*** *Yahūda siz varuŋ ben varmazam*
Bünyāmīn'i yaluŋuz ḳoyamazam" (41ᵇ/1)

"*Gitmez oldı dilümden Yūsuf aduŋ*
Baġrumı yandurdı ***dėr*** *senüŋ oduŋ*" (42ª/11)

"*Bunı böyle* ***dėr*** *içinden sıġınur*
Yėre düşer bir uġurda uġunur" (42ª/13)

"*Bildüŋüz mi neden öpdüm bu biti*
Dėr *severdüm ataŋuzı ben ḳatı*" (43ᵇ/8)

"*Ṣandūḳ içinden çıḳarur bir biti*
Bunlara ṣunar oḳuŋuz ***dėr*** *ḳatı*" (43ᵇ/13)

"***Dėr*** *bu on ḳardaş Yūsuf'ı aldılar*
Atasından teferrüce vardılar" (44ᵇ/4)

"*Yūsuf emr ėtdi buları baġladur*
Öldürüŋ ***dėr*** *ḳamusını aġladur*" (45ª/5)

"*Heybetinden aʿżāları titreşür*
N'ėdelüm ***dėr*** *ḳamu ṭurdı söyleşür*" (45ª/13)

"*Söyledi çün ol Yaʿḳūb oġlı Ṣıddīḳ*
Ḳardaşuŋuz ***dėr*** *benem bilüŋ taḥḳīḳ*" (45ª/15)

"*Biti yazar Beşīr'e vėrür ṭonı*
Kenʿān'a ėlt Yaʿḳūb'a vėr ***dėr*** *bunı*" (46^{b}/5)

"*Bir zamān yatar örü ṭurur gėrü*
Ol yine düşer oġul ***dėr*** *çaġıru*" (47^{a}/13)

"*İki gözi açılur görür gözi*
Sen nesin ***dėr*** *söyler aŋa kend' özi*" (47^{b}/2)

"*Var ḳavuşġıl ṭur örü ḥasretüŋe*
Şükür olsun dün ü gün ***dėr*** *Taŋrı'ya*" (48^{a}/12)

"*Gėçdi ḳırḳ yıl* ***dėr*** *nėçeler arada*
Gelü bulmış Yūsuf'ı Yaʿḳūb dede" (48^{b}/8)

"***Dėr*** *Zelīḫā'dan olan bunlar ḳamu*
Anda şükür ḳıldı Yaʿḳūb ey ʿamū" (49^{a}/8)

"*Zī ki beŋzetmiş bunı* ***dėr*** *evüme*
Hem ḫaber vėrür andaki ḳavuma" (49^{b}/6)

"*İki yanı daḫı ṭaŋlik oldı* ***dėr***
Ol şār içi niʿmet-ile ṭoldı dėr" (51^{b}/15)

"*İki yanı daḫı ṭaŋlik oldı dėr*
Ol şār içi niʿmet-ile ṭoldı ***dėr***" (51^{b}/15)

"*Bir ḳarı* ***dėr*** *yā Mūsā eydem saŋa*
Ger şefāʿat eyler-iseŋ sen baŋa" (52^{a}/6)

d.-rdi

"*Dördünci gün bėş vėren bir ādem*
Ben ucuz gördüm anı ***dėrdi*** *dedem*" (11[b]/12)

"*Yūsuf'uŋ maḳṣūdı ol ḳardaşları*
Dėrdi *ḳaçan gele görem anları*" (32[b]/2)

d.-rem

"*Sen eydürsin yā melʿūn yana ḳatı*
Ben ***dėrem*** *lā-taḳnaṭū min-raḥmetī*" (18[b]/8)

"*Yaʿḳūb eydür eydi vėr anı bilem*
Eydür ʿAzrā'il saŋa şunı ***dėrem***" (42[a]/5)

d.-r-ise

"*Eytdiler inanuruz eytgil bize*
Her ne kim ***dėr-ise*** *ol ṣāʿ bize*" (44[b]/2)

d.-rler

"*Var mı* ***dėrler*** *ʿayblu ḳul alıcı*
Ayruḳ ėle ėledüben ṣatıcı" (8[b]/3)

d.-rmiş

"*Eytdi uş geldi Yūsuf'dan bir ḳoḫu*
Bildürem ***dėrmiş*** *ḫaberini aḫu*" (46[b]/9)

d.-rseŋ

"*Zelḫā eydür senüŋ Taŋrı'ŋ ḳandadur*

*Yūsuf eydür ḳanda **dėrseŋ** andadur*” (16ª/7)

d.-rsiz

“*Yūsuf eydür atamuz **dėrsiz** nebī*
Ḳıla peyġāmber ḳaçan bunuŋ gibi” (34ª/5)

d.-sedüŋ

“*Dāya eydür **dėsedüŋ** öŋdin baŋa*
Tėz bulurdum çāre uşda ben saŋa” (16ᵇ/10)

d.-seŋ

“*Gėrü bizden yaŋa ḳoyalum anı*
*Yoḳ **dėseŋ** vardum helāk ḳıldum seni*” (51ᵇ/11)

d.-sün

“*Ḳarşu çıḳdı Yaʿḳūb’uŋ ögey ḳızı*
*Ḫaberüŋ nedür ne-**dėsün** eyt sözi*” (24ª/9)

“*Yūsuf eydür getürüŋ ṣāʿı bize*
*Anı kim yazdı-y-ısa **dėsün** size*” (44ª/9)

d.-ye

“*Sor aŋa sen ol **dėye** uşbu işi*
Ol dėye kim-idügin suçlu kişi” (20ª/4)

“*Sor aŋa sen ol dėye uşbu işi*
*Ol **dėye** kim-idügin suçlu kişi*” (20ª/4)

"*Cebre'īl döne bulara söyleye*
Nebīŋüz ʿaceb Muḥammed mi ***dėye***" (27ª/12)

"*ʿArş dibinde başın ura secdeye*
Ümmetümi baŋa bağışla ***dėye***" (28ª/1)

"*Gele Muḥammed bularuŋ ḳatına*
Dėye *āzād olduŋuz ümmetine*" (28ª/5)

"*Bize inanmaz-ısaŋ ṣor ḳāfleye*
Bilürler aḥvālümüz' saŋa ***dėye***" (41ᵇ/9)

"*Kim ulu oġlın oḳır ısmarlaya*
Saḳla dīnüŋ bekle īmānuŋ ***dėye***" (51ᵇ/3)

d.-yeler

"Uçmaḳ ehli ürkeler ol ḳamudan
Geldi ʿāṣīler ***dėyeler*** *ṭamudan"* (28ª/13)

"***Dėyeler*** *ḳamusı yā Rabbenā*
Arinā'l-laẕī mā vaʿadta-nā" (29ᵇ/9)

d.-yelüm

"*Gėrü eve gelicek aġlayalum*
Yūsuf'ı ḳurd ḳapdı baba ***dėyelüm***" (3ª/15)

d.-yem

"*Ṣaġı gizledem yüküŋde beŋleyü*
Oġrı ***dėyem*** *seni ṭutam aŋlayu*" (39ª/5)

d.-yesen

"*Zelḫā eydür n'eyledüŋ bunlara sen*
Ne sebebden şındı bunlar ***dėyesen***" (16[a]/5)

d.-yesin

"*Eydesin Mışır'da bir ġarīb ādem*
Dėyesin *ḳıldı selām saŋa dedem*" (24[a]/5)

d.-yevüz

"*Adı Banlūs şehrüŋ ol ḳavmi yavuz*
Ėşit imdi diŋleŋüz ne ***dėyevüz***" (10[a]/13)

2. anlatmak

d.!

"*Mālik eydür imdi tėz varġıl aŋa*
Şor düşümi aŋladuġuŋ ***dė*** *baŋa*" (25[a]/15)

d.-gil

"*Vėrdiler and düşüŋi* ***dėgil*** *dėyü*
Eyle maʿlūm anı bize söyleyü" (2[b]/11)

"*Beşīr eydür ʿavrata ḥālüŋ* ***dėgil***
Sen ne ʿavratsın baŋa bir söylegil" (47[a]/7)

d.-yem

"*Daḫı Rūbīl Yūsuf'ı urdı yüze*
*Şöyle urdı kim ne-**dėyem** ben size*" (3[b]/12)

"*Şöyle bėzed' anı n' **dėyem** saŋa*
ʿAcebe ḳaldı gören batdı ṭaŋa" (15[b]/4)

"*Şöyle imrenür ne **dėyem** ben saŋa*
Eytdiler ferişteler ėvme aŋa" (50[a]/10)

3. düşünmek

d.-düm

"*Ḳardaşa ḳardaş **dėdüm** nite ḳıya*
Bu ḫayāl gėçdi içümden ey uya" (4[a]/7)

dėr-: toplamak

d.!

"*İndedi Ḳoṭīfar'ı eydür aŋa*
*Ustālar **dėr** bir sarāy eyle baŋa*" (17[a]/14)

d.-di

"*Bir ḳapuya **dėrdi** şehri ey ʿamū*
Ol ḳapudan işler-idi ḫalḳ ḳamu" (32[a]/14)

d.-diler

"*Ėtdi buyruḳ Yūsuf ekin ekdiler*
*Vaḳti geldi başı birle **dėrdiler***" (29[a]/5)

d.-e

"*Yėdi ṣırāṭ ṭamu üzre ḳurdura*
Ṭamu ḳavmi ***dėre*** *aŋa ṣordura*" (32[b]/6)

d.-erdüŋ

"*Dür yaġardı sen* ***dėrerdüŋ*** *ey yarā*
Ol arada Taŋrı maḳṣūduŋ vėre" (7[a]/9)

d.-erem

"*Ol güneş gėrü yaḳamdan tėz çıḳar*
Dür ***dėrerem*** *bu gözüm şöyle baḳar*" (7[a]/5)

d.-mez

"*Nāzenīn ol gözleri görmez anuŋ*
Gitdi ḥāli süŋügi ***dėrmez*** *anuŋ*" (38[b]/8)

d.-mişidi

"*Mıṣr'a Yūsuf müşebbek ḳılmış-ıdı*
Ḫalḳı ḳapu bir yola ***dėrmiş-idi"*** (32[b]/10)

d.-sün

"*Ol Mıṣır ḫātūnların* ***dėrsün*** *melik*
Zelḫā daḫı ḥāżır olsun hunālik" (26[a]/5)

dėril-: toplanmak

d.-di

"*Bindi bilürlerdi Yūsuf atına*
Leşker ü ḥaşem ***dėrildi*** *ḳatına*" (30[a]/8)

d.-e

"*Çün ḳıyāmet ḳopa maḫlūḳ ḳamu*
Dėrile *ol araya ėşit ʿamū*" (48[b]/13)

"*Taŋrı emriyle* ***dėrile*** *ḳatına*
Ḥaḳ Çalab ṣora anuŋ ümmetine" (49[a]/1)

d.-üŋ

"*Yūsuf eydür īmānlular* ***dėrilüŋ***
Şehr daşında her birüŋüz ev ḳıluŋ" (51[a]/2)

d.-ür

"*Şehrlü ḳamu* ***dėrilür*** *ol araya*
Yūsuf ṭurmış ṣūreti beŋzer aya" (13[b]/12)

"*Kişner ol at ėşidür anı ḳamu*
Leşker ü ḥaşem ***dėrilür*** *ey ʿamū*" (30[a]/10)

"*İḫvān evlād ol ḳamusı* ***dėrilür***
Yūsuf-içün anda bir tābūt ḳılur" (51[b]/6)

devşür-: toplamak

d.-ür

"*Mālik Reyyān ḳamusını* ***devşürür***
Yūsuf'a zindānda ol ḳarşu varur" (26[b]/2)

"***Devşürür*** *oġlanların ḳul u ḥaşem*
Yėtmiş üç günde varur Mıṣr'a paşam" (48[a]/13)

deyşür-: toplamak

d.-ür

"*Daḫı ḳardaşların Yūsuf* ***deyşürür***
Daḫı şehrden daşra ol evler ḳılur" (51[a]/3)

dile-:

1. istemek

d.-!

"*Rūzī̄ ḳıldı görmege seni baŋa*
Ḥācetüm var ***dile*** *Taŋrı'dan baŋa*" (12[a]/5)

"*Hėç ʿiyālüm yoḳ-durur ʿiyāl* ***dile***
Taŋrı cōmerddür sözüŋ ḳabūl ḳıla" (12[a]/6)

d.-di

"***Diledi*** *Reyyān melik anı göre*
Aŋa Yūsuf'dan diler destūr ėre" (51[a]/10)

d.-düm

"*Allāh'umdan **diledüm** seni görem*
Biŋ iki yüz yıl ġam u ġuṣṣaŋ yėrem" (5ª/15)

d.-gil

"*Yaʿḳūb eydür ḥācetüŋ var mı dėgil*
*Vėreyüm bağışlayum sen **dilegil***" (24ᵇ/5)

d.-r

"*Vėrdiler bitiyi aldı eline*
*İmdi **diler** gide kendü ėline*" (9ª/5)

"*Ṣatun aldı Yūsuf'ı ėşit dede*
*Ḳulı-y-ıdı kim **diler** ala gide*" (9ª/6)

"*Çün **diler** Yūsuf ki kend' özin yuya*
Bir balıḳ gelür olur metris ṣuya" (11ᵇ/15)

"*Bunları Yūsuf **diler** göŋli ṣafā*
Buları mālik bağışlar Yūsuf'a" (26ᵇ/6)

"*Kendü çirkīn iyisin **diler** ḳoya*
Yūsuf'uŋ iysini bunlardan yuya" (34ᵇ/8)

"*Döymedi ol dāya ansuz olmaġa*
*Dāya **diler** imdi ḥīle ḳılmaġa*" (40ª/5)

"*İmdi **diler** ol Beşīr'e buyura*
Göŋlegi Yaʿḳūb'a ol ėltüp vėre" (46ᵇ/4)

"*İmdi **diler** Zelḫā'yı Yaʿḳūb göre*

Görüşe ol Zelīḫā göŋlin ṣora" (49ª/9)

"*İmrenür girmek* ***diler*** *Yaʿḳūb sine*
Baġ u bostān görünür ol gözine" (50ª/9)

d.-rem

"*El götürdi duʿā ḳıldı geŋsüzin*
Dilerem *yā Rab görem Yūsuf yüzin*" (5ª/8)

"*Yaʿḳūb eydür sulṭānumdan* ***dilerem***
Daḫı görmeklig' ikisin ėverem" (41ᵇ/10)

d.-ridüm

"***Diler-idüm*** *Taŋrı'dan seni görem*
Şimdi anuŋdur baŋa luṭf u kerem" (12ª/4)

d.-riseŋ

"***Diler-iseŋ*** *kim ḳızum vėrem saŋa*
Kişi gelsün dileyü benden yaŋa" (13ª/9)

d.-rler

"*Ḳamu tedbīr ėtdiler öldürmege*
İmdi ***dilerler*** *aluban gitmege*" (2ᵇ/14)

d.-rse

"*Her ne* ***dilerse*** *ḳādirdür yaradur*
Dėv ü perrī cinn ü insi dürėdür" (10ª/7)

"*Her ne* ***dilerse*** *ḳādirdür ol ḳılur*
Ḳulları her ne ḳılursa ol bilür" (15[a]/4)

"*Yūsuf eydür Allāh'um ḥāżır durur*
Ne ***dilerse*** *ḳılmaġa ḳādir durur*" (16[a]/8)

"*Her* ***dilerse*** *kim ala buġday ṣatun*
Bir yüki degerdi iki yüz altun" (33[b]/1)

"*Ḥükmi yėter ne* ***dilerse*** *işler ol*
Sözümi taṣdīḳlesün ḳılsun ḳabūl" (43[a]/10)

d.-rseŋ

"*Yūsuf eydür ṭutmazam hergiz sözüŋ*
Ne ***dilerseŋ*** *eyle baŋa kend' özüŋ*" (21[b]/3)

"*Reyyān eydür ṭut elin ėlt zindāna*
Ḳul senüŋdür nėce ***dilerseŋ*** *ḳına" (21[b]/8)*

d.-rsin

"*Ger* ***dilersin*** *sen anı ündeyesin*
Pes gerek kim bir kiçi ev yapasın" (49[a]/15)

d.-rsiz

"*Kim bunı daḫı* ***dilersiz*** *ėltesiz*
Ėltüben yabanda eyle ḳılasız" (35[a]/11)

d.-rüz

"*Eytdiler biz giderüz avın dapa*
***Dilerüz** Yūsuf bile gele ata*" (3[a]/1)

d.-se

"*Bir demlūc kim **dilese** anı ṣatun*
Degerdi on iki biŋ Mıṣrī̄ altun" (36[a]/11)

2. af dilemek

d.!

"*Eytdiler Yūsuf bizi daḫı **dile***
Bola ki mālik sözüŋ ḳabūl ḳıla" (26[b]/5)

"*Taŋrı'dan **dile** buları yā resūl*
Ḳıl şefāʿat bunlara olsun ḳabūl" (27[b]/14)

d.-di

"*Vardı ol ḳul Yūsuf'uŋ öpdi elin*
***Diledi** andan ne ki ṣuçı varın*" (9[b]/11)

"*Kim Melik Reyyān büte ṭapar-ıdı*
*Yūsuf andan zindān ehlin **diledi***" (28[b]/12)

d.-ŋ

"***Dileŋ** andan yazuġuŋuz siz ayıḳ*
Bola ki bağışlaya size bayıḳ" (45[b]/9)

d.-sün

"*Ol* ***dilesün*** *Taŋrı'dan gėrü bizi*
Sėl kesilsün bulalum yolumuzı" (9^b/10)

d.-ye

"*Ol bizi Ḥaḳ'dan ümīddür* ***dileye***
Suçumuzı Ḥaḳ bizüm yarlıġaya" (27^b/1)

"*Şefāʿatcidür bizi ol* ***dileye***
Ḥaḳ sözin ḳabūl ḳıla yarlıġaya" (28^b/11)

3. bir kıza talip olmak/istemek

d.-mege

"*Kişilerin gönderür* ***dilemege***
Dileyüp ḳızı aluban gelmege" (13^a/11)

diŋle-: dinlemek

d.!

"*Söz üküşdür çünki vardı ḳuyuya*
İmdi ***diŋle*** *ol bezergān n'eyleye*" (7^a/14)

"*Uṣṣı geldi başına* ***diŋle*** *n'ėder*
Yūsuf'uŋ ṭutar elin alur gider" (8^a/9)

"*Ḫoca eydür bu sözi* ***diŋle*** *şahā*
Dünye mālı yėtmeye aŋa bahā" (14^a/15)

"*İmdi* ***diŋle*** *ol Ḳoṭīfar işini*

Kim nėce yėr ol māluŋ teşvīşini” (14[b]/13)

“*Yūsuf’ı alur varur Zelīḫā’ya*
İmdi ***diŋle*** *varıcaḳ ne söyleye*” (15[a]/13)

“*İmdi* ***diŋle*** *bu ḥikāyet ne olur*
Yūsuf’uŋ Zelīḫā’ya göŋli olur” (18[b]/11)

“*İmdi* ***diŋle*** *ol Melik Reyyān işin*
Nėce düş görüp nėce yordı düşin” (25[a]/2)

“*Ḥāżr olur Zelḫā daḫı ol arada*
İmdi èşit bu sözi ***diŋle*** *dede*” (26[a]/8)

“*Bu arada nükte geldi ḫoş laṭīf*
Diŋle *size eydeyüm ben ḳul żaʿīf*” (29[b]/7)

“*İmdi* ***diŋle*** *ol Zelīḫa ṣıfatın*
Nėce oldı eydeyüm ḥāliyyetin” (30[b]/2)

“*İmdi* ***diŋle*** *uşbu sözi gör nėce*
Ḫaber olur èllere uçdan uca” (33[a]/4)

“*Döndi eydür imdi* ***diŋle*** *sen bizi*
Yūsuf atamdur Mıṣır’uŋ ʿazīzi” (38[a]/2)

“*Mīşalūm eydür sözüm* ***diŋle*** *benüm*
Benüm atam ḳardaşuŋ olur senüŋ” (38[a]/7)

“*İmdi* ***diŋle*** *ḫoş ḥikāyet ḫoş ḫaber*
Yūsuf’uŋ bir dāyası vardı meger” (40[a]/1)

"*Bunı eydür yazdurur ol bitide*
***Diŋle** imdi gör n'eder Yaʿḳūb dede*" (43^{b}/2)

"*Geldi ün hātıfdan ol ḳaravaşa*
***Diŋle** imdi ḳal ʿaceb uşbu işe*" (46^{a}/11)

"*İmdi **diŋle** ol Yūsuf oġlanları*
Ne ḳılurlar size eydem bunları" (49^{a}/5)

"*İmdi **diŋle** Yaʿḳūb oġlanları*
Ne ḳılurlar eydeyüm ben bunları" (50^{b}/4)

"*İmdi bundan ṣoŋra **diŋle** ḫaberi*
İmdi eydeyüm Mūsā peyġāmberi" (52^{a}/2)

d.-ŋ

"*İmdi **diŋleŋ** sözüme ṭutuŋ ḳulaḳ*
Bir söz eydem kim şekerden ṭatluraḳ" (2^{a}/3)

"*Yahūd' eydür sözümi **diŋleŋ** uya*
Bıraġalum Yūsuf'ı biz ḳuyuya" (4^{b}/3)

"*İmdi **diŋleŋ** vėreyüm size ḫaber*
Bir bezergān vardı Mıṣır'da meger" (7^{a}/1)

"*İmdi **diŋleŋ** ėşidüŋ uşbu sözi*
Ol Zelīḫā maġrib issinüŋ ḳızı" (12^{a}/12)

d.-ŋüz

"*Yaʿḳūb eydür **diŋleŋüz** uşbu sözi*

Düşüm oldur görürem on bir ḳozı” (3ª/2)

“*Eytdiler bir ḳulumuz vardı bizüm*
Size gelmiş ***diŋleŋüz*** *doġru sözüm*” (8ª/12)

“*Adı Banlūs şehrüŋ ol ḳavmi yavuz*
Ėşit imdi ***diŋleŋüz*** *ne dėyevüz*” (10ª/13)

“*Yūsuf eydür* ***diŋleŋüz*** *siz sözini*
Nėce bildürür bu gizlü rāzını” (44ᵇ/3)

dögün-: üzülmek

d.-di

“*Gördi göŋlek büs-bütün yırtuġı yoḳ*
Āh ḳıldı aġladı ***dögündi*** *çoḳ*” (6ª/14)

döşe-: sermek

d.-sünler

“*Ḳızıl aṭlas* ***döşesünler*** *sarāya*
Sen otur taḫt üzere beŋzer aya” (17ª/8)

döşen-: serilmek

d.-miş

“*Vėre köşkler köşk içinde taḫt yüce*
Hem döşekler ***döşenmiş*** *uçdan uca*” (28ᵇ/7)

d.-ür

"*Daḫı ne kim but var-ısa uşanur*
Pāresi ḳıymıġı yėre ***döşenür***" (16[a]/4)

döy-: dayanmak, tahammül etmek

d.-medi

"***Döymedi*** *ol dāya ansuz olmaġa*
Dāya diler imdi ḥīle ḳılmaġa" (40[a]/5)

dütüz-: tütsülemek

d.-ür

"*ʿŪd u ʿanberler* ***dütüzür*** *yolına*
Altun kürsī ḳor getürür öŋine" (26[b]/3)

egle-: teselli etmek

e.-gil

"*Bu sınuḳlu göŋlümi sen* ***eglegil***
Saŋa sığındum beni sen beklegil" (17[b]/5)

eglen-: ikamet etmek

e.-ür

"*Anda Yūsuf* ***eglenür*** *olur ḳoca*
ʿÖmri kim yaḳın gelür çıḳa" (51[b]/2)

ek-: tohum atmak

e.-diler

"*Ėtdi buyruḳ Yūsuf ekin* ***ekdiler***
Vaḳti geldi başı birle dėrdiler" (29[a]/5)

e.-meŋ

"*Ol yėdi yıl gėçicek ḳızlıḳ olur*
Ekin ***ekmeŋ*** *dėyü Yūsuf buyurur*" (29[a]/7)

em-: emmek

e.-e

"*Ṣatdı Yaʿḳūb ol ḳaravaş oġlanı*
Südini Yūsuf ***eme*** *dėyü anuŋ*" (46[a]/8)

e.-sün

"*Yūsuf* ***emsün*** *südini bunuŋ dėdüŋ*
Ṣatduŋ anamdan beni ögsüz ḳoduŋ" (47[b]/6)

emzür-: emzirmek

e.-ürdi

"*Var-ıdı ol ḳırnaġuŋ bir oġlanı*
Emzürürdi *genc-idi n'ėdem anı*" (46[a]/6)

eri-: çürümek

e.-di

“Eti teni zārīlıḳla ***eridi***
Oldı ırmaḳ gözi yaşı yöridi” (38[b]/7)

es-: (yel) esmek

e.-er

“*Bitmez ot yaġmaz ki yaġmur yėdi yıl*
Ṭarlıḳ olur ne ḫo ***eser*** *anda yėl*” (29[a]/8)

esrü-: sarhoş olmak

e.-di

“*Ḳıldılar āh ḳamusı düşdi yėre*
Oldı ḥayrān ***esrüdi*** *anı göre*” (21[a]/5)

eyit-: söylemek

e.!

“*Döndi eydür ol seni ṣatanları*
Neŋ olurdı baŋa ***eyit*** *anları*” (14[b]/8)

e.-di

“*Uş benem* ***eyitdi*** *sen açġıl gözüŋ*
Ayruġa bıraḳmagil sen kend’ özüŋ” (12[b]/7)

“*Ṣıddīḳ kim* ***eyitdi*** *anı saŋa*

Yā ḳuyudan kim çıḳardı eyt baŋa" (23ª/6)

"*Döndi* ***eyitdi*** *inandum Taŋrı'ya*
Tevbe ḳıldum saŋa döndüm bī-riyā" (31ª/9)

e.-düm

"*Ḳatı yavuzluḳ şanur uşbu baŋa*
Bunı ḳorḳutġıl ***eyitdüm*** *ben saŋa*" (19ᵇ/12)

e.-ür

"*Atasına* ***eyidür*** *baba düşüm*
Gėrü gördüm bu gėce keydür işüm" (12ᵇ/15)

"*Ol Zelīḫā şöyle kim sevdi anı*
Ḳanda varsa ***eyidür*** *Yūsuf ḳanı*" (15ᵇ/7)

eyt-: söylemek

e.!

"*Yahūd' eydür neye güldüŋ key ulu*
Eyt *baŋa bildür ne ṭuyduŋ baḫtlu*" (4ª/3)

"*Yaʿḳūb ol ḳurda sorar Yūsuf ḳanı*
Sen-mi yėdüŋ ***eyt*** *baŋa ol oġlanı*" (6ᵇ/6)

"*Ḳul mısın* ***eyt*** *baŋa sen dėr selīm*
Aŋa lāyıḳ bāzarumı ḳılayım" (8ᵇ/12)

"*Ḳoṭīfar söyler bezergān ḫocaya*

Kes bahāsın ḳuluŋı ***eyt*** *nėçeye*” (14ª/6)

“*Ḫoca eydür aduŋ* ***eyt*** *bilem seni*
Yūsuf eydür eydem aŋlagil beni” (14ᵇ/2)

“*Eytdiler bildür düşümüz taʿbīrin*
Ne olısar ***eyt*** *bize birin birin*” (22ᵇ/5)

“*Yaʿḳūb’a sevdürdi kim eytgil seni*
Ḳurtaran kim ḳardaşuŋdan ***eyt*** *anı*” (23ª/5)

“*Ṣıddīḳ kim eyitdi anı saŋa*
Yā ḳuyudan kim çıḳardı ***eyt*** *baŋa*” (23ª/6)

“*Yūsuf eydür ne getürdüŋ bu şāra*
Eyt *baŋa dėr Taŋrı işüŋ başara*” (23ᵇ/11)

“*Ḳarşu çıḳdı Yaʿḳūb’uŋ ögey ḳızı*
Ḫaberüŋ nedür ne-dėsün ***eyt*** *sözi*” (24ª/9)

“*Yaʿḳūb eydür* ***eyt*** *gelsün içerü*
Girdi ʿArab Yaʿḳūb’a selām vėrü” (24ª/13)

“*Bir kez ırġar anda şarāb-dār başı*
Dėr Melik Reyyān baŋa ***eyt*** *bu işi*” (25ª/9)

“*Mālik eydür ḳanda ṣınaduŋ anı*
Eyt *neden bildüŋ baŋa ol oġlanı*” (25ª/12)

“*Söyledi Yūsuf aŋa kimsin dėyü*
Ḥācetüŋ nedür baŋa ***eyt*** *söyleyü*” (31ª/13)

"*Kim ṣorar Yūsuf aŋa n'oldı saŋa*
Aġlamaġuŋ bir nedendür ***eyt*** *baŋa*" (37[b]/4)

"*Eytdi ḳardaş evlendüŋ-mi* ***eyt*** *yine*
Ḳızuŋ oġluŋ oldı mı adları ne" (38[b]/11)

"*Yūsuf eydür nite urduŋ bu adı*
Uşbu maḳṣūdın işüŋ ***eyt*** *ne idi*" (38[b]/14)

"*Dilegüŋ nedür baŋa* ***eyt*** *ki bilem*
Ne buyurursın baŋa eyt söyleyem" (42[b]/14)

"*Dilegüŋ nedür baŋa eyt ki bilem*
Ne buyurursın baŋa ***eyt*** *söyleyem*" (42[b]/14)

"*Ḳavzanup ṭurmaduġum yazġıl aŋa*
Gözlerüm görmedügin hem ***eyt*** *aŋa*" (43[a]/3)

"*Ḥasretüm varını* ***eyt*** *şol bitide*
Anuŋ-içün göyndügüm eytgil oda" (43[a]/4)

e.-di

"*Döndi Yaʿḳūb söyledi* ***eytdi*** *cānum*
Saḳla düşüŋ sözümi ėşit benüm" (2[a]/11)

"*Eyle kim gördi-y-idi* ***eytdi*** *düşin*
Eytdiler n'ėtmek gerek bunuŋ işin" (2[b]/12)

"*Döndi bunlar söyledi* ***eytdi*** *baba*
Biz var-iken ḳurd anı ḳaçan ḳapa" (3[a]/6)

"*Dünye yügürdi yėtüben çaġıru*
***Eytdi** varma yā Yūsuf döngil dėyü*" (3^{b}/6)

"*Çünki gördi Hūd anı ṭurdı örü*
***Eytdi** yā Yūsuf ḳayurma gel bėrü*" (5^{a}/14)

"***Eytdi** Yūsuf Taŋrı'dan bil bu işi*
Ḳılmaya ḳardaşlaruŋ yavuz işi" (5^{b}/3)

"*Uṣṣı geldi başına açdı gözin*
***Eytdi** ḳanı Yūsuf'um kesüŋ sözin*" (6^{a}/9)

"***Eytdi** siz yitürdüŋüz ol oġlanı*
Pes ḳanı ṭonında ḳurduŋ nişānı" (6^{a}/15)

"***Eytdi** yā Yaʿḳūb nebīsin sen oyan*
Ḳılmaya peyġāmberler buhtān" (6^{b}/8)

"***Eytdi** destūr vėr baŋa tā kim varam*
Ne ki ḳurd var ḳamu bunda getürem" (6^{b}/9)

"*Ol ḳuyuda geldi aŋa Cebre'īl*
***Eytdi** Yūsuf imdi çoḳ bahāŋı bil*" (8^{a}/2)

"*Ol kiş'* ***eytdi** ḳabūl ėtdüm ben bunı*
Eydüŋüz hem baŋa bunuŋ ʿaybını" (8^{b}/14)

"*Ol melik gördi anı batdı ṭaŋa*
***Eytdi** ṣıġındum seni yaradana*" (11^{a}/3)

"***Eytdi** ey Ḳādir Çalab döndüm saŋa*
Tevbe ḳıldum bağşıla ṣuçum baŋa" (11^{a}/15)

"***Eytdi*** *beni gel Mışır'da istegil*
Yoḫsa oturġıl yérüŋde iŋlegil" (13ª/1)

"***Eytdi*** *nişe démez-idüŋ sen baŋa*
Élédürdüm seni ataŋ anaŋa" (14ᵇ/7)

"*Zelīḫā bir gün ṭutar Yūsuf elin*
Eytdi *gel kim gösterem bütler evin*" (15ᵇ/10)

"***Eytdi*** *kim ey Ḫālıḳ-ı Levḥ ü Ḳalem*
Sen Çalab'sın ben saŋa kemter ḳulam" (17ᵇ/4)

"*Döndi Yūsuf söyledi* ***eytdi*** *delü*
Daḫı ṭoḳuz yaşım u yā on ṭolu" (18ª/9)

"***Eytdi*** *kim göŋlek eger yırtuḳ ola*
Ardı bütün öŋ etegi yırtıla" (20ª/7)

"*Vérdi ögüt Zelḫā'ya döndi gérü*
Eytdi *Zelḫā Yūsuf'a ṭur gel bérü*" (20ª/10)

"***Eytdi*** *kesmeŋ démeyince siz anı*
Kim çaġırdı Yūsuf ḳandasın ḳanı" (21ª/2)

"*Ḫon-salāra* ***eytdi*** *hem seni daḳı*
Üç günden çıḳaralar Taŋrı ḥaḳı" (22ᵇ/9)

"*Çün éşitdi anı ḳorḳdı cānı*
Eytdi *görmedüm yalan dédüm anı*" (22ᵇ/11)

"*Yūsuf eydür Taŋrı'dandur ol baŋa*
Cebre'īl ***eytdi*** *yā n'oldı bes saŋa*" (23ª/9)

"*Geldi Cebre'īl gėrü* ***eytdi*** *aŋa*
Ḥaḳ Çalab üküş selām eyler saŋa" (23[a]/14)

"***Eytdi*** *bir yıl yatısardur ol tamām*
Bir yıldan ṣoŋra anı sulṭān ḳılam" (23[a]/15)

"***Eytdi*** *Yaʿḳūb daşra gelsün göreyüm*
Bir ġarībden aŋa ḫaber vėreyüm" (24[a]/10)

"*Girdi ol ḳız içerü* ***eytdi*** *anı*
Bir ʿArab'dur ḳapuda oḳır seni" (24[a]/12)

"*Muştuladı Yūsuf'a* ***eytdi*** *ki bil*
İmdi ḳurtulduŋ Ḥaḳ'a ṭur secde ḳıl" (24[b]/14)

"*Ol baŋa* ***eytdi*** *ben' unutma sözin*
Çün varasın göresin melik yüzin" (25[b]/2)

"***Eytdi*** *mālik seni inder ṭur örü*
Geldi eylük muştuluḳ ṭur gel bėrü" (26[a]/3)

"*Şöyle ṭarıḳdı ḳaḳıdı Zelḫā'ya*
Eytdi *sürüŋ ḳomaŋ ayruḳ söyleye*" (26[a]/15)

"*Geldi Cibrīl* ***eytdi*** *kim Yūsuf'a Ḥaḳ*
Ėtdi buyruḳ kim bu şārdan daşra çıḳ" (29[b]/2)

"*Cebre'īl geldi gėrü şol-dem aŋa*
Eytdi *Ḥaḳ üküş selām eyler saŋa*" (30[a]/13)

"***Eytdi*** *ey Yūsuf esirgegil ḥālüm*
Eyle tīmār düşmişem ṭutġıl elüm" (31[a]/2)

"***Eytdi*** *dün gün ṭapar-ıdum ben seni*
Āḫir ac ḳoyduŋ ṭulaz yoḫsul beni" (31[a]/5)

"***Eytdi*** *Yūsuf gitme ṭur sözüm ėşit*
Ḥālümi gör sen esirge bir iş ėt" (31[a]/12)

"*Çalab'dan selām getürdi* ***eytdi*** *bil*
Zelḫā'yı al kend' özüŋe yār ḳıl" (31[b]/7)

"***Eytdi*** *alduŋuz Yūsuf'ı varduŋuz*
Ėltdüŋüz yabanda ḳurda vėrdüŋüz" (35[a]/10)

"*Geldi Cebrā'il yėre gökden ėnüp*
Eytdi *Yūsuf ḳardaşuŋ geldi ėrüp*" (35[b]/11)

"*Ol Yahūda söyledi* ***eytdi*** *ḳanı*
Ol bülezük göreyüm göster anı" (36[b]/8)

"***Eytdi*** *ḳardaş evlendüŋ-mi eyt yine*
Ḳızuŋ oġluŋ oldı mı adları ne" (38[b]/11)

"*Vardı Yaʿḳūb istedi buldı anı*
Eytdi *Yūsuf bulduġuŋ boncuḳ ḳanı*" (40[a]/9)

"*Anı ṭuydı* ***eytdi*** *Yūsuf oġlına*
Şol ere var ur elüŋi bėline" (40[b]/13)

"*Geldi* ***eytdi*** *sizi ʿAzīz oḳıdı*
Vardılar yaş gözlerinden aḳıdı" (41[a]/7)

"*Yine* ***eytdi*** *ey benüm gözüm nūrı*
Ḳandasın ey Bünyāmīn'üm gel bėri" (42[a]/8)

"*Ol ḳaravaş aġladı Ḫālıḳ'ına*
İŋiledi ***eytdi*** *kim yā Rabbenā*" (46[a]/9)

"***Eytdi*** *uş geldi Yūsuf'dan bir ḳoḫu*
Bildürem dėrmiş ḫaberini aḫu" (46[b]/9)

"***Eytdi*** *Yaʿḳūb evi ḳandadur dėgil*
Anı baŋa eydi vėrgil söylegil" (46[b]/14)

"*Ḳamusına* ***eytdi*** *Yūsuf gel bėrü*
Ḳul kimüŋsiz söyleŋüz iḳrār vėrü" (48[b]/4)

"***Eytdi*** *Yaʿḳūb vaḳit oldı gitmege*
Gelüp ʿAzrā'il cānuŋı ėltmege" (49[b]/11)

"*Aŋa buyurdı Çalab* ***eytdi*** *var*
Yūsuf'ı ol ṣu içinden bul çıḳar" (52[a]/3)

e.-diler

"***Eytdiler*** *sulṭān olursa ol bize*
Buyruġ ėdiser durur ḳamumuza" (2[b]/4)

"***Eytdiler*** *kim nėce gördüŋ düşi sen*
Gördügüŋ düşi gerek kim eydesen" (2[b]/9)

"*Eyle kim gördi-y-idi eytdi düşin*
Eytdiler *n'ėtmek gerek bunuŋ işin*" (2[b]/12)

"*Düşi bunuŋ ṭoġru gelse n'ėdevüz*
Eytdiler *gelüŋ bunı öldürevüz*" (2[b]/13)

“***Eytdiler*** *biz giderüz avın dapa*
Dilerüz Yūsuf bile gele ata” (3[a]/1)

“*Çünki ḳardaşları gördiler anı*
Eytdiler *Yahūda’ya anduŋ ḳanı*” (4[a]/11)

“***Eytdiler*** *kim yā baba Yūsuf ḳanı*
Ġāfil olduḳ ḳurd yėdi āḫir anı” (6[a]/6)

“***Eytdiler*** *bir ḳulumuz vardı bizüm*
Size gelmiş diŋleŋüz doġru sözüm” (8[a]/12)

“***Eytdiler*** *ḫoca bu ḳulı ṣataruz*
Şöyle ucuz kim yabana ataruz” (8[b]/2)

“***Eytdiler*** *yalancıdur bir ʿaybı bil*
Oġrıdur ḳaçġuncıdur key saḳlaġıl” (8[b]/5)

“***Eytdiler*** *biz n’ėderüz ḳumāş kalā*
Ṣataruz ḳıymetsiz ol yarmaḳ pūla” (8[b]/8)

“***Eytdiler*** *budur bu ḳāflenüŋ başı*
Aṣlı görklü kendüsi muḳbil kişi” (10[b]/6)

“***Eytdiler*** *göster ḳuluŋ yüzin bize*
Vėrelüm görmege bir altun size “ (11[b]/6)

“***Eytdiler*** *ṣabr eyle ėresin aŋa*
Ṣabr ėden ḫayra ėrer öŋdin ṣoŋa “ (13[b]/6)

“***Eytdiler*** *Zelīḫā’ya gelmiş belā*
ʿĀṣıḳ olmış ol bir ʿİmrānī ḳula” (20[b]/2)

"***Eytdiler*** *ol ḳamu mā hāẕā 'l-başar*
*Dėdiler ferişteḍür uşbu me*ger" (21[a]/9)

"***Eytdiler*** *lāyıḳ imiş sevmeklige*
*Cānı buŋa fidā ḳılmaḳlig*e" (21[a]/14)

"*Her biri bir düş Yūsuf'a* ***eytdiler***
Nėce gördiler ḥikāyet ėtdiler" (22[b]/4)

"***Eytdiler*** *bildür düşümüz taʿbīrin*
Ne olısar eyt bize birin birin" (22[b]/5)

"*Muʿabbirler bilmediler ol düşi*
Eytdiler *biz bilmezüz n'ola işi*" (25[a]/6)

"***Eytdiler*** *Yūsuf bizi daḫı dile*
Bola ki mālik sözüŋ ḳabūl ḳıla" (26[b]/5)

"***Eytdiler*** *gülmek nedür ėt belgülü*
Yine n'ėçün aġladuŋ zārī ḳılu" (34[b]/14)

"*Dīni nedür eydüŋüz anı bize*
Eytdiler *üküş selām ḳıldı size*" (35[a]/4)

"***Eytdiler*** *and içerüz biz ḳamumuz*
Saḳlayavuz gelmeye aŋa yavuz" (35[a]/13)

"*Anı ḳardaşları gördi ṭaŋladı*
Eytdiler *cānuŋ senüŋ ne aŋladı*" (36[b]/3)

"***Eytdiler*** *bu evde gördük bir ṣūret*
Vardı ḳardaşlarumuz uşbu ṣıfat" (37[a]/11)

"*Döndi eydür ḳardaşlarum* ***eytdiler***
Yėdi ḳurd Yūsuf'ı baba dėdiler" (38[b]/15)

"***Eytdiler*** *tėz oġrusın ṭutuŋ dėyü*
Döndiler onlar ḳamu ġuṣṣa yėyü" (39[b]/5)

"***Eytdiler*** *biz ṣāʿki oġurlamaduḳ*
ʿÖmrimüzde biz yavuzluḳ ḳılmaduḳ" (39[b]/6)

"***Eytdiler*** *bizden ėşit sen gėrü söz*
Uşbu oġlanuŋ südi ḳanı yavuz" (39[b]/14)

"*Ṭanışuban* ***eytdiler*** *n'ėtmek gerek*
Dėr Yahūda başı terk ėtmek gerek" (40[b]/8)

"***Eytdiler*** *ḳardaşları hayḳırmaduŋ*
Bu şār ehlin bir uġurda ḳırmaduŋ" (41[a]/2)

"***Eytdiler*** *biz görmedük gözin baḳar*
Şöyle gördük ṣāʿı yükinden çıḳar" (41[b]/8)

"***Eytdiler*** *nite dėdüŋ sen bunı*
Bize aŋlat biz de bilelüm anı" (41[b]/11)

"***Eytdiler*** *oġlanları sen aġlayu*
Helāk olduŋ Yūsuf'ı unutmayu" (42[a]/14)

"***Eytdiler*** *baba inanġıl sen bizi*
Bizden eyle sen ḳabūl hem bu sözi" (42[b]/8)

"***Eytdiler*** *pādşāhuŋ olur bu ḫūsı*
Öper olur gelse ṣāliḥ bitisi" (43[b]/9)

"***Eytdiler*** *bu ṣarp bitidür bilmezüz*
Ḫaṭṭı yavuz maʿnīsin aŋlamazuz" (44ª/4)

"***Eytdiler*** *bunuŋ gibi ḳul ṣatmaduḳ*
Biz bunuŋ gibi biti ḫod yazmaduḳ" (44ª/7)

"***Eytdiler*** *inanuruz eytgil bize*
Her ne kim dėr-ise ol ṣāʿ bize" (44ᵇ/2)

"***Eytdiler*** *ḳardaşları gėrçek sözi*
Ne ki söyledi tamāmdur kend' özi" (44ᵇ/10)

"***Eytdiler*** *yoġ oldı bizden birimüz*
Aġlamaḳdan oldı görmez atamuz" (45ª/7)

"***Eytdiler*** *suçumuzı ʿafv eylegil*
Bize bağışlagil eyü söylegil" (45ᵇ/2)

"***Eytdiler*** *biz Yūsuf'ı alduġ-ıdı*
Ḳul dėyüben biz anı ṣatduġ-ıdı" (48ª/6)

"***Eytdiler*** *ḳul senüŋüz ėşit bizi*
Yūsuf eydür ėtdüm āzād ben sizi" (48ᵇ/5)

"***Eytdiler*** *Taŋrı bizi vėribidi*
Dostlarumdan birisi ölür dėdi" (50ª/6)

"*Şöyle imrenür ne dėyem ben saŋa*
Eytdiler *ferişteler ėvme aŋa*" (50ª/10)

e.-düm

"*Gerek-ise and içem kim yėmedüm*
Doġru ***eytdüm*** *saŋa yalan dėmedüm*" (6[b]/11)

"*Saŋa* ***eytdüm*** *bildürem ėşit ḥāli*
Severem lāyıḳ mıdur uşbu ḳulı" (15[b]/15)

"*Uş ben* ***eytdüm*** *ḥālümi bu gün saŋa*
Sen daḫı suçum yoġın bildür aŋa" (23[a]/2)

"*Anuŋ-içün urdum anı zindāna*
Sever-idüm bola ki ***eytdüm*** *döne*" (26[a]/13)

e.-düŋidi

"*Ḳıldı āh eydür ki ol yā Rabbenā*
Va'de ḳılduŋ ***eytdüŋ-idi*** *miskīne*" (47[a]/3)

e.-düŋüz mi

"*Döndi eydür yüzin' gördüŋüz mi*
Oġrı degül dėyüben ***eytdüŋüz mi***" (41[b]/7)

e.-e

"***Eyde*** *ṣırāṭ böyle ince hem yüce*
Ḳaraŋu dün gibi ṣanasın gėce" (18[b]/5)

"*Cebre'īl* ***eyde*** *kimüŋ ümmetisiz*
Ṣoraram sizden kim anı eydesiz" (27[a]/4)

"***Eyde*** *kim ben ṭamuya vardum-ıdı*
Ṭamu içre bir ḳavum gördüm-idi" (27[b]/3)

"*Biri* ***eyde*** *ḳarnum acdı benüm uş*
Zaḳḳūm bulsam yėye-y-idüm anı ḫoş" (27[b]/5)

"*Taŋrı* ***eyde*** *bağışladum ümmeti*
Ḳıldılarsa nėce kim suçı ḳatı" (28[a]/2)

"*Ḳul kimüŋsiz siz gerek kim eydesiz*
Ümmet ***eyde*** *ḳul senüŋüz ḳamumuz*" (49[a]/2)

"*Taŋrı* ***eyde*** *ėtdüm āzād ben sizi*
Ben sizüŋ ʿafv ḳıldum ol suçuŋuzı" (49[a]/3)

e.-eler

"***Eydeler*** *anlar bu ṭamu heybeti*
ʿAḳlumuz aldı bizi yaḳdı ḳatı" (27[a]/10)

"***Eydeler*** *oldur bizüm ümmīdümüz*
Dileyüp bağışlayan var suçumuz" (27[a]/14)

e.-elüm

"*Bu yėrde sehv varmış sözümüze*
Eydelüm *ol ḳuyunuŋ vaṣfın s*ize" (5[a]/1)

"***Eydelüm*** *ḳurt ḳapdı Yūsuf'ı ata*
Biz ṭağılmışduḳ geyige oḳ ata" (5[b]/12)

e.-em

"*İmdi bundan ṣoŋra aŋla söz yatın*
Nėcedür ***eydem*** *Yūsuf ḥikāyetin*" (1[b]/13)

"*İmdi diŋleŋ sözüme ṭutuŋ ḳulaḳ*
Bir söz ***eydem*** *kim şekerden ṭatluraḳ*" (2[a]/3)

"*Anı kim ḳazduġını* ***eydem*** *size*
Vėr ṣalavāt ṭut ḳulaḳ uşbu söze" (5[a]/2)

"*Anuŋ ıraḳlıġın* ***eydem*** *bilesin*
Ṣıdḳ-ıla ger ṣalavāt ḫoş eydesin" (13[a]/5)

"*Ḫoca eydür aduŋ eyt bilem seni*
Yūsuf eydür ***eydem*** *aŋlagil beni*" (14[b]/2)

"*Döndi eydür varam* ***eydem*** *yā melik*
Velī̄ bir ʿahdüm benüm var hunālik" (25[b]/1)

"*Maḳṣūdı nedür anuŋ* ***eydem*** *size*
Varsa cānuŋ ṭut ḳulaḳ uşbu söze" (34[b]/7)

"*Ol bitinüŋ sözlerin* ***eydem*** *size*
Ger ṭutarsaŋuz ḳulaḳ uşbu söze" (47[b]/11)

"*İmdi diŋle ol Yūsuf oġlanları*
Ne ḳılurlar size ***eydem*** *bunları*" (49[a]/5)

"*Bir ḳarı dėr yā Mūsā* ***eydem*** *saŋa*
Ger şefāʿat eyler-iseŋ sen baŋa" (52[a]/6)

e.-esen

"*Eytdiler kim nėce gördüŋ düşi sen*
Gördügüŋ düşi gerek kim ***eydesen***" (2[b]/9)

e.-esin

"*Anuŋ ıraḳlıġın eydem bilesin*
Ṣıdḳ-ıla ger ṣalavāt ḫoş ***eydesin***" (13ª/5)

"***Eydesin*** *Mıṣır'da bir ġarīb ādem*
Dėyesin ḳıldı selām saŋa dedem" (24ª/5)

e.-esiz

"*Cebre'īl eyde kimüŋ ümmetisiz*
Ṣoraram sizden kim anı ***eydesiz***" (27ª/4)

"*Ḳul kimüŋsiz siz gerek kim* ***eydesiz***
Ümmet eyde ḳul senüŋüz ḳamumuz" (49ª/2)

e.-eyüm

"*Eydivėr taʿbīrini anuŋ baŋa*
Eydeyüm *ol gördügüm düşi saŋa*" (2ª/9)

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
Vėr ṣalavāt ***eydeyüm*** *varup n'ėder*" (3ª/12)

"*Daḫı bir söz* ***eydeyüm*** *size ʿaceb*
Çün Ḳoṭīfar Zelḫā'yı ḳılur ṭaleb" (13ᵇ/7)

"*Uşbu sözde bir ḥikāyet var daḫı*
Eydeyüm *ėşidesin anı daḫı*" (22ª/4)

"*Zindān içre Yūsuf'uŋ ḥāliyyetin*
Ėşit imdi ***eydeyüm*** *ḥikāyetin*" (24ᵇ/12)

"*Uşbu sözde nükte geldi ḫoş laṭīf*
Vėr ṣalavāt ***eydeyüm*** *ben ḳul ża'īf*" (26^{b}/12)

"*Bu arada nükte geldi ḫoş laṭīf*
Diŋle size ***eydeyüm*** *ben ḳul ża'īf*" (29^{b}/7)

"*İmdi diŋle ol Zelīḫa ṣıfatın*
Nėce oldı ***eydeyüm*** *ḥāliyyetin*" (30^{b}/2)

"*Nükte geldi* ***eydeyüm*** *size gėrü*
Ṣalavāt vėrüŋ evvelden çaġıru" (32^{b}/4)

"*Şem'ūn'ı daḫı oḳıŋ gelsün baŋa*
Eydeyüm *derdümi ben ḳamu aŋa*" (42^{b}/11)

"*Bu arada bir ḫaber vardur yine*
Eydeyüm *anı ki cānuŋ sevine*" (46^{a}/3)

"*Adı Beşīr ol ḳaravaş oġlınuŋ*
İmdi ėşit ***eydeyüm*** *vaṣfın anuŋ*" (46^{a}/7)

"*Beşīr alur ol ṭonı varur gider*
Vėr ṣalavāt ***eydeyüm*** *imdi n'ėder*" (46^{b}/6)

"'*Avrat eydür* ***eydeyüm*** *ḥālüm saŋa*
Bir oġul vėrmiş-idi Taŋrı baŋa" (47^{a}/8)

"*İmdi diŋle Ya'ḳūb oġlanları*
Ne ḳılurlar ***eydeyüm*** *ben bunları*" (50^{b}/4)

"*İmdi bundan ṣoŋra diŋle ḫaberi*
İmdi ***eydeyüm*** *Mūsā peyġāmberi*" (52^{a}/2)

“*Bildürür ol tābūtı Mūsā resūl*
***Eydeyüm** èşit n’èder ol ḫoş uṣūl*” (52ª/11)

e.-gil

“*Ḫoca eydür Yūsuf’a **eytgil** özüŋ*
Bileyüm bellü baŋa söyle sözüŋ” (14ᵇ/1)

“*Cebre’īl eydür Yūsuf geldüm saŋa*
*Ṣoraram bir ḳaç ṣoru **eytgil** baŋa*” (23ª/4)

“*Yaʿḳūb’a sevdürdi kim **eytgil** seni*
Ḳurtaran kim ḳardaşuŋdan eyt anı” (23ª/5)

“*Ḫālümüz bildür bizüm zinhār aŋa*
*Nèce kim gördüŋ bizi **eytgil** aŋa*” (27ª/15)

“*Tèz ḳavuşdur beni göreyüm yüzin*
*Ḳandadur dèr yā baŋa **eytgil** sözin*” (38ª/13)

“*Ṣordı Yaʿḳūb nebī ilkin aŋa*
*Alduŋ-mı Yūsuf cānın **eytgil** baŋa*” (42ª/1)

“*Ḫasretüm varını eyt şol bitide*
*Anuŋ-içün göyndügüm **eytgil** oda*” (43ª/4)

“*Aŋa **eytgil** peyġāmber olan kişi*
Ḥarām yèmez oġruluḳ degül işi” (43ª/8)

“***Eytdiler** inanuruz eytgil bize*
Her ne kim dèr-ise ol ṣāʿ bize” (44ᵇ/2)

e.-medüm mi

"*Döndi eydür* ***eytmedüm-mi*** *ben size*
Yūsuf'uŋ iyisi uş gelür bize" (47^{b}/8)

e.-meyesin

"*Deve yükidür dėdügüm anı bil*
Eytmeyesin *ėşek yüki bellü bil*" (33^{b}/2)

"*İsḥāḳ'uŋ ḳatında ḳodılar anı*
Eytmeyesin *ḳandadur Yaʿḳūb nebī*" (50^{b}/1)

e.-miş durur

"*Ol anı ḳullarına* ***eytmiş-durur***
Kendü ṣāʿın yükde gizletmiş-durur" (43^{a}/13)

e.-se

"*Her işi kim Yūsuf'uŋ olur-ıdı*
Aŋa ***eytse*** *ol tamām ḳılur-ıdı*" (46^{b}/3)

e.-ti

"***Eytti*** *Rūm'uŋ issi Ḳayṣer bir ere*
Buyruġum ṭut Mıṣr'a varġıl ey yarā" (22^{a}/5)

"*Geldi ol sāʿat içinde Cebre'īl*
Eytti *Yaʿḳūb saŋa buyurdı Celīl*" (48^{a}/11)

e.-düŋ

"*Ol kiş' eydür ʿaybını* ***eydüŋ*** *bize*
Eydüŋüz kim bahāsın vėrem size" (8[b]/4)

"*Kim yüzüŋüz sizlerüŋ ḳalmış teze*
Ötrü neden yanmamış ***eydüŋ*** *bize*" (27[a]/5)

e.-eŋüz

"*Ol kiş' eydür ʿaybını eydüŋ bize*
Eydüŋüz *kim bahāsın vėrem size*" (8[b]/4)

"*Ol kiş' eytdi ḳabūl ėtdüm ben bunı*
Eydüŋüz *hem baŋa bunuŋ ʿaybını*" (8[b]/14)

"*Ṣorar anlara ki sizler* ***eydüŋüz***
Elüŋüzi ne sebebden kesdüŋüz" (26[a]/9)

"*Gizlemeŋüz* ***eydüŋüz*** *siz ṭoġrusın*
Maʿlūm eyleŋ ol Zelīḫā egrisin" (26[a]/10)

"*Yūsuf eydür ḳanḳı ėlden geldüŋüz*
Nėçe ḳardaşsız yā bir ***eydüŋüz***" (34[a]/1)

"*Dīni nedür* ***eydüŋüz*** *anı bize*
Eytdiler üküş selām ḳıldı size" (35[a]/4)

"*Yūsuf eydür ne bitigdür* ***eydüŋüz***
Bileyüm aḥvālini bir söyleŋüz" (44[a]/3)

e.-ür

"***Eydür*** *ey baba yatardum bu gėce*

Bir ʿaceb düş görürem ėşit nėce” (2[a]/8)

“*Yaʿḳūb* ***eydür*** *diŋleŋüz uşbu sözi*
Düşüm oldur görürem on bir ḳozı” (3[a]/2)

“*Yaʿḳūb* ***eydür*** *ḳardaşları aldılar*
Tefārüce geyik ata vardılar” (3[b]/4)

“*Yūsuf* ***eydür*** *dönmezem Taŋrı ḥaḳı*
Varuram bunlaruŋ-ıla ben daḳı” (3[b]/7)

“*Yahūd’* ***eydür*** *neye güldüŋ key ulu*
Eyt baŋa bildür ne ṭuyduŋ baḫtlu” (4[a]/3)

“*Yūsuf* ***eydür*** *kim babam şol vaḳt size*
Ne dėdi ısmarladı ḳamuŋuza” (4[a]/4)

“*Döndi* ***eydür*** *bize bu iş ḫoş degül*
Ḳardaşını öldüren ḳardaş degül” (4[a]/13)

“*Yahūd’* ***eydür*** *sözümi diŋleŋ uya*
Bıraġalum Yūsuf’ı biz ḳuyuya” (4[b]/3)

“*Yūsuf* ***eydür*** *aŋa ey ḳatı yürek*
Ölürem ṭonumı ḳoy kefen gerek” (4[b]/8)

“*Yahūda* ***eydür*** *taḳuŋ ip bėline*
Tā ki Yūsuf ėne ḳuyu dibine” (4[b]/10)

“*Yaʿḳūb* ***eydür*** *bu sebʿīn yıl-mı ola*
Yāḫu yėtmiş gün-mi Yūsuf’um gele” (5[b]/15)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *baŋa vėrüŋ göŋlegi*
Göreyüm göŋlegi dėreyüm ögi" (6ª/12)

"*Aŋa muʿabbir* ***eydür*** *keydür işüŋ*
İki altun vėr baŋa yoram düşüŋ" (7ª/6)

"***Eydür*** *ol kim anda gördüŋ sen ayıḳ*
Gün ėnerdi üstüŋe anda bayıḳ" (7ª/8)

"*Māmīl* ***eydür*** *yā Beşīr hāẕā ġulām*
Bir oġlandur kim yüzi bedr-i tamām" (8ª/5)

"*Ol kiş' ***eydür*** ʿaybını eydüŋ bize*
Eydüŋüz kim bahāsın vėrem size" (8ᵇ/4)

"*Ol kiş' ***eydür*** altun aḳçam yoḳ-durur*
Uş bilemce kalā ḳumāş çoḳ-durur" (8ᵇ/7)

"*Ol kiş' ***eydür*** on ṭoḳuz var yarmaḳum*
Bu ḳadarla ʿaceb ola almaġum" (8ᵇ/9)

"*Bunlar* ***eydür*** *ṣattuḳ ancaya size*
On ṭoḳuz yarmaḳ pūlı vėrgil bize" (8ᵇ/10)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ben ḳulum ḥaḳīḳati*
Taŋrı ḳulıyam dėmekdi niyyeti" (8ᵇ/13)

"***Eydür*** *ey Ḳādir Çalab bu özümi*
Uş saŋa ısmarladum kend' özümi" (9ª/8)

"*Bir ḳara ḳul Ḥabeşī bulur anı*
Eydür *ey oġlan ḳaçar mısın yaʿnī*" (9ᵇ/1)

"*Ol ḳara ḳul* ***eydür*** *aŋa ey ḫoca*
Alduġuŋ ol ḳulı dögdüm bu gėce" (9^b/8)

"*Var-ısa anuŋ-içün oldı bu iş*
Ḫoca ***eydür*** *ne ṣorarsın var göriş*" (9^b/9)

"*Ḳullarına buyurur* ***eydür*** *bilüŋ*
Begüŋüz budur buŋa ṭapu ḳıluŋ" (10^a/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *kim benüm bir Taŋrı'm var*
Ol yaradur dünyede her ne-ki var" (10^a/6)

"*ʿAḳlı gelür başına dėrer ögi*
Ṣorar ***eydür*** *bu mıdur ḳāfle begi*" (10^b/5)

"*Yūsuf* ***eydür*** *yā melik ėşit beni*
Nedür ol büt kim ṭaparsın sen anı" (10^b/11)

"*Döndi* ***eydür*** *imdi bir ṭur varalum*
İkimüz ol büt ḳatına girelüm" (10^b/12)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ger varuruz bütlere*
Göresin kim ben n'ėderüm anlara" (10^b/14)

"*Zelḫā* ***eydür*** *düşde gördüm bir ṣūret*
Gerek öldür beni gerek oda at" (12^b/3)

"*Atas'* ***eydür*** *ḳandalığın bil anuŋ*
Seni vėrem aŋa avına cānuŋ" (12^b/5)

"*Zelḫā* ***eydür*** *uşluyam sensin delü*
ʿĀşıḳ olan del' mi ey uṣdan alu" (12^b/11)

"*Ṣūret* ***eydür*** *ol benem Mıṣr ʿAzīzi*
İster-iseŋ Mıṣr'a gel görgil bizi" (12^b/13)

"*Zelḫā görür burḳaʿ altından anı*
Eydür *uşbu kim-durur ṣoruŋ bunı*" (13^a/15)

"*Söyler* ***eydür*** *bu degül benüm begüm*
Uyur-iken düşde üç kez gördügüm" (13^b/5)

"***Eydür*** *ol üç kez düşümde gördügüm*
Budur āḫir dėreyüm bir dem ögüm" (14^a/1)

"*Döndi* ***eydür*** *ṭartalum terezüden*
Aġırınca ḳıymetī her nesneden" (14^a/7)

"*Ḫoca* ***eydür*** *bu sözi diŋle şahā*
Dünye mālı yėtmeye aŋa bahā" (14^a/15)

"*Ḫoca* ***eydür*** *Yūsuf'a eytgil özüŋ*
Bileyüm bellü baŋa söyle sözüŋ" (14^b/1)

"*Ḫoca* ***eydür*** *aduŋ eyt bilem seni*
Yūsuf eydür eydem aŋlagil beni" (14^b/2)

"*Ḫoca eydür aduŋ eyt bilem seni*
Yūsuf ***eydür*** *eydem aŋlagil beni*" (14^b/2)

"*Yūsuf* ***eydür*** *Yaʿḳūb nebī oġlıyam*
Ceddüm İsḥāḳ İbrāhīm aṣlıyam" (14^b/5)

"*Döndi* ***eydür*** *ol seni ṣatanları*
Neŋ olurdı baŋa eyit anları" (14^b/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ġammāzlıḳ işüm degül*
Ġammāz olan kişiler ėşüm degül" (14^{b}/9)

"*Ol kiş' ***eydür*** peyġāmber imiş aṣluŋ*
Sen ṣıddīḳsın ḳabūldür duʿāŋ senüŋ" (14^{b}/10)

"*Yügrü gelür muştular* ***eydür*** *ḫoca*
Ḫazne ṭolmış māl-ıla uçdan uca" (15^{a}/2)

"*Sulṭān* ***eydür*** *bu ʿaceb neden ṭolar*
Yūsuf eydür Taŋrı'nuŋ ḳudreti var" (15^{a}/3)

"*Sulṭān eydür bu ʿaceb neden ṭolar*
Yūsuf ***eydür*** *Taŋrı'nuŋ ḳudreti var*" (15^{a}/3)

"*Ḫaznedār* ***eydür*** *gördüm ben ayıḳ*
Bir ḳuş ėndi bu ḳula gökden bayıḳ" (15^{a}/5)

"*Çün Ḳoṭīfar uşbu sözi ėşidür*
Söyler ***eydür*** *bu ʿaceb ne kişidür*" (15^{a}/11)

"*Zelīḫā* ***eydür*** *senüŋ gibi ḳul*
Böyle ṭon gėyer-ise ʿaceb degül" (15^{b}/6)

"*Ḳamu nesnesin Zelīḫā unudur*
Ne ki görse ***eydür*** *uş Yūsuf budur*" (15^{b}/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *varalum büt-ḫāneye*
Görelüm bunlar size ne söyleye" (15^{b}/12)

"*Zelḫā* ***eydür*** *yā ṣanem aŋla ḥālüm*
ʿĀşıḳ oldum göynürüm ṭutġıl elüm" (15^{b}/14)

"*Ol but* ***eydür*** *nebīdür sen sevdügüŋ*
Eyle taḳdīr olısar dėrgil ögüŋ" (16[a]/2)

"*Zelḫā* ***eydür*** *n'eyledüŋ bunlara sen*
Ne sebebden ṣındı bunlar dėyesen" (16[a]/5)

"*Yūsuf* ***eydür*** *benüm Taŋrı'm anları*
Ḫurd uşatdı ṭaġılup pāraları" (16[a]/6)

"*Zelḫā* ***eydür*** *senüŋ Taŋrı'ŋ ḳandadur*
Yūsuf eydür ḳanda dėrseŋ andadur" (16[a]/7)

"*Zelḫā eydür senüŋ Taŋrı'ŋ ḳandadur*
Yūsuf ***eydür*** *ḳanda dėrseŋ andadur*" (16[a]/7)

"*Yūsuf* ***eydür*** *Allāh'um ḥāżır durur*
Ne dilerse ḳılmaġa ḳādir durur" (16[a]/8)

"*Zelḫā* ***eydür*** *bildür imdi Taŋrı'ya*
Bütün ola bu ṣanem gėrü oŋa" (16[a]/10)

"*Ṭabīb* ***eydür*** *aġrısı bunuŋ ḳatı*
Bilmez içinde ne ḥāli niyyeti" (16[b]/1)

"*Zelḫā* ***eydür*** *Zī ki bildüŋ sen işi*
Baġrum oŋulmaz içümdedür başı" (16[b]/2)

"*Dāya* ***eydür*** *yā ḳızum dön bir bėrü*
Neden oldı göreyüm beŋzüŋ ṣaru" (16[b]/4)

"*Zelḫā* ***eydür*** *ol ʿİmrānī ḳul ḳanı*
Beni böyle ḳıldı gördüŋ-mi anı" (16[b]/5)

"*Dāya* ***eydür*** *ʿışḳ işi şöyle olur*
Gitse udı ʿāşıḳuŋ risvā olur" (16^{b}/7)

"*Dāya* ***eydür*** *dėsedüŋ öŋdin baŋa*
Tėz bulurdum çāre uşda ben saŋa" (16^{b}/10)

"*Zelḫā* ***eydür*** *hele ḳılġıl bir çāre*
ʿIşḳ odına düşdüm uş ben bī-çāre" (16^{b}/11)

"*Dāya* ***eydür*** *buyur üstādlar gele*
Senüŋ-içün bir ʿaẓīm sarāy ḳıla" (16^{b}/12)

"*İndedi Ḳoṭīfar'ı* ***eydür*** *aŋa*
Ustālar dėr bir sarāy eyle baŋa" (17^{a}/14)

"*Zelḫā* ***eydür*** *yā Yūsuf ėşit beni*
Evümüzde düşde gördüm ben seni" (17^{b}/15)

"*Söyler* ***eydür*** *bir od urduŋ cānuma*
Gel bėrü dėr bir dem otur yanuma" (19^{a}/2)

"*Ol ṣūretden utanur döner gėrü*
Zelīḫā ***eydür*** *kişi ṭur gel bėrü*" (19^{b}/1)

"*Zelḫā* ***eydür*** *yā Ḳoṭīfar bu baŋa*
Bir yavuzluḳ ḳılur ögüt vėr buŋa" (19^{b}/11)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ṣuçlu Zelḫā'dur yalan*
Baŋa ṭanuḳ olsun uşbu oġlan" (19^{b}/14)

"*Döndi* ***eydür*** *yėŋi ṭoġmış genç oġlan*
Nėce söyler söylemez bilmez lisān" (20^{a}/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *güci yėter ol Çalab*
Söylede bunı ḳalasın sen ʿaceb" (20ª/2)

"*Yūsuf* ***eydür*** *sen daḫı gördüŋ anı*
Nėcesi söyledi ol genç oġlanı" (20ª/12)

"*Zelḫā* ***eydür*** *nėce tevbe ḳılayum*
ʿIşḳ-ıla boġduŋ cānum al öleyüm" (20ª/14)

"*Zelīḫā* ***eydür*** *kesüŋ turuncuŋuz*
Ḳanı elüŋüzdeki bıçaġuŋuz" (21ª/6)

"*Zelḫā* ***eydür*** *gördüŋüz mi siz bunı*
Budur āḫir yanduran dün gün beni" (21ª/10)

"*Zelīḫā* ***eydür*** *Yūsuf ėşit beni*
Yoḫsa zindāna ururam ben seni" (21ᵇ/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ṭutmazam hergiz sözüŋ*
Ne dilerseŋ eyle baŋa kend' özüŋ" (21ᵇ/3)

"*Reyyān* ***eydür*** *ṭut elin ėlt zindāna*
Ḳul senüŋdür nėce dilerseŋ ḳına" (21ᵇ/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *sāḳīye bilgil düşüŋ*
Ḫayr olısar oŋısar senüŋ işüŋ" (22ᵇ/6)

"*Yūsuf* ***eydür*** *hele yoruldı düşüŋ*
Taŋrı bilür dükendi ʿömrüŋ yaşuŋ" (22ᵇ/15)

"*Yūsuf* ***eydür*** *beni aŋġıl key sözin*
Çün varasın göresin mālik yüzin" (23ª/1)

"*Cebre'īl* ***eydür*** *Yūsuf geldüm saŋa*
Ṣoraram bir ḳaç ṣoru eytgil baŋa" (23[a]/4)

"*Yūsuf* ***eydür*** *Taŋrı'dandur ol baŋa*
Cebre'īl eytdi yā n'oldı bes saŋa" (23[a]/9)

"***Eydür*** *ey ḳādir Çalab geldüm saŋa*
Tevbe ḳıldum suçumı ʿafv ėt baŋa" (23[a]/12)

"*Devesini dögdi key yaturu*
Yūsuf ***eydür*** *dögme anı gel bėrü*" (23[b]/8)

"ʿ*Arab* ***eydür*** *yėrüm Kenʿān'dur benüm*
Bunda ġarībüm bezergānum cānum" (23[b]/10)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ne getürdüŋ bu şāra*
Eyt baŋa dėr Taŋrı işüŋ başara" (23[b]/11)

"ʿ*Arab* ***eydür*** *bir yük aldum ṣatun*
Aṣṣı ḳıldı bir Mıṣrī ḳızıl altun" (23[b]/12)

"ʿ*Arab* ***eydür*** *gördüm anı daḫı var*
Budaġı-y-'çün aġlar dün gün zār u zār" (24[a]/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *çün Kenʿān'a varasın*
Selāmum benden aŋa degüresin" (24[a]/4)

"*Ėrdi Yaʿḳūb evine olʿArabī*
Çaġırur ***eydür*** *ḳanı Yaʿḳūb nebī*" (24[a]/8)

"ʿ*Arab* ***eydür*** *ben görüp geldüm ġarīb*
Selāmın getürdüm uş yoldan ırıp" (24[a]/11)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *eyt gelsün içerü*
Girdi ʿArab Yaʿḳūb'a selām vėrü" (24ª/13)

"*ʿArab* ***eydür*** *ṣordı seni bir ġarīb*
Mıṣr içinde zindān içre ḳıġırıp" (24ª/14)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *adını ṣorduŋ-m' anuŋ*
Kim-idügin ṣoruban gördüŋ-m' anuŋ" (24ᵇ/3)

"*ʿArab* ***eydür*** *sözleri ṭatlu-y-ıdı*
Ṣormadum adın yüzi örtülüydi" (24ᵇ/4)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *ḥācetüŋ var mı dėgil*
Vėreyüm bağışlayum sen dilegil" (24ᵇ/5)

"*ʿArab* ***eydür*** *ḳalmadı māl ḥāceti*
Ol ġarīb bayıtdı key beni ḳatı" (24ᵇ/6)

"*Döndi* ***eydür*** *zindān içre bir oġlan*
Zī ki bilür düşi söylemez yalan" (25ª/11)

"*Mālik* ***eydür*** *ḳanda ṣınaduŋ anı*
Eyt neden bildüŋ baŋa ol oġlanı" (25ª/12)

"*Döndi* ***eydür*** *düş gördüm ṣordum aŋa*
Şöyle oldı ne kim ol dėdi baŋa" (25ª/13)

"*Mālik* ***eydür*** *imdi tėz vargıl aŋa*
Ṣor düşümi aŋladuġuŋ dė baŋa" (25ª/15)

"*Döndi* ***eydür*** *varam eydem yā melik*
Velī bir ʿahdüm benüm var hunālik" (25ᵇ/1)

"*Mālik* ***eydür*** *bir anuŋ Taŋrı'sı var*
Ḫayr u şer ol ḳamusın andan ṭutar" (25^{b}/4)

"*Yūsuf* ***eydür*** *semiz ṣıġır dėdügi*
Ol aruḳlar gėrü anı yėdügi" (25^{b}/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ben bu yėrden gitmeyem*
Tā ki suçum mālike eytdürmeyem" (26^{a}/4)

"*Cebre'īl şol-dem gelür* ***eydür*** *aŋa*
Gör sebebin geldi sulṭānlıḳ saŋa" (26^{b}/8)

"*Bunlar* ***eydür*** *biz günāhlu ḳullaruz*
Dün ü gün biz ṭamuda hem yanaruz" (27^{a}/6)

"*Dūzaḫ içre biri* ***eydür*** *ṣuṣadum*
Aġu daḫı olsa hem içe-y-idüm" (27^{b}/4)

"*Yūsuf'a* ***eydür*** *düşi n'ėtmek gerek*
Yūsuf eydür ḫazne terk ėtmek gerek" (29^{a}/1)

"*Yūsuf'a eydür düşi n'ėtmek gerek*
Yūsuf ***eydür*** *ḫazne terk ėtmek gerek*" (29^{a}/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ḫazne altun varını*
Vėr baŋa ısmarla hep bir birini" (29^{a}/2)

"*Yūsuf* ***eydür*** *yaramaya bu bize*
Ṣaġ degüldür güci yoḳ gele söze" (30^{a}/12)

"*ʿAvrat* ***eydür*** *Zelḫā'ya tėz ṭur örü*
Yūsuf'uŋ uş geldi ṭuru gel bėrü" (30^{b}/15)

“*Döndi* ***eydür*** *bilmedüŋ-mi sen beni*
Ḳul benümsin ṣatun aldum ben seni” (31[a]/14)

“*Yūsuf* ***eydür*** *ol suālüŋ nişānı*
Nėcedür göster görem bellü anı” (31[b]/2)

“*Döndi* ***eydür*** *imdi bilgil aŋlayu*
Ḳamçuŋı vėr göresin sen ṭaŋlayu” (31[b]/3)

“*Anda Yūsuf ṣordı aŋa ṭaŋladı*
Zelḫā ***eydür*** *beni Taŋrı’m saḳladı*” (32[a]/3)

“*Zelḫā* ***eydür*** *ol Çalab’um ḳudreti*
Senüŋ-içün saḳladı beni ḳatı” (32[a]/4)

“*Yaʿḳūb* ***eydür*** *Mıṣr sulṭānı ʿAzīz*
Siz gerek anuŋ ḳatına varasız” (33[a]/7)

“*Yūsuf* ***eydür*** *sen ḫaber vėr bileli*
Anlara ṣor nėçe gündür geleli” (33[b]/6)

“*Vezīr* ***eydür*** *geleli bėş gün ola*
Geldiler Kenʿān’dan buġday ala” (33[b]/7)

“*Yūsuf* ***eydür*** *var sarāya indegil*
Anları niʿmet-ile aġırlagil” (33[b]/8)

“*Yahūd’* ***eydür*** *atamuzı ėşidür*
Tīmār ėder ne ki bunlar kişidür” (33[b]/13)

“*Yūsuf* ***eydür*** *ḳanḳı ėlden geldüŋüz*
Nėçe ḳardaşsız yā bir eydüŋüz” (34[a]/1)

“*Bunlar **eydür** şerīfüz Yaʿḳūb oġlı*
On iki ḳardaşlaruz ḳamu belli” (34ª/2)

“*Yūsuf **eydür** atamuz dėrsiz nebī̄*
Ḳıla peyġāmber ḳaçan bunuŋ gibi” (34ª/5)

“*Bunlar **eydür** bizden èşitgil bu söz*
Siz daḫı severdüŋüz görseydüŋüz” (34ª/7)

“*Yūsuf **eydür** nėce düş görmiş-idi*
Nėce atası düşin yormış-ıdı” (34ª/10)

“*Bunlar **eydür** düş görmiş ʿacebleyü*
Atası yormış düşini ṭaŋlayu” (34ª/11)

“*Yūsuf **eydür** degmiş ola devlete*
Hem daḫı Mışır’daki bol niʿmete” (34ª/13)

“*Bunlar **eydür** ḳanı ḳurt yėdi anı*
Uçmaġa vardı anuŋ şimdi cānı” (34ª/14)

“*Yūsuf **eydür** varıcaḳ eve gėrü*
Ḳardaşuŋuz aluban dönüŋ bėrü” (34ᵇ/2)

“*Yaʿḳūb **eydür** çünki baḳdum ben size*
Ṭaṭlu iyi geldi hem sizden bize” (34ᵇ/15)

“*Yaʿḳūb **eydür** ol begenmedi bunı*
Anuŋ-içün gėrü döndürdi şunı” (35ª/17)

“*Yaʿḳūb **eydür** bir bu kez daḫı varuŋ*
Yine ol ḳumāşı èledi vėrüŋ” (35ᵇ/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ḳanḳı ėldensin dėgil*
Ḳanca varursın baŋa bir söylegil" (36[a]/3)

"*Bünyāmīn* ***eydür*** *aṣlum Kenʿān durur*
Uş gelişüm hem benüm andan-durur" (36[a]/4)

"*Yūsuf* ***eydür*** *gördüm Kenʿān ėlini*
Kiçiden ögrendüm anda dilini" (36[a]/8)

"*Ėltdi Yūsuf anı bir ḫoş sarāya*
Söyler ***eydür*** *var otur bu araya*" (36[a]/14)

"*Ṣoŋra andan gelüben bunlar ḳonar*
Yūsuf ***eydür*** *sen daḫı ṭur anda var*" (36[b]/1)

"*Kim ne olduŋ iŋiledüŋ sen ḳatı*
Döndi ***eydür*** *ol Çalab'um ḳudreti*" (36[b]/4)

"*Bünyāmīn* ***eydür*** *baŋa geldi gėrü*
Uş inanmazsaŋ ḳolumda baḳ bėrü" (36[b]/11)

"*Yūsuf* ***eydür*** *getürüŋ etmek ü aş*
Öŋlerinde ḳodurur aḥsen şābāş" (37[a]/9)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ėltüŋ ayruḳ sarāya*
Tā ki ṭoyınca bular ṭaʿām yėye" (37[a]/15)

"*Bünyāmīn* ***eydür*** *buyur kim ben varam*
Ol ṣūrete baḳam u yėyem ṭaʿām" (37[b]/6)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ėltüŋüz ol ṣūrete*
Ḳardaşı dėr var-ımış ol ṣıfata" (37[b]/10)

"*Yūsuf* ***eydür*** *oġlana yā Mīşalūm*
Gel bėrü ṭur ḳatuma ṭanışalum" (37^{b}/14)

"*Döndi* ***eydür*** *imdi diŋle sen bizi*
Yūsuf atamdur Mışır'uŋ ʿazīzi" (38^{a}/2)

"*Mīşalūm* **eydür** ne aġlarsın dėgil
Aġladuġuŋ bir nedendür söylegil" (38^{a}/4)

"*Döndi* ***eydür*** *ḳardaşum vardı benüm*
Yūsuf adlu saŋa beŋzerdi cānum" (38^{a}/5)

"*Mīşalūm* ***eydür*** *sözüm diŋle benüm*
Benüm atam ḳardaşuŋ olur senüŋ" (38^{a}/7)

"*Söyler* ***eydür*** *ḳanı ol gözüm nūrı*
Ölmiş-idüm uş bu gün oldum diri" (38^{a}/12)

"*Mīşalūm* ***eydür*** *ṣabır ḳıl işüŋe*
Ki varam ḫaber vėrem ḳardaşuŋa" (38^{a}/14)

"*Yūsuf* ***eydür*** *nitedür babam ḥāli*
Nėce benden oldı ol ayrılalı" (38^{b}/5)

"*Döndi* ***eydür*** *kim ne ṣorarsın anı*
Sen gideli yėre ḳoymadı teni" (38^{b}/6)

"*Döndi* ***eydür*** *var üç oġlum her biri*
Vėrdüm efʿālüŋe beŋzer adları" (38^{b}/12)

"*Yūsuf* ***eydür*** *nite urduŋ bu adı*
Uşbu maḳṣūdın işüŋ eyt ne idi" (38^{b}/14)

"*Döndi* ***eydür*** *ḳardaşlarum eytdiler*
Yėdi ḳurd Yūsuf'ı baba dėdiler" (38[b]/15)

"*Yūsuf* ***eydür*** *iḫvānuŋa var ḳavuş*
Hem saŋa tedbīr ḳılam bir dürlü iş" (39[a]/4)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ben saŋa ḳardaş olam*
Bir arada oturam yoldaş olam" (39[a]/13)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ṣāʿ oġurlandı bilüŋ*
Ḳāfleyi ol bir uġurda döndürüŋ" (39[b]/3)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ben sizi aġırlayu*
Buġda vėrdüm ḳamu ḫalḳdan yėgleyü" (39[b]/12)

"*Geldi eydür yā Yaʿḳūb oġluŋ ḳanı*
Ḳanı ḳandadur bize vėrgil anı" (40[a]/6)

"*Yūsuf* ***eydür*** *almadum boncuġı ben*
Ne ḫo gördüm ben anı baŋa inan" (40[a]/10)

"*Yūsuf* ***eydür*** *göŋli içre siz yavuz*
Nėçün āzārladuŋuz siz ataŋuz" (40[a]/15)

"*Yūsuf* ***eydür*** *suçsuzını ṭutmazam*
Suçsuzı ṭutup ẓālimden olmazam" (40[b]/6)

"*Yahūda* ***eydür*** *ki dėk-duruŋ cānum*
Sıġadı bėlümi bir oġlan benüm" (41[a]/3)

"*Yūsuf* ***eydür*** *iki kezdür geldüŋüz*
Delim aġırlıḳ u ḫürmet bulduŋuz" (41[a]/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ataŋuz aġırladum*
Yoḫsa ben ḳamuŋuzı ḳıra-y-ıdum" (41[a]/13)

"*Yūsuf* ***eydür*** *oġrı buldum sizde ben*
Zindāna urdum suç ėtdüm anı ben" (41[a]/14)

"*Döndi* ***eydür*** *yüzin' gördüŋüz mi*
Oġrı degül dėyüben eytdüŋüz mi" (41[b]/7)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *sulṭānumdan dilerem*
Daḫı görmeklig' ikisin ėverem" (41[b]/10)

"*Döndi* ***eydür*** *ṣoŋı dūşvārlıḳ feraḥ*
Çün buŋaldum ḳayġumuz ṭartdum teraḥ" (41[b]/12)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *eydi vėr anı bilem*
Eydür ʿAzrā'il saŋa şunı dėrem" (42[a]/5)

"*Yaʿḳūb eydür eydi vėr anı bilem*
Eydür *ʿAzrā'il saŋa şunı dėrem*" (42[a]/5)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *ümīdümi kesmezem*
Ḫālıḳ'uma yalvaruram diŋmezem" (42[b]/1)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *getürüŋ düvīd ḳalem*
Yazduram ben derdümi ʿiyān ḳılam" (42[b]/10)

"*Yaʿḳūb'a getürdiler düvīd ḳalem*
Geldi Şemʿūn ḳatına ***eydür*** *babam*" (42[b]/13)

"*Yaʿḳūb* ***eydür*** *adını aŋġıl başın*
Ṣoŋra andan vaṣf ḳıl gözüm yaşın" (42[b]/15)

"*Bunı* ***eydür*** *yazdurur ol bitide*
Diŋle imdi gör n'ėder Yaʿḳūb dede" (43^{b}/2)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ne bitigdür eydüŋüz*
Bileyüm aḥvālini bir söyleŋüz" (44^{a}/3)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ṣatmışsız bir oġlanı*
Var üç ʿaybı dėyü yazmışsız anı" (44^{a}/5)

"*Yūsuf* ***eydür*** *getürüŋ ṣāʿı bize*
Anı kim yazdı-y-ısa dėsün size" (44^{a}/9)

"*Döndi* ***eydür*** *ey Yaʿḳūb oġlanları*
Uşbu ṣāʿuŋ Zī ki ṭatlu sözleri" (44^{a}/11)

"*Bunlar* ***eydür*** *rāżīyuz ne söyleye*
İmdi Yūsuf gör ki mīle n'eyleye" (44^{a}/14)

"***Eydür*** *uşbu ṣāʿ baŋa söyler ʿaceb*
Eydür-isem inanmayasız ʿaceb" (44^{b}/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *diŋleŋüz siz sözini*
Nėce bildürür bu gizlü rāzını" (44^{b}/3)

"*Yūsuf* ***eydür*** *gėrçek midür dėdügi*
Uşbu ṣāʿ sizden ḥikāyet ėtdügi" (44^{b}/5)

"*Bunlar* ***eydür*** *söyledi gėrçek bu ṣāʿ*
Zī bildüŋ sen bu sözi ṭut sem ʿ" (44^{b}/6)

"*Yūsuf* ***eydür*** *almışsız etmegini*
Gėrçek mi çıḳarduŋuz göŋlegini" (44^{b}/8)

"*Yūsuf* ***eydür*** *uşbu durur işüŋüz*
Ḳul dėyüben ṣatmışsız ḳardaşuŋuz" (45[a]/1)

"*Yūsuf* ***eydür*** *benem Yūsuf bėlgülü*
Ḳıldı sulṭān Ḫālıḳ'um beni ulu" (45[a]/14)

"*Yūsuf* ***eydür*** *suçuŋuz bağışladum*
Ḳıldum ʿafv ben size ḫoş işledüm" (45[b]/4)

"*Yūsuf* ***eydür*** *imdi ne ėtmek gerek*
Göŋlegümi atama ėltmek gerek" (45[b]/7)

"*Oġlınuŋ oġlanları* ***eydür*** *dede*
Yūsuf iysi burnuŋdan ḳaçan gide" (46[b]/10)

"ʿ*Avrat* ***eydür*** *aġrısı Yaʿḳūb ḳatı*
Beşīr eydür geldi Yūsuf'dan biti" (46[b]/15)

"ʿ*Avrat eydür aġrısı Yaʿḳūb ḳatı*
Beşīr ***eydür*** *geldi Yūsuf'dan biti*" (46[b]/15)

"*Beşīr* ***eydür*** ʿ*avrata ḥālüŋ dėgil*
Sen ne ʿavratsın baŋa bir söylegil" (47[a]/7)

"ʿ*Avrat* ***eydür*** *eydeyüm ḥālüm saŋa*
Bir oġul vėrmiş-idi Taŋrı baŋa" (47[a]/8)

"***Eydür*** *oġlum adı Beşīr belgülü*
Adı görklü kendüsi eyü ḫūlu" (47[a]/10)

"*Beşīr* ***eydür*** *benem oġluŋ dėdügüŋ*
Benem āḫir ol ḥikāyet ėtdügüŋ" (47[a]/11)

“*Döndi **eydür** ben olam aŋla beni*
Ṣatduŋ ögsüz ḳoduŋ anamdan beni” (47^{b}/5)

“*Yaʿḳūb **eydür** bilmedüm firāḳ odın*
Şimdi bildüm çünki ṭaddum ben ṭadın” (47^{b}/7)

“*Döndi **eydür** eytmedüm-mi ben size*
Yūsuf’uŋ iyisi uş gelür bize” (47^{b}/8)

“*Yaʿḳūb **eydür** suçuŋuz bağışladum*
Şefaḳat ḳıldum size ḫoş işledüm” (48^{a}/9)

“*Eytdiler ḳul senüŋüz èşit bizi*
*Yūsuf **eydür** ėtdüm āzād ben sizi*” (48^{b}/5)

“*Yaʿḳūb **eydür** uşbular kim söylegil*
Saŋa n’olur baŋa maʿlūm eylegil” (49^{a}/6)

“*Yūsuf **eydür** oġlanlarumdur baba*
Muştuladı vėrdi ḫaber Yaʿḳūb’a” (49^{a}/7)

“*Yaʿḳūb **eydür** ḫādimleri ündeyü*
Zelīḫā’yı getüre görem dėyü” (49^{a}/10)

“*Zelḫā **eydür** ataŋı ağırlaram*
Vėr ki destūr ol sarāya ünderem” (49^{a}/13)

“*Yūsuf **eydür** peyġāmber olan kişi*
Revā görmez kendüye zīnet işi” (49^{a}/14)

“*Yaʿḳūb **eydür** yüz yėgirmi yaşadum*
Ben bunuŋ gibi ṭaʿām hėç yėmedüm” (49^{b}/8)

"*Yaʿḳūb oḳur Yūsuf'ı* ***eydür*** *cānum*
Bu Mıṣır yėrüm degül-durur benüm" (49^{b}/13)

"*Getürüp Rab'dan selām* ***eydür*** *aŋa*
Daḫı altmış ay ḳalup-durur saŋa" (50^{b}/8)

"*Reyyān* ***eydür*** *yā Yūsuf sen ḳo bunı*
Mıṣır ehli inanmazlar eymeni" (50^{b}/13)

"*Yūsuf* ***eydür*** *ünderem ṭoġru yola*
Gelmezlerse bulara ḳılam belā" (50^{b}/15)

"*Yūsuf* ***eydür*** *īmānlular dėrilüŋ*
Şār daşında her birüŋüz ev ḳıluŋ" (51^{a}/2)

"*Yūsuf* ***eydür*** *bunda kāfir gelmesün*
Kāfir olan uşbu şāra girmesün" (51^{a}/11)

"*Mūsā* ***eydür*** *imdi göster kim bulam*
Saŋa ḳıyāmetde şefāʿat ḳılam" (52^{a}/8)

e.-ürem

"*Sen yā melʿūn ḳılma fitne-y-i ḳatı*
Eydürem *ben saŋa oyan ʿişmetī*" (18^{b}/1)

e.-ürise

"*Saŋa* ***eydür-ise*** *kimüŋ oġlısın*
Eydi vėrgil aŋa sözüŋ ṭoġrısın" (38^{a}/1)

e.-ürisem

"*Eydür uşbu ṣāʿ baŋa söyler ʿaceb*
***Eydür-isem** inanmayasız ʿaceb*" (44^{b}/1)

e.-ürler

"*Sözi muḫtaṣar ḳılalum ey yarā*
*Ḫaber **eydürler** varup Ḳoṭīfar'a*" (14^{a}/3)

"*Bizüm **eydürler** o yavuz fiʿlümüz*
Bunda yazlu Yūsuf'a ḳılduġumuz" (37^{a}/7)

"*Aŋa beŋzer bir ḳardaşum var-ıdı*
*Bunlar **eydürler** kim anı ḳurd yėdi*" (37^{b}/7)

e.-ürleridi

"*Kim-'dügin **eydürler-idi** ṭuyuru*
Yoḫsa sürerler ḳapudan döndürü" (32^{b}/1)

e.-ürsin

"*Sen **eydürsin** yā melʿūn yana ḳatı*
Ben dėrem lā-taḳnaṭū min-raḥmetī" (18^{b}/8)

e.-ürsiz

"*Andan **eydürsiz** ki aşlumuz nebī*
Ḳamuŋuzuŋ işi uş bunuŋ gibi" (45^{a}/3)

eytdür-: söyletmek, itiraf ettirmek

e.-meyem

"*Yūsuf eydür ben bu yėrden gitmeyem*
Tā ki suçum mālike ***eytdürmeyem***" (26ª/4)

ėşi(t/d)-:

1. dinlemek

ė.!

"*Yūsuf adlu vardı bir oġlı anuŋ*
İmdi ***ėşit*** *bu sözi varsa cānuŋ*" (2ª/5)

"*Eydür ey baba yatardum bu gėce*
Bir ʿaceb düş görürem ***ėşit*** *nėce*" (2ª/8)

"*Döndi Yaʿḳūb söyledi eytdi cānum*
Saḳla düşüŋ sözümi ***ėşit*** *benüm*" (2ª/11)

"*Yūsuf'ı bunlara ısmarlar ḳatı*
İmdi ne ḳılur ***ėşit*** *Ḥaḳ ḳudreti*" (3ª/11)

"*Çünki bir ṭaġ aşdılar ṭolundılar*
Ėşid *imdi Yūsuf'a ne ḳıldılar*" (3ᵇ/9)

"*Ṣaldılar Yūsuf'ı tėz bir ḳuyuya*
İmdi ***ėşit*** *n'ėtdiler aŋa uya*" (4ᵇ/6)

"*İmdi geldüm yine bir ḥikāyete*
N'eyledi ḳardaşları ***ėşit*** *ata*" (5ᵇ/9)

"*Ṣatun aldı Yūsuf'ı* ***ėşit*** *dede*
Ḳulı-y-ıdı kim diler ala gide" (9ª/6)

"*Göçdi andan yola girdi ol ḫoca*
*Girdi bir şahra **ėşit** ḳavmi nėce*" (10[a]/3)

"*Adı Banlūs şehrüŋ ol ḳavmi yavuz*
***Ėşit** imdi diŋleŋüz ne dėyevüz*" (10[a]/13)

"*Çünki alur Yūsuf'ı Ḳuds'e varur*
***Ėşit** imdi ne kerāmet gösterür*" (10[b]/8)

"*Yūsuf eydür yā melik **ėşit** beni*
Nedür ol büt kim ṭaparsın sen anı" (10[b]/11)

"*On güne degin tamām şöyle gider*
*On birinci gün **ėşit** kim ol n'ėder*" (11[b]/13)

"*Çün tamām yundı Yūsuf çıḳdı gider*
*İmdi **ėşit** ol bezergānı n'ėder*" (12[a]/10)

"*Saŋa eytdüm bildürem **ėşit** ḥāli*
Severem lāyıḳ mıdur uşbu ḳulı" (15[b]/15)

"*Zelḫā eydür yā Yūsuf **ėşit** beni*
Evümüzde düşde gördüm ben seni" (17[b]/15)

"*Zelīḫā eydür Yūsuf **ėşit** beni*
Yoḫsa zindāna ururam ben seni" (21[b]/1)

"*Ḫon-salār u sāḳī yatur bir gėce*
*Düş görürler her biri **ėşit** nėce*" (22[a]/12)

"*Gelürem Kenʿān'dan **ėşit** beni*
Ḳayurur dün gün ataŋ Yaʿḳūb seni" (23[b]/5)

"*Zindān içre Yūsuf'uŋ ḥāliyyetin*
***Ėşit** imdi eydeyüm ḥikāyetin*" (24[b]/12)

"*Ḥāżr olur Zelḫā daḫı ol arada*
*İmdi **ėşit** bu sözi diŋle dede*" (26[a]/8)

"*Göynümegi daḫı anı arturur*
*Kimini daḫı **ėşit** kim ne-durur*" (27[b]/7)

"*Çün bu sözi Cebre'īl'den ėşide*
*Taŋrı'nuŋ ḥabìbi **ėşit** ne ėde*" (27[b]/15)

"***Ėşit** imdi ol Melik Reyyān n'ėder*
Yūsuf-ıla ṭanışur tedbīr ėder" (28[b]/15)

"*Eytdi Yūsuf gitme ṭur sözüm **ėşit***
Ḥālümi gör sen esirge bir iş ėt" (31[a]/12)

"*Çünki buldı anları **ėşit** ḫoca*
Yıḫdurdı müşebbeki uçdan uca" (32[b]/3)

"*İmdi **ėşit** Yūsuf'ı kim ol n'ėder*
Buġda vėrür bunlara alur gider" (34[a]/15)

"*Mıṣr'a girdiler ḳaçan **ėşit** yarā*
Girdiler iki iki olup şāra" (35[b]/7)

"*Ger ḳılur-ısa saŋa ʿaḳluŋ yārī*
*İmdi **ėşit** ol Yūsuf peyġāmberi*" (36[b]/13)

"*Eytdiler bizden **ėşit** sen gėrü söz*
Uşbu oġlanuŋ südi ḳanı yavuz" (39[b]/14)

"*Geldiler bunlar atası Yaʿḳūb'a*
Aġladılar dėdiler ***ėşit*** *baba*" (41[b]/3)

"*Anda Yūsuf ḳaḳdı ol ṣāʿı yine*
Ṣāʿ ***ėşit*** *çıŋradı Yūsuf sözine*" (44[b]/12)

"*Böyle dėyü ḳamusı ḳıldı zārī̄*
İmdi ***ėşit*** *ol Yūsuf peyġāmberi*" (45[a]/9)

"*Ol suālüŋ cevābın* ***ėşit*** *yarā*
Vėr ṣalavāt ṣıdḳ-ıla peyġāmbere" (45[b]/12)

"*Adı Beşī̄r ol ḳaravaş oġlınuŋ*
İmdi ***ėşit*** *eydeyüm vaṣfın anuŋ*" (46[a]/7)

"*Ṭutar elin Beşī̄r'üŋ alur gider*
Yaʿḳūb'a ėltür anı ***ėşit*** *n'ėder*" (47[a]/15)

"*Şükr ḳıldı anda Yaʿḳūb Taŋrı'ya*
Bu kez ***ėşit*** *Yūsuf'ı kim n'eyleye*" (48[a]/2)

"*Eytdiler ḳul senüŋüz* ***ėşit*** *bizi*
Yūsuf eydür ėtdüm āzād ben sizi" (48[b]/5)

"*Çün ḳıyāmet ḳopa maḫlūḳ ḳamu*
Dėrile ol araya ***ėşit*** *ʿamū*" (48[b]/13)

"*Bildürür ol tābūtı Mūsā resūl*
Eydeyüm ***ėşit*** *n'ėder ol ḫoş uṣūl*" (52[a]/11)

ė.-e

"*Çün bu sözi Cebre'īl'den* ***èşide***
Taŋrı'nuŋ ḥabìbi èşit ne ède" (27^{b}/15)

è.-em

"*Bir gün ola kim görem Yūsuf yüzin*
Èşidem *hem söyleye ṭatlu sözin*" (42^{b}/2)

è.-esin

"*Uşbu sözde bir ḥikāyet var daḫı*
Eydeyüm ***èşidesin*** *anı daḫı*" (22^{a}/4)

è.-gil

"*Bunlar eydür bizden* ***èşitgil*** *bu söz*
Siz daḫı severdüŋüz görseydüŋüz" (34^{a}/7)

"*Mīşalūm ṭurdı atasına gider*
Yūsuf-ı ṣıddīḳ ***èşitgil*** *kim n'èder*" (38^{a}/15)

è.-mezler

"***Èşitmezler*** *bu sözi söylemegil*
Ḫalḳı ḳoġıl dīnüŋe ündemegil" (50^{b}/14)

è.-üŋ

"*İmdi diŋleŋ* ***èşidüŋ*** *uşbu sözi*
Ol Zelīḫā maġrib issinüŋ ḳızı" (12^{a}/12)

"***Èşidüŋ*** *Yūsuf'ı kim imdi n'èder*

Yüzin örter ḳardaşlarına gider” (39ª/7)

ė.-ür

“*Ol şarāb-dār **ėşidür** uşbu sözi*
Varur ol melik ḳatına kend’ özi” (25ᵇ/14)

“***Ėşidür** Reyyān melik ṭaŋlar ḳatı*
Gėydürüŋ varuŋ aŋa dėr ḫilʿati” (25ᵇ/15)

“*Kişner ol at **ėşidür** anı ḳamu*
Leşker ü ḥaşem dėrilür eyʿamū” (30ª/10)

ė.-ürdi

“*Şöyle kişnerdi ol at n’ėdem seni*
***Ėşidürdi** ḳamu Mışırlu anı*” (30ª/7)

2. duymak, işitmek

ė.!

“*Yaʿḳūb ėşitdi anı āh eyledi*
*Ṭurdı yėrinden **ėşit** kim n’eyledi*” (3ª/8)

ė.-di

“*Yaʿḳūb **ėşitdi** anı āh eyledi*
Ṭurdı yėrinden ėşit kim n’eyledi” (3ª/8)

“*Yorar-iken Yūsuf’a uşbu sözi*
*Yaʿḳūb’uŋ **ėşitdi** ol ögey ḳızı*” (2ª/15)

"*Çün **ėşitdi** Yahūda uşbu sözi*
Ḳıldı āh Yūsuf'a gövündi özi" (4[a]/8)

"*Çün-kim **ėşitdi** Yahūda'nuŋ sözin*
Aŋa ṣıġındurdı Yūsuf kend' özin" (4[a]/10)

"*Çün **ėşitdi** bunı Yaʿḳūb'uŋ özi*
Ṭoldı yaş aġladı iki gözi" (6[a]/7)

"*Ol kişi çün kim **ėşitdi** bu sözi*
Ḳıldı āh aġladı göyündi özi" (14[b]/6)

"*Çün **ėşitdi** anı ḳorḳdı cānı*
Eytdi görmedüm yalan dėdüm anı" (22[b]/11)

"*Çün **ėşitdi** Cebre'īl'den bu sözi*
Secdeye urdı Yūsuf şol-dem yüzi" (23[a]/11)

"*Çün **ėşitdi** Yūsuf atası ḥālin*
Aġladı çoḳ yüzine ṭutdı elin" (24[a]/3)

"*Çün Melik Reyyān **ėşitdi** bu sözi*
Ḳaḳımaḳdan ḳan ṭolar iki gözi" (26[a]/14)

"*Çün **ėşitdi** bu sözi ol Muṣṭafā*
Ol muʿallā ol müzekkā müctebā" (28[b]/3)

"*Anı Yūsuf ṭuymadı dėdügini*
*Ol ne ḫod **ėşitdi** āh ėtdügini*" (31[a]/3)

"*Çün **ėşitdi** bunı Yaʿḳūb aġladı*
Döndi hem oġlanlarına söyledi" (35[a]/9)

"*Çün* ***ėşitdi*** *uşbu Yaʿḳūb sözleri*
Ḳıldı āh ol yaş aḳıtdı gözleri" (41[b]/6)

"*Bunı* ***ėşitdi*** *yüzin urdı yėre*
Secde ḳıldı ėtdi şükr ol yüz ura" (42[a]/6)

"*Çünki ol ʿavrat* ***ėşitdi*** *ol sözi*
Ḳıldı āh hem aġladı ṭoldı gözi" (47[a]/2)

"*Yūsuf* ***ėşitdi*** *bunı çoḳ aġladı*
Ḳıldı zārī içinde āh eyledi" (50[b]/6)

ė.-diler

"*Çün* ***ėşitdiler*** *bular uşbu düşi*
Ṭaŋlaşur ʿacebleşürler bu işi" (2[b]/3)

"*Mışır ehli ḳamusı* ***ėşitdiler***
Cümlesi Yūsuf'a ḳarşu gitdiler" (11[b]/3)

"*Çünki bunlar ol* ***ėşitdiler*** *adı*
Arturalar aġlamaġı feryādı" (27[a]/13)

ė.-düm

"*Ben* ***ėşitdüm*** *anı ṭoġru dīnlüdür*
Aŋa uymayan ḥaḳīḳat ḳanludur" (33[a]/8)

ė.-e

"*Olmaya kim söyleyesin daḫıya*
Ėşide *düşünı saŋa ḳaḫıya*" (2[a]/12)

"*Dün ü gündüz āh ėderdi aġlayu*
***Ėşide** Yūsuf esirgeye dėyü*" (30^{b}/6)

ė.-üŋüz

"*Öldürür-imişsiz ol böyügüŋüz*
*Ḳurtarup öldürtmemiş **ėşidüŋüz***" (44^{b}/11)

ė.-ür

"*Bulasın istedügüŋ gire ele*
*Bunı **ėşidür** ḫoca girür yola*" (7^{b}/4)

"*Çün bulardan **ėşidür** uşbu sözi*
Āh ėder taḫtdan düşer şol-dem özi" (13^{b}/2)

"*Çün Ḳoṭīfar uşbu sözi **ėşidür***
Söyler eydür bu ʿaceb ne kişidür" (15^{a}/11)

"***Ėşidür** Yūsuf utanur bu sözi*
Ol Zelīḫā hėç utanmaz kend' özi" (17^{b}/14)

"*Çün bu sözi **ėşidür** anda yine*
Tevbe ḳılur ol işe döne döne" (19^{b}/4)

"*Bu sözi Zelḫā **ėşidür** ey uya*
Ne ki ḫātūn var getürür sarāya" (20^{b}/11)

"*Bunı **ėşidür** yüzin yėre urur*
Şükr ėder Yūsuf Ḥaḳ'a secde ḳılur" (23^{b}/2)

"*Yahūd' eydür atamuzı **ėşidür***

Tīmār ėder ne ki bunlar kişidür" (33^{b}/13)

"***Ėşidür*** *Yūsuf bulardan bu sözi*
Anda ağlar bunlara göynür özi" (33^{b}/14)

"*Bünyāmīn çünki bu sözi* ***ėşidür***
Gözlerinden sėl gibi yaş aḳıdur" (38^{a}/3)

"*Bunı* ***ėşidür*** *düşer şol-dem yėre*
Çıġırur örü ṭurur ʿaḳlın dėre" (38^{a}/11)

"*Bunı* ***ėşidür*** *düşer şol-dem yėre*
Güci yėtmez kim ṭura ʿaḳlın dėre" (47^{a}/12)

"***Ėşidür*** *çün getürür Reyyān īmān*
Küfri gider yarlıġanur bī-gümān" (51^{a}/14)

ėv-: acele etmek

e.-er

"*Sini tamām ḳazdılar şöyle ki var*
Yaʿḳūb'uŋ ol cānı çıḳmaġa ***ėver***" (50^{a}/8)

ė.-erem

"*Yaʿḳūb eydür sulṭānumdan dilerem*
Daḫı görmeklig' ikisin ***ėverem***" (41^{b}/10)

ė.-me!

"*Şöyle imrenür ne dėyem ben saŋa*

*Eytdiler ferişteler **ėvme** aŋa*” (50[a]/10)

ėyt-: söylemek

e.-diler

“*Ḳaravaşlar **ėytdiler** budur begüŋ*
Dilsüz olġıl başuŋa dėrgil ögüŋ” (13[b]/1)

gör-: konuşmak

g.-elüm

“***Görelüm** ne dėr bize büt söylesün*
Ḥālümüzden bir ḥikāyet eylesün” (10[b]/13)

“*Yūsuf eydür varalum büt-ḫāneye*
***Görelüm** bunlar size ne söyleye*” (15[b]/12)

göynü-: yanmak

g.-megi

“***Göynümegi** daḫı anı arturur*
Kimini daḫı ėşit kim ne-durur” (27[b]/7)

göyün-: yanmak

g.-eridi

“*Çıḳraşup bėyinleri ḳaynar-ıdı*
*Tenleri ḫod ṭutuşup **göyner-idi***” (27[b]/8)

g.-ür

"*Zelīḫā köşkden baḳar görür anı*
Çağırur feryād ėder ***göynür*** *cānı*" (13^{b}/15)

"*Peşmān olur Yūsuf'ı aldugına*
İçi ***göynür*** *ḫazne boş ḳaldugına*" (14^{b}/14)

"*Ṭuru geldi ol-dem u ḳuçdı anı*
N'eylesün ʿāşıḳ durur ***göynür*** *cānı*" (19^{a}/9)

"*Ağlaşurlar her birisi ṭamuda*
Ṭuṭuşmışlar ***göynür*** *ü döner oda*" (27^{b}/9)

"*Ėşidür Yūsuf bulardan bu sözi*
Anda ağlar bunlara ***göynür*** *özi*" (33^{b}/14)

"*Gördiler ḳaçan baḳup bunlar anı*
Āh ėdüben ḳamunuŋ ***göynür*** *cānı*" (37^{a}/6)

"*Özi* ***göynür*** *bunlara açar yüzin*
ʿArż ḳılur ol bunlara kend' özin" (45^{a}/10)

g.-ürüm

"*Zelḫā eydür yā ṣanem aŋla ḥālüm*
ʿĀşıḳ oldum ***göynürüm*** *ṭutġıl elüm*" (15^{b}/14)

gül-: gülmek

g.-di

"*Ėrdiler bunlar evine tėz iti*
Gördi Yaʿḳūb bunları ***güldi*** *ḳatı*" (34^{b}/12)

"***Güldi*** *Yūsuf ḳoluŋa ur dėr anı*
Ėlteyim ḳardaşlaruŋa dėr seni" (36^{a}/13)

g.-düm

"*Anı ṭuydum* ***güldüm*** *ilkin sevinü*
Şādī ḳıldum cānum anda avınu" (35^{a}/1)

g.-düŋ

"*Yahūd' eydür neye* ***güldüŋ*** *key ulu*
Eyt baŋa bildür ne ṭuyduŋ baḫtlu" (4^{a}/3)

g.-e

"*Süricek ṣırāṭ dapa ḫalḳı ḳamu*
Anda iblīs sevine ***güle*** *ʿamū*" (18^{b}/4)

"*Yüzügi birle nişānların sile*
Ol nişānları gide ümmet ***güle***" (28^{b}/4)

"*Gele ol ḳardaşlaruŋ seni bula*
Sen oturgil bu arada ḫoş ***güle***" (36^{a}/15)

g.-er

"*Bu kez aŋsuzdan* ***güler*** *Yūsuf nebī*
Gülmedi ʿömrinde hėç anuŋ gibi" (4^{a}/2)

"*Oyanu gelür Zelīḫā uyḫudan*
Beŋzi ***güler*** *olur emīn ḳayġudan*" (12[b]/14)

"*Ėledür Yūsuf ḳoḫusın Yaʿḳūb'a*
Bir kez ol ḳāṣıd ***güler*** *Yaʿḳūb baba*" (46[b]/8)

g.-medi

"*Bu kez aŋsuzdan güler Yūsuf nebī*
Gülmedi *ʿömrinde hėç anuŋ gibi*" (4[a]/2)

g.-mek

"*Eytdiler* ***gülmek*** *nedür ėt belgülü*
Yine n'ėçün aġladuŋ zārī ḳılu" (34[b]/14)

hayḳır-: yüksek sesle bağırmak

h.-maduŋ

"*Eytdiler ḳardaşları* ***hayḳırmaduŋ***
Bu şār ehlin bir uġurda ḳırmaduŋ" (41[a]/2)

ırġa-: sallamak

ı.-duŋ

"*Nėçün* ***ırġaduŋ*** *başuŋı söylegil*
Gėçdi ögüŋden ne maʿlūm eylegil" (25[a]/10)

ı.-r

"*Bir kez* ***ırġar*** *anda şarāb-dār başı*
Dėr Melik Reyyān baŋa eyt bu işi" (25[a]/9)

ı.-ram

"*Ṭoġru oldı ne ki ol dėdi düşüm*
Anuŋ-içün ***ırġaram*** *şimdi başum*" (25[a]/14)

iç-: içmek

i.-di

"*Ṣundı aldı bi 'smi 'llāh dėyü arı*
İçdi *anı düşdi yėre cān vėri*" (50[a]/13)

i.-e

"*Ḳuluma raḥmet ḳılam ṣırāṭ gėçe*
Uçmaġa gire şarābından ***içe***" (18[b]/9)

i.-eyidüm

"*Dūzaḫ içre biri eydür ṣuṣadum*
Aġu daḫı olsa hem ***içe-y-idüm***" (27[b]/4)

i.-megi

"*Yėmegi vü* ***içmegi*** *unudalar*
Çün senüŋ yüzüŋi baḳup göreler" (29[b]/4)

i.-sün

"*Ṣundı anı Yaʿḳūb'a* ***içsün*** *dėyü*
Cānı gevdeden çıḳup uçsun dėyü" (50ª/12)

içür-: içirmek

i.-ür

"*Bir ḳadeḥüŋ içine anı ḳuyar*
Ḫocasına ***içürür*** *şöyle ki var*" (22ª/14)

imren-: beğenilen bir şeyi edinmeyi arzulamak, gıpta etmek

i.-e

"*Bir ḳul alasın ucuz anda ṣatun*
Görklü ola ***imrene*** *seve cānuŋ*" (7ª/10)

i.-ür

"***İmrenür*** *girmek diler Yaʿḳūb sine*
Baġ u bostān görünür ol gözine" (50ª/9)

"*Şöyle* ***imrenür*** *ne dėyem ben saŋa*
Eytdiler ferişteler ėvme aŋa" (50ª/10)

i.-ürdi

"*Ṭoldı ol şehr içi şöyle niʿmete*
İmrenürdi *anı görenler ata*" (51ª/9)

iŋile-: inlemek

i.-di

"*Ol ḳaravaş aġladı Ḫālıḳ'ına*
***İŋiledi** eytdi kim yā Rabbenā*" (46[a]/9)

i.-düŋ

"*Kim ne olduŋ **iŋiledüŋ** sen ḳatı*
Döndi eydür ol Çalab'um ḳudreti" (36[b]/4)

i.-r

"*Bünyāmīn ṭurur varur ḳamu görer*
*Āh ėdüp Bünyāmīn anda **iŋiler***" (36[b]/2)

"*Zelḫā ḫātūn kendüden öŋdin ölür*
*Yūsuf aŋa **iŋiler** zārī ḳılur*" (51[b]/4)

iŋilet-: inletmek

i.-di

"*Sevdügümden Yaʿḳūb ayırdı beni*
***İŋiletdi** aġladup düni güni*" (46[a]/10)

iŋle-: inlemek

i.-gil

"*Eytdi beni gel Mışır'da istegil*
*Yoḫsa oturġıl yėrüŋde **iŋlegil***" (13[a]/1)

iŋled-: inletmek

i.-meġıl

"*Oġlumı ṭutup beni aġlatmaġıl*
Dün ü gün anuŋ-içün ***iŋledmeġıl***" (43ª/15)

iste-:

1. aramak

i.-di

"*Vėrdiler aldı eline ol ẖoca*
İstedi *ol göŋlegi uçdan uca*" (6ª/13)

"*Vardı Yaʿḳūb* ***istedi*** *buldı anı*
Eytdi Yūsuf bulduġuŋ boncuḳ ḳanı" (40ª/9)

"*Geldi Mūsā* ***istedi*** *bulımadı*
Ḳandalıġın Yūsuf'uŋ bilimedi" (52ª/5)

i.-diler

"***İstediler*** *dört yaŋadan ṭağılu*
Ol oturmış ḳabr üze zārī ḳılu" (9ª/15)

i.-gil

"*Yoḳarudan geldi ün ṣabr eylegil*
Elli yıldan ṣoŋra gelgil ***istegil***" (7ᵇ/3)

i.-ŋ

"*Ḳullarına buyurur ḳamu ṭuruŋ*
Düşümüŋ taʿbīrini ***isteŋ*** *buluŋ*" (7[b]/1)

i.-rdüm

"*Anı* ***isterdüm*** *ṭutuldum yā resūl*
Eyle āzād beni sözüm ḳıl ḳabūl" (6[b]/13)

2. soruşturmak

i.-gil

"*Eytdi beni gel Mıṣır'da* ***istegil***
Yoḫsa oturġıl yérüŋde iŋlegil" (13[a]/1)

i.-sün

"*Suçumı benüm bulardan* ***istesün***
Ellerin ṭoġradı néçün söylesün" (26[a]/6)

3. istemek

i.-riseŋ

"*Ṣūret eydür ol benem Mıṣr ʿAzīzi*
İster-iseŋ *Mıṣr'a gel görgil bizi*" (12[b]/13)

ḳaḫı-: azarlamak

ḳ.-ya

“*Olmaya kim söyleyesin daḫıya*
Ėşide düşüŋi saŋa ***ḳaḫıya***” (2ª/12)

ḳaḳ-: tekmelemek

ḳ.-ar

“*Ṣāʿı bir kez yine ol Yūsuf* ***ḳaḳar***
Yine ol ṣāʿ çıŋrar u bir ün çıḳar” (44ᵇ/7)

ḳ.-dı

“*Anda Yūsuf* ***ḳaḳdı*** *ol ṣāʿı yine*
Ṣāʿ ėşit çıŋradı Yūsuf sözine” (44ᵇ/12)

ḳal-: yaşamak

ḳ.-maya

“*Alalum bāzāra girüp oḳ ḳılıç*
Ḳıralum bu şerhlüyi ***ḳalmaya*** *hėç*” (40ᵇ/9)

ḳalḳ-: yükselmek

ḳ.-dı

“*Yūsuf’ı ḳoydı ḫoca bir yaŋaru*
Ėndi Yūsuf ***ḳalḳdı*** *altun yoḳaru*” (14ª/9)

ḳatlan-: katlanmak, tahammül etmek

ḳ.-ġıl

"*Ṣabr ėdüp* ***ḳatlanġıl*** *uş sen bu işe*
Ṣabr-ıla her iş çıḳar bir gün başa" (21^{b}/15)

ḳavla-: çekiştirmek, arkasından konuşmak

ḳ.-ya

"*Ol kişi kim ḫalḳı ġıybet eyleye*
Ayruḳ ʿöẕrin söyleye yā ***ḳavlaya***" (20^{b}/8)

ḳavlaş-: çekiştirmek

ḳ.-dılar

"*Kim ol ʿavratlar anı* ***ḳavlaşdılar***
Ṣoŋra gör anlar neye ṣataşdılar" (20^{b}/6)

"*Zelḫā'yı* ***ḳavlaşdılar*** *anlar ḳamu*
Bes bize ʿibret yėter bu iş ʿamū" (20^{b}/7)

ḳayna-: kaynamak

ḳ.-rıdı

"*Çıḳraşup bėyinleri* ***ḳaynar-ıdı***
Tenleri ḫod ṭutuşup göyner-idi" (27^{b}/8)

ḳaz-: kazmak

ḳ.-a

"*Anuŋ-içün geldük uş sinin* ***ḳaza***

Anı ėtdük çünki şorduŋ sen bize” (50ª/7)

ḳ.-ar

“*Bir gün ol atası sinine varur*
Anda sin ***ḳazar*** *ferişteler görür*” (50ª/4)

ḳ.-arsız

“*Vėrdi selām anlara Yaʿḳūb degüp*
Bu ne sindür kime ***ḳazarsız*** *dėyüp*” (50ª/5)

ḳ.-dılar

“*Sini tamām* ***ḳazdılar*** *şöyle ki var*
Yaʿḳūb'uŋ ol cānı çıḳmaġa ėver” (50ª/8)

ḳ.-mışıdı

“*Kāfirlerde bir kāfir adı Şeddād*
Ḳazmış-ıdı *ol ḳuyuyı ibni ʿĀd*” (5ª/3)

kemür-: kemirmek

k.-ürduḳ

“*Anuŋ-içün yėmedük şimdi aşı*
Yoḫsa ***kemürürduḳ*** *aclıḳdan ṭaşı*” (37ª/14)

ḳına-: işkence yapmak

ḳ.!

"*Reyyān eydür ṭut elin ėlt zindāna*
Ḳul senüŋdür nėce dilerseŋ ***ḳına***" (21[b]/8)

ḳ.-ya

"*Suçluyı ṭutan gerek kim* ***ḳınaya***
Suçsuzı ḳınayan ʿādil olmaya" (40[b]/7)

kişne-: (at) ses çıkarmak

k.-r

"*At ṭurur kim aŋa ol Yūsuf biner*
Kişner *ol at binicek Zī-ki hüner*" (30[a]/9)

"***Kişner*** *ol at ėşidür anı ḳamu*
Leşker ü ḥaşem dėrilür ey ʿamū" (30[a]/10)

k.-rdi

"*Şöyle* ***kişnerdi*** *ol at n'ėdem seni*
Ėşidürdi ḳamu Mışırlu anı" (30[a]/7)

k.-ridi

"*Yūsuf'uŋ var-ıdı bir key atı*
Binse Yūsuf ***kişner-idi*** *key ḳatı*" (30[a]/6)

ḳon-: konaklamak

ḳ.-ar

"*Çevre* ***ḳonar*** *ol ḳuyu yöresine*
Ḳul ḳaravaş çoḳ ḳumāş bilesine" (7[b]/6)

"*Şoŋra andan gelüben bunlar* ***ḳonar***
Yūsuf eydür sen daḫı ṭur anda var" (36[b]/1)

ḳ.-dı

"*Çünki* ***ḳondı*** *bir sāʿat oturdılar*
Ḫoca buyurdı ki ḫon getürdiler" (7[a]/15)

ḳ.-mış

"*Gördiler kim ḳāfle* ***ḳonmış*** *ḳuyuya*
Yügrüşüben yėteler ol araya" (8[a]/11)

ḳonaḳla-: ağırlamak, misafir etmek

ḳ.-dı

"*Şöyle* ***ḳonaḳladı*** *kim gerek anı*
Gördi her kim ʿacebe ḳaldı cānı" (10[b]/9)

ḳondur-: gelen misafiri oturtup ağırlamak

ḳ.-ur

"*Getürür vezīr varur pes sarāya*
Ḳondurur *bunları bir ḫoş araya*" (33[b]/9)

ḳorḳ-: korkmak

ḳ.!

"*Taŋrı'dan* ***ḳorḳ*** *işleme uşbu işi*
Yavuz iş nite ḳılursın ey kişi" (19ª/6)

ḳ.-ar

"*Gizlemişken Yūsuf'ı çıḳardılar*
Ḥürmetini saḳınur ***ḳorḳar*** *bular*" (8ª/14)

"*Kim bular ṣūrete ol-dem baḳışur*
Beŋzi ṣolar ḳamu ***ḳorḳar*** *titreşür*" (37ª/8)

ḳ.-aram

"*İmdi* ***ḳorḳaram*** *düşüm gėrü görem*
Gördügüm düşden daḫı ḳayġu yėrem" (3ª/4)

"*Siz varasız dümügesiz oyına*
Ḳorḳaram *kim Yūsuf'uma ḳurt yöne*" (3ª/5)

"*Cihān içre ḥasretüm sensin benüm*
Ḳorḳaram *kim görmeyem seni cānum*" (42ª/12)

ḳ.-dı

"*Çün ėşitdi anı* ***ḳorḳdı*** *cānı*
Eytdi görmedüm yalan dėdüm anı" (22ᵇ/11)

ḳ.-ma!

"*Bėrü gel dėr Yūsuf'a* ***ḳorḳma*** *daḫı*

Ben seni öldürmeyem Taŋrı ḥaḳı” (4[a]/9)

ḳorḳut-: korkutmak

ḳ.-ġıl

“*Ḳatı yavuzluḳ ṣanur uşbu baŋa*
*Bunı **ḳorḳutġıl** eyitdüm ben saŋa*” (19[b]/12)

“*Bunı **ḳorḳutġıl** bu dem vur zindāna*
Bu yavuz işden bolayki bu döne” (19[b]/13)

ḳ.-urlar

“*Dillerince **ḳorḳudurlar** oġlanı*
Ḳorḳusından Yūsuf’uŋ titrer cānı” (8[b]/1)

ḳovlaş-: dedikodu yapmak

ḳ.-urdı

“*Mıṣr içinde ne ki ʿavrat var ḳamu*
***Ḳovlaşurdı** Zelīḫā’yı ey ʿamū*” (20[b]/1)

ḳuç-: kucaklamak, sarılmak

ḳ.-ar

“*Yūsuf’uŋ başını yur öper **ḳucar***
Gözlerini sürmeler māverd saçar” (3[a]/9)

“*Bunı dėr Yūsuf’ı öper **ḳucar***

Düşer ölür cānı gevdeden uçar” (5^b/5)

“*Bir zamān aġlar ol ḳabri* ***ḳucar***
Göŋülinden sırrını söyler açar” (9^a/13)

“*Ṭuru gelür Yūsuf’ı öper* ***ḳucar***
Üç yüz altmış ṭon aŋa keser biçer” (15^b/1)

“*Yūsuf’ı Reyyān daḫı öper* ***ḳucar***
Sulṭān olduŋ dėr aŋa saçu saçar” (26^b/11)

“*Bunı söyler Beşīr’i öper* ***ḳucar***
Ol getürdi göŋlegi Yaʿḳūb açar” (47^b/9)

ḳ.-dı

“*Ṭuru geldi ol-dem u* ***ḳuçdı*** *anı*
N’eylesün ʿāşıḳ durur göynür cānı” (19^a/9)

ḳ.-mış

“*İki ṣūret bir birin ḳuçmış-durur*
Şöyle ***ḳuçmış*** *ṣanasın diri durur*” (17^b/7)

ḳ.-mış durur

“*İki ṣūret bir birin* ***ḳuçmış-durur***
Şöyle ḳuçmış ṣanasın diri durur” (17^b/7)

oḳu-: yazıları okumak

o.-ŋuz

"*Ṣandūḳ içinden çıḳarur bir biti*
Bunlara ṣunar ***oḳuŋuz*** *dėr ḳatı*" (43^{b}/13)

o.-ur

"*Bit' **oḳur** Ḳoṭīfar aḥvālin bilür*
Sevinür cevāb yazar ṣādī ḳılur" (13^{a}/10)

"*Ol bitigi çıḳarur açar* ***oḳur***
Taŋrı adıyla sözin şeyṭān ṭoḳur" (47^{b}/10)

otur-: beklemek

o.-dı

"*Hūd* ***oturdı*** *biŋ iki yüz yıl tamām*
*Geldi aŋa Yūsuf ʿaleyhi 's-selā*m" (5^{a}/13)

o.-ġıl

"*Eytdi beni gel Mıṣır'da istegil*
Yoḫsa ***oturġıl*** *yėrüŋde iŋlegil*" (13^{a}/1)

o.-ur

"*Yūsuf'ı bir ḥücrede ḳor* ***oturur***
Ne ki ḫātūn var sarāya getürür" (20^{b}/12)

"*Gelür anı atasına bildürür*
Ṭurdı Yūsuf ḫalvet-ḫāney' ***oturur***" (38^{b}/1)

o.-urdı

“*Yolda meger var-ıdı bir key aġaç*
Yaʿḳūb anda ***otururdı*** *ṣusuz ac*” (5[b]/13)

ög-: övmek

ö.-düŋidi

“*Sen o vaḳtin güzgüye baḳduŋ-ıdı*
Ṣatu bāzār bahāŋı ***ögdüŋ-idi***” (15[a]/7)

ö.-er

“*Oḳur-iken bilmiş-idi ol meger*
Yūsuf’uŋ görkin Çalab aŋa ***öger***” (5[a]/6)

“*Gel bėrü dėr bir zamān anı* ***öger***
Ḳarşusına yügürür bėlin eger” (17[b]/12)

“*Ḳoydı ne naḳşın anuŋ ne naḳḳāşın*
Şöyle ***öger*** *Yūsuf’uŋ gözin ḳaşın*” (17[b]/13)

ögütle-: nasihat vermek

ö.-gil

“*Kes ümīdüŋi Yūsuf’dan aŋmaġıl*
Özüŋi ***ögütlegil*** *aġlamagil*” (42[a]/15)

ögren-: bellemek

ö.-düm

"*Yūsuf eydür gördüm Kenʿān ėlini*
Kiçiden ***ögrendüm*** *anda dilini*" (36ª/8)

ö.-düŋ

"*Sen bilürsin dilümi göster yolı*
Ḳanda ***ögrendüŋ*** *ḫaber vėr bu dili*" (36ª/7)

saç-: serpmek

s.-ar

"Yūsuf'uŋ başını yur öper ḳucar
Gözlerini sürmeler māverd ***saçar****"* (3ª/9)

"*Yūsuf'ı Reyyān daḫı öper ḳucar*
Sulṭān olduŋ dėr aŋa saçu ***saçar***" (26ᵇ/11)

"*Gözlerini bunlaruŋ daḫı açar*
Ḳamunuŋ üstlerine māverd ***saçar***" (45ª/11)

saçıl-: yayılmak

s.-ur

"*Ol sāʿat bulut gider gün açılur*
Şavḳ-ı nūrı ʿālem üzre ***saçılur***" (9ᵇ/13)

saġışla-: saymak

s.-dı

"*Mālını Reyyān melik* ***sağışladı***
Ḳamusını Yūsuf'a bağışladı" (29ª/4)

s.-ġıl

"*Bekle nāmūsum varum* ***sağışlağıl***
Ḳamusın alduŋ ḳuluŋ bağışlağıl" (14ª/12)

saḳla-: korumak

s.!

"*Döndi Yaʿḳūb söyledi eytdi cānum*
Saḳla *düşüŋ sözümi èşit benüm*" (2ª/11)

"*Kim ulu oġlın oḳır ısmarlaya*
Saḳla *dīnüŋ bekle īmānuŋ dèye*" (51ᵇ/3)

s.-dı

"*Anda iblīs maġbūn oldı aġladı*
Taŋrı Yūsuf'ı şerinden ***saḳladı***" (18ᵇ/2)

"*Ol Zelīḫā'dan seni kim* ***saḳladı***
Yā Ḳoṭīfar'dan seni kim bekledi" (23ª/7)

"*Anda Yūsuf ṣordı aŋa ṭaŋladı*
Zelḫā eydür beni Taŋrı'm ***saḳladı***" (32ª/3)

"*Zelḫā eydür ol Çalab'um ḳudreti*
Senüŋ-içün ***saḳladı*** *beni ḳatı*" (32ª/4)

s.-ġıl

"*Eytdiler yalancıdur bir ʿaybı bil*
Oġrıdur ḳaçġuncıdur key ***saḳlaġıl***" (8^b/5)

s.-ŋuz

"*Ġıybet ėtmekden dilüŋüz* ***saḳlaŋuz***
Yoḫsa müzd yazuġa döner aŋlaŋuz" (20^b/10)

"*Bünyāmīn'i* ***saḳlaŋuz*** *dün ü güni*
Gėrü baŋa getürüŋüz dėr anı" (35^b/2)

s.-ya

"*Ḳamu ḫalḳ şol gün içinde aġlaya*
Taŋrı beni ṭam' odından ***saḳlaya***" (52^a/7)

s.-yavuz

"*Eytdiler and içerüz biz ḳamumuz*
Saḳlayavuz *gelmeye aŋa yavuz*" (35^a/13)

şan-:

1. sanmak

ş.!

"*Çün ʿArīs ehli begenmedi anı*
Eyle ***şan****-kim Yūsuf'uŋ yandı cānı*" (11^a/11)

ş.-asın

"*Ḳuyudan çıḳdı* ***şanasın*** *ay durur*
Yüzini gören kişi Zī bay durur" (8[a]/7)

"*Şöyle döger kim* ***şanasın*** *öldürür*
İledür gėrü deveye bindürür" (9[b]/3)

"*İki ṣūret bir birin ḳuçmış-durur*
Şöyle ḳuçmış ***şanasın*** *diri durur*" (17[b]/7)

"*Eyde ṣırāṭ böyle ince hem yüce*
Ḳaraŋu dün gibi ***şanasın*** *gėce*" (18[b]/5)

ş.-dı

"*Aldı Bünyāmīn n'ėdesin bilmedi*
Sırça ***şandı*** *aŋa raġbet ḳılmadı*" (36[a]/12)

"*Vėrdi Bünyāmīn Yahūda eline*
Sırça ***şandı*** *soḳdı kendü ḳolına*" (36[b]/9)

ş.-dum

"*Bir ṣığıncaḳ* ***şandum*** *id'içümde ben*
Gelür-iken sizüŋ-ile bunda ben" (4[a]/5)

ş.-ma!

"*Senüŋ oġluŋ diridür* ***şanma*** *ölü*
Şimdi sulṭān durur oġluŋ bil bellü" (42[a]/3)

ş.-ur

"*Biri birine ḫaber vėrür bular*
Eyle ***şanur*** *altun ʿAzīz bizde var*" (33^{b}/11)

2. düşünmek

ş.-ur

"*Ḳatı yavuzluḳ* ***şanur*** *uşbu baŋa*
Bunı ḳorḳutġıl eyitdüm ben saŋa" (19^{b}/12)

sev-: sevmek

s.-di

"*Ol Zelīḫā şöyle kim* ***sevdi*** *anı*
Ḳanda varsa eyidür Yūsuf ḳanı" (15^{b}/7)

"*Anı gördi Yūsuf'ı* ***sevdi*** *ḳatı*
Oldı dūşvār Yūsuf'uŋ ḥāli yatı" (16^{a}/12)

s.-e

"*Bir ḳul alasın ucuz anda ṣatun*
Görklü ola imrene ***seve*** *cānuŋ*" (7^{a}/10)

"*Sen Kerīm'sin ḥācetüm ḳılġıl revā*
Beni döndürgil Yūsuf'a kim ***seve***" (31^{a}/10)

"*Birini sevmeye birini* ***seve***
Uşbu söz peyġāmbere yaramaya" (34^{a}/6)

s.-er

“*Ḳulın* ***sever*** *dėyü ṭaʿna urduŋuz*
Sevdügüm budur ki şimdi gördüŋüz” (21ª/13)

“*Yoluŋa gitdi-y-ise mālum benüm*
Seni ***sever*** *dün ü gün cānum benüm*” (31ᵇ/1)

s.-erdi

“*Yėdi ḳurt kiçimüzi bil aŋlayu*
Anı ***severdi*** *atamuz yėgleyü*” (34ª/4)

“*Biz daḫı sever-idük hem ḳamumuz*
Nite kim ***severdi*** *anı atamuz*” (34ª/8)

“*Yūsuf’ı* ***severdi*** *ol dāya ḳatı*
Var-ıdı bir boncuġı key ḳıymetī̄” (40ª/3)

s.-erdüm

“*Bildüŋüz mi neden öpdüm bu biti*
Dėr ***severdüm*** *ataŋuzı ben ḳatı*” (43ᵇ/8)

s.-erdüŋüz

“*Bunlar eydür bizden èşitgil bu söz*
Siz daḫı ***severdüŋüz*** *görseydüŋüz*” (34ª/7)

s.-erem

“*Saŋa eytdüm bildürem èşit ḥāli*

Severem *lāyıḳ mıdur uşbu ḳulı*” (15^{b}/15)

“***Severem*** *sizi ṭutaram dīnüŋüz*
Gėrü varıcaḳ eve tėz dönüŋüz” (34^{b}/3)

s.-eridi

“***Sever-idi*** *Yūsuf’ı n’ėdem anı*
Geldi ṣordı Yaʿḳūb’a Yūsuf ḳanı” (3^{b}/3)

s.-eridük

“*Biz daḫı* ***sever-idük*** *hem ḳamumuz*
Nite kim severdi anı atamuz” (34^{a}/8)

s.-eridüm

“*Anuŋ-içün urdum anı zindāna*
Sever-idüm *bola ki eytdüm döne*” (26^{a}/13)

s.-meye

“*Birini* ***sevmeye*** *birini seve*
Uşbu söz peyġāmbere yaramaya” (34^{a}/6)

sevdür-: sevmesini sağlamak

s.-di

“*Yaʿḳūb’a* ***sevdürdi*** *kim eytgil seni*
Ḳurtaran kim ḳardaşuŋdan eyt anı” (23^{a}/5)

sevin-: sevinmek

s.-di

“*Çünki sürdüm gözüme gördi gözüm*
Seni göreli ***sevindi*** *bu özüm*” (47[b]/4)

s.-e

“*Süricek ṣırāṭ dapa ḫalḳı ḳamu*
Anda iblīs ***sevine*** *güle ʿamū*” (18[b]/4)

“*Bir ʿaceb söz daḫı geldi uş yine*
Ṣalavāt vėrelüm cānumuz ***sevine***” (32[a]/11)

“*Tā ki göre cānı anda* ***sevine***
Anı göre aġlamaya avına” (37[b]/11)

“*Anı ėltüŋ atama kim* ***sevine***
Aġlamaḳdan ol bolay-ki avına” (45[b]/8)

“*Bu arada bir ḫaber vardur yine*
Eydeyüm anı ki cānuŋ ***sevine***” (46[a]/3)

s.-esen

“*Duʿāŋı ḳıldum ḳabūl ḳayurma sen*
Oġluŋı görüp gėrü ***sevinesen***” (46[a]/12)

s.-ür

“*Uyḫusında şöyle görür* ***sevinür***

Oyanur bilmez anı kim ḳandadur” (12[b]/8)

“*Bit’ oḳur Ḳoṭīfar aḥvālin bilür*
***Sevinür** cevāb yazar şādī ḳılur*” (13[a]/10)

“*Bir yigit uġradı deveye binür*
*Anı göreli bu cānum **sevinür***” (36[b]/5)

s.-ürdüm

“*Bünyāmīn’i ḳurtarayduŋuz alup*
***Sevinürdüm** yüzine baḳsam görüp*” (42[b]/7)

şıġa-: sıvazlamak

ş.-dı

“*Beyle dėdi gösterüp şehrüŋ yolın*
*Aŋa ḳarşu **şıġadı** Yūsuf ḳolın*” (36[a]/9)

“*Hem sıġagil arḳasın elüŋ-ile*
*Geldi Māmīl **sıġadı** eyle ḳıla*” (40[b]/14)

“*Yahūda eydür ki dėk-duruŋ cānum*
***Sıġadı** bėlümi bir oġlan benüm*” (41[a]/3)

ş.-gil

“*Hem **sıġagil** arḳasın elüŋ-ile*
Geldi Māmīl sıġadı eyle ḳıla” (40[b]/14)

ş.-r

"*Bir ferişte ṣoŋ-ucı gökden ėner*
Arḳasını Yūsuf'uŋ ṭutar ***ṣıġar***" (19[b]/6)

"*Cebre'īl gelür anı şol-dem* ***ṣıġar***
Yigit olur Zelīḫā on dört yaşar" (31[b]/12)

sıḳ-: sıkarak suyunu çıkarmak

s.-ar

"*Bir ʿaceb düş görür ol sāḳī ė yār*
Üç ulu salḳum üzüm alur ***sıḳar***" (22[a]/13)

ṣına-: denemek

ṣ.-duŋ

"*Mālik eydür ḳanda* ***ṣınaduŋ*** *anı*
Eyt neden bildüŋ baŋa ol oġlanı" (25[a]/12)

sil-: silmek

s.-e

"*Yüzügi birle nişānların* ***sile***
Ol nişānları gide ümmet güle" (28[b]/4)

ṣoḳran-: söylenmek

ṣ.-dı

"*Göŋli yavuz aġlayu geld' evine*

Ḳaḳıdı ***şoḳrandı*** *çoḳ şanemine*” (31[a]/4)

şor-:

1. sormak, soruşturmak

ş.!

“*Baŋa bėşikdeki genç oġlan ṭanuḳ*
Yoḳ-durur Yūsuf’da ***şor*** *ki yazuḳ*” (19[b]/15)

“***Sor*** *aŋa sen ol dėye uşbu işi*
Ol dėye kim-idügin suçlu kişi” (20[a]/4)

“*Mālik eydür imdi tėz varġıl aŋa*
Şor *düşümi aŋladuġuŋ dė baŋa*” (25[a]/15)

“*Yūsuf eydür sen ḫaber vėr bileli*
Anlara ***şor*** *nėçe gündür geleli*” (33[b]/6)

“*Bize inanmaz-ısaŋ* ***şor*** *ḳāfleye*
Bilürler aḥvālümüz’ saŋa dėye” (41[b]/9)

ş.-a

“*Taŋrı emriyle dėrile ḳatına*
Ḥaḳ Çalab ***şora*** *anuŋ ümmetine*” (49[a]/1)

“*İmdi diler Zelḫā’yı Yaʿḳūb göre*
Görüşe ol Zelīḫā göŋlin ***şora***” (49[a]/9)

ş.-alum

"*Anı indep bunda* ***ṣoralum*** *düşin*
Bize ol ḫod eydivėrür görmüşin" (2[b]/6)

ṣ.-am

"*Varuŋ avlaŋ ḳurdı getürüŋ baŋa*
Yūsuf'ı yėdi-mi ***ṣoram*** *ben aŋa*" (6[b]/1)

ṣ.-ar

"*Bir gėce yatur-iken ol düş görer*
Ėrte ṭurur anı Yaʿḳūb'a ***ṣorar***" (2[a]/7)

"*Yaʿḳūb ol ḳurda* ***sorar*** *Yūsuf ḳanı*
Sen-mi yėdüŋ eyt baŋa ol oġlanı" (6[b]/6)

"*Bir gėce yatur-iken ol düş görür*
Anı taʿbīr bilene varur ***ṣorar***" (7[a]/2)

"*ʿAḳlı gelür başına dėrer ögi*
Ṣorar *eydür bu mıdur ḳāfle begi*" (10[b]/5)

"*Beŋzi ṣarardı dün ü gün aġlayu*
Atası ***ṣorar*** *aŋa n'olduŋ dėyü*" (12[b]/2)

"*Üçünci yıl yine gördi ṣūreti*
Ḳanda olursın dėr ü ***ṣorar*** *ḳatı*" (12[b]/12)

"***Ṣorar*** *anlara ki sizler eydüŋüz*
Elüŋüzi ne sebebden kesdüŋüz" (26[a]/9)

"*Yūsuf örter yüzini köşkden ėner*

Gelür ḳardaşlarına ḫaber ***şorar***” (33^{b}/15)

“*Kim* ***şorar*** *Yūsuf aŋa n’oldı saŋa*
Aġlamaġuŋ bir nedendür eyt baŋa” (37^{b}/4)

ş.-aram

“*Cebre’īl eydür Yūsuf geldüm saŋa*
Şoraram *bir ḳaç ṣoru eytgil baŋa*” (23^{a}/4)

“*Cebre’īl eyde kimüŋ ümmetisiz*
Şoraram *sizden kim anı eydesiz*” (27^{a}/4)

ş.-arsın

“*Var-ısa anuŋ-içün oldı bu iş*
Ḫoca eydür ne ***şorarsın*** *var göriş*” (9^{b}/9)

“*Döndi eydür kim ne* ***şorarsın*** *anı*
Sen gideli yėre ḳoymadı teni” (38^{b}/6)

ş.-aruz

“*Siz cevāb vėrür misiŋiz söyleyü*
Buŋa ***şoraruz*** *bunı biz isteyü*” (44^{a}/13)

ş.-dı

“*Sever-idi Yūsuf’ı n’ėdem anı*
Geldi ***şordı*** *Yaʿḳūb’a Yūsuf ḳanı*” (3^{b}/3)

“*Ḳoṭīfar getürdi ol genç oġlanı*

Şordı *aŋa suçlu kim-durur anı*” (20ª/5)

“*ʿArab eydür* ***şordı*** *seni bir ġarīb*
Mışr içinde zindān içre ḳıġırıp” (24ª/14)

“*Anda Yūsuf* ***şordı*** *aŋa ṭaŋladı*
Zelḫā eydür beni Taŋrı’m saḳladı” (32ª/3)

“***Şordı*** *ne oldı saŋa düşdüŋ yère*
Bize sen vèrgil ḫaber ʿaḳluŋ dère” (33ᵇ/5)

“*Ḳamu bunlar aġlaşur baḳmaz aşa*
Şordı *Yūsuf yèmedüŋüz siz paşa*” (37ª/10)

“***Şordı*** *Yaʿḳūb nebī ilkin aŋa*
Alduŋ-mı Yūsuf cānın eytgil baŋa” (42ª/1)

ş.-dılar

“*Çünki Yūsuf yüzini gördi bular*
Seni kim yaratdı dèyü ***şordılar***” (10ª/5)

ş.-dum

“*Döndi eydür düş gördüm* ***şordum*** *aŋa*
Şöyle oldı ne kim ol dèdi baŋa” (25ª/13)

ş.-duŋ

“*Anuŋ-içün geldük uş sinin ḳaza*
Anı ètdük çünki ***şorduŋ*** *sen bize*” (50ª/7)

ş.-duŋ mı

"*Yaʿḳūb eydür adını* ***şorduŋ-m'*** *anuŋ*
Kim-idügin ṣoruban gördüŋ-m' anuŋ" (24^{b}/3)

ş.-madum

"*ʿArab eydür sözleri ṭatlu-y-ıdı*
Şormadum *adın yüzi örtülüydi*" (24^{b}/4)

ş.-maġıl

"*Göçdi ḳāfle gitdi ḳaranluḳ gėce*
Şormaġıl *kim Yūsuf'uŋ ḥāli nėce*" (9^{a}/10)

2. araştırmak, soruşturmak

ş.-a

"*Gitdi ṭabīb geldi dāyası göre*
Zelḫā'nuŋ derdi nedür anı ***şora***" (16^{b}/3)

"*Ferişteler bekleyeler ey ʿamū*
Gelenüŋ ʿamellerin ***şora*** *ḳamu*" (32^{b}/7)

ş.-arıdı

"*Buyurup bekçi ḳodı gelenleri*
Şorar-ıdı *şehre ol girenleri*" (32^{a}/15)

ş.-dum

"*Göricek üçünci yıl* ***ṣordum*** *seni*
Mıṣr'a gel dėdüŋ bulasın sen beni" (18[a]/4)

ṣ.-uŋ

"*Zelḫā görür burḳaʿ altından anı*
Eydür uşbu kim-durur ***ṣoruŋ*** *bunı*" (13[a]/15)

ṣordur-: soruşturmak

ṣ.-a

"*Yėdi ṣırāṭ ṭamu üzre ḳurdura*
Ṭamu ḳavmi dėre aŋa ***ṣordura***" (32[b]/6)

söyle-:

1. konuşmak

s.!

"*Ḫoca eydür Yūsuf'a eytgil özüŋ*
Bileyüm bellü baŋa ***söyle*** *sözüŋ*" (14[b]/1)

s.-di
"*Döndi Yaʿḳūb* ***söyledi*** *eytdi cānum*
Saḳla düşüŋ sözümi ėşit benüm" (2[a]/11)

"*Ḥaḳ Çalab'uŋ ḳudreti gör n'eyledi*
Ṣaneme dil vėrdi şol-dem ***söyledi***" (16[a]/1)

"***Söyledi*** *oġlan Çalab ṣunʿı-y-ıla*

Geldi bėşikde emer-iken dile” (20ª/6)

“*Yūsuf eydür sen daḫı gördüŋ anı*
Nėcesi ***söyledi*** *ol genç oġlanı*” (20ª/12)

“*Ḳamudan öŋdin Zelīḫā* ***söyledi***
Derdini aŋa ḥikāyet eyledi” (26ª/11)

“*Geldi ʿİmrānīce* ***söyledi*** *baŋa*
Bülezük vėrdi gören baṭar ṭaŋa” (36ᵇ/6)

s.-diler

“*Bir uġurda ḳamusı* ***söylediler***
Yūsuf’ı ḳurd ḳapdı baba dėdiler” (6ª/10)

s.-me!

“*Sözümi ṭut baŋa nāz eyleme*
Ḥālüme baḳ sen muḥāl söz ***söyleme***” (21ᵇ/2)

s.-mez

“*Döndi eydür yėŋi ṭoġmış genç oġlan*
Nėce söyler ***söylemez*** *bilmez lisān*” (20ª/1)

s.-r

“*Ol balıḳ* ***söyler*** *Çalab ṣunʿı-y-ıla*
Anda kim ṭurur-ıdı gelür dile” (12ª/2)

“*Döndi eydür yėŋi ṭoġmış genç oġlan*

*Nėce **söyler** söylemez bilmez lisān*" (20ª/1)

s.-sün

"*Görelüm ne dėr bize büt **söylesün***
Ḥālümüzden bir ḥikāyet eylesün" (10ᵇ/13)

s.-ye

"***Söyleye** dürlü lisān ṭaŋlayasın*
Ṭoġruluġumı benüm aŋlayasın" (20ª/3)

2. söylemek

s.-di

"*Döndi bunlar **söyledi** eytdi baba*
Biz var-iken ḳurd anı ḳaçan ḳapa" (3ª/6)

"*Vėrdi dil Ḥaḳ Taŋrı ḳurda **söyledi***
Vėrdi selām Yaʿḳūb'a ṭap'eyledi" (6ᵇ/7)

"*Bunlar ol pūl-ıla ṣatu eyledi*
*Ol kişi döndi Yūsuf'a **söyledi***" (8ᵇ/11)

"*ʿĀciz oldı ol Ḳoṭīfar **söyledi***
Ḫaznede daḫı mālum ḳalmadı" (14ª/11)

"***Söyledi** ādem diliyle eyle bil*
Gör bahāŋı Taŋrı'ya sen secde ḳıl" (15ª/6)

"*Döndi Yūsuf **söyledi** Zelīḫā'ya*

Ḳul olan bunuŋ gibi ṭon mı gėye” (15^{b}/5)

“*Çün bu sözi* ***söyledi*** *düşdi yėre*
Ḫurd uşandı oldı ol sāʿat pere” (16^{a}/3)

“*Ṭodaġın tepretdi Yūsuf* ***söyledi***
Anı Allāh gėrü bütün eyledi” (16^{a}/11)

“*Döndi Yūsuf* ***söyledi*** *Zelīḫā’ya*
Çoḳ emek çekmişsin uşbu sarāya” (17^{b}/8)

“*Döndi Yūsuf* ***söyledi*** *eytdi delü*
Daḫı ṭoḳuz yaşım u yā on ṭolu” (18^{a}/9)

“*Çünki bu sözi Zelīḫā* ***söyledi***
Gėrü Yūsuf Zelḫā’ya ḳaṣd eyledi” (19^{a}/4)

“*Gėrü yarıldı dīvār çıḳdı bir el*
Söyledi *ol Yūsuf’a kim bėrü gel*” (19^{a}/5)

“*Bir ʿArab geldi ıraḳdan gözledi*
Geldi yaḳın gör ne sözler ***söyledi***” (23^{b}/4)

“*Döndi Yūsuf* ***söyledi*** *ol ʿArab’a*
Bir aġaç gördüŋ-mi anda key ḳaba” (23^{b}/13)

“*Nėce düş gördügini hep* ***söyledi***
Yūsuf’a bir bir ḥikāyet eyledi” (25^{b}/7)

“***Söyledi*** *Yūsuf aŋa kimsin dėyü*
Ḥācetüŋ nedür baŋa eyt söyleyü” (31^{a}/13)

"*Döndi Yaʿḳūb oġlanların' **söyledi***
Mıṣr'uŋ issi sizüŋ-ile n'eyledi" (35[a]/3)

"*Bizi ḫoş aġırladı key ṭoyladı*
*Vėrdi buġday bize görklü **söyledi***" (35[a]/5)

"*Çün ėşitdi bunı Yaʿḳūb aġladı*
*Döndi hem oġlanlarına **söyledi***" (35[a]/9)

"*Vėrdi selām aŋa gör ne **söyledi***
Döndi ol Yūsuf'a ṭapu eyledi" (36[a]/2)

"*Ol Yahūda **söyledi** eytdi ḳanı*
Ol bülezük göreyüm göster anı" (36[b]/8)

"*Aldı Yūsuf öpdi urdı gözine*
*Döndi **söyledi** bularuŋ yüzine*" (43[b]/7)

"*Bunlar eydür **söyledi** gėrçek bu ṣāʿ*
Zī bildüŋ sen bu sözi ṭut semʿ" (44[b]/6)

"*Eytdiler ḳardaşları gėrçek sözi*
*Ne ki **söyledi** tamāmdur kend' özi*" (44[b]/10)

"*Ulu-y-ımış ḳamudan size nişān*
*Dėmeyesiz **söyledi** bu ṣāʿ yalan*" (44[b]/13)

"***Söyledi** çün ol Yaʿḳūb oġlı Ṣıddīḳ*
Ḳardaşuŋuz dėr benem bilüŋ taḥḳīḳ" (45[a]/15)

"*Vėrdi selām aldı ol ʿavrat selām*
***Söyledi** ol ʿavrata bir ḳaç kelām*" (46[b]/13)

s.-diler

"*Döndiler Yahūda'ya* ***söylediler***
Ḳo anı biz öldürevüz dėdiler" (4[b]/2)

"*Çünki Yūsuf yüzini gördi bular*
Dillerince Yūsuf'a ***söylediler***" (8[a]/15)

s.-düm

"*Anuŋ-içün* ***söyledüm*** *anı size*
Var delīlüm Taŋrı'dan uşbu söze" (41[b]/13)

s.-düŋ

"*Bėrisi yıl yine girdüŋ sen düşe*
Vėrdüŋ ögüt ***söyledüŋ*** *baŋa paşa*" (18[a]/2)

"*Ayruġa varma dėdüŋ ḫoş* ***söyledüŋ***
Sen benümsin ben senüŋ ḳavl eyledüŋ" (18[a]/3)

s.-gil

"*Dilegüŋ nedür baŋa bir* ***söylegil***
Ḥālümi gör baŋa tīmār eylegil" (19[a]/3)

"*Ḳavm-i Mıṣr'uŋ bāḳīsine ḳıl selām*
Söylegil *benden aŋa bir ḳaç kelām*" (22[a]/6)

"*Ḫaberüŋ vėr baŋa dėr bir* ***söylegil***
Ḳanḳı ėldensin ḥikāyet eylegil" (23[b]/9)

"*Nėçün ırġaduŋ başuŋı* ***söylegil***
Gėçdi ögüŋden ne maʿlūm eylegil" (25[a]/10)

"*Var aŋa unutma hėç eyle selām*
Anuŋ-ıla ***söylegil*** *bir ḳaç kelām*" (25[b]/5)

"*Yūsuf eydür ḳanḳı ėldensin dėgil*
Ḳanca varursın baŋa bir ***söylegil***" (36[a]/3)

"*Mīşalūm eydür ne aġlarsın dėgil*
Aġladuġuŋ bir nedendür ***söylegil***" (38[a]/4)

"*Ḳayġuya yüklendügümi* ***söylegil***
Derdümi ḳamu aŋa şerḥ eylegil" (43[a]/5)

"*Eytdiler suçumuzı ʿafv eylegil*
Bize bağışlagil eyü ***söylegil***" (45[b]/2)

"*Eytdi Yaʿḳūb evi ḳandadur dėgil*
Anı baŋa eydi vėrgil ***söylegil***" (46[b]/14)

"*Beşīr eydür ʿavrata ḥālüŋ dėgil*
Sen ne ʿavratsın baŋa bir ***söylegil***" (47[a]/7)

"*Yaʿḳūb eydür uşbular kim* ***söylegil***
Saŋa n'olur baŋa maʿlūm eylegil" (49[a]/6)

s.-medük

"*Anda bizden güçlüler gördük varup*
Söylemedük *ḳorḫudan ḳarşu ṭurup*" (42[b]/9)

s.-megil

"*Ėşitmezler bu sözi* ***söylemegil***
Ḫalḳı ḳoġıl dīnüŋe ündemegil" (50^{b}/14)

s.-meyem

"*Ol bezergān and içer* ***söylemeyem***
Kim-idügüŋ ḫalḳa fāş eylemeyem" (14^{b}/4)

s.-mez

"*Döndi eydür zindān içre bir oġlan*
Zī ki bilür düşi ***söylemez*** *yalan*" (25^{a}/11)

s.-ŋüz

"*Çün varasız ataŋuza* ***söyleŋüz***
Ne ki gördüŋüz ḥikāyet eyleŋüz" (41^{b}/2)

"*Ḳamusına eytdi Yūsuf gel bėrü*
Ḳul kimüŋsiz ***söyleŋüz*** *iḳrār vėrü*" (48^{b}/4)

s.-r

"*Bir zamān aġlar ol ḳabri ḳucar*
Göŋülinden sırrını ***söyler*** *açar*" (9^{a}/13)

"*Düşde gördi ol Yūsuf peyġāmberi*
Söyler *aŋa ḳarşu çıḳ tėz gel bėri*" (10^{b}/2)

"*Ol melik* ***söyler*** *Yūsuf'a gör sözin*

Élteyüm dėr göresin bütler yüzin” (10^{b}/10)

“***Söyler*** *eydür bu degül benüm begüm*
Uyur-iken düşde üç kez gördügüm” (13^{b}/5)

“*Ḳoṭīfar* ***söyler*** *bezergān ḫocaya*
Kes bahāsın ḳuluŋı eyt nėçeye” (14^{a}/6)

“*Çün Ḳoṭīfar uşbu sözi ėşidür*
Söyler *eydür bu ʿaceb ne kişidür*” (15^{a}/11)

“*Ḫazne içi boş-iken ṭolu olur*
Ḳuş ėner gökden buŋa ***söyler*** *gelür*” (15^{a}/12)

“***Söyler*** *eydür bir od urduŋ cānuma*
Gel bėrü dėr bir dem otur yanuma” (19^{a}/2)

“*Uṣṣı gelür başına açar gözi*
Baḳar ʿacebler vezīr ***söyler*** *sözi*” (33^{b}/4)

“*Ėltdi Yūsuf anı bir ḫoş sarāya*
Söyler *eydür var otur bu araya*” (36^{a}/14)

“***Söyler*** *eydür ḳanı ol gözüm nūrı*
Ölmiş-idüm uş bu gün oldum diri” (38^{a}/12)

“*İki gözi açılur görür gözi*
Sen nesin dėr ***söyler*** *aŋa kend’ özi*” (47^{b}/2)

“*Bunı* ***söyler*** *Beşīr’i öper ḳucar*
Ol getürdi gönlegi Yaʿḳūb açar” (47^{b}/9)

"*Görişür ol Zelḫā'nuŋ göŋli ṣafā*
***Söyler** ol döner Zelīḫā Yūsuf'a*" (49[a]/12)

s.-rsiz

"*Nėce **söylersiz** yalan siz ögünü*
Ṭamuya yalançılar düşer yanu" (45[a]/4)

s.-sün

"*Suçumı benüm bulardan istesün*
*Ellerin ṭoġradı nėçün **söylesün***" (26[a]/6)

s.-ye

"*Yūsuf'ı alur varur Zelīḫā'ya*
İmdi diŋle varıcaḳ ne ***söyleye***" (15[a]/13)

"*Ger ėledem göresin bütler yüzin*
*Seni göre **söyleye** anlar sözin*" (15[b]/11)

"*Yūsuf eydür varalum büt-ḫāneye*
*Görelüm bunlar size ne **söyleye***" (15[b]/12)

3. anlatmak

s.-r

"*Eydür uşbu ṣāʿ baŋa **söyler** ʿaceb*
Eydür-isem inanmayasız ʿaceb" (44[b]/1)

s.-ridi

"*Bir sebebden yigrelendük biz inan*
***Söyler-idi** atasına düş yalan*" (34ª/9)

s.-sün

"*Bir biti yaz Mışr'a varsun bir kişi*
***Söylesün** anda aŋa uşbu işi*" (13ª/4)

s.-ŋüz

"*Yūsuf eydür ne bitigdür eydüŋüz*
*Bileyüm aḥvālini bir **söyleŋüz***" (44ª/3)

s.-yesin

"*Olmaya kim **söyleyesin** daḫıya*
Ėşide düşüŋi saŋa ḳaḫıya" (2ª/12)

söylen-: mırıldanmak

s.-ür

"*Ṭursa otursa Yūsuf'ı **söylenür***
Ḳanda kim varsa anı z̲ikr eylenür" (15ᵇ/9)

söyleş-: karşılıklı konuşmak

s.-elüm

"*İmdi gelüŋ görişelüm ḳucuşup*
*Oturalum **söyleşelüm** sevnişüp*" (45ᵇ/5)

s.-ür

"*Sāḳī ḫon-salār Yūsuf ol üçi*
***Söyleşür** her biri ḳılduġı suç*" (22ª/10)

"*Dertlü derdin her biri **söyleşür***
Zindān içre ḳayġuru aġlaşur" (22ª/11)

"*Heybetinden aʿżāları titreşür*
*N'ėdelüm dėr ḳamu ṭurdı **söyleşür***" (45ª/13)

söylet-: konuşturmak

s.-e

"*Yūsuf eydür güci yėter ol Çalab*
***Söylede** bunı ḳalasın sen ʿaceb*" (20ª/2)

s.-ür

"*Başa gėçmiş işleri bu aŋladur*
*Zihī Ṣāniʿ bunı bize **söyledür***" (44ª/12)

sürmele-: göze sürme çekmek

s.-r

"*Yūsuf'uŋ başını yur öper ḳucar*
*Gözlerini **sürmeler** māverd saçar*" (3ª/9)

"*Kend' özin sarāy dīvārında yazar*
*Gözlerini **sürmeler** gözin azar*" (17ᵇ/1)

sürü-: sürüklemek

s.-r

"*Oġlanı ṭurur* ***sürür*** *ol arada*
Yüzi üzre çoḳ urur anı dede" (9[b]/2)

ṭanış-: istişare etmek

ṭ.-alum

"*Yūsuf eydür oġlana yā Mīşalūm*
Gel bėrü ṭur ḳatuma ***ṭanışalum***" (37[b]/14)

ṭ.-dılar

"*Gider-iken ḳamusı* ***ṭanışdılar***
Öldürelüm dėyüben and içdiler" (3[a]/13)

ṭ.-ur

"*Ėşit imdi ol Melik Reyyān n'ėder*
Yūsuf-ıla ***ṭanışur*** *tedbīr ėder*" (28[b]/15)

ṭ.-urlar

"***Ṭanışurlar*** *ḳamusı çıḳaralum*
Mıṣr'dan Yūsuf'ı yaŋa ḳoyalum" (51[b]/12)

ṭ.-ursız

"***Ṭanışursız*** *ḳamu ḳıralum dėyü*

Bu şār içre hėç kimesne ḳomayu” (41[a]/9)

ṭap-: Tanrı yerine koyup tapmak

ṭ.-arıdı

“*Şu gibi melik **ṭapar-ıdı** ḫāça*
Nāzenīn ol ʿömri vėrürdi hėçe” (12[a]/14)

“*Kim Melik Reyyān büte **ṭapar-ıdı***
Yūsuf andan zindān ehlin diledi” (28[b]/12)

ṭ.-arıdum

“*Eytdi dün gün **ṭapar-ıdum** ben seni*
Āḫir ac ḳoyduŋ ṭulaz yoḫsul beni” (31[a]/5)

ṭ.-arsın

“*Yūsuf eydür yā melik ėşit beni*
*Nedür ol büt kim **ṭaparsın** sen anı*” (10[b]/11)

ṭ.-dılar

“*Şöyle ḳaldı ḳamu anı ṭaŋlayu*
*Cümle aŋa **ṭapdılar** Taŋrı dėyü*” (10[a]/14)

ṭart-:

1. tartmak

ṭ.-alum

"*Döndi eydür* ***ṭartalum*** *terezüden*
Ağırınca ḳıymetī̆ her nesneden" (14ª/7)

2. çekmek

ṭ.-dılar

"*Yūsuf ol-dem urġana yapışdı ḫoş*
Ṭartdılar *çıḳdı ḳuyudan ol ḫamūş*" (8ª/3)

tep-: tekmelemek

t.-di

"*Ṭurdı Yūsuf köşkini* ***tepdi*** *paşa*
Titredi sarāy ki az ḳaldı düşe" (41ª/11)

titre-: titremek

t.-di

"*Ṭurdı Yūsuf köşkini tepdi paşa*
Titredi *sarāy ki az ḳaldı düşe*" (41ª/11)

t.-r

"*Bünyāmī̆n yükinde ol ṣāʿ bulunur*
Ḳamu ***titrer*** *ḳorḳusından uġunur*" (39ᵇ/11)

titreş-: beraberce titremek

t.-diler

"*Anı gördi ḳamusı* ***titreşdiler***
Uġunuban ḳamu yėre düşdiler" (41[a]/12)

t.-ür

"*Kim bular ṣūrete ol-dem baḳışur*
Beŋzi ṣolar ḳamu ḳorḳar ***titreşür***" (37[a]/8)

"*Heybetinden aʿżāları* ***titreşür***
N'ėdelüm dėr ḳamu ṭurdı söyleşür" (45[a]/13)

ṭoḳda-: alıkoymak

ṭ.-dı

"*Ol Melik Reyyān ḳamuya ḳaḳıdı*
Kimini sürdi kimini ***ṭoḳdadı***" (25[a]/7)

ṭoyla-: ağırlamak

ṭ.-dı

"*Bizi ḫoş ağırladı key* ***ṭoyladı***
Vėrdi buġday bize görklü söyledi" (35[a]/5)

ṭ.-ya

"*Anda iblīs kör ola çoḳ aġlaya*
Ḳulların Ḥaḳ raḥmetiyle ***ṭoylaya***" (18[b]/10)

"*Ol arada her biri şükr eyleye*
Ṣoŋra andan daḳ buları ***ṭoylaya***" (28[b]/5)

ṭur-: yaşamak

ṭ.-ur

"*Mışr'da Yaʿḳūb* ***ṭurur*** *ḳırḳ yıl tamām*
Cebre'īl gökden ėner ḳılur selām" (49^{b}/10)

ṭut-:

1. alıkoymak

ṭ.-am

"*Ṣaġı gizledem yüküŋde beŋleyü*
Oġrı dėyem seni ***ṭutam*** *aŋlayu*" (39^{a}/5)

ṭ.-dılar

"*Vardılar avlayu birin* ***ṭutdılar***
Ḳanı aġzı yöresine sürtdiler" (6^{b}/4)

ṭ.-ġıl

"*Bizden* ***ṭutġıl*** *anı ḳoygil ṭutmaġıl*
Eyle āzād atamuz aġlatmaġıl" (40^{b}/4)

"*Atamuz aġırla vü ṭutma anı*
Eyledük biz bizden ***ṭutġıl*** *bu ḳanı*" (40^{b}/5)

ṭ.-ma!

"*Atamuz aġırla vü* ***ṭutma*** *anı*

Eyledük biz bizden ṭutġıl bu ḳanı” (40^{b}/5)

ṭ.-maġıl

“*Bizden ṭutġıl anı ḳoygil* ***ṭutmaġıl***
Eyle āzād atamuz aġlatmaġıl” (40^{b}/4)

ṭ.-mazam

“*Yūsuf eydür suçsuzını* ***ṭutmazam***
Suçsuzı ṭutup ẓālimden olmazam” (40^{b}/6)

2. saymak

ṭ.-ar

“*Mālik eydür bir anuŋ Taŋrı’sı var*
Ḫayr u şer ol ḳamusın andan ***ṭutar***” (25^{b}/4)

3. saygı göstermek

ṭ.-aram

“*Severem sizi* ***ṭutaram*** *dīnüŋüz*
Gėrü varıcaḳ eve tėz dönüŋüz” (34^{b}/3)

4. ikram etmek

ṭ.-mış

“*Bir ferişte bir ḳadeḥ* ***ṭutmış*** *ulu*
Ḳadeḥüŋ içi şarāb-ıla ṭolu” (50^{a}/11)

ṭuy-: duymak

ṭ.-a

"*Ol yol üzere ev yapdı key ulu*
Gėçicek ağlamaġum ***ṭuya*** *dėyü*" (30[b]/10)

ṭ.-dı

"*Anı* ***ṭuydı*** *eytdi Yūsuf oġlına*
Şol ere var ur elüŋi bėline" (40[b]/13)

ṭ.-duŋ

"*Yahūd' eydür neye güldüŋ key ulu*
Eyt baŋa bildür ne ***ṭuyduŋ*** *baḫtlu*" (4[a]/3)

ṭ.-madı

"*Anı Yūsuf* ***ṭuymadı*** *dėdügini*
Ol ne ḫod ėşitdi āh ėtdügini" (31[a]/3)

ṭ.-mışıdı

"*Ol yolı kendüye iş ḳılmış-ıdı*
Ol yolı hem Zelīḫā ***ṭuymış-ıdı***" (30[b]/9)

um-: beklemek, ummak

u.-a

"*Dükeli yalvardılar meded* ***uma***

Yā resūla ’llāh ėriş ol ḳavuma” (27[b]/13)

“*Ḳanlu ṭonın getürdiler babama*
Aġladı çoḳ Ḥaḳ Çalab’dan ṣabr ***uma***” (39[a]/1)

u.-ar

“*Ey ʿaceb Yūsuf-mıdı yoḳsa o er*
Zindān içre ol duʿā benden ***umar***” (24[b]/10)

u.-dı

“*Duʿā ḳılsun baŋa dėdi ol ġarīb*
Duʿā ***umdı*** *senden ol ısmarlayıp*” (24[b]/1)

u.-duŋ

“*Taŋrı’yı getürmedüŋ sen dilüŋe*
Necātı kāfirden ***umduŋ*** *kendüŋe*” (23[a]/10)

ürk-: korkmak

ü.-eler

“*Uçmaḳ ehli* ***ürkeler*** *ol ḳamudan*
Geldi ʿāṣīler dėyeler ṭamudan” (28[a]/13)

üş-: üşüşmek

ü.-er

“*Āh ėdüben çün-kim ol taḫtdan düşer*

*Ḳaravaşlar ḳamu üstine **üşer***” (13^{b}/3)

vėr-: ikram etmek

v.-üridi

“*Ṭaʿāmdan öŋdin turunc **vėrür-idi***
Ṣoŋra andan ṭaʿām yėdürür-idi” (20^{b}/15)

“*Gizler-idi **vėrür-idi** yoḫsula*
Yėdürürdi yoḳluya hem varluya” (40^{a}/13)

yaġ-: yağmak

y.-a

“*Yėdi yıl yaġmur **yaġa** otlar bite*
Bolluḳ ola bata cihān niʿmete” (25^{b}/11)

y.-ar

“*Ḳar **yaġar** yaġmur-ıla heybet ṭolu*
Sėl ṣuyıyla yazı olur ṭopṭolu” (9^{b}/5)

y.-maya

“*Gökden yaġmur **yaġmaya** ḫalḳ buŋlana*
Yėdi yıl ṣoŋra ḫalāyıḳ diŋlene” (25^{b}/13)

y.-maz

“*Bitmez ot **yaġmaz** ki yaġmur yėdi yıl*

Ṭarlıḳ olur ne ḫo eser anda yėl” (29[a]/8)

y.-ar

“*Görürem ėner güneş gökden yėre*
*Dür **yaġar** ışıḳ düşer ḳamu yėre*” (7[a]/4)

y.-ardı

“*Dür **yaġardı** sen dėrerdüŋ ey yarā*
Ol arada Taŋrı maḳṣūduŋ vėre” (7[a]/9)

yaḳ-: çok fazla ıstırap vermek

y.-ar

“*Gün geldükçe eti teni ṣararur*
*ʿIşḳ odı **yaḳar** anı ṣayru ḳılur*” (16[a]/13)

yaḳıl-: yanmak

y.-ur

“*Zencīr oddan bėllerine taḳılur*
*Kömürleyin ḳamu yanmış **yaḳılur***” (27[b]/11)

yandur-: çok acı çektirmek

y.-dı

“*Ḥasret odı **yandurdı** içüm ṭaşum*
Ol sebebden aḳar eksilmez yaşum” (37[b]/9)

"*Ṣatdı Yaʿḳūb anı* ***yandurdı*** *beni*
Aġlaram andan bėrü düni güni" (47[a]/9)

yalvar-: yalvarmak

y.-dılar

"*Dükeli* ***yalvardılar*** *meded uma*
Yā resūla 'llāh ėriş ol ḳavuma" (27[b]/13)

"*Aġaca aşuŋ buları kim öle*
Ḳamusı ***yalvardılar*** *zārī ḳıla*" (45[a]/6)

y.-ur

"*Yine döner* ***yalvarur*** *ol birine*
Ol daḫı urur ne beŋzer birine" (3[b]/15)

"*Geldi Ẕābi̇l ṭutdı elin yère ḳor*
Yahūda'ya döndi Yūsuf ***yalvarur***" (4[b]/9)

"*Çünki ol ḳul* ***yalvarur*** *ʿöẕrin diler*
Daḫı ṣuçın Yūsuf anuŋ ʿafv *ėder*" (9[b]/12)

y.-uram

"*Yaʿḳūb eydür ümi̇dümi kesmezem*
Ḫālıḳ'uma ***yalvaruram*** *diŋmezem*" (42[b]/1)

yan-:

1. yanmak

y.-a

"*Gėçmeyeler ḳamusı oda düşe*
Oda düşen lā-cerem ***yana*** *pişe*" (18[b]/6)

y.-alum

"*Yā gider bizden bunı ḳurtulalum*
Yā ėlet bizi ṭamuda ***yanalum***" (28[b]/1)

y.-ar

"*Yüzümüzi yandurmaz bu ṭamuda*
Ḳalan aʿżāmuz ***yanar*** *dün gün oda*" (27[a]/8)

y.-aruz

"*Bunlar eydür biz günāhlu ḳullaruz*
Dün ü gün biz ṭamuda hem ***yanaruz***" (27[a]/6)

y.-maġa

"*Bu nişānla uçmaġı biz n'ėderüz*
Ṭamuya ***yanmaġa*** *gėrü giderüz*" (28[b]/2)

y.-mamış

"*Yüzlerinden artuḳı yanmış oda*
Yanmamış *yüzleri hėç ol ṭayfada*" (27[a]/2)

"*Kim yüzüŋüz sizlerüŋ ḳalmış teze*
Ötrü neden ***yanmamış*** *eydüŋ bize*" (27[a]/5)

y.-mış

"*Yüzlerinden artuḳı* ***yanmış*** *oda*
Yanmamış yüzleri hėç ol ṭayfada" (27ª/2)

"*Zencīr oddan bėllerine taḳılur*
Kömürleyin ḳamu ***yanmış*** *yaḳılur*" (27ᵇ/11)

2. çok sevmek, acı çekmek

y.-aram

"*Elli yıldur* ***yanaram*** *hecrüŋ-ile*
Şimdi buldum uş seni düşdüŋ ele" (18ª/7)

y.-dı

"*Çün ʿArīs ehli begenmedi anı*
Eyle ṣan-kim Yūsuf'uŋ ***yandı*** *cānı*" (11ª/11)

"*Ṣatdı ol ḫoca bezergān çün anı*
Özi göyünd' eyle ki ***yandı*** *cānı*" (14ª/14)

"*Gelmedi oğlum benüm bunda özi*
Yandı *içüm ėşideli bu sözi*" (47ª/6)

y.-maz

"*Daḫı ṣırsın sözümi* ***yanmaz*** *özüŋ*
Gel ḳatumda bir dem otur kend' özüŋ" (18ª/8)

y.-mışam

"*Ben daḫı ʿiyāllerümden azmışam*
Gėce gündüz ḥasretinden ***yanmışam***" (6[b]/12)

yaşa-: yaşamak

y.-dum

"*Yaʿḳūb eydür yüz yėgirmi* ***yaşadum***
Ben bunuŋ gibi ṭaʿām hėç yėmedüm" (49[b]/8)

y.-r

"*Cebre'īl gelür anı şol-dem ṣıġar*
Yigit olur Zelīḫā on dört ***yaşar***" (31[b]/12)

yaz-: yazı yazmak

y.!

"*Bir biti* ***yaz*** *Mıṣr'a varsun bir kişi*
Söylesün anda aŋa uşbu işi" (13[a]/4)

"*Ben Yaʿḳūb'dan Mıṣır issi ʿAzīz'e*
Bir biti ***yaz*** *görelüm n'ėder bize*" (43[a]/1)

"*Göŋlüm anuŋ-ıla avınduġını*
Yaz *daḫı ol anda ḳalduġını*" (43[a]/7)

y.-ar

"*Bit' oḳur Ḳoṭīfar aḥvālin bilür*
Sevinür cevāb ***yazar*** *şādī ḳılur*" (13[a]/10)

“*Kend’ özin sarāy dīvārında* ***yazar***
Gözlerini sürmeler gözin azar” (17^{b}/1)

“*Biti* ***yazar*** *Beşīr’e vėrür ṭonı*
Kenʿān’a ėlt Yaʿḳūb’a vėr dėr bunı” (46^{b}/5)

y.-dı

“***Yazdı*** *Ṭaymūs bir biti Ḳoṭīfar’a*
Yā Ḳoṭīfar bu biti ḳaçan vara” (13^{a}/7)

y.-dılar

“***Yazdılar*** *bir kāġıda uşbu sözi*
Saŋa ṣattuḳ ʿayb-ıla ḳulumuzı” (9^{a}/1)

“*Böyle dėyüben bitiye* ***yazdılar***
Her biri ḳardaşlıġından bezdiler” (9^{a}/4)

y.-dıyısa

“*Yūsuf eydür getürüŋ ṣāʿı bize*
Anı kim ***yazdı-y-ısa*** *dėsün size*” (44^{a}/9)

y.-duŋuz

“***Yazduŋuz*** *yalan biti utanmayu*
Ṣoŋra andan Taŋrı’dan hem ḳorḳmayu” (45^{a}/2)

y.-ġıl

“***Yazġıl*** *andan sen ḥālümi bildürü*

Dün gün aġlamaġumı vaṣf ḳılduru” (43ª/2)

“*Ḳavzanup ṭurmaduġum **yazġıl** aŋa*
Gözlerüm görmedügin hem eyt aŋa” (43ª/3)

“*Ḳurd yėyen oġlumı hem **yazġıl** aŋa*
Urduŋ ol ḳardaşıdur zindānuŋa” (43ª/6)

y.-maduḳ

“*Eytdiler bunuŋ gibi ḳul ṣatmaduḳ*
*Biz bunuŋ gibi biti ḫod **yazmaduḳ***” (44ª/7)

y.-mışsız

“*Yūsuf eydür ṣatmışsız bir oġlanı*
*Var üç ʿaybı dėyü **yazmışsız** anı*” (44ª/5)

y.-uŋuz

“*Hem gelüŋ aŋa **yazuŋuz** bir biti*
Muḥkem olsun aramuzda bu ṣatı” (8ᵇ/15)

yazdur-:

1. resmettirmek

y.!

“*Ṣūretin **yazdur** Yūsuf’uŋ naḳḳāşa*
Daḫı senüŋ ṣūretüŋ bile paşa” (17ª/9)

y.-ur

"*Buyurur bir yeŋi sarāy düzdürür*
Ṣūretin Yaʿḳūb içinde ***yazdurur***" (36^{b}/14)

"*Hem yalan yėre biti yazduḳların*
Yazdurur *ol sarāya ol bir birin*" (37^{a}/4)

2. yazıya geçirtmek

y.-am

"*Yaʿḳūb eydür getürüŋ düvīd ḳalem*
Yazduram *ben derdümi ʿiyān ḳılam*" (42^{b}/10)

y.-ayum

"*İçümdeki derdümi vaṣf eyleyü*
Yazdurayum *bir bir aŋa söyleyü*" (42^{b}/12)

y.-ur

"*Bunı eydür* ***yazdurur*** *ol bitide*
Diŋle imdi gör n'ėder Yaʿḳūb dede" (43^{b}/2)

yazıl-:

1. resmedilmek

y.-mış

"*Andan oḳı sarāya gelsün anı*

*Görsün ol sarāyda **yazılmış** seni*” (17ª/10)

2. yazılmak

y.-mış

“*Ben **yazılmış** Yūsuf’dan sen Yaʿḳūb’a*
Saŋa biŋ ḳatla selām olsun baba” (47ᵇ/12)

y.-mışdur

“*Ol **yazılmışdur** bitide belgülü*
Ol bitidür bunlara gör ne ḳılu” (44ª/1)

y.-mışıdı

“*Her birine Taŋrı’dan bir baḫş-ıdı*
*Levḥ üzre böyle **yazılmış-ıdı***” (12ª/9)

yė-: yemek

y.-di

“*Ḳamu **yėdi** Bünyāmīn hėç yėmedi*
Aġlamaḳdan iki gözi diŋmedi” (37ᵇ/3)

“*Göz yaşı diŋmedi sen aġlayu*
***Yėdi** bunlar sen oturduŋ ḳayġulu*” (37ᵇ/5)

y.-medi

“*Ḳamu yėdi Bünyāmīn hėç **yėmedi***

Aġlamaḳdan iki gözi diŋmedi” (37^{b}/3)

y.-medük

“*Anuŋ-içün **yėmedük** şimdi aşı*
Yoḫsa kemürürduḳ aclıḳdan ṭaşı” (37^{a}/14)

y.-medüm

“*Yaʿḳūb eydür yüz yėgirmi yaşadum*
*Ben bunuŋ gibi ṭaʿām hėç **yėmedüm***” (49^{b}/8)

y.-medüŋüz

“*Ḳamu bunlar aġlaşur baḳmaz aşa*
*Şordı Yūsuf **yėmedüŋüz** siz paşa*” (37^{a}/10)

y.-megi

“***Yėmegi** vü içmegi unudalar*
Çün senüŋ yüzüŋi baḳup göreler” (29^{b}/4)

y.-mez

“*Peyġāmbere böyle yėmek yaramaz*
*Peyġāmber bunuŋ gibi yėmek **yėmez***” (49^{b}/9)

y.-r

“*Yine görür yėdi daḫı arucaḳ*
***Yėr** semizleri tükedür dolucaḳ*” (25^{a}/4)

"*Buġday alur ol daḫı **yėr** diŋlenür*
Yūsuf anuŋ üzre bu kez beglenür" (29^{b}/14)

"*Yėdürür niʿmet töker ol ḳamuya*
***Yėr** bular kendüsi varur ṭapuya*" (33^{b}/10)

y.-sün

"*Ata ana bir ḳardaş iki ikin*
***Yėsün** otursun ṭaʿām ṭoysun dėgin*" (39^{a}/10)

y.-ye

"*Aṣa ḳoyalar tenüŋ iyiye*
*Gele ḳuşlar bėynüŋi ala **yėye***" (22^{b}/10)

"*Gėçen uçmaġa gire **yėye** kebāb*
Gėçmeyen oda düşe göre ʿaẕāb" (32^{b}/9)

y.-yem

"*Bünyāmīn eydür buyur kim ben varam*
*Ol ṣūrete baḳam u **yėyem** ṭaʿām*" (37^{b}/6)

y.-yeyidüm

"*Biri eyde ḳarnum acdı benüm uş*
*Zaḳḳūm bulsam **yėye-y-idüm** anı ḫoş*" (27^{b}/5)

2. geçimini sağlamak

y.-diler

"*Mışır ehli vėrür gümiş altun*
Buġday alup ***yėdiler*** *ol yıl ṣatun*" (29[a]/9)

"*Ṣatdılar dördünci yıl bostān u bāġ*
Yėdiler *buġday alup ṣayru vü saġ*" (29[a]/12)

"***Yėdiler*** *beşinci yıl mülk ḳalmadı*
Vėrüben buġday ki Yūsuf almadı" (29[a]/13)

"*Altıncı yıl hem oġul ḳız vėrdiler*
Yūsuf'a buġday aluban ***yėdiler***" (29[a]/14)

yėdür-: yedirmek, ikram etmek

y.-ür

"***Yėdürür*** *niʿmet töker ol ḳamuya*
Yėr bular kendüsi varur ṭapuya" (33[b]/10)

y.-ürdi

"*Gizler-idi vėrür-idi yoḫsula*
Yėdürürdi *yoḳluya hem varluya*" (40[a]/13)

y.-üridi

"*Ṭaʿāmdan öŋdin turunc vėrür-idi*
Ṣoŋra andan ṭaʿām ***yėdürür-idi***" (20[b]/15)

yigrelen-: iğrenmek, nefret etmek

y.-dük

"*Bir sebebden **yigrelendük** biz inan*
Söyler-idi atasına düş yalan" (34ª/9)

yoḳla-: kontrol etmek

y.-dılar

*"Çün Yūsuf'ı **yoḳladılar** devede*
Ḳaçmış ol ḳul dėdiler feryād ėde" (9ª/14)

yon-: yontmak

y.-dılar

"*Çünki Yūsuf yüzini gördi bular*
*Yūsuf'a beŋzedü bir büt **yondılar***" (10ª/12)

yorul-: rüya tabir edilmek

y.-dı

"*Yūsuf'uŋ ḳardaşlarına degürür*
*Gördi **yoruldı** nėce ḫaber vėrür*" (2ᵇ/2)

yöri-: yürümek

y.!

"*Şimdi ṭolundılar uş henūz daḫı*
***Yöri** ardından baŋa Yūsf'ı oḫı*" (3ᵇ/5)

y.-di

"*Anı gördüm ḳamu ḳayġum eridi*
Benüm-ile ol delim yol ***yöridi***" (36[b]/7)

y.-ye

"*Çıḳara ümmetini ol ṭamudan*
Başlaya öŋdin ***yöriye*** *ḳamudan*" (28[a]/8)

yörü-: yürümek

y.-di

"*Ėndi atdan vü görüşd' atasına*
Yörüdi *yayan anuŋ bilesine*" (48[a]/15)

y.-düm

"*Biŋ ḳatır yüki ḫazīne baġladum*
Altı ay yol ***yörüdüm*** *çoḳ aġladum*" (18[a]/5)

y.-r

"*Düşi içinde yėdi ṣıġır görür*
Ḳamu semiz şöyle nāzük ***yörür***" (25[a]/3)

yu-: yıkamak, temizlemek

y.-dı

"*Ṭurı geldi kend' özin* ***yudı*** *arı*
Şükr ėdüp secde ḳıluban yalvarı" (25[a]/1)

y.-dılar

"*Anda ferişteler anı* ***yudılar***
On bir oġlı anda ḥāżır oldılar" (50[a]/14)

"***Yudılar*** *ḫoş ol Yūsuf peyġāmberi*
Şardılar kefen aŋa temīz arı" (51[b]/7)

y.-r

"*Yūsuf'uŋ başını* ***yur*** *öper ḳucar*
Gözlerini sürmeler māverd saçar" (3[a]/9)

"*İmdi Kenʿān'a Beşīr ėrdi dede*
Gördi ṭonın ***yur*** *bir ʿavrat darda*" (46[b]/12)

y.-ya

"*Çün diler Yūsuf ki kend' özin* ***yuya***
Bir balıḳ gelür olur metris ṣuya" (11[b]/15)

"*Getüre ḥayvān deŋizinde* ***yuya***
Ṭamu çirki daḫı bunlardan yuya" (28[a]/9)

"*Getüre ḥayvān deŋizinde yuya*
Ṭamu çirki daḫı bunlardan ***yuya***" (28[a]/9)

"*Kendü çirkīn iyisin diler ḳoya*
Yūsuf'uŋ iysini bunlardan ***yuya"*** (34[b]/8)

yun-: yıkanmak

y.-a

"*Yūsuf'ı alur varur Nīl ḳatına*
Buyurur aŋa gire anda ***yuna***" (11[b]/14)

y.-dı

"*Çün tamām* ***yundı*** *Yūsuf çıḳdı gider*
İmdi ėşit ol bezergānı n'ėder" (12[a]/10)

yuyun-: yıkanmak, temizlenmek

y.-ur

"*Perd' olur Yūsuf'a Yūsuf* ***yuyunur***
Bir ḳavil oldur Yūsuf aŋa binür" (12[a]/1)

"*Lā-cerem ġıybet ḳılan müzdin yıḳar*
Ol ***yuyunur*** *yazuġından pāk çıḳar*" (20[b]/9)

yügür-: koşmak

y.-di

"*Dünye* ***yügürdi*** *yėtüben çaġıru*
Eytdi varma yā Yūsuf döngil dėyü" (3[b]/6)

y.-ür

"*Ḳullarına şu getür dėr buyurur*
İki ḳul şol-dem ḳuyuya ***yügürür***" (7[b]/7)

"*Gel bėrü dėr bir zamān anı öger*
Ḳarşusına ***yügürür*** *bėlin eger*" (17[b]/12)

2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

ʿ**aceble-:** şaşırmak

ʿ***a.-di***

"*Geldi gördi Yūsuf'ı* ʿ***acebledi***
Oldı ḥayrān bir zamān key ṭaŋladı" (14[a]/4)

ʿ***a.-r***

"*Uṣṣı gelür başına açar gözi*
Baḳar ʿ***acebler*** *vezīr söyler sözi*" (33[b]/4)

ʿ***a.-ye***

"*Cebre'īl göre buları ṭaŋlaya*
Yüzleri ṣaġ dėyüben ʿ***acebleye***" (27[a]/3)

ʿ**acebleş-** şaşırmak

ʿ***a.-ür***

"*Anı bunlar göricek* ʿ***acebleşür***
Çoḳ cōmerdmiş dėyü anı ṭaŋlaşur" (33[a]/15)

ʿ***a.-ürler***

"*Çün ėşitdiler bular uşbu düşi*
*Ṭaŋlaşur ʿ**acebleşürler** bu işi*" (2[b]/3)

aŋla-: anlamak, idrak etmek

a.!

"*İmdi bundan ṣoŋra **aŋla** söz yatın*
Nėcedür eydem Yūsuf ḥikāyetin" (1[b]/13)

"*Zelḫā eydür yā ṣanem **aŋla** ḥālüm*
ʿĀşıḳ oldum göynürüm ṭutġıl elüm" (15[b]/14)

"*Uṣṣuŋı dėr başuŋa **aŋla** sözüŋ*
Ben daḫı ṭoġmadum idüm dėr ögüŋ" (18[a]/10)

"*Döndi eydür ben olam **aŋla** beni*
Ṣatduŋ ögsüz ḳoduŋ anamdan beni" (47[b]/5)

a.-dı

"*Anı ḳardaşları gördi ṭaŋladı*
*Eytdiler cānuŋ senüŋ ne **aŋladı***" (36[b]/3)

a.-dum

"***Aŋladum** sulṭān-ımış bildüm anı*
Mıṣr'a gel dėdi bulasın sen beni" (13[a]/2)

"*Ḳıldı ʿāşıḳ beni uş **aŋladum***
Kāşki yüzini göricek öledüm" (16[b]/6)

"*Ol durur Yaʿḳūb ṣıfaṭlu* ***aŋladum***
Bellü dėdüŋ aŋladum hem ṭaŋladum" (24ª/2)

"*Ol durur Yaʿḳūb ṣıfaṭlu aŋladum*
Bellü dėdüŋ ***aŋladum*** *hem ṭaŋladum*" (24ª/2)

a.-ġıl

"*Birinüŋ adı Beşīr birnüŋ Māmīl*
Adları budur bularuŋ ***aŋlaġıl***" (7ᵇ/8)

"*Ḳutlu ḳuldur bu oġul key* ***aŋlaġıl***
Daḫı benden yėg bunı aġırlaġıl" (15ª/15)

a.-ġil

"*Ḫoca eydür aduŋ eyt bilem seni*
Yūsuf eydür eydem ***aŋlagil*** *beni*" (14ᵇ/2)

a.-mazuz

"*Eytdiler bu ṣarp bitidür bilmezüz*
Ḫaṭṭı yavuz maʿnīsin ***aŋlamazuz***" (44ª/4)

a.-ŋuz

"*Ġıybet ėtmekden dilüŋüz saḳlaŋuz*
Yoḫsa müzd yazuġa döner ***aŋlaŋuz***" (20ᵇ/10)

a.-yasın

"*Söyleye dürlü lisān ṭaŋlayasın*

*Ṭoġrulugumı benüm **aŋlayasın***” (20ª/3)

baḫ-: bakmak, seyretmek

b.-arıdı

“*Ayda bir Yūsuf çıḫar şehrden ʿamū*
***Baḫar-ıdı** yüzine ol ḫalḳ ḳamu*” (29ᵇ/5)

baḳ-:

1. bakmak

b.!

“*Bize inanmaz-ısaŋ **baḳ** ṭonına*
Gör ṭonın nėce bulaşmış ḳanına” (6ª/11)

“*Bün*yāmīn eydür baŋa geldi gėrü
*Uş inanmazsaŋ ḳolumda **baḳ** bėrü*” (36ᵇ/11)

b.-a

“*ʿĀşıḳ oldı Yūsuf’uŋ ṣıfātına*
*Ārzūlardı kim **baḳa** ṣūretine*” (5ª/7)

b.-am

“*Bünyāmīn eydür buyur kim ben varam*
*Ol ṣūrete **baḳam** u yėyem ṭaʿām*” (37ᵇ/6)

b.-ar

"*Ol güneş gėrü yaḳamdan tėz çıḳar*
Dür dėrerem bu gözüm şöyle ***baḳar***" (7[a]/5)

"*Anı gören kişi delü olur*
Kimi āh ėder ***baḳar*** *ḥayrān ḳalur*" (11[b]/8)

"*Zelīḫā köşkden* ***baḳar*** *görür anı*
Çaġırur feryād ėder göynür cānı" (13[b]/15)

"*Gėçdi bir sāʿat yine tevbe yıḳar*
ʿIşḳ-ıla Zelīḫā'ya döner ***baḳar***" (19[b]/5)

"*Anları Yūsuf* ***baḳar*** *köşkden görür*
Yėre düşer bir uġurda uġunur" (33[b]/3)

"*Girdi Bünyāmīn sarāya oturur*
Ṣūrete ***baḳar*** *gögüsin ötürür*" (37[b]/13)

"*Eytdiler biz görmedük gözin* ***baḳar***
Şöyle gördük ṣāʿı yükinden çıḳar" (41[b]/8)

b.-ayım

"*Bir ṭoyınca* ***baḳayım*** *aġlayayım*
Ḥasret odıyla cānum daġlayayım" (37[b]/8)

b.-dı

"*Çünki Yūsuf girdi* ***baḳdı*** *sarāya*
Gördi gelmiş 'ki ṣūret bir araya" (17[b]/6)

"***Baḳdı*** *gördi göŋlek arddan yırtılmış*

Ḳoṭīfar bildi Zelīḫā suçluymış" (20[a]/9)

b.-dıyıdı

"*Zī ki geldi bu arada bu ḫaber*
Güzgüye ***baḳdı-y-ıdı*** *Yūsuf m*eger" (7[b]/12)

b.-duŋıdı

"*Sen o vaḳtin güzgüye* ***baḳduŋ-ıdı***
Ṣatu bāzār bahāŋı ögdüŋ-idi" (15[a]/7)

b.-maġa

"*Çünki gördi kend' özin Yūsuf ʿamū*
Aŋa ***baḳmaġa*** *begenmezler ḳamu*" (11[a]/10)

b.-mayayıdı

"*Anuŋ-içün tīmār ėder bu bize*
Yoḫsa ***baḳmaya-y-ıdı*** *yüzümüze*" (33[b]/12)

b.-maz

"*Ḳamu bunlar ağlaşur* ***baḳmaz*** *aşa*
Ṣordı Yūsuf yėmedüŋüz siz paşa" (37[a]/10)

b.-sam

"*Bünyāmīn'i ḳurtarayduŋuz alup*
Sevinürdüm yüzine ***baḳsam*** *görüp*" (42[b]/7)

2. anlamak

b.!

"*Sözümi ṭut baŋa nāz eyleme*
Ḥālüme ***baḳ*** *sen muḥāl söz söyleme*" (21[b]/2)

3. görmek

b.-ar

"*Uṣṣı gelür başına açar gözi*
Baḳar *ʿacebler vezīr söyler sözi*" (33[b]/4)

b.-dum

"*Yaʿḳūb eydür çünki* ***baḳdum*** *ben size*
Ṭaṭlu iyi geldi hem sizden bize" (34[b]/15)

baḳdur-: göstermek

b.-a

"*Uçmaġa mü'minleri çün* ***baḳdura***
Taŋrı daḥı ṣırāṭların yıḳdura" (33[a]/2)

baḳış-: bakışmak

b.-dılar

"*Aldılar ol bitigi ṣunuşdılar*
Bir birine ḳamusı ***baḳışdılar***" (44[a]/2)

b.-ur

"*Kim bular ṣūrete ol-dem* ***baḳışur***
Beŋzi ṣolar ḳamu ḳorḳar titreşür" (37^{a}/8)

beŋzet-: benzetmek

b.-miş

"*Zī ki* ***beŋzetmiş*** *bunı dėr evüme*
Hem ḫaber vėrür andaki ḳavuma" (49^{b}/6)

bil-:

1. bilmek

b.!

"*Eytdi Yūsuf Taŋrı'dan* ***bil*** *bu işi*
Ḳılmaya ḳardaşlaruŋ yavuz işi" (5^{b}/3)

"*Uşbu iş kim geldi saŋa eyle* ***bil***
Bundan ötrü dur Çalab'a secde ḳıl" (5^{b}/4)

"*Ḳuyuda geldi Yūsuf'a Cebre'īl*
Kim selām vėrdi yā Yūsuf eyle ***bil***" (7^{b}/10)

"*Ol ḳuyuda geldi aŋa Cebre'īl*
Eytdi Yūsuf imdi çoḳ bahāŋı ***bil***" (8^{a}/2)

"*Eytdiler yalancıdur bir ʿaybı* ***bil***
Oġrıdur ḳaçġuncıdur key saḳlaġıl" (8^{b}/5)

"*Yoḳarudan geldi ün ḥālüŋi* ***bil***
Ėn atuŋdan tėz Çalab'a secde ḳıl" (11[a]/13)

"*Söyledi ādem diliyle eyle* ***bil***
Gör bahāŋı Taŋrı'ya sen secde ḳıl" (15[a]/6)

"*Muştuladı Yūsuf'a eytdi ki* ***bil***
İmdi ḳurtulduŋ Ḥaḳ'a ṭur secde ḳıl" (24[b]/14)

"*Ümmetüŋi ben saŋa bağışladum*
Ben Kerīm'üm ***bil*** *ki kerem işledüm*" (28[a]/3)

"*Çalab'dan selām getürdi eytdi* ***bil***
Zelḫā'yı al kend' özüŋe yār ḳıl" (31[b]/7)

"*Deve yükidür dėdügüm anı* ***bil***
Eytmeyesin ėşek yüki bellü bil" (33[b]/2)

"*Yėdi ḳurt kiçimüzi* ***bil*** *aŋlayu*
Anı severdi atamuz yėgleyü" (34[a]/4)

"*Senüŋ oğluŋ diridür ṣanma ölü*
Şimdi sulṭān durur oğluŋ ***bil*** *bellü*" (42[a]/3)

"*Geldi bir nükte bu yėrde* ***bil*** *bayıḳ*
Vėr ṣalavāt yarlıġanasın bayıḳ" (48[b]/9)

"*Bu ṣıfatlu eyle ev sen* ***bil*** *ayıḳ*
Vara andan ol eve babam bayıḳ" (49[b]/3)

b.-elüm

“***Bilelüm*** *aḥvālin anuŋ belgülü*
Götürelüm aradan fitne ḳılu” (2^{b}/7)

“*Eytdiler nite dėdüŋ sen bunı*
Bize aŋlat biz de ***bilelüm*** *anı*” (41^{b}/11)

b.-em

“*Yaʿḳūb eydür eydi vėr anı* ***bilem***
Eydür ʿAzrā’il saŋa şunı dėrem” (42^{a}/5)

“*Dilegüŋ nedür baŋa eyt ki* ***bilem***
Ne buyursın baŋa eyt söyleyem” (42^{b}/14)

b.-esin

“*Söyleyem bu şarṭ ile çün* ***bilesin***
Kim-idügüm ḫalḳa bildürmeyesin” (14^{b}/3)

b.-eyüm

“*Yūsuf eydür ne bitigdür eydüŋüz*
Bileyüm *aḥvālini bir söyleŋüz*” (44^{a}/3)

b.-gil

“*Yūsuf eydür sāḳīye* ***bilgil*** *düşüŋ*
Ḫayr olısar oŋısar senüŋ işüŋ” (22^{b}/6)

“*Döndi eydür imdi* ***bilgil*** *aŋlayu*
Ḳamçuŋı vėr göresin sen ṭaŋlayu” (31^{b}/3)

b.-medi

"*Aldı Bünyāmīn n'ėdesin* ***bilmedi***
Sırça ṣandı aŋa raġbet ḳılmadı" (36[a]/12)

b.-mez

"*Ṭabīb eydür aġrısı bunuŋ ḳatı*
Bilmez *içinde ne ḥāli niyyeti*" (16[b]/1)

"*Döndi eydür yėŋi ṭoġmış genç oġlan*
Nėce söyler söylemez ***bilmez*** *lisān*" (20[a]/1)

b.-mezem

"*Yıl-mı yėtmiş* ***bilmezem*** *Yūs'f'um gėçe*
Yāḫu yėtmiş gün aramuzda gėçe" (6[a]/1)

"*Ne yėdüm ben ne yėdi onlar anı*
Bilmezem *kim Yūsuf'uŋ senüŋ ḳanı*" (6[b]/10)

"*ʿĀşıḳ oldum baḳıcaḳ ol ṣūrete*
Bilmezem *ḳandalığın anuŋ ata*" (12[b]/4)

b.-mezidi

"*Nėçeler* ***bilmez-idi*** *anuŋ dilin*
Ne bilür görürse ḫod şehrüŋ yolın" (35[b]/10)

b.-mezimiş

"*Bu ḳapuya uġradı yolum benüm*

Ḳapucı ***bilmez-imiş*** *dilüm benüm*” (36ª/6)

b.-mezüz

“*Biz unutduḳ* ***bilmezüz*** *peyġāmberi*
Adı nedür ḳandadur ol serveri” (27ª/11)

“*Eytdiler bu ṣarp bitidür* ***bilmezüz***
Ḫaṭṭı yavuz maʿnīsin aŋlamazuz” (44ª/4)

“*Ḫaberümüz yoḳ bizüm biz* ***bilmezüz***
Bilmedügümüz ḫaberi vėrmezüz” (44ª/8)

b.-mişidi

“*Oḳur-iken* ***bilmiş-idi*** *ol meger*
Yūsuf’uŋ görkin Çalab aŋa öger” (5ª/6)

b.-sün

“*Tevbe ḳılsun sözine olsun ayıḳ*
Ḥācib oldur Yūsuf’a ***bilsün*** *bayıḳ*” (30ª/14)

b.-üŋ

“*Feryād ėder ol ḫoca* ***bilüŋ*** *eger*
Ṣuç ḳılmış var durur bunda meger” (9ᵇ/6)

“*Ḳullarına buyurur eydür* ***bilüŋ***
Begüŋüz budur buŋa ṭapu ḳıluŋ” (10ª/1)

“*Yūsuf eydür ṣāʿ oġurlandı* ***bilüŋ***

Ḳāfleyi ol bir uġurda döndürüŋ” (39[b]/3)

b.-ür

“*Ol **bilür** hem eşkere gizlüleri*
Ol vėrür ḳamuya rızḳı ṭavarı” (16[a]/9)

“*Ṣaġ teni bu ʿışḳ odı ṣayru ḳılur*
*Ol ki ʿāşıḳ olmadı ol ne **bilür***” (16[b]/8)

“*Yūsuf eydür hele yoruldı düşüŋ*
*Taŋrı **bilür** dükendi ʿömrüŋ yaşuŋ*” (22[b]/15)

“*Döndi eydür zindān içre bir oġlan*
*Zī ki **bilür** düşi söylemez yalan*” (25[a]/11)

b.-ürsin

“*Sen **bilürsin** dilümi göster yolı*
Ḳanda ögrendüŋ ḫaber vėr bu dili” (36[a]/7)

2. anlamak

b.-di

“***Bildi** Yūsuf bunlaruŋ n’ėttügini*
Bunlar öldürmege ḳaṣd ėtdügini” (4[a]/1)

“*Gördi ḥekīm Zelīḫā göŋlini ṭar*
***Bildi** ṭabīb kim içinde ʿışḳı var*” (16[a]/15)

“*Baḳdı gördi göŋlek arddan yırtılmış*

Ḳoṭīfar ***bildi*** *Zelīḫā suçluymış*” (20ª/9)

b.-düm

“*Aŋladum sulṭān-ımış* ***bildüm*** *anı*
Mıṣr’a gel dėdi bulasın sen beni” (13ª/2)

“*Yaʿḳūb eydür bilmedüm firāḳ odın*
Şimdi ***bildüm*** *çünki ṭaddum ben ṭadın*” (47ᵇ/7)

b.-düŋ

“*Zelḫā eydür Zī ki* ***bildüŋ*** *sen işi*
Baġrum oŋulmaz içümdedür başı” (16ᵇ/2)

“*Bunlar eydür söyledi gėrçek bu ṣāʿ*
Zī ***bildüŋ*** *sen bu sözi ṭut semʿ*” (44ᵇ/6)

b.-düŋüz mi

“***Bildüŋüz mi*** *neden öpdüm bu biti*
Dėr severdüm ataŋuzı ben ḳatı” (43ᵇ/8)

b.-medi

“*Ne ki gücüm var-ıdı hėç ḳalmadı*
Kim-idügin anı cānum ***bilmedi***” (41ª/4)

b.-mediler

“*Ellerin ṭoġraduġın* ***bilmediler***
Ḫod kesilen acısın ṭuymadılar” (21ª/8)

"*Muʿabbirler* ***bilmediler*** *ol düşi*
Eytdiler biz bilmezüz n'ola işi" (25[a]/6)

b.-medüm

"*Yaʿḳūb eydür* ***bilmedüm*** *firāḳ odın*
Şimdi bildüm çünki ṭaddum ben ṭadın" (47[b]/7)

b.-mez

"*Etmegin ḳaparlar uçarlar yüce*
Oyanur düş maʿnīsin ***bilmez*** *nėce*" (22[b]/3)

b.-mezem

"***Bilmezem*** *sen oġlısın ol ḳardaşum*
Bilmedügümden aḳar gözden yaşum" (38[a]/6)

b.-mezüz

"*Muʿabbirler bilmediler ol düşi*
Eytdiler biz ***bilmezüz*** *n'ola işi*" (25[a]/6)

b.-ürler

"*Bize inanmaz-ısaŋ ṣor ḳāfleye*
Bilürler *aḥvālümüz' saŋa dėye*" (41[b]/9)

b.-ürlerdi

"*Bindi* ***bilürlerdi*** *Yūsuf atına*
Leşker ü ḥaşem dėrildi ḳatına" (30[a]/8)

3. tanımak

b.-diler

“*Beni görüp ol ḳamusı* ***bildiler***
Benüm-ile saŋa selām ḳıldılar” (27^{b}/12)

b.-em

“*Ḫoca eydür aduŋ eyt* ***bilem*** *seni*
Yūsuf eydür eydem aŋlagil beni” (14^{b}/2)

b.-eyüm

“*Ḫoca eydür Yūsuf’a eytgil özüŋ*
Bileyüm *bellü baŋa söyle sözüŋ*” (14^{b}/1)

b.-medüŋ mi

“*Döndi eydür* ***bilmedüŋ-mi*** *sen beni*
Ḳul benümsin ṣatun aldum ben seni” (31^{a}/14)

b.-mezidi

“*Yūsuf’uŋ ḫod ögine gelmez-idi*
Yüzini görse daḫı ***bilmez-idi***” (30^{b}/7)

b.-ür

“*Nėçeler bilmez-idi anuŋ dilin*
Ne ***bilür*** *görürse ḫod şehrüŋ yolın*” (35^{b}/10)

büri-: gizlemek

b.!

"*Yüzüŋi* ***büri*** *deve üzre otur*
Ḳardaşuŋı var sarāya sen getür" (35^{b}/13)

çıḳ-: görünmek

ç.-dı

"*Gördiler ol ėltdügi ḳumāş gėrü*
Çıḳdı *yükden gördi bir bir anları*" (35^{a}15)

çök-: çökmek

ç.-di

"Böyle dėdi ***çökdi*** *zindān öŋine*
Ol ʿArab bir aġaç aldı eline" (23^{b}/7)

çöker-: çöktürmek

ç.-di

"*Çün getürdiler buları sarāya*
Develerin ***çökerdi*** *bir araya*" (39^{b}/9)

diŋ-: susmak

d.-meŋüz

“*Girmeŋüz bir ḳapudan key saḳınuŋ*
***Diŋmeŋüz** Taŋrı adını ṭaḳınuŋ*” (35^{b}/4)

diŋlen-: istirahat etmek

d.-e

“*Gökden yaġmur yaġmaya ḫalḳ buŋlana*
*Yėdi yıl ṣoŋra ḫalāyıḳ **diŋlene***” (25^{b}/13)

“*Bu ḫalāyıḳ ayda bir göre seni*
*Ṭoyup anuŋ **diŋlene** cānı teni*” (29^{b}/3)

d.-esin

“***Diŋlenesin** batasın bol niʿmete*
Ḫoşluġ-ıla ėrişesin devlete” (22^{b}/8)

d.-ür

“*Buġday alur ol daḫı yėr **diŋlenür***
Yūsuf anuŋ üzre bu kez beglenür” (29^{b}/14)

ėn-: ağır basmak

ė.-di

“*Yūsuf’ı ḳoydı ḫoca bir yaŋaru*
***Ėndi** Yūsuf ḳalḳdı altun yoḳaru*” (14^{a}/9)

gizle-: saklamak

g.-meŋüz

“***Gizlemeŋüz*** *vėrüŋüz anı bize*
Yoḳsa belā eylerüz şimdi size” (8[a]/13)

“***Gizlemeŋüz*** *eydüŋüz siz ṭoġrusın*
Maʿlūm eyleŋ ol Zelīḫā egrisin” (26[a]/10)

g.-ridi

“***Gizler-idi*** *vėrür-idi yoḫsula*
Yėdürürdi yoḳluya hem varluya” (40[a]/13)

gizlet-: saklatmak

g.-em

“*Ṣaġı* ***gizledem*** *yüküŋde beŋleyü*
Oġrı dėyem seni ṭutam aŋlayu” (39[a]/5)

g.-miş durur

“*Ol anı ḳullarına eytmiş-durur*
Kendü ṣāʿın yükde ***gizletmiş-durur***” (43[a]/13)

g.-ür

“*Vėrür buġday bunlar bağlar yüklerin*
Yüklerinde ***gizledür*** *vėrdüklerin*” (34[b]/1)

“*Yükini Yūsuf bularuŋ ėledür*
Bünyāmīn yükinde ṣāʿı ***gizledür***” (39[b]/1)

gör-:

1. görmek

g.!

"*Naẓm düzdüm bu sözi dün ü güni*
***Gör** ki ne şī̈rī̈n ḥikāyetdür bunı*" (1[b]/14)

"*Bir ḳavülde var daḫı geldi bir ün*
*Ḳırḳ yıldan ṣoŋra **gör** andan avun*" (6[a]/2)

"*Bize inanmaz-ısaŋ baḳ ṭonına*
***Gör** ṭonın nėce bulaşmış ḳanına*" (6[a]/11)

g.-di

"*Yūsuf'uŋ ḳardaşlarına degürür*
***Gördi** yoruldı nėce ḫaber vėrür*" (2[b]/2)

"*Çünki **gördi** Hūd anı ṭurdı örü*
Eytdi yā Yūsuf ḳayurma gel bėrü" (5[a]/14)

"***Gördi** göŋlek büs-bütün yırtuġı yoḳ*
Āh ḳıldı aġladı dögündi çoḳ" (6[a]/14)

"*Muştuladılar Yūsuf'ı ol ere*
*Geldi **gördi** gitdi ʿaḳlı ey yārā*" (8[a]/8)

"*Çünki Yūsuf yüzini **gördi** bular*
Dillerince Yūsuf'a söylediler" (8[a]/15)

"*Ol ḫoca* ***gördi*** *anı fikre düşer*
Yūsuf'uŋ elin ayaġın tėz şėşer" (9[b]/14)

"*Çünki Yūsuf yüzini* ***gördi*** *bular*
Seni kim yaratdı dėyü ṣordılar" (10[a]/5)

"*Çünki Yūsuf yüzini* ***gördi*** *bular*
Yūsuf'a beŋzedü bir but yondılar" (10[a]/12)

"*Şöyle ḳonaḳladı kim gerek anı*
Gördi *her kim ʿacebe ḳaldı cānı*" (10[b]/9)

"*Ol melik* ***gördi*** *anı batdı ṭaŋa*
Eytdi ṣıġındum seni yaradana" (11[a]/3)

"*Üçünci yıl yine* ***gördi*** *ṣūreti*
Ḳanda olursın dėr ü ṣorar ḳatı" (12[b]/12)

"*Geldi* ***gördi*** *Yūsuf'ı ʿacebledi*
Oldı ḫayrān bir zamān key ṭaŋladı" (14[a]/4)

"*Çünki* ***gördi*** *Yūsuf'ı ḳıldı ʿaceb*
Hem ṣatun almaġlıġa ḳıldı ṭaleb" (14[a]/5)

"*Anı* ***gördi*** *Yūsuf'ı sevdi ḳatı*
Oldı dūşvār Yūsuf'uŋ ḫāli yatı" (16[a]/12)

"*Çünki Yūsuf girdi baḳdı sarāya*
Gördi *gelmiş 'ki ṣūret bir araya*" (17[b]/6)

"*ʿĀşıḳ olur Yūsuf aŋa azılu*
Gördi *bir el ayasında yazılu*" (18[b]/12)

"*Anı* ***gördi*** *ʿaḳlı dėrdi başına*
Ḳıldı ṣabr ol ḳılduġı ḳaṣd işine" (19[a]/7)

"*Yazlu anda fa-lā-taḳrabū ʾz-zinā*
Gördi *yıġlındı anı Yūsuf yana*" (19[a]/11)

"*Baḳdı* ***gördi*** *göŋlek arddan yırtılmış*
Ḳoṭīfar bildi Zelīḫā suçluymış" (20[a]/9)

"*Çıḳdı şerhden* ***gördi*** *Yūsuf bir ġarīb*
Ṭonı yırtuḳ kendüsi ṣayru ġarīb" (30[a]/11)

"***Gördi*** *ol Yūsuf anı batdı ṭaŋa*
Zī ki ışḳ vėrmiş-idi Taŋrı aŋa" (31[b]/5)

"*Ėrdiler bunlar evine tėz iti*
Gördi *Yaʿḳūb bunları güldi ḳatı*" (34[b]/12)

"*Gördiler ol ėltdügi ḳumāş gėrü*
Çıḳdı yükden ***gördi*** *bir bir anları*" (35[a]/15)

"*Anı ḳardaşları* ***gördi*** *ṭaŋladı*
Eytdiler cānuŋ senüŋ ne aŋladı" (36[b]/3)

"*Anı* ***gördi*** *ḳamusı titreşdiler*
Uġunuban ḳamu yėre düşdiler" (41[a]/12)

"*İmdi Kenʿān'a Beşīr ėrdi dede*
Gördi *ṭonın yur bir ʿavrat darda*" (46[b]/12)

"*Yūsuf ol vaḳtin ki* ***gördi*** *atasın*
Ėtdi āzād ḳullarınuŋ ḳamusın" (48[b]/10)

g.-diler

"*Çünki ḳardaşları* ***gördiler*** *anı*
Eytdiler Yahūda'ya anduŋ ḳanı" (4ª/11)

"***Gördiler*** *kim ḳāfle ḳonmış ḳuyuya*
Yügrüşüben yėteler ol araya" (8ª/11)

"*Ol ḫātūnlar çünki* ***gördiler*** *yüzin*
ʿAḳlı gidüp unudurlar kend' özin" (21ª/4)

"*Her biri bir düş Yūsuf'a eytdiler*
Nėce ***gördiler*** *ḥikāyet ėtdiler*" (22ᵇ/4)

"***Gördiler*** *Yūsuf nebī̄ her ʿArab'a*
Vėrür etmek her bir yoldan eribe" (33ª/13)

"***Gördiler*** *ol ėltdügi ḳumāş gėrü*
Çıḳdı yükden gördi bir bir anları" (35ª/15)

"*Anı* ***gördiler*** *dėdiler Yaʿḳūb'a*
Hāẕā biżāʿatu-nā ruddat ilay-nā yā baba" (35ª/16)

"***Gördiler*** *ḳaçan baḳup bunlar anı*
Āh ėdüben ḳamunuŋ göynür cānı" (37ª/6)

g.-diyidi

"*Eyle kim* ***gördi-y-idi*** *eytdi düşin*
Eytdiler n'ėtmek gerek bunuŋ işin" (2ᵇ/12)

g.-dük

"*Eytdiler bu evde **gördük** bir ṣūret*
Vardı ḳardaşlarumuz uşbu ṣıfaṭ" (37[a]/11)

"*Eytdiler biz görmedük gözin baḳar*
*Şöyle **gördük** ṣāʿı yükinden çıḳar*" (41[b]/8)

"*Anda bizden güçlüler **gördük** varup*
Söylemedük ḳorḫudan ḳarşu ṭurup" (42[b]/9)

g.-düm

"***Gördüm** ay u güneş on bir yulduz*
Secde ḳılurlar ḳamusı baŋa düz" (2[a]/10)

"*Çünki **gördüm** şükr ü minnetdür aŋa*
Görmege ėrdürdi kim seni baŋa" (5[b]/2)

"*Kenʿān ėllerinde **gördüm** dėr özüm*
ʿĀd ḳuyusında görürem kend' özüm" (7[a]/3)

"*Dördünci gün bėş vėren bir ādem*
*Ben ucuz **gördüm** anı dėrdi dedem*" (11[b]/12)

"*Atasına eyidür baba düşüm*
*Gėrü **gördüm** bu gėce keydür işüm*" (12[b]/15)

"*Ḫaznedār eydür **gördüm** ben ayıḳ*
Bir ḳuş ėndi bu ḳula gökden bayıḳ" (15[a]/5)

"*ʿArab eydür **gördüm** anı daḫı var*
Budaġı-y-'çün aġlar dün gün zār u zār" (24[a]/1)

"*Yūsuf eydür* ***gördüm*** *Kenʿān ėlini*
Kiçiden ögrendüm anda dilini" (36[a]/8)

"*Anı* ***gördüm*** *ḳamu ḳayġum eridi*
Benüm-ile ol delim yol yöridi" (36[b]/7)

"*Yūsuf eydür almadum boncuġı ben*
Ne ḫo ***gördüm*** *ben anı baŋa inan*" (40[a]/10)

g.-dümidi

"*Eyde kim ben ṭamuya vardum-ıdı*
Ṭamu içre bir ḳavum ***gördüm-idi***" (27[b]/3)

g.-düŋ

"*Eytdiler kim nėce* ***gördüŋ*** *düşi sen*
Gördügüŋ düşi gerek kim eydesen" (2[b]/9)

"*Nėce* ***gördüŋ*** *düşüŋi gėçen gėce*
Yā nėce yordı düşüŋ babaŋ ḳoca" (2[b]/10)

"*Eydür ol kim anda* ***gördüŋ*** *sen ayıḳ*
Gün ėnerdi üstüŋe anda bayıḳ" (7[a]/8)

"*Yūsuf eydür sen daḫı* ***gördüŋ*** *anı*
Nėcesi söyledi ol genç oġlanı" (20[a]/12)

"*Ḥālümüz bildür bizüm zinhār aŋa*
Nėce kim ***gördüŋ*** *bizi eytgil aŋa*" (27[a]/15)

g.-düŋ mi

"*Zelḫā eydür ol ʿİmrānī ḳul ḳanı*
Beni böyle ḳıldı ***gördüŋ-mi*** *anı*" (16^{b}/5)

"*N'eyledi* ***gördüŋ-mi*** *Ḳoṭīfar bize*
Bu kez ayruḳ ḳayurmagil bu söze" (20^{a}/11)

"*Döndi Yūsuf söyledi ol ʿArab'a*
Bir aġaç ***gördüŋ-mi*** *anda key ḳaba*" (23^{b}/13)

"*Aġaç aŋa aġlamış iŋleyü*
Hėç anı ***gördüŋ-mi*** *sen key aŋlayu*" (23^{b}/15)

"*Yaʿḳūb eydür adını ṣorduŋ-m' anuŋ*
Kim-idügin ṣoruban ***gördüŋ-m'*** *anuŋ*" (24^{b}/3)

g.-düŋüz

"*Kim baḳup bir kez yüzini* ***gördüŋüz***
Elüŋüz kesildügin ṭuymaduŋuz" (21^{a}/11)

"*Ben ʿaceb mi ʿāşıḳ oldumsa buŋa*
Gördüŋüz *yüzini batduŋuz ṭaŋa*" (21^{a}/12)

"*Ḳulın sever dėyü ṭaʿna urduŋuz*
Sevdügüm budur ki şimdi ***gördüŋüz***" (21^{a}/13)

"*Çün varasız ataŋuza söyleŋüz*
Ne ki ***gördüŋüz*** *ḥikāyet eyleŋüz*" (41^{b}/2)

g.-düŋüz mi

"*Zelḫā eydür* ***gördüŋüz mi*** *siz bunı*

Budur āḫir yanduran dün gün beni” (21[a]/10)

“*Döndi eydür yüzin’* ***gördüŋüz mi***
Oġrı degül dėyüben eytdüŋüz mi” (41[b]/7)

g.-e

“*Gitdi ṭabīb geldi dāyası* ***göre***
Zelḫā’nuŋ derdi nedür anı ṣora” (16[b]/3)

“*Dürlü ḳulları* ***göre*** *oda yanu*
Aġlaşurlar ṭamu içre ḳaynayu” (26[b]/14)

“*Arasında* ***göre*** *bir dürlü maḫlūḳ*
Yüzleri vü tenleri göŋli maġrūḳ” (27[a]/1)

“*Cebre’īl* ***göre*** *buları ṭaŋlaya*
Yüzleri ṣaġ dėyüben ʿacebleye” (27[a]/3)

“*Bu ḫalāyıḳ ayda bir* ***göre*** *seni*
Ṭoyup anuŋ diŋlene cānı teni” (29[b]/3)

“*Tā ki* ***göre*** *cānı anda sevine*
Anı göre aġlamaya avına” (37[b]/11)

“*Tā ki göre cānı anda sevine*
Anı ***göre*** *aġlamaya avına*” (37[b]/11)

“*Şol ṭuran ʿammuŋ durur var ḳatına*
Seni ***göre*** *ol gerek kim avına*” (37[b]/15)

“*Ol göŋlegi anuŋ-içün vėribdi*

*Atamuŋ görmez gözi **göre** dėdi*" (46ª/2)

"*İmdi diler Zelḫā'yı Yaʿḳūb **göre***
Görüşe ol Zelīḫā göŋlin ṣora" (49ª/9)

"*Diledi Reyyān melik anı **göre***
Aŋa Yūsuf'dan diler destūr ėre" (51ª/10)

g.-eler

"*Çün gelüp bunlar behişte gireler*
*Uçmaḳ ehli çün buları **göreler***" (28ª/12)

"*Yėmegi vü içmegi unudalar*
*Çün senüŋ yüzüŋi baḳup **göreler***" (29ᵇ/4)

g.-em

"*İmdi ḳorḳaram düşüm gėrü **görem***
Gördügüm düşden daḫı ḳayġu yėrem" (3ª/4)

"*El götürdi duʿā ḳıldı geŋsüzin*
*Dilerem yā Rab **görem** Yūsuf yüzin*" (5ª/8)

"*Allāh'umdan diledüm seni **görem***
Biŋ iki yüz yıl ġam u ġuṣṣaŋ yėrem" (5ª/15)

"*Diler-idüm Taŋrı'dan seni **görem***
Şimdi anuŋdur baŋa luṭf u kerem" (12ª/4)

"*Yūsuf eydür ol suālüŋ nişānı*
*Nėcedür göster **görem** bellü anı*" (31ᵇ/2)

"*Yūsuf'uŋ maḳṣūdı ol ḳardaşları*
Dėrdi ḳaçan gele ***görem*** *anları*" (32[b]/2)

"*Çünki ben anuŋ daḫı yüzin* ***görem***
Ne durur maḳṣūduŋuz sizüŋ vėrem" (35[a]/8)

"*Bir gün ola kim* ***görem*** *Yūsuf yüzin*
Ėşidem hem söyleye ṭatlu sözin" (42[b]/2)

"*Ya'ḳūb eydür ḫādimleri ündeyü*
Zelīḫā'yı getüre ***görem*** *dėyü*" (49[a]/10)

g.-er

"*Bünyāmīn ṭurur varur ḳamu* ***görer***
Āh ėdüp Bünyāmīn anda iŋiler" (36[b]/2)

g.-esin

"*Şol ḳadar kim biŋ iki yüz yıl ola*
Göresin *Yūsuf yüzin anda gele*" (5[a]/10)

"*Ger ėledem* ***göresin*** *bütler yüzin*
Seni göre söyleye anlar sözin" (15[b]/11)

"*Yūsuf eydür beni aŋġıl key sözin*
Çün varasın ***göresin*** *mālik yüzin*" (23[a]/1)

"*Ol baŋa eytdi ben' unutma sözin*
Çün varasın ***göresin*** *melik yüzin*" (25[b]/2)

"*Döndi eydür imdi bilgil aŋlayu*

*Ḳamçuŋı vėr **göresin** sen ṭaŋlayu*” (31^{b}/3)

“*Çıḳaram şehrden bulardan ayrılam*
***Göresin** kim bunlara ben ne ḳılam*” (51^{a}/1)

g.-evüz

“*Ḳıl ḥāṣıl maḳṣūdumuzı ey Kerīm*
*Kim **görevüz** dīdāruŋı ey Raḥīm*” (29^{b}/10)

g.-eydi

“*Maḳṣūdı ol-ıdı ki ḳardaşları*
*Geleydi Yūsuf **göreydi** anları*” (32^{b}/11)

g.-eydüŋüz

“*Beni ḳamuŋuz eger **göreydüŋüz***
Kendü özüŋüzi unudayduŋuz” (41^{a}/10)

g.-eyüm

“*Yaʿḳūb eydür baŋa vėrüŋ göŋlegi*
***Göreyüm** göŋlegi dėreyüm ögi*” (6^{a}/12)

“*Eytdi Yaʿḳūb daşra gelsün **göreyüm***
Bir ġarībden aŋa ḫaber vėreyüm” (24^{a}/10)

“*Ol Yahūda söyledi eytdi ḳanı*
*Ol bülezük **göreyüm** göster anı*” (36^{b}/8)

“*Tėz ḳavuşdur beni **göreyüm** yüzin*

Ḳandadur dėr yā baŋa eytgil sözin” (38[a]/13)

g.-gil

“*Ṣūret eydür ol benem Mıṣr ʿAzīzi*
İster-iseŋ Mıṣr’a gel ***görgil*** *bizi*” (12[b]/13)

g.-isersin

“*Oldı āḫir ol senüŋ ḳarındaşuŋ*
Görisersin *ḫoş-durur senüŋ işüŋ*” (38[a]/10)

g.-medük

“*Eytdiler biz* ***görmedük*** *gözin baḳar*
Şöyle gördük ṣāʿı yükinden çıḳar” (41[b]/8)

g.-medüm

“*Çün ėşitdi anı ḳorḳdı cānı*
Eytdi ***görmedüm*** *yalan dėdüm anı*” (22[b]/11)

g.-mege

“*Bir kitābda oḳımışdum ben anı*
Ārzūlardum ***görmege*** *dün gün seni*” (5[b]/1)

“*Çünki gördüm şükr ü minnetdür aŋa*
Görmege *ėrdürdi kim seni baŋa*” (5[b]/2)

“*Eytdiler göster ḳuluŋ yüzin bize*
Vėrelüm ***görmege*** *bir altun size*” (11[b]/6)

"*Kimi düşer uġunur uṣṣı gider*
*Kimi **görmege** cānın terk ėder*" (11[b]/9)

"*Rūzī̄ ḳıldı **görmege** seni baŋa*
Ḥācetüm var dile Taŋrı'dan baŋa" (12[a]/5)

"*Ḥasretüm Taŋrı ėrüre **görmege***
Güci yėter ol bu işi ėtmege" (47[b]/15)

g.-meyem

"*Cihān içre ḥasretüm sensin benüm*
*Ḳorḳaram kim **görmeyem** seni cānum*" (42[a]/12)

g.-mez

"*Nāzenī̄n ol gözleri **görmez** anuŋ*
Gitdi ḥāli süŋügi dėrmez anuŋ" (38[b]/8)

g.-mezise

"*Biz ḳamuyı **görmez-ise** ol n'ėde*
Bir uġurda ol cānını terk ėde" (45[a]/8)

g.-müşin

"*Anı indep bunda ṣoralum düşin*
*Bize ol ḫod eydivėrür **görmüşin***" (2[b]/6)

g.-se

"*Ḳamu nesnesin Zelī̄ḫā unudur*

*Ne ki **görse** eydür uş Yūsuf budu*r” (15^{b}/8)

“*Yūsuf’uŋ ḫod ögine gelmez-idi*
*Yüzini **görse** daḫı bilmez-idi*” (30^{b}/7)

g.-seydüŋüz

“*Bunlar eydür bizden èşitgil bu söz*
*Siz daḫı severdüŋüz **görseydüŋüz***” (34^{a}/7)

g.-sün

“*Andan oḳı sarāya gelsün anı*
***Görsün** ol sarāyda yazılmış seni*” (17^{a}/10)

“*Ol ṣūretler naḳşını **görsün** gözi*
Ṣabrı gitsün ʿāşıḳ olsun kend’ özi” (17^{a}/11)

g.-ür

“*Ṣūretin **görür** aŋa ḳalur ʿaceb*
Zī yaratmış dėr beni ol ferd Rab” (7^{b}/13)

“*Çünki Māmīl Yūsuf’uŋ yüzin **görür***
Beşīr dapa dönübeni çaġırur” (8^{a}/4)

“*Çünki Yūsuf anası ḳabrin **görür***
Kend’ özin şol dem deveden ėndürür” (9^{a}/12)

“*Çünki **görür** ol melik Yūsuf yüzin*
ʿAḳlı gider unudur ol kend’ özin” (10^{b}/4)

"*Kim vėrür bir altunı* ***görür*** *anı*
Altunı yoḳ ḥasedden çıḳar cānı" (11^{b}/7)

"*Ėrtesi gelür iki altun vėrür*
Tā ki Yūsuf yüzini bir kez ***görür***" (11^{b}/10)

"*Uyḫusında şöyle* ***görür*** *sevinür*
Oyanur bilmez anı kim ḳandadur" (12^{b}/8)

"*Zelḫā* ***görür*** *burḳaʿ altından anı*
Eydür uşbu kim-durur ṣoruŋ bunı" (13^{a}/15)

"*Anı* ***görür*** *Ḳoṭīfar döner gėrü*
Devşürür Zelḫā ögin ṭurur örü" (13^{b}/4)

"*Er üʿavrat şehr içinde ne ki var*
Yüzini ***görür*** *ḳalur ḥayrān u zār*" (13^{b}/14)

"*Zelīḫā köşkden baḳar* ***görür*** *anı*
Çaġırur feryād ėder göynür cānı" (13^{b}/15)

"*Anı Ḳoṭīfar gelür bir gün* ***görür***
Varur oturur ṭabībi getürür" (16^{a}/14)

"*Tevbe ḳılur Yūsuf anda ṣabr ėder*
Zelīḫā ***görür*** *anı feryād ėder*" (18^{b}/14)

"*Ḫon-salār daḫı* ***görür*** *kim üç tenūr*
Yapar etmek başı üzre götürür" (22^{a}/15)

"*Düşi içinde yėdi ṣıġır* ***görür***
Ḳamu semiz şöyle nāzük yörür" (25^{a}/3)

"*Yine **görür** yėdi daḫı arucaḳ*
Yėr semizleri tükedür dolucaḳ" (25[a]/4)

"*Zindān ehli çün **görür** olʿizzeti*
Aġlaşurlar Yūsuf'a ḳarşu ḳatı" (26[b]/4)

"*Anları Yūsuf baḳar köşkden **görür***
Yėre düşer bir uġurda uġunur" (33[b]/3)

"*Çünki Bünyāmīn girür ol ḫalvete*
*Ḳardaşın **görür** teginür devlete*" (38[b]/3)

"*Bir zamān bunlar görişür aġlaşur*
*Ferişteler **görür** anı ṭaŋlaşur*" (38[b]/4)

"*İki gözi açılur **görür** gözi*
Sen nesin dėr söyler aŋa kend' özi" (47[b]/2)

"*Zelḫā'yı ḫādim varur alur gelür*
*Anı Yaʿḳūb **görür** ü göriş ḳılur*" (49[a]/11)

"*Bir gün ol atası sinine varur*
*Anda sin ḳazar ferişteler **görü**r*" (50[a]/4)

"*Getürür īmān varur şahra girür*
*Gezer ol şehri vü ser-tā-ser **görür***" (51[a]/15)

g.-ürem

"*Yaʿḳūb eydür diŋleŋüz uşbu sözi*
*Düşüm oldur **görürem** on bir ḳozı*" (3[a]/2)

"*Kenʿān ėllerinde gördüm dėr özüm*
ʿĀd ḳuyusında ***görürem*** *kend' özüm*" (7ª/3)

"***Görürem*** *ėner güneş gökden yėre*
Dür yaġar ışıḳ düşer ḳamu yėre" (7ª/4)

g.-üridi

"*Üçünci gün üç altun alur-ıdı*
Ḳordı andan Yūsuf'ı ***görür-idi***" (11ᵇ/11)

g.-ürise

"*Görüşür bu kez ṭururlar aġlaşu*
Kim ḳalur ***görür-ise*** *ʿacebleşü*" (47ª/14)

g.-ürler

"*Çünki* ***görürler*** *bular Yūsuf yüzin*
Āh ėderler unudurlar kend' özin" (45ª/12)

g.-ürse

"*Her ki* ***görürse*** *beni ʿaḳlı gider*
Külli bir kezden cānın dėr terk ėder" (11ª/9)

"*Nėçeler bilmez-idi anuŋ dilin*
Ne bilür ***görürse*** *ḫod şehrüŋ yolın*" (35ᵇ/10)

2. bakmak

g.!

"*Yaraḳ ėtdi ol ḫoca ṭurdı gider*
Gitdiler Kenʿān dapa ***gör*** *kim n'ėder*" (7[a]/13)

"*Deveye bindürdiler aldı gider*
Anası ḳabrine uġrar ***gör*** *n'ėder*" (9[a]/11)

"*Yūsuf andan daḫı göçer gider*
Ėrer ʿArīs şārına bir ***gör*** *n'ėder*" (11[a]/6)

"*Çün biti gelür oḳunur* ***gör*** *n'ėder*
Ṭurdı Zelḫā Mıṣr'a gönüldi gider" (13[a]/12)

"*Ḫaznedāra buyurur var* ***gör*** *daḫı*
Var mı ḳalmış anda mālumdan daḫı" (14[b]/15)

"*Ḥaḳ Çalab'uŋ ḳudreti* ***gör*** *n'eyledi*
Ṣaneme dil vėrdi şol-dem söyledi" (16[a]/1)

"*Çünki Yūsuf ol işe ṣabr eyledi*
Ol Zelīḫā delürüp ***gör*** *n'eyledi*" (19[a]/8)

"*Gėçdi bir sāʿat yine ḳaṣd eyledi*
Ḥaḳ Çalab ***gör*** *ḳudretinden n'eyledi*" (19[a]/12)

"*Ḳaṣd ėder Yūsuf yine Zelḫā'ya dėr*
Ol ṣūrat göründi yine ***gör*** *ne dėr*" (19[b]/2)

"*Kim ol ʿavratlar anı ḳavlaşdılar*
Ṣoŋra ***gör*** *anlar neye ṣataşdılar*" (20[b]/6)

"*Her ki geldi dünyeye gėrü gider*
Taŋrı'nuŋ taḳdīrini ***gör*** *kim n'ėder*" (21[b]/10)

"*At daḫı getürdiler kim ol bine*
***Gör** ki ne gelür Yūsuf'uŋ diline*" (22^{b}/14)

"*Bir ʿArab geldi ıraḳdan gözledi*
*Geldi yaḳın **gör** ne sözler söyledi*" (23^{b}/4)

"*Cebre'īl gökden yère ėndi ki bil*
*Oldı ḳul kim **gör** Çalab'a secde ḳıl*" (30^{a}/1)

"*İmdi Yūsuf çıḳ bu şehrden sen ṭaşu*
*Saŋa ḳarşu kim gelür **gör** ṣataşu*" (30^{a}/3)

"*İmdi diŋle uşbu sözi **gör** nėce*
Ḫaber olur ėllere uçdan uca" (33^{a}/4)

"*İşi bitdi bunlaruŋ vardı gider*
*Gelür iblīs bunlara **gör** kim n'ėder*" (34^{b}/5)

"*Bindi Yūsuf deveye ḳatarlayu*
*Vardı aŋa **gör** ne sözler söyleyü*" (36^{a}/1)

"*Vėrdi selām aŋa **gör** ne söyledi*
Döndi ol Yūsuf'a ṭapu eyledi" (36^{a}/2)

"*Bindi Yūsuf kürsīye ḥükm eyledi*
*Yüklerini **gör** aratdı n'eyledi*" (39^{b}/10)

"*Bunı eydür yazdurur ol bitide*
*Diŋle imdi **gör** n'ėder Yaʿḳūb dede*" (43^{b}/2)

"*Ḫaznedār buyruḳ ṭutar alur gelür*
*Yūsuf açar ṣandūġı **gör** ne ḳılur*" (43^{b}/12)

"*Ol yazılmışdur bitide belgülü*
Ol bitidür bunlara ***gör*** *ne ḳılu*" (44ª/1)

"*Bunlar eydür rāżīyuz ne söyleye*
İmdi Yūsuf ***gör*** *ki mīle n'eyleye*" (44ª/14)

"*Dertlü kişi gėyse ger derdi gider*
Gėyse dertsüz kişiler ***gör*** *kim n'ėder*" (46ª/1)

"*Yūsuf'uŋ ol vaḳt ki öldi anası*
Aldı-y-ıdı ***gör*** *ki yatı atası*" (46ª/4)

"*Bunı Yaʿḳūb ėşidüp* ***gör*** *n'eyledi*
Yüzini urdı yėre gör n'eyledi" (48ª/1)

"*Bunı Yaʿḳūb ėşidüp gör n'eyledi*
Yüzini urdı yėre ***gör*** *n'eyledi*" (48ª/1)

"*Mūsā bulur tābūtı alur gider*
Ėletür Yaʿḳūb dapa ***gör*** *kim n'ėder*" (52ª/10)

g.-elüm

"*Ben Yaʿḳūb'dan Mışır issi ʿAzīz'e*
Bir biti yaz ***görelüm*** *n'ėder bize*" (43ª/1)

g.-esin

"*Ol melik söyler Yūsuf'a gör sözin*
Ėlteyüm dėr ***göresin*** *bütler yüzin*" (10ᵇ/10)

"*Yūsuf eydür ger varuruz bütlere*

Göresin *kim ben n'ėderüm anlara*" (10^b/14)

g.-eyüm

"*Dāya eydür yā ḳızum dön bir bėrü*
Neden oldı ***göreyüm*** *beŋzüŋ ṣaru*" (16^b/4)

3. anlamak

g.!

"*Ol melik söyler Yūsuf'a* ***gör*** *sözin*
Ėlteyüm dėr göresin bütler yüzin" (10^b/10)

"*Dilegüŋ nedür baŋa bir söylegil*
Ḥālümi ***gör*** *baŋa tīmār eylegil*" (19^a/3)

"*Cebre'īl şol-dem gelür eydür aŋa*
Gör *sebebin geldi sulṭānlıḳ saŋa*" (26^b/8)

"***Gör*** *anı kim saŋa ḳulumdur dėyen*
Nėce ḳul oldı saŋa ḳarşu ʿiyān" (30^a/2)

"*Eytdi Yūsuf gitme ṭur sözüm ėşit*
Ḥālümi ***gör*** *sen esirge bir iş ėt*" (31^a/12)

"*Zelḫā bī-çāre benem ʿışḳa esīr*
Eyle tīmār ***gör*** *ḥālüm oldum faḳīr*" (31^a/15)

g.-eler

"*Ehli cennet cennete çün gireler*

*Ol maḳāmı şübhesiz hem **göreler***” (29^{b}/8)

göriş-: görüşmek

g.!

“*Var-ısa anuŋ-içün oldı bu iş*
*Ḫoca eydür ne ṣorarsın var **göriş***” (9^{b}/9)

g.-elüm

“*İmdi gelüŋ **görişelüm** ḳucuşup*
Oturalum söyleşelüm sevnişüp” (45^{b}/5)

g.-ür

“*Bir zamān bunlar **görişür** aġlaşur*
Ferişteler görür anı ṭaŋlaşur” (38^{b}/4)

“***Görişür** ol Zelḫā’nuŋ göŋli ṣafā*
Söyler ol döner Zelīḫā Yūsuf’a” (49^{a}/12)

görün-: görünmek

g.-di

“*Ḳaṣd ėder Yūsuf yine Zelḫā’ya dėr*
*Ol ṣūret **göründi** yine gör ne dėr*” (19^{b}/2)

g.-ür

“*İmrenür girmek diler Yaʿḳūb sine*

*Baġ u bostān **görünür** ol gözine*" (50[a]/9)

göster-: göstermek

g.!

"*Eytdiler **göster** ḳuluŋ yüzin bize*
Vėrelüm görmege bir altun size" (11[b]/6)

"*Yūsuf eydür ol suālüŋ nişānı*
*Nėcedür **göster** görem bellü anı*" (31[b]/2)

"*Ol Yahūda söyledi eytdi ḳanı*
*Ol bülezük göreyüm **göster** anı*" (36[b]/8)

"*Mūsā eydür imdi **göster** kim bulam*
Saŋa ḳıyāmetde şefāʿat ḳılam" (52[a]/8)

g.-di

"*Ḳarı **gösterdi** Yūsuf'uŋ tābūtın*
Şunuŋ üzre kim ḳıla şefāʿatin" (52[a]/9)

g.-em

"*Zelīḫā bir gün ṭutar Yūsuf elin*
*Eytdi gel kim **gösterem** bütler evin*" (15[b]/10)

g.-meye

"*Ḳamusın bağışlaya Raḥmān durur*
*Ṭamusın **göstermeye** Raḥīm durur*" (1[b]/6)

2. tarif etmek

g.!

"*Sen bilürsin dilümi* ***göster*** *yolı*
Ḳanda ögrendüŋ ḫaber vėr bu dili" (36ª/7)

gözle-: gözlemek

g.-di

"*Bir ʿArab geldi ıraḳdan* ***gözledi***
Geldi yaḳın gör ne sözler söyledi" (23ᵇ/4)

inan-: inanmak

i.!

"*Dėr balıḳ Yūsuf nebī baŋa* ***inan***
ʿĀşıḳ-ıdum ben saŋa nėçe zamān" (12ª/3)

"*Bir sebebden yigrelendük biz* ***inan***
Söyler-idi atasına düş yalan" (34ª/9)

"*Yūsuf eydür almadum boncuġı ben*
Ne ḫo gördüm ben anı baŋa ***inan***" (40ª/10)

i.-dum

"*Döndi eyitdi* ***inandum*** *Taŋrı'ya*
Tevbe ḳıldum saŋa döndüm bī-riyā" (31ª/9)

i-duŋsa

"*Ger* ***inanduŋsa*** *Ḥaḳ'uŋ birligine*
Vėr ṣalavāt iblīsüŋ körligine" (34^{b}/10)

i.-ġıl

"*Eytdiler baba* ***inanġıl*** *sen bizi*
Bizden eyle sen ḳabūl hem bu sözi" (42^{b}/8)

i.-mayasız

"*Eydür uşbu ṣāʿ baŋa söyler ʿaceb*
Eydür-isem ***inanmayasız*** *ʿaceb*" (44^{b}/1)

i.-mazısaŋ

"*Bize* ***inanmaz-ısaŋ*** *baḳ ṭonına*
Gör ṭonın nėce bulaşmış ḳanına" (6^{a}/11)

"*Bize* ***inanmaz-ısaŋ*** *ṣor ḳāfleye*
Bilürler aḥvālümüz' saŋa dėye" (41^{b}/9)

i.-mazlar

"*Reyyān eydür yā Yūsuf sen ḳo bunı*
Mışır ehli ***inanmazlar*** *eymeni*" (50^{b}/13)

i.-mazsaŋ

"*Bünyāmīn eydür baŋa geldi gėrü*
Uş ***inanmazsaŋ*** *ḳolumda baḳ bėrü*" (36^{b}/11)

i.-uŋ

"*Ol biri birleŋ* ***inanuŋ*** *Taŋrı'ya*
Bir durur ḳulluḳ ėdüŋ bī-riyā" (10[a]/9)

i.-ur

"*Getürür īmān* ***inanur*** *Taŋrı'ya*
Bir durur dėr ḳulluḳ eyler bī-riyā" (11[a]/5)

i.-uruz

"*Eytdiler* ***inanuruz*** *eytgil bize*
Her ne kim dėr-ise ol ṣāʿ bize" (44[b]/2)

iyi-: kokmak

i.-ye

"*Aṣa ḳoyalar tenüŋ* ***iyiye***
Gele ḳuşlar bėynüŋi ala yėye" (22[b]/10)

ḳal-:

1. durmak, kalmak

ḳ.-a

"***Ḳala*** *uçmaḳlıḳ uçmaḳda tā ebed*
Ṭamuluġa kimse ḳılmaya medeḏ" (33[a]/3)

ḳ.-asız

“***Ḳalasız*** *ṭamu dibinde siz ebed*
Ḳılmaya hergiz size kimse meded” (4[a]/15)

ḳ.-dı

“*Böyle dėdi Cebre’īl gitdi işe*
Ḳaldı *Yūsuf göŋli ṭolu endīşe*” (5[b]/8)

“*Bunda geldi onumuz uş ṭapuda*
Evde ***ḳaldı*** *birimüz ḳulluḳ ėde*” (34[a]/3)

ḳ.-ur

“*Ḫocasına getürürken ün gelür*
Anda ṭur dėr gidemez şöyle ***ḳalur***” (22[b]/1)

“*Birisi evde* ***ḳalur*** *ev işine*
Ol ḳalanı gitdiler ḳardaşına” (33[a]/11)

2. yanında bulunmak

ḳ.-dı

“***Ḳaldı*** *anda Yahūda anuŋ-ıla*
Geldük uş biz aġlayu zārī ḳıla” (41[b]/5)

3. mevcut olmak, bulunmak

ḳ.-madı

“*Şehr içinde bay u yoḳsul* ***ḳalmadı***
Ki Yūsuf üzre dėrilüp gelmedi” (13[b]/13)

"*ʿĀciz oldı ol Ḳoṭīfar söyledi*
Ḫaznede daḫı mālum ***ḳalmadı***" (14[a]/11)

"*ʿArab eydür* ***ḳalmadı*** *māl ḥāceti*
Ol ġarīb bayıtdı key beni ḳatı" (24[b]/6)

"*Yėdiler beşinci yıl mülk* ***ḳalmadı***
Vėrüben buġday ki Yūsuf almadı" (29[a]/13)

"*Ne ki gücüm var-ıdı hėç* ***ḳalmadı***
Kim-idügin anı cānum bilmedi" (41[a]/4)

ḳ.-mış

"*Ḫaznedāra buyurur var gör daḫı*
Var mı ***ḳalmış*** *anda mālumdan daḫı*" (14[b]/15)

ḳ.-mışıdı

"*Yėdi yıldan kim üç ay* ***ḳalmış-ıdı***
Kim taḫıl taḫrīsi tükenmiş-idi" (29[b]/1)

ḳ.-up durur

"*Getürüp Rab'dan selām eydür aṇa*
Daḫı altmış ay ***ḳalup-durur*** *saṇa*" (50[b]/8)

ḳo-: hapsetmek

ḳ.-r

"*Yūsuf'ı bir ḥücrede* ***ḳor*** *oturur*

Ne ki ḫātūn var sarāya getürür” (20^{b}/12)

ḳoy-: hapsetmek

ḳ.-ar

“*Melik Reyyān ṭuyar ikisin ṭutar*
Bunları bağlar u zindāna ***ḳoyar***” (22^{a}/9)

ḳ.-gil

“*Bizden ṭutġıl anı* ***ḳoygil*** *ṭutmağıl*
Eyle āzād atamuz ağlatmağıl” (40^{b}/4)

ḳoḳ-: kokmak

ḳ-ar

“*Uşağki iyidür burnuŋda* ***ḳoḳar***
Anı ṭuyduŋ çıḳdı cānuŋdan buḫār” (46^{b}/11)

ḳoyul-: yatmak

ḳ.-updur

“*Ḳapudan daşra ėledür ḳor anı*
Şimdi ***ḳoylupdur*** *anda Yūsuf teni*” (52^{a}/12)

ḳurı-: hareketsiz kalmak

ḳ.-dı

"*Ne ki güci ḳuvveti vardı ḳamu*
Gitdi andan ***ḳurıdı*** *ol ey ʿamū*" (40^{b}/15)

otur-: oturmak

o.!

"*Ḥaḳ Çalab'dan geldi ün ėn ḳuyuya*
Otur *anda ḳulluḳ eyle Taŋrı'ya*" (5^{a}/9)

"*Daḫı şırsın sözümi yanmaz özüŋ*
Gel ḳatumda bir dem ***otur*** *kend' özüŋ*" (18^{a}/8)

"*Söyler eydür bir od urduŋ cānuma*
Gel bėrü dėr bir dem ***otur*** *yanuma*" (19^{a}/2)

"*Yüzüŋi büri deve üzre* ***otur***
Ḳardaşuŋı var sarāya sen getür" (35^{b}/13)

"*Ėltdi Yūsuf anı bir ḫoş sarāya*
Söyler eydür var ***otur*** *bu araya*" (36^{a}/14)

o.-alum

"*İmdi gelüŋ görişelüm ḳucuşup*
Oturalum *söyleşelüm sevnişüp*" (45^{b}/5)

o.-am

"*Yūsuf eydür ben saŋa ḳardaş olam*
Bir arada ***oturam*** *yoldaş olam*" (39^{a}/13)

o.-dı

"*Elin aldı anı getürdi yola*
Ol ***oturdı*** *yol üze zārī ḳıla*" (31[a]/1)

o.-dılar

"*İndediler Yūsuf'ı getürdiler*
Çevresinde Yūsuf'uŋ ***oturdılar***" (2[b]/8)

"*Kim Yūsuf buyurdı ḫon getürdiler*
İki iki bir yėre ***oturdılar***" (39[a]/9)

"*Ḳamusı görüşdiler ol Yūsuf'a*
Ḳamunuŋ ***oturdılar*** *göŋli ṣafā*" (45[b]/6)

o.-duŋ

"*Göz yaşı diŋmedi sen aġlayu*
Yėdi bunlar sen ***oturduŋ*** *ḳayġulu*" (37[b]/5)

o.-gil

"*Gele ol ḳardaşlaruŋ seni bula*
Sen ***oturgil*** *bu arada ḫoş güle*" (36[a]/15)

o.-mış

"*İstediler dört yaŋadan ṭaġılu*
Ol ***oturmış*** *ḳabr üze zārī ḳılu*" (9[a]/15)

o.-sa

"*Ṭursa* ***otursa*** *Yūsuf'ı söylenür*
Ḳanda kim varsa anı ẕikr eylenür" (15^{b}/9)

o.-sun

"*Ata ana bir ḳardaş iki ikin*
Yėsün ***otursun*** *ṭaʿām ṭoysun dėgin*" (39^{a}/10)

"*On ḳarındaş dėr* ***otursun*** *bir yaŋa*
Bu ṭaʿām yėter size daḫı aŋa" (39^{a}/12)

o.-ur

"*Ḳuyu içinde ėner ol* ***oturur***
Taŋrı buyruġın yėrine getürür" (5^{a}/11)

"*Zelḫā çün girür* ***oturur*** *taḫtına*
Ol Ḳoṭīfar geldi Zelḫā yanına" (13^{a}/14)

"*Anı Ḳoṭīfar gelür bir gün görür*
Varur ***oturur*** *ṭabībi getürür*" (16^{a}/14)

"*Oḳur andan ḳardaşların getürür*
Ḳamu gelür ol sarāyda ***oturur***" (37^{a}/5)

"*Girdi Bünyāmīn sarāya* ***oturur***
Ṣūrete baḳar gögüsin ötürür" (37^{b}/13)

"*Anda Yaʿḳūb girür ü hem* ***oturur***
Zelḫā aŋa görklü yėmek getürür" (49^{b}/7)

o.-urlar"*Geldiler oġlanları atasına*

Otururlar *atası yöresine*” (48ª/5)

o.-dılar

“*Çünki ḳondı bir sāʿat* ***oturdılar***
Ḫoca buyurdı ki ḫon getürdiler” (7ª/15)

saḳın-:

1. saklamak

s.!

“*Hem ḳaçaḳdur hem yalancı key* ***saḳın***
Oġrıdur hem ḳoymagil māluŋ yaḳın” (9ª/2)

2. sakınmak

s.-uŋ

“*Girmeŋüz bir ḳapudan key* ***saḳınuŋ***
Diŋmeŋüz Taŋrı adını ṭaḳınuŋ” (35ᵇ/4)

s.-ur

“*Gizlemişken Yūsuf’ı çıḳardılar*
Ḥürmetini ***saḳınur*** *ḳorḳar bular*” (8ª/14)

şar-: takmak

ş.!

"*Arı ṭonlaruŋ ḳoġıl gėy bir ʿabā*
Başuŋa ***şar*** *ʿimāmeŋi ḳabā*" (35[b]/12)

soḳ-: takmak

s.-dı

"*Vėrdi Bünyāmīn Yahūda eline*
Sırça ṣandı ***soḳdı*** *kendü ḳolına*" (36[b]/9)

şun-: uzatmak

ş.-ar

"*Ṣandūḳ içinden çıḳarur bir biti*
Bunlara ***şunar*** *oḳuŋuz dėr ḳatı*" (43[b]/13)

ş.-dı

"***Şundı*** *Yūsuf ḳamçıyı Zelḫā alup*
Ḳıldı āh ḳamçı oda düşdi yanup" (31[b]/4)

"***Şundı*** *anı Yaʿḳūb'a içsün dėyü*
Cānı gevdeden çıḳup uçsun dėyü" (50[a]/12)

"***Şundı*** *aldı bi 'smi 'llāh dėyü arı*
İçdi anı düşdi yėre cān vėri" (50[a]/13)

şunuş-: birbirine uzatmak

ş.-dılar

"*Aldılar ol bitigi* ***şunuşdılar***
Bir birine ḳamusı baḳışdılar" (44ª/2)

şuṣa-: susamak

ṣ.-dum

"*Dūzaḫ içre biri eydür* ***ṣuṣadum***
Aġu daḫı olsa hem içe-y-idüm" (27ᵇ/4)

taḳ-: takmak, geçirmek

t.-ar

"*Ḳıymetī ṭaşlar* ***taḳar*** *her bir ṭona*
Degme bir ṭaşı anuŋ biŋ altuna" (15ᵇ/2)

t.-dı

"*Anı* ***taḳdı*** *dāya Yūsuf ḳolına*
Getürüp ısmarladı atasına" (40ª/4)

ṭaḳın-: takmak, geçirmek

ṭ.-duŋ

"*Ol ḳavuşdurdı seni iḫvānuŋa*
Vėrdi bir demlūc ***ṭaḳınduŋ*** *ḳoluŋa*" (38ª/9)

ṭaŋla-: şaşırmak, hayret etmek

ṭ.-dı

"*Geldi gördi Yūsuf'ı ʿacebledi*
Oldı ḥayrān bir zamān key ***ṭaŋladı***" (14[a]/4)

"*Anda Yūsuf şordı aŋa* ***ṭaŋladı***
Zelḫā eydür beni Taŋrı'm saḳladı" (32[a]/3)

"*Anı ḳardaşları gördi* ***ṭaŋladı***
Eytdiler cānuŋ senüŋ ne aŋladı" (36[b]/3)

"*Dāyası daḫı görüşdi aġladı*
Anı gören ḳamu ṭurdı ***ṭaŋladı***" (48[b]/1)

ṭ.-dum

"*Ol durur Yaʿḳūb şıfaṭlu aŋladum*
Bellü dėdüŋ aŋladum hem ***ṭaŋladum***" (24[a]/2)

"*Ḥayran oldum* ***ṭaŋladum*** *göreliden*
Aṣlı peyġāmber durur anı ėden" (41[a]/5)

ṭ.-r

"*Ėşidür Reyyān melik* ***ṭaŋlar*** *ḳatı*
Gėydürüŋ varuŋ aŋa dėr ḫilʿatı" (25[b]/15)

"*Bir zamāndan şoŋra anı bulımaz*
Ṭaŋlar *anı ḳanca vardı bilimez*" (36[b]/10)

"*Ḳatı* ***ṭaŋlar*** *ol şārı ol gezüben*
Ḥayrān olur her yėre kim varuban" (51[b]/1)

ṭ.-ya

“*Cebre’īl göre buları* ***ṭaŋlaya***
Yüzleri ṣaġ dėyüben ʿacebleye” (27ª/3)

ṭ.-yasın

“*Söyleye dürlü lisān* ***ṭaŋlayasın***
Ṭoġruluġumı benüm aŋlayasın” (20ª/3)

ṭaŋlaş-: hep birlikte hayrette kalmak

ṭ.-ur

“*Çün ėşitdiler bular uşbu düşi*
Ṭaŋlaşur *ʿacebleşürler bu işi*” (2ᵇ/3)

“*Anı bunlar göricek ʿacebleşür*
Çoḳ cōmerdmiş dėyü anı ***ṭaŋlaşur***” (33ª/15)

“*Bir zamān bunlar görişür aġlaşur*
Ferişteler görür anı ***ṭaŋlaşur***” (38ᵇ/4)

ṭur-:

1. durmak, bulunduğu yerde kalmak

ṭ.!

“*Ḥocasına getürürken ün gelür*
Anda ***ṭur*** *dėr gidemez şöyle ḳalur*” (22ᵇ/1)

“*Eytdi Yūsuf gitme* ***ṭur*** *sözüm ėşit*
Ḥālümi gör sen esirge bir iş ėt” (31ª/12)

ṭ.-dılar

"*Ol ḳamusı ṭuruban vardılar*
Varuban Yūsuf öŋinde ***ṭurdılar***" (43^{b}/5)

ṭ.-maġıl

"*Bu Mışır yėrüŋ degüldür* ***ṭurmaġıl***
Var ataŋ ḳatına cān ısmarlaġıl" (49^{b}/12)

2. doğrulmak

ṭ.-ur

"*At* ***ṭurur*** *kim aŋa ol Yūsuf biner*
Kişner ol at binicek Zī-ki hüner" (30^{a}/9)

ṭ.-urıdı

"*Ol balıḳ söyler Çalab ṣunʿı-y-ıla*
Anda kim ***ṭurur-ıdı*** *gelür dile*" (12^{a}/12)

ṭ.-urlar

"*Seyyid öŋinde* ***ṭururlar*** *zārlanup*
Bu nişāndan dėyü zinhār ʿārlanup" (28^{a}/15)

ṭut-:

1. eline almak, kavramak

ṭ.!

"*Reyyān eydür* ***ṭut*** *elin ėlt zindāna*
Ḳul senüŋdür nėce dilerseŋ ḳına" (21^{b}/8)

ṭ.-ar

"*Uṣṣı geldi başına diŋle n'ėder*
Yūsuf'uŋ ***ṭutar*** *elin alur gider*" (8^{a}/9)

"*Zelīḫā bir gün* ***ṭutar*** *Yūsuf elin*
Eytdi gel kim gösterem bütler evin" (15^{b}/10)

"*Bir ferişte ṣoŋ-ucı gökden ėner*
Arḳasını Yūsuf'uŋ ***ṭutar*** *ṣıġar*" (19^{b}/6)

"***Ṭutar*** *elin Beşīr'üŋ alur gider*
Yaʿḳūb'a ėltür anı ėşit n'ėder" (47^{a}/15)

ṭ.-dı

"*Geldi Ẕābīl* ***ṭutdı*** *elin yėre ḳor*
Yahūda'ya döndi Yūsuf yalvarur" (4^{b}/9)

"*Cebre'īl ėndi yėre* ***ṭutdı*** *anı*
Egnine gėyürdi ol ḥulle ṭonı" (4^{b}/15)

"*Zelḫā ḳomaz Yūsf'ı ḳapuya degi*
Yėtti ***ṭutdı*** *yırtılur ard etegi*" (19^{b}/9)

"*Çün ėşitdi Yūsuf atası ḥālin*
Aġladı çoḳ yüzine ***ṭutdı*** *elin*" (24^{a}/3)

uç-: uçmak

u.-a

“*Havādan ḳuşlar gelür* ***uça*** *ėner*
Ḫon-salāruŋ başınuŋ üzre ḳonar” (22^{b}/2)

u.-ar

“*Yėdi yaş sünbül ki ol göge* ***uçar***
Ṭolunur gökden varur şöyle ki var” (25^{b}/9)

u.-arlar

“*Etmegin ḳaparlar* ***uçarlar*** *yüce*
Oyanur düş maʿnīsin bilmez nėce” (22^{b}/3)

u.-dılar

“*Yėdi sünbül yaş buġday yėdi ḳuru*
Uçdılar *gök yüzine görünmeyü*” (25^{a}/5)

unut-: unutmak

u.-alar

“*Yėmegi vü içmegi* ***unudalar***
Çün senüŋ yüzüŋi baḳup göreler” (29^{b}/4)

“*Ḥaḳ tecellī eyleye çün anlara*
Unudalar *cenneti küllī yarā*” (29^{b}/12)

u.-duḳ

"*Biz* ***unutduḳ*** *bilmezüz peyġāmberi*
Adı nedür ḳandadur ol serveri" (27ª/11)

u.-ma!

"*Ol baŋa eytdi ben' **unutma** sözin*
Çün varasın göresin melik yüzin" (25ᵇ/2)

"*Var aŋa **unutma** hėç eyle selām*
Anuŋ-ıla söylegil bir ḳaç kelām" (25ᵇ/5)

u.-mışam

"*Suçum yoḳdur dėdi baŋa aġlayu*
Unutmışam *bir yıldur ben aŋmayu*" (25ᵇ/3)

u.-ur

"*Çünki görür ol melik Yūsuf yüzin*
ʿAḳlı gider ***unudur*** *ol kend' özin*" (10ᵇ/4)

"*Ḳamu nesnesin Zelīḫā* ***unudur***
Ne ki görse eydür uş Yūsuf budur" (15ᵇ/8)

u.-urlar

"*Ol ḫātūnlar çünki gördiler yüzin*
ʿAḳlı gidüp ***unudurlar*** *kend' özin*" (21ª/4)

"*Çünki görürler bular Yūsuf yüzin*
Āh ėderler ***unudurlar*** *kend' özin*" (45ª/12)

utan-: utanmak

u.-madı

"*Suçlu benüm dėdi hėç* ***utanmadı***
ʿĀşıḳ-ıdum dėr sözümi ṭutmadı" (26[a]/12)

u.-maz

"*Ėşidür Yūsuf utanur bu sözi*
Ol Zelīḫā hėç ***utanmaz*** *kend' özi*" (17[b]/14)

u.-ur

"*Ėşidür Yūsuf* ***utanur*** *bu sözi*
Ol Zelīḫā hėç utanmaz kend' özi" (17[b]/14)

"*Ol ṣūretden* ***utanur*** *döner gėrü*
Zelīḫā eydür kişi ṭur gel bėrü" (19[b]/1)

ur-: takmak

u.!

"*Güldi Yūsuf ḳoluŋa* ***ur*** *dėr anı*
Ėlteyim ḳardaşlaruŋa dėr seni" (36[a]/13)

uyu-: uyumak

u.-ya

"*ʿĀşıḳ olur bir naẓarda ṣūrete*

ʿĀşıḳ olan nėce ***uyuya*** *yata*” (12^{b}/1)

vėr-: uzatmak

v.-di

“*Yūsuf’uŋ bağlar ḳuşaḳ berk bėline*
Vėrdi *ḳardaşları elin eline*” (3^{a}/10)

“*Zelḫā daḫı getürdi her birine*
Bıçaḳ hem bir turunc ***vėrdi*** *eline*” (21^{a}/1)

yan-: aydınlatmak

y.-ar

“*Her gün uçmaḳdan aŋa bir nār ėner*
Ḳarşusında bir laṭīf ḳandīl ***yanar***” (5^{a}/12)

yat-:

1. yatmak

y.-a

“ʿ*Āşıḳ olur bir naẓarda ṣūrete*
ʿ*Āşıḳ olan nėce uyuya* ***yata***” (12^{b}/1)

2. uzanmak

y.-ar

"*Bir zamān* ***yatar*** *örü ṭurur gėrü*
Ol yine düşer oġul dėr çaġıru" (47[a]/13)

y.-arıdı

"*Bir perī ḳızı gelürdi ḳatına*
Yatar-ıdı *ol Ḳoṭīfar yanına*" (13[b]/8)

3. uyumak

y.-ardum

"*Eydür ey baba* ***yatardum*** *bu gėce*
Bir ʿaceb düş görürem ėşit nėce" (2[a]/8)

y.-ur

"*Ḫon-salār u sāḳī* ***yatur*** *bir gėce*
Düş görürler her biri ėşit nėce" (22[a]/12)

y.-urıdı

"*Ol perī ḳızı gelürdi ḳatına*
Yatur-ıdı *ol Ḳoṭīfar yanına*" (32[a]/6)

4. mezarda gömülü olmak

y.-arlar

"*Sārā'dur üçünci dördünci Yaʿḳūb*
Anda ***yatarlar*** *ki dört devletlü ḫūb*" (50[b]/3)

5. hapiste olmak

y.-dı

"*Ḳurtarmaduŋuz Mışır'da oğlanı*
Zindān içre ḳoduŋuz ***yatdı*** *anı*" (42[b]/5)

y.-ısardur

"*Eytdi bir yıl* ***yatısardur*** *ol tamām*
Bir yıldan ṣoŋra anı sulṭān ḳılam" (23[a]/15)

y.-sun

"*Yūsuf'ı ḳor Zelḫā zindāna gider*
Yatsun *anda dėyüben ol cevr ėder*" (21[b]/9)

"*İki yıl* ***yatsun*** *dėyü ḳaḳır buşar*
Ḳardaşları gelür ayaġ'na düşer" (40[b]/3)

2.1.2. Birleşik Yapılı Fiillerde Kılınış

2.1.2.1. İsim + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış

2.1.2.1.1. İsim + *Etmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

ʿ**afv ėt-:** affetmek

ʿa.!

"*Eydür ey ḳādir Çalab geldüm saŋa*
Tevbe ḳıldum suçumı ʿ***afv ėt*** *baŋa*" (23[a]/12)

ʿa.-er

"*Çünki ol ḳul yalvarur* ʿ*öẕrin diler*
Daḫı şuçın Yūsuf anuŋ ʿ***afv ėder***" (9[b]/12)

"*Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt*
Biŋ günāhı ʿ***afv ėder*** *bir ṣalavāt*" (52[b]/3)

āzād ėt-: serbest bırakmak

ā.-di

"***Ėtdi āzād*** *ḳurdı vardı işine*
Düşdi Yaʿḳūb Yūsuf'uŋ teşvīşine" (6[b]/14)

"*Yūsuf ol vaḳtin ki gördi atasın*
Ėtdi āzād *ḳullarınuŋ ḳamusın*" (48[b]/10)

ā.-düm

"*Eytdiler ḳul senüŋüz ėşit bizi*
Yūsuf eydür ***ėtdüm āzād*** *ben sizi*" (48[b]/5)

"*Taŋrı eyde* ***ėtdüm āzād*** *ben sizi*
Ben sizüŋ ʿ*afv ḳıldum ol suçuŋuzı*" (49[a]/3)

başı terk ėt-: canı feda etmek

b.-mek

"*Ṭanışuban eytdiler n'ėtmek gerek*
Dėr Yahūda ***başı terk ėtmek*** *gerek*" (40^{b}/8)

belā ėt-: başına iş açmak

b.-en

"*Bu söz-idi Yūsuf'a* ***belā ėden***
Anı kem nesneye ṣatup var ėden" (7^{b}/15)

"*Bu söz-idi Yūsuf'a* ***belā ėden***
Anı kem nesneye ṣatup var ėden" (7^{b}/15)

buyru(ḳ/ġ) ėt-: emir vermek

b.-di

"***Ėtdi buyruḳ*** *Yūsuf ekin ekdiler*
Vaḳti geldi başı birle dėrdiler" (29^{a}/5)

"*Geldi Cibrīl eytdi kim Yūsuf'a Ḥaḳ*
Ėtdi buyruḳ *kim bu şārdan daşra çıḳ*" (29^{b}/2)

b.-iser durur

"*Eytdiler sulṭān olursa ol bize*
Buyruġ ėdiser durur *ḳamumuza*" (2^{b}/4)

cānı terk ėt-: ölmek

c.-e

"*Biz ḳamuyı görmez-ise ol n'ėde*
Bir uġurda ol ***cānını terk ėde***" (45[a]/8)

c.-er

"*Her ki görürse beni ʿaḳlı gider*
Külli bir kezden ***cānın*** *dėr* ***terk ėder***" (11[a]/9)

"*Kimi düşer uġunur uşşı gider*
Kimi görmege ***cānın terk ėder***" (11[b]/9)

dünyāyı terk ėt-: ölmek

d.-er

"*Az zamān gėçmez Yūsuf daḫı gider*
Cān Ḥaḳ'a vėrür ***dünyāyı terk ėder***" (51[b]/5)

emr ėt-: emretmek

e.-di

"*Yūsuf* ***emr ėtdi*** *buları bağladur*
Öldürüŋ dėr ḳamusını ağladur" (45[a]/5)

ḥikāyet ėt-: haber vermek, bildirmek

ḥ.-dügüŋ

"*Beşīr eydür benem oġluŋ dėdügüŋ*
Benem āḫir ol ***ḥikāyet ėtdügüŋ***" (47[a]/11)

ḳabūl ėt-: kabul etmek

ḳ.-düm

"*Ol kiş' eytdi* ***ḳabūl ėtdüm*** *ben bunı*
Eydüŋüz hem baŋa bunuŋ ʿaybını" (8[b]/14)

ḳaṣd ėt-: teşebbüs etmek

ḳ.-er

"*Daḫı Şemʿūn* ***ḳaṣd ėder*** *öldürmeġa*
Öldürüben dönüp eve varmaġa" (3[b]/13)

ḳ.-dügini

"*Bildi Yūsuf bunlaruŋ n'ėttügini*
Bunlar öldürmege ***ḳaṣd ėtdügini***" (4[a]/1)

ne ėt-/n'et-: ne yapmak

n.-diler

"*Ṣaldılar Yūsuf'ı tėz bir ḳuyuya*
İmdi ėşit ***n'ėtdiler*** *aŋa uya*" (4[b]/6)

n.-e

"*Çün bu sözi Cebre'īl'den ėşide*

Taŋrı'nuŋ ḥabìbi èşit ***ne ède***" (27[b]/15)

"*Biz ḳamuyı görmez-ise ol* ***n'ède***
Bir uġurda ol cānını terk ède" (45[a]/8)

n.-elüm

"*Heybetinden aʿżāları titreşür*
N'èdelüm *dèr ḳamu ṭurdı söyleşür*" (45[a]/13)

n.-em

"*Sever-idi Yūsuf'ı* ***n'èdem*** *anı*
Geldi ṣordı Yaʿḳūb'a Yūsuf ḳanı" (3[b]/3)

"*İmdi* ***n'èdem*** *bu èl ol èlden ıraḳ*
Ḥasretinden ölürem eyle yaraḳ" (13[a]/3)

"*Şöyle kişnerdi ol at* ***n'èdem*** *seni*
Èşidürdi ḳamu Mıṣırlu anı" (30[a]/7)

"*Hem çıḳardı vèrdi bir demlūc aŋa*
Ḳızıl yāḳūtdan idi ***n'èdem*** *saŋa*" (36[a]/10)

"*Var-ıdı ol ḳırnaġuŋ bir oġlanı*
Emzürürdi genc-idi ***n'èdem*** *anı*" (46[a]/6)

n.-er

"*Èşit imdi ol Melik Reyyān* ***n'èder***
Yūsuf-ıla ṭanışur tedbīr èder" (28[b]/15)

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
Vėr ṣalavāt eydeyüm varup ***n'ėder***" (3[a]/12)

"*Yaraḳ ėtdi ol ḫoca ṭurdı gider*
Gitdiler Kenʿān dapa gör kim ***n'ėder***" (7[a]/13)

"*Uṣṣı geldi başına diŋle* ***n'ėder***
Yūsuf'uŋ ṭutar elin alur gider" (8[a]/9)

"*Deveye bindürdiler aldı gider*
Anası ḳabrine uġrar gör ***n'ėder***" (9[a]/11)

"*Yūsuf andan daḫı göçer gider*
Ėrer ʿArīs şehrine bir gör ***n'ėder***" (11[a]/6)

"*On güne degin tamām şöyle gider*
On birinci gün ėşit kim ol ***n'ėder***" (11[b]/13)

"*Çün tamām yundı Yūsuf çıḳdı gider*
İmdi ėşit ol bezergānı ***n'ėder***" (12[a]/10)

"*Çün biti gelür oḳunur gör* ***n'ėder***
Ṭurdı Zelḫā Mıṣr'a gönüldi gider" (13[a]/12)

"*Her ki geldi dünyeye gėrü gider*
Taŋrı'nuŋ taḳdīrini gör kim ***n'ėder***" (21[b]/10)

"*Ėşit imdi ol Melik Reyyān* ***n'ėder***
Yūsuf-ıla ṭanışur tedbīr ėder" (28[b]/15)

"*İmdi ėşit Yūsuf'ı kim ol* ***n'ėder***
Buġda vėrür bunlara alur gider" (34[a]/15)

"*İşi bitdi bunlaruŋ vardı gider*
Gelür iblīs bunlara gör kim ***n'ėder***" (34[b]/5)

"*Mīşalūm ṭurdı atasına gider*
Yūsuf-ı ṣıddīḳ ėşitgil kim ***n'ėder***" (38[a]/15)

"*Ėşidüŋ Yūsuf'ı kim imdi* ***n'ėder***
Yüzin örter ḳardaşlarına gider" (39[a]/7)

"*Ben Yaʿḳūb'dan Mışır issi ʿAzīz'e*
Bir biti yaz görelüm ***n'ėder*** *bize*" (43[a]/1)

"*Bunı eydür yazdurur ol bitide*
Diŋle imdi gör ***n'ėder*** *Yaʿḳūb dede*" (43[b]/2)

"*Dertlü kişi gėyse ger derdi gider*
Gėyse dertsüz kişiler gör kim ***n'ėder***" (46[a]/1)

"*Beşīr alur ol ṭonı varur gider*
Vėr ṣalavāt eydeyüm imdi ***n'ėder***" (46[b]/6)

"*Ṭutar elin Beşīr'üŋ alur gider*
Yaʿḳūb'a ėltür anı ėşit ***n'ėder***" (47[a]/15)

"*Mūsā bulur tābūtı alur gider*
Ėletür Yaʿḳūb dapa gör kim ***n'ėder***" (52[a]/10)

"*Bildürür ol tābūtı Mūsā resūl*
Eydeyüm ėşit ***n'ėder*** *ol ḫoş uṣūl*" (52[a]/11)

n.-erüm

"*Yūsuf eydür ger varuruz butlara*
*Göresin kim ben **n'ėderüm** anlara*" (10[b]/14)

n.-erüz

"*Eytdiler biz **n'ėderüz** ḳumāş kalā*
Ṣataruz ḳıymetsiz ol yarmaḳ pūla" (8[b]/8)

"*Bu nişānla uçmaġı biz **n'ėderüz***
Ṭamuya yanmaġa gėrü giderüz" (28[b]/2)

n.-esin

"*Aldı Bünyāmīn **n'ėdesin** bilmedi*
Sırça ṣandı aŋa raġbet ḳılmadı" (36[a]/12)

n.-evüz

"*Düşi bunuŋ ṭoġru gelse **n'ėdevüz***
Eytdiler gelüŋ bunı öldürevüz" (2[b]/13)

n.-eyim

"***N'ėdeyim** ḳızıl yāḳūtdur ben anı*
Hele bulı vėr baŋa ol oġlanı" (40[a]/8)

n.-mek

"*Eyle kim gördi-y-idi eytdi düşin*
*Eytdiler **n'ėtmek** gerek bunuŋ işin*" (2[b]/12)

"*Yūsuf'a eydür düşi **n'ėtmek** gerek*

Yūsuf eydür ḫazne terk ėtmek gerek” (29[a]/1)

“*Ṭanışuban eytdiler* ***n’ėtmek*** *gerek*
Dėr Yahūda başı terk ėtmek gerek” (40[b]/8)

“*Yūsuf eydür imdi* ***ne ėtmek*** *gerek*
Göŋlegümi atama ėltmek gerek” (45[b]/7)

n.-tügini

“*Bildi Yūsuf bunlaruŋ* ***n’ėttügini***
Bunlar öldürmege ḳaṣd ėtdügini” (4[a]/1)

oġurluḳ ėt-: hırsızlık yapmak

o.-di

“***Ėtdi*** *Bünyāmīn* ***oġurluḳ*** *ṭutdılar*
Mıṣr içinde zindāna ėletdiler” (41[b]/4)

suç ėt-: suçlu bulmak

s.-düm

“*Yūsuf eydür oġrı buldum sizde ben*
Zindāna urdum ***suç ėtdüm*** *anı ben*” (41[a]/14)

tedbīr ėt-:

1. anlaşmak

t.-diler

"*Ḳamu* ***tedbīr ėtdiler*** *öldürmege*
İmdi dilerler aluban gitmege" (2^{b}/14)

2. tedbir almak

t.-er

"*Ėşit imdi ol Melik Reyyān n'ėder*
Yūsuf-ıla ṭanışur ***tedbīr ėder***" (28^{b}/15)

terk ėt-: bırakmak, vazgeçmek

t.-üŋ

"*Gelüŋ imdi* ***terk ėdüŋ*** *siz bu butı*
Ḥaḳḳ'a ḳıluŋ ḳulluġı dün gün ḳatı" (10^{a}/8)

var ėt-: var etmek

v.-en

"*Bu söz-idi Yūsuf'a belā ėden*
Anı kem nesneye ṣatup ***var ėden***" (7^{b}/15)

2.1.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

āh ėt-:

1. ağlayıp inlemek

ā.-er

"***Āh ėder*** *artar anuŋ ʿışḳı odı*
Artuġ olur aġlamaġı feryādı" (12^{b}/9)

"*Çün bulardan ėşidür uşbu sözi*
Āh ėder *taḫtdan düşer şol-dem özi*" (13^{b}/2)

ā.-erdi

"*Dün ü gündüz* ***āh ėderdi*** *aġlayu*
Ėşide Yūsuf esirgeye dėyü" (30^{b}/6)

ā.-eyüm

"*Ol arada ėlt beni oturayum*
Āh ėdeyüm *gögsümi ötürdeyüm*" (30^{b}/12)

ā.-üben

"*Gördiler ḳaçan baḳup bunlar anı*
Āh ėdüben *ḳamunuŋ göynür cānı*" (37^{a}/6)

ā.-üp

"*Bünyāmīn ṭurur varur ḳamu görer*
Āh ėdüp *Bünyāmīn anda iŋiler*" (36^{b}/2)

ā.-dügini

"*Anı Yūsuf ṭuymadı dėdügini*
Ol ne ḫod ėşitdi ***āh ėtdügini***" (31^{a}/3)

2. iç geçirmek

ā.-er

"*Anı gören kişi delü olur*
Kimi ***āh ėder*** *baḳar ḥayrān ḳalur*" (11^{b}/8)

ā.-erler

"*Çünki görürler bular Yūsuf yüzin*
Āh ėderler *unudurlar kend' özin*" (45^{a}/12)

ā.-üben

"***Āh ėdüben*** *çün-kim ol taḫtdan düşer*
Ḳaravaşlar ḳamu üstine üşer" (13^{b}/3)

alḳış ėt-: övmek

a.-üben

"***Ėdüben alḳış*** *giderler ėline*
Bindürür Yūsuf çeri ol yolına" (39^{b}/2)

belgülü ėt-: anlatmak

b.!

"*Eytdiler gülmek nedür* ***ėt belgülü***
Yine n'èçün aġladuŋ zārī ḳılu" (34^{b}/14)

cevr ėt-: eziyet etmek

c.-er

"*Yūsuf'ı ḳor Zelḫā zindāna gider*
Yatsun anda dėyüben ol ***cevr ėder***" (21[b]/9)

feryād ėt-: feryat etmek

f.-e

"*Çün Yūsuf'ı yoḳladılar devede*
Ḳaçmış ol ḳul dėdiler ***feryād ėde***" (9[a]/14)

f.-er

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
Dünye döndi aġlayu ***feryād ėder***" (3[b]/8)

f.-er

"***Feryād ėder*** *ol ḫoca bilüŋ eger*
Ṣuç ḳılmış var durur bunda meger" (9[b]/6)

"*Zelīḫā köşkden baḳar görür anı*
Çaġırur ***feryād ėder*** *göynür cānı*" (13[b]/15)

"*Tevbe ḳılur Yūsuf anda ṣabr ėder*
Zelīḫā görür anı ***feryād ėder***" (18[b]/14)

ġıybet ėt-: dedikodu yapmak

ė.-mekden

"***Ġıybet ėtmekden*** *dilüŋüz saḳlaŋuz*
Yoḫsa müzd yazuġa döner aŋlaŋuz" (20[b]/10)

ḥikāyet ėt-: anlatmak

ḥ.-diler

"*Her biri bir düş Yūsuf'a eytdiler*
Nėce gördiler ***ḥikāyet ėtdiler***" (22^{b}/4)

ḥ.-dügi

"*Yūsuf eydür gėrçek midür dėdügi*
Uşbu ṣāʿ sizden ***ḥikāyet ėtdügi***" (44^{b}/5)

iş ėt-: bir şeyler yapmak, bir şey söylemek

i.!

"*Eytdi Yūsuf gitme ṭur sözüm ėşit*
Ḥālümi gör sen esirge bir ***iş ėt***" (31^{a}/12)

i.-mege

"*Ḥasretüm Taŋrı ėrüre görmege*
Güci yėter ol bu ***işi ėtmege***" (47^{b}/15)

ė.-seŋ

"*Yūsuf'ı Yaʿḳūb dapa ėltseŋ gerek*
Tėzrek sen bu ***işi ėtseŋ*** *gerek*" (52^{a}/4)

işler ėt-: işletmek

i.-em

"*Ne māluŋ var baŋa vėrgil ḳamu*
İşler ėdem *begenesin ey ʿamū*" (29[a]/3)

ḳaṣd ėt-: meyletmek

ḳ.-er

"***Ḳaṣd ėder*** *Yūsuf yine Zelḫā'ya dėr*
Ol ṣūret göründi yine gör ne dėr" (19[b]/2)

ḳonuḳluḳ ėt-: misafir etmek

ḳ.-eyidi

"*Mışır ehli ʿādeti eyle-y-idi*
Her kişi kim ***ḳonuḳluḳ ėde-y-idi***" (20[b]/14)

ḳulluḳ ėt-:

1. hizmet etmek

ḳ.-e

"*Bunda geldi onumuz uş ṭapuda*
Evde ḳaldı birimüz ***ḳulluḳ ėde***" (34[a]/3)

2. Tanrıya karşı kulluk vazifesini yapmak

ḳ.-düŋ

"*Ol biri birleŋ inanuŋ Taŋrı'ya*
Bir durur ***ḳulluḳ ėdüŋ*** *bī̄-riyā*" (10[a]/9)

pādşālıḳ ėt-: pahişahlık yapmak

p.-esen

"*Cebre'īl dėr yā Yūsuf ḳayurma sen*
Sen gerek kim ***pādşālıḳ ėdesen***" (5^{b}/7)

raḥmet ėt-: merhamet etmek

r.-er

"*Ol Raḥīm'dür* ***raḥmet ėder*** *ḳulına*
Şol ḳula kim buyruġında bulına" (1^{b}/4)

ṣabr ėt-: sabretmek

ṣ.-er

"*Tevbe ḳılur Yūsuf anda* ***ṣabr ėder***
Zelīḫā görür anı feryād ėder" (18^{b}/14)

ṣ.-en

"*Eytdiler ṣabr eyle ėresin aŋa*
Ṣabr ėden *ḫayra ėrer öŋdin ṣoŋa*" (13^{b}/6)

ṣ.-üp

"***Ṣabr ėdüp*** *ḳatlanġıl uş sen bu işe*
Ṣabr-ıla her iş çıḳar bir gün başa" (21^{b}/15)

seyr ėt-: dolaşmak, gezmek

s.-e

"*Degme kez ki çıḳar-ıdı* ***seyr ėde***
Gitdügi yolca gelürdi ol dede" (30[b]/8)

şād ėt-: mutlu etmek, sevindirmek

ş.-düŋ

"*Vėr ṣalavāt* ***şād ėdüŋ*** *Muḥammed'i*
Ḳur'ān içre mezkūrdur anuŋ adı" (28[b]/10)

şefāʿat ėt-: şefaat etmek

ş.!

"*Eyle raḥmet ḳoşana ėşidene*
ʿAfvuŋı hem ***şefāʿat ėt*** *yazana*" (52[b]/2)

şükr ėt-: şükretmek

ş.-di

"*Bunı ėşitdi yüzin urdı yėre*
Secde ḳıldı ***ėtdi şükr*** *ol yüz ura*" (42[a]/6)

ş.-üp

"*Ṭurı geldi kend' özin yudı arı*
Şükr ėdüp *secde ḳıluban yalvarı*" (25[a]/1)

ş.-er

"*Bunı ėşidür yüzin yėre urur*
***Şükr ėder** Yūsuf Ḥaḳ'a secde ḳılur*" (23^{b}/2)

tīmār ėt-: ilgilenmek

t.-er

"*Anuŋ-içün **tīmār ėder** bu bize*
Yoḫsa baḳmaya-y-ıdı yüzümüze" (33^{b}/12)

"*Yahūd' eydür atamuzı ėşidür*
***Tīmār ėder** ne ki bunlar kişidür*" (33^{b}/13)

yaraḳ ėt-: hazırlanmak

y.-di

"***Yaraḳ ėtdi** ol ḫoca ṭurdı gider*
Gitdiler Kenʿān dapa gör kim n'ėder" (7^{a}/13)

2.1.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

naẓar ėt-: bakmak

n.-di

"*Çünki Yūsuf **naẓar ėtdi** ol işe*
Göŋli melūl oldı ḳıldı endīşe" (11^{a}/12)

n.-er

"*Geldi iblīs ol arada ṭuruban*
***Naẓar ėder** fitne ile ṭoluban*" (18ª/12)

2.1.2.1.2. İsim + *Eylemek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

ʿ**afv eyle-:** affetmek

ʿa.-gil

"*Eytdiler suçumuzı* ***ʿafv eylegil***
Bize bağışlagil eyü söylegil" (45ᵇ/2)

ʿa.-ü

"*Şükr ḳılġıl sulṭān olduŋ sen ulu*
Suçumuzı bağşıla ***ʿafv eyleyü***" (45ᵇ/3)

altun eyle-: altınla süslemek

a.-di

"*Degme gün gėymege bir ṭon eyledi*
Ol ṭonı daḫı hep ***altun eyledi***" (15ᵇ/3)

a.-sünler

"*Taḫtı* ***altun eylesünler** key yüce*
Hem gümişden ḳuş ėdeler bir uca" (17ª/5)

ʿ**āşıḳ eyle-:** âşık etmek

ʿā.-düŋ

"*Saŋa* ʿ***āşıḳ eyledüŋ*** *beni şābāş*
Mıṣr içinde beni ʿışḳuŋ ḳıldı fāş" (20[a]/15)

āzād eyle-: serbest bırakmak

ā.!

"*Anı isterdüm ṭutuldum yā resūl*
Eyle āzād *beni sözüm ḳıl ḳabūl*" (6[b]/13)

"*Bizden ṭutġıl anı ḳoygil ṭutmaġıl*
Eyle āzād *atamuz aġlatmaġıl*" (40[b]/4)

belā eyle-: zarar vermek

b.-rüz

"*Gizlemeŋüz vėrüŋüz anı bize*
Yoḳsa ***belā eylerüz*** *şimdi size*" (8[a]/13)

bütün eyle-: sağlamlaştırmak

b.-di

"*Ṭodaġın tepretdi Yūsuf söyledi*
Anı Allāh gėrü ***bütün eyledi***" (16[a]/11)

daʿvet eyle-: davet etmek

d.!

"*Geldi peyġāmberlıḳ saŋa ṭur örü*
***Eyle da'vet** ḫalḳı saŋa bildürü*" (50^{b}/10)

ev eyle-: bina inşa etmek

e.!

"*Bu ṣıfatlu **eyle ev** sen bil ayıḳ*
Vara andan ol eve babam bayıḳ" (49^{b}/3)

e.-gil

"*Ken'ān'daki ev gibi **ev eylegil***
Babamı anda ol eve ündegil" (49^{b}/2)

görklü eyle-: güzel yapmak

g.-mişsin

"*Zī ki **görklü eylemişsin** sen bunı*
Bunda yoḳ illā Ḳoṭīfar pes ḳanı" (17^{b}/9)

ḫācib eyle-: kapıcı yapmak

ḫ.-gil

"*Anı ḫācib **eylegil** sen özüŋe*
Ṭanışıḳçı ḳıl anı kend' özüŋe" (30^{a}/4)

ḫoş eyle-: ferahlatmak

ḫ.-sün

"*Oġlumı vėrsün sözüme inanu*
Gönlümi ***ḫoş eylesün*** *ağırlayu*" (43ª/11)

ḥükm eyle-: emir vermek

ḥ.-di

"*Bindi Yūsuf kürsīye* ***ḥükm eyledi***
Yüklerini gör aratdı n'eyledi" (39ᵇ/10)

ḳabūl eyle-: kabul etmek

ḳ.!

"*Eytdiler baba inanġıl sen bizi*
Bizden ***eyle*** *sen* ***ḳabūl*** *hem bu sözi*" (42ᵇ/8)

ḳavl eyle-: söz vermek

ḳ.-düŋ

"*Ayruġa varma dėdüŋ ḫoş söyledüŋ*
Sen benümsin ben senüŋ ***ḳavl eyledüŋ***" (18ª/3)

müşebbek eyle-: duvar yaptırmak

m.-di

"*Mışır'lu içün* ***müşebbek eyledi***
Ḳamu yolları buyurup bağladı" (32ª/13)

ne eyle-: ne yapmak

n.-di

"*Yaʿḳūb ėşitdi anı āh eyledi*
Ṭurdı yėrinden ėşit kim ***n'eyledi***" (3ª/8)

"*İmdi geldüm yine bir ḥikāyete*
N'eyledi *ḳardaşları ėşit ata*" (5ᵇ/9)

"*Ḥaḳ Çalab'uŋ ḳudreti gör* ***n'eyledi***
Ṣaneme dil vėrdi şol-dem söyledi" (16ª/1)

"*Çünki Yūsuf ol işe ṣabr eyledi*
Ol Zelīḫā delürüp gör ***n'eyledi***" (19ª/8)

"*Gėçdi bir sāʿat yine ḳaṣd eyledi*
Ḥaḳ Çalab gör ḳudretinden ***n'eyledi***" (19ª/12)

"***N'eyledi*** *gördüŋ-mi Ḳoṭīfar bize*
Bu kez ayruḳ ḳayurmagil bu söze" (20ª/11)

"*Döndi Yaʿḳūb oġlanların' söyledi*
Mıṣr'uŋ issi sizüŋ-ile ***n'eyledi***" (35ª/3)

"*Bindi Yūsuf kürsīye ḥükm eyledi*
Yüklerini gör aratdı ***n'eyledi***" (39ᵇ/10)

"*Bunı Yaʿḳūb ėşidüp gör* ***n'eyledi***
Yüzini urdı yėre gör n'eyledi" (48ª/1)

"*Bunı Yaʿḳūb ėşidüp gör n'eyledi*

Yüzini urdı yère gör ***n'eyledi***" (48ª/1)

n.-düŋ

"*Zelḫā eydür* ***n'eyledüŋ*** *bunlara sen*
Ne sebebden şındı bunlar dèyesen" (16ª/5)

n.-rem

"*Zelḫā dèr varsun Ḳoṭīfar kim işe*
ʿĀşıḳ oldum ***n'eylerem*** *anı paşa*" (17ᵇ/10)

n.-sün

"*Ṭuru geldi ol-dem u ḳuçdı anı*
N'eylesün *ʿāşıḳ durur göynür cānı*" (19ª/9)

n.-ye

"*Söz üküşdür çünki vardı ḳuyuya*
İmdi diŋle ol bezergān ***n'eyleye***" (7ª/14)

"*Söz üküşdür çünki vardı ḳuyuya*
İmdi diŋle ol bezergān ***n'eyleye***" (44ª/14)

"*Şükr ḳıldı anda Yaʿḳūb Taŋrı'ya*
Bu kez èşit Yūsuf'ı kim ***n'eyleye***" (48ª/2)

niḳāb eyle-: peçe ile örtmek

n.-ridi

"*Ol zamānda ḳāʿide eyle-y-idi*
Yüzine sulṭān ***niḳāb eyler-idi***" (39[a]/8)

orun eyle-: yer yapmak

o.!

"*Ḳuyu içinde aŋa* ***eyle orun***
Eyle uçmaḳdan aŋa ḫoş ḥulle ṭon" (4[b]/14)

sarāy eyle-: saray inşa etmek

s.!

"*İndedi Ḳoṭīfar'ı eydür aŋa*
Ustālar dėr bir ***sarāy eyle*** *baŋa*" (17[a]/14)

ṣatu eyle-: satmak

ṣ.-di

"*Bunlar ol pūl-ıla* ***ṣatu eyledi***
Ol kişi döndi Yūsuf'a söyledi" (8[b]/11)

selām eyle-: selam söylemek

s.!

"*Var aŋa unutma hėç* ***eyle selām***
Anuŋ-ıla söylegil bir ḳaç kelām" (25[b]/5)

s.-r

"*Geldi Cebre'īl gėrü eytdi aŋa*
Ḥaḳ Çalab üküş ***selām eyler*** *saŋa*" (23ª/14)

"*Cebre'īl geldi gėrü şol-dem aŋa*
Eytdi Ḥaḳ üküş ***selām eyler*** *saŋa*" (30ª/13)

Taŋrı eyle-: Tanrı kabul etmek

T.-yü

"*Bağlu oldum seni* ***Taŋrı eyleyü***
Ḫātūn-iken ben Mıṣır'da ṭaŋlayu" (31ª/6)

tecellī eyle-: ortaya çıkmak

t.-ye

"*Ḥaḳ* ***tecellī eyleye*** *çün anlara*
Unudalar cenneti küllī yarā" (29ᵇ/12)

2.1.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

āh eyle-: ah etmek

ā.-di

"*Yaʿḳūb ėşitdi anı* ***āh eyledi***
Ṭurdı yėrinden ėşit kim n'eyledi" (3ª/8)

"*Va'ttaḳū yavmanturcaʿūna fī-hi ilā 'llāh*
Anı göricek Yūsuf ***eyledi āh***" (18ᵇ/13)

"*Yūsuf ėşitdi bunı çoḳ aġladı*
Ḳıldı zārī içinde ***āh eyledi***" (50^{b}/6)

ā.-r

"*Bir kez* ***āh eyler*** *Yūsuf iŋileyü*
Bir ḳara bulut ḳopar gök gürleyü" (9^{b}/4)

ġıybet eyle-: dedikodu yapmak

ġ.-ye

"*Ol kişi kim ḫalḳı* ***ġıybet eyleye***
Ayruḳ ʿöẕrin söyleye yā ḳavlaya" (20^{b}/8)

ḥikāyet eyle-: anlatmak

h.-ŋüz

"*Çün varasız ataŋuza söyleŋüz*
Ne ki gördüŋüz ***ḥikāyet eyleŋüz***" (41^{b}/2)

h.-sün

"*Görelüm ne dėr bize but söylesün*
Ḥālümüzden bir ***ḥikāyet eylesün***" (10^{b}/13)

h.-di

"*Nėce düş gördügini hep söyledi*
Yūsuf'a bir bir ***ḥikāyet eyledi***" (25^{b}/7)

"*Ḳamudan öŋdin Zelīḫā söyledi*
Derdini aŋa ***ḥikāyet eyledi***" (26[a]/11)

h.-gil

"*Ḫaberüŋ vėr baŋa dėr bir söylegil*
Ḳanḳı ėldensin ***ḥikāyet eylegil***" (23[b]/9)

ḥulle ṭon eyle-: don gömlek hazırlamak

ḥ.!

"*Ḳuyu içinde aŋa eyle orun*
Eyle *uçmaḳdan aŋa ḫoş* ***ḥulle ṭon***" (4[b]/14)

ḳaṣd eyle-: meyletmek

ḳ.-di

"*Çünki bu sözi Zelīḫā söyledi*
Gėrü Yūsuf Zelḫā'ya ***ḳaṣd eyledi***" (19[a]/4)

"*Gėçdi bir sāʿat yine* ***ḳaṣd eyledi***
Ḥaḳ Çalab gör ḳudretinden n'eyledi" (19[a]/12)

ḳulluḳ eyle-: Tanrıya karşı kulluk vazifesini yapmak

ḳ.!

"*Ḥaḳ Çalab'dan geldi ün ėn ḳuyuya*
Otur anda ***ḳulluḳ eyle*** *Taŋrı'ya*" (5[a]/9)

“*Geldi sulṭānlıḳ saŋa imden gėrü*
***Eyle ḳulluḳ** Taŋrı’ya tėz ṭur örü*” (24^{b}/15)

ḳ.-er

“*Getürür īmān inanur Taŋrı’ya*
*Bir durur dėr **ḳulluḳ eyler** bī-riyā*” (11^{a}/5)

maʿlūm eyle-: anlatmak

m.!

“*Vėrdiler and düşünji dėgil dėyü*
***Eyle maʿlūm** anı bize söyleyü*” (2^{b}/11)

m.-gil

“*Nėçün ırġaduŋ başuŋı söylegil*
*Gėçdi ögünden ne **maʿlūm eylegil***” (25^{a}/10)

“*Yaʿḳūb eydür uşbular kim söylegil*
*Saŋa n’olur baŋa **maʿlūm eylegil***” (49^{a}/6)

m.-ŋ

“*Gizlemeŋüz eydüŋüz siz ṭoġrusın*
***Maʿlūm eyleŋ** ol Zelīḫā egrisin*” (26^{a}/10)

nāz eyle-: nazlanmak

n.-me!

"*Sözümi ṭut baŋa* ***nāz eyleme***
Ḥālüme baḳ sen muḥāl söz söyleme" (21^{b}/2)

raḥmet eyle-: merhamet etmek

r.!

"***Eyle raḥmet*** *ḳoşana èşidene*
ʿAfvuŋı hem şefāʿat èt yazana" (52^{b}/2)

şabr eyle-: sabretmek

ş.-!

"*Eytdiler* ***şabr eyle*** *èresin aŋa*
Ṣabr èden ḫayra èrer öŋdin ṣoŋa" (13^{b}/6)

ş.-gil

"*Yoḳarudan geldi ün* ***şabr eylegil***
Elli yıldan ṣoŋra gelgil istegil" (7^{b}/3)

şefāʿat eyle-: şefaatte bulunmak

ş.-riseŋ

"*Bir ḳarı dèr yā Mūsā eydem saŋa*
Ger ***şefāʿat eyler-iseŋ*** *sen baŋa*" (52^{a}/6)

şerḥ eyle-: bir bir saymak

ş.-gil

"*Ḳayġuya yüklendügümi söylegil*
Derdümi ḳamu aŋa ***şerḥ eylegil***" (43[a]/5)

şükr eyle-: şükretmek

ş.-ye

"*Ol arada her biri* ***şükr eyleye***
Ṣoŋra andan daḳ buları ṭoylaya" (28[b]/5)

ṭapu eyle-: hürmet etmek

ṭ.-di

"*Virdi dil Ḥaḳ Taŋrı ḳurda söyledi*
Virdi selām Yaʿḳūb'a ***ṭap'eyledi***" (6[b]/7)

tesbīḥ eyle-: Allah'ı zikrederek ibadette bulunmak

t.-!

"*Oldı destūr ṭur yapuş bu urġana*
Çıḳ ḳuyudan ***tesbīḥ eyle*** *Sübḥān'a*" (7[b]/11)

tīmār eyle-: ilgilenmek

t.!

"*Eytdi ey Yūsuf esirgegil ḥālüm*
Eyle tīmār *düşmişem ṭutġıl elüm*" (31[a]/2)

"*Zelḫā bī-çāre benem ʿışḳa esīr*

Eyle tīmār *gör ḥālüm oldum faḳīr*" (31[a]/15)

t.-gil

"*Dilegüŋ nedür baŋa bir söylegil*
Ḥālümi gör baŋa ***tīmār eylegil***" (19[a]/3)

ṭon eyle-: elbise hazırlamak

ṭ.-di

"*Degme gün gėymege bir* ***ṭon eyledi***
Ol ṭonı daḫı hep altun eyledi" (15[b]/3)

vaṣf eyle-: niteliklerini sıralamak

v.-düm

"*Bir sarāy eylet baŋa yavlaḳ ulu*
Nėce kim ***vaṣf eyledüm*** *şöyle ḳılu*" (17[a]/15)

v.-yü

"*İçümdeki derdümi* ***vaṣf eyleyü***
Yazdurayum bir bir aŋa söyleyü" (42[b]/12

yaraḳ eyle-: hazırlanmak

y.-!

"*İmdi n'ėdem bu ėl ol ėlden ıraḳ*
Ḥasretinden ölürem ***eyle yaraḳ***" (13[a]/3)

"*Ṭur ataŋ ḳatına var* ***eyle yaraḳ***
Andadur şimden gėrü saŋa ṭuraḳ" (49^{b}/15)

2.1.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

fāş eyleme-: gizlemek

f.-meyem

"*Ol bezergān and içer söylemeyem*
Kim-idügüŋ ḫalḳa ***fāş eylemeyem***" (14^{b}/4)

ṭapu eyle-: sığınmak

ṭ.-di

"*Vėrdi selām aŋa gör ne söyledi*
Döndi ol Yūsuf'a ***ṭapu eyledi***" (36^{a}/2)

2.1.2.1.3. İsim + *Eylenmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

z̲ikr eylen-: kendi kendine söylenmek

z̲.-ür

"*Ṭursa otursa Yūsuf'ı söylenür*
Ḳanda kim varsa anı ***ẕikr eylenür***" (15[b]/9)

2.1.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.4. İsim + *Eyletmek* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

sarāy eylet-: saray inşa ettirmek

s.!

"*Bir* ***sarāy eylet*** *baŋa yavlaḳ ulu*
Nėce kim vaṣf eyledüm şöyle ḳılu" (17[a]/15)

2.1.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.5. İsim + *Kılmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

ʿ**afv ḳıl-:** affetmek

ʿ***a.-dum***

"*Yūsuf eydür suçuŋuz bağışladum*
Ḳıldum ʿ***afv*** *ben size ḫoş işledüm*" (45[b]/4)

"*Taŋrı eyde ėtdüm āzād ben sizi*
Ben sizüŋ ʿ***afv ḳıldum*** *ol suçuŋuzı*" (49[a]/3)

aşşı ḳıl-: kâr getirmek

a.-dı

"ʿ*Arab eydür bir yük aldum ṣatun*
Aşşı ḳıldı *bir Mıṣrī ḳızıl altun*" (23[b]/12)

ʿ**āşıḳ ḳıl-:** âşık etmek

ʿ***ā.-dı***

"***Ḳıldı*** ʿ***āşıḳ*** *beni uş aŋladum*
Kāşki yüzini göricek öledüm" (16[b]/6)

āzād ḳıl-: serbest bırakmak

ā.-dı

"*Atasın ağırlayu ḳulın ḳamu*

*Atası'çün **ḳıldı āzād** ey ʿamū*" (48^{b}/11)

ā.-dum

"*Çün ėrişdüm ben atama ey ʿamū*
*Şükrine **ḳıldum āzād** sizi ḳamu*" (48^{b}/6)

ā.-ur

"*Zindān ehlin ḳamusın **āzād ḳılur***
Ḳorlar anda Yūsuf'ı yalŋuz ḳalur" (21^{b}/13)

ber-dār ḳıl-: asmak

b.-dılar

"*Ḫon-salār' üçünci gün çıḳardılar*
*Diküp aġaç anı **ber-dār ḳıldılar***" (22^{b}/12)

bünyād ḳıl-: inşa etmek

b.-dı

"*Bir yėr-idi Nīl ṣuyından ayrılu*
*Anda **bünyād ḳıldı** şehrin ol ulu*" (51^{a}/6)

çāre ḳıl-: çare bulmak

ç.-ġıl

"*Zelḫā eydür hele **ḳılġıl** bir **çāre***
ʿIşḳ odına düşdüm uş ben bī-çāre" (16^{b}/11)

diri ḳıl-: diriltmek

d.-a

"*Bunda bir ḫoş nükte geldi dile*
Ḥaḳ yarın ölenleri ***diri ḳıla***" (18[b]/3)

egrilik ḳıl-: yanlışlık yapmak

e.-maduḳ

"***Egrilik*** *hėç* ***ḳılmaduḳ*** *bunda size*
And içerüz and vėrürseŋüz bize" (39[b]/7)

emir ḳıl-: emretmek

e.-a

"*Ol ḳıyāmetde* ***emir ḳıla*** *Celīl*
Ṭamu üzre gele ṭura Cebre'īl" (26[b]/13)

endīşe ḳıl-: düşünceye dalmak

e.-dı

"*Çünki Yūsuf naẓar ėtdi ol işe*
Göŋli melūl oldı ***ḳıldı endīşe***" (11[a]/12)

ev ḳıl-: ev yapmak

e.-*uŋ*

"*Yūsuf eydür īmānlular dėrilüŋ*
Şehr daşında her birüŋüz ***ev ḳıluŋ***" (51ª/2)

e.-ur

"*Daḫı ḳardaşların Yūsuf deyşürür*
Daḫı şārdan daşra ol ***evler ḳılur***" (51ª/3)

fāş ḳıl-: açığa çıkarmak

f.-dı

"*Saŋa ʿāşıḳ eyledüŋ beni şābāş*
Mıṣr içinde beni ʿışḳuŋ ***ḳıldı fāş***" (20ª/15)

fidā ḳıl-: feda etmek

f.-maḳlige

"*Eytdiler lāyıḳ imiş sevmeklige*
Cānı buŋa ***fidā ḳılmaḳlige***" (21ª/14)

fitne ḳıl-: fitne çıkarmak

f.-an

"*Gėrçek ol Zelīḫā Yūsuf yalan*
Yūsuf ola Zelḫā'ya ***fitne ḳılan***" (20ª/8)

f.-u

"Bilelüm aḥvālin anuŋ belgülü

Götürelüm aradan ***fitne ḳılu***” (2^{b}/7)

gile ḳıl-: şikâyet etmek

g.-urlar

“*Vardı Mālik Reyyān’a şol-dem ḫaber*
Gile ḳılurlar *kāfirler kim meger*” (50^{b}/12)

göriş ḳıl-: tanışmak

g.-ur

“*Zelḫā’yı ḫādim varur alur gelür*
Anı Yaʿḳūb görür ü ***göriş ḳılur***” (49^{a}/11)

ḫāṣıl ḳıl-: sonuçlandırmak

ḫ.!

“***Ḳıl ḫāṣıl*** *maḳṣūdumuzı ey Kerīm*
Kim görevüz dīdāruŋı ey Raḥīm” (29^{b}/10)

helāk ḳıl-: mahvetmek, yok etmek

h.-dum

“*Gėrü bizden yaŋa koyalum anı*
Yoḳ dėseŋ vardum ***helāk ḳıldum*** *seni*” (51^{b}/11)

iş ḳıl-: işi yoluna koymak

i.-mışıdı

"*Ol yolı kendüye* ***iş ḳılmış-ıdı***
Ol yolı hem Zelīḫā ṭuymış-ıdı" (30^{b}/9)

i.-urlar

"*Vėrdiler ikinci yıl gümişlerin*
Aldılar buġday ***ḳılurlar işlerin***" (29^{a}/10)

kābīn ḳıl-: mehir kılmak

k.-ur

"*Hem Melik Reyyān daḫı ḥāżır gelür*
Zelīḫā'ya anda ol ***kābīn ḳılur***" (31^{b}/14)

ḳabūl ḳıl-: kabul etmek

ḳ.!

"*Anı isterdüm ṭutuldum yā resūl*
Eyle āzād beni sözüm ***ḳıl ḳabūl***" (6^{b}/13)

"*Saŋa ṣattuḳ bunı bizden* ***ḳıl ḳabūl***
Aṣlı görklü kendüsi ʿİmrānī ḳul" (9^{a}/3)

ḳ.-a

"*Hėç ʿiyālüm yoḳ-durur ʿiyāl dile*
Taŋrı cōmerddür sözüŋ ***ḳabūl ḳıla***" (12^{a}/6)

"*Eytdiler Yūsuf bizi daḫı dile*
Bola ki mālik sözüŋ ***ḳabūl ḳıla***" (26[b]/5)

"*Şefāʿatcidür bizi ol dileye*
Ḥaḳ sözin ***ḳabūl ḳıla*** *yarlıġaya*" (28[b]/11)

"*Yarlıġasun Ġufrān'um imdi sizi*
Ḳıla ḳabūl *ben ḳulından bu sözi*" (48[a]/10)

ḳ.-dı

"*Yūsuf'uŋ şefāʿatin* ***ḳıldı ḳabūl***
Oldı zindān ehli āzād buldı yol" (28[b]/13)

ḳ.-dum

"*Duʿāŋı* ***ḳıldum ḳabūl*** *ḳayurma sen*
Oġluŋı görüp gėrü sevinesen" (46[a]/12)

ḳ.-sun

"*Ḥükmi yėter ne dilerse işler ol*
Sözümi taṣdīḳlesün ***ḳılsun ḳabūl***" (43[a]/10)

ḳaṣd ḳıl-: kastetmek

ḳ.-duġı

"*Anı gördi ʿaḳlı dėrdi başına*
Ḳıldı ṣabr ol ***ḳılduġı ḳaṣd*** *işine*" (19[a]/7)

ḳul ḳıl-: kölesi olmak

ḳ.-dılar

"*Yėdinci yıl Mıṣr'uŋ ehli geldiler*
Özlerini Yūsuf'a ***ḳul ḳıldılar***" (29[a]/15)

ḳ.-ur

"*Daḫı Yūsuf'ı ṣatan ḫoca gelür*
Kend' özin ḳırḳ oġlı-y-ıla ***ḳul ḳılur***" (29[b]/13)

mermer direk ḳıl-: mermer sütun yapmak

m.-maḳ

"*Eylesünler ol sarāya ḳırḳ direk*
Yėr yėrin ***mermer direk ḳılmaḳ*** *gerek*" (16[b]/13)

muʿcizāt ḳıl-: mucize gerçekleştirmek

m.-dı

"*Ḫazn' için boşaltdı vü ḳıldı ṭolu*
Muʿcizāt ḳıldı *saŋa anı ulu*" (15[a]/10)

muḫtaṣar ḳıl-: özetlemek

m.-alum

"*Sözi* ***muḫtaṣar ḳılalum*** *ey yarā*
Ḫaber eydürler varup Ḳoṭīfar'a" (14[a]/3)

m.-duḳ

"***Muḫtaṣar ḳılduḳ*** *sözi bu arada*
Ṣalavāt vėrelüm ulu Aḥmed'e" (32[a]/10)

"***Muḫtaṣar ḳılduḳ*** *bunı ėşidene*
Ėşidenler du'ā ḳılsun ḳoşana" (52[a]/14)

müşebbek ḳıl-: duvar yaptırmak

m.-mışıdı

"*Mışr'a Yūsuf* ***müşebbek ḳılmış-ıdı***
Ḫalḳı ḳapu bir yola dėrmiş-idi" (32[b]/10)

oġruluḳ ḳıl-: hırsızlık yapmak

o.-an

"*Ol zamānda* ***oġruluḳ ḳılan*** *ḳanı*
İki yıl ḳulluḳ ḳılur düni güni" (39[b]/8)

pere ḳıl-: parçalamak

p.-dı

"*Böyle dėdi ṣanemin urdı yėre*
Ḫurd uşatdı ṭaġıldı ***ḳıldı pere***" (31[a]/8)

revā ḳıl-: çare bulmak

r.-ġıl

"*Sen Kerīm'sin ḥācetüm* ***ḳılġıl revā***

Beni döndürgil Yūsuf'a kim seve" (31[a]/10)

rūzī ḳıl-: nasip etmek

r.-dı

"***Rūzī ḳıldı*** *görmege seni baŋa*
Ḥācetüm var dile Taŋrı'dan baŋa" (12[a]/5)

r.-a

"*Ṣoŋra andan dīdārın* ***rūzī ḳıla***
Anı mü'minler göre ḫayrān ḳala" (28[b]/8)

r.-ġıl

"*Gördügince mü'minüŋ arta nūrı*
Bize yā Rab ***rūzī ḳılġıl*** *ol yėri*" (28[b]/9)

sarāy ḳıl-: saray inşa etmek

s.-a

"*Dāya eydür buyur üstādlar gele*
Senüŋ-içün bir ʿaẓīm ***sarāy ḳıla***" (16[b]/12)

şayru ḳıl-: hasta etmek

ş.-ur

"*Gün geldükçe eti teni ṣararur*
ʿIşḳ odı yaḳar anı ***şayru ḳılur***" (16[a]/13)

"*Ṣaġ teni bu ʿışḳ odı* ***ṣayru ḳılur***
Ol ki ʿāşıḳ olmadı ol ne bilür" (16^{b}/8)

selām ḳıl-:

1. selam vermek

s.!

"*Ḳavm-i Mışr'uŋ bāḳīsine* ***ḳıl selām***
Söylegil benden aŋa bir ḳaç kelām" (22a/6)

s.-dı

"*Cebre'īl şol-dem ėner gökden yėre*
Ḳıldı selām *ol Yūsuf peyġāmbere*" (21^{b}/14)

2. selam göndermek, selam söylemek

s.-dı

"*Eydesin Mışır'da bir ġarīb ādem*
Dėyesin ***ḳıldı selām*** *saŋa dedem*" (24^{a}/5)

"*Çoḳ* ***selām ḳıldı*** *saŋa ḳayġuŋ yėdi*
Selāmum degür dėdi ısmarladı" (24^{a}/15)

"*Dīni nedür eydüŋüz anı bize*
Eytdiler üküş ***selām ḳıldı*** *size*" (35^{a}/4)

s.-dılar

"*Beni görüp ol ḳamusı bildiler*
Benüm-ile saŋa ***selām ḳıldılar***" (27[b]/12)

s.-ur

"*Melik Reyyān'a varur* ***ḳılur selām***
Biŋ benüm gibi saŋa olsun ġulām" (21[b]/6)

"*Mıṣr'da Yaʿḳūb ṭurur ḳırḳ yıl tamām*
Cebre'īl gökden ėner ***ḳılur selām***" (49[b]/10)

sulṭān ḳıl-: sultan yapmak

s.-am

"*Eytdi bir yıl yatısardur ol tamām*
Bir yıldan ṣoŋra anı ***sulṭān ḳılam***" (23[a]/15)

s.-dı

"*Yūsuf eydür benem Yūsuf bėlgülü*
Ḳıldı sulṭān *Ḫālıḳ'um beni ulu*" (45[a]/14)

s.-mış

"*Taŋrı* ***ḳılmış*** *Mıṣr'da* ***sulṭān*** *anı*
Uş getürdük biz saŋa ḫaberini" (48[a]/7)

tābūt ḳıl-: tabut yapmak

t.-ur

"*İḫvān evlād ol ḳamusı dėrilür*
Yūsuf-içün anda bir ***tābūt ḳılur***" (51^{b}/6)

tamām ḳıl-: tastamam yapmak

t.-urdı

"*Her işi kim Yūsuf'uŋ olur-ıdı*
Aŋa eytse ol ***tamām ḳılur-ıdı***" (46^{b}/3)

ṭanışıḳçı ḳıl-: danışman yapmak

ṭ.!

"*Anı ḥācib eylegil sen özüŋe*
Ṭanışıḳçı ḳıl *anı kend' özüŋe*" (30^{a}/4)

tedbīr ḳıl-: tedbir almak

t.-am

"*Yūsuf eydür iḫvānuŋa var ḳavuş*
Hem saŋa ***tedbīr ḳılam*** *bir dürlü iş*" (39^{a}/4)

tevbe ḳıl-: tövbe etmek

t.!

"*Barmaġın aġzında ṭutmış ışıru*
Tevbe ḳıl *yazuḳdan döngil gėrü*" (19^{a}/14)

"*Şimdi sen begenmedüŋ Yūsuf bunı*

Tevbe ḳıl *ḫilʿat gėyür ḫoş ṭut anı*” (30ª/15)

t.-ayum

“*Zelḫā eydür nėce* ***tevbe ḳılayum***
ʿIşḳ-ıla boġduŋ cānum al öleyüm” (20ª/14)

t.-dı

“*Atdan ėndi secdeye ḳodı başın*
Tevbe ḳıldı *çoḳ aḳıtdı göz yaşın*” (11ª/14)

“*Bunı dėdi aġladı Yūsuf resūl*
Tevbe ḳıldı *tevbesi oldı ḳabūl*” (23ª/13)

t.-dum

“*Eytdi ey Ḳādir Çalab döndüm saŋa*
Tevbe ḳıldum *baġşıla ṣuçum baŋa*” (11ª/15)

“*Eydür ey ḳādir Çalab geldüm saŋa*
Tevbe ḳıldum *suçumı ʿafv ėt baŋa*” (23ª/12)

“*Döndi eyitdi inandum Taŋrı’ya*
Tevbe ḳıldum *saŋa döndüm bī̄-riyā*” (31ª/9)

t.-sun

“***Tevbe ḳılsun*** *ṣuçına gelsün yola*
Tā ki gide üstümüzden bu belā” (9ᵇ/7)

“***Tevbe ḳılsun*** *sözine olsun ayıḳ*

Ḥācib oldur Yūsuf'a bilsün bayıḳ" (30[a]/14)

t.-umı

"*Zindāna urġıl bu benüm ḳulumı*
Oldı ʿāṣī̄ baŋa ***tevbe ḳılu-mı***" (21[b]/7)

t.-uŋ

"***Tevbe ḳıluŋ*** *bu işe gelüŋ yola*
Yoḳsa Taŋrı'dan gelür size belā" (4[b]/1)

t.-ur

"***Tevbe ḳılur*** *Yūsuf anda ṣabr ėder*
Zelīḫā görür anı feryād ėder" (18[b]/14)

"*Çün bu sözi ėşidür anda yine*
Tevbe ḳılur *ol işe döne döne*" (19[b]/4)

"*Görklü ḫilʿat gėydürür Yūsuf aŋa*
Tevbe ḳılur *döndi Taŋrı'dan yana*" (30[b]/1)

ṭolu ḳıl-: doldurmak

ṭ.-dı

"*Ḫazn' için boşaltdı vü* ***ḳıldı ṭolu***
Muʿcizāt ḳıldı saŋa anı ulu" (15[a]/10)

ulu ḳıl-: yüceltmek

u.-dı

"*Yūsf ḳulken sulṭān oldı aŋılu*
*Taŋrı'sı **ḳıldı** anı şöyle **ulu***" (31[a]/7)

yār ḳıl-: kendisine eş olarak kabul etmek

y.!

"*Çalab'dan selām getürdi eytdi bil*
*Zelḫā'yı al kend' özüŋe **yār ḳıl***" (31[b]/7)

2.1.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

āh ḳıl-: ah etmek

ā.-avuz

"*Görü ṭurur her ne ḳılsavuz günāh*
*Ger **ḳılavuz** ol günāha bir kez **āh***" (1[b]/5)

ā.-dı

"*Çün ėşitdi Yahūda uşbu sözi*
***Ḳıldı āh** Yūsuf'a gövündi özi*" (4[a]/8)

"*Gördi göŋlek büs-bütün yırtuġı yoḳ*
***Āh ḳıldı** aġladı döġündi çoḳ*" (6[a]/14)

"*Ol kişi çün kim ėşitdi bu sözi*
***Ḳıldı āh** aġladı göyündi özi*" (14[b]/6)

"*Ṣundı Yūsuf ḳamçıyı Zelḫā alup*
Ḳıldı āh *ḳamçı oda düşdi yanup*" (31[b]/4)

"*Çün ėşitdi uşbu Yaʿḳūb sözleri*
Ḳıldı āh *ol yaş aḳıtdı gözleri*" (41[b]/6)

"*Çünki ol ʿavrat ėşitdi ol sözi*
Ḳıldı āh *hem aġladı ṭoldı gözi*" (47[a]/2)

"***Ḳıldı āh*** *eydür ki ol yā Rabbenā*
Va'de ḳılduŋ eytdüŋ-idi miskīne" (47[a]/3)

ā.-dılar

"***Ḳıldılar āh*** *ḳamusı düşdi yėre*
Oldı ḥayrān esrüdi anı göre" (21[a]/5)

bāzar ḳıl-: pazarlık etmek

b.-ayım

"*Ḳul mısın eyt baŋa sen dėr selīm*
Aŋa lāyıḳ ***bāzarumı ḳılayım***" (8[b]/12)

belā ḳıl-: kötülük yapmak

b.-am

"*Yūsuf eydür ünderem ṭoġru yola*
Gelmezlerse bulara ***ḳılam belā***" (50[b]/15)

buhtān ḳıl-: yalan söylemek

b.-maya

"*Eytdi yā Yaʿḳūb nebī̄sin sen oyan*
Ḳılmaya** peyġāmberler **buhtān" (6[b]/8)

cömerdlıḳ ḳıl-: cömertlik etmek

c.-a

"***Ḳıla cömerdlıḳ** ḳıyāmetde Çalab*
Ḳulların bağışlaya ol ferd Rab" (48[b]/12)

duʿā ḳıl-: dua etmek

d.!

"***Ḳıl duʿā** oġul vère Çalab baŋa*
Ḥācetüm şoldur dèdüm ben saŋa" (14[b]/11)

d.-am

"*Yoḫsa getürmezseŋüz ol ḳurdı siz*
***Duʿā ḳılam** ḳamu helāk olasız*" (6[b]/2)

d.-dı

"*El götürdi **duʿā ḳıldı** geŋsüzin*
Dilerem yā Rab görem Yūsuf yüzin" (5[a]/8)

"***Ḳıldı duʿā** oldı duʿāsı ḳabūl*
Taŋrı vèrdi balıġa iki oġul" (12[a]/7)

"***Ḳıldı du*ʿ*ā*** *vardı ʿArab işine*
Düşdi Yaʿḳūb ol ġarīb teşvīşine" (24[b]/9)

d.-dılar

"*Muḫtaṣar geldi bu söze bu yazu*
Ḳıldılar du*ʿ*ā *Yūsuf'a düpdüzü*" (39[a]/15)

d.-dum

"***Du*ʿ*āŋı ḳıldum*** *ḳabūl ḳayurma sen*
Oġluŋı görüp ġérü sevinesen" (46[a]/12)

d.-sun

"***Du*ʿ*ā ḳılsun*** *baŋa dédi ol ġarīb*
Duʿā umdı senden ol ısmarlayıp" (24[b]/1)

"*Muḫtaṣar ḳılduḳ bunı éşidene*
Éşidenler ***du*ʿ*ā ḳılsun*** *ḳoşana*" (52[a]/14)

d.-ur

"***Du*ʿ*ā ḳılur*** *duʿāsı olur ḳabūl*
Taŋrı vérür ol kişiye ḳırḳ oġul" (14[b]/12)

d.-uram

"*Yoḫsa* ***du*ʿ*ā ḳıluram*** *zārī-y-ıla*
Allāh'umdan gelür ʿAzīz'e belā" (43[a]/12)

ġıybet ḳıl-: dedikodu yapmak

ġ.-an

"*Lā-cerem* ***ġıybet ḳılan*** *müzdin yıḳar*
Ol yuyunur yazuġından pāk çıḳar" (20^{b}/9)

günāh ḳıl-: suç işlemek

g.-savuz

"*Görü ṭurur her ne* ***ḳılsavuz günāh***
Ger ḳılavuz ol günāha bir kez āh" (1^{b}/5)

ḥamle ḳıl-: saldırmak

ḥ.-saŋuz

"*Yahūda bir kez çaġırsa ḳaşlıdu*
Ḥamle ḳılsaŋuz *şār ehlin ḳorḳudu*" (42^{b}/6)

ḥīle ḳıl-: hile yapmak

ḥ.-maġa

"*Döymedi ol dāya ansuz olmaġa*
Dāya diler imdi ***ḥīle ḳılmaġa***" (40^{a}/5)

ʿ**iyān ḳıl-:** açıklamak

ʿi.-am

"*Yaʿḳūb eydür getürüŋ düvīd ḳalem*
Yazduram ben derdümi ***ʿiyān ḳılam***" (42^{b}/10)

ḳaṣd ḳıl-: meyletmek

ḳ.-dı

“***Ḳaṣd ḳıldı*** *yine Yūsuf sevinü*
Hem yine çıḳdı bir el görinü” (19ª/10)

ḳulluġı ḳıl-: Tanrı’ya karşı kulluk görevini yerine getirmek

ḳ.- uŋ

“*Gelüŋ imdi terk ėdüŋ siz bu büti*
Ḥaḳḳ’a ***ḳıluŋ ḳullugı*** *dün gün ḳatı*” (10ª/8)

ḳulluḳ ḳıl-: hizmet etmek

ḳ.-u

“*Anı Yaʿḳūb buldı boncuġı ḳılu*
Gėrü var dėr iki yıl ***ḳulluḳ ḳılu***” (40ª/11)

meded ḳıl-: yardım etmek

m.-maya

“*Ḳalasız ṭamu dibinde siz ebed*
Ḳılmaya *hergiz size kimse* ***meded***” (4ª/15)

“*Ḳala uçmaḳlıḳ uçmaḳda tā ebed*
Ṭamuluġa kimse ***ḳılmaya meded***” (33ª/3)

namāz ḳıl-: namaz kılmak

n.-dılar

"*Tābūta ḳoyup* ***namāzın ḳıldılar***
Ėltdiler yabandan yaŋa ḳodılar" (51^{b}/8)

raḥmet ḳıl-: merhamet etmek

r.-a

"*Çün Muḥammed şefāʿatcimüz ola*
Ḥaḳ size ʿaceb midür ***raḥmet ḳıla***" (28^{b}/14)

r.-am

"*Ḳuluma* ***raḥmet ḳılam*** *ṣırāṭ gėçe*
Uçmaġa gire şarābından içe" (18^{b}/9)

ṣab(ı)r ḳıl-: sabretmek

ṣ.!

"*Mīşalūm eydür* ***ṣabır ḳıl*** *işüŋe*
Ki varam ḫaber vėrem ḳardaşuŋa" (38^{a}/14)

ṣ.-dı

"*Anı gördi ʿaḳlı dėrdi başına*
Ḳıldı ṣabr *ol ḳılduġı ḳaṣd işine*" (19^{a}/7)

şefāʿat ḳıl-: şefaatte bulunmak

ş.!

"*Taŋrı'dan dile buları yā resūl*
***Ḳıl şefā*ʿ*at** bunlara olsun ḳabūl*" (27[b]/14)

ş.-a

"*Ḳarı gösterdi Yūsuf'uŋ tābūtın*
*Şunuŋ üzre kim **ḳıla şefā*ʿ*atin***" (52[a]/9)

ş.-am

"*Mūsā eydür imdi göster kim bulam*
*Saŋa ḳıyāmetde **şefā*ʿ*at ḳılam***" (52[a]/8)

suç ḳıl-/şuç ḳıl-: günah işlemek

s.-uruz

"*Şükr ḳıluŋ Taŋrı'ya leyl ü nehār*
***Suç ḳıluruz** suçumuzı baġşılar*" (1[b]/9)

ş.-mış

"*Feryād ėder ol ḫoca bilüŋ eger*
***Şuç ḳılmış** var durur bunda meger*" (9[b]/6)

şādī ḳıl-: memnun olmak

ş.-ur

"*Bit' oḳur Ḳoṭīfar aḥvālin bilür*
*Sevinür cevāb yazar **şādī ḳılur***" (13[a]/10)

ş.-dum

"*Anı ṭuydum güldüm ilkin sevinü*
Şādī ḳıldum *cānum anda avınu*" (35[a]/1)

şefaḳat ḳıl-: şefkat göstermek

ş.-dum

"*Yaʿḳūb eydür suçuŋuz bağışladum*
Şefaḳat ḳıldum *size ḫoş işledüm*" (48[a]/9)

şük(ü)r ḳıl-: şükretmek

ş.-dı

"*Dėr Zelīḫā'dan olan bunlar ḳamu*
Anda ***şükür ḳıldı*** *Yaʿḳūb ey ʿamū*" (49[a]/8)

ş.-uŋ

"***Şükr ḳıluŋ*** *Taŋrı'ya leyl ü nehār*
Suç ḳıluruz suçumuzı bağşılar" (1[b]/9)

ş.-ġıl

"***Şükr ḳılġıl*** *sulṭān olduŋ sen ulu*
Suçumuzı bağşıla ʿafv eyleyü" (45[b]/3)

ş.-dı

"***Şükr ḳıldı*** *anda Yaʿḳūb Taŋrı'ya*

Bu kez ėşit Yūsuf'ı kim n'eyleye" (48[a]/2)

"*Mıṣr'a girdiler ḳamusı sevnişü*
Şükr ḳıldı *ḥasretine ḳavuşu*" (48[b]/2)

ṭaleb ḳıl-: istemek, dilemek

ṭ.-ur

"*Daḥı bir söz eydeyüm size ʿaceb*
Çün Ḳoṭīfar Zelḫā'yı ***ḳılur ṭaleb***" (13[b]/7)

ṭ.-dı

"*Çünki gördi Yūsuf'ı ḳıldı ʿaceb*
Hem ṣatun almaġlıġa ***ḳıldı ṭaleb***" (14[a]/5)

ṭapu ḳıl-:

1. itaat etmek, boyun eğmek

ṭ.-a

"*İmdi destūrdur varuŋ siz yola*
Daşra çıḳdılar ḳamu ***ṭapu ḳıla***" (41[a]/15)

ṭ.-dı

"*Geldi ol Yūsuf ḳatına utanu*
Ṭapu ḳıldı *yüzne yeŋin ṭutunu*" (25[b]/6)

"*Ḳapuda Şemdīn ṭurur bekler ḳapu*

*Geldi Bünyāmīn hem ol **ḳıldı ṭapu***” (35^{b}/9)

2. saygı göstermek

ṭ.-dı

“*İki ḳat oldı **ṭapu ḳıldı** aŋa*
Èlini alup gelür şehrden yaŋa” (10^{b}/7)

3. hizmet etmek

ṭ.-uŋ

“*Ḳullarına buyurur eydür bilüŋ*
*Begüŋüz budur buŋa **ṭapu ḳıluŋ***” (10^{a}/1)

vaṣf ḳıl-: durumunu sayarak tarif etmek

v.!

“*Yaʿḳūb eydür adını aŋġıl başın*
*Ṣoŋra andan **vaṣf ḳıl** gözüm yaşın*” (42^{b}/15)

yārī ḳıl-: yardım etmek

y.-urısa

“*Ger **ḳılur-ısa** saŋa ʿaḳluŋ **yārī***
İmdi èşit ol Yūsuf peyġāmberi” (36^{b}/13)

yaraḳ ḳıl-: hazırlık yapmak

y.-dı

"*Oldı ḥāżır* ***ḳıldı*** *on oġlı* ***yaraḳ***
Gitdiler Mıṣr'a dapa ol ṭaŋlaraḳ" (33[a]/10)

yavuzluḳ ḳıl-: kötülük yapmak, suç işlemek

y.-ur

"*Zelḫā eydür yā Ḳoṭīfar bu baŋa*
Bir ***yavuzluḳ ḳılur*** *ögüt vėr buŋa*" (19[b]/11)

y.-maduḳ

"*Eytdiler biz ṣāʿ ki oġurlamaduḳ*
ʿÖmrimüzde biz ***yavuzluḳ ḳılmaduḳ***" (39[b]/6)

zārī̄ ḳıl-: ağlamak, ağlayıp sızlamak

z.-a

"*Elin aldı anı getürdi yola*
Ol oturdı yol üze ***zārī̄ ḳıla***" (31[a]/1)

"*Tā ki Yaʿḳūb bilmeye Yūsuf varı*
Dün ü gün aġlayuban ***ḳıla zārī̄***" (34[b]/9)

"*Ḳaldı anda Yahūda anuŋ-ıla*
Geldük uş biz aġlayu ***zārī̄ ḳıla***" (41[b]/5)

"*Aġaca aṣuŋ buları kim öle*
Ḳamusı yalvardılar ***zārī̄ ḳıla***" (45[a]/6)

z.-dı

"*Böyle dėyü ḳamusı* ***ḳıldı zārī̄***
İmdi ėşit ol Yūsuf peyġāmberi" (45[a]/9)

"*Yūsuf ėşitdi bunı çoḳ aġladı*
Ḳıldı zārī̄ *içinde āh eyledi*" (50[b]/6)

z.-u

"*Oyandum bulamadum oldum delü*
Aġladum dün gün o yıl ***zārī̄ ḳılu***" (18[a]/1)

"*Yine döndi aġladı* ***zārī̄ ḳılu***
Gülmiş-iken ileri öŋdin ulu" (34[b]/13)

"*Eytdiler gülmek nedür ėt belgülü*
Yine n'ėçün aġladuŋ ***zārī̄ ḳılu***" (34[b]/14)

zinā ḳıl-: zina işlemek

z.-ursa

"*Fa-man yaʿmal cezāsını ṭamuda*
Kim ***zinā ḳılursa*** *ol düşe oda*" (19[b]/3)

zī̄yān ḳıl-: zarar vermek

z.-maz

"*Secde yėrlerini dėr bu od bize*
Yandurmaz ***ḳılmaz ziyān*** *yöremüze*" (27[a]/9)

2.1.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

ʿ**arż ḳıl-:** sunmak, takdim etmek

ʿa.-ur

"*Özi göynür bunlara açar yüzin*
ʿArż ḳılur ol bunlara kend' özin" (45a/10)

secde ḳıl-: secde etmek

s.!

"*Uşbu iş kim geldi saŋa eyle bil*
Bundan ötrü dur Çalab'a ***secde ḳıl***" (5^{b}/4)

"*Yoḳarudan geldi ün ḥālüŋi bil*
Èn atuŋdan tèz Çalab'a ***secde ḳıl***" (11^{a}/13)

"*Söyledi ādem diliyle eyle bil*
Gör bahāŋı Taŋrı'ya sen ***secde ḳıl***" (15^{a}/6)

"*Muştuladı Yūsuf'a eytdi ki bil*
İmdi ḳurtulduŋ Ḥaḳ'a ṭur ***secde ḳıl***" (24^{b}/14)

"*Cebre'īl gökden yère èndi ki bil*
Oldı ḳul kim gör Çalab'a ***secde ḳıl***" (30^{a}/1)

s.-dı

"*Bunı èşitdi yüzin urdı yère*

Secde ḳıldı *ėtdi şükr ol yüz ura*" (42[a]/6)

s.-uban

"*Ṭurı geldi kend' özin yudı arı*
Şükr ėdüp ***secde ḳıluban*** *yalvarı*" (25[a]/1)

s.-ur

"*Bunı ėşidür yüzin yėre urur*
Şükr ėder Yūsuf Ḥaḳ'a ***secde ḳılur***" (23[b]/2)

s.-urlar

"*Gördüm ay u güneş on bir yulduz*
Secde ḳılurlar *ḳamusı baŋa düz*" (2[a]/10)

2.1.2.1.6. İsim + *Kıldurmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

vaṣf ḳıldur-: haber vermek

v.-u

"*Yazġıl andan sen ḥālümi bildürü*
Dün gün aġlamaġumı ***vaṣf ḳılduru***" (43[a]/2)

2.1.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.1.7. İsim + *Olmak* Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.1.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

abbaḳ ol-: bembeyaz olmak

a.-a

"*Ol deŋizden ala çıḳa anları*
Ola abbaḳ *ol ḳararmış tenleri*" (28ª/10)

ʿ**āciz ol-:** gücünü kaybedip çaresiz kalmak

ʿā.-dı

"ʿ***Āciz oldı*** *ol Ḳoṭīfar söyledi*
Ḫaznede daḫı mālum ḳalmadı" (14ª/11)

alçaḳ ol-: küçük olmak

a.-a

"***Alçaḳ ola*** *küçük ola ol nişān*
Anda ünde babamı sen mihmān" (49ᵇ/1)

ʿ**āşıḳ ol-:** âşık olmak

ʿā.-dı

"ʿ***Āşıḳ oldı*** *Yūsuf'uŋ ṣıfātına*
Ārzūlardı kim baḳa ṣūretine" (5[a]/7)

ʿā.-an

"ʿ*Āşıḳ olur bir naẓarda ṣūrete*
ʿ***Āşıḳ olan*** *nėce uyuya yata*" (12[b]/1)

"*Zelḫā eydür uṣluyam sensin delü*
ʿ***Āşıḳ olan*** *del' mi ey uṣdan alu*" (12[b]/11)

"ʿ***Āşıḳ olan*** *ögüde girmez olur*
İki gözi örtülü görmez olur" (16[b]/9)

ʿā.-dum

"ʿ***Āşıḳ oldum*** *baḳıcaḳ ol ṣūrete*
Bilmezem ḳandalığın anuŋ ata" (12[b]/4)

"*Zelḫā eydür yā ṣanem aŋla ḥālüm*
ʿ***Āşıḳ oldum*** *göynürüm ṭutġıl elüm*" (15[b]/14)

"*Zelḫā dėr varsun Ḳoṭīfar kim işe*
ʿ***Āşıḳ oldum*** *n'eylerem anı paşa*" (17[b]/10)

ʿā.-dumsa

"*Ben ʿaceb mi* ʿ***āşıḳ oldumsa*** *buŋa*

Gördüŋüz yüzini batduŋuz ṭaŋa” (21[a]/12)

ʻā.-madı

“*Ṣaġ teni bu ʿışḳ odı ṣayru ḳılur*
*Ol ki ʿ**āşıḳ olmadı** ol ne bilür*” (16[b]/8)

ʻā.-mış

“*Eytdiler Zelīḫā’ya gelmiş belā*
*ʿ**Āşıḳ olmış** ol bir ʿİmrānī ḳula*” (20[b]/2)

ʻā.sun

“*Ol ṣūretler naḳşını görsün gözi*
*Ṣabrı gitsün ʿ**āşıḳ olsun** kend’ özi*” (17[a]/11)

ʻā.-ur

“ʿ***Āşıḳ olur** bir naẓarda ṣūrete*
ʿĀşıḳ olan nėce uyuya yata” (12[b]/1)

“ʿ***Āşıḳ olur** Yūsuf aŋa azılu*
Gördi bir el ayasında yazılu” (18[b]/12)

ayıḳ ol-: kendine gelmek

a.-sun

“*Tevbe ḳılsun sözine **olsun ayıḳ***
Ḥācib oldur Yūsuf’a bilsün bayıḳ” (30[a]/14)

āzād ol-:

1. serbest kalmak

ā.-dı

"*Yūsuf'uŋ şefāʿatin ḳıldı ḳabūl*
***Oldı** zindān ehli **āzād** buldı yol*" (28^{b}/13)

ā.-ur

"*Ne ki varsa zindān ehli eyʿamū*
*Ḳurtulur **āzād olur** ol-dem ḳamu*" (26^{b}/7)

2. kurtulmak

ā.-duŋuz

"*Gele Muḥammed bularuŋ ḳatına*
*Dėye **āzād olduŋuz** ümmetine*" (28^{a}/5)

bī-nevā ol-: yoksullaşmak

b.-dı

"*Gėydi kilīm ḳuşaḳ eyledi otı*
*Oldı yoḫsul **bī-nevā oldı** ḳatı*" (30^{b}/4)

bir ḳaç gün ol-: birkaç gün geçmek

b.-ur

"*Hem varur Yaʿḳūb aşnuġı yėrine*
Anda ***bir ḳaç gün olur*** *bunlar yine*" (50ª/3)

buyruġında ol-: buyruğu altına girmek

b.-dılar

"*Ḳamu anuŋ* ***buyruġında oldılar***
Ne-ki ol buyurdı anı ḳıldılar" (10ª/2)

buyruḳ ol-: buyruk gelmek

b.-dıl

"***Buyruḳ oldı*** *Cebre'īl tėz ėn yėre*
Ḳomaġıl Yūsuf'ı ki yėre ėre" (4ᵇ/13)

"***Oldı buyruḳ*** *uşbu şehrden giderem*
Sen daḫı gitgil bu şehrden ey dedem" (50ª/1)

b.-ur

"*Çünki Hūd ol ḳuyuda düşer ölür*
Buyruḳ olur *Cebre'īl anda gelür*" (5ᵇ/6)

bütün ol-: bitişip sağlamlaşmak

b.-a

"*Zelḫā eydür bildür imdi Taŋrı'ya*
Bütün ola *bu ṣanem gėrü oŋa*" (16ª/10)

degmiş ol-: ulaşmak, erişmek

d.-a

"*Yūsuf eydür* ***degmiş ola*** *devlete*
Hem daḫı Mışır'daki bol niʿmete" (34[a]/13)

delü ol-: aklını yitirmek

d.-a

"*Ḳul seven kişi meger* ***delü ola***
Kend' özin ḳula vėren ölü ola" (20[b]/5)

d.-dı

"*Dili ṭutuldı ḳamu beŋzi ṣolu*
ʿAḳlı gitdi ḳorḳudan ***oldı delü***" (44[a]/6)

d.-dum

"*Oyandum bulamadum* ***oldum delü***
Aġladum dün gün o yıl zārī ḳılu" (18[a]/1)

"*Seni geldüm bulmadum* ***oldum delü***
Ḥasretüŋden iŋleyü oldum ölü" (18[a]/6)

d.-ur

"*Anı gören kişi* ***delü olur***
Kimi āh ėder baḳar ḥayrān ḳalur" ((11[b]/8)

destūr ol-: izin verilmek, müsaade edilmek

d.-up

"*Söz üküşdür çünki Mışr'a ėrdiler*
Destūr olup *Mışr içine girdiler*" (33[a]/12)

d.-dı

"***Oldı destūr*** *ṭur yapuş bu urġana*
Çıḳ ḳuyudan tesbīḥ eyle Sübḥān'a" (7[b]/11)

ėrte ol-: sabah olmak

ė.-dı

"***Ėrte oldı*** *taŋlacıḳ Yūsuf ṭurur*
Ṭāzīsin eyerleyü Yūsuf binür" (30[a]/5)

faḳīr ol-: âciz olmak

f.-dum

"*Zelḫā bī-çāre benem ʿışḳa esīr*
Eyle tīmār gör ḥālüm ***oldum faḳīr***" (31[a]/15)

fārig ol-: bırakmak

f.-dılar

"*Çün bular ṭaʿāmdan* ***fārigˇ oldılar***
Ḳamusı Yūsuf'a alḳış vėrdiler" (39[a]/14)

ġāfil ol-: boşta bulunmak

ġ.-duḳ

"*Eytdiler kim yā baba Yūsuf ḳanı*
Ġāfil olduḳ *ḳurd yėdi āḫir anı*" (6[a]/6)

görklü ol-: güzel olmak

g.-a

"*Bir ḳul alasın ucuz anda ṣatun*
Görklü ola *imrene seve cānuŋ*" (7[a]/10)

"*Vėre yigitlik aŋa* ***görklü ola***
Gözleri görmez-iken görür ola" (31[b]/9)

görmez ol-: kör olmak

g.-a

"*Aġladam Yaʿḳūb'ı ben* ***görmez ola***
Hem yėrinden ḳavzanup ṭurmaz ola" (46[a]/14)

g.-dı

"*Aġlamaḳdan* ***görmez oldı*** *gözleri*
Ėrte gėce Yūsuf oldı sözleri" (23[b]/6)

"***Oldı görmez*** *aġlamaḳdan gözleri*
Gėce gündüz oldı Yūsuf sözleri" (30[b]/5)

"*Eytdiler yoġ oldı bizden birimüz*
Aġlamaḳdan ***oldı görmez*** *atamuz*" (45[a]/7)

g.-ur

"*ʿĀşıḳ olan ögüde girmez olur*
İki gözi örtülü ***görmez olur***" (16[b]/9)

görür ol-: gözleri açılmak/görmeye başlamak

g.-a

"*Vėre yigitlik aŋa görklü ola*
Gözleri görmez-iken ***görür ola***" (31[b]/9)

g.-ur

"*Ṭolu aya beŋzer olur hem yüzi*
Görür olur *hem anuŋ görmez gözi*" (31[b]/13)

ġulām ol-: köle olmak

ġ.-sun

"*Melik Reyyān'a varur ḳılur selām*
Biŋ benüm gibi saŋa ***olsun ġulām***" (21[b]/6)

ḫaber ol-: iletilmek

ḫ.-ur

"*İmdi diŋle uşbu sözi gör nėce*

Ḫaber olur *èllere uçdan uca*” (33ª/4)

ḫayr ol-: hayırla sonuçlanmak

ḫ.-ısar

“*Yūsuf eydür sāḳī̈ye bilgil düşüŋ*
Ḫayr olısar *oŋısar senüŋ işüŋ*” (22ᵇ/6)

ḥāż(ı)r ol-: hazır olmak, hazır bulunmak

ḥ.-dı

“***Oldı ḥāżır*** *ḳıldı on oġlı yaraḳ*
Gitdiler Mıṣr’a dapa ol ṭaŋlaraḳ” (33ª/10)

ḥ.-dılar

“*Buyurup Yūsuf Mıṣır’lu geldiler*
Bay u yoḫsul ḳamu ***ḥāżır oldılar***” (48ᵇ/3)

“*Anda ferişteler anı yudılar*
On bir oġlı anda ***ḥāżır oldılar***” (50ª/14)

ḥ.-sun

“*Ol Mıṣır ḫātūnların dėrsün melik*
Zelḫā daḫı ***ḥāżır olsun*** *hunālik*” (26ª/5)

ḥ.-ur

“***Ḫāżr olur*** *Zelḫā daḫı ol arada*

İmdi ėşit bu sözi diŋle dede” (26[a]/8)

helāk ol-:

1. mahvolmak, yok olmak

h.-asız

“*Yoḫsa getürmezseŋüz ol ḳurdı siz*
Duʿā ḳılam ḳamu ***helāk olasız***” (6[b]/2)

2. perişan olmak

h.-duŋ

“*Eytdiler oġlanları sen aġlayu*
Helāk olduŋ *Yūsuf’ı unutmayu*” (42[a]/14)

iki iki ol-: ikişer ikişer olmak

i.-up

“*Mıṣr’a girdiler ḳaçan ėşit yarā*
Girdiler ***iki iki olup*** *şāra*” (35[b]/7)

ikin ol-: ikişer olmak

i.-ur

“*Ḳamusı ünder-iken* ***ikin olur***
Anda Bünyāmīn yaluŋuzçaḳ ḳalur” (39[a]/11)

ḳabūl ol-: kabul edilmek

ḳ.-dı

"*Ḳıldı duʿā* ***oldı*** *duʿāsı* ***ḳabūl***
Taŋrı vėrdi balığa iki oġul" (12[a]/7)

"*Bunı dėdi aġladı Yūsuf resūl*
Tevbe ḳıldı tevbesi ***oldı ḳabūl***" (23[a]/13)

ḳ.-sun

"*Taŋrı'dan dile buları yā resūl*
Ḳıl şefāʿat bunlara **olsun *ḳabūl***" (27[b]/14)

ḳ.-ur

"*Duʿā ḳılur duʿāsı* **olur *ḳabūl***
Taŋrı vėrür ol kişiye ḳırḳ oġul" (14[b]/12)

kāfir ol-: kafir olmak

k.-an

"*Kim mü'mindür ol kişi geŋez gėçe*
Kāfir olan *bir ḳademd' oda uça*" (32[b]/14)

"*Maḳṣūd ol kim anda mü'min seçile*
Kāfir olan *düşe oda suç-ıla*" (33[a]/1)

"*Yūsuf eydür bunda kāfir gelmesün*
Kāfir olan *uşbu şehre girmesün*" (51[a]/11)

ḳayġudan emīn ol-: rahatlamak

ḳ.-ur

"*Oyanu gelür Zelīḫā uyḫudan*
Beŋzi güler ***olur emīn ḳayġudan***" (12[b]/14)

ḳızlıḳ olmak-: kıtlık olmak

ḳ.-a

"*Ṣoŋra andan yėdi yıl* ***ḳızlıḳ ola***
Yėrde nebāt bitmeye ṭarlıḳ ola" (25[b]/12)

ḳ.-ur

"*Mıṣr ekini hėç bitmez ne ḫod otı*
Ḳızlıḳ olur *Mıṣr içi yavlaḳ ḳatı*" (51[b]/9)

kör ol-: görmez olmak

k.-a

"*Anda iblīs* ***kör ola*** *çoḳ aġlaya*
Ḳulların Ḥaḳ raḥmetiyle ṭoylaya" (18[b]/10)

ḳurbān ol-: feda etmek

"*Yā benüm körpe ḳozum* ***ḳurbān*** *özüm*
Saŋa ***olsun*** *ey benüm dürlü nāzum*" (42[a]/10)

ḳuşluḳ ol-: sabah olmak

ḳ.-dı

"***Oldı ḳuşluḳ*** *Yahūda bir arada*
Ṭurdı anda güci yėtmez kim gide" (41[a]/1)

ḳutlu ol-: hayırlı olmak

ḳ.-sun

"***Ḳutlu olsun*** *dėr saŋa bağışladum*
Saŋa vėrdüm bu ḳulı key işledüm" (14[a]/13)

küçük ol-: ufak olmak

k.-a

"*Alçaḳ ola* ***küçük ola*** *ol nişān*
Anda ünde babamı sen mihmān" (49[b]/1)

muḥkem ol-: sağlam olmak

m.-sun

"*Hem gelüŋ aŋa yazuŋuz bir biti*
Muḥkem olsun *aramuzda bu ṣatı*" (8[b]/15)

müslümān ol-: müslüman olmak

m.-sun

"***Müslümān olsun*** *getürsün īmān*
Gitsün içinden anuŋ şekk ü gümān" (51[a]/12)

ne ol-/n'ol-: -: ne olmak

n.-a

"*Muʿabbirler bilmediler ol düşi*
*Eytdiler biz bilmezüz **n'ola** işi*" (25[a]/6)

n.-dı

"*Şordı **ne oldı** saŋa düşdüŋ yère*
Bize sen vèrgil ḫaber ʿaḳluŋ dère" (33[b]/5)

"*Yūsuf eydür Taŋrı'dandur ol baŋa*
*Cebre'īl eytdi yā **n'oldı** bes saŋa*" (23[a]/9)

"*Kim şorar Yūsuf aŋa **n'oldı** saŋa*
Aġlamaġuŋ bir nedendür eyt baŋa" (37[b]/4)

n.-duŋ

"*Kim **ne olduŋ** iŋiledüŋ sen ḳatı*
Döndi eydür ol Çalab'um ḳudreti" (36[b]/4)

"*Beŋzi şarardı dün ü gün aġlayu*
*Atası şorar aŋa **n'olduŋ** dèyü*" (12[b]/2)

n.-ısar

"*Eytdiler bildür düşümüz taʿbīrin*
***Ne olısar** eyt bize birin birin*" (22[b]/5)

n.-ur

"*İmdi diŋle bu ḥikāyet* ***ne olur***
Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya göŋli olur" (18[b]/11)

"*Yaʿḳūb eydür uşbular kim söylegil*
Saŋa ***n'olur*** *baŋa maʿlūm eylegil*" (49[a]/6)

ölü ol-: ölmüş sayılmak

"*Ḳul seven kişi meger delü ola*
Kend' özin ḳula vėren ***ölü ola***" (20[b]/5)

pere ol-: parçalanmak

p.-dı

"*Bunı dėyüp ḳamusı düşdi yėre*
Ḫurd uşandı ḳamusı ***oldı pere***" (11[a]/2)

"*Çün bu sözi söyledi düşdi yėre*
Ḫurd uşandı ***oldı*** *ol sāʿat* ***pere***" (16[a]/3)

peyġāmber ol-: peygamber olmak

p.-an

"*Aŋa eytgil* ***peyġāmber olan*** *kişi*
Ḥarām yėmez oġruluḳ degül işi" (43[a]/8)

"*Yūsuf eydür* ***peyġāmber olan*** *kişi*
Revā görmez kendüye zīnet işi" (49[a]/14)

rāżī ol-: kabul etmek

r.-dı

"***Oldı rāżī*** *ḳamusı gördi ṣavāb*
Kimse döndürmedi ol söze cevāb" (4[b]/5)

r.-ur

"*Hem Ḳoṭīfar* ***rāżī olur*** *sözine*
Bėş biŋ altun ḳoydılar terāzūye" (14[a]/8)

ṣaru ol-: sararıp solmak

ṣ.-dı

"*Dāya eydür yā ḳızum dön bir bėrü*
Neden ***oldı*** *göreyüm beŋzüŋ* ***ṣaru***" (16[b]/4)

ṣayru ol-: hastalanmak

ṣ.-maya

"*Anı her kim gėyse* ***ṣayru olmaya***
Daḫı aʿžāsına ziyān gelmeye "(45[b]/15)

ṣ.-ur

"***Ṣayru olur*** *Ḳoṭīfar sulṭān ölür*
Ol Ḳoṭīfar'dan Zelīḫā ṭul ḳalur" (21[b]/11)

selām ol-: selam olmak

"*İmdi ḳaṣdum devletüŋ olsun müdām*

Daḫı benden saŋa ***olsun*** *biŋ* ***selām***" (43[a]/14)

"*Ben yazılmış Yūsuf'dan sen Yaʿḳūb'a*
Saŋa biŋ ḳatla ***selām olsun*** *baba*" (47[b]/12)

suçlu ol-: suçlu olmak

s.-duḳ

"*İmdi bize suçumuz bağışlagil*
Suçlu olduḳ *yüzümüze urmaġıl*" (48[a]/8)

sulṭān ol-: sultan olmak

s.-a

"*Mışr içinde* ***sulṭān ola*** *ḳamuya*
Mışr'uŋ ehli ḳamu ṭura ṭapuya" (23[b]/1)

s.-dı

"*Bindi taḫta* ***oldı sulṭān*** *ḳamuya*
Ulu kiçi ḳamu ṭurdı ṭapuya" (26[b]/10)

"*Yūsf ḳulken* ***sulṭān oldı*** *aŋılu*
Taŋrı'sı ḳıldı anı şöyle ulu" (31[a]/7)

s.-dum

"*Benem oġluŋ Yūsuf adum belgülü*
Sulṭān oldum *Mışr'da yavlaḳ ulu*" (47[b]/13)

s.-duŋ

"*Yūsuf'ı Reyyān daḫı öper ḳucar*
Sulṭān olduŋ *dėr aŋa saçu saçar*" (26^{b}/11)

"*Şükr ḳılġıl* ***sulṭān olduŋ*** *sen ulu*
Suçumuzı bağşıla ʿafv eyleyü" (45^{b}/3)

s.-duḳda

"*Ol vaḳit* ***sulṭān*** *ki Yūsuf* ***olduḳda***
Mışır ehli ḳamu ṭapu ḳılduḳda" (32^{a}/12)

s.-ursa

"*Eytdiler* ***sulṭān olursa*** *ol bize*
Buyruġ ėdiser durur ḳamumuza" (2^{b}/4)

şükür ol-: şükür olmak

ş.-sun

"*Var ḳavuşġıl ṭur örü ḥasretüŋe*
Şükür olsun *dün ü gün dėr Taŋrı'ya*" (48^{a}/12)

tamām ol-: tamamlanmak, bitmek

t.-sun

"***Tamām olsun*** *ḳıṣṣa uşbu arada*
Vėrelüm ṣalavāt ulu Aḥmed'e" (52^{a}/13)

ṭoġru ol-: gerçek olmak

ṭ.-dı

"***Ṭoġru oldı*** *ne ki ol dėdi düşüm*
Anuŋ-içün ırġaram şimdi başum" (25[a]/14)

ṭolu aya beŋzer ol-: dolunay gibi olmak

ṭ.-ur

"***Ṭolu aya beŋzer olur*** *hem yüzi*
Görür olur hem anuŋ görmez gözi" (31[b]/13)

ṭolu ol-: dolmak

ṭ.-ur

"*Ḫazne içi boş-iken* ***ṭolu olur***
Ḳuş ėner gökden buŋa söyler gelür" (15[a]/12)

ṭopṭolu ol-: tamamen dolu olmak

ṭ.-ur

"*Ḳar yaġar yaġmur-ıla heybet ṭolu*
Sėl ṣuyıyla yazı ***olur ṭopṭolu***" (9[b]/5)

yırtuḳ ol-: yırtılmak

y.-a

"*Eytdi kim göŋlek eger* ***yırtuḳ ola***
Ardı bütün öŋ etegi yırtıla" (20[a]/7)

yigit ol-: gençleşmek

y.-ur

"*Cebre'īl gelür anı şol-dem ṣıġar*
Yigit olur *Zelīḫā on dört yaşar*" (31[b]/12)

yoġ ol-: kaybolmak

y.-dı

"*Eytdiler* ***yoġ oldı*** *bizden birimüz*
Aġlamaḳdan oldı görmez atamuz" (45[a]/7)

yoḫsul ol-: yoksullaşmak

y.-dı

"*Gėydi kilīm ḳuşaḳ eyledi otı*
Oldı yoḫsul *bī-nevā oldı ḳatı*" (30[b]/4)

yoḳsul ol-: yoksullaşmak

y.-dı

"***Oldı yoḳsul*** *oldı muḥtāc bir pūla*
Ne bir etmek kim anı günde bula" (30[b]/3)

2.1.2.1.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

ʿ**ādil ol-:** adil olmak

ʿā.-maya

"*Suçluyı ṭutan gerek kim ḳınaya*
Suçsuzı ḳınayan ʿ***ādil olmaya***" (40^{b}/7)

ansuz ol-: onsuz yaşamak

a.-maġa

"*Döymedi ol dāya* ***ansuz olmaġa***
Dāya diler imdi ḥīle ḳılmaġa" (40^{a}/5)

arı ol-: günahlardan temizlenmek

a.-dı

"*Ḳamu īmān getürüp* ***oldı arı***
Begnediler ol Yūsuf peyġāmberi" (10^{a}/10)

artuġ ol-: artmak, çoğalmak

a.-ur

"*Āh ėder artar anuŋ* ʿ*ışḳı odı*
Artuġ olur *aġlamaġı feryādı*" (12^{b}/9)

āṣī ol-: itaat etmemek

ā.-dı

"*Zindāna urġıl bu benüm ḳulumı*
Oldı ʿāṣī *baŋa tevbe ḳılu-mı*" (21^{b}/7)

baġlu ol-: tapmak

b.-dum

"***Baġlu oldum*** *seni Taŋrı eyleyü*
Ḫātūn-iken ben Mıṣır'da ṭaŋlayu" (31^{a}/6)

bolluḳ ol-: refah içinde yaşamak

b.-a

"*Yėdi yıl yaġmur yaġa otlar bite*
Bolluḳ ola *bata cihān niʿmete*" (25^{b}/11)

diri ol-: hayatta olmak

d.-dum

"*Söyler eydür ḳanı ol gözüm nūrı*
Ölmiş-idüm uş bu gün ***oldum diri***" (38^{a}/12)

dūşvār ol-: güçleşmek

d.-dı

"*Anı gördi Yūsuf'ı sevdi ḳatı*
Oldı dūşvār *Yūsuf'uŋ ḥāli yatı*" (16^{a}/12)

eyü duʿā ol-: güzel dualar edilmek

e.-a

"*Vėribigil oġlumı gelsün baŋa*
Dün ü gün ***eyü duʿā ola*** *saŋa*" (43^{b}/1)

ġammāz ol-: laf taşıyan olmak

ġ.-an

"*Yūsuf eydür ġammāzlıḳ işüm degül*
Ġammāz olan *kişiler ėşüm degül*" (14^{b}/9)

göŋli ol-: sevip istemek

g.-ur

"*İmdi diŋle bu ḥikāyet ne olur*
Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya ***göŋli olur***" (18^{b}/11)

gözi yaşı ırmaḳ ol-: şiddetli ağlamak

g.-dı

"*Eti teni zārīlıḳla eridi*
Oldı *ırmaḳ* ***gözi yaşı*** *yöridi*" (38^{b}/7)

ḥayrān ol-:

1. şaşırmak

ḥ.-dı

"*Secdeden götürdi başın ağlayu*
Oldı ḥayrān *anı gören ṭaŋlayu*" (11[b]/1)

ḥ.-ur

"*Yüzin gören kişiler anuŋ paşa*
Ḥayran olur *dėremez ʿaḳlın başa*" (11[b]/4)

2. beğenmek

ḥ.-dı

"*Geldi gördi Yūsuf'ı ʿacebledi*
Oldı ḥayrān *bir zamān key ṭaŋladı*" (14[a]/4)

"*Ḳıldılar āh ḳamusı düşdi yėre*
Oldı ḥayrān *esrüdi anı göre*" (21[a]/5)

ḥ.-dum

"***Ḥayran oldum*** *ṭaŋladum göreliden*
Aṣlı peyġāmber durur anı ėden" (41[a]/5)

ḥ.-ur

"*Ḳatı ṭaŋlar ol şārı ol gezüben*
Ḥayrān olur *her yėre kim varuban*" (51[b]/1)

işi ağlamaḳ ol-: sürekli ağlamak

i.-dı

"*Gėce gündüz **aġlamaḳ oldı işi***
Sėl gibi aḳar anuŋ gözi yaşı" (6^{b}/15)

ṭurmaz ol-: kalkamaz olmak

ṭ.-a

"*Aġladam Yaʿḳūb'ı ben görmez ola*
*Hem yėrinden ḳavzanup **ṭurmaz ola***" (46^{a}/14)

ḳoca ol-: yaşlanmak

ḳ.-ur

"*Anda Yūsuf eglenür **olur ḳoca***
ʿÖmri kim yaḳın gelür çıḳa uca" (51^{b}/2)

ḳul ol-: birinin hizmetinde bulunmak

ḳ.-an

"*Döndi Yūsuf söyledi Zelīḫā'ya*
***Ḳul olan** bunuŋ gibi ṭon mı gėye*" (15^{b}/5)

ḳ.-dı

"*Cebre'īl gökden yėre ėndi ki bil*
***Oldı ḳul** kim gör Çalab'a secde ḳıl*" (30^{a}/1)

"*Gör anı kim saŋa ḳulumdur dėyen*

*Nėce **ḳul oldı** saŋa ḳarşu ʿiyān*" (30[a]/2)

maġbūn ol-: aldanmak

m.-dı

"*Anda iblīs **maġbūn oldı** aġladı*
Taŋrı Yūsuf'ı şerinden saḳladı" (18[b]/2)

melūl ol-: üzülmek

m.-dı

"*Çünki Yūsuf naẓar ėtdi ol işe*
*Göŋli **melūl oldı** ḳıldı endīşe*" (11[a]/12)

muḥtāc ol-: ihtiyaç duymak

m.-dı

"*Oldı yoḳsul **oldı muḥtāc** bir pūla*
Ne bir etmek kim anı günde bula" (30[b]/3)

muṭīʿ ol-: itaat etmek

m.-ġıl

"*Ḳoy Ḳoṭīfar gitsün ü sen bėrü gel*
***Muṭīʿ olġıl** ḳaçma benden gėrü gel*" (17[b]/11)

müdām ol-: sürekli olmak, devam etmek

m.-sun

"*İmdi ḳaşdum devletüŋ* ***olsun müdām***
Daḫı benden saŋa olsun biŋ selām" (43ª/14)

oġul ol-: evlatlık yapmak

o.-sun

"*Uşbu ḳul ḳutlu durur yüzi bize*
Key ʿazīz ṭut bu ***oġul olsun*** *bize*" (15ª/14)

ögüde girmez ol-: nasihat kâr etmemek

ö.-ur

"*ʿĀşıḳ olan* ***ögüde girmez olur***
İki gözi örtülü görmez olur" (16ᵇ/9)

ölü ol-: çok acı çekmek

"*Seni geldüm bulmadum oldum delü*
Ḥasretüŋden iŋleyü ***oldum ölü***" (18ª/6)

perde ol-: perdelemek, korumak

p.-ur

"***Perd' olur*** *Yūsuf'a Yūsuf yuyunur*
Bir ḳavil oldur Yūsuf aŋa binür" (12ª/1)

peşmān ol-: yaptığına hayıflanmak

p.-ur

"***Peşmān olur*** *Yūsuf'ı alduġına*
İçi göynür ẖazne boş ḳalduġına" (14[b]/14)

risvā ol-: rezil olmak

r.-ur

"*Dāya eydür ʿışḳ işi şöyle olur*
Gitse udı ʿāşıḳuŋ ***risvā olur***" (16[b]/7)

sākin ol-: sakin olmak

s.-ur

"*Varı şehvet barmaġından tökülür*
Şehveti gider bu kez ***sākin olur***" (19[b]/7)

şefāʿatci ol-: şefaatçi olmak

ş.-a

"*Çün Muḥammed* ***şefāʿatcimüz ola***
Ḥaḳ size ʿaceb midür raḥmet ḳıla" (27[b]/14)

taḳdīr ol-: takdir edilmek

t.-ısar

"*Ol büt eydür nebīdür sen sevdügüŋ*
Eyle ***taḳdīr olısar*** *dėrgil ögüŋ*" (16[a]/2)

ṭanuḳ ol-: şahitlik etmek

ṭ.-sun

"*Yūsuf eydür ṣuçlu Zelḫā'dur yalan*
Baŋa ***ṭanuḳ olsun*** *uşbu oġlan*" (19^{b}/14)

ṭarlıḳ ol-: kuraklık olmak

ṭ.-dı

"*Tābūtı çıḳardılar eyle ḳılu*
Oldı ṭarlıḳ *bu kez ol yaŋa ulu*" (51^{b}/13)

ṭ.-ur

"*Bitmez ot yaġmaz ki yaġmur yėdi yıl*
Ṭarlıḳ olur *ne ḫo eser anda yėl*" (29^{a}/8)

2.1.2.1.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

başları aşaġa ol-: mahcup olmak

b.-dı

"***Aşaġa oldı*** *ḳamunuŋ* ***başları***
Öglerine geldi fāsid işleri" (45^{b}/1)

dilsüz ol-: konuşmamak, söz söylememek

d.-ġıl

"*Ḳaravaşlar ėytdiler budur begüŋ*
***Dilsüz olġıl** başuŋa dėrgil ögüŋ*" (13[b]/1)

iki ḳat ol-: eğilmek

i.-dı

"***İki ḳat oldı** ṭapu ḳıldı aŋa*
Ėlini alup gelür şehrden yaŋa" (10[b]/7)

yoldaş ol-: yanında bulunmak, eşlik etmek

y.-am

"*Yūsuf eydür ben saŋa ḳardaş olam*
*Bir arada oturam **yoldaş olam***" (39[a]/13)

2.1.2.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + Yardımcı Fiil ile Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış

2.1.2.2.1. Kurallı Birleşik (Tasvirî) Fiillerde Kılınış

2.1.2.2.1.1. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Gelmek* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

ṭuru gel-: ayağa kalkmak

"***Ṭuru geldi** ol-dem u ḳuçdı anı*

N’eylesün ʿāşıḳ durur göynür cānı “(19[a]/9)

“***Ṭuru gelür*** *Yūsuf’ı öper ḳucar*
Üç yüz altmış ṭon aŋa keser biçer” (15[b]/1)

ṭurı gel-: ayağa kalmak

ṭ.-u

*“**Ṭuru** gelür Yūsuf’ı öper ḳucar*
Üç yüz altmış ṭon aŋa keser biçer” (15[b]/1)

*“**Ṭuru** geldi ol-dem u ḳuçdı anı*
N’eylesün ʿāşıḳ durur göynür cānı” (19[a]/9)

“ʿAvrat eydür Zelḫā’ya tėz ṭur örü
*Yūsuf’uŋ uş geldi **ṭuru** gel bėrü”* (30[b]/15)

ṭ.-ı

*“**Ṭurı** geldi kend’ özin yudı arı*
Şükr ėdüp secde ḳıluban yalvarı” (25[a]/1)

oyanu gel-: hemen uyanmak

“***Oyanu gelür*** *Zelīḫā uyḫudan*
Beŋzi güler olur emīn ḳayġudan” (12[b]/14)

2.1.2.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.2. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Kalmak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

ʿ**acebleşü ḳal-:** şaşırmak

ʿ***a.-ur***

"*Görüşür bu kez ṭururlar aġlaşu*
Kim ***ḳalur*** *görür-ise* ʿ***acebleşü***" (47ª/14)

2.1.2.2.1.3. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Koymak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

aṣa ḳoy-: asıvermek

"***Aṣa ḳoyalar*** *tenüŋ iyiye*
Gele ḳuşlar bėynüŋi ala yėye" (22^{b}/10)

2.1.2.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.4. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Turmak* (Sürerlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

örü ṭur-: ayağa kalkmak

ö.!

"*Geldi sulṭānlıḳ saŋa imden gėrü*
Eyle ḳulluḳ Taŋrı'ya tėz ***ṭur örü***" (24^{b}/15)

"*Eytdi mālik seni inder* ***ṭur örü***
Geldi eylük muştuluḳ ṭur gel bėrü" (26^{a}/3)

"*ʿAvrat eydür Zelḫā'ya tėz* ***ṭur örü***
Yūsuf'uŋ uş geldi ṭuru gel bėrü" (30^{b}/15)

"*Var ḳavuşġıl* ***ṭur örü*** *ḥasretüŋe*
Şükür olsun dün ü gün dėr Taŋrı'ya" (48[a]/12)

"*Geldi peyġāmberlıḳ saŋa* ***ṭur örü***
Eyle daʿvet ḫalḳı saŋa bildürü" (50[b]/10)

ö.-dı

"*Çünki gördi Hūd anı* ***ṭurdı örü***
Eytdi yā Yūsuf ḳayurma gel bėrü" (5[a]/14)

"*Yūsuf'ı oḳıdı anda içerü*
Girdi Yūsuf Zelīḫā ***ṭurdı örü***" (17[b]/2)

ö.-amaz

"*Ḳavzanup kendüsi* ***ṭuramaz örü***
Dün ü gün ol senüŋ-içün ḳıġıru" (38[b]/9)

ö.-ur

"*Anı görür Ḳoṭīfar döner gėrü*
Devşürür Zelḫā ögin ***ṭurur örü***" (13[b]/4)

"*Bunı ėşidür düşer şol-dem yėre*
Çıġırur ***örü ṭurur*** *ʿaḳlın dėre*" (38[a]/11)

"*Bir zamān yatar* ***örü ṭurur*** *gėrü*
Ol yine düşer oġul dėr çaġıru" (47[a]/13)

2.1.2.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

ṭanışı ṭur-: konuşmak

"***Ṭurur*** *iken bunlar anı* ***ṭanışı***
Geldi Yūsuf'dan bulara bir kişi" (41[a]/6)

2.1.2.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

görü ṭur-: sürekli görmek

g.-ur

"***Görü ṭurur*** *her ne ḳılsavuz günāh*
Ger ḳılavuz ol günāha bir kez āh" (1[b]/5)

2.1.2.2.1.5. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Umak* (Yeterlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

bul-: bulmak

b.-amadum

"*Oyandum* ***bulamadum*** *oldum delü*
Aġladum dün gün o yıl zārī ḳılu" (18[a]/1)

b.-ımadı

"*Geldi Mūsā istedi* ***bulımadı***
Ḳandalığın Yūsuf'uŋ bilimedi" (52[a]/5)

b.-ımaz

"*Bir zamāndan ṣoŋra anı* ***bulımaz***
Ṭaŋlar anı ḳanca vardı bilimez" (36[b]/10)

2.1.2.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

bil-:

1. anlamak

b.-imedi

"*Geldi Mūsā istedi bul**ı**madı*
Ḳandalıġın Yūsuf'uŋ ***bilimedi***" (52[a]/5)

b.-imez

"*Bir zamāndan ṣoŋra anı bulımaz*
Ṭaŋlar anı ḳanca vardı ***bilimez***" (36[b]/10)

2. bilmek

b.-imez

"*Atası delürdi dėr baġlaŋ elin*
Sözi azdı ***bilimez*** *kendü ḥālin*" (12[b]/10)

2.1.2.2.1.6. Fiil + Zarf-fiil Eki + *Vėrmek* (Tezlik) Yardımcı Fiili ile Yapılan Birleşik Fiiller

2.1.2.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

şunı vėr-: uzatıvermek

ş.-ver-:

"***Şunı vėrdi*** *bitigi oḳıŋ dėyü*
Bitide varın bulardan irdeyü" (43[b]/14)

şunu vėr-: uzatıvermek

ş.-u

"*Ṭapu ḳıldılar ḳamusı yalvaru*
Öpdiler ol bitigi ***şunu vėrü***" (43[b]/6)

eydivėr-: söyleyivermek

e.!

"***Eydivėr*** *taʿbīrini anuŋ baŋa*
Eydeyüm ol gördügüm düşi saŋa" (2[a]/9)

"*Yaʿḳūb eydür* ***eydi vėr*** *anı bilem*
Eydür ʿAzrā'il saŋa şunı dėrem" (42[a]/5)

e.-gil

"*Saŋa eydür-ise kimüŋ oğlısın*
Eydi vėrgil *aŋa sözüŋ ṭoġrısın*" (38[a]/1)

"*Eytdi Yaʿḳūb evi ḳandadur dėgil*
Anı baŋa ***eydi vėrgil*** *söylegil*" (46[b]/14)

e.-ür

"*Anı ündep bunda ṣoralum düşin*
Bize ol ḫod ***eydivėrür*** *görmüşin*" (2[b]/6)

"*İki altunı vėrür yorar düşin*
Eydi vėrür *ol düşinüŋ güneşin*" (7[a]/7)

bulı vėr-: buluvermek

b.!

"*N'ėdeyim ḳızıl yāḳūtdur ben anı*
Hele ***bulı vėr*** *baŋa ol oğlanı*" (40[a]/8)

ėledi vėr-: götürüvermek

ė.-ŋ

"*Yaʿḳūb eydür bir bu kez daḫı varuŋ*
Yine ol ḳumāşı ***ėledi vėrüŋ***" (35[b]/1)

2.1.2.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.1.2.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiillerde Kılınış

2.1.2.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS]

ac ḳoy-: âciz ve parasız bırakmak

"*Eytdi dün gün ṭapar-ıdum ben seni*
Āḫir ***ac ḳoyduŋ*** *ṭulaz yoḫsul beni*" (31[a]/5)

ad ur-: ad vermek, ad koymak

"*Yūsuf eydür nite* ***urduŋ*** *bu* ***adı***
Uşbu maḳṣūdın işüŋ eyt ne idi" (38[b]/14)

"***Urdı ad*** *Şahru 'l-Ġayūm Yūsuf aŋa*
Anı görenler batar-ıdı ṭaŋa" (51[a]/7)

ad vur-: ad vermek, ad koymak

"*Yapdı şehr iki yanın yavlaḳ ulu*
Vurdı ad *Ḥarman aŋa hem ḫoş ḫūlu*" (51[a]/8)

(ad) vėr-: ad koymak

"*Döndi eydür var üç oğlum her biri*
Vėrdüm *efʿālüŋe beŋzer* ***adları***" (38[b]/12)

"*Birine Ḳurd birine* ***vėrdüm*** *Ḳanı*
Daḫı Yūsuf birine dėdüm anı" (38^{b}/13)

"***Vėrdüm ad*** *üçünciye Yūsuf dėyü*
Maḳṣūdum seni aŋam unutmayu" (39^{a}/3)

aġu vėr-: zehir vermek, zehirlemek

"***Aġu vėrsün*** *Melik Reyyān'a sāḳī*
Hem ittifāḳlaşsun ḫon-salār daḫı" (22^{a}/7)

aġaca aş-: idam etmek

"***Aġaca aşuŋ*** *buları kim öle*
Ḳamusı yalvardılar zārī ḳıla" (45^{a}/6)

ʿ**aḳlı git-:** kendisinden geçmek, bayılmak

"*Muştuladılar Yūsuf'ı ol ere*
Geldi gördi ***gitdi ʿaḳlı*** *ey yārā*" (8^{a}/8)

"*Çünki görür ol melik Yūsuf yüzin*
*ʿ**Aḳlı gider** unudur ol kend' özin*" (10^{b}/4)

"*Her ki görürse beni* ***ʿaḳlı gider***
Külli bir kezden cānın dėr terk ėder" (11^{a}/9)

"*Ol ḫātūnlar çünki gördiler yüzin*
*ʿ**Aḳlı gidüp** unudurlar kend' özin*" (21^{a}/4)

"*Dili ṭutuldı ḳamu beŋzi ṣolu*
*ʿ**Aḳlı gitdi** ḳorḳudan oldı delü*" (44^{a}/6)

ʿ**aḳ(ı)l al-:** aklını başından almak

"*Eydeler anlar bu ṭamu heybeti*
*ʿ**Aḳlumuz aldı** bizi yaḳdı ḳatı*" (27[a]/10)

ʿ**aḳlı başına gel-:** aklı başına gelmek

"'*ʿ**Aḳlı gelür başına** dėrer ögi*
Ṣorar eydür bu mıdur ḳāfle begi" (10[b]/5)

ʿ**aḳ(ı)l dėr-:** aklını başına toplamak

"*Ṣordı ne oldı saŋa düşdüŋ yėre*
*Bize sen vėrgil ḫaber ʿ**aḳluŋ dėre***" (33[b]/5)

"*Bunı ėşidür düşer şol-dem yėre*
*Çıġırur örü ṭurur ʿ**aḳlın dėre***" (38[a]/11)

"*Bunı ėşidür düşer şol-dem yėre*
*Güci yėtmez kim ṭura ʿ**aḳlın dėre***" (47[a]/12)

ʿ**aḳlı başa dėr-:** aklını başına toplamak

"*Yüzin gören kişiler anuŋ paşa*
*Ḥayran olur **dėremez** ʿ**aḳlın başa***" (11[b]/4)

"*Anı gördi ʿ**aḳlı dėrdi başına***
Ḳıldı ṣabr ol ḳılduġı ḳaṣd işine" (19[a]/7)

and iç-: yemin etmek

"*Gider-iken ḳamusı ṭanışdılar*

Öldürelüm dėyüben ***and içdiler***” (3[a]/13)

“*Uşbu düzgün düzdiler yolca gidü*
İçdiler and *ḳamu ḳavlin berkidü*” (3[b]/1)

“***And içdüŋ*** *anduŋı nėçün sıduŋ*
Yėg-idi-key anduŋı sımayaduŋ” (4[a]/12)

“*Gelüŋ imdi dėdiler* ***and içelüm***
Bir uġurdan varıcaḳ ağlaşalum” (5[b]/11)

“*Gerek-ise* ***and içem*** *kim yėmedüm*
Doġru eytdüm saŋa yalan dėmedüm” (6[b]/11)

“*Ol bezergān* ***and içer*** *söylemeyem*
Kim-idügüŋ ḫalḳa fāş eylemeyem” (14[b]/4)

“*Eytdiler* ***and içerüz*** *biz ḳamumuz*
Saḳlayavuz gelmeye aŋa yavuz” (35[a]/13)

“*Bir uġurda ḳamusı* ***and içdiler***
Ṭuruban yüklü yükini açdılar” (35[a]/14)

“*Egrilik hėç ḳılmaduḳ bunda size*
And içerüz *and vėrürseŋüz bize*” (39[b]/7)

and vėr-: ant vermek, yemin vermek

“***Vėrdiler and*** *düşüŋi dėgil dėyü*
Eyle maʿlūm anı bize söyleyü” (2[b]/11)

“*Egrilik hėç ḳılmaduḳ bunda size*

And içerüz ***and vėrürseŋüz*** *bize*" (39^{b}/7)

and sı-: yemini bozmak

"*And içdüŋ* ***anduŋı*** *nėçün* ***sıduŋ***
Yėg-idi-key ***anduŋı sımayaduŋ***" *(4^{a}/12)*

aradan götür-: ortadan kaldırmak, öldürmek

"*Bilelüm aḥvālin anuŋ belgülü*
Götürelüm aradan *fitne ḳılu*" (2^{b}/7)

ʿ**āşıḳ ol-:** âşık olmak

"ʿ***Āşıḳ oldı*** *Yūsuf'uŋ ṣıfātına*
Ārzūlardı kim baḳa ṣūretine" (5^{a}/7)

"ʿ***Āşıḳ olur*** *bir naẓarda ṣūrete*
ʿ***Āşıḳ olan*** *nėce uyuya yata*" (12^{b}/1)

"ʿ***Āşıḳ oldum*** *baḳıcaḳ ol ṣūrete*
Bilmezem ḳandalığın anuŋ ata" (12^{b}/4)

"*Zelḫā eydür uṣluyam sensin delü*
ʿ***Āşıḳ olan*** *del' mi ey uṣdan alu*" (12^{b}/11)

"*Zelḫā eydür yā ṣanem aŋla ḥālüm*
ʿ***Āşıḳ oldum*** *göynürüm ṭutġıl elüm*" (15^{b}/14)

"*Ṣaġ teni bu ʿışḳ odı ṣayru ḳılur*
Ol ki ʿ***āşıḳ olmadı*** *ol ne bilür*" (16^{b}/8)

"*ʿĀşıḳ olan ögüde girmez olur*
İki gözi örtülü görmez olur" (16[b]/9)

"*Ol ṣūretler naḳşını görsün gözi*
Ṣabrı gitsün ʿāşıḳ olsun kend' özi" (17[a]/11)

"*Zelḫā dėr varsun Ḳoṭīfar kim işe*
ʿĀşıḳ oldum n'eylerem anı paşa" (17[b]/10)

"*ʿĀşıḳ olur Yūsuf aŋa azılu*
Gördi bir el ayasında yazılu" (18[b]/12)

"*Eytdiler Zelīḫā'ya gelmiş belā*
ʿĀşıḳ olmış ol bir ʿİmrānī ḳula" (20[b]/2)

"*Ben ʿaceb mi ʿāşıḳ oldumsa buŋa*
Gördüŋüz yüzini batduŋuz ṭaŋa" (21[a]/12)

ayruġa bıraḳ-: başkasının olmak

"*Uş benem eyitdi sen açġıl gözüŋ*
***Ayruġa bıraḳmagil** sen kend' özüŋ*" (12[b]/7)

az ḳal-: az kalmak

"*Ṭurdı Yūsuf köşkini tepdi paşa*
*Titredi sarāy ki **az ḳaldı** düşe*" (41[a]/11)

bahā kes-: değer biçmek

"*Ḳoṭīfar söyler bezergān ḫocaya*
***Kes bahāsın** ḳuluŋı eyt nėçeye*" (14[a]/6)

barmağından tökül-: parmağından dökülmek, yok olmak

"*Varı şehvet **barmağından tökülür***
Şehveti gider bu kez sākin olur" (19^{b}/7)

başını secdeden götür-: başını secdeden kaldırmak

"***Başını götürdi secdeden** gėrü*
Yā asafā ʿalā Yūsufa dėyü" (42^{a}/7)

belā ėt-: bela etmek, iş açmak

"*Bu söz-idi Yūsuf'a **belā ėden***
Anı kem nesneye ṣatup var ėden" (7^{b}/15)

belā gel-: bela gelmek

"*Tevbe ḳıluŋ bu işe gelüŋ yola*
*Yoḳsa Taŋrı'dan **gelür** size **belā***" (4^{b}/1)

"*Varuŋ avlaŋ getürüŋ ḳurdı ele*
*Yoḫsa Taŋrı'dan **gele** size **belā***" (6^{b}/3)

"*Eytdiler Zelīḫā'ya **gelmiş belā***
ʿĀşıḳ olmış ol bir ʿİmrānī ḳula" (20^{b}/2)

"*Yoḫsa duʿā ḳıluram zārī-y-ıla*
*Allāh'umdan **gelür** ʿAzīz'e **belā***" (43^{a}/12)

belā git-: bela gitmek

"*Tevbe ḳılsun ṣuçına gelsün yola*

Tā ki ***gide*** *üstümüzden bu* ***belā***" (9^b/7)

beŋzi ṣarar-: yüzü sararmak

"***Beŋzi ṣarardı*** *dün ü gün aġlayu*
Atası ṣorar aŋa n'olduŋ dėyü" (12^b/2)

beŋzi ṣol-: yüzü solmak

"*Kim bular ṣūrete ol-dem baḳışur*
Beŋzi ṣolar *ḳamu ḳorḳar titreşür*" (37^a/8)

"*Dili ṭutuldı ḳamu* ***beŋzi ṣolu***
ʿAḳlı gitdi ḳorḳudan oldı delü" (44^a/6)

beşāret vėr-: müjdelemek

"***Vėr beşāret*** *bunlara ḳurtulmaġa*
Al ėlet bunları girsün uçmaġa" (28^a/4)

bulut git-: bulut kaybolmak

"*Ol sāʿat* ***bulut gider*** *gün açılur*
Şavḳ-ı nūrı ʿālem üzre saçılur" (9^b/13)

bulut ḳop-: bulut belirmek

"*Bir kez āh eyler Yūsuf iŋileyü*
Bir ḳara ***bulut ḳopar*** *gök gürleyü*" (9^b/4)

buyruḳ ṭut-: emri yerine getirmek

"*Ḫaznedār* ***buyruḳ ṭutar*** *varur aŋa*
Ḫazne ṭolmış māl-ıla batar ṭaŋa" (15[a]/1)

"Eytti Rūm'uŋ issi Ḳayṣer bir ere
Buyruġum ṭut *Mıṣr'a varġıl ey yarā*" (22[a]/5)

"*Ol varur Mıṣr'a* ***ṭutar buyruḳ*** *kişi*
Bildürür bunlara anda ol işi" (22[a]/8)

"*Anı cüftlen Taŋrı'nuŋ* ***ṭut buyruġın***
Ḳudreti var gidere ḳarılıġın" (31[b]/8)

"*Ḫaznedār* ***buyruḳ ṭutar*** *alur gelür*
Yūsuf açar ṣandūġı gör ne ḳılur" (43[b]/12)

buyruḳ ol-: buyruk gelmek

"***Buyruḳ oldı*** *Cebre'īl tėz ėn yėre*
Ḳomaġıl Yūsuf'ı ki yėre ėre" (4[b]/13)

cān al-: can almak, öldürmek

"*Zelḫā eydür nėce tevbe ḳılayum*
ʿIşḳ-ıla boġduŋ ***cānum al*** *öleyüm*" (20[a]/14)

"*Eydür ʿAzrā'il* ***cānını almadum***
Cānın almaḳ *ḳaṣdın aŋa ḳılmadum*" (42[a]/2)

cān ėlt-: canını almak

"*Eytdi Yaʿḳūb vaḳit oldı gitmege*
Gelüp ʿAzrā'il ***cānuŋı ėltmege***" (49[b]/11)

cān Ḥaḳ'a vėr-: ölmek

"*Az zamān gėçmez Yūsuf daḫı gider*
***Cān Ḥaḳ'a vėrür** dünyāyı terk ėder*" (51^{b}/5)

cān ısmarla-: can teslim etmek

"*Bu Mışır yėrüŋ degüldür ṭurmaġıl*
*Var ataŋ ḳatına **cān ısmarlaġıl***" (49^{b}/12)

cān vėr-: can vermek, ölmek

"*Ṣundı aldı bi'smi'llāh dėyü arı*
*İçdi anı düşdi yėre **cān vėri***" (50^{a}/13)

cāna od ur-: gönle aşk ateşi düşürmek

"*Söyler eydür bir **od urduŋ cānuma***
Gel bėrü dėr bir dem otur yanuma" (19^{a}/2)

çāre ḳalma-: çözüm yolu kalmamak

"*Yūsuf'a dėr **ḳalmadı** ayruḳ **çāre***
Ḳapu bağlandı Yūsuf ḳanda vara" (18^{a}/13)

cānı çıḳ-: canı çıkmak, ölmek

"*Kim vėrür bir altunı görür anı*
*Altunı yoḳ ḥasedden **çıḳar cānı***" (11^{b}/7)

"*Sini tamām ḳazdılar şöyle ki var*
*Yaʿḳūb'uŋ ol **cānı çıḳmaġa** ėver*" (50^{a}/8)

cānı gevdeden çıḳup uç-: canı bedenden çıkıp uçmak

"*Ṣundı anı Yaʿḳūb'a içsün dėyü*
Cānı gevdeden çıḳup uçsun *dėyü*" (50ª/12)

cānı gevdeden uç-: canı gövdeden uçmak, ölmek

"*Bunı dėr Yūsuf'ı öper ḳucar*
Düşer ölür ***cānı gevdeden uçar***" (5ᵇ/5)

cānı Ḥaḳ'a var-: ölmek

"*Yėdi ḳurd anı* ***cānı vardı Ḥaḳ'a***
Anı aŋduḳ bu ṣūretlere baḳa" (37ª/13)

cānı terk ėt-: canı feda etmek, canından olmak

"*Her ki görürse beni ʿaḳlı gider*
Külli bir kezden ***cānın*** *dėr* ***terk ėder***" (11ª/9)

"*Kimi düşer uġunur uṣṣı gider*
Kimi görmege ***cānın terk ėder***" (11ᵇ/9)

"*Biz ḳamuyı görmez-ise ol n'ėde*
Bir uġurda ol ***cānını terk ėde***" (45ª/8)

cānı uçmaġa var-: ölmek, cennete gitmek

"*Bunlar eydür ḳanı ḳurt yėdi anı*
Uçmaġa vardı *anuŋ şimdi* ***cānı***" (34ª/14)

çāre bul-: çözüm yolu bulmak

"*Dāya eydür dėsedüŋ öŋdin baŋa*
Tėz ***bulurdum çāre*** *uşda ben saŋa*" (16^{b}/10)

çirkīn iyi ṭuy-: kötü koku almak, hissetmek

"*Ṣoŋra* ***çirkīn iyi ṭuydum*** *ben yine*
Anuŋ-içün aġladum döne döne" (35^{a}/2)

dek ile gel-: denk gelmek, ancak karşılamak

"*Sözi muḫtaṣar getüreyüm dile*
Ḫazne mālı cümle ***geldi dek-ile***" (14^{a}/10)

derdi git-: dertten kurtulmak

"*Dertlü kişi gėyse ger* ***derdi gider***
Gėyse dertsüz kişiler gör kim n'ėder" (46^{a}/1)

destūr gel-: izin verilmek

"*Çün Beşīr ol Kenʿān'a on gün ḳala*
Taŋrı'dan ***destūr gelür*** *şol-dem yėle*" (46^{b}/7)

destūr ol-: izin verilmek

"***Oldı destūr*** *ṭur yapuş bu urġana*
Çıḳ ḳuyudan tesbīḥ eyle Sübḥān'a" (7^{b}/11)

destūr vėr-: izin vermek

"*Eytdi* ***destūr vėr*** *baŋa tā kim varam*
Ne ki ḳurd var ḳamu bunda getürem" (6^{b}/9)

"*Zelḫā eydür ataŋı aġırlaram*
Vėr *ki* ***destūr*** *ol sarāya ünderem*" (49[a]/13)

devlete tegin-: saadete ermek

"*Çünki Bünyāmīn girür ol ḫalvete*
Ḳardaşın görür ***teginür devlete***" (38[b]/3)

dil vėr-: konuşturmak, dile getirmek

"***Vėrdi dil*** *Ḥaḳ Taŋrı ḳurda söyledi*
Vėrdi selām Yaʿḳūb'a ṭap'eyledi" (6[b]/7)

"*Ḥaḳ Çalab'uŋ ḳudreti gör n'eyledi*
Ṣaneme ***dil vėrdi*** *şol-dem söyledi*" (16[a]/1)

dile getür-: akla getirmek

"*Taŋrı'yı* ***getürmedüŋ*** *sen* ***dilüŋe***
Necātı kāfirden umduŋ kendüŋe" (23[a]/10)

dili ṭutul-: konuşamaz hâle gelmek

"***Dili ṭutuldı*** *ḳamu beŋzi ṣolu*
ʿAḳlı gitdi ḳorḳudan oldı delü" (44[a]/6)

diline gel-: aklına gelmek, düşüncesine gelmek

"*At daḫı getürdiler kim ol bine*
Gör ki ne ***gelür*** *Yūsuf'uŋ* ***diline***" (22[b]/14)

dünyāyı terk ėt-: ölmek

"*Az zamān gėçmez Yūsuf daḫı gider*
Cān Ḥaḳ'a vėrür ***dünyāyı terk ėder***" (51[b]/5)

düşe gir-: düşe girmek, rüyaya girmek

"*Bėrisi yıl yine* ***girdüŋ*** *sen* ***düşe***
Vėrdüŋ ögüt söyledüŋ baŋa paşa" (18[a]/2)

düşine gel-: düşüne girmek, rüyasına girmek

"*Çün Zelīḫā ėrdi yıluŋ başına*
Yine ***geldi*** *o Zelīḫā* ***düşine***" (12[b]/6)

düzgün düz-: tuzak kurmak

"*Uşbu* ***düzgün düzdiler*** *yolca gidü*
İçdiler and ḳamu ḳavlin berkidü" (3[b]/1)

ecel gel-: ecel gelmek

"*Kim yėrişe senüŋ ʿömrüŋ va'desi*
Ecelüŋ geldükde *lā-büd gidesi*" (50[b]/9)

ele düş-: yakalanmak

"*Elli yıldur yanaram hecrüŋ-ile*
Şimdi buldum uş seni ***düşdüŋ ele***" (18[a]/7)

ele gir-: yakalanmak

"*Bulasın istedügüŋ* ***gire ele***
Bunı èşidür ḫoca girür yola" (7[b]/4)

eti teni şarar-: bedeni sararıp solmak

"*Gün geldükçe* ***eti teni şararur***
ʿIşḳ odı yaḳar anı şayru ḳılur" (16[a]/13)

eylük gel-: iyi haber gelmek

"*Eytdi mālik seni inder ṭur örü*
Geldi eylük *muştuluḳ ṭur gel bėrü*" (26[a]/3)

fikre düş-: düşünceye dalmak

"*Ol ḫoca gördi anı* ***fikre düşer***
Yūsuf'uŋ elin ayaġın tėz şėşer" (9[b]/14)

geyik ata var-: avlanmaya gitmek

"*Yaʿḳūb eydür ḳardaşları aldılar*
Tefārüce ***geyik ata vardılar***" (3[b]/4)

geyige oḳ at-: avlanmak

"*Eydelüm ḳurt ḳapdı Yūsuf'ı ata*
Biz ṭaġılmışduḳ ***geyige oḳ ata***" (5[b]/12)

gerdege gir-: gelinle güvey gerdekte bir araya gelmek

"*Zī ki getürdüm bu sözi ben aŋa*
Girdi *Zelḫā-y-ıla Yūsuf* ***gerdege***" (32[a]/1)

ġıslīn vėr-: irin vermek

"*Mālik-i Żārī' varur and' içine*
Ġıslīn vėrür *şu aluban içine*" (27[b]/6)

gün ėn-: güneş batmak

"*Eydür ol kim anda gördüŋ sen ayıḳ*
Gün ėnerdi *üstüŋe anda bayıḳ*" (7[a]/8)

gönlüŋden çıḳar-: fikrinden çıkarmak, vazgeçmek

"*Gel yola bu işi* ***gönlüŋden çıḳar***
Nėce ḳıla bu işi peyġāmber" (19[a]/15)

gönli düş-: âşık olmak, tutulmak

"*Yūsuf döner çünki varur sarāya*
Gönli düşer *Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya*" (31[b]/10)

gönli ġuṣṣası git-: gönlünün gamı gitmek

"*Zī şīrīn söz Yūsuf ḳıṣṣası*
Diŋleyenüŋ ***gide gönli ġuṣṣası***" (2[a]/1)

görmez ol-: kör olmak

"*Eytdiler yoġ oldı bizden birimüz*
Aġlamaḳdan ***oldı görmez*** *atamuz*" (45[a]/7)

görür ol-: görmeye başlamak

"*Ṭolu aya beŋzer olur hem yüzi*
Görür olur *hem anuŋ görmez gözi*" (31[b]/13)

"*Vėre yigitlik aŋa görklü ola*
Gözleri görmez-iken görür ola" (31[b]/9)

gözü açıl-: görmeye başlamak

"*İki **gözi açılur** görür gözi*
Sen nesin dėr söyler aŋa kend' özi" (47[b]/2)

gün açıl-: havanın açılması, aydınlanması

"*Ol sāʿat bulut gider **gün açılur***
Şavḳ-ı nūrı ʿālem üzre saçılur" (9[b]/13)

gün ėn-: güneş batmak

"*Eydür ol kim anda gördüŋ sen ayıḳ*
***Gün ėnerdi** üstüŋe anda bayıḳ*" (7[a]/8)

ḫaber vėr-: haber vermek

"*Yūsuf'uŋ ḳardaşlarına degürür*
*Gördi yoruldı nėce **ḫaber vėrür***" (2[b]/2)

"*İmdi diŋleŋ **vėreyüm** size **ḫaber***
Bir bezergān vardı Mıṣır'da meger" (7[a]/1)

"***Ḫaberüŋ vėr** baŋa dėr bir söylegil*
Ḳanḳı ėldensin ḥikāyet eylegil" (23[b]/9)

"*Eytdi Yaʿḳūb daşra gelsün göreyüm*
*Bir ġarībden aŋa **ḫaber vėreyüm***" (24[a]/10)

"*Vara ol-dem Cebre'īl Muḥammed'e*
***Vère** ümmetden **ḫaber** ol Aḥmed'e*" (27^{b}/2)

"*Biri birine **ḫaber vérür** bular*
Eyle ṣanur altun ʿAzīz bizde var" (33^{b}/11)

"*Ṣordı ne oldı saŋa düşdüŋ yère*
*Bize sen **vérgil ḫaber** ʿaḳluŋ dère*" (33^{b}/5)

"*Yūsuf eydür sen **ḫaber vér** bileli*
Anlara ṣor nèçe gündür geleli" (33^{b}/6)

"*Sen bilürsin dilümi göster yolı*
*Ḳanda ögrendüŋ **ḫaber vér** bu dili*" (36^{a}/7)

"*Mīşalūm eydür ṣabır ḳıl işüŋe*
*Ki varam **ḫaber vérem** ḳardaşuŋa*" (38^{a}/14)

"*Ḫaberümüz yoḳ bizüm biz bilmezüz*
*Bilmedügümüz **ḫaber**i **vérmezüz***" (44^{a}/8)

"*Adı Yahūda imiş sizden ulu*
***Vérdi ḫaber** baŋa bu ṣāʿ belgülü*" (44^{b}/14)

"*Yūsuf eydür oġlanlarumdur baba*
*Muştuladı **vérdi ḫaber** Yaʿḳūb'a*" (49^{a}/7)

"*Zī ki beŋzetmiş bunı dèr evüme*
*Hem **ḫaber vérür** andaki ḳavuma*" (49^{b}/6)

ḫaber gel-: haber gelmek

"*Zī ki* ***geldi*** *bu arada bu* ***ḫaber***
Güzgüye baḳdı-y-ıdı Yūsuf meger" (7[b]/12)

"*Bir ḳavülde daḫı* ***gelmişdür ḫaber***
Yūsuf alurdı ṭaʿām yėrken meger" (40[a]/12)

gün gėç-: gün geçmek

"*Yıl-mı yėtmiş bilmezem Yūs'f'um gėçe*
Yāḫu yėtmiş ***gün*** *aramuzda* ***gėçe***" (6[a]/1)

gün gel-: gün geçmek

"***Gün geldükçe*** *eti teni ṣararur*
ʿIşḳ odı yaḳar anı ṣayru ḳılur" (16[a]/13)

ḫaber eyt-: haber vermek

"*Sözi muḫtaṣar ḳılalum ey yarā*
Ḫaber eydürler *varup Ḳoṭīfar'a*" (14[a]/3)

ḫaber getür-: haber getirmek, ulaştırmak

"*Taŋrı ḳılmış Mıṣr'da sulṭān anı*
Uş ***getürdük*** *biz saŋa* ***ḫaberini***" (48[a]/7)

ḫalāṣlıḳ vėr-: kurtarmak

"*Ger Yūsuf'dur ger yad er yā Rab anı*
Ḳurtar andan ***vėr ḫalāṣlıḳ*** *yā Ġanī*" (24[b]/11)

ḫasedden cānı çıḳ-: haset etmek, hasetten ölmek

"*Kim vėrür bir altunı görür anı*
Altunı yoḳ ***ḫasedden çıḳar cānı***" (11[b]/7)

ḫayra ėr-: selamete çıkmak

"*Eytdiler ṣabr eyle ėresin aŋa*
Ṣabr ėden ***ḫayra ėrer*** *öŋdin ṣoŋa*" (13[b]/6)

"***Ḫayra ėrüben*** *batasın niʿmete*
Dürlü aṭlaslar gėyüben devlete" (22[a]/1)

hėçe vėr-: heba etmek

"*Şu gibi melik ṭapar-ıdı ḫāça*
Nāzenīn olʿömri ***vėrürdi hėçe***" (12[a]/14)

ḫurd uşan-/uşat-: paramparça olmak

"*Bunı dėyüp ḳamusı düşdi yėre*
Ḫurd uşandı *ḳamusı oldı pere*" (11[a]/2)

"*Çün bu sözi söyledi düşdi yėre*
Ḫurd uşandı *oldı ol sāʿat pere*" (16[a]/3)

"*Yūsuf eydür benüm Taŋrı'm anları*
Ḫurd uşatdı *ṭaġılup pāraları*" (16[a]/6)

"*Böyle dėdi ṣanemin urdı yėre*
Ḫurd uşatdı *ṭaġıldı ḳıldı pere*" (31[a]/8)

iḳrār vėr-: itiraf etmek

"*Ḳamusına eytdi Yūsuf gel bėrü*
Ḳul kimüŋsiz söyleŋüz ***iḳrār vėrü***" (48^{b}/4)

işi bit-: çaresiz kalmak

"*Bu sāʿat Yūsuf'uŋ* ***işi bite***
Çünki girdi Zelīḫā'yla ḫalvete" (18^{a}/14)

işine var-: kendi işine dönmek

"*Ėtdi āzād ḳurdı* ***vardı işine***
Düşdi Yaʿḳūb Yūsuf'uŋ teşvīşine" (6^{b}/14)

"*Zelḫā dėr* ***varsun*** *Ḳoṭīfar kim* ***işe***
ʿĀşıḳ oldum n'eylerem anı paşa" (17^{b}/10)

ḳardaşlıġından bez-: kardeşlik hakkından feragat etmek

"*Böyle dėyüben bitiye yazdılar*
Her biri ***ḳardaşlıġından bezdiler***" (9^{a}/4)

kendü özüŋü unut-: kendinden geçmek

"*Beni ḳamuŋuz eger göreydüŋüz*
Kendü özüŋüzi unudayduŋuz" (41^{a}/10)

ḳıyāmet ḳop-: kıyamet gününün gelmesi neticesinde tüm yaratılmışların yok olması

"*Çün* ***ḳıyāmet ḳopa*** *maḫlūḳ ḳamu*
Dėrile ol araya ėşit ʿamū" (48^{b}/13)

kilīd ur-: kilitlemek

"*Yūsuf'ı çün ol sarāya güvürür*
Her ḳapuya ḳulları ***kilīd urur***" (18ª/11)

ḳuyuya bıraḳ-: kuyuya atmak

"*Yahūd' eydür sözümi diŋleŋ uya*
Bıraġalum *Yūsuf'ı biz* ***ḳuyuya***" (4ᵇ/3)

"*Yūsuf'ı* ***bıraḳdılar*** *derin* ***ḳuyu***
Kesdiler urġanını ölsün dėyü" (4ᵇ/12)

"*Ṣoŋra* ***bıraḳmışsız*** *anı* ***ḳuyuya***
Ḳul dėyüben ṣatmışsız ḥarāmīye" (44ᵇ/15)

ḳurda vėr-: kurda kaptırmak/yedirmek

"*Eytdi alduŋuz Yūsuf'ı varduŋuz*
Ėltdüŋüz yabanda ***ḳurda vėrdüŋüz***" (35ª/10)

ḳuyuya ṣal-: kuyuya atmak

"***Ṣaldılar*** *Yūsuf'ı tėz bir* ***ḳuyuya***
İmdi ėşit n'ėtdiler aŋa uya" (4ᵇ/6)

mācerāya ṭur-: aşka düşmek

"***Ṭurdı*** *Yūsuf Zelḫā* ***mācerāya***
Geldi Cebrā'il ėnüp ol araya" (31ᵇ/6)

maḳṣūd vėr-: dileği yerine getirmek

"*Dür yaġardı sen dėrerdüŋ ey yarā*
Ol arada Taŋrı ***maḳṣūduŋ vėre***" (7[a]/9)

"*Çünki ben anuŋ daḫı yüzin görem*
Ne durur ***maḳṣūduŋuz*** *sizüŋ* ***vėrem***" (35[a]/8)

murādına yėt-: amacına ulaşmak

"*Bünyāmīn varur bularuŋ ḳatına*
Ḳardaşın görüp ***yėtip murādına***" (39[a]/6)

müzdin yıḳ-: sevabından olmak

"*Lā-cerem ġıybet ḳılan* ***müzdin yıḳar***
Ol yuyunur yazuġından pāk çıḳar" (20[b]/9)

niʿmet(e/ile) ṭol-: nimet ile dolmak

"***Ṭoldı*** *ol şehr içi şöyle* ***niʿmete***
İmrenürdi anı görenler ata" (51[a]/9)

"*İki yanı daḫı ṭaŋlik oldı dėr*
Ol şār içi ***niʿmet-ile ṭoldı*** *dėr*" (51[b]/15)

oda at-: ateşe vermek

"*Zelḫā eydür düşde gördüm bir ṣūret*
Gerek öldür beni gerek ***oda at***" (12[b]/3)

oda uç-: ateşe düşmek

"*Kimisi anda anuŋ geŋez gėçe*

Kimisi gėçer-iken ***oda uça***” (32^{b}/8)

“*Kim mü’mindür ol kişi geŋez gėçe*
Kāfir olan bir ḳademd’ ***oda uça***” (32^{b}/14)

oġurluḳ et-: hırsızlık yapmak

“***Ėtdi*** *Bünyāmīn* ***oġurluḳ*** *ṭutdılar*
Mışr içinde zindāna ėletdiler” (41^{b}/4)

oġul ḳız vėr-: evlat bahşetmek

“*Ḳıldı duʿā oldı duʿāsı ḳabūl*
Taŋrı ***vėrdi*** *balıġa iki* ***oġul***” (12^{a}/7)

“*Yūsuf’a ol Zelḫā’dan on dört* ***oġul***
Taŋrı ***vėrdi*** *ṣaḥ durur uşbu ḳavül*” (32^{a}/7)

“*Ḳıl duʿā* ***oġul vėre*** *Çalab baŋa*
Ḥācetüm şoldur dėdüm ben saŋa” (14^{b}/11)

“ʿ*Avrat eydür eydeyüm ḥālüm saŋa*
Bir oġul ***vėrmiş-idi*** *Taŋrı baŋa*” (47^{a}/8)

“*Duʿā ḳılur duʿāsı olur ḳabūl*
Taŋrı ***vėrür*** *ol kişiye ḳırḳ* ***oġul***” (14^{b}/12)

öc kop-: intikam hasıl olmak

“*Geldi Yūsuf’dan uş imdi muştucı*
Artdı derdüm ***ḳopdı*** *içümden* ***öci***” (47^{a}/5)

öd sıdur-: ödünü koparmak

"*Bir çıġırmaḳda Yahūda'nuŋ işi*
***Öd sıdurdı** kim ölürdi biŋ kişi*" (40^{b}/12)

ögsüz ḳo-: annesinden ayırmak

"*Döndi eydür ben olam aŋla beni*
*Ṣatduŋ **ögsüz ḳoduŋ** anamdan beni*" (47^{b}/5)

"*Yūsuf emsün südini bunuŋ dėdüŋ*
*Ṣatduŋ anamdan beni **ögsüz ḳoduŋ***" (47^{b}/6)

rāzı aç-: sırrını açmak

"*Buŋalur Yaʿḳūb nebī ḳarnı acar*
*Oḳıdı oġlanların **rāzı açar***" (33^{a}/6)

ṣavāb gör-: doğru bulmak

"*Oldı rāżī ḳamusı **gördi ṣavāb***
Kimse döndürmedi ol söze cevāb" (4^{b}/5)

"*Dāyanuŋ sözlerini **gördi ṣavāb***
Zelīḫā döndürmedi aŋa cevāb" (17^{a}/12)

selām al-: selam veren birine selamla karşılık vermek

"*Vėrdi selām **aldı** ol ʿavrat **selām***
Söyledi olʿavrata bir ḳaç kelām" (46^{b}/13)

selām vėr-: selamlamak

"*Vėrdi dil Ḥaḳ Taŋrı ḳurda söyledi*
Vėrdi selām *Yaʿḳūb'a ṭap'eyledi*" (6[b]/7)

"*Ḳuyuda geldi Yūsuf'a Cebre'īl*
Kim ***selām vėrdi*** *yā Yūsuf eyle bil*" (7[b]/10)

"***Vėrdi selām*** *aŋa gör ne söyledi*
Döndi ol Yūsuf'a ṭapu eyledi" (36[a]/2)

"***Vėrdi selām*** *aldı ol ʿavrat selām*
Söyledi ol ʿavrata bir ḳaç kelām" (46[b]/13)

"***Vėrdi selām*** *anlara Yaʿḳūb degüp*
Bu ne sindür kime ḳazarsız dėyüp" (50[a]/5)

"*Yaʿḳūb eydür eyt gelsün içerü*
Girdi ʿArab Yaʿḳūb'a ***selām vėrü***" (24[a]/13)

"*Yaʿḳūb'a* ***selām vėrür*** *vėrür ṭonı*
Yüzine Yaʿḳūb alur sürter anı" (47[b]/1)

söz kes-: konuşmayı bırakmak

"*Uṣṣı geldi başına açdı gözin*
Eytdi ḳanı Yūsuf'um ***kesüŋ sözin***" (6[a]/9)

şekkü ü gümān git-: şüphe kalmamak

"*Müslümān olsun getürsün īmān*
Gitsün *içinden anuŋ* ***şekk ü gümān***" (51[a]/12)

ṭanışuḳ ḳal-: karar vermek

"*Reyyān-ıla çaḳ* ***ṭanışuḳ ḳaldılar***
Tābūtı ṣu ortasına ḳodılar" (51^{b}/14)

teferrüce var-: gezintiye çıkmak

"*Dėr bu on ḳardaş Yūsuf'ı aldılar*
Atasından ***teferrüce vardılar***" (44^{b}/4)

tevbe yıḳ-: tövbe bozmak

"*Gėçdi bir sāʿat yine* ***tevbe yıḳar***
ʿIşḳ-ıla Zelīḫā'ya döner baḳar" (19^{b}/5)

ṭodaġın tepret-: mırıldanmaya başlamak

"***Ṭodaġın tepretdi*** *Yūsuf söyledi*
Anı Allāh gėrü bütün eyledi" (16^{a}/11)

ṭoġru gel-: doğru çıkmak, gerçek olmak

"*Düşi bunuŋ* ***ṭoġru gelse*** *n'ėdevüz*
Eytdiler gelüŋ bunı öldürevüz" (2^{b}/13)

ṭul ḳal-: eşi ölmek

"*Ṣayru olur Ḳoṭīfar sulṭān ölür*
Ol Ḳoṭīfar'dan Zelīḫā ***ṭul ḳalur***" (21^{b}/11)

yigitlik vėr-: gençleştirmek

"***Vėre yigitlik*** *aŋa görklü ola*
Gözleri görmez-iken görür ola" (31^{b}/9)

yavuz gel-: başına kötü bir iş/olay gelmek

"*Eytdiler and içerüz biz ḳamumuz*
Saḳlayavuz ***gelmeye*** *aŋa* ***yavuz***" (35a/13)

yol ur-: yol kesmek

"*Yol sıra gider-iken bunlar ḳamu*
Geldi iblīs bunlaruŋ ***yolın uru***" (34[b]/6)

yėre (v)ur-: yere çarpmak, yere çalmak

"***Vurdılar*** *anı götürmişken* ***yėre***
Uṣṣı gitdi ṭurdılar ḳamu yöre" (3[b]/10)

"*Böyle dėdi ṣanemin* ***urdı yėre***
Ḫurd uşatdı ṭaġıldı ḳıldı pere" (31[a]/8)

yėrine gel-: gerçek olmak

"*Dėdiler ḳullar bunı bir birine*
Ḫocamuzuŋ düşi ***geldi yėrine***" (8a/6)

yėrine getür-: gereğini yaparak olmasını sağlamak

"*Yėrine ḳardaşı Reyyān oturur*
Salṭanat ḥükmin ***yėrine getürür***" (21b/12)

ziyān gel-: zarar gelmek, zarara uğramak

"*Anı her kim gėyse ṣayru olmaya*
Daḫı aʿżāsına ***ziyān gelmeye***" (45b/15)

2.1.2.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV]

adını ṭaḳın-: adını anmak

"*Girmeŋüz bir ḳapudan key saḳınuŋ*
Diŋmeŋüz Taŋrı ***adını ṭaḳınuŋ***" (35^{b}/4)

aġırlıḳ u ḥürmet bul-: iyi ağırlanmak, saygı görmek

"*Yūsuf eydür iki kezdür geldüŋüz*
Delim ***aġırlıḳ u ḥürmet bulduŋuz***" (41^{a}/8)

alḳış vėr-: övmek

"*Çün bular ṭaʿāmdan fāriġ oldılar*
Ḳamusı Yūsuf'a ***alḳış vėrdiler***" (39^{a}/14)

āvāz gel-: ses gelmek

"*Taŋrı'dan* ***āvāz gele*** *ol melʿūna*
İki cihān laʿneti ol maġbūna" (18^{b}/7)

ayaġına düş-: ayağına kapanmak

"*İki yıl yatsun dėyü ḳaḳır buşar*
Ḳardaşları gelür ***ayaġ'na düşer***" (40^{b}/3)

ʿ**azīz ṭut-:** değer vermek

"*Uşbu ḳul ḳutlu durur yüzi bize*
Key ʿ***azīz ṭut*** *bu oġul olsun bize*" (15^{a}/14)

ʿ**aẕāb gör-:** azap çekmek

"*Gėçen uçmaġa gire yėye kebāb*
Gėçmeyen oda düşe ***göre*** *ʿ**aẕāb***" (32[b]/9)

ʿ**azīz ṭut-:** değer vermek

"*Uşbu ḳul ḳutlu durur yüzi bize*
*Key ʿ**azīz ṭut** bu oġul olsun bize*" (15[a]/14)

baġ(ı)r yandur-: bağır yandırmak, acı çektirmek

"*Gitmez oldı dilümden Yūsuf aduŋ*
Baġrumı yandurdı *dėr senüŋ oduŋ*" (42[a]/11)

bahā gör-: değer bilmek

"*Söyledi ādem diliyle eyle bil*
Gör bahāŋı *Taŋrı'ya sen secde ḳıl*" (15[a]/6)

(başı) secdeye ur-: yalvarmak

"'*Arş dibinde* ***başın ura secdeye***
Ümmetümi baŋa bağışla dėye" (28[a]/1)

"*Çün ėşitdi Cebre'īl'den bu sözi*
Secdeye urdı *Yūsuf şol-dem yüzi*" (23[a]/11)

beŋzi gül-: yüzü gülmek

"*Oyanu gelür Zelīḫā uyḫudan*

Beŋzi güler *olur emīn ḳayġudan*” (12[b]/14)

buyruġında bulun-: buyruğu altında olmak

“*Ol Raḥīm’dür raḥmet ėder ḳulına*
Şol ḳula kim ***buyruġında bulına***” (1[b]/4)

cān daġla-: içi yanmak

“*Bir ṭoyınca baḳayım aġlayayım*
Ḥasret odıyla ***cānum daġlayayım***” (37[b]/8)

cānı göynü-: içi yanmak

“*Zelīḫā köşkden baḳar görür anı*
Çaġırur feryād ėder ***göynür cānı***” (13[b]/15)

“*Ṭuru geldi ol-dem u ḳuçdı anı*
N’eylesün ʿāşıḳ durur ***göynür cānı***” (19[a]/9)

“*Gördiler ḳaçan baḳup bunlar anı*
Āh ėdüben ḳamunuŋ ***göynür cānı***” (37[a]/6)

cānı titre-: canı titremek, korkmak

“*Dillerince ḳorḳudurlar oġlanı*
Ḳorḳusından Yūsuf’uŋ ***titrer cānı***” (8[b]/1)

cānı yan-: canı yanmak

“*Ṣatdı ol ḫoca bezergān çün anı*
Özi göyünd’ eyle ki ***yandı cānı***” (14[a]/14)

cevāb döndür-: cevap vermek, karşı çıkmak

"*Oldı rāżī̄ ḳamusı gördi ṣavāb*
Kimse ***döndürmedi*** *ol söze* ***cevāb***" (4^b/5)

"*Dāyanuŋ sözlerini gördi ṣavāb*
Zelīḫā ***döndürmedi*** *aŋa* ***cevāb***" (17^a/12)

cevāb vėr-: cevap vermek

"Siz ***cevāb vėrür misiŋiz*** *söyleyü*
Buŋa ṣoraruz bunı biz isteyü" (44^a/13)

destūr dile-: izin istemek

"*Diledi Reyyān melik anı göre*
Aŋa Yūsuf'dan ***diler destūr*** *ėre*" (51^a/10)

dilden gitmez ol-: dilden düşmemek

"***Gitmez oldı dilümden*** *Yūsuf aduŋ*
Baġrumı yandurdı dėr senüŋ oduŋ" (42^a/11)

dilden ḳo-: dilinden düşürmemek

"*Bir ḳızum var kim* ***ḳomaz dilden*** *seni*
Senden artuḳ hėç begenmez kimseni" (13^a/8)

dile gel-: konuşmak

"*Ol balıḳ söyler Çalab ṣunʿı-y-ıla*
Anda kim ṭurur-ıdı ***gelür dile***" (12^a/2)

"*Söyledi oġlan Çalab ṣunʿı-y-ıla*
Geldi** bèşikde emer-iken **dile" (20[a]/6)

dili saḳla-: dili korumak, kaçınmak

"*Ġıybet ėtmekden **dilüŋüz saḳlaŋuz***
Yoḫsa müzd yazuġa döner aŋlaŋuz" (20[b]/10)

diline gel-: söylemek

"*At daḫı getürdiler kim ol bine*
*Gör ki ne **gelür** Yūsuf'uŋ **diline***" (22[b]/14)

dilüŋe getür-: anmak

"*Taŋrı'yı **getürmedüŋ** sen **dilüŋe***
Necātı kāfirden umduŋ kendüŋe" (23[a]/10)

dīni ṭut-: dine saygı duymak

"*Severem sizi **ṭutaram dīnüŋüz***
Gėrü varıcaḳ eve tèz dönüŋüz" (34[b]/3)

düş yor-: rüya tabir etmek

"*Nėce gördüŋ düşüŋi gèçen gèce*
*Yā nèce **yordı düşüŋ** babaŋ ḳoca*" (2[b]/10)

"*Aŋa muʿabbir eydür keydür işüŋ*
*İki altun vėr baŋa **yoram düşüŋ***" (7[a]/6)

"*İki altunı vėrür **yorar düşin***

Eydi vėrür ol düşinüŋ güneşin" (7ª/7)

"*İmdi diŋle ol Melik Reyyān işin*
*Nėce düş görüp nėce **yordı düşin***" (25ª/2)

"*Bunlar eydür düş görmiş ʿacebleyü*
*Atası **yormış düşini** ṭaŋlayu*" (34ª/11)

"*Beyle **yormış düşini** ol atası*
Mışr milki senüŋ ola ḳamusı" (34ª/12)

"*Yūsuf eydür nėce düş görmiş-idi*
*Nėce atası **düşin yormış-ıdı***" (34ª/10)

düş yorul-: rüya tabir edilmek

"*Yūsuf eydür hele **yoruldı düşüŋ***
Taŋrı bilür dükendi ʿömrüŋ yaşuŋ" (22ᵇ/15)

el ṭut-: yardım etmek

"*Zelḫā eydür yā ṣanem aŋla ḥālüm*
*ʿĀşıḳ oldum göynürüm **ṭutġıl elüm***" (15ᵇ/14)

"*Eytdi ey Yūsuf esirgegil ḥālüm*
*Eyle tīmār düşmişem **ṭutġıl elüm***" (31ª/2)

eli yüze ṭut-: eliyle yüzündeki gözyaşlarını silmek

"*Çün ėşitdi Yūsuf atası ḥālin*
*Ağladı çoḳ **yüzine ṭutdı elin***" (24ª/3)

emek çek-: emek harcamak

"*Döndi Yūsuf söyledi Zelīḫā'ya*
*Çoḳ **emek çekmişsin** uşbu sarāya*" (17^{b}/8)

emek gör-: eziyet çekmek

"*Lā-cerem ki on ṭoḳuz yarmaḳ pūla*
*Ṣatılup **gördüŋ emek** çekdüŋ belā*" (15^{a}/8)

feryād ėt-: feryat etmek, ağlayıp inlemek

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
*Dünye döndi aġlayu **feryād ėder***" (3^{b}/8)

"*Çün Yūsuf'ı yoḳladılar devede*
*Ḳaçmış ol ḳul dėdiler **feryād ėde***" (9^{a}/14)

"***Feryād ėder** ol ḫoca **bil**üŋ eger*
Ṣuç ḳılmış var durur bunda meger" (9^{b}/6)

"*Zelīḫā köşkden baḳar görür anı*
*Çaġırur **feryād ėder** göynür cānı*" (13^{b}/15)

"Tevbe ḳılur Yūsuf anda ṣabr ėder
*Zelīḫā görür anı **feryād ėder**"* (18^{b}/14)

fitne ile ṭol-: fesatlık düşünmek/yapmak

"*Geldi iblīs ol arada ṭuruban*
*Naẓar ėder **fitne ile ṭoluban***" (18^{a}/12)

ġam u ġuṣṣa yė-: endişelenmek

"*Allāh'umdan diledüm seni görem*
Biŋ iki yüz yıl ***ġam u ġuṣṣaŋ yėrem***" (5[a]/15)

gögüs dög-: kendisine zarar verecek kadar çok üzülmek

"*Düşdi Yaʿḳūb uṣṣı gider uġunur*
Ḳamu ḳardaşları ***gögsin dögünür***" (6[a]/8)

göŋli ol-: sevip istemek

"*İmdi diŋle bu ḥikāyet ne olur*
Yūsuf'uŋ Zelīḫā'ya ***göŋli olur***" (18[b]/11)

gözine ur-: gözüne sürmek

"*Aldı Yūsuf öpdi* ***urdı gözine***
Döndi söyledi bularuŋ yüzine" (43[b]/7)

göz yaşı aḳ-: ağlamak

"*Gėce gündüz ağlamaḳ oldı işi*
Sėl gibi ***aḳar*** *anuŋ* ***gözi yaşı***" (6[b]/15)

"*Bilmezem sen oġlısın ol ḳardaşum*
Bilmedügümden ***aḳar gözden yaşum***" (38[a]/6)

göz yaşı aḳıt-: ağlamak

"*Atdan ėndi secdeye ḳodı başın*
Tevbe ḳıldı çoḳ ***aḳıtdı göz yaşın***" (11[a]/14)

"*Çün ėşitdi uşbu Yaʿḳūb sözleri*
Ḳıldı āh ol ***yaş aḳıtdı gözleri***" (41[b]/6)

"*Geldi eytdi sizi ʿAzīz oḳıdı*
Vardılar ***yaş gözlerinden aḳıdı***" (41[a]/7)

gözlerinden yaş tök-: ağlamak

"*Ṭurdı evine gider ol ḳayġulu*
Gözlerinden yaş töker *ṭolu ṭolu*" (6[a]/3)

göz yaşı yürü-: gözyaşları akmak

"*Eti teni zārīlıḳla eridi*
Oldı ırmaḳ ***gözi yaşı yöridi***" (38[b]/7)

ġuṣṣa yė-: üzülmek, endişelenmek

"*Allāh'umdan diledüm seni görem*
Biŋ iki yüz yıl ġam u ***ġuṣṣaŋ yėrem***" (5[a]/15)

"*Eytdiler tėz oġrusın ṭutuŋ dėyü*
Döndiler onlar ḳamu ***ġuṣṣa yėyü***" (39[b]/5)

günāh tökül-: günah/suç dökülmek

"*Vėrür-isevüz ṣalavāt biz arı*
Töküle *bizden* ***günāh*** *ne kim varı*" (1[b]/11)

günāh ṭut-: günah yazmak

"*Bunı ḳoşana Çalab* ***ṭutma günāh***

Yazuġın bağışlaġıl ey pādişāh” (52[a]/15)

ḥāli git-: kötüleşmek

“*Nāzenīn ol gözleri görmez anuŋ*
***Gitdi ḥāli** sünügi dėrmez anuŋ*” (38[b]/8)

ḫalvete gir-: tenha ve kapalı bir yerde baş başa kalmak

“*Bu sāʿat Yūsuf’uŋ işi bite*
*Çünki **girdi** Zelīḫā’yla **ḫalvete***” (18[a]/14)

“*Çünki Bünyāmīn **girür** ol **ḫalvete***
Ḳardaşın görür teginür devlete” (38[b]/3)

ḥarām yė-: hakkı olmayanı sahiplenmek

“*Kiçi oġlın ṣattuŋuz ḳuldur dėyü*
*Alduŋuz bahāsını ḥarām **yėyü***” (40[b]/1)

“*Aŋa eytgil peyġāmber olan kişi*
***Ḥarām yėmez** oġruluḳ degül işi*” (43[a]/8)

ḥayrān ol-: beğenmek

“*Secdeden götürdi başın aġlayu*
***Oldı ḥayrān** anı gören ṭaŋlayu*” (11[b]/1)

“*Yüzin gören kişiler anuŋ paşa*
***Ḥayran olur** dėremez ʿaḳlın başa*” (11[b]/4)

“*Geldi gördi Yūsuf’ı ʿacebledi*

Oldı ḥayrān *bir zamān key ṭaŋladı*” (14[a]/4)

“*Ḳıldılar āh ḳamusı düşdi yėre*
Oldı ḥayrān *esrüdi anı göre*” (21[a]/5)

“***Ḥayran oldum*** *ṭaŋladum göreliden*
Aṣlı peyġāmber durur anı ėden” (41[a]/5)

“*Ḳatı ṭaŋlar ol şārı ol gezüben*
Ḥayrān olur *her yėre kim varuban*” (51[b]/1)

ḥayrān ḳal-: beğenmek

“*Ṣoŋra andan dīdārın rūzī ḳıla*
Anı mü’minler göre ***ḥayrān ḳala***” (28[b]/8)

ḫilʿat vėr-: bahşiş vermek

“*Yūsuf ol ḳardaşlarına buyurur*
At ḳatır deve üküş ***ḫilʿat vėrür***” (48[a]/3)

ḫoş ṭut-: ağırlamak

“*Şimdi sen begenmedüŋ Yūsuf bunı*
Tevbe ḳıl ḫilʿat gėyür ***ḫoş ṭut*** *anı*” (30[a]/15)

işe git-: kendi işine bakmak, kendi işiyle ilgilenmek

“*Böyle dėdi Cebre’īl* ***gitdi işe***
Ḳaldı Yūsuf göŋli ṭolu endīşe” (5[b]/8)

"*Şöyle dėdi dāya* ***gitdi işine***
Düşdi Zelḫā ol işüŋ teşvīşine" (17[a]/13)

"*Ṭaŋlayuban ḳamu* ***gitdi işine***
Düşdi Zelḫā Yūsuf'uŋ teşvīşine" (21[a]/15)

"*Sürdiler Zelḫā'yı* ***gitdi işine***
Düşdi Reyyān Yūsuf'uŋ teşvīşine" (26[b]/1)

ḳarşu ṭur-: direnmek

"*Anda bizden güçlüler gördük varup*
Söylemedük ḳorḫudan ***ḳarşu ṭurup***" (42[b]/9)

ḳayġu yė-: endişelenmek

"*İmdi ḳorḳaram düşüm gėrü görem*
Gördügüm düşden daḫı ***ḳayġu yėrem***" (3[a]/4)

"*Çoḳ selām ḳıldı saŋa* ***ḳayġuŋ yėdi***
Selāmum degür dėdi ısmarladı" (24[a]/15)

ḳayġumuz ṭart-: endişelenmek

"*Döndi eydür ṣoŋı dūşvārlıḳ feraḫ*
Çün buŋaldum ***ḳayġumuz ṭartdum*** *teraḫ*" (41[b]/12)

ḳayġuya yüklen-: endişelenmek

"***Ḳayġuya yüklendügümi*** *söylegil*
Derdümi ḳamu aŋa şerḥ eylegil" (43[a]/5)

kefen sar-: kefenlemek, kefen sarmak

"*Yaʿḳūb'ı* ***kefen ṣarup*** *götürdiler*
İsḥāḳ nebī ḳatına getürdiler" (50ª/15)

"*Yudılar ḫoş ol Yūsuf peyġāmberi*
Ṣardılar kefen *aŋa temīz arı*" (51ᵇ/7)

kend' özin gör-: kendini beğenmek, kibirlenmek

"*ʿArīs ehli Yūsuf'a ḳarşu varur*
Yūsuf anda ***kend' özin*** *yine* ***görür***" (11ª/7)

"*Çünki* ***gördi kend' özin*** *Yūsuf ʿamū*
Aŋa baḳmaġa begenmezler ḳamu" (11ª/10)

kerāmet göster-: şaşkınlık verici haretlerde bulunmak

"*Çünki alur Yūsuf'ı Ḳuds'e varur*
Ėşit imdi ne ***kerāmet gösterür***" (10ᵇ/8)

ḳıymet ur-: değer vermek

"*Kim bu kez kend' özüŋi gördüŋ ẕelīl*
Ḳıymet urdı *lā-cerem saŋa Celīl*" (15ª/9)

māluŋ teşvīşini yė-: malın derdine düşmek

"*İmdi diŋle ol Ḳoṭīfar işini*
Kim nėce ***yėr*** *ol* ***māluŋ teşvīşini***" (14ᵇ/13)

niʿmet tök-: ihsanda bulunmak

"*Yėdürür* ***ni ʿmet töker*** *ol ḳamuya*
Yėr bular kendüsi varur ṭapuya" (33^{b}/10)

ögüt vėr-: nasihat vermek

"*Bėrisi yıl yine girdüŋ sen düşe*
Vėrdüŋ ögüt *söyledüŋ baŋa paşa*" (18^{a}/2)

"*Zelḫā eydür yā Ḳoṭīfar bu baŋa*
Bir yavuzluḳ ḳılur ***ögüt vėr*** *buŋa*" (19^{b}/11)

"***Vėrdi ögüt*** *Zelḫā'ya döndi gėrü*
Eytdi Zelḫā Yūsuf'a ṭur gel bėrü" (20^{a}/10)

"***Vėrmiş ögüt*** *Zelḫā'ya dönmiş gėrü*
Ḳaḳımaduŋ Zelḫā'ya anı görü" (20^{b}/4)

ögüde girmez ol-: nasihat kâr etmemek

"*ʿĀşıḳ olan* ***ögüde girmez olur***
İki gözi örtülü ***görmez*** *olur*" (16^{b}/9)

özi gövün-/göyün-: çok üzülmek

"*Çün ėşitdi Yahūda uşbu sözi*
Ḳıldı āh Yūsuf'a ***gövündi özi***" (4^{a}/8)

"*Ṣatdı ol ḫoca bezergān çün anı*
Özi göyünd' *eyle ki yandı cānı*" (14^{a}/14)

"*Ol kişi çün kim ėşitdi bu sözi*
Ḳıldı āh aġladı ***göyündi özi***" (14^{b}/6)

"*Bola ki āhum göre esirgeye*
***Özi göyne** baŋa bir kez söyleye*" (30[b]/13)

revā gör-: layık görmek

"*Yūsuf eydür peyġāmber olan kişi*
***Revā görmez** kendüye zīnet* işi" (49[a]/14)

şalavāt vėr-: salavat okumak

"*Ḫoş **şalavāt vėrelüm** Muḥammed'e*
Ol yazuḳlular gönüci Aḥmed'e" (1[b]/10)

"***Vėrür-isevüz şalavāt** biz arı*
Töküle bizden günāh ne kim varı" (1[b]/11)

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
***Vėr şalavāt** eydeyüm varup n'ėder*" (3[a]/12)

"*Anı kim ḳazduġını eydem size*
***Vėr şalavāt** ṭut ḳulaḳ uşbu söze*" (5[a]/2)

"*Uşbu sözde nükte geldi ḫoş laṭīf*
***Vėr şalavāt** eydeyüm ben ḳul ża'īf*" (26[b]/12)

"*Bu sözi ümmet daḫı ėşidicek*
***Şalavāt vėre** yüzini göricek*" (28[a]/6)

"*Çoḳ **şalavāt vėreler** Muḥammed'e*
Daḫı bunlardan ṭamu ḳaça gide" (28[a]/7)

"***Vėr şalavāt** şād ėdüŋ Muḥammed'i*

Ḳur'ān içre mezkūrdur anuŋ adı" (28^{b}/10)

"*Muḫtaṣar ḳılduḳ sözi bu arada*
Ṣalavāt vėrelüm *ulu Aḥmed'e*" (32^{a}/10)

"*Bir ʿaceb söz daḫı geldi uş yine*
Ṣalavāt vėrelüm *cānumuz sevine*" (32^{a}/11)

"*Nükte geldi eydeyüm size gėrü*
Ṣalavāt vėrüŋ *evvelden çaġıru*" (32^{b}/4)

"*Ger inanduŋsa Ḥaḳ'uŋ birligine*
Vėr ṣalavāt *iblīsüŋ körligine*" (34^{b}/10)

"*Ol suālüŋ cevābın ėşit yarā*
Vėr ṣalavāt *ṣıdḳ-ıla peyġāmbere*" (45^{b}/12)

"*Beşīr alur ol ṭonı varur gider*
Vėr ṣalavāt *eydeyüm imdi n'ėder*" (46^{b}/6)

"*Geldi bir nükte bu yėrde bil bayıḳ*
Vėr ṣalavāt *yarlıġanasın bayıḳ*" (48^{b}/9)

"*Tamām olsun ḳıṣṣa uşbu arada*
Vėrelüm ṣalavāt *ulu Aḥmed'e*" (52^{a}/13)

semʿ ṭut-: kulak vermek

"*Bunlar eydür söyledi gėrçek bu ṣāʿ*
Zī bildüŋ sen bu sözi ***ṭut semʿ***" (44^{b}/6)

sırrını aç-: sırrını söylemek

"*Bir zamān ağlar ol ḳabri ḳucar*
Göŋülinden ***sırrını*** *söyler* ***açar***" (9[a]/13)

söz tut-: söz dinlemek, itaat etmek

"***Sözümi ṭut*** *baŋa nāz eyleme*
Ḥālüme baḳ sen muḥāl söz söyleme" (21[b]/2)

"*Yūsuf eydür* ***ṭutmazam*** *hergiz* ***sözüŋ***
Ne dilerseŋ eyle baŋa kend' özüŋ" (21[b]/3)

"*Suçlu benüm dėdi hėç utanmadı*
ʿĀşıḳ-ıdum dėr ***sözümi ṭutmadı***" (26[a]/12)

sözin yatına söyle-: gerektiği gibi söylemek

"*Ėltdiler Yūsuf'ı Yaʿḳūb ḳatına*
Söylediler *sözlü* ***sözin yatına***" (2[b]/15)

taḥḳīḳ bil-: soruşturmak

"*Söyledi çün ol Yaʿḳūb oğlı Ṣıddīḳ*
Ḳardaşuŋuz dėr benem ***bilüŋ taḥḳīḳ***" (45[a]/15)

ṭaʿna ur-: ayıplamak, kınamak

"*Ḳulın sever dėyü* ***ṭaʿna urduŋuz***
Sevdügüm budur ki şimdi gördüŋüz" (21[a]/13)

ṭanuḳluḳ vėrdür-: şahitlik yaptırmak

"***Ṭanuḳluḳ vėrdürdi*** *Ḥaḳ Taŋrı anı*

Daḫı tevbe ḳılmaduŋ-mı sen seni” (20[a]/13)

tefārüce otur-: gezinmek

“*Zindān içre var-ıdı bir derece*
Yūsuf anda ***oturur tefārüce***” (23[b]/3)

ṭurmaz ol-: kalkamak

“*Aġladam Yaʿḳūb’ı ben görmez ola*
Hem yėrinden ḳavzanup ***ṭurmaz ola***” (46[a]/14)

ud git-: edepsizleşmek

“***Ud gider*** *Zelīḫa’dan açar başın*
Yūsuf’a ḳarşu aḳıdur göz yaşın” (19[a]/1)

yavuzluḳ ṣan-: kötülük düşünmek

“*Ḳatı* ***yavuzluḳ ṣanur*** *uşbu baŋa*
Bunı ḳorḳutġıl eyitdüm ben saŋa” (19[b]/12)

yabana at-: değer vermemek

“*Eytdiler ḫoca bu ḳulı ṣataruz*
Şöyle ucuz kim ***yabana ataruz***” (8[b]/2)

yaş aḳ-: ağlamak

“*Ḥasret odı yandurdı içüm ṭaşum*
Ol sebebden ***aḳar*** *eksilmez* ***yaşum***” (37[b]/9)

yakın gel-: yaklaşmak

"*Bir ʿArab geldi ıraḳdan gözledi*
Geldi yaḳın *gör ne sözler söyledi*" (23^{b}/4)

yaḳın ḳoy-: yaklaştırmak

"*Hem ḳaçaḳdur hem yalancı key saḳın*
Oġrıdur hem ***ḳoymagil*** *māluŋ* ***yaḳın***" (9^{a}/2)

yal(u)ŋuz ḳal-: tek başına olmak

"*Zindān ehlin ḳamusın āzād ḳılur*
Ḳorlar anda Yūsuf'ı ***yalŋuz ḳalur***" (21^{b}/13)

"***Ḳaldı*** *Bünyāmīn* ***yaluŋuz*** *bī-çāre*
Atası ısmarlamışdı ne çāre" (35^{b}/8)

yaluŋuzçaḳ ḳal-: tek başına kalmak

"*Ḳamusı ünder-iken ikin olur*
Anda Bünyāmīn ***yaluŋuzçaḳ ḳalur***" (39^{a}/11)

yatı al-: hazırlanmak

"*Yūsuf'uŋ ol vaḳt ki öldi anası*
Aldı-y-ıdı *gör ki* ***yatı*** *atası*" (46^{a}/4)

yöre ṭur-: çevresine üşüşmek

"*Vurdılar anı götürmişken yėre*
Uşşı gitdi ***ṭurdılar*** *ḳamu* ***yöre***" (3^{b}/10)

yüze ur-: suçunu yüzüne karşı söylemek

"*İmdi bize suçumuz bağışlagil*
Suçlu olduḳ ***yüzümüze urmagıl***" (48ª/8)

ẕelīl gör-: aşağılamak

"*Kim bu kez kend' özüŋi* ***gördüŋ ẕelīl***
Ḳıymet urdı lā-cerem saŋa Celīl" (15ª/9)

2.1.2.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS]

ʿ**aceb(e) ḳal-:** şaşırmak

"*Ṣūretin görür aŋa* ***ḳalur ʿaceb***
Zī yaratmış dėr beni ol ferd Rab" (7ᵇ/13)

"*Şöyle ḳonaḳladı kim gerek anı*
Gördi her kim ʿ***acebe ḳaldı*** *cānı*" (10ᵇ/9)

"*Şöyle bėzed' anı n' dėyem saŋa*
ʿ***Acebe ḳaldı*** *gören batdı ṭaŋa*" (15ᵇ/4)

"*Yūsuf eydür güci yėter ol Çalab*
Söylede bunı ***ḳalasın*** *sen* ʿ***aceb***" (20ª/2)

"*Geldi ün hātıfdan ol ḳaravaşa*
Diŋle imdi ***ḳal*** ʿ***aceb*** *uşbu işe*" (46ª/11)

"*Ṭurur ol Yaʿḳūb eve girür anı*
ʿ***Acebe ḳalur*** *eve Yaʿḳūb cānı*" (49ᵇ/5)

ʿ**acebleşü ḳal-:** şaşırmak

"*Görüşür bu kez ṭururlar aġlaşu*
Kim ***ḳalur*** *görür-ise* ʿ***acebleşü***" (47ª/14)

barmaġın aġzında ṭutmış ışır-: çok şaşırmak

"***Barmaġın aġzında ṭutmış ışıru***
Tevbe ḳıl yazuḳdan döngil gėrü" (19ª/14)

(başı) secdeye ur-: secdeye kapanmak

"ʿ*Arş dibinde* ***başın ura secdeye***
Ümmetümi baŋa bağışla dėye" (28ª/1)

"*Çün èşitdi Cebre'īl'den bu sözi*
Secdeye urdı *Yūsuf şol-dem yüzi*" (23ª/11)

başı secdeye ḳo-: secde etmek

"*Atdan ėndi* ***secdeye ḳodı başın***
Tevbe ḳıldı çoḳ aḳıtdı göz yaşın" (11ª/14)

başı yėre ḳo-: başını yere koymak, secde etmek

"*Ḳamu* ***başın yėre ḳo****dı utanu*
Ṭurdılar el yüzlerine ṭutunu" (39ᵇ/13)

dilsüz ol-: konuşmamak

"*Ḳaravaşlar èytdiler budur begüŋ*
Dilsüz olġıl *başuŋa dėrgil ögüŋ*" (13ᵇ/1)

düş gör-: rüya görmek

"*Bir gėce yatur-iken ol* ***düş görer***
Ėrte ṭurur anı Yaʿḳūb'a ṣorar" (2ª/7)

"*Eydür ey baba yatardum bu gėce*
Bir ʿaceb ***düş görürem*** *ėşit nėce*" (2ª/8)

"*Yūsuf peyġāmber nėce* ***düş gördügin***
Yāḫu Yaʿḳūb anı gine yorduġın" (2ᵇ/1)

"*İmdi ḳorḳaram* ***düşüm*** *gėrü* ***görem***
Gördügüm düşden daḫı ḳayġu yėrem" (3ª/4)

"*Bir gėce yatur-iken ol* ***düş görür***
Anı taʿbīr bilene varur ṣorar" (7ª/2)

"*Eydür ol üç kez* ***düşümde gördügüm***
Budur āḫir dėreyüm bir dem ögüm" (14ª/1)

"*Ḫon-salār u sāḳī yatur bir gėce*
Düş görürler *her biri ėşit nėce*" (22ª/12)

"*Bir ʿaceb* ***düş görür*** *ol sāḳī ė yār*
Üç ulu salḳum üzüm alur sıḳar" (22ª/13)

"*İmdi diŋle ol Melik Reyyān işin*
Nėce ***düş görüp*** *nėce yordı düşin*" (25ª/2)

"*Döndi eydür* ***düş gördüm*** *ṣordum aŋa*
Şöyle oldı ne kim ol dėdi baŋa" (25ª/13)

"*Nėce* ***düş gördügini*** *hep söyledi*
Yūsuf'a bir bir ḥikāyet eyledi" (25[b]/7)

"*Yūsuf eydür nėce* ***düş görmiş-idi***
Nėce atası düşin yormış-ıdı" (34[a]/10)

"*Bunlar eydür* ***düş görmiş*** *ʿacebleyü*
Atası yormış düşini ṭaŋlayu" (34[a]/11)

düşde gör-: düşte görmek

"***Düşde gördi*** *ol Yūsuf peyġāmberi*
Söyler aŋa ḳarşu çıḳ tėz gel bėri" (10[b]/2)

"*Ḳızı Zelḫā* ***düşde gördi*** *bir ṣūret*
Yūṣuf'uŋdı ***düşde gördi*** *ol ṣūret*" (12[a]/15)

"*Zelḫā eydür* ***düşde gördüm*** *bir ṣūret*
Gerek öldür beni gerek oda at" (12[b]/3)

"*Söyler eydür bu degül benüm begüm*
Uyur-iken ***düşde*** *üç kez* ***gördügüm***" (13[b]/5)

"*Zelḫā eydür yā Yūsuf ėşit beni*
Evümüzde ***düşde gördüm*** *ben seni*" (17[b]/15)

el götür-: elini göğe doğru açmak

"***El götürdi*** *duʿā ḳıldı geŋsüzin*
Dilerem yā Rab görem Yūsuf yüzin" (5[a]/8)

el yüzlerine ṭutun-: elini yüzünü tutmak, sarılmak

"*Ḳamu başın yère ḳodı utanu*
Ṭurdılar ***el yüzlerine ṭutunu***" (39^{b}/13)

göge yüz ṭut-: yüzü gökyüzüne doğru çevirmek

"*Ḳaçmasun dėyü Yūsuf'ı baġladı*
Göge yüzin ṭutdı *Yūsuf aġladı*" (9a/7)

ḥayrān/ḥayrān u zār ḳal-: şaşırmak, şaşırıp kalmak

"*Anı gören kişi delü olur*
Kimi āh ėder baḳar ***ḥayrān ḳalur***" (11^{b}/8)

"*Er ü ʿavrat şār içinde ne ki var*
Yüzini görür ***ḳalur ḥayrān u zār***" (13^{b}/14)

"*Ṣoŋra andan dīdārın rūzī ḳıla*
Anı mü'minler göre ***ḥayrān ḳala***" (28^{b}/8)

ḥāżır gel-: hazır durumda bulunmak

"*Hem Melik Reyyān daḫı* ***ḥāżır gelür***
Zelīḫā'ya anda ol kābīn ḳılur" (31^{b}/14)

iki ḳat ol-: eğilmek

"***İki ḳat oldı*** *ṭapu ḳıldı aŋa*
Ėlini alup gelür şehrden yaŋa" (10^{b}/7)

sözi az-: ne dediğini bilmemek

"*Atası delürdi dėr baġlaŋ elin*

Sözi azdı *bilimez kendü ḥālin*” (12^{b}/10)

şuʿle vėr-: aydınlatmak

“*Çıḳdı ḥücreden kim ol beŋzer aya*
Yüzi nūrı ***şuʿle vėrdi*** *odaya*” (21^{a}/3)

ṭaŋa bat-: şaşırmak

“*Şöyle bėzed’ anı n’ dėyem saŋa*
ʿAcebe ḳaldı gören ***batdı ṭaŋa***” (15^{b}/4)

“*Ben ʿaceb miʿāşıḳ oldumsa buŋa*
Gördüŋüz yüzini ***batduŋuz ṭaŋa***” (21^{a}/12)

“*Geldi ʿİmrānīce söyledi baŋa*
Bülezük vėrdi gören ***baṭar ṭaŋa****”* (36^{b}/6)

“*Urdı ad Şahru ’l-Ġayūm Yūsuf aŋa*
Anı görenler ***batar-ıdı ṭaŋa***” (51^{a}/7)

ṭaŋa ḳal-: şaşakalmak

“*Dürlü ṭonlar gėydürür ol-dem aŋa*
Kim görenler anı ***ḳalurdı ṭaŋa***” (12^{a}/11)

“*Yėdürür niʿmet töker ol ḳamuya*
Yėr bular kendüsi ***varur*** *ṭapuya*” (33^{b}/10)

ṭar gör-: sıkıntıda görmek

“***Gördi*** *ḥekīm Zelīḫā göŋlini* ***ṭar***

Bildi ṭabīb kim içinde ʿışḳı var” (16ª/15)

teni yėre ḳoyma-: hiç oturmamak

“*Döndi eydür kim ne ṣorarsın anı*
Sen gideli ***yėre ḳoymadı teni***” (38ᵇ/6)

teze ḳal-: sağlam kalmak

“*Kim yüzüŋüz sizlerüŋ* ***ḳalmış teze***
Ötrü neden yanmamış eydüŋ bize” (27ª/5)

yüze ur-: yere vurmak, yere çalmak

“*Daḫı Rūbīl Yūsuf’ı* ***urdı yüze***
Şöyle urdı kim ne-dėyem ben size” (3ᵇ/12)

yüzi yėre ur-: secde etmek

“*Bunı ėşidür* ***yüzin yėre urur***
Şükr ėder Yūsuf Ḥaḳ’a secde ḳılur” (23ᵇ/2)

“*Bunı ėşitdi* ***yüzin urdı yėre***
Secde ḳıldı ėtdi şükr ol yüz ura” (42ª/6)

“*Bunı Yaʿḳūb ėşidüp gör n’eyledi*
Yüzini urdı yėre *gör n’eyledi*” (48ª/1)

zindāna (v)ur-: zindana hapsetmek

“*Bunı ḳorḳutġıl bu dem* ***vur zindāna***
Bu yavuz işden bolayki bu döne” (19ᵇ/13)

"*Zelīḫā eydür Yūsuf ėşit beni*
Yoḫsa ***zindāna ururam*** *ben seni*" (21^{b}/1)

"***Zindāna urġıl*** *bu benüm ḳulumı*
Oldı ʿāṣī baŋa tevbe ḳılu-mı" (21^{b}/7)

"*Anuŋ-içün* **urdum** *anı* ***zindāna*** .
Sever-idüm bola ki eytdüm döne" (26^{a}/13)

"*Yūsuf eydür oġrı buldum sizde ben*
Zindāna urdum *suç ėtdüm anı ben*" (41^{a}/14)

"*Ḳurd yėyen oġlumı hem yazġıl aŋa*
Urduŋ *ol ḳardaşıdur* ***zindānuŋa***" (43^{a}/6)

2.2. Bitimsiz Fiillerde Kılınış

2.2.1. Sıfat-fiillerde Kılınış

2.2.1.1. *-(y)An* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)An*

al-: satın almak

a.-an

"*Buġday* **alan** *Mışr'a gelsünler dėyü*
Ḳamu varur anda buġday dileyü" (33^{a}/5)

ʿ**āşıḳ ol-:** âşık olmak

ʿā.-an

"ʿ*Āşıḳ olur bir naẓarda şūrete*
ʿ***Āşıḳ olan*** *nėce uyuya yata*" (12[b]/1)

"*Zelḫā eydür uşluyam sensin delü*
ʿ***Āşıḳ olan*** *del' mi ey uşdan alu*" (12[b]/11)

"ʿ***Āşıḳ olan*** *ögüde girmez olur*
İki gözi örtülü görmez olur" (16[b]/9)

bağışla-: affetmek

b.-yan

"*Eydeler oldur bizüm ümmīdümüz*
Dileyüp ***bağışlayan*** *var suçumuz*" (27[a]/14)

belā ėt-: bela etmek, iş açmak

ė.-en

"*Bu söz-idi Yūsuf'a* ***belā ėden***
Anı kem nesneye ṣatup var ėden" (7[b]/15)

fitne ḳıl-: fitne çıkarmak

f.-an

"*Gėrçek ol Zelīḫā Yūsuf yalan*

Yūsuf ola Zelḫā'ya ***fitne ḳılan***" (20[a]/8)

gėç-:

1. zamanı geride bırakmak

g.-en

"*Nėce gördüŋ düşüŋi* ***gėçen*** *gėce*
Yā nėce yordı düşüŋ babaŋ ḳoca" (2[b]/10)

2. geçip gitmek

g.-en

"***Gėçen*** *uçmaġa gire yėye kebāb*
Gėçmeyen oda düşe göre ʿaẕāb" (32[b]/9)

g.-meyen

"*Gėçen uçmaġa gire yėye kebāb*
Gėçmeyen *oda düşe göre ʿaẕāb*" (32[b]/9)

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-enleri

"*Buyurup bekçi ḳodı* ***gelenleri***
Ṣorar-ıdı şahra ol girenleri" (32[a]/15)

g.-enüŋ

“*Ferişteler bekleyeler ey ʿamū*
Gelenüŋ *ʿamellerin ṣora ḳamu*” (32^{b}/7)

gir-: girmek

g.-enleri

“*Buyurup bekçi ḳodı gelenleri*
Ṣorar-ıdı şehre ol ***girenleri***” (32^{a}/15)

kesil-: kesilmek

k.-en

“*Ellerin ṭoġraduġın bilmediler*
Ḫod ***kesilen*** *acısın ṭuymadılar*” (21^{a}/8)

ḳurtar-: kurtarmak

ḳ.-an

“*Yaʿḳūb’a sevdürdi kim eytgil seni*
Ḳurtaran *kim ḳardaşuŋdan eyt anı*” (23^{a}/5)

oġruluḳ ḳıl-: hırsızlık yapmak

o.-an

“*Ol zamānda* ***oġruluḳ ḳılan*** *ḳanı*
İki yıl ḳulluḳ ḳılur düni güni” (39^{b}/8)

ol-: meydana gelmek, gerçekleşmek

o.-an

"*Dėr Zelīḫā'dan* ***olan*** *bunlar ḳamu*
Anda şükür ḳıldı Yaʿḳūb ey ʿamū" (49[a]/8)

öl-: ölmek

ö.-enleri

"*Bunda bir ḫoş nükte geldi dile*
Ḥaḳ yarın ***ölenleri*** *diri ḳıla*" (18[b]/3)

öldür-: öldürmek

ö.-en

"*Döndi eydür bize bu iş ḫoş degül*
Ḳardaşını ***öldüren*** *ḳardaş degül*" (4[a]/13)

şat-: satmak

ş.-an

"*Daḫı Yūsuf'ı* ***şatan*** *ḫoca gelür*
Kend' özin ḳırḳ oġlı-y-ıla ḳul ḳılur" (29[b]/13)

ş.-anları

"*Döndi eydür ol seni* ***şatanları***
Neŋ olurdı baŋa eyit anları" (14[b]/8)

yė-: yiyerek öldürmek

y.-yen

"*Boynı bağlu Yaʿḳūb'a getürdiler*
Yūsuf'ı ***yėyen*** *bu ḳurddur dėdiler*" (6[b]/5)

"*Ḳurd* ***yėyen*** *oğlumı hem yazġıl aŋa*
Urduŋ ol ḳardaşıdur zindānuŋa" (43[a]/6)

var ėt-: var etmek

v.-en

"*Bu söz-idi Yūsuf'a belā ėden*
Anı kem nesneye ṣatup ***var ėden***" (7[b]/15)

2.2.1.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + -*(y)An*

dė-: demek, söylemek

d.-yen

"*Gör anı kim saŋa ḳulumdur* ***dėyen***
Nėce ḳul oldı saŋa ḳarşu ʿiyān" (30[a]/2)

diŋle-: dinlemek

d.-yenüŋ

"*Zihī ṣīrīn söz Yūsuf ḳıṣṣası*
Diŋleyenüŋ *gide göŋli ġuṣṣası*" (2[a]/1)

eyt-: söylemek

e.-en

"*Kimdi ol genç oġlanı söyleden*
Kimdi saŋa bu ḳamuyı ***eyden***" (23[a]/8)

ėşit-: dinlemek

ė.-ene

"*Eyle raḥmet ḳoşana* ***ėşidene***
ʿAfvuŋı hem şefāʿat ėt yazana" (52[b]/2)

"*Muḫtaṣar ḳılduḳ bunı* ***ėşidene***
Ėşidenler duʿā ḳılsun ḳoşana" (52[a]/14)

ė.-enler

"*Muḫtaṣar ḳılduḳ bunı ėşidene*
Ėşidenler *duʿā ḳılsun ḳoşana*" (52[a]/14)

ġıybet ḳıl-: dedikodu yapmak

ġ.-an

"*Lā-cerem* ***ġıybet ḳılan*** *müzdin yıḳar*
Ol yuyunur yazuġından pāk çıḳar" (20[b]/9)

ḳul ol-: birinin hizmetinde bulunmak

ḳ.-an

"*Döndi Yūsuf söyledi Zelīḫā'ya*
***Ḳul olan** bunuŋ gibi ṭon mı gėye*" (15[b]/5)

ṭut-: alıkoymak

ṭ.-an

"*Suçluyı **ṭutan** gerek kim ḳınaya*
Suçsuzı ḳınayan ʿādil olmaya" (40[b]/7)

şabr ėt-: sabretmek

ş.-en

"*Eytdiler ṣabr eyle ėresin aŋa*
***Ṣabr ėden** ḫayra ėrer öŋdin ṣoŋa*" (13[b]/6)

söylet-: konuşturmak

s.-en

"*Kimdi ol genç oġlanı **söyleden***
Kimdi saŋa bu ḳamuyı eyden" (23[a]/8)

sev-: sevmek

s.-en

"*Ḳul **seven** kişi meger delü ola*
Kend' özin ḳula vėren ölü ola" (20[b]/5)

ḳoş-: nazmetmek

ḳ.-ana

"*Bunı* ***ḳoşana*** *Çalab ṭutma günāh*
Yazuġın bağışlaġıl ey pādişāh" (52[a]/15)

uy-: uymak, tabi olmak

u.-mayan

"*Ben ėşitdüm anı ṭoġru dīnlüdür*
Aŋa ***uymayan*** *ḥaḳīḳat ḳanludur*" (33[a]/8)

yandur-: çok acı çekmek

y.-an

"*Zelḫā eydür gördüŋüz mi siz bunı*
Budur āḫir ***yanduran*** *dün gün beni*" (21[a]/10)

yaz-: yazı yazmak

y.-ana

"*Eyle raḥmet ḳoşana ėşidene*
ʿAfvuŋı hem şefāʿat ėt ***yazana***" (52[b]/2)

2.2.1.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + -*(y)An*

gör-: görmek

g.-en

"*Ḳul mısam bahāmı kim yėtüredi*
Beni ***gören*** *var mālın yitüredi*" (7[b]/14)

"*Ḳuyudan çıḳdı ṣanasın ay durur*
Yüzini ***gören*** *kişi Zī bay durur*" (8[a]/7)

"*Arı ṭonlar gėydürür ol-dem aŋa*
Anı ***gören*** *ḫalḳ ḳamu batar ṭaŋa*" (9[b]/15)

"*Secdeden götürdi başın aġlayu*
Oldı ḥayrān anı ***gören*** *ṭaŋlayu*" (11[b]/1)

"*Yüzin* ***gören*** *kişiler anuŋ paşa*
Ḥayran olur dėremez ʿaḳlın başa" (11[b]/4)

"*Anı* ***gören*** *kişi delü olur*
Kimi āh ėder baḳar ḥayrān ḳalur" (11[b]/8)

"*Şöyle bėzed' anı n' dėyem saŋa*
ʿAcebe ḳaldı ***gören*** *batdı ṭaŋa*" (15[b]/4)

"*Geldi ʿİmrānī̄ce söyledi baŋa*
Bülezük vėrdi ***gören*** *baṭar ṭaŋa"* (36[b]/6)

"*Buŋa beŋzer ḳardaşumuz var-ıdı*
Bir ***gören*** *bir görmeyenler zār-ıdı*" (37[a]/12)

"*Dāyası daḫı görüşdi aġladı*
Anı ***gören*** *ḳamu ṭurdı ṭaŋladı*" (48[b]/1)

g.-enler

"*Dürlü ṭonlar gėydürür ol-dem aŋa*
*Kim **görenler** anı ḳalurdı ṭaŋa*" (12ª/11)

"*Urdı ad Şahru 'l-Ġayūm Yūsuf aŋa*
*Anı **görenler** batar-ıdı ṭaŋa*" (51ª/7)

"*Ṭoldı ol şehr içi şöyle niʿmete*
*İmrenürdi anı **görenler** a*ta" (51ª/9)

g.-meyenler

"*Buŋa beŋzer ḳardaşumuz var-ıdı*
*Bir gören bir **görmeyenler** zār-ıdı*" (37ª/12)

görün-:

1. olduğu hissini vermek

g.-en

"*Gėrü yarıldı dīvār çıḳdı ṣūret*
*Yaʿḳūb'a beŋzer **görünen** ol ṣūret*" (19ª/13)

2. görünmek

g.-meyen

"*Cānum ārzūsı vü gönlüm yėmişi*
*Bünyāmīn'üm ey **görünmeyen** ėşi*" (42ª/9)

inan-: inanmak

i.-mayan

"*Lā-tay'asū min ravḥi 'llāh dėmiş*
Bu söze ***inanmayan*** *kāfir imiş*" (41^{b}/14)

ḳal-: mevcut olmak, bulunmak

ḳ.-an

"*Yüzümüzi yandurmaz bu ṭamuda*
Ḳalan *aʿżāmuz yanar dün gün oda*" (27^{a}/8)

ḳ.-anı

"*Birisi evde ḳalur ev işine*
Ol ***ḳalanı*** *gitdiler ḳardaşına*" (33^{a}/11)

ḳ.-anın

"*Balta aluban* ***ḳalanın*** *uşadur*
Ḳuşağın çėşer Yūsuf'a ḳuşadur" (11^{a}/4)

ḳ.-anınuŋ

"*Biri Şemdīn birisi Māmīl idi*
Ol ***ḳalanınuŋ*** *Ḳaşʿan-durur adı*" (32^{a}/9)

ṭur-: bulunduğu yerde kalmak

ṭ.-an

"*Şol* ***ṭuran*** *ʿammuŋ durur var ḳatına*

Seni göre ol gerek kim avına" (37^{b}/15)

2.2.1.2. *-Ar* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-Ar*

öp-: öpmek

"*Eytdiler pādşāhuŋ olur bu ḫūsı*
Öper olur *gelse ṣāliḥ bitisi*" (43^{b}/9)

2.2.1.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-Ar*

ṭap-: tapmak

ṭ.-ar

"*Bir begi vardı anuŋ büte* ***ṭapar***
Dün ü gün Taŋrı dėyü anı öper" (10^{b}/1)

2.2.1.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-Ar*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.3. *-esi* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-esi*

git-: ölmek

g.-esi

"*Kim yėrişe senüŋ ʿömrüŋ va'desi*
Ecelüŋ geldükde lā-büd ***gidesi***" (50[b]/9)

2.2.1.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-esi*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-esi*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.4. *-DUK* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-DUK*

ėlt- götürmek

ė.-dügi

"*Gördiler ol* ***ėltdügi*** *ḳumāş gėrü*
Çıḳdı yükden gördi bir bir anları" (35[a]/15)

git-: gitmek

g.-dügi

"*Degme kez ki çıḳar-ıdı seyr ėde*
Gitdügi *yolca gelürdi ol dede*" (30[b]/8)

ḥikāyet ėt-: haber vermek, bildirmek

ḥ.-dügüŋ

"*Beşī̄r eydür benem oġluŋ dėdügüŋ*
Benem āḫir ol ***ḥikāyet ėtdügüŋ***" (47ª/11)

ḳaṣd ėt-: kastetmek

ḳ.-dügini

"*Bildi Yūsuf bunlaruŋ n'ėttügini*
Bunlar öldürmege ***ḳaṣd ėtdügini***" (4ª/1)

ḳaṣd ḳıl-: kastetmek

ḳ.-duġı

"*Anı gördi ʿaḳlı dėrdi başına*
Ḳıldı ṣabr ol ***ḳılduġı ḳaṣd*** *işine*" (19ª/7)

kesil-: kesilmek

k.-dügin

"*Kim baḳup bir kez yüzini gördüŋüz*
Elüŋüz ***kesildügin*** *ṭuymaduŋuz*" (21ª/11)

ne ėt-/n'et-: ne yapmak

n.-tügini

"*Bildi Yūsuf bunlaruŋ* ***n'ėttügini***
Bunlar öldürmege ḳaṣd ėtdügini" (4ª/1)

ṣat-: satmak

ṣ.-tuḳların

"*Ol ḳuyudan çıḳarup* ***ṣattuḳların***
Bitide üç ʿaybı var yazduḳların" (37ª/3)

ṣ.-tuḳların

"*Ol bitigde Yūsuf'ı* ***ṣattuḳların***
Var üç ʿaybı dėyüben eyttüklerin" (43ᵇ/15)

ṭoġra-: kesmek

ṭ.-duġın

"*Ellerin* ***ṭoġraduġın*** *bilmediler*
Ḫod kesilen acısın ṭuymadılar" (21ª/8)

vėr-: vermek

v.-düklerin

"*Vėrür buġday bunlar bağlar yüklerin*
Yüklerinde gizledür ***vėrdüklerin***" (34ᵇ/1)

2.2.1.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-DUK*

ağla-: ağlamak

a.-duġı

"*Bu sebebden Yaʿḳūb'uŋ* ***ağladuġı***
Yūsuf-içün dün ü gün iŋledügi" (46[a]/15)

a.-duġuŋ

"*Mīşalūm eydür ne ağlarsın dėgil*
Ağladuġuŋ *bir nedendür söylegil*" (38[a]/4)

āh ėt-: ağlayıp inlemek

ā.-dügini

"*Anı Yūsuf ṭuymadı dėdügini*
Ol ne ḫod ėşitdi ***āh ėtdügini***" (31[a]/3)

dė-: demek, söylemek

d.-dügi

"*Şunca ḳıldı* ***dėdügi*** *benem aŋa*
Uşbu söz ʿibret yėter saŋa baŋa" (8[a]/1)

"*Yūsuf eydür semiz ṣıġır* ***dėdügi***
Ol aruḳlar gėrü anı yėdügi" (25[b]/8)

"*Yūsuf eydür gėrçek midür* ***dėdügi***
Uşbu ṣāʿsizden ḥikāyet ėtdügi" (44[b]/5)

d.-dügini

"*Anı Yūsuf ṭuymadı* ***dėdügini***
Ol ne ḫod ėşitdi āh ėtdügini" (31[a]/3)

d.-dügüm

"*Deve yükidür* ***dėdügüm*** *anı bil*
Eytmeyesin ėşek yüki bellü bil" (33[b]/2)

d.-dügüŋ

"*Beşī̄r eydür benem oġluŋ* ***dėdügüŋ***
Benem āḫir ol ḥikāyet ėtdügüŋ" (47[a]/11)

d.-dükleri

"*Bu sebebden olur eytdükleri*
Südi yavuz oġrıdur ***dėdükleri***" (40[a]/14)

eyit-: söylemek

e.-dükleri

"*Bu sebebden olur* ***eyitdükleri***
Südi yavuz oġrıdur dėdükleri" (40[a]/14)

eyt-: söylemek

e.-tüklerin

"*Ol bitigde Yūsuf'ı ṣattuḳların*

Var üç ʿaybı dėyüben ***eyttüklerin***” (43^{b}/15)

göyün-: yanmak

g.-dügüm

“*Ḥasretüm varını eyt şol bitide*
Anuŋ-içün ***göyndügüm*** *eytgil oda*” (43^{a}/4)

ḫikāyet ėt-: anlatmak

ḫ.-dügi

“*Yūsuf eydür gėrçek midür dėdügi*
Uşbu ṣāʿ sizden ***ḫikāyet ėtdügi***” (44^{b}/5)

iŋle-: inlemek

i.-dügi

“*Bu sebebden Yaʿḳūb’uŋ aġladuġı*
Yūsuf-içün dün ü gün ***iŋledügi***” (46^{a}/15)

iste-: aramak

i.-dügüŋ

“*Bulasın* ***istedügüŋ*** *gire ele*
Bunı ėşidür ḫoca girür yola” (7^{b}/4)

ḳal-: yaşamak

ḳ.-duġını

"*Göŋlüm anuŋ-ıla avınduġını*
Yaz daḫı ol anda ***ḳalduġını*****"** (43ª/7)

ḳaz-: kazmak

ḳ.-duġını

"*Anı kim* ***ḳazduġını*** *eydem size*
Vėr ṣalavāt ṭut ḳulaḳ uşbu söze" (5ª/2)

sev-: sevmek

s.-dügüm

"*Ḳulın sever dėyü ṭaʿna urduŋuz*
Sevdügüm *budur ki şimdi gördüŋüz*" (21ª/13)

s.-dügümden

"***Sevdügümden*** *Yaʿḳūb ayırdı beni*
İŋiletdi aġladup düni güni" (46ª/10)

s.-dügüŋ

"*Ol but eydür nebīdür sen* ***sevdügüŋ***
Eyle taḳdīr olısar dėrgil ögüŋ" (16ª/2)

yaz-: yazı yazmak

y.-duḳların

"*Ol ḳuyudan çıḳarup ṣattuḳların*
Bitide üç ʿaybı var ***yazduḳların***" (37[a]/3)

"*Hem yalan yère biti* ***yazduḳların***
Yazdurur ol sarāya ol bir birin" (37[a]/4)

yė-: yemek

y.-dügi

"*Yūsuf eydür semiz ṣıġır dėdügi*
Ol aruḳlar gėrü anı ***yėdügi***" (25[b]/8)

yor-: yorumlamak, tabir etmek

y.-duġın

"*Yūsuf peyġāmber nėce düş gördügin*
Yāḫu Yaʿḳūb anı gine ***yorduġın***" (2[b]/1)

2.2.1.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-DUK*

aŋla-: anlamak, idrak etmek

a.-duġuŋ

"*Mālik eydür imdi tėz varġıl aŋa*
Ṣor düşümi ***aŋladuġuŋ*** *dė baŋa*" (25[a]/15)

gör-: görmek

g.-dügüm

"*Eydivėr taʿbīrini anuŋ baŋa*
Eydeyüm ol ***gördügüm*** *düşi saŋa*" (2ª/9)

"*İmdi ḳorḳaram düşüm gėrü görem*
Gördügüm *düşden daḫı ḳaygu yėrem*" (3ª/4)

g.-dügüŋ

"*Eytdiler kim nėce gördüŋ düşi sen*
Gördügüŋ *düşi gerek kim eydesen*" (2ᵇ/9)

g.-medügin

"*Ḳavzanup ṭurmaduġum yazġıl aŋa*
Gözlerüm ***görmedügin*** *hem eyt aŋa*" (43ª/3)

düş gör-: rüya görmek

d.-dügüm

"*Eydür ol üç kez* ***düşümde gördügüm***
Budur āḫir dėreyüm bir dem ögüm" (14ª/1)

d.-dügini

"*Nėce* ***düş gördügini*** *hep söyledi*
Yūsuf'a bir bir ḥikāyet eyledi" (25ᵇ/7)

düşde gör-: düşte görmek

d.-dügüm

"*Söyler eydür bu degül benüm begüm*
Uyur-iken ***düşde*** *üç kez* ***gördügüm***" (13[b]/5)

ḳal-: mevcut olmak

ḳ.-duġına

"*Peşmān olur Yūsuf'ı aldugına*
İçi göynür ḫazne boş ***ḳaldugına***" (14[b]/14)

ṭur-: durmak, bulunduğu yerde kalmak

ṭ.-maduġum

"*Ḳavzanup* ***ṭurmaduġum*** *yazġıl aŋa*
Gözlerüm görmedügin hem eyt aŋa" (43[a]/3)

2.2.1.5. *-mAz* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-mAz*

görmez ol-: kör olmak

g.-a

"*Aġladam Yaʿḳūb'ı ben* ***görmez ola***
Hem yėrinden ḳavzanup ṭurmaz ola" (46[a]/14)

g.-dı

"*Ağlamaḳdan* ***görmez oldı*** *gözleri*
Ėrte gėce Yūsuf oldı sözleri" (23[b]/6)

"***Oldı görmez*** *ağlamaḳdan gözleri*
Gėce gündüz oldı Yūsuf sözleri" (30[b]/5)

"*Eytdiler yoġ oldı bizden birimüz*
Ağlamaḳdan ***oldı görmez*** *atamuz*" (45[a]/7)

g.-ur

"'*Āşıḳ olan ögüde girmez olur*
İki gözi örtülü ***görmez olur***" (16[b]/9)

2.2.1.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-mAz*

dilden gitmez ol-: dilinden düşürmemek

d.-dı

"***Gitmez oldı dilümden*** *Yūsuf aduŋ*
Baġrumı yandurdı dėr senüŋ oduŋ" (42[a]/11)

ögüde girmez ol-: nasihat kâr etmemek

ö.-ur

"'*Āşıḳ olan* ***ögüde girmez olur***
İki gözi örtülü görmez olur" (16[b]/9)

ṭurmaz ol-: kalkamak

ṭ.-a

"*Aġladam Yaʿḳūb'ı ben görmez ola*
Hem yėrinden ḳavzanup ***ṭurmaz ola***" (46ª/14)

2.2.1.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-mAz*

gör-: görmek

g.-mez

"*Ṭolu aya beŋzer olur hem yüzi*
Görür olur hem anuŋ ***görmez*** *gözi*" (31ᵇ/13)

"*Ol göŋlegi anuŋ-içün vėribdi*
Atamuŋ ***görmez*** *gözi göre dėdi*" (46ª/2)

2.2.1.6. *-mIş* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-mIş*

ḳarar-: siyahlaşmak

ḳ.-mış

"*Ol deŋizden ala çıḳa anları*
Ola abbaḳ ol ***ḳararmış*** *tenleri*" (28ª/10)

kesil-: kesilmek

k.-miş

"*Ol aġacuŋ budaġı on bir idi*
Bir ***kesilmiş*** *ḳamusından yėg-idi*" (23[b]/14)

ṭoġ-: doğmak

ṭ.-mış

"*Döndi eydür yėŋi* ***ṭoġmış*** *genç oġlan*
Nėce söyler söylemez bilmez lisān" (20[a]/1)

2.2.1.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-mIş*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-mIş*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.7. *-r* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-r*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-r*

beŋze-: benzemek

b.-r

"*Yine döner yalvarur ol birine*
Ol daḫı urur ne ***beŋzer*** *birine*" (3^{b}/15)

"*Münādīler çaġırur şerhlü gelür*
Aya ***beŋzer*** *ḳıymetī ḳul kim alur*" (13^{b}/10)

"*Şerhlü ḳamu dėrilür ol araya*
Yūsuf ṭurmış ṣūreti ***beŋzer*** *aya*" (13^{b}/12)

"*Ḳızıl aṭlas döşesünler sarāya*
Sen otur taḫt üzere ***beŋzer*** *aya*" (17^{a}/8)

"*Gėrü yarıldı dīvār çıḳdı ṣūret*
Yaʿḳūb'a ***beŋzer*** *görünen ol ṣūret*" (19^{a}/13)

"*Çıḳdı ḥücreden kim ol* ***beŋzer*** *aya*
Yüzi nūrı şuʿle vėrdi odaya" (21^{a}/3)

"*Ṭolu aya* ***beŋzer*** *olur hem yüzi*
Görür olur hem anuŋ görmez gözi" (31^{b}/13)

"*Buŋa* ***beŋzer*** *ḳardaşumuz var-ıdı*
Bir gören bir görmeyenler zār-ıdı" (37^{a}/12)

"*Aŋa* ***beŋzer*** bir *ḳardaşum var-ıdı*
Bunlar eydürler kim anı ḳurd yėdi" (37^{b}/7)

"*Döndi eydür var üç oġlum her biri*
Vėrdüm efʿālüŋe ***beŋzer*** *adları*" (38^{b}/12)

b.-rdi

"*Döndi eydür ḳardaşum vardı benüm*
Yūsuf adlu saŋa ***beŋzerdi*** *cānum*" (38[a]/5)

2.2.1.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-r*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.8. *-(I/ü)cI* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.8.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(I/ü)cI*

al-: almak

a.-ıcı

"*Var mı dėrler ʿayblu ḳul* ***alıcı***
Ayruḳ ėle ėledüben ṣatıcı" (8[b]/3)

"*İmdi gelüŋ güzel oġlan görici*
Bahāsı çoḳ ʿİmrānī ḳul ***alıcı***" (13[b]/11)

ṣat-: satmak

ṣ.-ıcı

"*Var mı dėrler ʿayblu ḳul alıcı*
Ayruḳ ėle ėledüben ***ṣatıcı***" (8[b]/3)

2.2.1.8.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *(I/ü)cI*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.8.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *(I/ü)cI*

gön-: güvenilir olmak

g.-üci

"*Ḫoş ṣalavāt vėrelüm Muḥammed'e*
Ol yazuḳlular ***gönüci*** *Aḥmed'e*" (1[b]/10)

"*Gėrü dönüp geleler Muḥammed'e*
Ol yazuḳlular ***gönüci*** *Aḥmed'e*" (28[a]/14)

"*Ne-ki varsa ümmeti Muḥammed'üŋ*
Ol yazuḳlular ***gönüci*** *Aḥmed'üŋ*" (48[b]/14)

gör-: görmek

g.-ici

"*İmdi gelüŋ güzel oġlan* ***görici***
Bahāsı çoḳ ʿİmrānī ḳul alıcı" (13[b]/11)

2.2.1.9. *-ür* ile Kurulan Sıfat-fiilli Parçalar

2.2.1.9.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-ür*

gör-: gözleri açılmak

g.-ur

"*Vėre yigitlik aŋa görklü ola*

*Gözleri görmez-iken **görür ola***" (31^b/9)

"*Ṭolu aya beŋzer olur hem yüzi*
***Görür olur** hem anuŋ görmez gözi*" (31^b/13)

2.2.1.9.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-ür*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.1.9.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-ür*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2. Zarf-fiillerde Kılınış

2.2.2.1. *-(y)A* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.1.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)A*

al-:

1. bulunduğu yerden ayırmak

a.-a

"*Ol deŋizden **ala** çıḳa anları*
Ola abbaḳ ol ḳararmış tenleri" (28^a/10)

2. götürmek, yanında götürmek

a.-a

"*Ṣatun aldı Yūsuf'ı ėşit dede*
Ḳulı-y-ıdı kim diler ***ala*** *gide*" (9[a]/6)

3. kapmak

a.-a

"*Aṣa ḳoyalar tenüŋ iyiye*
Gele ḳuşlar bėynüŋi ***ala*** *yėye*" (22[b]/10)

diri ḳıl-: diriltmek

d.-a

"*Bunda bir ḫoş nükte geldi dile*
Ḥaḳ yarın ölenleri ***diri ḳıla***" (18[b]/3)

getür-: getirmek

g.-e

"***Getüre*** *ḥayvān deŋizinde yuya*
Ṭamu çirki daḫı bunlardan yuya" (28[a]/9)

gir-: girmek

g.-e

"*Yūsuf'ı alur varur Nīl ḳatına*
Buyurur aŋa ***gire*** *anda yuna*" (11[b]/14)

öp-: öpmek

ö.-e

"*Geldi şarab-dār gėrü Yūsuf dapa*
Aġır ẖilʿat gėydürdi elin ***öpe***" (26[a]/2)

2.2.2.1.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)A*

dön-: tekrarlamak

d.-e

"*Çün bu sözi ėşidür anda yine*
Tevbe ḳılur ol işe ***döne döne***" (19[b]/4)

"*Ṣoŋra çirkīn iyi ṭuydum ben yine*
Anuŋ-içün aġladum ***döne döne***" (35[a]/2)

feryād ėt-: feryat etmek, ağlayıp inlemek

f.-e

"*Çün Yūsuf'ı yoḳladılar devede*
Ḳaçmış ol ḳul dėdiler ***feryād ėde***" (9[a]/14)

sağışla-: saymak

s.-ya

"*Ol Kerīm'dür suçuŋuz* ***sağışlaya***

Bildüre size ḳamu bağışlaya” (1[b]/7)

söyle-: konuşmak

s.-ye

“*Şöyle ṭarıḳdı ḳaḳıdı Zelḫā’ya*
Eytdi sürüŋ ḳomaŋ ayruḳ ***söyleye***” (26[a]/15)

ṭapu ḳıl-: itaat etmek, boyun eğmek

ṭ.-a

“*İmdi destūrdur varuŋ siz yola*
Daşra çıḳdılar ḳamu ***ṭapu ḳıla***” (41[a]/15)

2.2.2.1.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + -*(y)A*

baḳ-: bakmak

b.-a

“*Yėdi ḳurd anı cānı vardı Ḥaḳ’a*
Anı aŋduḳ bu ṣūretlere ***baḳa***” (37[a]/13)

gör-: görmek

g.-e

“*Ger ėledem göresin bütler yüzin*
Seni ***göre*** *söyleye anlar sözin*” (15[b]/11)

"*Ḳıldılar āh ḳamusı düşdi yėre*
Oldı ḥayrān esrüdi anı ***göre***" (21[a]/5)

"*Bola ki āhum* ***göre*** *esirgeye*
Özi göyne baŋa bir kez söyleye" (30[b]/13)

"*Ṣoŋra andan dīdārın rūzī ḳıla*
Anı mü'minler ***göre*** *ḥayrān ḳala*" (28[b]/8)

2.2.2.2. *-AlI* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.2.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-AlI*

ayrıl-: ayrılmak

a.-alı

"*Yūsuf eydür nitedür babam ḥāli*
Nėce benden oldı ol ***ayrılalı***" (38[b]/5)

"***Ayrılalı*** *yėtmiş yıl olmış-ıdı*
Yėtmiş yıldan ṣoŋra bulmış-ıdı" (48[b]/7)

gel-: gelmek

g.-eli

"*Yūsuf eydür sen ḫaber vėr bileli*
Anlara ṣor nėçe gündür ***geleli***" (33[b]/6)

git-: gitmek

g.-eli

"*Döndi eydür kim ne ṣorarsın anı*
*Sen **gideli** yėre ḳoymadı teni*" (38^{b}/6)

2.2.2.2.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-AlI*

bil-: öğrenmek

b.-eli

"*Yūsuf eydür sen ḫaber vėr **bileli***
Anlara ṣor nėçe gündür geleli" (33^{b}/6)

ėşit-: duymak

ė.-eli

"*Gelmedi oġlum benüm bunda özi*
*Yandı içüm **ėşideli** bu sözi*" (47^{a}/6)

2.2.2.2.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-AlI*

gör-: görmek

g.-eli

"*Bir yigit uġradı deveye binür*
*Anı **göreli** bu cānum sevinür*" (36^{b}/5)

2.2.2.3. *-eliden* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.3.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-eliden*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.3.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-eliden*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.3.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-eliden*

gör-: görmek

g.-eliden

"*Ḥayran oldum ṭaŋladum* ***göreliden***
Aṣlı peyġāmber durur anı ėden" (41[a]/5)

2.2.2.4. *-dügince* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.4.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dügince*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.4.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dügince*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.4.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dügince*

gör-: görmek

g.-dügince

"***Gördügince*** *mü'minüŋ arta nūrı*
Bize yā Rab rūzī̄ ḳılġıl ol yėri" (28[b]/9)

2.2.2.5. *-dükçe* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.5.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dükçe*

gün gel-: gün geçmek

g.-dükçe

"***Gün geldükçe*** *eti teni ṣararur*
ʿIşḳ odı yaḳar anı ṣayru ḳılur" (16[a]/13)

2.2.2.5.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dükçe*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.5.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dükçe*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.6. *-dUKdA* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.6.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-dUKdA*

ecel gel-: ecel gelmek

g.-dükde

"Kim yėrişe senüŋ ʿömrüŋ va'desi
Ecelüŋ ***geldükde*** *lā-büd gidesi"* (50[b]/9)

sulṭān ol-: sultan olmak

o.-duḳda

"*Ol vaḳit* ***sulṭān*** *ki Yūsuf* ***olduḳda***
Mışır ehli ḳamu ṭapu ḳılduḳda" (32[a]/12)

2.2.2.6.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-dUKdA*

ṭapu ḳıl-: hizmet etmek

ḳ.-duḳda

"*Ol vaḳit sulṭān ki Yūsuf olduḳda*
Mışır ehli ḳamu ***ṭapu ḳılduḳda***" (32[a]/12)

2.2.2.6.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-dUKdA*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.7. *-I* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.7.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-I*

cān vėr-: can vermek, ölmek

c.-i

"*Ṣundı aldı bi'smi'llāh dėyü arı*
İçdi anı düşdi yėre ***cān vėri***" (50ª/13)

2.2.2.7.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-I*

eymen-: korkmak

e.-i

"*Reyyān eydür yā Yūsuf sen ḳo bunı*
Mışır ehli inanmazlar ***eymeni***" (50ᵇ/13)

göz yaşı aḳıt-: ağlamak

g.-ı

"*Geldi eytdi sizi ʿAzīz oḳıdı*
Vardılar ***yaş gözlerinden aḳıdı***" (41ª/7)

yalvar-: yalvarmak

y.-ı

"*Ṭurı geldi kend' özin yudı arı*
Şükr ėdüp secde ḳıluban ***yalvarı***" (25ª/1)

2.2.2.7.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-I*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.8. *-icegiz* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.8.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-icegiz*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.8.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-icegiz*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.8.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-icegiz*

gör-: görmek

g.-icegiz

"*Yapdı sarāyuŋ ḳapusın baġladı*
Yūsuf anı ***göricegiz*** *aġladı*" (17[b]/3)

2.2.2.9. *-(I/u)cAK* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.9.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(I/u)cAK*

bin-: üstünde gitmek

b.-icek

"*At ṭurur kim aŋa ol Yūsuf biner*
Kişner ol at ***binicek*** *Zī-ki hüner*" (30[a]/9)

dol-: çok yemekten patlayacak hâle gelmek

d.-ucaḳ

"*Yine görür yėdi daḫı arucaḳ*
Yėr semizleri tükedür ***dolucaḳ***" (25[a]/4)

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-icek

"*Gėrü eve* ***gelicek*** *aġlayalum*
Yūsuf'ı ḳurd ḳapdı baba dėyelüm" (3[a]/15)

gėç-:

1. (zaman) geçmek

g.-icek

"*Ol yėdi yıl* ***gėçicek*** *ḳızlıḳ olur*
Ekin ekmeŋ dėyü Yūsuf buyurur" (29[a]/7)

2. geçip gitmek

g.-icek

"*Ol yol üzere ev yapdı key ulu*
Gėçicek *aġlamaġum ṭuya dėyü*" (30[b]/10)

ṣat-: satmak

ṣ.-ıcaḳ

"***Ṣatıcaḳ*** *şöyle ṣatasız ol ḳulı*
Yėtmeye bahāsına Mıṣr'uŋ māli" (7[a]/11)

var-: ulaşmak

v.-ıcaḳ

"*Gelüŋ imdi dėdiler and içelüm*
Bir uġurdan ***varıcaḳ*** *aġlaşalum*" (5[b]/11)

"*Yūsuf'ı alur varur Zelīḫā'ya*
İmdi diŋle ***varıcaḳ*** *ne söyleye*" (15[a]/13)

"*Yūsuf eydür* ***varıcaḳ*** *eve gėrü*
Ḳardaşuŋuz aluban dönüŋ bėrü" (34[b]/2)

"*Severem sizi ṭutaram dīnüŋüz*
Gėrü ***varıcaḳ*** *eve tėz dönüŋüz*" (34[b]/3)

"*Ol ʿAzīz'e* ***varıcaḳ*** *ḳıluŋ ṭapu*
Vėrüŋ aŋa bitigi elin öpü" (43[b]/4)

2.2.2.9.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(I/u)cAK*

ėşit-: dinlemek

ė.-icek

"*Bu sözi ümmet daḫı* ***ėşidicek***

Ṣalavāt vėre yüzini göricek” (28[a]/6)

2.2.2.9.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(I/u)cAK*

baḫ-: bakmak, seyretmek

b.-ıcaḳ

“***Baḫıcaḳ*** *şeyḫ ü kebīr ü hem ṣaġīr*
Ṭoyururdı anları ol bī-naẓīr” (29[b]/6)

baḳ-: bakmak

b.-ıcaḳ

“*ʿĀşıḳ oldum* ***baḳıcaḳ*** *ol ṣūrete*
Bilmezem ḳandalığın anuŋ ata” (12[b]/4)

gör-: görmek

g.-icek

“*Ḳıldı ʿāşıḳ beni uş aŋladum*
Kāşki yüzini ***göricek*** *öledüm*” (16[b]/6)

“***Göricek*** *üçünci yıl ṣordum seni*
Mıṣr’a gel dėdüŋ bulasın sen beni” (18[a]/4)

“*Va’ttaḳū yavmanturcaʿūna fī-hi ilā ’llāh*
Anı ***göricek*** *Yūsuf eyledi āh*” (18[b]/13)

"*Bu sözi ümmet daḫı èşidicek*
Ṣalavāt vère yüzini ***göricek***" (28[a]/6)

"*Anı bunlar* ***göricek*** *ʿacebleşür*
Çoḳ cōmerdmiş dèyü anı ṭaŋlaşur" (33[a]/15)

2.2.2.10. *-(y)IncA* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.10.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)IncA*

ṭoy-:

1. doymak

ṭ.-ınca

"*Yūsuf eydür èltüŋ ayruḳ sarāya*
Tā ki ***ṭoyınca*** *bular ṭaʿām yèye*" (37[a]/15)

2. kanmak

ṭ.-ınca

"*Bir* ***ṭoyınca*** *baḳayım ağlayayım*
Ḥasret odıyla cānum dağlayayım" (37[b]/8)

2.2.2.10.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)IncA*

dè-: demek, söylemek

d.-meyince

"*Eytdi kesmeŋ **dėmeyince** siz anı*
Kim çaġırdı Yūsuf ḳandasın ḳanı" (21[a]/2)

2.2.2.10.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)IncA*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.11. *-ken* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.11.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-ken*

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-üriken

"*Bir ṣıġıncaḳ ṣandum id'içümde ben*
***Gelür-iken** sizüŋ-ile bunda ben*" (4[a]/5)

getür-: getirmek

g.-ürken

"*Ḫocasına **getürürken** ün gelür*
Anda ṭur dėr gidemez şöyle ḳalur" (22[b]/1)

gėç-: geçip gitmek

g.-eriken

"*Kimisi anda anuŋ geŋez gėçe*
*Kimisi **gėçer-iken** oda uça*" (32[b]/8)

git-: gitmek

g.-eriken

"***Gider-iken*** *ḳamusı ṭanışdılar*
Öldürelüm dėyüben and içdiler" (3[a]/13)

"*Yol sıra* ***gider-iken*** *bunlar ḳamu*
Geldi iblīs bunlaruŋ yolın uru" (34[b]/6)

gör-: gözleri açılmak

g.-meziken

"*Vėre yigitlik aŋa görklü ola*
Gözleri ***görmez-iken*** *görür ol*" (31[b]/9)

götür-: kaldırmak

g.-mişken

"*Vurdılar anı* ***götürmişken*** *yėre*
Uṣṣı gitdi ṭurdılar ḳamu yöre" (3[b]/10)

ünde-: çağırmak

ü.-riken

"Ḳamusı ***ünder-iken*** *ikin olur*
Anda Bünyāmīn yaluŋuzçaḳ ḳalur" (39[a]/11)

2.2.2.11.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-ken*

em-: emmek

e.-eriken

"*Söyledi oġlan Çalab ṣunʿı-y-ıla*
Geldi bèşikde ***emer-iken*** *dile*" (20[a]/6)

gül-: gülmek

g.-mişiken

"*Yine döndi aġladı zārī ḳılu*
Gülmiş-iken *ileri öŋdin ulu*" (34[b]/13)

güt-: hayvanı otlatarak sürmek

g.-eriken

"***Güder-iken*** *ḳozılarum ṭaġılur*
Arasında körpe ḳozım ḳurd alur" (3[a]/3)

oḳu-: yazıları okumak

"***Oḳur-iken*** *bilmiş-idi ol meger*
Yūsuf'uŋ görkin Çalab aŋa öger" (5[a]/6)

ṭartaş-: çekişmek, tartışmak

ṭ.-urken

"*Yūsuf'uŋ anda etegi yırtılur*
***Ṭartaşurken** ḳap'ya Ḳoṭīfar gelür*" (19[b]/10)

ṭanışı ṭur-: konuşmak

"***Ṭurur iken** bunlar anı **ṭanışı***
Geldi Yūsuf'dan bulara bir kişi" (41[a]/6)

yė-: yemek

y.-rken

"*Bir ḳavülde daḫı gelmişdür ḫaber*
*Yūsuf alurdı ṭaʿām **yėrken** meger*" (40[a]/12)

yor-: yorumlamak, tabir etmek

y.-ariken

"***Yorar-iken** Yūsuf'a uşbu sözi*
Yaʿḳūb'uŋ ėşitdi ol ögey ḳızı" (2[a]/15)

2.2.2.11.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-ken*

gizle-: saklamak

g.-mişken

"***Gizlemişken** Yūsuf'ı çıḳardılar*
Ḥürmetini saḳınur ḳorḳar bular" (8[a]/14)

gör-: görmek

g.-meziken

"*Vėre yigitlik aŋa görklü ola*
Gözleri ***görmez****-iken görür ol*" (31[b]/9)

uyu-: uyumak

u.-riken

"*Söyler eydür bu degül benüm begüm*
Uyur-iken *düşde üç kez gördügüm*" (13[b]/5)

yat-: yatmak

y.-uriken

"*Bir gėce* ***yatur-iken*** *ol düş görer*
Ėrte ṭurur anı Yaʿḳūb'a ṣorar" (2[a]/7)

"*Bir gėce* ***yatur-iken*** *ol düş görür*
Anı taʿbīr bilene varur ṣorar" (7[a]/2)

2.2.2.12. *-(y)U* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.12.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + *-(y)U*

ʿ**afv eyle-:** affetmek

ʿa.-ü

"*Şükr ḳılġıl sulṭān olduŋ sen ulu*
*Suçumuzı bağşıla ʿ**afv eyleyü***" (45^{b}/3)

aŋıl-: şöhret bulmak

a.-u

"*Yūsf ḳulken sulṭān oldı **aŋılu***
Taŋrı'sı ḳıldı anı şöyle ulu" (31^{a}/7)

avla-: avlamak

a.-yu

"*Vardılar **avlayu** birin ṭutdılar*
Ḳanı ağzı yöresine sürtdiler" (6^{b}/4)

ayrıl-: ayrı düşmek

a.-u

"*Bir yėr-idi Nīl ṣuyından **ayrılu***
Anda bünyād ḳıldı şehrin ol ulu" (51^{a}/6)

beŋle-: nişan koymak

b.-yü

"*Ṣaġı gizledem yüküŋde **beŋleyü***
Oġrı dėyem seni ṭutam aŋlayu" (39^{a}/5)

beŋzi şol-: yüzü solmak

b.-u

"*Dili ṭutuldı ḳamu* ***beŋzi şolu***
ʿAḳlı gitdi ḳorḳudan oldı delü" (44[a]/6)

berkit-: sağlamlaştırmak

b.-ü

"*Uşbu düzgün düzdiler yolca gidü*
İçdiler and ḳamu ḳavlin ***berkidü***" (3[b]/1)

bildür-: bildirmek

b.-ü

"*Yazġıl andan sen ḥālümi* ***bildürü***
Dün gün aġlamaġumı vaṣf ḳılduru" (43[a]/2)

"*Geldi peyġāmberlıḳ saŋa ṭur örü*
Eyle daʿvet ḫalḳı saŋa ***bildürü***" (50[b]/10)

bitile-: mektup vermek

b.-yü

"*Ṣaldı çün Yūsuf beni* ***bitileyü***
Anı geldüm Yaʿḳūb'a muştulayu" (47[a]/1)

döndür-: çevirmek

d.-ü

"*Kim-'dügin eydürler-idi ṭuyuru*
Yoḫsa sürerler ḳapudan ***döndürü***" (32[b]/1)

eyerle-: atın üzerinedeki eyeri bağlamak

e.-yü

"*Ėrte oldı taŋlacıḳ Yūsuf ṭurur*
Ṭāzīsin ***eyerleyü*** *Yūsuf binür*" (30[a]/5)

eyle-: yapmak, etmek

e.-yü

"*Baġlu oldum seni Taŋrı* ***eyleyü***
Ḫātūn-iken ben Mıṣır'da ṭaŋlayu" (31[a]/6)

ėlet-: götürmek, ulaştırmak

ė.-ü

"*Yitüresiz bunı daḫı* ***ėledü***
Alduŋuz Yūsf'ı nite kim ṭoladu" (35[a]/12)

fermanla-: buyruk vermek

f.-yu

"*Ḳoyar aġzına taşı* ***fermānlayu***
Bildürür düş maʿnīsin key aŋlayu" (22[a]/3)

fitne ḳıl-: fitne çıkarmak

f.-u

"*Bilelüm aḥvālin anuŋ belgülü*
Götürelüm aradan ***fitne ḳılu***" (2[b]/7)

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-ü

"*Gėçdi ḳırḳ yıl dėr nėçeler arada*
Gelü *bulmış Yūsuf'ı Yaʿḳūb dede*" (48[b]/8)

getür-: getirmek

g.-ü

"*Gėrü gelüŋ ḳardaşuŋuz* ***getürü***
Buġda vėrem yüklerüŋüz arturu" (34[b]/4)

git-: gitmek

g.-ü

"*Uşbu düzgün düzdiler yolca* ***gidü***
İçdiler and ḳamu ḳavlin berkidü" (3[b]/1)

ḳavuş-: kavuşmak

ḳ.-u

"*Mıṣr'a girdiler ḳamusı sevnişü*
Şükr ḳıldı ḥasretine ***ḳavuşu***" (48[b]/2)

ḳıl-: yapmak

ḳ.-u

"*Bir sarāy eylet baŋa yavlaḳ ulu*
Nėce kim vaṣf eyledüm şöyle ***ḳılu***" (17[a]/15)

"*Yėyüben çün ḳamu gider ṭaġılu*
Taŋrı'nuŋ ḳudreti var şöyle ***ḳılu***" (31[b]/15)

"*Ol yazılmışdur bitide belgülü*
Ol bitidür bunlara gör ne ***ḳılu***" (44[a]/1)

"*Tābūtı çıḳardılar eyle* ***ḳılu***
Oldı ṭarlıḳ bu kez ol yaŋa ulu" (51[b]/13)

ḳo-: bırakmak

ḳ.-mayu

"*Ṭanışursız ḳamu ḳıralum dėyü*
Bu şār içre hėç kimesne ***ḳomayu***" (41[a]/9)

ḳuy-: dökmek

ḳ.-u

"*Daḫı gömmişsiz ṣoŋını ṣu* ***ḳuyu***
Ḳatı dögmişsiz anı ölsün dėyü" (44[b]/9)

muştula-: müjdelemek

m.-yu

"*Ṣaldı çün Yūsuf beni bitileyü*
Anı geldüm Yaʿḳūb'a ***muştulayu***" (47[a]/1)

"*Baŋa geldüŋ oġlumı* ***muştulayu***
Ṭon getürdüŋ baŋa sen ẖoş söyleyü" (47[b]/3)

ögsüzlen-: babalarından ayrı bırakılmak

ö.-ü

"*Delim zamān anda ṭuru gizlenü*
Oġlanları Yūsuf'dan ***ögsüzlenü***" (52[a]/1)

öp-: öpmek

ö.-ü

"*Ol ʿAzīz'e varıcaḳ ḳıluŋ ṭapu*
Vėrüŋ aŋa bitigi elin ***öpü***" (43[b]/4)

şataş-: rastlamak

ş.-u

"*İmdi Yūsuf çıḳ bu şārdan sen ṭaşu*
Saŋa ḳarşu kim gelür gör ***şataşu***" (30[a]/3)

ṭaġıl-: dağılmak

ṭ.-u

"*İstediler dört yaŋadan* ***ṭaġılu***
Ol oturmış ḳabr üze zārī ḳılu" (9[a]/15)

"*Yėyüben çün ḳamu gider* ***ṭaġılu***
Taŋrı'nuŋ ḳudreti var şöyle ḳılu" (31[b]/15)

Taŋrı eyle-: Tanrı kabul etmek

T.-yü

"*Baġlu oldum seni* ***Taŋrı eyleyü***
Ḫātūn-iken ben Mıṣır'da ṭaŋlayu" (31[a]/6)

ṭuyur-: duyurmak

ṭ.-u

"*Kim-'dügin eydürler-*idi ***ṭuyuru***
Yoḫsa sürerler ḳapudan döndürü" (32[b]/1)

ünde-: çağırmak

ü.-yü

"*Yaʿḳūb eydür ḫādimleri* ***ündeyü***
Zelīḫā'yı getüre görem dėyü" (49[a]/10)

vaṣf ḳıldur-: haber vermek

v.-u

"*Yazġıl andan sen ḥālümi bildürü*

*Dün gün ağlamağumı **vaṣf ḳılduru***” (43[a]/2)

yol ur-: yol kesmek

y.-u

“*Yol sıra gider-iken bunlar ḳamu*
*Geldi iblīs bunlaruŋ **yolın uru***” (34[b]/6)

2.2.2.12.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-(y)U*

ağla-: ağlamak

a.-yu

“*Yūsuf’ı ḳardaşları aldı gider*
*Dünye döndi **ağlayu** feryād ėder*” (3[b]/8)

“*Secdeden götürdi başın **ağlayu***
Oldı ḥayrān anı gören ṭaŋlayu” (11[b]/1)

“*Beŋzi ṣarardı dün ü gün **ağlayu***
Atası ṣorar aŋa n’olduŋ dėyü” (12[b]/2)

“*Suçum yoḳdur dėdi baŋa **ağlayu***
Unutmışam bir yıldur ben aŋmayu” (25[b]/3)

“*Dün ü gündüz āh ėderdi **ağlayu***
Ėşide Yūsuf esirgeye dėyü” (30[b]/6)

“*Göŋli yavuz **ağlayu** geld’ evine*

Ḳaḳıdı ṣoḳrandı çoḳ ṣanemine” (31[a]/4)

“*Göz yaşı diŋmedi sen **aġlayu***
Yėdi bunlar sen oturduŋ ḳayġulu” (37[b]/5)

“*Ḳaldı anda Yahūda anuŋ-ıla*
*Geldük uş biz **aġlayu** zārī ḳıla*” (41[b]/5)

“*Eytdiler oġlanları sen **aġlayu***
Helāk olduŋ Yūsuf’ı unutmayu” (42[a]/14)

aġlaş-: ağlaşmak

a.-u

“*Görüşür bu kez ṭururlar **aġlaşu***
Kim ḳalur görür-ise ʿacebleşü” (47[a]/14)

aŋ-: hatırlamak

a.-mayu

“*Suçum yoḳdur dėdi baŋa aġlayu*
*Unutmışam bir yıldur ben **aŋmayu***” (25[b]/3)

artur-: çoğaltmak

a.-u

“*Gėrü gelüŋ ḳardaşuŋuz getürü*
*Buġda vėrem yüklerüŋüz **arturu***” (34[b]/4)

avun-: avunmak

a.-u

"*Anı ṭuydum güldüm ilkin sevinü*
Şādī ḳıldum cānum anda ***avınu***" (35[a]/1)

çağır-:

1. bağırıp çağırmak

ç.-u

"*Dünye yügürdi yėtüben* ***çaġıru***
Eytdi varma yā Yūsuf döngil dėyü" (3[b]/6)

"*Bir zamān yatar örü ṭurur gėrü*
Ol yine düşer oġul dėr ***çaġıru***" (47[a]/13)

2. haykırmak, nara atmak

ç.-u

"*Nükte geldi eydeyüm size gėrü*
Ṣalavāt vėrüŋ evvelden ***çaġıru***" (32[b]/4)

dė-: demek, söylemek

d.-yü

"*Ey ʿaceb ḳaçan gele Yūsuf* ***dėyü***
Yoḳarudan geldi ün sebʿīn dėyü" (5[b]/14)

"*Başını götürdi secdeden gėrü*
Yā asafā ʿalā Yūsufa ***dėyü***" (42ª/7)

"*Şundı aldı bi'smi'llāh* ***dėyü*** *arı*
İçdi anı düşdi yėre cān vėri" (50ª/13)

dile-:

1. bir kıza talip olmak/istemek

d.-yü

"*Diler-iseŋ kim ḳızum vėrem saŋa*
Kişi gelsün ***dileyü*** *benden yaŋa*" (13ª/9)

2. istemek

d.-yü

"*Buġday alan Mıṣr'a gelsünler dėyü*
Ḳamu varur anda buġday ***dileyü***" (33ª/5)

"*Çün aŋa lā-büd varasız* ***dileyü***
Vėre buġday ḳamuŋuz ululayu" (33ª/9)

düzül-: sıralanmak

d.-ü

"*Yaʿḳūb'uŋ on iki oġlı* ***düzülü***
Ḳıldılar Yūsuf'a ne ki yazulu" (37ª/1)

gürle-: gür bir ses çıkarmak

g.-yü

"*Bir kez āh eyler Yūsuf iŋileyü*
Bir ḳara bulut ḳopar gök ***gürleyü***" (9[b]/4)

iŋile-: inlemek

i.-yü

"*Bir kez āh eyler Yūsuf* ***iŋileyü***
Bir ḳara bulut ḳopar gök gürleyü" (9[b]/4)

iŋle-: inlemek

i.-yü

"*Seni geldüm bulmadum oldum delü*
Ḥasretüŋden ***iŋleyü*** *oldum ölü*" (18[a]/6)

"*Aġaç aŋa aġlamış* ***iŋleyü***
Hėç anı gördüŋ-mi sen key aŋlayu" (23[b]/15)

irde-: araştırmak, incelemek

i.-yü

"*Ṣunı vėrdi bitigi oḳıŋ dėyü*
Bitide varın bulardan ***irdeyü***" (43[b]/14)

iste-:

1. aramak

i.-yü

"*Ḳamusı ṭurd' **isteyü** vardı yöre*
Ḫoca daḫı çevrünür ḳuyu yöre" (7^{b}/2)

2. sormak, soruşturmak

i.-yü

"*Siz cevāb vėrür misiŋiz söyleyü*
*Buŋa ṣoraruz bunı biz **isteyü***" (44^{a}/13)

ḳatarla-: arka arkaya dizmek

ḳ.-yu

"*Bindi Yūsuf deveye **ḳatarlayu***
Vardı aŋa gör ne sözler söyleyü" (36^{a}/1)

ḳavlaş-: tartışmak

ḳ.-u

"***Ḳavlaşu** iksi sarāy ḳapusına*
Eri Ḳoṭīfar gelüp üstlerine" (20^{b}/3)

ḳayġur-: kaygılanmak

ḳ.-u

"*Dertlü derdin her biri söyleşür*
Zindān içre ***ḳayguru*** *ağlaşur*" (22[a]/11)

ḳayna-: kaynamak

ḳ.-yu

"*Dürlü ḳulları göre oda yanu*
Ağlaşurlar ṭamu içre ***ḳaynayu***" (26[b]/14)

ḳığır-: bağırmak

k.-u

"*Ḳavzanup kendüsi ṭuramaz örü*
Dün ü gün ol senüŋ-içün ***ḳığıru***" (38[b]/9)

"*Ḳamusı ol Yūsuf'a vardı gėrü*
Atamuz öldi dėyüben ***ḳığıru***" (50[b]/5)

ḳorḳ-: korkmak

ḳ.-mayu

"*Yazduŋuz yalan biti utanmayu*
Ṣoŋra andan Taŋrı'dan hem ***ḳorḳmayu***" (45[a]/2)

ḳorḳut-: korkutmak

ḳ.-u

"*Yahūda bir kez çağırsa ḳaşlıdu*

*Ḥamle ḳılsaŋuz şār ehlin **ḳorḳudu***” (42^{b}/6)

ḳulluḳ ḳıl-: hizmet etmek

ḳ.-u

“*Anı Yaʿḳūb buldı boncuġı ḳılu*
*Gėrü var dėr iki yıl **ḳulluḳ ḳılu***” (40^{a}/11)

ögün-: övünmek

ö.-ü

“*Nėce söylersiz yalan siz **ögünü***
Ṭamuya yalançılar düşer yanu” (45^{a}/4)

sevin-: sevinmek

s.-ü

“*Ḳaṣd ḳıldı yine Yūsuf **sevinü***
Hem yine çıḳdı bir el görinü” (19^{a}/10)

“*Anı ṭuydum güldüm ilkin **sevinü***
Şādī̄ ḳıldum cānum anda avınu” (35^{a}/1)

sevniş-: birlikte sevinmek

s.-ü

“*Mıṣr’a girdiler ḳamusı **sevnişü***
Şükr ḳıldı ḥasretine ḳavuşu” (48^{b}/2)

söyle-:

1. anlatmak

s.-yü

"*Vėrdiler and düşünį dėgil dėyü*
Eyle maʿlūm anı bize ***söyleyü***" (2[b]/11)

"*İçümdeki derdümi vaṣf eyleyü*
Yazdurayum bir bir aŋa ***söyleyü***" (42[b]/12)

2. söylemek

s.-yü

"*Söyledi Yūsuf aŋa kimsin dėyü*
Ḥācetüŋ nedür baŋa eyt ***söyleyü***" (31[a]/13)

"*Bindi Yūsuf deveye ḳatarlayu*
Vardı aŋa gör ne sözler ***söyleyü***" (36[a]/1)

"*Siz cevāb vėrür misiŋiz* ***söyleyü***
Buŋa ṣoraruz bunı biz isteyü" (44[a]/13)

"*Baŋa geldüŋ oġlumı muştulayu*
Ṭon getürdüŋ baŋa sen ḫoş ***söyleyü***" (47[b]/3)

tīmārla-: ilgilenmek

t.-yu

"*Dört yıl anı besledi* ***tīmārlayu***
Vėrdi bir gün Yaʿḳūb'a ısmarlayu" (40[a]/2)

ṭolat-: kandırmak

ṭ.-u

"*Yitüresiz bunı daḫı ėledü*
Alduŋuz Yūsf'ı nite kim ***ṭoladu***" (35[a]/12)

ulula-: saygı göstermek, aziz tutmak

u.-yu

"*Çün aŋa lā-büd varasız dileyü*
Vėre buġday ḳamuŋuz ***ululayu***" (33[a]/9)

vaṣf eyle-: niteliklerini sıralamak

v.-yü

"*İçümdeki derdümi* ***vaṣf eyleyü***
Yazdurayum bir bir aŋa söyleyü" (42[b]/12

yalvar-: yalvarmak

y.-u

"*Ṭapu ḳıldılar ḳamusı* ***yalvaru***
Öpdiler ol bitigi ṣunu vėrü" (43[b]/6)

yėgle-: üstün tutmak

y.-yü

"*Yėdi ḳurt kiçimüzi bil aŋlayu*
Anı severdi atamuz ***yėgleyü***" (34[a]/4)

"*Yūsuf eydür ben sizi aġırlayu*
Buġda vėrdüm ḳamu ḫalḳdan ***yėgleyü***" (39[b]/12)

zārī̄ ḳıl-: ağlamak, ağlayıp sızlamak

z.-u

"*Oyandum bulamadum oldum delü*
Aġladum dün gün o yıl ***zārī̄ ḳılu***" (18[a]/1)

"*Yine döndi aġladı* ***zārī̄ ḳılu***
Gülmiş-iken ileri öŋdin ulu" (34[b]/13)

"*Eytdiler gülmek nedür ėt belgülü*
Yine n'ėçün aġladuŋ ***zārī̄*** *ḳılu*" (34[b]/14)

2.2.2.12.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-(y)U*

ʿ**acebleş-** şaşırmak

ʿa.-ü

"*Görüşür bu kez ṭururlar ağlaşu*
Kim ḳalur görür-ise ***ʿacebleşü***" (47[a]/14)

aŋla-: anlamak, idrak etmek

a.-yu

"*Ḳoyar ağzına taşı fermānlayu*
Bildürür düş maʿnīsin key ***aŋlayu***" (22[a]/3)

"*Ağaç aŋa ağlamış iŋleyü*
Hėç anı gördüŋ-mi sen key ***aŋlayu***" (23[b]/15)

"*Döndi eydür imdi bilgil* ***aŋlayu***
Ḳamçuŋı vėr göresin sen ṭaŋlayu" (31[b]/3)

"*Yėdi ḳurt kiçimüzi bil* ***aŋlayu***
Anı severdi atamuz yėgleyü" (34[a]/4)

"*Ṣağı gizledem yüküŋde beŋleyü*
Oġrı dėyem seni ṭutam ***aŋlayu***" (39[a]/5)

barmağın ağzında ṭutmış ışır-: çok şaşırmak

b.-u

"***Barmağın ağzında ṭutmış ışıru***
Tevbe ḳıl yazuḳdan döngil gėrü" (19[a]/14)

beŋzet-: benzetmek

b.-ü

"*Çünki Yūsuf yüzini gördi bular*
Yūsuf'a ***beŋzedü*** *bir büt yondılar*" (10[a]/12)

el yüzlerine ṭutun-: elini yüzünü tutmak, sarılmak

e.-u

"*Ḳamu başın yére ḳodı utanu*
Ṭurdılar ***el yüzlerine ṭutunu***" (39^{b}/13)

gör-: görmek

g.-ü

"*Vérmiş ögüt Zelḫā'ya dönmiş gérü*
Ḳaḳımaduŋ Zelḫā'ya anı ***görü***" (20^{b}/4)

görin-: belirmek

g.-ü

"*Ḳaṣd ḳıldı yine Yūsuf sevinü*
Hem yine çıḳdı bir el ***görinü***" (19^{a}/10)

görün-: görünmek

g.-meyü

"*Yédi sünbül yaş buġday yédi ḳuru*
Uçdılar gök yüzine ***görünmeyü***" (25^{a}/5)

"*Ol ki yāḫud yédi sünbül uçayu*
Gitdi vardı ol daḫı ***görünmeyü***" (25^{b}/10)

gizlen-: saklanmak, saklı tutulmak

g.-ü

"*Delim zamān anda ṭuru* ***gizlenü***
Oġlanları Yūsuf'dan ögsüzlenü" (52ª/1)

inan-: inanmak

i.-u

"*Oġlumı vėrsün sözüme* ***inanu***
Göŋlümi ḫoş eylesün ağırlayu" (43ª/11)

ḳaşlıt-: kendisini sıkmak

ḳ.-u

"*Yahūda bir kez çağırsa* ***ḳaşlıdu***
Ḥamle ḳılsaŋuz şār ehlin ḳorḳudu" (42ᵇ/6)

ṭaŋla-: şaşırmak

ṭ.-yu

"*Şöyle ḳaldı ḳamu anı* ***ṭaŋlayu***
Cümle aŋa ṭapdılar Taŋrı dėyü" (10ª/14)

"*Secdeden götürdi başın ağlayu*
Oldı ḫayrān anı gören ***ṭaŋlayu***" (11ᵇ/1)

"*Görklü ḫilʿat gėydürüŋ ḫalḳ* ***ṭaŋlayu***
Getürüŋ anı baŋa ağırlayu" (26ª/1)

"*Bağlu oldum seni Taŋrı eyleyü*
Ḫātūn-iken ben Mıṣır'da ***ṭaŋlayu***" (31ª/6)

"*Döndi eydür imdi bilgil aŋlayu*
Ḳamçuŋı vėr göresin sen ***ṭaŋlayu***" (31^{b}/3)

"*Bunlar eydür düş görmiş ʿacebleyü*
Atası yormış düşini ***ṭaŋlayu***" (34^{a}/11)

ṭur-: durmak

ṭ.-u

"*Delim zamān anda* ***ṭuru*** *gizlenü*
Oġlanları Yūsuf'dan ögsüzlenü" (52^{a}/1)

ṭutun-: kapatmak, gizlenmek

ṭ.-u

"*Geldi ol Yūsuf ḳatına utanu*
Ṭapu ḳıldı yüzne yeŋin ***ṭutunu***" (25^{b}/6)

uça-: uçmak

u.-ayu

"*Ol ki yāḫud yėdi sünbül* ***uçayu***
Gitdi vardı ol daḫı görünmeyü" (25^{b}/10)

unut-: unutmak

u.-mayu

"*Vėrdüm ad üçünciye Yūsuf dėyü*

Maḳṣūdum seni aŋam ***unutmayu***” (39ª/3)

“*Eytdiler oġlanları sen aġlayu*
Helāk olduŋ Yūsuf’ı ***unutmayu***” (42ª/14)

utan-: utanmak

u.-mayu

“*Yazduŋuz yalan biti* ***utanmayu***
Ṣoŋra andan Taŋrı’dan hem ḳorḳmayu” (45ª/2)

u.-u

“*Geldi ol Yūsuf ḳatına* ***utanu***
Ṭapu ḳıldı yüzne yeŋin ṭutunu” (25ᵇ/6)

“*Ḳamu başın yėre ḳodı* ***utanu***
Ṭurdılar el yüzlerine ṭutunu” (39ᵇ/13)

yatur-: oturtmak**,** çömeltmek

y.-u

“*Devesini dögdi key* ***yaturu***
Yūsuf eydür dögme anı gel bėrü” (23ᵇ/8)

2.2.2.13. -*UbAn* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.13.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + -*UbAn*

al-:

1. almak

a.-uban

"*Ḳamu tedbīr ėtdiler öldürmege*
İmdi dilerler ***aluban*** *gitmege*" (2[b]/14)

"*Balta* ***aluban*** *ḳalanın uşadur*
Ḳuşaġın çėşer Yūsuf'a ḳuşadur" (11[a]/4)

"*Mālik-i Żārī' varur and' içine*
Ġıslīn vėrür şu ***aluban*** *içine*" (27[b]/6)

2. evlenmek

a.-uban

"*Kişilerin gönderür dilemege*
Dileyüp ḳızı ***aluban*** *gelmege*" (13[a]/11)

3. satın almak

a.-uban

"*At ḳatır üçünci yıl getürdiler*
Yūsuf'a buġday ***aluban*** *vėrdiler*" (29[a]/11)

"*Altıncı yıl hem oġul ḳız vėrdiler*
Yūsuf'a buġday ***aluban*** *yėdiler*" (29[a]/14)

4. kurtarmak

a.-uban

“*Yūsuf eydür varıcaḳ eve gėrü*
Ḳardaşuŋuz ***aluban*** *dönüŋ bėrü*” (34^{b}/2)

ėlet-: götürmek

ė.-üben

“*Var mı dėrler ʿayblu ḳul alıcı*
Ayruḳ ėle ***ėledüben*** *ṣatıcı*” (8^{b}/3)

ėlt-: götürmek

ė.-üben

“*Kim bunı daḫı dilersiz ėltesiz*
Ėltüben *yabanda eyle ḳılasız*” (35^{a}/11)

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-üben

“*Ṣoŋra andan* ***gelüben*** *bunlar ḳonar*
Yūsuf eydür sen daḫı ṭur anda var” (36^{b}/1)

gėy-: giymek

g.-üben

"*Ḫayra ėrüben batasın niʿmete*
Dürlü aṭlaslar ***gėyüben*** *devlete*" (22[a]/1)

ḫayra ėr-: selamete çıkmak

"***Ḫayra ėrüben*** *batasın niʿmete*
Dürlü aṭlaslar gėyüben devlete" (22[a]/1)

öldür-: öldürmek

ö.-üben

"*Daḫı Şemʿūn ḳaṣd ėder öldürmeġa*
Öldürüben *dönüp eve varmaġa*" (3[b]/13)

ṭur-: kalkmak

ṭ.-uban

"*Geldi iblīs ol arada* ***ṭuruban***
Naẓar ėder fitne ile ṭoluban" (18[a]/12)

"*Bir uġurda ḳamusı and içdiler*
Ṭuruban *yüklü yükini açdılar*" (35[a]/14)

"*Ol ḳamusı* ***ṭuruban*** *vardılar*
Varuban Yūsuf öŋinde ṭurdılar" (43[b]/5)

uġun-: bayılmak

u.-uban

"*Anı gördi ḳamusı titreşdiler*
***Uġunuban** ḳamu yėre düşdiler*" (41[a]/12)

var-: ulaşmak

v.-uban

"*Ol ḳamusı ṭuruban vardılar*
***Varuban** Yūsuf öŋinde ṭurdılar*" (43[b]/5)

"*Ḳatı ṭaŋlar ol şārı ol gezüben*
*Ḥayrān olur her yėre kim **varuban***" (51[b]/1)

vėr-: bedel karşılığında vermek

v.-üben

"*Yėdiler beşinci yıl mülk ḳalmadı*
***Vėrüben** buġday ki Yūsuf almadı*" (29[a]/13)

yėt-: yetişmek

y.-üben

"*Dünye yügürdi **yėtüben** çaġıru*
Eytdi varma yā Yūsuf döngil dėyü" (3[b]/6)

2.2.2.13.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-UbAn*

aġla-: ağlamak

a.-yuban

"*Tā ki Yaʿḳūb bilmeye Yūsuf varı*
Dün ü gün ***aġlayuban*** *ḳıla zārī*" (34^{b}/9)

āh ėt-: ağlayıp inlemek

ā.-üben

"*Gördiler ḳaçan baḳup bunlar anı*
Āh ėdüben *ḳamunuŋ göynür cānı*" (37^{a}/6)

alḳış ėt-: övmek

a.-üben

"***Ėdüben alḳış*** *giderler ėline*
Bindürür Yūsuf çeri ol yolına" (39^{b}/2)

aŋ-: zikretmek

a.-uban

"*Taŋrı adın* ***aŋuban*** *girem söze*
Tā ki ėne Taŋrı'dan raḥmet bize" (1^{b}/1)

fitne ile ṭol-: fesatlık düşünmek/yapmak

f.-uban

"*Geldi iblīs ol arada ṭuruban*
Naẓar ėder ***fitne ile ṭoluban***" (18^{a}/12)

gez-: gezmek

"*Ḳatı ṭaŋlar ol şārı ol* ***gezüben***
Ḥayrān olur her yėre kim varuban" (51^{b}/1)

şor-: sormak, soruşturmak

ş.-uban

"*Ya'ḳūb eydür adını ṣorduŋ-m' anuŋ*
Kim-idügin ***şoruban*** *gördüŋ-m' anuŋ*" (24^{b}/3)

ṭanış-: istişare etmek

ṭ.-uban

"***Ṭanışuban*** *eytdiler n'ėtmek gerek*
Dėr Yahūda başı terk ėtmek gerek" (40^{b}/8)

yė-: yemek

y.-yüben

"***Yėyüben*** *çün ḳamu gider ṭaġılu*
Taŋrı'nuŋ ḳudreti var şöyle ḳılu" (31^{b}/15)

yügrüş-: koşuşturmak

y.-üben

"*Gördiler kim ḳāfle ḳonmış ḳuyuya*
Yügrüşüben *yėteler ol araya*" (8^{a}/11)

2.2.2.13.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + -*UbAn*

secde ḳıl-: secde etmek

s.-uban

"*Ṭurı geldi kend' özin yudı arı*
Şükr ėdüp ***secde ḳıluban*** *yalvarı*" (25ª/1)

ṭaŋla-: şaşırmak

ṭ.-yuban

"***Ṭaŋlayuban*** *ḳamu gitdi işine*
Düşdi Zelḫā Yūsuf'uŋ teşvīşine" (21ª/15)

2.2.2.14. -*UbAnI* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.14.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + -*UbAnI*

al-: yanında götürmek

a.-ubanı

"*Dėdi sulṭān çünki eve varasız*
Ḳardaşuŋuz ***alubanı*** *gelesiz*" (35ª/7)

dön-: dönmek

d.-übeni

"*Çünki Māmīl Yūsuf'uŋ yüzin görür*
Beşīr dapa ***dönübeni*** *çaġırur*" (8[a]/4)

2.2.2.14.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + -*UbAnI*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.14.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + -*UbAnI*

Metinde örneğine rastlanmamıştır.

2.2.2.15. -*Up* ile Kurulan Zarf-fiilli Parçalar

2.2.2.15.1. Son Sınırı Vurgulayan Fiiller [+SS] + -*Up*

al-: almak

a.-up

"*İki ḳat oldı ṭapu ḳıldı aŋa*
Èlini ***alup*** *gelür şehrden yaŋa*" (10[b]/7)

"*Mışır ehli vėrür gümiş altun*
Buġday ***alup*** *yėdiler ol yıl*" (29[a]/9)

"*Ṣatdılar dördünci yıl bostān u bāġ*
Yėdiler buġday ***alup*** *ṣayru vü saġ*" (29[a]/12)

"*Ṣundı Yūsuf ḳamçıyı Zelḫā* ***alup***
Ḳıldı āh ḳamçı oda düşdi yanup" (31[b]/4)

"*Bünyāmīn'i ḳurtarayduŋuz* ***alup***
Sevinürdüm yüzine baḳsam görüp" (42[b]/7)

destūr ol-: izin verilmek, müsaade edilmek

d.-up

"*Söz üküşdür çünki Mıṣr'a ėrdiler*
Destūr olup *Mıṣr içine girdiler*" (33[a]/12)

ır-: ayrılmak

ı.-up

"*ʿArab eydür ben görüp geldüm ġarīb*
Selāmın getürdüm uş yoldan ***ırıp***[127]" (24[a]/11)

buyur-: emir vermek

b.-up

"*Mıṣır'lu içün müşebbek eyledi*
Ḳamu yolları ***buyurup*** *baġladı*" (32[a]/13)

"***Buyurup*** *bekçi ḳodı gelenleri*
Ṣorar-ıdı şehre ol girenleri" (32[a]/15)

"***Buyurup*** *Yūsuf Mıṣır'lu geldiler*
Bay u yoḫsul ḳamu ḥāżır oldılar" (48[b]/3)

[127] Ek, kafiye gereği *-ıp* okunmuşsa da eserde *-ıp* okumayı gerektiren bir imla olmadığı ve EAT'de ekin "ünlüsü daima yuvarlak" (Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara 2011, s. 133) olduğu için *-up* zarf-fiili olarak değerlendirilmiştir.

çıḳar-: gün yüzüne çıkarmak

ç.-up

"*Ol ḳuyudan **çıḳarup** ṣattuḳların*
Bitide üç ʿaybı var yazduḳların" (37[a]/3)

delür-: aşkından çıldırmak

d.-üp

"*Çünki Yūsuf ol işe ṣabr eyledi*
*Ol Zelīḫā **delürüp** gör n'eyledi*" (19[a]/8)

dön-:

1. dönmek

d.-üp

"*Daḫı Şemʿūn ḳaṣd ėder öldürmeġa*
*Öldürüben **dönüp** eve varmaġa*" (3[b]/13)

2. geri gelmek

d.-üp

"*Gėrü **dönüp** geleler Muḥammed'e*
Ol yazuḳlular gönüci Aḥmed'e" (28[a]/14)

ėlt-: götürmek

ė.-üp

"*İmdi diler ol Beşī̈r'e buyura*
Göŋlegi Yaʿḳūb'a ol ***ėltüp*** *vėre*" (46^{b}/4)

ėn-:

1. gelmek

ė.-üp

"*Ṭurdı Yūsuf Zelḫā mācerāya*
Geldi Cebrā'il ***ėnüp*** *ol araya*" (31^{b}/6)

2. inmek

ė.-üp

"*Geldi Cebrā'il yėre gökden* ***ėnüp***
Eytdi Yūsuf ḳardaşuŋ geldi ėrüp" (35^{b}/11)

ėr-: ulaşmak, varmak

ė.-üp

"*Geldi Cebrā'il yėre gökden ėnüp*
Eytdi Yūsuf ḳardaşuŋ geldi ***ėrüp***" (35^{b}/11)

gel-: bir yerden başka bir yere yol almak

g.-üp

"*Çün **gelüp** bunlar behişte gireler*
Uçmaḳ ehli çün buları göreler" (28[a]/12)

"*Eytdi Yaʿḳūb vaḳit oldı gitmege*
***Gelüp** ʿAzrā'il cānuŋı ėltmege*" (49[b]/11)

getür-: getirmek

g.-üp

"*Anı taḳdı dāya Yūsuf ḳolına*
***Getürüp** ısmarladı atasına*" (40[a]/4)

gir-: girmek

g.-üp

"*Alalum bāzāra **girüp** oḳ ḳılıç*
Ḳıralum bu şehrlüyi ḳalmaya hėç" (40[b]/9)

ḳoy-: yerleştirmek

ḳ.-up

"*Tābūta **ḳoyup** namāzın ḳıldılar*
Ėltdiler yabandan yaŋa ḳodılar" (51[b]/8)

ḳurtar-: kurtarmak

ḳ.-up

"*Öldürür-imişsiz ol böyügüŋüz*

Ḳurtarup *öldürtmemiş ėşidüŋüz*" (44[b]/11)

öldür-: öldürmek

ö.-üp

"***Öldürüp*** *tevbe ḳılalum ḳamumuz*
Yarlıġaya suçumuz Çalab'umuz" (3[a]/14)

ṣat-: satmak

ṣ.-up

"*Bu söz-idi Yūsuf'a belā ėden*
Anı kem nesneye ***ṣatup*** *var ėden*" (7[b]/15)

ṣatıl-: satılmak

ṣ.-up

"*Lā-cerem ki on ṭoḳuz yarmaḳ pūla*
Ṣatılup *gördüŋ emek çekdüŋ belā*" (15[a]/8)

ṭaġıl-: dağılmak

ṭ.-up

"*Yūsuf eydür benüm Taŋrı'm anları*
Ḫurd uṣatdı ***ṭaġılup*** *pāraları*" (16[a]/6)

ṭoy-: doymak

ṭ.-up

"*Bu ḫalāyıḳ ayda bir göre seni*
***Ṭoyup** anuŋ diŋlene cānı teni*" (29^{b}/3)

ṭutuş-: tutuşmak

ṭ.-up

"*Çıḳraşup bėyinleri ḳaynar-ıdı*
*Tenleri ḫod **ṭutuşup** göyner-idi*" (27^{b}/8)

üzül-: incinmek

ü.-üp

"*Bėlleri her birisinüŋ **üzülüp***
Bunlar aġlaşurlar anda düzülüp" (27^{b}/10)

var-: ulaşmak

v.-up

"*Yūsuf'ı ḳardaşları aldı gider*
*Vėr ṣalavāt eydeyüm **varup** n'ėder*" (3^{a}/12)

"*Sözi muḫtaṣar ḳılalum ey yarā*
*Ḫaber eydürler **varup** Ḳoṭīfar'a*" (14^{a}/3)

"*Anda bizden güçlüler gördük **varup***
Söylemedük ḳorḫudan ḳarşu ṭurup" (42^{b}/9)

2.2.2.15.2. Sınır Vurgulamayan Fiiller [-SV] + *-Up*

aġlat-: ağlatmak

a.-up

"*Sevdügümden Yaʿḳūb ayırdı beni*
İŋiletdi ***aġladup*** *düni güni*" (46[a]/10)

āh ėt-: ağlayıp inlemek

ā.-üp

"*Bünyāmīn ṭurur varur ḳamu görer*
Āh ėdüp *Bünyāmīn anda iŋiler*" (36[b]/2)

dė-: demek, söylemek

d.-yüp

"*Bunı* ***dėyüp*** *ḳamusı düşdi yėre*
Ḫurd uşandı ḳamusı oldı pere" (11[a]/2)

"*Vėrdi selām anlara Yaʿḳūb degüp*
Bu ne sindür kime ḳazarsız ***dėyüp***" (50[a]/5)

deg-: yaklaşmak

d.-üp

"*Vėrdi selām anlara Yaʿḳūb* ***degüp***

Bu ne sindür kime ḳazarsız dėyüp” (50[a]/5)

dile-:

1. bir kıza talip olmak/istemek

d.-yüp

“*Kişilerin gönderür dilemege*
Dileyüp *ḳızı aluban gelmege*” (13[a]/11)

2. af dilemek

d.-yüp

“*Eydeler oldur bizüm ümmīdümüz*
Dileyüp *bağışlayan var suçumuz*” (27[a]/14)

dėril-: toplanmak

d.-üp

“*Şehr içinde bay u yoḳsul ḳalmadı*
Ki Yūsuf üzre ***dėrilüp*** *gelmedi*” (13[b]/13)

düzül-: sıralanmak

d.-üp

“*Bėlleri her birisinüŋ üzülüp*
Bunlar ağlaşurlar anda ***düzülüp***” (27[b]/10)

çıḳraş-: fokurdamak

ç.-up

“***Çıḳraşup*** *bėyinleri ḳaynar-ıdı*
Tenleri ḫod ṭutuşup göyner-idi” (27^{b}/8)

ėşit-: duymak

ė.-üp

“*Bunı Yaʿḳūb* ***ėşidüp*** *gör n’eyledi*
Yüzini urdı yėre gör n’eyledi” (48^{a}/1)

göster-: tarif etmek

g.-üp

“*Beyle dėdi* ***gösterüp*** *şehrüŋ yolın*
Aŋa ḳarşu ṣıġadı Yūsuf ḳolın” (36^{a}/9)

ḳaç-: koşmak

ḳ.-up

“***Ḳaçup*** *ol birine Yūsuf sıġınur*
Ol daḫı şöyle urur kim uġunur” (3^{b}/14)

ḳarşu ṭur-: direnmek

ṭ.-up

"*Anda bizden güçlüler gördük varup*
Söylemedük ḳorḫudan ***ḳarşu ṭurup***" (42[b]/9)

ḳavzan-: elleriyle tutunmaya çalışmak

ḳ.-up

"***Ḳavzanup*** *kendüsi ṭuramaz örü*
Dün ü gün ol senüŋ-içün ḳıġıru" (38[b]/9)

"***Ḳavzanup*** *ṭurmaduġum yazġıl aŋa*
Gözlerüm görmedügin hem eyt aŋa" (43[a]/3)

"*Aġladam Yaʿḳūb'ı ben görmez ola*
Hem yėrinden ***ḳavzanup*** *ṭurmaz ola*" (46[a]/14)

kefen şar-: kefen sarmak**,** kefenlemek

ş.-up

"*Yaʿḳūb'ı* ***kefen şarup*** *götürdiler*
İsḥāḳ nebī ḳatına getürdiler" (50[a]/15)

ḳıġır-: bağırmak

ḳ.-up

"'*Arab eydür şordı seni bir ġarīb*
Mışr içinde zindān içre ***ḳıġırıp***[128]" (24[a]/14)

[128] Eserde *-ıp* okunacak şekilde yazılan ekin, EAT'de "ünlüsü daima yuvarlak" (Gürer Gülsevin, *a.g.e.*, s. 133) olduğu için ek, *-up* zarf-fiili olarak değerlendirilmiştir.

ḳucuş-: kucaklaşmak

ḳ.-up

"*İmdi gelüŋ görişelüm* ***ḳucuşup***
Oturalum söyleşelüm sevnişüp" (45^{b}/5)

şabr ėt-: sabretmek

ş.-üp

"***Şabr ėdüp*** *ḳatlanġıl uş sen bu işe*
Ṣabr-ıla her iş çıḳar bir gün başa" (21^{b}/15)

saḳla-: korumak

s.-yup

"*İmdi yöneldi giderler Mıṣır'a*
Saḳlayup *Bünyāmīn'i ol yol sıra*" (35^{b}/6)

sevniş-: birlikte sevinmek

s.-üp

"*İmdi gelüŋ görişelüm ḳucuşup*
Oturalum söyleşelüm ***sevnişüp***" (45^{b}/5)

şükr ėt-: şükretmek

ş.-üp

"*Ṭurı geldi kend' özin yudı arı*
***Şükr ėdüp** secde ḳıluban yalvarı*" (25[a]/1)

ṭut-: alıkoymak

ṭ.-up

"*Yūsuf eydür suçsuzını ṭutmazam*
*Suçsuzı **ṭutup** ẓālimden olmazam*" (40[b]/6)

"*Oġlumı **ṭutup** beni aġlatmaġıl*
Dün ü gün anuŋ-içün iŋledmeġil" (43[a]/15)

yan-: yanmak

y.-up

"*Ṣundı Yūsuf ḳamçıyı Zelḫā alup*
*Ḳıldı āh ḳamçı oda düşdi **yanup***" (31[b]/4)

zārlan-: ağlayıp sızlamak

z.-up

*"Seyyid öŋinde ṭururlar **zārlanup***
Bu nişāndan dėyü zinhār ʿārlanup" (28[a]/15)

2.2.2.15.3. Ön Sınırı Vurgulayan Fiiller [+ÖS] + *-Up*

baḳ-: bakmak

b.-up

"*Kim **baḳup** bir kez yüzini gördüŋüz*
Elüŋüz kesildügin ṭuymaduŋuz" (21[a]/11)

"*Yėmegi vü içmegi unudalar*
*Çün senüŋ yüzüŋi **baḳup** göreler*" (29[b]/4)

"*Gördiler ḳaçan **baḳup** bunlar anı*
Āh ėdüben ḳamunuŋ göynür cānı" (37[a]/6)

gör-: görmek

g.-üp

"*ʿArab eydür ben **görüp** geldüm ġarīb*
Selāmın getürdüm uş yoldan ırıp" (24[a]/11)

"*İmdi diŋle ol Melik Reyyān işin*
*Nėce düş **görüp** nėce yordı düşin*" (25[a]/2)

"*Beni **görüp** ol ḳamusı bildiler*
Benüm-ile saŋa selām ḳıldılar" (27[b]/12)

"*Bünyāmīn varur bularuŋ ḳatına*
*Ḳardaşın **görüp** yėtip murādına*" (39[a]/6)

"*Bünyāmīn'i ḳurtarayduŋuz alup*
*Sevinürdüm yüzine baḳsam **görüp***" (42[b]/7)

"*Duʿāŋı ḳıldum ḳabūl ḳayurma sen*
*Oġluŋı **görüp** gėrü sevinesen*" (46[a]/12)

düş gör-: rüya görmek

"*İmdi dinle ol Melik Reyyān işin*
Nėce ***düş görüp*** *nėce yordı düşin*" (25ª/2)

SONUÇ

Bir iş, oluş, hareket, olay ya da durum bildiren fiil kök veya gövdesinin taşıdığı iç zaman olarak tanımlanabilen kılınış ile ilgili ilk çalışmaların yabancı dil bilimciler tarafından yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmalarda kılınış kategorisi de görünüş çatısı altında ele alınmış, ayrı bir kategori olarak değerlendirilmemiştir. Kılınışın görünüşten ayrı bir kategori olarak ele alınması ise, özellikle Alman ve İsveçli dil bilimcilerin çalışmaları başta olmak üzere, yabancı dil bilimciler tarafından 20. yüzyılda gerçekleştirilmiştir. İsveçli dil bilimci Lars Johanson'un 1971 yılında görünüş esaslı hazırladığı *Aspekt im Türkischen* adlı çalışması kılınış kategorisinin de tasnif edilmesi bakımından öncü bir çalışmadır. Türkiye'de ise kılınış ve görünüş konusu ile ilgili ilk çalışma 1945 yılında Agop Dilâçar tarafından yapılmıştır.

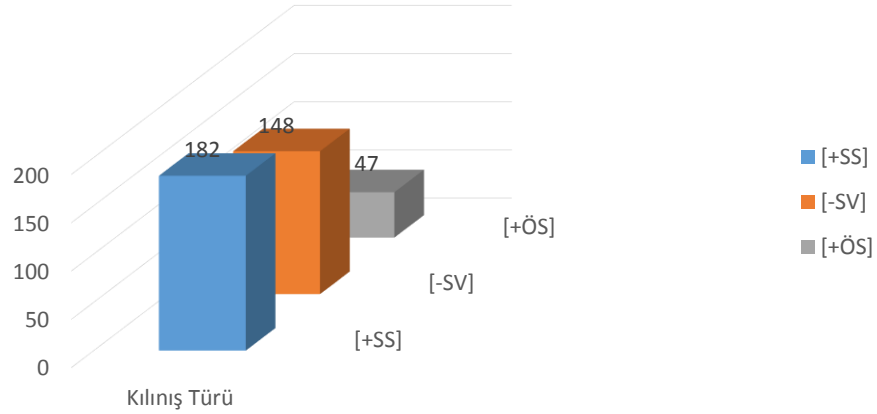
Bugün yapılan kılınış ve görünüş konulu çalışmalarda İsveçli dil bilimci Lars Johanson'un tasnifinin esas alındığı görülmektedir. Johanson'a göre kılınış bakımından fiiller, üçe ayrılmaktadır. Bunlar, *son sınırı vurgulayan fiiller* [+SS], *sınır vurgulamayan fiiller* [-SV] ve *ön sınırı vurgulayan fiiller* [+ÖS]'dir. Biz de Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinden Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* mesnevisinde kılınış konusunu incelediğimiz çalışmamızda Lars Johanson'un kılınış tasnifini esas alan Ahmet Karadoğan'ın *Türkçede Kılınış* adlı eserindeki değerlendirmelerden istifade ettik.

Çalışmamızın sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

1- Türkiye'de yakın dönemlerde görünüş kategorisi ağırlıklı olmakla birlikte kılınış kategorisi ile ilgili yapılan çalışmaların da sayısı artmıştır. Fakat mezkûr konuya dair Türk dilinin tarihî dönem metinleri üzerine yapılan çalışmaların henüz yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Özellikle Türkçe fiillerde tarihî süreç içerisinde meydana gelen anlam değişmelerini de takip edebilmek açısından tarihî dönem metinlerimizin kılınış açısından ele alınması son derece elzemdir.

2- Çalışma metnimizde, basit ve türemiş yapılı 377 adet fiil tespit edilmiş olup bunlardan 182'si son sınırı vurgulayan fiil (% 48,13), 148'i sınır vurgulamayan fiil (% 39,36), 47'si ön sınırı vurgulayan fiil (% 12,5)'dir.

Tablo 1: Basit ve Türemiş Yapılı Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı

3- Birleşik yapılı fiillerden *isim + yardımcı fiil* ile yapılan toplam 259 adet birleşik fiil tespit edilmiştir. Metnimizde yardımcı fiil olarak *etmek - eylemek - eylenmek - eyletmek - kılmak - kıldurmak - olmak* yardımcı fiilleri kullanılmıştır.

3a. İsim+*etmek* yardımcı fiili ile yapılan toplam 39 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 17'si son sınırı vurgulayan fiil (% 43,58), 21'i sınır vurgulamayan fiil (% 53,84), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 2,56)'dir.

3b. İsim+*eylemek* yardımcı fiili ile yapılan toplam 44 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 23'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 54,54), 19'u sınır vurgulamayan fiil (% 40,9), 2'si ön sınırı vurgulayan fiil (% 4,55)'dir.

3c. İsim+*eylenmek* yardımcı fiili ile yapılan toplam 1 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 100), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

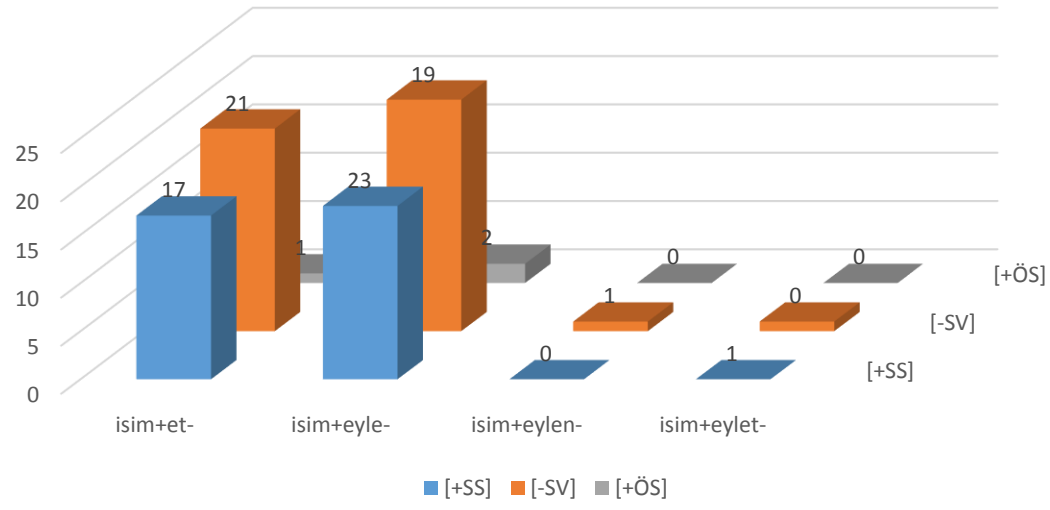
3d. İsim+*eyletmek* yardımcı fiili ile yapılan toplam 1 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

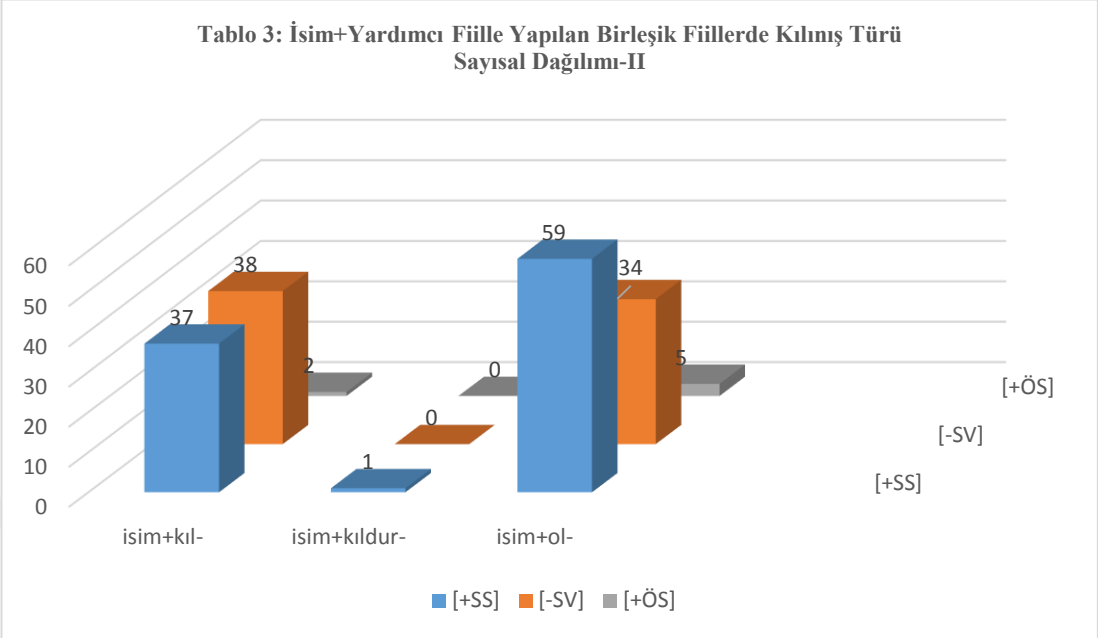
3e. İsim+*kılmak* yardımcı fiili ile yapılan toplam 76 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 37'si son sınırı vurgulayan fiil (% 48,68), 38'i sınır vurgulamayan fiil (% 50), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 1,31)'dir.

3f. İsim+*kıldurmak* yardımcı fiili ile yapılan toplam 1 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

3g. İsim+*olmak* yardımcı fiili ile yapılan toplam 97 adet fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 59'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 59,79), 34'ü sınır vurgulamayan fiil (% 35,11), 5'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 5,09)'dir.

Tablo 2: İsim+Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I

4- Birleşik yapılı fiillerden *fiil + zarf-fiil eki + yardımcı fiil* ile yapılan toplam 14 adet fiil tespit edilmiştir. Metnimizde kurallı birleşik (tasvirî) fiillerden *gelmek - kalmak - koymak - turmak* sürerlik fiilleri, *umak* yeterlik fiili ve *vèrmek* tezlik fiili kullanılmıştır.

4a. Fiil + zarf-fiil eki + *gelmek* yardımcı fiil ile yapılan toplam 3 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 3'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

4b. Fiil + zarf-fiil eki + *kalmak* yardımcı fiil ile yapılan toplam 1 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 100)'dir.

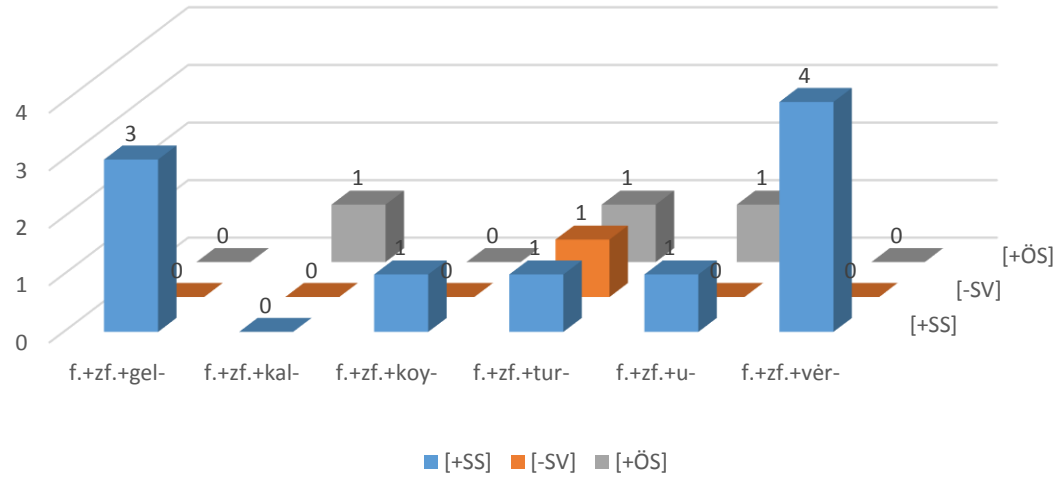
4c. Fiil + zarf-fiil eki + *koymak* yardımcı fiil ile yapılan toplam 1 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

4d. Fiil + zarf-fiil eki + *turmak* yardımcı fiil ile yapılan toplam 3 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 33,3), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 33,3), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 33,3)'dir.

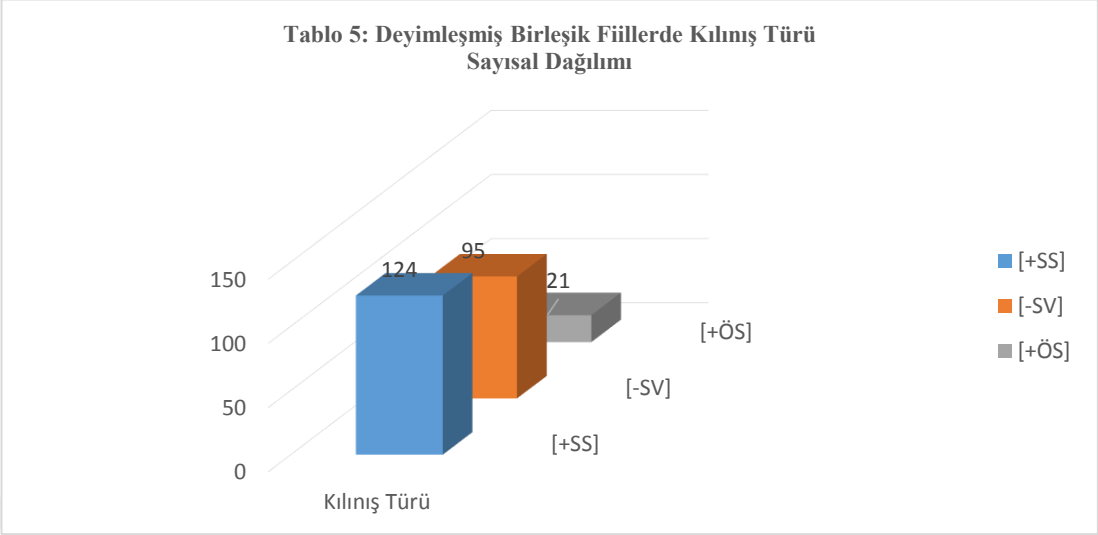
4f. Fiil + zarf-fiil eki + *umak* yardımcı fiil ile yapılan toplam 2 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 50), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 50)'dir.

4g. Fiil + zarf-fiil eki + *vėrmek* yardımcı fiil ile yapılan toplam 4 adet kurallı birleşik fiil tespit edilmiştir. Bu fiillerden 4'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

Tablo 4: Fiil+Zarf-fiil Eki+Yardımcı Fiille Yapılan Birleşik Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı

5- Toplam 240 adet deyimleşmiş birleşik fiil tespit edilmiştir. Bunlardan 124'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 51,6), 95'i sınır vurgulamayan fiil (% 39,58), 21'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 8,75)'dir.

6- Bitimsiz fiiller başlığı altında ele alınan sıfat-fiillerden *-(y)An, -Ar, -esi, -DUK, -mAz, -mIş, -r, -(I/ü)cI, -ür* ekleri kullanılmıştır. Mezkûr eklerin bulunduğu toplam 82 adet fiil tespit edilmiştir.

6a. *-(y)An* ile kurulan toplam 35 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 17'si son sınırı vurgulayan fiil (% 48,57), 15'i sınır vurgulamayan fiil (% 42,85), 3'ü ön sınırı vurgulayan fiil (% 8,57)'dir.

6b. *-Ar* ile kurulan toplam 1 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

6c. *-esi* ile kurulan toplam 1 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

6d. *-DUK* ile kurulan toplam 31 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 10'u son sınırı vurgulayan fiil (% 32,25), 15'i sınır vurgulamayan fiil (% 43,38), 6'sı ön sınırı vurgulayan fiil (% 19,35)'dir.

6e. *-mAz* ile kurulan toplam 5 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 20), 3'ü sınır vurgulamayan fiil (% 60), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 20)'dir.

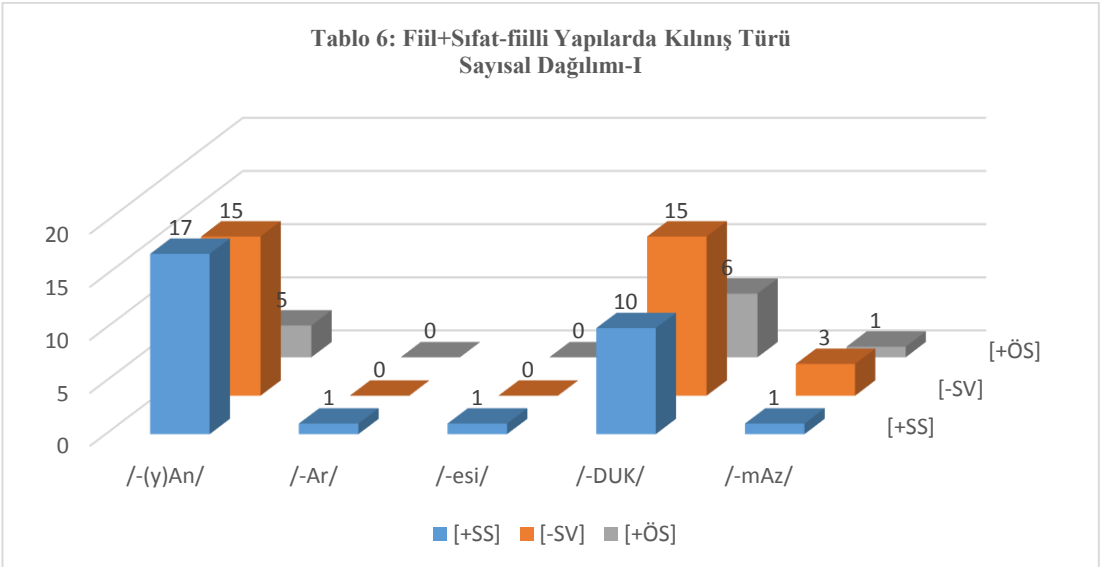
6f. *-mIş* ile kurulan toplam 3 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 3'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

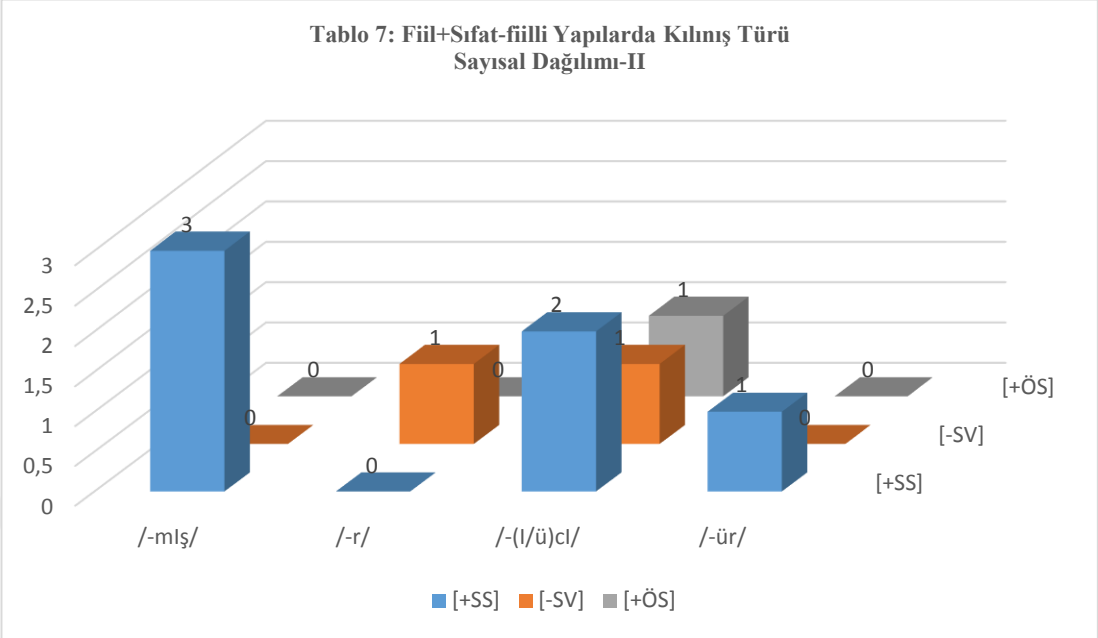
6g. *-r* ile kurulan toplam 1 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 100), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

6h. *-(I/ü)cI* ile kurulan toplam 4 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 2'si son sınırı vurgulayan fiil (% 50), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 25), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 25)'dir.

6ı. *-ür* ile kurulan toplam 1 adet sıfat-fiil tespit edilmiştir. Bu sıfat-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

Tablo 6: Fiil+Sıfat-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I

7- Bitimsiz fiiller başlığı altında ele alınan zarf-fiillerden *-(y)A, -AlI, -eliden, -dügince, -dükçe, -dUKdA, -I, -icegiz, -(I/u)cAK, -(y)IncA, -ken, -(y)U, -UbAn, -UbAnI, -Up* ekleri kullanılmıştır. Mezkûr eklerin bulunduğu toplam 215 adet fiil tespit edilmiştir.

7a. *-(y)A* ile kurulan toplam 10 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 3'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 30), 5'i sınır vurgulamayan fiil (% 50), 2'si ön sınırı vurgulayan fiil (% 20)'dir.

7b. *-AlI* ile kurulan toplam 6 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 2'si son sınırı vurgulayan fiil (% 33,3), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 16,6), 3'ü ön sınırı vurgulayan fiil (% 50)'dir.

7c. *-eliden* ile kurulan toplam 1 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 100)'dir.

7d. *-dügince* ile kurulan toplam 1 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 100)'dir.

7e. *-dükçe* ile kurulan toplam 1 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

7f. *-dUKdA* ile kurulan toplam 3 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 2'si son sınırı vurgulayan fiil (% 66,6), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 33,3), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

7g. *-I* ile kurulan toplam 4 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 25), 3'ü sınır vurgulamayan fiil (% 75), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

7h. *-icegiz* ile kurulan toplam 1 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 0'ı son sınırı vurgulayan fiil (% 0), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 1'i ön sınırı vurgulayan fiil (% 100)'dir.

7ı. *-(I/u)cAK* ile kurulan toplam 10 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 6'sı son sınırı vurgulayan fiil (% 60), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 10), 3'ü ön sınırı vurgulayan fiil (% 30)'dir.

7i. *-(y)IncA* ile kurulan toplam 2 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 1'i son sınırı vurgulayan fiil (% 50), 1'i sınır vurgulamayan fiil (% 50), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

7j. *-ken* ile kurulan toplam 18 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 7'si son sınırı vurgulayan fiil (% 38,8), 7'si sınır vurgulamayan fiil (% 38,8), 4'ü ön sınırı vurgulayan fiil (% 22,2)'dir.

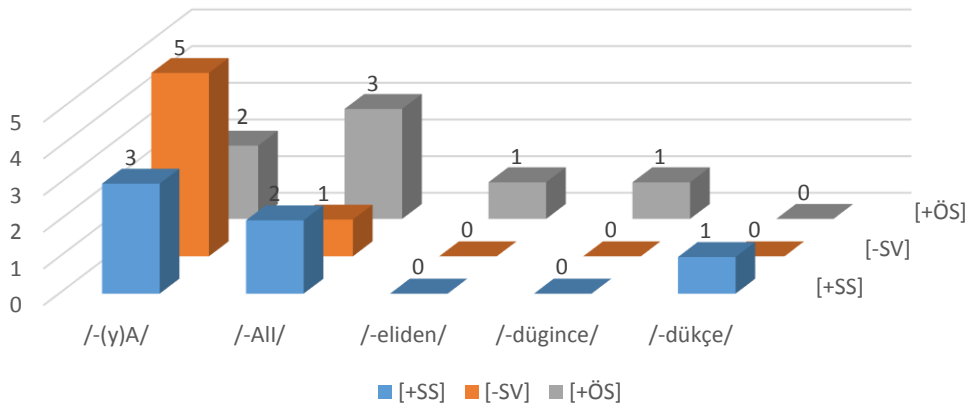
7k. 7k. *-(y)U* ile kurulan toplam 84 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 32'si son sınırı vurgulayan fiil (% 38,09), 35'i sınır vurgulamayan fiil (% 41,6), 17'si ön sınırı vurgulayan fiil (% 20,23)'dir.

7l. *-UbAn* ile kurulan toplam 25 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 14'ü son sınırı vurgulayan fiil (% 56), 9'u sınır vurgulamayan fiil (% 36), 2'si ön sınırı vurgulayan fiil (% 8)'dir.

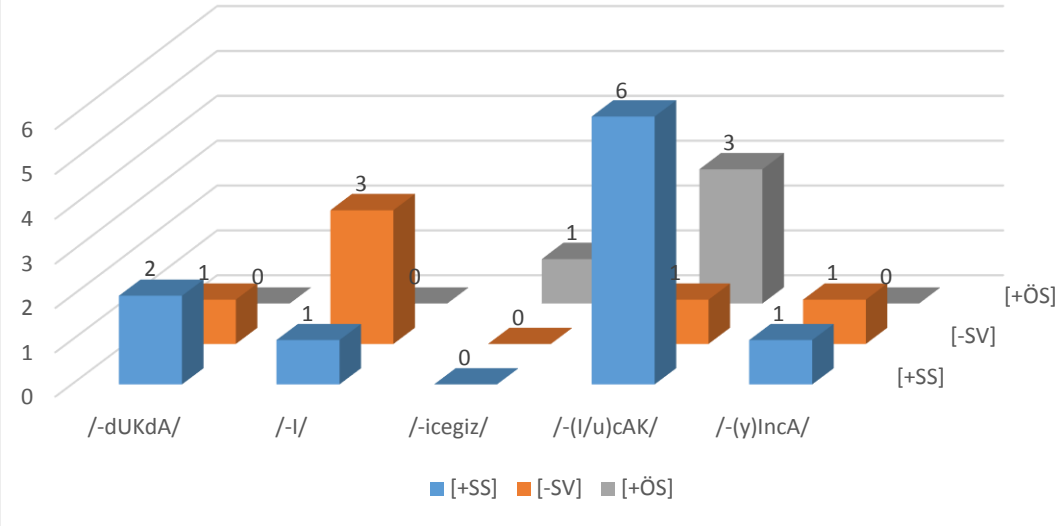
7m. *-UbAnI* ile kurulan toplam 2 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 2'si son sınırı vurgulayan fiil (% 100), 0'ı sınır vurgulamayan fiil (% 0), 0'ı ön sınırı vurgulayan fiil (% 0)'dir.

7n. *-Up* ile kurulan toplam 47 adet zarf-fiil tespit edilmiştir. Bu zarf-fiillerden 25'i son sınırı vurgulayan fiil (% 53,19), 21'i sınır vurgulamayan fiil (% 44,68), 1'i ön ön sınırı vurgulayan fiil (% 5,6)'dir.

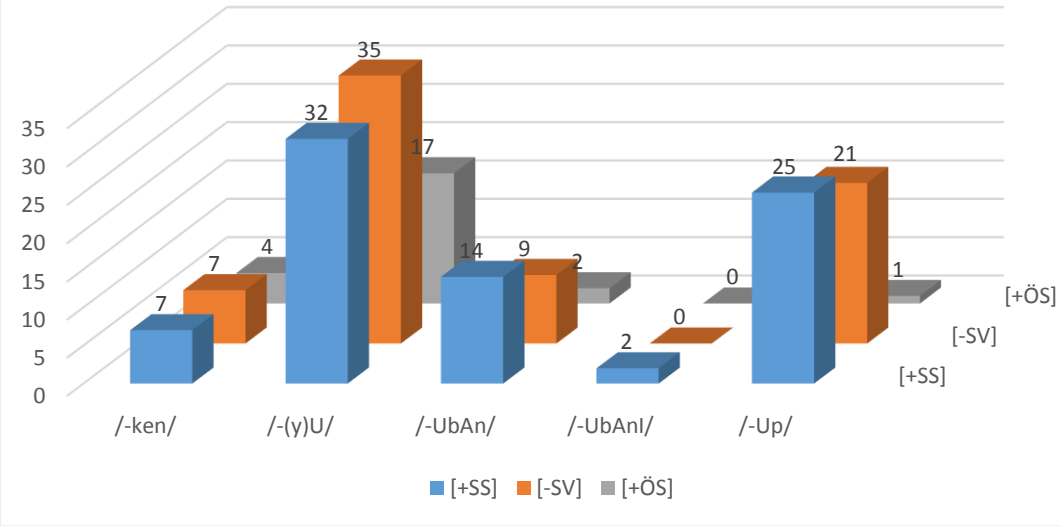
Tablo 8: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-I

Tablo 9: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-II

Tablo 10: Fiil+Zarf-fiilli Yapılarda Kılınış Türü Sayısal Dağılımı-III

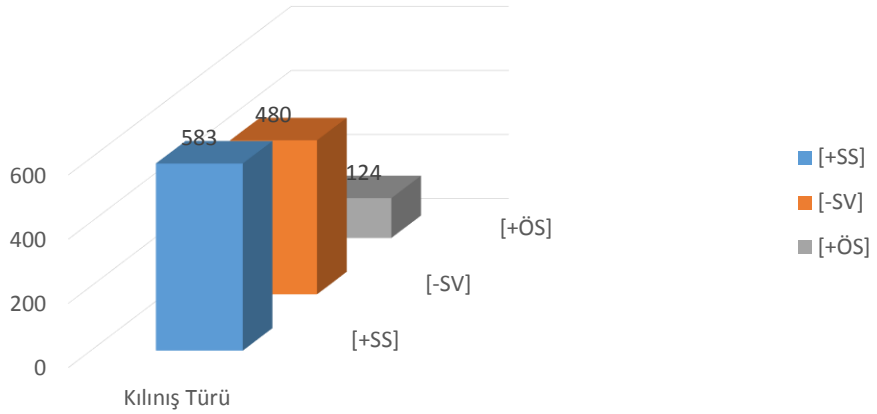

8. Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere bir Eski Anadolu Türkçesi metni olan Şeyyad Hamza'nın *Yusuf ve Zeliha* adlı mesnevisinde kılınış bakımından değerlendirilen toplam 1187[129] adet fiil kullanılmıştır. Bu fiillerden 583'ü son sınırı

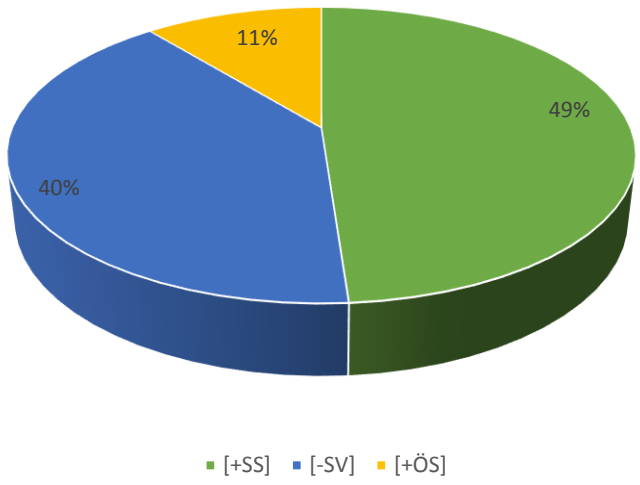
[129] Kılınış bakımından diğer başlıklar altında incelenmiş olup sıfat-fiil veya zarf-fiil eki almış fiil var ise bunlar sıfat-fiil ve zarf-fiillerde kılınış başlıkları altında da ayrıca ele alındığından burada belirtilen toplam sayı mükerrer değerlendirilen birtakım fiilleri de ihtiva etmektedir.

vurgulayan fiil (% 49,11), 480'i sınır vurgulamayan fiil (% 40,43), 124'ü ön sınırı vurgulayan fiil (% 10,44)'dir. Tüm bu verilerden hareketle kılınış bakımından eserde en çok son sınırı vurgulayan fiillerin, en az ise ön sınırı vurgulayan fiillerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim bu oranların, kılınış kategorisi ile ilgili yapılan muhtelif çalışmalardaki fiillerin kullanım oranına paralellik arz ettiği görülmektedir.

Tablo 11: *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisindeki Fiillerde Kılınış Türü Sayısal Dağılımı

Tablo 12: *Yusuf ve Zeliha* Mesnevisindeki Fiillerde Kılınış Türü Yüzdelik Dağılımı

KAYNAKÇA

Adamoviç, Milan, "Şeyyâd Hamza'nın Yeni Bir Şiiri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Çev. Aziz Merhan, S. 14, 2006, s. 157-171.

Akar, Metin, "Şeyyad Hamza Hakkında Yeni Bilgiler I", *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Yıl: 1986, İstanbul 1987, s. 1-14.

Bacanlı, Eyüp, *Kılınış Kategorisi ve Altaycada Kılınış Belirleyicisi Olarak Art Fiiller*, TDK Yayınları, Ankara 2014.

Bacanlı, Eyüp, *Kılınış Kategorisi ve Kılınışsal Belirleyici Olarak Yardımcı Fiiller*, Asal Yayınları, Ankara 2009.

Çakır, Müjgân, "Ahvâl-i Kıyâmet (Şeyyâd Hamza)", http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahval-i-kiyamet-seyyad-hamza, (15.05.2025).

Çakır, Müjgân, "Dâstân-ı Sultân Mahmûd (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/dastan-i-sultan-mahmud-seyyad-hamza, (15.05.2025).

Çakır, Müjgân, "Mi'râc-nâme (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mi-rac-name-seyyad-hamza, (15.05.2025).

Çakır, Müjgân, "Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-Selâm (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/vefat-i-hazret-i-muhammed-aleyhi-s-selam-seyyad-hamza, (15.05.2025).

Çakır, Müjgân - Koncu, Hanife, "Dâsitân-ı Nemrûd Aleyhi'l-La'ne ve İbrâhîm Aleyhi's-Selâm (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/dasitan-i-nemrud-aleyhi-l-la-ne-ve-ibrahim-aleyhi-s-selam-seyyad-hamza-tees-1633, (15.05.2025).

Çakır, Müjgân - Koncu, Hanife, "Şeyyâd Hamza'nın Yeni Bir Eseri Üzerine: Dâsitân-ı Nemrûd 'Aleyhi'lla'ne ve İbrâhîm 'Aleyhi's-selâm", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 29, 2022, s. 478-515.

Çiğil, Abdullah, *Eski Anadolu Türkçesinde Seri Fiil Yapıları*, (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ensititüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi) Nevşehir 2022, xiii+143 s.

Çiğil, Abdullah, "Seri Fiil – Birleşik Fiil İlişkisi ve Türkçedeki Görünümü", *Karadeniz Araştırmaları*, C. XIX, S. 76, 2022, s. 1179-1197.

Demirci, Ümit Özgür - Korkmaz, Şenol, *Şeyyâd Hamza. Yûsuf u Zelîha (Destân-ı Yûsuf 'Aleyhi's-selâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasasi'l-Mübârek)*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2008.

Derbal, Nour El Houda, *Dede Korkut Hikâyelerinde Zaman Ulamı*, (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun 2022, 97 s.

Dilâçar, Agop, "Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, C. 19, 1971, s. 83-145.

Dilâçar, Agop, "Türk Fiilinde "Kılınış"la "Görünüş" ve Dilbigisi Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, C. 22-23, S. 1973-1974, 1974, s. 159-171.

Doğan, Talip - Usta, Çiğdem, "Türkiye Türkçesinde Sınır Öncesi Bakış Açısı ve Yaklaşma", *Türkiyat Mecmuası*, C. 25, 2015, s. 173-198.

Durmaz, Esra, *Şeyyad Hamza'nın Ahvâl-i Kıyamet'i*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1994, 59 s.

Eminoğlu, Emin, *Şeyyâd Hamza Destân-ı Yûsuf (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, IQ Kültür Sanat, Yayıncılık, İstanbul 2008.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2006.

Erim, Berkay, *Yunus Emre Divanı'nda Kılınış ve Görünüş*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2021, 804 s.

Feşel Güzelışık, Gülten, *Şeyyâd Hamza, Mi'râc-nâme*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996, 131 s.

Gülensoy, Tuncer, "Destân-ı Yûsuf", https://islamansiklopedisi.org.tr/destan-i-yusuf, (15.05.2025), s. 210.

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara 2011.

Gürbüz, Mehmet, "Şeyyâd Hamza", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyyad-hamza, (15.05.2025).

Johanson, Lars, *Türkçede Görünüş*, Çev. Nurettin Demir, Grafiker Yayınları, Ankara 2016.

Karadoğan, Ahmet, *Türkiye Türkçesinde Kılınış*, Divan Kitap, Ankara 2009.

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara, 2014.

Onan, Necmettin Halil, "Şeyyat Hamza'nın İki Yeni Gazeli Dolayısiyle", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VII, S. 4, 1949, s. 529-534.

Sertkaya, Osman Fikri, *Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları -2-*, Akçağ Yayınları, Ankara 2025.

Sökmen, Süleyman Alper, *Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük - Gramerlerde Kılınış*, (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Eskişehir 2024, xi+230 s.

Sökmen, Süleyman Alper, "Memlûk Kıpçak Sahasında Yazılmış Sözlük-Gramerlerde Kılınış", *Disiplinlerarası Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 8, 2024, s. 31-69.

Taş, İbrahim, *Şeyyād Ḥamza. Yūsuf ve Zelīḫā [Gramer-Metin-Çeviri-Notlar-Sözlük-Dizin-Tıpkıbaskı]*, TDK Yayınları, Ankara 2019.

Tavukçu, Orhan Kemal, "Klâsik Edebiyatta Hamse Geleneği ve Şeyyâd Hamza", *Turkish Studies*, C. 4, S. 7, 2009, s. 593-602.

Tavukçu, Orhan Kemal, "Şeyyâd Hamza'nın Bilinmeyen Bir Şiiri Münasebetiyle", *The International Journal of Central Asian Studies*, C. X, Seoul 2005, s. 181-195.

Tavukçu, Orhan Kemal, "Şeyyad Hamza", https://islamansiklopedisi.org.tr/seyyad-hamza, (15.05.2025), s. 104-105.

Tezcan, Semih, "Anadolu Türk Yazınının Başlangıç Döneminde Bir Yazar ve *Çarḫ-nāme*'nin Tarihlendirilmesi Üzerine", *Türk Dilleri Araştırmaları IV*, 1994, s. 75-88.

Turhal Güner, Fatma, *Şeyyâd Hamza'nın "Vefât-ı Hazret-i Muhammed 'Aleyhi's-Selâm" Adlı Mesnevisi*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996, 125 s.

Uğurlu, Mustafa, "Türkiye Türkçesinde "Bakış" ("Aspektotempora"), *Türkbilig*, C. 4, S. 5, 2003, s. 124-133.

Yavuz, Kemal, "XIV. Yüzyıl Batı Türk Edebiyatı-II: Anadolu Sahası Şair ve Yazarları", *XIV-XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı* içinde (s. 35-62), Ed. Kemal Yavuz-Ahmet Kartal, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2019.

Yıldız, Ayşe, "Yûsuf u Zelîha / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm ve Hazâ Ahseni'l-Kasâsi'l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)", https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza, (15.05.2025).

Yıldız, Osman, *Şeyyād Ḥamza. Yūsuf u Zelīḫā (Destān-ı Yūsuf*) *Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008.